

שבוע פרשת שלח

(26 May – 1 June 13)

י"ז – כ"ג סיון ה'תשע"ג

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאמרי דא"ח, שיחות ואגרות קודש

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

סניף אה"ק כפר חב"ד

ברוקלין, נ. י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה

הי' תהא שנת נפלאות בכל

צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הוספה: כמפורט במפתח כללי עמוד ד'

סדר הנחת תפילין

אף על פי שיכולים להניח תפילין במשך כל היום כולו (מנץ החמה, או עלות השחר, עד צאת הכוכבים או שקיעת החמה), הרי הזמן המובחר להנחת תפילין בזמן התפילה, כמנהג ישראל שמניחים תפילין ומתפללים בהם. (משיחת י"א שבט תשכ"ח)

היום, על לְבָבְךָ. וּשְׁנַנְתָּם לְבִנְיָד וּדְבַרְתָּ בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ. וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדְךָ, וְהָיוּ לְטַטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ. וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ שִׁמְעוּ אֶל מְצוֹתַי, אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם, לֹאֲהַבְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדּוֹ, בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם. וְנָתַתִּי מִטֶּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמְלִקוֹשׁ, וְאִסַּפְתִּי דִגְגָךָ וְתִירְשְׁךָ וְיִצְהַרְךָ. וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדֶךָ לְבַהֲמֹתֶךָ, וְאִכְלָתָ וּשְׂבַעְתָּ. הִשְׁמָרוּ לְכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם, וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. וְחָרָה אַף יְיָ בְּכֶם וְעִצַּר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֶּר וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְאִבַּדְתֶּם מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטְּבָה אֲשֶׁר יְיָ נָתַן לְכֶם. וְשַׁמְתֶּם אֶת דְּבַרֵי אֱלֹהֵי עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם, וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יְדֵיכֶם וְהָיוּ לְטַטְפַת בֵּין עֵינֵיכֶם. וּלְמַדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ. לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לְאַבְתִּיכֶם לָתֵת לָהֶם, בְּיָמֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל פְּנֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם, וְנָתַנּוּ עַל צִיצִית הַכֹּהֵן, פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְהָיָה לְכֶם לְצִיצִית, וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מְצוֹתַי יְיָ, וְעָשִׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרָי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֹתָם זָנִים אַחֲרֵיהֶם. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעָשִׂיתֶם אֶת כָּל מְצוֹתַי, וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לְאֱלֹהֵיכֶם. אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיוֹת לְכֶם לְאֱלֹהִים, אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם (אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם) אָמֵן.

נכון לומר קודם התפילה:

חֲרִינִי מִקַּבֵּל עָלַי מְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁל וְאַהֲבַת לְרַעַד כְּמוֹךָ מְצוּהָ לְהַתְפַּלֵּל בְּתַפִּילִין אֵת כָּל תְּפִילַת שַׁחֲרִית כּוֹלָל שִׁיעוֹר תְּהִלָּה כְּפִי שְׂמַתְחֵלָה לִימֵי הַחֹדֶשׁ.
יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂיִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרַתְךָ.
אֵךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׂבוּ יְשָׁרִים אֶת פְּנֵיךָ.

טוב להרגיל עצמו לומר . . . נוסח זה מודה וכו' ועל ידי זה יזכור את ה' הניצב עליו:

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ, מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהַחַיּוּת בִּי נִשְׁמָתִי בְּחַמְלָה. רַבָּה אֲמוּנָתְךָ.

מצוה לומר את כל ברכות השחר

ברכת התורה

צריך ליוהר בה מאד ואסור לדבר ולהוציא דברי תורה מפיו עד שיברך. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אֶהֱרֹן וְאֶל־בְּנָיו לֵאמֹר פֶּה תִכְרְבוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: יִכְרַךְ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יֵאָר יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנְךָ: יִשְׂאֵל יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם: וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמֵי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:

ברכות הנחת תפילין

הברכה הראשונה, (באמירתה מכוונים הן על התפילין של יד והן על התפילין של ראש) נאמרת לפני הידוק הרצועה על שריר הקיבורת של היד השמאלית (איטר, הכותב ביד שמאל מניח את התפילין על יד ימין) באופן שהתפילין נוטות לעבר הגוף.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִנִּיחַ תְּפִילִין:

הברכה השנייה נאמרת (רק אם דיבר בין הנחת תפילין של־יד לשל־ראש) לפני הידוק הרצועה על הראש

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מְצוֹת תְּפִילִין:

קריאת שמע

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, יְיָ אֶחָד:

בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלִכּוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאַהֲבַת אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּךָ

כדאי לשכלל ילד, בן או בת - גם קטני קטנים - וגם המבוגרים יהיה סידור (תפילה) פרטי משלו - לומר תפילה להשם, חוקש - חמשה חומשי תורה (או ספר אחר של תורה) משלו ללמוד בו כל יום תורה, וכן להבדיל קופת־צדקה משלו - שלחוכה נותן צדקה (לכד משבת ויום טוב), מכספו הפרטי (שניתן לו מהוריו או שקיבל כפרס ... שבהן יכול היה לקנות חיי נפש, ולהשתמש בו לצרכיו האישיים, ושיכתבו על זה "להשם הארץ ומלואה" (או בראש־יתבות "לה'") בצירוף שם - ודברים אלו יהיו ברשותו ואחריותו וניהם בחרדו, במקום בולט - את הקופה יש לקבוע בחרד על ידי מסמר וכדומה, ועל ידי זה החרד כולו ייהפך ל"חרד ובית של צדקה".

קיב

גם זה המזמור נאמר בא"ב, בכל פסוק שני אותיות ובשני אחרונים שלש, ומספר על מדות טובות שיבור לו אדם והיאך יתן צדקה ושכרו שלא יצטרך לבריות:
 א הַלְלוּיָהּ | אֲשֶׁר־אִישׁ יֵרָא אֶת־יְהוָה בְּמִצּוֹתָיו חֲפִיז מְאֹד: ב גִּבּוֹר בְּאַרְץ יְהוּדָה זָרְעוּ דוֹר
 יִשְׂרָאֵל יִבְרָךְ: ג הוֹזְעֵשׁר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עִמְדַת לְעַד: ד זָרַח בַּחֲשָׁךְ אֹר לְיִשְׂרָאֵל חֲנוּן
 וְרַחוּם וְצַדִּיק: ה טוֹב־אִישׁ חֲנוּן וּמְלֹאָה יִכְלָל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט: ו פִּי־לְעוֹלָם לֹא־יִמוּט לְזִכֹּר
 עוֹלָם יְהוּדָה צַדִּיק: ז מִשְׁמוּעָה רַעָה לֹא יִירָא נֶכּוֹן לְפִי בְּטַח בְּיְהוָה: ח סָמוּךְ לְפִי לֹא יִירָא
 עַד אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְּצַרְיוֹ: ט פֶּזֶר | נָתַן לְאֲבִיוֹנִים צִדְקָתוֹ עִמְדַת לְעַד קָרְנוֹ תְרוּם בְּכִבּוֹד:
 י רָשַׁע יִרְאֶה | וְכַעַס שִׁנּוּ יַחֲרֵק וְנַמְס תְּאֵוֹת רָשָׁעִים תֹּאבֵד:

קיג

בו יסופר נפלאות מציאת מצרים:

א הַלְלוּיָהּ | הִלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הִלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה: ב יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מְעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:
 ג מִמְזֶרְח־שָׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהַלֵּל שֵׁם יְהוָה: ד רָם עַל־כַּל־גּוֹיִם | יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:
 ה מִי בְיְהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמְגִבִּיהֵי לְשַׁבַּת: ו הַמְשַׁפִּילֵי לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאַרְץ: ז מְקִימֵי מַעְפָּר
 דָּל מְאֻשְׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן: ח לְהוֹשִׁיבֵי עַם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: ט מוֹשִׁיבֵי | עֲקָרַת הַבַּיִת
 אִם־הַבְּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:

אגרות קודש

ב"ה, כ"ה סיון, תשי"ט

ברוקלין.

צעירי אגודת חב"ד סניף מאנטרעאל

ועד מחנה גן ישראל

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתבם מיום החמישי, פרשת דבר אל אהרן וגוי' בהעלותך את הנרות, מבשר טוב ע"ד

פתיחת המחנה בשבוע זה.

יהי רצון שיהי' בהצלחה הכי גדולה הן בגשמיות והן ברוחניות.

ומתאים להכתוב דבר אל אהרן (אשר כאו"א מישראל הוא ממלכת כהנים וגוי קדוש) בהעלותך

את הנרות - נר ה' נשמת אדם - עד שתהא שלהבת עולה מאלי', הנה יקוים זה בכל אלו הנמצאים

במחנה גן ישראל אשר זאת תהי' עבודתם של כל העובדים ומתעסקים, שליט"א.

בברכת הצלחה ולבשו"ט.

מפתח כללי

- (א) סדר הנחת תפילין ב
- (ב) מזמורי תהלים קיב, קיג ג
- (ג) מאמר ד"ה להבין ענין הנסכים
שבת פרשת שלח, מברכים החודש תמוז, היתשמי"ג ה
- (ד) שיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז ה'תשכ"ו י
- (ה) לקוטי שיחות – פרשת שלח
(בלה"ק) כרד יג יד
- (ו) מתוך פניני לוי יצחק על התורה לכ"ק הרה"ג הרה"ח
המקובל ר' לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל יז
- (ז) זכרונות אם המלכות הרבנית הצדקנית מרת חנה
ע"ה ז"ל שניאורסאהן חוברת כט, תרגום מאדיש יח
- (ח) ילקוט גאולה ומשיח – פרשת שלח יט
- (ט) שיעור יומי חומש לשבוע פרשת שלח כ
- (י) שיעורי תהלים לשבוע פרשת שלח מב
- (יא) שיעורים בספר התניא (מוגה)
לשבוע פרשת שלח מג
- (יב) לוח "היום יום" לשבוע פרשת שלח נד
- (יג) הלכה יומית לעיון ברמב"ם נו
- שיעורי רמב"ם – מהדורת חזק:**
- (יד) – ג' פרקים ליום לשבוע פרשת שלח ס
- (טו) – פרק אחד ליום לשבוע פרשת שלח פה
- (טז) – ספר המצוות לשבוע פרשת שלח צב
- (יז) נביאים וכתובים
מלכים א פרק יד, תהלים פרק פא צה
- (יח) משניות – מסכת בבא בתרא
ביאור קהתי צז
- (יט) עין יעקב מסכת יומא קה
- (כ) מסכת עירובין עם ביאורים
מדף עט עד דף פה קו
- מתורת רבותינו נשיאי חב"ד:**
- (כא) שולחן ערוך הלכות שבת עם הערות וציונים
אדמו"ר הזקן קלח
- (כב) שולחן ערוך הלכות שבת
אדמו"ר הזקן קלח
- (כג) לקוטי תורה
אדמו"ר הזקן קלט
- (כד) שערי אורה
אדמו"ר האמצעי קמא
- (כה) מאמרי הצ"צ – מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרס"ו
אדמו"ר ה"צמח צדק" קמא
- (כו) תורת שמואל תרל"ב
אדמו"ר מוהר"ש קמב
- (כז) שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב
אדמו"ר מוהר"ש"ב קמב
- (כח) ספר המאמרים ה'תש"ט
אדמו"ר מוהר"צ"צ קמד
- (כט) לקוטי דיבורים
אדמו"ר מוהר"צ"צ קמו
- (ל) יומן כ"ק אדמו"ר מוהר"צ"צ
אדמו"ר מוהר"צ"צ קמז
- (לא) אגרות קודש
אדמו"ר מוהר"צ"צ קמח
- (לב) ביאורים בפרקי אבות פרק ג קנ
- (לג) חומש לקריאה בציבור קנא
- (לד) לוח זמנים לשבוע פרשת שלח קנח
- (לה) סדר מצות הדלקת נרות לשבת קודש קנט

דברי התורה שאנו מקבלים באדיבות של כל המוציאים לאור, שייכים אליהם ואסור בהחלט לעשות בהם שימוש מסחרי

ביאור בדרך אפשר

45	בג' פְּרָשִׁיּוֹת כּוֹ' בהם יש פרטים שונים בענייני המצוות ועבודת ה'	1	לְהִבִּין עֲנִינְךָ יש להבין את התוכן והמשמעות הפנימית של נושא
46	שבהם העניין הכללי של "שמע ישראל" בא לידי ביטוי), וְכַנּוּדָע מֵאִמֶּר	2	הַנְּסָכִים, שבאו עם הקרבנות הַמְּבֹאָר בתורה לְרֵאשׁוֹנָה
47	רְבוּתֵינוּ וְז"ל בגמרא לְמָה קִדְמָה שְׁמַע פְּרַשְׁתָּה "שמע ישראל"	3	בְּפִרְשָׁתָנוּ. דְּעֲנִינְךָ הַקְּרָבֹנֹת כְּכָר נִזְכָּר פעמים רבות בְּפִרְשָׁיִת
48	לפרשת וְהָיָה אִם שְׁמוֹעַ, ונכתבה בתורה ראשונה כְּדִי שְׂיִקְבַּל עָלָיו	4	שְׁלִפְנֵי־זֶה, וְהַחִידוּשׁ בְּפִרְשָׁתָנוּ פרשת שלח הוא שכאן נזכר
49	האדם עוֹל מְלָכוֹת שְׁמַיִם	5	בתורה בפעם הראשונה עֲנִינְךָ
50	תְּחִלָּה באופן כללי, באמירת "שמע	6	הַנְּסָכִים שְׁמִקְרִיבִין עִם
51	ישראל", וְאַחֲרֵי־כֵן יִקְבַּל עָלָיו	7	הַקְּרָבֹן, המכילים יִין שְׁמֵן
52	האדם עוֹל מְצוֹת הכולל את כל	8	וְסִלַּת. וְצָרִיף לְהִבִּין מֵהוּ
53	המצוות הפרטיות, והרי עניין קיום	9	עֲנִינְךָ הפנימי של הנסכים, וְגַם
54	המצוות (והשכר על קיומן, ולהיפך)	10	מֵהוּ הַקְּשֶׁר והשייכות העניינית של
55	מפורט יותר בפרשת 'והיה אם שמוע'.	11	הנסכים לְעֲנִינְךָ הַפְּנִיָּה לְאַרְצִי,
56	והולך ומבאר את התוכן הפנימי של	12	דְּכֶתִיב בפתח פרשת הנסכים כִּי
57	ההבדל בין הקבלת עול' והמסירות	13	תְּבוֹאוּ אֶל אֶרֶץ מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם
58	הכללית בפרשת שמע, וקיום כל	14	גוֹ' אִזּוּ דוֹקָא הוּא עֲנִינְךָ
59	המצוות הפרטיות בפרשת והיה אם	15	הַנְּסָכִים?
60	שמוע:	16	וּלְבָאָר זֶה, מִבִּיא בְּלִקּוּטֵי
61	וְהִינוּ, דְּקִרְיַת־שְׁמַע עֲנִינְךָ	17	תּוֹרָה' ספר מאמרי אדמו"ר הוקן על
62	הַרְצוּא על חיות הקודש שבמרכבה	18	החומשים ויקרא-במדבר-דברים (ועוד)
63	העליונה נאמר שהן ב"רצוא ושוב".	19	אֵת מֵאִמֶּר רְבוּתֵינוּ וְז"ל
64	כלומר, מצד אחד הן ב'תנועה' של	20	שְׁמֵנוּ אֲפֹשֶׁר לְהִבִּין מֵהוּ
65	תשוקה להתעלות ולהיכלל במקור,	21	עֲנִינְךָ הַנְּסָכִים בפנימיות הדברים,
66	ומצד שני הוא ב'תנועה' של חזרה	22	וְהוּא מֵה שְׁאִמְרוּ רְבוּתֵנוּ ז"ל
67	לדרגתם ולמילוי תפקידם וְהַהֲעֲלָאָה	23	בגמרא כֹּל הַקּוֹרָא קִרְיַת־
68	מְלִמְטָה לְמַעְלָה, עֲנִינְךָ	24	שְׁמַע בְּלֹא תְּפִילִין כְּאִילוּ
69	מְסִירַת־נַפְשׁ כמבואר בחסידות	25	הַקְּרִיב עוֹלָה בְּלֹא מְנַחָה
70	שהתקרבות האדם לאלוקות יכולה	26	וְזָבַח בְּלֹא נְסָכִים. דְּמַנְהָ
71	להיות בשתי דרכים – "העלאה", היינו	27	מֵהַשְּׁוֹאָה שעשו חכמינו ז"ל בין
72	התעלות של האדם מלמטה למעלה,	28	הקורא קריאת שמע ללא תפילין
73	"והמשכה", היינו התגלות אלוקות על	29	למקריב קרבן ללא נסכים מוֹבָן,
74	האדם מלמעלה למטה. וההחלטה	30	שְׁעֲנִינְךָ הַקְּרָבֹנֹת (עוֹלָה כו')
75	וההתמסרות של האדם למסור את	31	וכן שאר הקרבנות) הוּא כְּמוֹ
76	נפשו בקריאת שמע היא מתוך תשוקה	32	קִרְיַת־שְׁמַע, וְעֲנִינְךָ הַנְּסָכִים
77	להיות דבק בה' ולהתעלות מלמטה	33	הוּא כְּמוֹ תְּפִילִין, כפי שהולך
78	למעלה. מֵה־שְׁאִין־בֶּן עֲנִינְךָ	34	ומבאר.
79	מצוות התְּפִילִין הוּא עֲנִינְךָ קִיּוּם	35	וּבִיאור הַעֲנִינְךָ הוּא, דְּהִנְהָ גַם
80	הַמְצוֹת בְּמַעֲשֵׂה בְּפוֹעַל, בשונה	36	קִרְיַת־שְׁמַע וְגַם תְּפִילִין
81	מהמסירות נפש ה'רצוא' שהם תשוקה	37	שְׁתִּיהֵן הֵן מְצוֹת בְּתוֹרָה, אֵלָּא
82	לצאת מהעולם ולהתנתק מענייני	38	שֵׁישׁ הַפֶּרֶשׁ בִּינֵיהֶם בְּתַכְנֵם
83	המעשה דְּהוֹקְשָׁה הושוותה כֹּל	39	ובמשמעות הפנימית של כל אחת מהן.
84	הַתּוֹרָה כּוֹלָה (הִינּוּ מְצוֹת	40	דְּעֲנִינְךָ קִרְיַת־שְׁמַע הוּא בעיקר
85	הַתּוֹרָה) לְתִפְלִין, (כמאמר	41	קְבַלְתָּ עוֹל מְלָכוֹת שְׁמַיִם
86	חכמינו ז"ל על הפסוק "והיה לך לאות	42	וּמְסִירַת־נַפְשׁ והנכונות למסור את
87	על ידך ולזיכרון בין ענין למען תהיה תורת ה' בפיך", הושוותה כל התורה	43	הנפש על קידוש השם שְׁבַפְסוּק רֵאשׁוֹן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל גו' (וְרַק
88	כולה לתפילין: מה תפילין מצוות עשה המוגבלת בזמן מסויים, ונשים פטורות	44	שְׁאֲחֲרֵי־כֵן זֶה קבלת העול והמסירות נפש הכללית נִמְשָׁךְ בְּפִרְשָׁיִת

בס"ד. שבת פרשת שלח,

מברכים החודש תמוז ה'תשמ"ג.

(הנחה בלתי מוגה)

לְהִבִּין עֲנִינְךָ הַנְּסָכִים, הַמְּבֹאָר לְרֵאשׁוֹנָה
בְּפִרְשָׁתָנוּ¹. דְּעֲנִינְךָ הַקְּרָבֹנֹת כְּכָר נִזְכָּר
בְּפִרְשָׁיִת שְׁלִפְנֵי־זֶה, וְהַחִידוּשׁ בְּפִרְשָׁתָנוּ הוּא
עֲנִינְךָ הַנְּסָכִים שְׁמִקְרִיבִין עִם הַקְּרָבֹן, יִין שְׁמֵן
וְסִלַּת. וְצָרִיף לְהִבִּין מֵהוּ עֲנִינְךָ, וְגַם מֵהוּ הַקְּשֶׁר
לְעֲנִינְךָ הַפְּנִיָּה לְאַרְצִי, דְּכֶתִיב כִּי תְּבוֹאוּ אֶל אֶרֶץ
מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם גו'² אִזּוּ דוֹקָא הוּא עֲנִינְךָ הַנְּסָכִים.

וּלְבָאָר זֶה, מִבִּיא בְּלִקּוּטֵי תּוֹרָה'³ אֵת מֵאִמֶּר
רְבוּתֵינוּ וְז"ל שְׁמֵנוּ אֲפֹשֶׁר לְהִבִּין מֵהוּ
עֲנִינְךָ הַנְּסָכִים, וְהוּא מֵה שְׁאִמְרוּ⁴ כֹּל הַקּוֹרָא
קִרְיַת־שְׁמַע בְּלֹא תְּפִילִין כְּאִילוּ הַקְּרִיב עוֹלָה
בְּלֹא מְנַחָה וְזָבַח בְּלֹא נְסָכִים. דְּמַנְהָ מוֹבָן,
שְׁעֲנִינְךָ הַקְּרָבֹנֹת (עוֹלָה כו') הוּא כְּמוֹ קִרְיַת־
שְׁמַע, וְעֲנִינְךָ הַנְּסָכִים הוּא כְּמוֹ תְּפִילִין. וּבִיאור
הַעֲנִינְךָ הוּא, דְּהִנְהָ גַם קִרְיַת־שְׁמַע וְגַם תְּפִילִין
שְׁתִּיהֵן הֵן מְצוֹת בְּתוֹרָה, אֵלָּא שֵׁישׁ הַפֶּרֶשׁ
בִּינֵיהֶם בְּתַכְנֵם. דְּעֲנִינְךָ קִרְיַת־שְׁמַע הוּא קְבַלְתָּ־
עוֹל וּמְסִירַת־נַפְשׁ שְׁבַפְסוּק רֵאשׁוֹן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל
גו' (וְרַק שְׁאֲחֲרֵי־כֵן זֶה נִמְשָׁךְ בְּפִרְשָׁיִת בְּגו'⁵ לְמָה
פְּרָשִׁיּוֹת כּו'), וְכַנּוּדָע מֵאִמֶּר רְבוּתֵינוּ וְז"ל⁶ לְמָה
קִדְמָה שְׁמַע לְוְהָיָה אִם שְׁמוֹעַ, כְּדִי שְׂיִקְבַּל עָלָיו
עוֹל מְלָכוֹת שְׁמַיִם תְּחִלָּה, וְאַחֲרֵי־כֵן יִקְבַּל עָלָיו
עוֹל מְצוֹת. וְהִינוּ, דְּקִרְיַת־שְׁמַע עֲנִינְךָ הַרְצוּא
וְהַהֲעֲלָאָה מְלִמְטָה לְמַעְלָה, עֲנִינְךָ מְסִירַת־נַפְשׁ.
מֵה־שְׁאִין־בֶּן עֲנִינְךָ הַתְּפִילִין הוּא עֲנִינְךָ קִיּוּם
הַמְצוֹת בְּמַעֲשֵׂה בְּפוֹעַל, דְּהוֹקְשָׁה כֹּל הַתּוֹרָה

להבין ענין הנסכים

ביאור בדרך אפשר

1 - אף כל מצוות עשה המוגבלות בזמן מסויים - נשים פטורות) וְזֶהוּ גַם
 2 מֵה שֶׁתְּפִילִין הֵם מְלֻשׁוֹן הַתּוֹפֵל כְּלִי חָרָס, כלשון המשנה לענין
 3 כלי חרס שהדביקו אותו בשכבת טיט, מתי הוא מקבל טומאה. ו"תופל" הוא
 4 מְלֻשׁוֹן תְּפִילָה וְהַתְּחַבְרוּת, כְּמוֹ הַמְצוֹת שֶׁעֲנִינָן הוּא מְלֻשׁוֹן
 5 צְוֹתָא וְחִיבּוּר הֵפֶךְ הַהֲתַעֲלוֹת
 6 מהעולם הזה באופן שגורים התנתקות
 7 אלא קיום המצוות הוא דרך להתחבר
 8 עם הקדוש-ברוך-הוא דווקא באמצעות
 9 מעשים בפועל בעולם הזה הגשמי.
 10 וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם הַפְּנִימִי מֵה שֶׁעֲנִינָן
 11 הַתְּפִילִין הוּא הַהֲמַשְׁכָּה
 12 והתגלות אלוקות מְלַמְעָלָה
 13 לְמַטָּה, דָּאֵף שְׁגַם בַּתְּפִילִין
 14 כְּתוּבוֹת הַפְּרָשׁוֹת שֶׁל
 15 קְרִיאַת-שְׁמַע וְהִי נִבְאָר לְעִיל
 16 שֶׁהַתּוֹכֵן שֶׁל "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" הוּא
 17 קְבֻלַּת-עוֹלָם-מַלְכוּת-שְׁמִים וּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ
 18 מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, מְכַל-מְקוֹם יֵשׁ
 19 בְּהֵם בַּתְּפִילִין רְצוּעוֹת שֶׁעֲנִינָן
 20 הַרוּחָנִי הַפְּנִימִי (הַבַּא לִידֵי בִיטוּי גַם
 21 בְּצוּרָה שֶׁבָּה הֵן יוֹרְדוֹת וּמִשְׁתַּלְשְׁלוֹת)
 22 הוּא הַמְשָׁכָה לְמַטָּה.
 23 וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם מֵה שֶׁחֲלָק
 24 מִמְצוֹת תְּפִילִין הוּא בְּכֹנֶת
 25 הַלֵּב, שֶׁעֲבוּד הַלֵּב וְהַמוֹחַ,
 26 כַּמְבוּאָר בַּחֲלֹק וּבַחֲסִידוֹת שֶׁבְּמִצְוֹת
 27 תְּפִילִין יֵשׁ חֲשִׁיבוֹת מִיּוֹחַדַּת הַתּוֹכֵן
 28 וּלְכוּנַת הַמְצוּוֹת. וְהַכוּנָה שֶׁנִּחַת
 29 הַתְּפִילִין שֶׁל יָד כִּנְגַד הַלֵּב וְהַתְּפִילִין
 30 שֶׁל רֶאֶשׁ עַל הָרֶאֶשׁ כְּדֵי לְשַׁעֲבַד אֶת
 31 הַלֵּב וְאֵת הַמוֹחַ לְעַבּוּדַת ה' הִיא חֲלָק
 32 בְּלַתִּי נִפְרָד מִהַמְצוּוֹה עֲצֻמָּה כִּי תוֹכֵן
 33 עֲנִינָן הַתְּפִילִין הוּא לְהִמְשִׁיף
 34 מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה וְלַהֲבִיא לִידֵי גִילּוּי
 35 אֶת הַשְּׁעֵבּוּד דְּלֵב וּמוֹחַ לְעַבּוּדַת
 36 ה', לְמַטָּה בְּגוֹף הָאָדָם וְהִי זוֹ הַתְּקַרְבוֹת שֶׁל הָאָדָם לְאִלּוּקוֹת בְּדֶרֶךְ שֶׁל
 37 הַמְשָׁכָה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה.
 38 וְהִנֵּה עַל-דֶּרֶךְ הַחִילּוּק הַהַבְדֵּל הַמְבוּאָר לְעִיל בֵּין קְרִיאַת-שְׁמַע
 39 וְתְּפִילִין, שֶׁהַתּוֹכֵן שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע הוּא עַבּוּדַת ה' בְּדֶרֶךְ "הַעֲלָאָה" הַתּוֹכֵן
 40 שֶׁל מִצְוֹת תְּפִילִין הוּא עַבּוּדַת ה' בְּדֶרֶךְ "הַמְשָׁכָה" בֵּין הוּא גַם הַחִילּוּק
 41 הַהַבְדֵּל בֵּין קְרִבּוּת לְנִסְכִּים, כְּפִי שֶׁהוֹלֵךְ וּמַבְאָר.

ביאור בדרך אפשר

42 דְּהִנֵּה תוֹכֵן עֲנִינָן הַקְּרִבָּן הוּא כְּשֵׁמוֹ מְלֻשׁוֹן קְרִיב בֵּין הָאָדָם
 43 וְאִלּוּקוֹת, וְכַפְשָׁטוֹת הָעֲנִינָן כְּפִי שְׁמוֹבֵן גַּם מִהַמְשַׁמְעוֹת הַפְּשוּטָה שֶׁל
 44 הַבַּאֵת קְרִיבן שֶׁהִיא שְׁנוּטָטִים דְּכָר מִבְּחוּץ שֶׁהִיא מוּחוֹץ לַתְּחוּם הַקְּדוּשָׁה
 45 וְהַאִלּוּקוֹת וּמְקַרְבִּים אוֹתוֹ אֶל הַקְּב"ה לְהִיּוֹת קְרִיב לָהּ, וְעַד
 46 שֶׁרָזָא דְקוֹרְבָנָא עוֹלָה עַד רְזָא
 47 דְאִין-סוּף וְהַקִּירוּב הוּא קִירוּב גְּדוֹל
 48 וְחֹזֵק עַד כְּדֵי כֵךְ שֶׁאִמְרוּ עַל כֵךְ בְּזוּהָר
 49 שְׁסוּד הַקְּרִיבן עוֹלָה עַד הַסוּד דָּאִין סוּף
 50 (וְכַמְבוּאָר הָעֲנִינָן הַתּוֹכֵן
 51 וְהַמְשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל הַקְּרִיבּוֹת גַּם
 52 בְּדְרוּשֵׁי הַהִילּוּלָא לְבַעַל
 53 הַרִי"צ, שִׁיבָא מִמַּאסְרָא וְגִלוֹת לְגִאוּלָּה
 54 בִּימֵים י"ב"ג תְּמוּזָה בְּשַׁנַּת תְּרַפ"ז,
 55 מִסֵּר לְפִרְסוּס לְיוֹם יו"ד שְׁבַט תש"י,
 56 יוֹם הַהִסְתַּלְּקוֹת-הִילּוּלָא שְׁלוֹ, בְּהֵם
 57 מְבוּאָר בַּהֲרַחֲבָה עֲנִינָן הַקִּירוּב
 58 לְאִלּוּקוֹת שֶׁנִּפְעַל עַל-יַדֵּי הַקְּרִיבּוֹת
 59 וְלִכֵּן עֲנִינָן הַקְּרִיבּוֹת הוּא הַתְּקַרְבוֹת
 60 לְאִלּוּקוֹת בְּדֶרֶךְ "הַעֲלָאָה" (כְּקִרְיַת
 61 שְׁמַע) וְאִילוֹ עֲנִינָן הַנְּסִיכִים הוּא
 62 הַתְּקַרְבוֹת לְאִלּוּקוֹת בְּדֶרֶךְ "הַמְשָׁכָה"
 63 (כַּתְּפִילִין וְשֶׁאֵר הַמְצוּוֹת), כְּפִי שֶׁיִּתְּבַאָר
 64 לְהֵלֵךְ.
 65 דְעִינָן הַקְּרִיבָן הוּא הַלְחָם
 66 כְּלוּמַר, הַפְּעוּלָה הַרוּחָנִית שֶׁל הַקְּרִיבָן
 67 קְרִיבָן דּוּמָה לְפַעוּלָה הַגְּשַׁמִּית שֶׁל
 68 אֲכִילַת לֶחֶם כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּתוֹרָה
 69 אֶת קְרִבְנֵי לְחֵמִי לְאִשֵּׁי גוֹ', הִי
 70 שֶׁהַקְּרִיבּוֹת נִקְרָאִים ה"לֶחֶם" שֶׁל
 71 הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא, כְּכִיכּוֹל וּמִשְׁמַעוֹת
 72 הַדִּימוּי הִיא דְכֶשֶׁם שֶׁהַלְחָם
 73 הַגְּשַׁמִּי לְמַטָּה שֶׁנֶּאֱכַל עַל יַדֵּי אָדָם
 74 גְּשַׁמִּי עֲנִינָנו לְחַבְרָא אֶת הַנְּשָׁמָה
 75 וְהַגּוֹף, שֶׁכֵּן לֵלֵא מוּזוֹן אִין הַנְּשַׁמָּה
 76 יְכוּלָה לְהַחֲיוֹת אֶת הַגּוֹף דָּאֵף שֶׁלְּפָנֵי-זֶה לְפָנֵי אֲכִילַת הַלֶּחֶם הַגּוֹף
 77 הוּא בְּתַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת, וְהַלֶּחֶם שֶׁהָאָדָם אוֹכֵל לֹא מוֹסִיף בְּגוֹף דְּבַר
 78 אֵלָּא הַגּוֹף שֶׁלֵּם כְּמוֹ גּוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהָיָה יָצִיר כְּפִיו
 79 שֶׁל הַקְּב"ה, וְכִיוּן שֶׁכֵּן בּוֹדָאֵי הִיָּה שְׁלֵם בְּתַכְלִית מְכַל-מְקוֹם לְמִרוֹת
 80 שֶׁגַם לֵלֵא מוּזוֹן הַגּוֹף שֶׁלֵּם צְרִיךְ הוּא לְנְשָׁמָה כְּדֵי לְחַיּוֹת, הַגּוֹף זָקוּק
 81 לְנִשְׁמָה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּתוֹרָה לְגַבֵּי בְרִיאַת אָדָם הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר אַחֲרָי
 82

(6 קְדוּשִׁין לָהּ, א. 7) מִשְׁנָה כְּלִים פ"ג מ"ה. (8) לְקוּ"ת שֶׁלַח מ, א. תְּנִיא מִהַדוּ"ק סַפְמ"ט. וּבְכ"מ. (9) רָאָה סֵה"מ תש"י ע' 209. וְש"נ. (10) רָאָה שו"ע אַדָּה"ז סֵה"ה ס"א. ב"ח לְטוּאוּ"ח ס"ח וְס"י תְּרַכָּה. (11) זַח"ב רֵלֵט, א. זַח"ג כו, ב. וְרָאָה דְרַמ"צ קִנְח, ב. (12) ד"ה בַּתִּי לְגַנִּי הַשִּׁי"ת פ"ב. (13) פִּינְחָס כַח, ב. (14) רָאָה ב"ר פְּכ"ד, ה. וּבְכ"מ. (15) בְּרַאשִׁית ב, ז.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

44 האלוקית לעולם הוא בין בפנימיות ובין בחיצוניות של החיות
 45 יש חיות שיורדת לעולם ומתלבשת בו ומאירה בו בפנימיות ונקלטת בתוכו
 46 ויש חיות אלוקית שגם היא באה לעולם אבל איננה יורדת ונקלטת בו
 47 בפנימיות אלא מאירה בו בחיצוניות.

48 ולחוספת ביאור ההבדל בין פנימיות
 49 החיות לחיצוניות החיות:

50 דהנה פתיב בחיות הקודש
 51 שבמרכבה העליונה והחיות רצוא
 52 ושוב ג', ומבואר בכמה
 53 מקומות, בתורת החסידות דהינו
 54 שמשמעות המושג "רצוא ושוב" היא
 55 שחיות העולמות היא תמיד
 56 בב' התנועות כיוונים דרצוא
 57 'תנועה' של תשוקה לצאת מגדרי
 58 המציאות ולהתעלות ושוב 'תנועה'
 59 של חזרה לגדרי המציאות כדי למלא
 60 את התפקיד המוטל עליהן (וגם)
 61 בבחינת רצוא נכלל בחינת
 62 שוב, ועל-דרך זה בחינת
 63 שוב נכלל בחינת רצוא
 64 פמבואר במקום אחר מבואר
 65 בחסידות שאין הכוונה שלפעמים
 66 ה'רצוא' גובר על ה'שוב' ולפעמים
 67 להיפך, אלא שקים שילוב תמיד
 68 ביניהם, ולכן ב'רצוא' עצמו יש גם
 69 'שוב' וכן להיפך ב'שוב' עצמו יש גם
 70 'רצוא'. דענין הרצוא שהוא
 71 תשוקה של הנברא (בענין זה הכוונה
 72 למלאכים הנקראים 'חיות הקודש'
 73 ומעין זה הוא גם בשאר הנבראים)
 74 לצאת מגדרי מציאותו ולהתקרב
 75 לאלוקות שך לחיצוניות החיות

76 האור האלוקי שלא נקלט בתוך גדרי הנברא אלא מאיר עליו בחיצוניות,
 77 וענין השוב ה'תנועה' של הנברא לחזור אל תוך גדרי מציאותו ולעבור
 78 את ה' תוך מילוי תפקידו המוגדר היא המשכת והתגלות פנימיות
 79 החיות האור האלוקי שנקלט בתוך גדרי הנברא.
 80 וזהו ההפרש ההבדל בין קרבת לנסכים לגבי פעולתם להביא
 81 להמשכת וגילוי אלוקות בעולם. דענין הקרבת אופן ההתקרבות של
 82 האדם לאלוקות על ידי העבודה הרוחנית של עבודת הקרבת הוא הרצוא
 83 התשוקה לצאת מגדרי המציאות וההעלאה מלמטה למעלה,
 84 ולהתעלות מלמטה למעלה שהוא ענין המסירת-נפש שהוא ביטול
 85 מוחלט של המציאות האישית וכו' פנ"ל (דוגמת ענין קריאת-
 86 שמע) וכפי שמבואר לעיל, עבודת ה' באופן כזה קשורה בהמשכת חיצוניות

1 שהקודש-ברוך הוא יצר את גופו, או ויפח באפיו נשמת חיים, נתן
 2 בו נשמה שהודות לה הגוף הוא חי וכדי לחבר את הנשמה והגוף
 3 כך שהנשמה אכן תיתן בגוף חיות צריך לענין הלחם שהוא הפועל את
 4 החיבור של הנשמה והגוף.

5 וטעם הדבר הוא, הסיבה לכך
 6 שהחיבור בין הנשמה בגוף נפעל
 7 באמצעות הלחם, אף שלכאורה היה
 8 מקום לשאול מדוע הדבר תלוי בגורם
 9 חיצוני והרי גם ללא אכילת הלחם
 10 הנשמה נמצאת בגוף וממלאה אותו
 11 ומלוכשת בו אלא שהצורך בלחם הוא
 12 משום שהלחם הוא למטה
 13 מן האדם, שכן הנבראים נחלקים
 14 לדומם, צומח, חי, מדבר. והאדם =
 15 המדבר נעלה מלחם שבא מן הצומח
 16 ולכן דווקא בגלל שהלחם בא מן
 17 הצומח שהוא נברא נחות יותר מן
 18 האדם יש בו בלחם אורות
 19 אלוקים עליונים יותר מאשר
 20 האורות האלוקים הנמצאים באדם,
 21 פנודע בתורת החסידות שכל
 22 הגבוה יותר בשורשו ומקורו
 23 הרוחני העליון יורד למטה יותר
 24 בנבראים גשמיים נחותים יותר (כמשל
 25 חומת אבנים שכאשר היא נופלת הרי
 26 האבנים שבראש החומה נופלים רחוק
 27 יותר מהאבנים שבתחתית החומה
 28 הנופלים קרוב), ולכן הוא הלחם
 29 שיש בו אורות עליונים ביותר מחבר
 30 את הנשמה עם הגוף והודות
 31 לו הנשמה משפיעה בגוף חיות.
 32 ועל-דרך זה הוא למעלה
 33 פככול, כשם שהמוזן הגשמי פועל את החיבור בין הנשמה והגוף הגשמי,
 34 כאמור, כך גם למעלה באלוקות, כביכול, הקרבת שנקראים "לחם" הם
 35 המחברים את החיות האלוקות עם העולם דמה הנשמה ממלאה את
 36 הגוף, כך הקב"ה ממלא את העולם, הרי שאופן השפעת החיות
 37 האלוקות להחיות את העולם דומה לאופן השפעת החיות מהנשמה אל הגוף
 38 וגם הוא נפעל על ידי "לחם" (רוחני) שענין הקרבת הוא הלחם
 39 המחבר את העולם עם הקב"ה כי הקרבת גורמים את השפעת
 40 החיות האלוקות לעולם.

41 וזהו ההפרש ההבדל בין קרבת לנסכים שניהם פועלים את
 42 החיבור שבין אלוקות והעולם אלא שיש הבדל באופן הפעולה וההשפעה.
 43 דהנה החיבור דהעולם עם הקב"ה לצורך השפעת החיות

(16 ראה לקו"ת עקב יד, ב. ובכ"מ. 17) שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"ב ואילך. פ"ל ואילך. 18) ראה ברכות י, א. 19) יחזקאל א, יד. 20) ראה ס' הליקוטים-ד"ח צ"צ ערך רצוי"ש. וש"נ.

להבין ענין הנסכים

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 החיות האלוקית לעולם. מה־שֵׁאִין־בֶּן עֲנִין הַנְּסֻכִים הוא בְּחִינַת
2 הַמְּשֻׁכָה של אור אלוקי וחיות אלוקית לעולם מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה,
3 דוֹגְמַת עֲנִין הַתְּפִילִין, שֶׁהִיא הַמְּשֻׁכַת פְּנִימִיּוֹת הַחַיִּיּוֹת.
4 וּבְזֶה יוֹבֵן הַשִּׁיכוֹת דְּפָרְשַׁת הַנְּסֻכִים לְפָנֶינָה לְאָרְץ יִשְׂרָאֵל
5 ומיושבת השאלה מדוע דווקא
6 כהקדמה לפרשת הנסכים נאמר "כי
7 תבואו אל ארץ מושבותיכם".
8 דְּבִשְׁעָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל
9 בַּמְדָּבָר, מוֹבְדָלִים וּמוֹפְרָשִׁים
10 מִן הָעוֹלָם, בְּבַחֲיִנַת דּוֹר דְּעָה
11 דוֹר עִם רֵמָה גְבוּהָה בִּידֵיעַת אֱלֹהִים
12 וְאִנְשֵׁי דוֹר הַמְדַבֵּר הָיוּ אִנְשִׁים
13 שֶׁבְּעוֹלָם הַמְּחַשְׁבָה אוֹ בְּעוֹלָם
14 הַדִּיבּוֹר (פְּדוּעַ שֵׁישׁ בְּזָה ב') אֲבָל לֹא
15 דְּעוֹת כַּמְבוּאָר בִּלְקוּטֵי תוֹרָה
16 לְפָרְשַׁת הַשְּׁבוּעַ, פָּרְשַׁת שֵׁלַח, שׁוֹ
17 הַסִּיבָה לִכְךָ שֶׁהַמְּגִלָּה לֹא רָצוּ לְהִיכַס
18 לְאָרְץ יִשְׂרָאֵל וְהַדִּיבּוֹר לְהִישָׁאֵר בַּמְדַבֵּר
19 כִּי הֵם רָצוּ לְהַמְשִׁיךְ גִּלְיוֹ אֱלֹהִים
20 בְּעוֹלָם הַדִּיבּוֹר אוֹ בְּעוֹלָם הַמַּחֲשָׁבָה
21 וְלֹא בְּעוֹלָם הַמַּעֲשֵׂה וְהָרֵי עֵיקַר הַמְּצוּוֹת
22 הַמַּעֲשִׂוֹת הוּא בִּארְץ יִשְׂרָאֵל אֲבָל
23 לֹא בְּעוֹלָם הַדִּיבּוֹר אוֹ
24 הַמַּעֲשָׂה, וְכֹל עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ
25 בַּמְדַבֵּר, עֵיקַר הַעֲבוּדָה אֲכַן לֹא הָיִיתָ
26 עַל יְדֵי מְצוּוֹת מַעֲשִׂוֹת, וְלִכֵּן אֵץ
27 נֹאמֵר עֲנִין הַקְּרָבָנוֹת שֶׁעֲנִינוּ
28 הַהֲעֲלָאָה לְמַעְלָה מֵעֲלָה
29 הַתְּקַרְבוֹת שֶׁל הָאָדָם לְאֱלֹהִים תּוֹךְ
30 הַתְּעַלּוֹת וְהַתְּנַתְּקוֹת מֵעוֹלָם הַמַּעֲשֵׂה
31 (עִם דָּגֵשׁ עַל הַרְצוּא' וְלֹא עַל הַשׁוּב).
32 אֲמָנָם עֲנִין הַנְּסֻכִים הַקְּשׁוֹר
33 עִם הַמְּשֻׁכָה מִלְּמַעְלָה לְמִטָּה
34 דְּוָקָא, בְּחִינַת שׁוּב, שֶׁקְשׁוֹר
35 בְּעֲבוּרָה שֶׁל קִיּוֹם הַמְּצוּוֹת הַמַּעֲשִׂוֹת
36 נֹאמֵר לָהֶם דְּוָקָא לְפָנֵי בּוֹאֵם
37 לְאָרְץ, שֶׁתּוֹכֵן עֲבוּדָתָם שֵׁם
38 בִּארְץ יִשְׂרָאֵל הוּא לְהִיּוֹת גּוֹי
39 אֶחָד בְּאָרְץ, דְּהִינּוּ (כְּפָרוּשׁ
40 אֲדָמוֹ"ר הַזֶּקֶן בִּיאָגָרַת
41 הַקְּדוּשׁ') לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַמְּסִירַת־נַפְשׁ דְּאֶחָד שְׁבֵאַמִּירַת שִׁמְעַ
42 יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" בְּתוֹךְ הָאָרְץ הַלְזוֹ הַגְּשָׁמִית וְזֹאת עַל יְדֵי
43 קִיּוֹם הַמְּצוּוֹת הַמַּעֲשִׂוֹת.

44 וְלִכֵּן נִקְרָאת אֲרָץ יִשְׂרָאֵל כָּאֵן בְּפָרְשַׁת הַנְּסֻכִים בְּשֵׁם אֲרָץ
45 מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם דְּוָקָא וְלֹא בְּשֵׁם אֲרָץ פְּנִיעַן וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה, כִּפִּי
46 שֶׁהָאֵרֶץ נִקְרָאת בַּמְּקוֹמוֹת אַחֵרִים בְּתוֹרָה כִּי עֲנִין זֶה שֶׁל הַמְּשֻׁכַת אֱלֹהִים
47 מִלְּמַעְלָה לְמִטָּה בְּתוֹךְ גְּרָרֵי הָעוֹלָם הוּזָה קְשׁוֹר עִם עֲנִין הַהֲתַלְשָׁבוֹת,
48 עֲנִין הַשׁוּב כּו'.
49 וְזֵהוּ גַם הַטַּעַם הַפְּנִימִי עַל מָה
50 שֶׁנְּסֻכִים הֵם בְּשֵׁמֶן זֵיַן וְסוּלַת
51 דְּוָקָא, שֶׁהֵם שְׁלוֹשַׁת הַמְּרַכִּיבִים
52 הַלְלוּ שֶׁל הַנְּסֻכִים הֵם כִּנְגַד ג'
53 הַמּוֹחִין חֲכָמָה-בִּינָה-דְּעִת
54 (כְּמְבוּאָר בְּדְרוּשִׁים מֵאֵמְרֵי
55 הַסִּידוֹת), כִּי עֲנִין הַמּוֹחִין הוּא
56 בְּחִינַת שׁוּב כְּמוֹכֵן מִכֵּן שֶׁטַּעַם
57 הַמּוֹחִין הוּא בְּמַנּוּחָה וְהַתִּישָׁבוֹת
58 לְעוֹמַת טַעַם הַמִּידוֹת שֶׁהוּא בְּרַגֵּשׁ חוֹק
59 וְבַהֲתַלְשָׁבוֹת. וְאָף שֶׁהִיא הַכְּנִיסָה
60 לְאָרְץ בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹנָה הִיא הַהֲכָנָה
61 לְכַבוֹשׁ אֲרָץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא
62 אֲרָץ ז' הָאוֹמּוֹת, ז' הַמְּדוֹת,
63 כִּי הַכְּנִיסָה לְאָרְץ נִעְרַד לְכַבוֹשׁ אֶת
64 הַמִּידוֹת שֶׁל הַיֶּפֶךְ הַקְּרוּשָׁה וְלַהֲעֵלּוֹת
65 אוֹתָם לְקְרוּשָׁה כִּי בְּזִמְנֵן הִזָּה
66 כּוּבְשִׁים רַק אֶת ז' הָאוֹמּוֹת -
67 ז' הַמְּדוֹת, מֵה־שֵׁאִין־בֶּן
68 פְּנוּגַע לְמוֹחִין, שֶׁהִיכּוּשׁ שֶׁל
69 הַמּוֹחִין שֶׁל הַיֶּפֶךְ הַקְּרוּשָׁה וְהַעֲלָאָתָם
70 לְקְרוּשָׁה יִהְיֶה רַק לְעַתִּיד לְבוֹא, בִּימּוֹת
71 הַמְּשִׁיחַ דְּעַל־זֶה עַל כִּיבוֹשׁ הַמּוֹחִין
72 כְּתִיב אֵל תִּצַּר אֶת מוֹאֲב גו',
73 וְכִיבוֹשֵׁם יִהְיֶה רַק לְעַתִּיד-
74 לָבֵא, כְּאֲשֶׁר יִרְחִיב הַיְוִ'
75 אֶלְקִיךָ אֶת גְּבוּלְךָ גו', וְאוֹ
76 יִכְבְּשׁוּ עוֹד שְׁלוֹשׁ אַרְצוֹת, כִּנְגַד ג'
77 הַמּוֹחִין, כְּנוֹסֵף עַל אַרְצוֹת שְׁבַע
78 הָאוֹמּוֹת שֶׁהֵם כִּנְגַד שְׁבַע הַמִּידוֹת, וְאֵם
79 כֵּן מְדוּעַ הַתּוֹרָה מְקַשֶּׁרֶת אֶת עֲנִין
80 הַנְּסֻכִים שֶׁהֵם מִשְׁמַן וַיִּין וְסוּלַת שֶׁכִּנְגַד
81 ג' הַמּוֹחִין עִם הַכְּנִיסָה לְאָרְץ בְּפַעַם
82 הָרֵאשׁוֹנָה? הַטַּעַם עַל זֶה הוּא כִּי
83 מְפַל־מְקוֹם לְמִידוֹת שְׁבַע
84 הָרֵאשׁוֹנָה עֵיקַר הַעֲבוּדָה הִיא 'כִּיבוֹשׁ' הַמִּידוֹת כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה עֲבוּדַת
85 הַמְּדוֹת בְּשְׁלִימוֹת, צְרִיף בְּשִׁבְלֵי זֶה גַם הַמְּשֻׁכַת
86 בְּחִינַת מוֹחִין הַשִּׁיכִים לְמִידוֹת כַּמְבוּאָר בְּחִסְדוֹת שִׁישׁ בַּחִינָה

(21) ראה לקו"ת פרשתנו לו, ד-לו, א. שם לח, ב. (22) דה"א יז, כא. (23) ס"ט. (24) ראה לקו"ת פרשתנו שם (מא, ב).
(25) לקו"ת שם (מב, א). (26) דברים ב, ט. וראה ד"ה אל תצר לאדהאמ"צ. (27) שופטים יט, ח.

ביאור בדרך אפשר

1 עמוקה ופנימית במוחין שאין לה כל קשר למידות וביחס לבחינה זו עבודת
 2 המוחין היא באופן אחר לגמרי מעבודת המידות והוה עולם השכל שאין לו
 3 קשר לעולם הרגש אבל יש בחינה יותר נמוכה ויותר חיצונית במוחין שכן
 4 שייכת למדות וניכר בה כיצד המוחין הם מקור ישיר למידות, ועל בחינה זו
 5 במוחין אמורה פרשת הנסכים המדברת
 6 על עבודה עם המוחין בשייכות לכניסה 1
 7 לארץ אף שעיקר העבודה היא עבודת 2
 8 המידות, כי בחינה זו במוחין כן
 9 קשורה במידות. 3
 10 והנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל דְּכָל 4
 11 הָעוֹסֵק וְלוֹמַד בְּתוֹרַת עוֹלָה או 5
 12 זָבַח פְּאִילוֹ הֶקְרִיב עוֹלָה או 6
 13 זָבַח בְּפוּעַל, וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה יִבְרַח 7
 14 בְּעֵינָיו הַנְּסֻכִּים הַבְּאִים עִם 8
 9 צִדְקָנוּ. 9

ביאור בדרך אפשר

15 הקרבנות, שְׁפָל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת נְסֻכִּים ולומד עליהם כְּאִילוֹ הֶקְרִיב
 16 נְסֻכִּים בְּפוּעַל.
 17 וְיִהְיֶה-רְצוֹן שְׁעַל-יְדֵי לִמּוּד זֶה בתורת הקרבנות ובתורת הנסכים,
 18 וּבִפְרָט בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת, המבארת את המשמעות הפנימית של
 19 הקרבנות והנסכים ואת עניינם בעבודת
 20 ה' הרוחנית גם בזמן הזה, נִזְכָּה
 21 בְּקִרְוֵב לְקִיּוּם הַמַּצּוֹת
 22 דְּקִרְבָּנוֹת וְנְסֻכִּים כְּמַצּוֹת
 23 רְצוּנָה, בשלימות, בהתאמה מלאה
 24 לרצון ה', כפי שמבקשים בתפילת
 25 מוסף שנוכח להקריב את הקרבנות
 26 "כמצות רצונך" שזה יהיה בְּגֵאוּלָּה
 27 הָאֱמִיתִית וְהַשְּׁלִימָה עַל-יְדֵי
 28 מְשִׁיחַ צִדְקָנוּ.

הַמּוֹחִין, בְּחִינַת מוֹחִין הַשִּׁיכִים לְמַדוֹת.²⁸
 1 וְהִנֵּה יְדוּעָה²⁹ דְּכָל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת עוֹלָה או זָבַח
 2 פְּאִילוֹ הֶקְרִיב עוֹלָה או זָבַח, וְעַל-דֶּרֶךְ-
 3 זֶה יִבְרַח בְּעֵינָיו הַנְּסֻכִּים, שְׁפָל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת
 4 נְסֻכִּים כְּאִילוֹ הֶקְרִיב נְסֻכִּים. וְיִהְיֶה-רְצוֹן שְׁעַל-יְדֵי
 5 לִמּוּד זֶה, וּבִפְרָט בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת, נִזְכָּה בְּקִרְוֵב
 6 לְקִיּוּם הַמַּצּוֹת דְּקִרְבָּנוֹת וְנְסֻכִּים כְּמַצּוֹת רְצוּנָה,
 7 בְּגֵאוּלָּה הָאֱמִיתִית וְהַשְּׁלִימָה עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ
 8 צִדְקָנוּ.

(28) וראה גם סה"מ תשמ"ג ע' קלו. (29) מנחות קי, א.

המשך ביאור למ' עירובין ליום שני עמ' א

33 למבוי, כגון שחצירו עומדת בין שני מבואות, והוא רגיל להיכנס
 34 ולצאת דרך מבוי אחר, ואם נתנה אשתו שלא מדעתו עירוב לאלו
 35 שאינו אוסר עליהם כדי להתיר להוציא מביתו לחצר, אין זה
 36 עירוב, וכן אם נתנה שיתוף במבוי שאינו אוסר כדי להתיר לטלטל
 37 מחצירו למבוי זה, אין זה שיתוף.
 38 אומרת הגמרא: חֲכִי נִמְיֵי מִסְתַּבְּרָא – אף בלא הקושיא מהברייתא
 39 מסתבר לומר שמודה שמואל שכשאינו אוסר, אשתו אינה יכולה
 40 לערב שלא מדעתו, דָּאֵם בָּן – שאם נאמר שאמר שמואל שבכל
 41 מקום אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו, קָשְׁיָא דְשִׁמּוּאֵל
 42 אֲדִשְׁמוּאֵל – תהיה סתירה בדברי שמואל עצמו, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל,
 43 אֶחָד מִבְּנֵי מְבִי שְׁהוּא רְגִיל תְּמִיד לְהַשְׁתַּתֵּף עִם בְּנֵי הַמְּבִי, וְלֹא
 44 נִשְׁתַּתֵּף עִמָּהּ, שרוצה לאסור עליהם להוציא מחצרותיהם
 45 למבוי, בְּנֵי הַמְּבִי נִכְנְסִין לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וְנוֹמְלִין שִׁיתוּפָן מִמֶּנּוּ מדעת
 46 אשתו, בְּעַל כְּרָחוּ, ומדייקת הגמרא מדברי שמואל, שְׁרָגִיל אֵין –
 47 שרק מי שהוא רגיל להשתתף עם שאר בני המבוי, שהוא רגיל
 48 לצאת דרך אותו מבוי והוא אוסר על שאר בני המבוי להוציא
 49 מבתיהם לחצר, אז מועיל ליטול שיתוף שלא מדעתו, אבל מי
 50 שְׁאֵין רְגִיל לְהַשְׁתַּתֵּף עִם בְּנֵי הַמְּבִי, שאינו רגיל לצאת דרך אותו
 51 מבוי, ואינו אוסר על בני המבוי, לֹא – אי אפשר ליטול שיתוף
 52 שלא מדעתו, ואם נאמר שמה שאמר רב יהודה בשם שמואל
 53 שאשתו של אדם מערבת שלא מדעתו, הוא אף כשאינו אוסר,
 54 יקשו דברי שמואל זה על זה, אֵלֵא וְדֹאֵי שְׁמַע מִיָּנָה – מוכח מכאן,
 55 שלא אמר שמואל שאשתו מערבת שלא מדעתו אלא כשהוא
 56 אוסר על בני המבוי.
 57 הגמרא רוצה להביא ראיה לדברי שמואל מברייתא. מבררת
 58 הגמרא: לִימָא מְסִיעֵ לִיה – האם נאמר שיש ראיה לדברי שמואל
 59 מברייתא, שֶׁכֶּךָ שֵׁנִינוּ בַּהּ, בּוֹפִין אוֹתוֹ וְ– את אחד מבני המבוי
 60 שאינו רוצה להשתתף בעשיית לחי וקורהו לְעִשׂוֹת לְחֵי וְקוֹרְהוּ
 61 לְמַבְי, והבינה הגמרא, שכופים לעשות לחי וקורה, כדי להתיר
 62 לטלטל במבוי בשבת, וכשם שכופים לעשות לחי וקורה להתיר
 63 לטלטל במבוי, כך אפשר ליטול שיתוף בעל כרחו, כדי להתיר
 64 לטלטל במבוי, וכמו שאמר שמואל.

1 הגמרא מביאה שמעשה כזה היה אף אצל רב יהודה בר אושעיא.
 2 מספרת הגמרא: הוּוּא מוֹרְזִינָא – אותו שומר כלי זיין שעשויים
 3 לשמירת העיר, ונכרי היה, דְּהוּוּ בְּשִׁבְבוּתֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה בְּר
 4 אוֹשְׁעִיא – שהיה גר בשכנות לרב יהודה בר אושעיא, אָמְרִי לִיה
 5 הישראלים שגרו עמו בחצר, אוֹנֵר לָן רְשׁוּתָךְ – תשכיר לנו את
 6 רשותך, כדי שנוכל לטלטל בחצר, וְלֹא אוֹנֵר לְהוּ – לא השכיר
 7 להם, אֲתוּ לְקַמְיָה וְ– באו לפניך דְּרַב יְהוּדָה בְּר אוֹשְׁעִיא, אָמְרִי לִיה
 8 – שאלו אותו, מהו לְמִינֵי מְדִבְרֵיהוּ – האם שכירת רשותו מאשתו,
 9 תועיל להתיר לטלטל בחצר, לֹא הוּוּ בִּדְיָה – לא היה יודע רב
 10 יהודה בר אושעיא מהו הדין בזה, אֲתוּ לְקַמְיָה דְּרַב מְתַנָּה – באו
 11 ושאלו שאלה זו לפני רב מתנה, וְלֹא הוּוּ בִּדְיָה – ולא היה יודע
 12 מהו הדין בזה, אֲתוּ לְקַמְיָה דְּרַב יְהוּדָה – באו ושאלו שאלה זו לפני
 13 רב יהודה, אָמַר לְהוּ – השיב להם, חֲכִי – כך אָמַר שְׁמוּאֵל, אֲשֶׁתוֹ
 14 שָׁל אָדָם מְעַרְבַת שְׁלֹא מְדַעְתוּ, וכשם שאשתו של ישראל, העירוב
 15 שהיא נותנת שלא מדעת בעלה מתיר לטלטל בחצר, כך אם
 16 שוכרים מאשת נכרי, מתירה שכירות זו לטלטל בחצר.
 17 הגמרא מקשה על דברי רבי חנינא ושמואל מברייתא: מִיִּתְיָב,
 18 שֵׁנִינוּ בְּבֵרִיתָא, נְשִׂים שְׁעִירְבוּ עִם שאר בני החצר וְנִשְׁתַּתְּפוּ עִם
 19 שאר בני המבוי שְׁלֹא מְדַעַת בְּעִלְיָהוּ, אֵין עִירוּבָן עִירוּב וְאֵין שִׁיתוּפָן
 20 שִׁיתוּפָן, ואיך אמרו רבי חנינא ושמואל שאשתו של אדם מערבת
 21 שלא מדעתו. מתרצת הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, הָא – מה שאמרו רבי
 22 חנינא ושמואל שאשתו מערבת שלא מדעתו, אין זה אלא במקום
 23 דְּאָפֵר – שהוא אוסר על שאר בני החצר להוציא מבתיהם לחצר,
 24 כגון שאין לביתו פתח אחר מלבד הפתח הפתוח לחצר, וכן
 25 בשיתוף כשהוא אוסר על בני המבוי להוציא מחצרותיהם למבוי,
 26 כגון שאין לחצירו פתח אחר מלבד הפתח הפונה למבוי, שאז
 27 אשתו מערבת שלא מדעתו, וְהָא – והברייתא שאמרה שאשה
 28 המערבת ומשתתפת שלא מדעת בעלה לא חל העירוב והשיתוף,
 29 אין זה אלא במקום דְּלֹא אָפֵר – שאינו אוסר על שאר בני החצר
 30 להוציא מבתיהם לחצר, כגון שביתו פתוח לשתי חצירות, והוא
 31 רגיל להיכנס ולצאת דרך החצר האחרת, ולא דרך חצר זו, וכן
 32 במבוי, מדובר באופן שאינו אוסר על בני המבוי להוציא מבתיהם

בס"ד. שיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז, ה'תשכ"ו.

בלתי מוגה

- 1 א. יום השבת שבו מברכים את החודש הוא לעולם בחודש שלפניו, והוא המחבר את החודש הקודם
2 עם החודש הבא, ולכן נקרא "שבת מברכים החודש", שפירושו בפשטות הוא - שיום השבת שבחודש
3 הקודם, מברך ונותן כח לחודש הבא, ככל הששה ענינים שנימנו בנוסח ד"מי שעשה נסים": לחיים ..
4 לששון .. לישועה כו".
- 5 וכן הוא בנוגע לחדשים סיון ותמוז - שבחודש סיון מברכים את חודש תמוז. והיינו, שחודש סיון
6 נותן כח לחודש תמוז בנוגע לכל ששה ענינים הנ"ל.
- 7 עיקר ענינו של חודש תמוז - בנוגע לאלו שנמצאים בהתוועדות זו - הוא: חג הגאולה די"ב-י"ג
8 תמוז, שבו יצא כ"ק מו"ח אדמו"ר לחירות ממאסרו בגלל עבודתו במס"נ עבור כלל ישראל (וענין זה
9 נוגע גם לעבודתו של כאו"א בכל יום ויום, כפי שיתבאר לקמן¹), אשר, התחלת המאסר היתה בחודש
10 סיון, ונמשך המאסר בתקפו גם בחודש תמוז, ובי"ב תמוז היתה הגאולה (כמסופר בארוכה ברשימת
11 המאסר והגאולה²). ובכן: הנתנת כח לחודש תמוז, שבו היתה הגאולה, היא - מחודש סיון.
- 12 ולהעיר, שגם ימי חודש סיון שבהם הי' המאסר, יש להם שייכות - להיותם הכנה - לגאולה שבחודש
13 תמוז, שהרי מובן ופשוט שענין המאסר אינו ענין בפני עצמו [כיון שהקב"ה אינו מטריד ומייגע שום
14 נברא - וכ"ש יהודי, וכ"ש נשיא בישראל - חינם ח"ו], אלא כל ענינו הוא בשביל הגאולה. ונמצא, שענין
15 הגאולה שבחודש תמוז מתחיל כבר בחודש סיון; אבל, זהו ענינו של תמוז שבימי סיון, ואילו הנתנת
16 כח לחודש תמוז היא מענינו של חודש סיון מצד עצמו.
- 17 ב. עיקר ענינו של חודש סיון - שהוא "ירחא תליתאי" שבו הי' מתן-תורה, כדברי הגמרא³: "אוריין
18 תליתאי .. ביום תליתאי בירחא תליתאי".
- 19 ומובן גודל העילוי ד"ירחא תליתאי" - שהוא בא לאחרי עניני העבודה של חודש ניסן וחודש אייר,
20 כמבואר בלקו"ת⁴ שחודש ניסן הו"ע העבודה דאתכפיא, כמ"ש⁵ "כי ברח העם", וחודש אייר - העבודה
21 דאתהפכא, שזוהי העבודה של ספירת העומר, לברר ולהפוך את המדות כו' (כמשנ"ת במאמר דאחרון
22 של פסח⁶). ובכללות הרי זה הענין ד"סור מרע"⁷ - אתכפיא, ו"עשה טוב"⁷ - אתהפכא. ולאח"ז בא הענין
23 ד"בקש שלום"⁷, שזהו ענין התורה, ש"ניתנה לעשות שלום בעולם"⁸ - ב"ירחא תליתאי", חודש סיון.
- 24 וכן הוא בנוגע לג' הדברים שעליהם "העולם עומד", תורה עבודה וגמילות חסדים⁹ - ש"עבודה"
25 ענינה העלאה מלמטה למעלה, ו"גמילות חסדים" ענינה המשכה מלמעלה למטה, וענינם בנפש האדם
26 הוא אתכפיא ואתהפכא, ובמעשה בפועל הו"ע סור מרע ועשה טוב; אך העיקר הוא - קו האמצעי, תורה,
27 "בקש שלום", ורק בנוגע לתורה אמרו רז"ל¹⁰ "חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה .. שבו נברא
28 העולם". וזהו ענינו של חודש סיון.
- 29 ג. אמנם, כדי שיוכלו לקבל את התורה, יש צורך בהקדמת נעשה לנשמע³, והיינו, שמוסר נפשו,
30 מוסר רצונו, לעשות כל מה שיצו עליו, עוד לפני שיודע מה יצו עליו.

(6) פ"ו (תורת מנחם - התוועדויות חמ"ו ע' 320 ואילך).

(7) תהלים לד, טו.

(8) רמב"ם הל' תנוכה בסופן.

(9) אבות פ"א מ"ב.

(10) שם פ"ג (הפרק דשבת זו) מ"ד, ובשינויי נוסחאות

במשניות שם.

(1) ס"ו.

(2) נדפסה בלקו"ד ח"ד תריא, ב ואילך. ולאח"ז בשה"ש

תרפ"ז ע' 179 ואילך.

(3) שבת פח, א.

(4) במדבר ג, א.

(5) בשלח יד, ה. וראה תניא פל"א.

ובפרטיות יותר:

העובדה שיהודי מוסר את שכלו - אינה דבר פלא, כיון שהשכל עצמו מחייב זאת, שהרי גם השכל מבין ששכל הנכרא אינו יכול להבין את שכל הבורא, להיותם באין-ערוך זל"ז, וצריך לבטל את עצמו אל הבורא, שזהו ענין קבלת עול מלכות שמים, כך, שאין פלא שהקדימו נעשה לנשמע (כמשנת"ל במאמר דחג השבועות¹¹); עיקר החידוש הוא - שהוא מוסר להקב"ה גם את הרצון שלמעלה מהשכל, ואינו תחת בעלות השכל.

ובזה גופא - הנה בנוגע לרצון שלמטה מהשכל, אין זה דבר פלא, להיותו תחת בעלות השכל; אבל העבודה צריכה להיות באופן ד"ואהבת גו' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"¹², למסור את כל מציאותו, גם את הרצון שלמעלה מהשכל (שיש לו בעלות על השכל, שלכן אמרו¹³ "לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ"), שגם אצלו תהי' אהבה לאלקות.

וכדי לפעול מסירת הרצון, אע"פ שאין שום דבר ששולט עליו - הרי זה ע"י נקודת היהדות שבכל אחד מישראל, שהיא קשורה תמיד עם הקב"ה, ולהיותה למעלה גם מהרצון שלמעלה מהשכל, הרי היא פועלת למסור להקב"ה גם את הרצון שלמעלה מהשכל.

והבחינה לכך שמוסר לגמרי את כל מציאותו, גם את הרצון שלמעלה מהשכל - הרי זה כאשר רואים אצלו ענין של מס"נ בפועל, כי מס"נ אינה ע"פ שכל, ואדרבה, מס"נ היא היפך השכל, ולכן "לא נזכר בתורה טעם על מס"נ"¹⁴, כיון שע"פ שכל אין הסברה על ענין המס"נ, שהרי הדבר הכי יקר אצל האדם הוא המציאות והחיות שלו, ואי אפשר להראות לו שיש דבר יקר יותר מזה.

ובזה גופא - הנה מס"נ שהיא על מנת לקבל פרס, יכולים עוד להסביר ע"פ שכל, ואדרבה, מי שהוא בעל-שכל גדול יותר, הרי הוא מבין יותר שכדאי למסור את חייו בשביל דבר נעלה יותר, שזהו השכר, והיינו, לוותר על "חיי שעה" בשביל "חיי עולם", שזהו כמו שנותן "פרוטה" בשביל לקבל "מנה"; ואילו אמיתית ענין המס"נ הוא - שלא על מנת לקבל פרס.

וכהסיפור בנוגע לבעש"ט¹⁵, שכאשר שמע כרוז מלמעלה שנוטלים ממנו את העולם הבא, שמח, ואמר, שמעכשיו יוכל לעבוד את ה' שלא על מנת לקבל פרס.

וכאשר יש אצלו מס"נ כזו שהיא למעלה מהשכל לגמרי - הרי זו הוכחה שאכן מסר את כל מציאותו להקב"ה¹⁶.

וכך ה' גם בשעת מתן-תורה - שלאחרי הקדמת נעשה לנשמע (מסירת הרצון), ה' גם ענין המס"נ בפועל, כדאיתא בגמרא¹⁷ שעל "כל דיבור ודיבור" פרוחה נשמתן, והי' צורך להחזירה להם ע"י "טל (תחי') שעתיד להחיות בו מתים", ועי"ז ראו שאכן מסרו את כל מציאותם כו' [שהרי לא עשו זאת בשביל איזה עילוי כו', דכיון שהי' זה קודם מ"ת, לא היו יכולים להגיע למעלה משרש הנבראים¹⁸], ואז ה' יכול להיות הענין דמ"ת.

ד. וביאור הטעם שיש צורך בענין המס"נ בשביל מתן-תורה:
התורה מצד עצמה - היא "נעלמה מעיני כל חיי"¹⁹, להיותה "שעשועי המלך"²⁰. ולכן, כדי שתוכל לירד למטה ולהתלבש בדברים גשמיים, צריך להיות למעלה ענין של מס"נ כביכול. והיינו, שהקב"ה יניח

(15) ראה "סיפורי חסידים" (להרש"י זעווין), מועדים ע' 262. וראה גם תורת מנחם - התוועדויות חכ"ט ע' 123. וש"נ.

(16) ראה גם לקו"ש ח"כ ע' 76. וש"נ.

(17) שבת שם, ב.

(18) ראה תורת מנחם - התוועדויות חל"א ריש ע' 29. וש"נ.

(19) איוב כח, כא.

(20) ראה עמה"מ ש"א. הובא בלקו"ת שה"ש כו, סע"א.

(11) ד"ה בשעה שהקדימו דליל א' דחה"ש בתחלתו (תורת מנחם - התוועדויות חמ"ז ע' 8).

(12) ואתחנן ו, ה.

(13) ע"ז יט, א. וראה גם תורת מנחם - התוועדויות חמ"ו ס"ע 393. וש"נ.

(14) ראה תו"א מג"א צט, ב. וראה גם תורת מנחם - התוועדויות חל"ד ע' 327. וש"נ.

1 הצדה את מציאותו (כמשנת"ל במאמר דחג השבועות²¹), היינו, עצמותו שלמעלה מהתורה גם כפי שהיא
 2 "נעלמה גו", וליתן התורה לבני".

3 ובהקדים - שאף שנשמת איש ישראל היא "חלק אלקה ממעל ממש"²², הרי זה "חלק" בלבד²³. ובפרט
 4 שנתינת התורה היא לנשמה כפי שירדה ונתלכשה בגוף ונפש הבהמית, במעמד ומצב ש"יצר הרע יש
 5 ביניכם"²⁴, שעי"ז יכול להיות "למצרים ירדתם"²⁴.

6 וזהו כללות הענין דמ"ת - שאף שהתורה מצד עצמה היא למעלה מהעולם, מ"מ, ניתנה באופן
 7 שעיקרה הוא למטה דוקא, ועד שע"י התורה עושים דירה לו ית' בתחתונים²⁵, דכשם שבדירת האדם
 8 נמצא בכל עצמותו, כך נמצא הקב"ה בדירתו בתחתונים בכל עצמותו²⁶, כיון שע"י התורה לוקחים את
 9 עצמותו ית', כמובא בתניא²⁷ מדברי הזהר²⁸ על הפסוק²⁹ "ויקחו לי תרומה" - "אותי אתם לוקחים"³⁰,
 10 ועי"ז נעשה "עיקר שכינה בתחתונים"³¹, במקום שהי' עיקרו בתחילה, כמבואר במאמר ההילולא³².

11 ומובן, שבשביל זה יש צורך בענין של מס"נ כביכול למעלה. והמס"נ דלמעלה - שעל ידה נעשה
 12 הענין דמ"ת - נפעלת ע"י המס"נ של בני": הקדמת נעשה לנשמה - מסירת הרצון, ופריחה נשמתן -
 13 מס"נ בפועל.

14 ה. עפ"ז מובן שמחודש סיון - "ירחא תליתאי", שבו ניתנה התורה, ע"י הקדמת ענין המס"נ -
 15 לוקחים את הכח על ענין המס"נ.

16 והרי התכלית של המס"נ היא - מעשה בפועל, כמודגש בכך שבני" לא נשאר במעמד ומצב ש"פריחה
 17 נשמתן" מצד המתקנות כו' שהיתה להם באלקות, אלא החזירה להם כו', ולא זו בלבד שהחזירה להם
 18 לאחרי הדיבור הראשון בכדי שיוכלו לשמוע הדיבור השני, אלא החזירה להם גם לאחרי הדיבור העשירי,
 19 אע"פ שלאח"ז יצאו לעולם, שבו יכולים להיות נסיונות כו', ועד למעשה העגל - כיון שהכוונה היא
 20 המעשה בפועל, לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

21 ובאופן כזה היתה גם עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר³³ - שהיתה אצלו מס"נ בפועל, להעמיד בסכנה את
 22 עצמו ואת שלימות עבודתו בתומ"צ, בכדי לפעול על עוד יהודי ועוד יהודי, ועד לכלל ישראל, למלא
 23 את שליחותם לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

24 והרי זהו אמיתית ענין המס"נ - מסירת הרצון שלמעלה מהשכל - שהרי אמיתית הרצון של כל אחד
 25 מישראל הו"ע התומ"צ, כדברי הרמב"ם³⁴, וכיון שכן, הרי כשיהודי מעמיד בסכנה את השלימות שלו
 26 בתומ"צ בשביל הזולת, הרי הוא מוסר בכך את אמיתית הרצון.

27 ו. וענין זה מהוה הוראה לכל אחד ואחד:
 28 אצל כל אחד ישנם ענינים שבהם צריך לפעול על הזולת כו'. ובשביל זה צריך להעמיד את עצמו
 29 בסכנה, ואפילו לוותר על עניני תומ"צ שלו - באופן המותר ע"פ שו"ע, ולא להתפעל מהנסיונות כו'.
 30 אין לו להסתגר בחדרו מבלי לחשוב אודות הזולת, אלא אדרבה, עליו להעמיד את עצמו בסכנה כדי
 31 שיהודי נוסף יוכל לעשות דירה לו ית'.

32 ודוקא עי"ז נעשית הוספה כו' - כפי שהי' לאחרי הגאולה די"ב תמוז, וכמו"כ לאחרי הגאולה די"ט
 33 כסלו, שניתוסף עוד יו"ט אצל בני" (כפי שאמרו הם בעצמם³⁵), והתבטל הלחץ והפחד שהי' לפני המאסר
 34 והגאולה.

(27) פמ"ז.
 (28) ח"ב קמ, ב.
 (29) ר"פ תרומה.
 (30) תנחומא אמור יז.
 (31) שהש"ר רפ"ה.
 (32) ד"ה באתי לגני תש"י (סה"מ תש"י ע' 111 ואילך).
 (33) ראה גם תורת מנחם - התוועדיות חמ"ו ע' 28. וש"נ.
 (34) הלי' גירושין ספ"ב.
 (35) ראה גם תורת מנחם - התוועדיות חל"א ע' 130. וש"נ.

(21) ד"ה בשעה שהקדימו דליל א' דחה"ש פ"ה (תורת מנחם - התוועדיות חמ"ז ע' 12 ואילך).
 (22) תניא רפ"ב.
 (23) ראה סה"מ תרפ"ט ס"ע 166 ואילך. וש"נ.
 (24) שבת שם, ואילך.
 (25) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
 (26) ראה תורת מנחם - סה"מ שבט ריש ע' רסח. ע' שח. וש"נ.

1 וכן הוא כאשר כאו"א פועל על הזולת כו', ועד לחלקו בעולם - כמ"ש הרמב"ם³⁶ "צריך כל אדם
2 איראה עצמו כו' עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות", ופועל דירה
3 לו ית'.

* * *

23 כג. כאמור לעיל (סי"ז) שנמצאים כאן אורחים שנוסעים לפני י"ב תמוז, ולכן, דובר בשיחה הראשונה
24 אודות י"ב תמוז, על מנת שינצלו זאת בי"ב תמוז, ונוסף לזה, הנה גם תוכן השיחה בענין המרגלים שייך
25 לאורחים:

26 אצל האורחים - ישנו ענין של טלטול הדרך, ובבואם לכאן נמצאים הם בגלות - לא אוכלים מספיק
27 ולא ישנים מספיק ("מ'דערעסט ניט און מ'דערשלאָפט ניט"), וזקוקים לחסדי הזולת - שיתן להם "לחם
28 הקלוקל"¹¹⁵, בהיותם מוכרחים לאכול מה שנותנים להם, בין אם רצונם בכך ובין אם לאו, ואין זה כמו
29 בשעה שנמצאים בביתם, שיש לכל אחד את כל עניניו, כולל גם ענין הכבוד... ואילו כאן - דוחפים אותו
30 ללא התחשבות במציאותו ("מיט זיין גאַנצע מציאות"....).

31 ובכל זאת, יש בזה גם מעלה - שע"י ביטוש הגוף (חולשא דגופא) נעשה תוקפא דנשמתא¹¹⁶, כך,
32 שביכלתו ללמוד תורה חצי שעה מאוחר יותר, ולהתפלל חצי שעה מאוחר יותר, ללא הפרעות - בדוגמת
33 המעמד ומצב של בני' בהיותם במדבר!...

34 אבל אעפ"כ, הכוונה העליונה אינה להשאר במדבר, אלא להכנס לארץ דוקא, אע"פ שטוען שזוהי
35 "ארץ אוכלת יושבי", כך, שיושבי' נעשים בבחי' "ארץ" ("זיי ווערן אַ שטיק ארץ"), אעפ"כ, הכוונה
36 היא שתהי' הכניסה לארץ דוקא.

37 כד. ויה"ר שכל הענינים שכל אחד לקח בבואו לכאן, יומשכו גם בימים שלאח"ז,
38 - ע"ד פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹⁷ בביאור הטעם שאין אומרים "חסל סידור פסח", לפי שענינו של
39 חג הפסח נמשך תמיד -

40 בבואו חזרה לעירו, למלא שם שליחותו - לעשות שם "ארץ ישראל"¹¹⁸, ע"ש "שרצתה לעשות רצון
41 קונה"¹¹⁹,

42 ועד לקיום היעוד¹²⁰ "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות", בביאת משיח צדקנו, במהרה
43 בימינו אמן.

118 ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תפה.

119 ב"ר פ"ה, ח.

120 ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש

ישע"י רמז תקג.

36 הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

115 לשון הכתוב - חוקת כא, ה.

116 ראה זח"א קפ, ב. קמ, ב. סה"מ תש"ט ס"ע 63.

117 סה"ש תש"ג ע' 75 (נעתק בהגש"פ עם לקוטי טעמים

ומנהגים בסופה).

לקוטי שיחות פרשת שלח כרך יג

32 "כי עז העם וגו'", ולמה יחשב זה לחטא? והרי,
 33 אדרבה, בזה מילאו את תפקידם לתור את הארץ?
 34 והביאור: משה רבנו שלחם להודיע באיזה דרך
 35 ואופן קל יותר לכבוש את א"י, ובאיזה מקום כדאי
 36 יותר להתחיל הכיבוש – בדרך הטבע [כי מכיון
 37 ש"לא עביד קוב"ה ניסא למגנא"⁶ צריכים להשתדל
 38 בכל דבר – גם אם סוכ"ס יהי' זקוק לנס – לעשות
 39 התלוי בו בדרך הטבע ולמעט את מספר הנסים או
 40 את פרטי הנס⁷ עד כמה שאפשר], אבל בטוח הי'
 41 משה שיעלו ויכבשו וכו', כי כן ציוה ה'; אולם
 42 המרגלים, לאחרי שספרו ע"ד העם והערים והארץ
 43 הוסיפו והסיקו מסקנא "לא נוכל לעלות אל העם כי
 44 חזק הוא ממנו"⁸, היינו שמחמת הקושיים שראו
 45 בכיבוש א"י בדרך הטבע הסיקו ש"לא נוכל
 46 לעלות" לכובשה, אע"פ שכן ציווה הקב"ה.
 47 ג. עפ"ז מובן שההוראה מסיפור המרגלים היא
 48 שייכת לכללות התורה ומצות: יסוד עיקרי בקיום
 49 כל המצות הוא – הידיעה, שמכיון שהמצות הם
 50 ציוויי הקב"ה, ברור הדבר שאפשר לקיימם⁹, כי
 51 אין הקב"ה מבקש אלא לפי כוחן¹⁰.
 52 והרי גם בשר ודם אם רק בדעת ידבר, לא יצוה
 53 לעשות דבר באם ידע שאין ביכולת המצווה
 54 לקיימו. ובפרט אם הציווי בא מאדם שעשה את
 55 "המצווה" – כמו אומן העושה כלי – שבודאי
 56 עושה אותו באופן שיוכל למלאות התפקיד אשר
 57 בשבילו נעשה (אלא שהאדם עלול לטעות
 58 בחשבון) – ועאכו"כ מלך מלכי המלכים הקב"ה
 59 ועצם הטוב והצדק, שלא ידרוש מהמצווה (שעשה
 60 אותו וכו') דבר שאין בכחו (כח שנתן בו) לקיימו
 61 (והרי אצלו לא שייך ח"ו טעות בחשבון).

1 א. כבר דובר כמה פעמים¹, שתוכנה העיקרי
 2 של כל סדרה (כל הפרשיות שבה) מרומז בשם
 3 שהיא נק' ע"פ (מנהג ישראל אשר) תורה (הוא).
 4 וכן בסדרה דשבוע זה – שנקראת בשם "שלח",
 5 ומזה מובן שבשם זה מתבטאת הנקודה העיקרית
 6 של הענינים המדוברים בכל הפרשיות שבהסדרה.
 7 וצריך להבין:
 8 נקודת הענין ד"שלח (לך אנשים)", הרי הוא רק
 9 סיפור קורות בניי בהיותם במדבר, ולא מצוה
 10 שנצטוונו לקיימה וכיו"ב, בפרשיות שבסדרה זו
 11 הבאות לאחרי סיפור המרגלים – יש בהן מצות
 12 לדורות, ומה גם הפרשה שבסיום הסדרה, שהיא
 13 מצות ציצית, היא מצוה כללית המביאה לזכירת כל
 14 תרי"ג מצות, כמ"ש² "וראיתם אותו וזכרתם את כל
 15 מצות ה'", ואיך יתכן שהענין ד"שלח (לך
 16 אנשים)", שאינו אלא סיפור דברים³, יהא "חשוב"
 17 יותר מהמצות שבסדרה, כולל מצות ציצית הכוללת
 18 את כל התרי"ג מצות, ועד שבשם זה ("שלח")
 19 מתבטאת הנקודה העיקרית של כל הסדרה?
 20 ואף שבפשטות נקראת הסדרה בשם "שלח"
 21 לפי שתיבה זו באה בתחלת הסדרה, וכל הסדרה
 22 נקראת ע"ש התחלתה – הרי אף אם התחלתה היא
 23 סיבת השם, מ"מ מכיון שזהו שם עפ"י תורה הרי
 24 השם מורה על תוכן כל הסדרה, כנ"ל.
 25 ב. ויובן זה בהקדים ביאור במהות חטא
 26 המרגלים: בפשטות חטאו בזה שבאו וסיפורו⁴ "כי
 27 עז העם היושב בארץ והערים בצורות גדולות מאד
 28 וגם ילידי הענק ראינו שם" – ולכאורה אינו מובן:
 29 הרי נשלחו לראות את "הארץ מה היא ואת העם
 30 היושב עלי' החזק הוא וגו' ומה הערים גו'
 31 הבמחנים אם במבצרים"⁵; ובהתאם לזה השיבו

(6) ראה דרשות הר"ן ד"ח: "ההקדמה הא' שחפץ השי"ת לקיים מנהגו של עולם בכל מה דאפשר ושהטבע יקר בעיניו לא ישנהו אלא לצורך הכרחי". וראה שבת נג, ב. ועוד.

(7) כי כל האפשרי למעט – ה"ז "למגנא".

(8) יג, לא.

(9) שמזה עוד הוראה: במ"ת גם המרגלים אמרו "נעשה ונשמע", ואעפ"כ נכשלו בענין זה אח"כ, שמזה הוראת משארז"ל (אבות פ"ב מ"ד) "אל תאמין בעצמך" (וראה לקו"ש ח"ה ע' 138 ואילך).

(10) שמו"ר רפכ"ט. במדב"ר פיי"ב, ג. תנחומא נשא יא. וראה

ע"ז ג, א.

(1) ראה שער היחודה"א פ"א. וראה לקו"ש ח"ה ע' 57 ואילך ובהנסמן שם.

(2) טו, לט. וראה פרש"י שם. ולהעיר גם מברכות יב, ב.

(3) ואף שגם הסיפורים שבתורה הם הוראות (דהרי תורה מלשון הוראה (זח"ג נג, ב. גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק)) – מ"מ מזה שהוראות אלו נאמרו באופן של סיפור ולא באופן של מצוה, ואף לא כהוראה מפורשת – מוכח שאין בהם אותו התוקף אשר בהוראות גלויות, ועאכו"כ אותו התוקף שבציוויי התורה.

(4) יג, כח.

(5) שם, יח"ט.

24 קיום המצות הוא, כנ"ל, המשכת אלקות בענינים
 25 הגשמיים¹⁶ שיעשו ע"י דירה לו ית'.
 26 ה. הוראה כללית נוספת (השייכת לכל המצות)
 27 ב"שלח גו' ויתורו את ארץ כנען":
 28 קודם כל מצוה ומצוה על האדם להתבונן
 29 בתוכן המצוה שעומד לקיים¹⁷, ולא רק בתוכנה
 30 הפרטי של מצוה זו הפרטית, אלא גם בתוכן
 31 וכוונה הכללי השוה בכל המצות – שהוא הולך
 32 לקיים רצונו ית', וכלשון כל ברכות המצות "אשר
 33 קדשנו במצותיו וצונו", שע"י קיומו את המצוה
 34 נעשה קדוש ומקיים הוא מה שציווה אותו הקב"ה
 35 ועי"ז מתאחד עמו [וזהו לשון קדשנו¹⁸ ול' מצוה
 36 – מל' צוותא וחיבור¹⁹].
 37 וברכה זו מברכים לפני קיום המצוה, "עובר
 38 לעשייתך"²⁰, להורות שלפני עשיית המצוה, על
 39 האדם להתבונן בתוכן וכוונה הכללי של כל
 40 המצות.
 41 ועד"ז בלימוד התורה: צ"ל ברכו בתורה
 42 תחלה²¹ "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את
 43 תורתו", ז.א. שהקב"ה נתן לנו את התורה כמו
 44 שהיא תורתו – אצלו ית'²²; וחז"ל "נותן התורה"
 45 לשון הוה, כי "בכל יום יהיו בעיניך חדשים"²³ –
 46 בכ"ז על האדם להתבונן קודם לימוד התורה.
 47 וזוהי הוראת "ויתורו את ארץ כנען" הנאמר
 48 בתור הכנה לכניסה לא"י: לפני קיום המצוה צריך
 49 האדם "לתור" ולהתבונן בענינה וכוונתה ותכליתה
 50 של התורה והמצוה שבא ללמוד ולקיים.
 51 עפ"ז מובן איך שתוכנו של "שלח" – שמשה
 52 הוא המשלח²⁴ (ועד"ז – בחי' מרע"ה שבכל נפש

1 אלא שלאחרי ידיעה זו, הרי גם בנוגע לקיום
 2 המצות – "אין סומכין על הנס"¹¹ [ואדרבה: ענין
 3 עיקרי במצות הוא לקיימם בדרך הטבע. כי מכיון
 4 שעיקר ענינם הוא לעשות לו ית' דירה בתחתונים,
 5 במילא צריך להיות קיומם בדרכי הטבע דוקא,
 6 בכדי שטבע העולם עצמו (בחי' "תחתונים") ייעשה
 7 לדירה לו ית'¹²], ולכן צריך להיות "שלח גו'
 8 ויתורו גו'", בכדי לדעת באיזה אופן אפשר לקיים
 9 את המצוה דעלה נעלה בדרך הטבע.
 10 ד. והנה מכיון שהוראה זו, שייכת ומוכרחת
 11 בכל המצות, לכן באה בענין וסיפור ההכנה לכניסה
 12 לא"י, לפי שהכניסה לא"י הו"ע כללי בכל המצות
 13 כולן.
 14 והביאור בזה: תוכן ומעלת א"י מבואר
 15 בכתוב¹³: "ארץ אשר גו' עיני ה"א בה מראשית
 16 השנה ועד אחרית שנה", היינו שבה ההשגחה
 17 העליונה היא באופן פנימי וגלוי (יותר מבשאר
 18 הארצות¹⁴), ז.א. שבאה"ק – גם בהגשמי שבארץ
 19 ועניני "נרגש" אלקותו ית' בגילוי יותר.
 20 עפ"ז מובן, שהמשכת קדושה גלוי' – היינו
 21 אלקות – בענין ודבר גשמי, הרי זה בדוגמת כניסת
 22 (הדבר והפעולה והאדם הפועל ל)א"י. ז.א. שקיום
 23 כל מצוה ומצוה הוא בדוגמת כניסה לא"י¹⁵, כי

11 ראה פסחים סד, ב. זח"א קיא, ב.

12 ועפ"ז יומתק למה לא רצה אדה"ז לקדש הלבנה כשעמדה
 הספינה מאלי' ע"פ נס (לקו"ד ח"ד ע' 1504).

13 עקב יא, יב.

14 ראה תענית י, רע"א ובחדא"ג מהרש"א שם ד"ה א"י.
 וראה לקו"ת מסעי פט, ב. דרושים לשמע"צ צב, ג. וראה תניא
 פל"ג. אנה"ק סי"ד. סכ"ה (קלט, ב). תו"א לך יג, א. סידור קמט,
 סע"א.

15 עפ"ז יומתק מה שלא נצטוונו לזכור בכל יום את הכניסה
 לא"י, אף שמצוים אנו לזכור יצי"מ בכ"י (בא יג, ג. פרש"י שם.
 ירושלמי ברכות פ"א ה"ו. טור או"ח סי' סו. שו"ע אדה"ז סי' סז
 ס"א. וראה ברכות יב, ב), וגם קרי"ס (ירושלמי וטור שם. שו"ע
 אדה"ז סי' סו סעיף יב) ומ"ת (שו"ע אדה"ז סימן ס סעיף ד) אף
 שבאו בהמשך אחד (וארא ו, רח): והוצאתי גו' וגאלתי אתכם
 גו' ולקחתי אתכם לי לעם גו' והבאתי אתכם אל הארץ גו' (ובפרט
 שהכניסה לא"י היא התכלית דכהנ"ל)

- כי להיות שקיום כל מצוה הוא בזכותה היא בדרך ממילא כמה פעמים
 צורך בזכירה מיוחדת, שהרי נזכרת היא בדרך ממילא כמה פעמים
 ביום ע"י קיום המצות שבכל יום [ע"ד מה דאי' בתניא (פמ"ז)
 ש"תקנו פ' יצי"מ בשעת ק"ש דוקא, אף שהיא מצוה כפ"ע ולא
 ממצות ק"ש כו' אלא מפני שהן דבר אחד ממש" – אלא שבק"ש
 בכדי שתהי' יצי"מ צ"ל ג"כ ש"רוצה ומקבל וממשיך עליו
 אלקותו ית"ו ולכן צ"ל זכירת יצי"מ, משא"כ בנדו"ד].

16 להעיר מפתגם אדמו"ר הצ"צ: מאך דא ארץ ישראל ראה
 לקו"ש ח"ב ע' 621) – נתבאר בלקו"ש ח"י ע' 3.
 17 ראה תניא פמ"א (גו, ב). ועוד.
 18 ראה תניא פמ"ו (סה, ב).
 19 לקו"ת בחוקותי מה, ג.
 20 פסחים ז, ב. וש"נ.
 21 נדרים פא, א. וראה ב"ח לטאו"ח סמ"ז.
 22 משלי ח, ל. וראה תניא קו"א ד"ה דוד זמירות.
 23 פרש"י תבוא כו, טו. וראה גם פרש"י יתרו יט, א. עקב
 יא, יג. (ובפרש"י ואתחנן ו, ו (מספרי שם) "כחדשה" – כי אף
 שזהו חדש, ה"ז חידוש הישנות). ובנוגע ללימוד התורה בפרט
 ראה ברכות (כב, א): "מה להלן באימה ובריאה וברטט ובזיע אף
 כאן באימה ובריאה וברטט ובזיע". וראה ברכות סג, ב. לקו"ת
 סוכות פא, ג. ובלשון הצפע"נ (ראה בהנסמן בצפע"נ עה"ת
 בראשית ה, א) דבר נמשך, נצחי.
 24 ובעת השילוח – המרגלים כשרים היו (במדב"ר פט"ז, ה.
 תנחומא שלח ד. פרש"י פרשתנו יג, ג).

25 (וכמרז"ל²⁸ "נעשה שותף להקב"ה במעשה
 26 בראשית", שהוא בחי' משפיע כביכול במעשה
 27 בראשית²⁹, וכן בתורה הרי אמרז"ל³⁰ שהקב"ה
 28 חיך ואמר "נצחוני בני נצחוני בני" [שהרי זהו
 29 אמיתית ענין שותף, שלפעמים "מנצח" שותף זה
 30 ולפעמים – השני]) וישראל מוסיפים³¹
 31 ומשפיעים³² בתורה.
 32 ועפי"ז מובן זה שההוראות הנ"ל שבענין "שלח
 33 גו' ויתורו גו'" לא נאמרו באופן של ציווי, אף
 34 שמוכרחות הנה – כי כאשר האדם מקיים ציווי של
 35 הקב"ה, הנה אף שעפי"ז מתעלה כו', בכ"ז עדיין
 36 אינו מתעלה לשלימות בחי' משפיע – בחי'
 37 "עליונים", שהרי סו"ס אינו אלא מקיים ציווי
 38 (שזהו גם נתינת כח מ)הבורא, ז.א. שעדיין הוא
 39 (מקצתו) "מקבל" מהבורא. משא"כ כאשר הענין
 40 נעשה באופן של "לדעתך", שמקיימו מעצמו ובכח
 41 עצמו, הרי הוא מתעלה להיות בבחי' משפיע
 42 כביכול, שהרי הוא עושה כן מדעתו ומרצונו הוא.
 43 ומזה מובן בעומק יותר טעם הקדמת סיפור
 44 שילוח המרגלים להציוויים, כי לא רק ההוראות
 45 שבענין ד"שלח" הן הוראות כלליות הנוגעות לכל
 46 ענין התורה ומצות, אלא גם האופן שבו באו
 47 הוראות אלו, מלמד תכלית הכוונה דתו"מ –
 48 "תחתונים יעלו לעליונים".

(משיחת ש"פ שלח תשל"ב)

1 (ונפש מבית ישראל²⁵) היא הנקודה היסודית דכל
 2 פרשיות הסדרה, שכולן נקראות "שלח", ולא עוד
 3 אלא שנאמרה בתחלת הסדרה, קודם שנאמרו
 4 הציוויים שבה – כי הוראות הנ"ל הנלמדות
 5 מסיפור שילוח המרגלים, באות כהקדמה ויסוד לכל
 6 המצות.
 7 ו. אמנם עפי"י הנ"ל צריך להבין: מאחר שהענין
 8 ד"שלח גו' ויתורו את ארץ כנען" יש בו הוראות
 9 עיקריות ויסודיות, הרי לכאורה הו"ע הכרחי, ולמה
 10 תלה הקב"ה ענין זה בדעתו ורצונו של משה
 11 באמרו: "שלח לך – לדעתך, אני איני מצוה לך אם
 12 תרצה שלח"²⁶?
 13 ויובן עפי"י המבואר לעיל, שתכלית קיום
 14 התורה ומצות היא להמשיך אלקות בענינים
 15 הגשמיים, ובאופן האמור במדרש²⁷ בנוגע לחידוש
 16 דמ"ת – "תחתונים יעלו לעליונים".
 17 והנה החילוק שבין עליון דנדו"ד לתחתון – בין
 18 בורא כביכול לנברא – הוא, שבורא הוא בחי'
 19 משפיע ונברא הוא בחי' מקבל; הנברא מצ"ע אין
 20 לו כל מציאות, והוא "מקבל" כל מציאותו
 21 מהבורא. והיות שענין מתן התורה והמצות הוא
 22 שהתחתון יתעלה לבחי' העליון, כביכול, הרי מובן
 23 שתוכן עלי' זו היא שהתחתון יתעלה להיות בבחי'
 24 משפיע כמו העליון

(נדפסו בהגדה של פסח עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים
 (קה"ת תשל"ו) ע' שד"מ).
 (30) ב"מ נט, ב. וראה ר"ה (כה, א): "אתם אפילו שוגגין אתם
 אפילו מזידין אתם אפילו מוטעין".
 (31) וחייב הוא "לאפשא לה" (זהר ח"א יב, ב. תו"א מקץ לט,
 ד).
 (32) שלכן בכ"מ נקראו התורה כלה וישראל חתן (ראה לקו"ת
 תצא לו, סע"א. ברכה צג, ד ואילך).

(25) תניא רפמ"ב.
 (26) פרש"י ר"פ שלח ממבדב"ר פט"ז, ח. ותנחומא שלח ד-ה.
 (27) שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.
 (28) שבת י, א. קיט, ב. טור או"ח סי' רסח. שו"ע אדה"ז שם
 ס"א. וראה או"ת להה"מ בראשית ד"ה כל האומר ויכולו (ג, ג.
 בהוצאת קה"ת תשל"ג).
 (29) להעיר מב"ר פצ"ח, ג: מה הקב"ה בורא עולמות אף
 איביים בורא עולמות. וראה מכתב כללי (ושיחת) י"א ניסן תשל"ב

מתוך "פניני לוי יצחק על התורה"

יז

מדת הגבורה שהיא המצה השני'.

בי"ת⁹ גי' ב' פעמים אלקים עם ב' פעמים ק"כ צרופיהן כמ"ש בקהלת יעקב מע' בית¹⁰ עיין שם. לקוטי לוי יצחק, הערות לספר הזוהר שמות-דברים עמוד נד

ביאור הזוהר, דבמלת "יהי" נתקיים כל מעשה בראשית, כמ"ש יה"י רקיע, יה"י מאורות, יה"י אור יהי שם¹¹ יהו"ה מבורך, מאי שנא דקאמר יהי, אלא יהי רזא דאמשכותא מההוא אתר עלאה דאיהו סתים דקאמרן דאיהו י"ה, עד רזא דברית דאיהו יו"ד תתאה, כגוונא דיו"ד עלאה, שירותא כסופא, ובגין כך יהי רזא דאמשכותא מטמירא דכל טמירין עד דרגא תתאה, ובמלה דא אתקיים כל עובדא דבראשית, כמה דאת אמר יה"י רקיע, יה"י מאורות, יה"י אור.

ספר הזוהר חלק א' דף רל"ג ע"א

"אלקים" לשון רבים, דכל ענין של גבורה הוא לחתך ולחלק – "גבורה" הוא מספר ב' פעמים "חצי" כל ענין גבורה¹ הוא לחתך את הדבר ולחלקו, כמו הרקיע שנברא ביום שני מדת הגבורה² פעולתו הי' לחלק המים כמ"ש ויהי מבדיל בין מים למים, מבדי"ל גי' אלקים, וכתיב³ פלג אלקים, שבשם אלקים יש פלג דהיינו התחלקות לשנים, ולכן אלקים לשון רבים. וכן⁴ ויקח קרח שתרגומו ואתפליג קרח, קרח הוא בחי' גבורה⁵, ויק"ח קר"ח הוא מספר⁶ ב' פעמים גבורה⁷ הוא מה שגבורה נחלקת לחצאין, ומספר קר"ח⁸ הוא גבורה פח"ד. והיינו מה שגבורה הוא מספר⁸ ב' פעמים חצי"י להורות שנחלקת לב' חצאין.

וכן בי"ת הוא האות השני היינו מדת הגבורה שהיא המדה השני', משא"כ אות הראשון א' מדת החסד, הנה בי"ת הוא התחלת הנפרדים, והיינו ב' חצאין, וכן המצה דלוי שלנגד גבורה פורסין אותה לשנים, שלכן הוא בחי' יח"ץ ע"ש שנחלקת לב' חצאין, ובי"ת הוא

9 פירוש: האות ב' במילואו "בית" בגי' 412, וכן ב' פעמים אלקים (172 = 2x86). + ב' פעמים ק"כ צרופיהן (240 = 2x120), ביחד 172 + 240 = 312, כמספר בי"ת.

10 וז"ל: בית רומז על ב' אלקים שיש בהם ק"ך צירופים גימטריא עמלק שבהן נאחזים הקליפות, ב' פעמים אלקים וב' פעמים ק"ך גימטריא בית, וזה שאמר (משלי טו, כה) בית גאים יסח ה' וכו'.

11 [תרגום ללה"ק] מש"כ יהי שם יהו"ה מבורך, שואל, מה הטעם שאמר כאן מלת יהי, שהי' לו לומר יתברך שם ה' וכיוצא, ואמר אלא מלת יהי היא סוד ההמשכה מאותו מקום העליון שהוא סתום שאמרנו שהוא שם י"ה של מלת יה"י, עד סוד הברית, והיא סוד י' התחתונה והיינו י' השני של מלת יה"י, והיא כעין הי' העליונה של החכמה שהיא י' דשם יהו"ה, הרי ההתחלה היא כהסוף, לכן כתוב מלת יה"י, הוא סוד ההמשכה ממקום הנעלם על כל הנעלמים עד מדרגה התחתונה, ובמלת יהי נתקיים כל מעשה בראשית, כמה דאת אמר יה"י רקיע, יה"י מאורות, יה"י אור.

1 ראה לעיל סימן יז.

2 ראה לקוטי תורה פרשת אמור ל, ד. תורת מנחם התוועדויות חלק כח עמוד 277.

3 תהלים סה, י.

4 במדבר טז, א.

5 להעיר מלקוטי לוי יצחק הערות לזוהר פרשת ויקרא עמוד קפ וז"ל: קרח הוא גי"כ מלשון קרח, והוא בחי' רקיע כעין הקרח (יחזקאל א, כב).

6 ויק"ח (בגי' 124), + קר"ח (308) = 432. וכן ב' פעמים "גבורה" (432 = 2x216).

7 קר"ח בגי' 308, וכן גבורה"ה (216) + פח"ד (92) = 308.

8 גבורה בגי' 216, וכן ב' פעמים חצי"י (216 = 2x108).

המשך ביאור למס' עירובין ליום ראשון עמ' ב

7 הגמרא מביאה עוד דין שאמרו סבי דפומבדיתא: אַמַר אַמְימַר, הָא נְמִי סְבִי דְפּוּמְבִּדִיתָא אַמְרִינָהּ – אף דין זה אמרו זקני פומבדיתא, דְאִיתָמַר – שנאמר בבית המדרש, אִיזוּ הִיא אֲשִׁירָה סְתָם, כלומר מתי אנו מחזיקים סתם אילן שאין אנו יודעים שעבדו אותו, כאילן של עבודה זרה, אַמַר רַב, כָּל אֵילָן שְׁבוּמְרִין – משרתי העבודה זרה) שוּמְרִין אוֹתָהּ,

1 מדורה בשבת, אבל בַּיּוֹמֹת הַחֲמֵה לֹא – אסור לעשות מדורה בשבת, שבימות החמה אין לחשוש שתתקרר אם לא יעשו לה 2 3 4 5 6 מדורה, ודוחה הגמרא את דבריהם: אין זה כך, אלא אִיתָמַר – נאמר בבית המדרש, אַמַר רַב תִּיָא בַר אֲבִין אַמַר – (בשם) שְׁמוּאֵל, אפילו מי שהקִיף דָם וְנִצְטַנֵּן, עוֹשִׂין לוֹ מְדוּרָה בְּשַׁבָּת, וכל שכן שעושים מדורה לחולה וְאִפְּלוּ בְּתַקּוּפַת תַּמּוּז.

חוברת כט

חודש אייר [ה'שי"ת].

הרחקה מאביזרייהו דעבודה זרה

לא מכבר חל יום-הולדתו של בננו הצעיר¹¹⁸, וגם עובדה זו הזכירה לי תקופה מסוימת מחיי אביו. היתה זו כבר השנה השמינית לשבתנו בבית הוריי¹¹⁹ סמוכים לשולחנם¹²⁰, והיה צורך להתחיל לחשוב על פרנסה – אם-כי במשך כל התקופה התכונן כבר בעלי במידת-מה להיכנס לעולם הרבנות ולקבל על עצמו התחייבות כלשהי, ובמשך כל הזמן היה יושב, לומד וכותב.

ה"מפרנס", כלומר אבי, לא היה גביר. הוא היה רב, ועל מידת אהבת-ישראל ושאר המידות הטובות שלו ניתן היה לכתוב הרבה. אצלו התקיימו באמת דברי חז"ל¹²¹ "שלי שלך ושלך שלך".

אני זוכרת שכשאבי היה מקבל את משכורתו, תמיד היה מחשב מיד מהו הסכום הדרוש לו לצורך תמיכה באחותו, בגיסו או באחיו. תמיד היה מישהו מבני משפחתו שהיה זקוק לעזרה. לכל-לראש, אפוא, היה מנכה ממשכורתו לצרכם, ורק חלק קטן השאיר לצורך משפחתו שלו. תמיד נזקקנו לגמילות-חסדים כדי לכסות את הוצאות החודש. באופן זה התנהג אבי בכל פרט בחייו.

ובכן, העובדה שלא היינו עצמאיים נעשתה קשה עלינו, ומן ההכרח היה לחשוב על רבנות. הוצעה לבעלי רבנות בעיר מסוימת, שכדי לקבל את משרת הרבנות בה היה צורך בדיפלומה ברמה של חמש שנות לימוד בגימנסיה. בעלי הקדיש, אפוא, מספר חדשים ללימוד רוסית. הוא למד זאת בניגון של לימוד גמרא, וכלל לא היה שבע-רצון מכך.

את המבחנים היה עליו לעבור בקיוב. הוא נסע אפוא לשם והכין את עצמו ככל הדרוש, אך כשהגיע אל הוועדה הממונה על המבחנים, ראה את תכנית הלימודים, ונוכח לדעת שיהיה עליו ללמוד את השפה הסלאונית הכנסייתית¹²² ולדעת את האוונגליון¹²³ – לא נרשם כלל בין הניגשים לבחינה, אלא נסע בחזרה עוד באותו לילה, והגיע הביתה ביום ברית-המילה של בננו.

(118) הווי"ח ר' ישראל ארי' ליב. נולד כ"א אייר תרס"ו.

(119) הרה"ג ר' מאיר שלמה הלוי ינובסקי וזוגתו הרבנית רחל הי"ד. אודותיהם – ראה שיחות: י"ב סיון תש"כ. פורים תשכ"ח. ש"פ נצו"י, כ"ג אלול: תשמ"ו סי"ד ואילך; תשמ"ט סי"ג ואילך. כ"ד תשרי תש"נ (תורת מנחם התוועדויות: תשמ"ו ח"ד ע' 339 ואילך; תשמ"ט ח"ד ע' 354 ואילך; תש"נ ח"א ע' 239).

(120) ראה "תולדות לוי יצחק" ח"א ע' 72 ואילך.

(121) אבות פ"ה מ"י.

(122) שפת פולחן נוצרית הנהוגה ברוסיה.

(123) "הברית החדשה" הנוצרית.

מתוך הספר ילקוט גאולה ומשיח – פרשת שלח

ט

ראשי-תיבות איב"ה³ שהוא איכה ישבה בדד העיר כידוע, וכן ראשי-תיבות הערים א'שר ה'וא י'ושב ב'הנה. שלשה מרגלים הראשונים ראשי-תיבות שלהם שש"ך שהוא בבל כפירוש רש"י בירמ"י שהוא כן בא"ת ב"ש. ונ"ל שנרמז בשם זה לשון שש ושמחה שלך כדכתיב (דברים כח) והי' כאשר שש ה' עליכם להטיב אתכם כן ישיש וגו' להאביד אתכם, ובזה השם בעצמו עתיד לגאלנו כדכתיב (שם ל, ט) לשוש עליך לטוב –

ומשאחז"ל שקבעו בכ"י לדורות לכן נקרא ירושלים שלם כי שלם בא"ת ב"ש: - בכ"י שגרמו מרגלים וחטא מרגלים מתבטל ביו"ד של שם כמו שקרא משה והוסיף יו"ד להושע לכן הוסיף יו"ד על ירושלים ונקרא ירושלים ביו"ד לבטל הבכי ואז נקרא שלי"ם ובא"ת ב"ש אותיות מכב"י ראשי-תיבות מי כמוך באלים יה"ו⁵ –

וזה רמזו חז"ל פ' ע"פ (ק"ז). פסלו של מיכה עומד בבכי וישראל אומרים כמוהם יהיו עושיהם ר"ל שהעמידו הפסל בני דן בעיר לשם כמבואר בקרא (שפטים יח, כט) ורש"י (שם) והוא בא"ת ב"ש בכ"י, וידוע דחז"ל הזהירו להדגיש מי כמוכה שלא יראה כקורא מיכה מונך (ב"י א"ח סימן נא), וכמוה"ם יהיו עושיהם הנאמר בע"ז הוא ההיפוך ממי כמוך באלים על כן אמרו פסל מיכה עומד בשם הנקרא בכ"י ולא יצורף שם צירוף מכב"י, ואיך יאמרו כמוהם יהיו עושיהם.

נחזור להנ"ל דהנה ראשי-תיבות וסופי-תיבות יהושע בן נון גמטריא רל"ב כר"ת כי רוצה יה"ו בעמו שהוא גמטריא יה"י או"ר. וזהו שאמר הכתוב (תהלים קמט) כי רוצה יה"ו בעמו יפאר ענווים בישועה ר"ל מחמת ענווה שהי' בו נתפאר בישועה שנקרא יהושע אותיות ישוע"ה וק"ל. [תקס"ז].⁶

חתם סופר

(3) ראשי-תיבות איב"ה: עיין גם ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת בשלח סימן תע"א. פרשת כי תשא סימן קצא. שיד. פרשת בא סימן שיח (לעיל סימן כ).

(4) כה פסוק כו. וכן כתב רש"י במסכת מגילה דף ו עמוד א דיבור המתחיל ששך, בבל בחילוף א"ת ב"ש.

(5) עיין תוס' במסכת תענית דף טז עמוד א דיבור המתחיל הר, ובספר טיב גיטין להגמרה ז"ל בשם ירושלים.

(6) נ"ב מוכי מו"ח הג"מ שלמה אלכסנדרני סופר ז"ל: וסמך לזה שכן כלב הי' אומר אם חפץ בנו ה' לבטל עצת מרגלים, על כן נרמז ברכת יהושע בפסוק כי רוצה ה' בעמו.

יד, לב – ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה

א

רמז בפסוק "ופגריכם אתם" על משה ואהרן שימותו במדבר כדי שיביאו עמהם דור המדבר בעת התחי' וכו'

ופגריכם אתם וגו'. צריך לדעת למה הוצרך לומר כן, אחר שכבר אמר במדבר הזה יפלו פגריכם..., ומחכמי קאשטייליא המגורשים שמעתי' משמם שפירשו שחזור על משה ואהרן שגור ה' עליהם גם כן שימותו במדבר, ולזה אמר תיבת אתם למשה ואהרן, שעמהם הוא מדבר. ונתן ה' טעם לדבריו כמה שגמר אומר אם לא זאת אעשה לכל העדה וגו' יתמו ושם ימותו, על דרך אומרים ז"ל (במדבר רבה יט, ג)² בפסוק ויתא ראשי עם (דברים לג, כא), שטעם שנקבר משה בעבר הירדן להביא דור המדבר לעולם הבא, ולזה אם לא היו מתים משה ואהרן במדבר, לא היו חיים דור המדבר.

וזה דרך רמז, כי ודאי שלא יאמר פגר על משה ואהרן שגופם זך כמלאכים, גם לא יאמר לשון נפילה על שני מאורי עולם.

אור החיים

ב

"אתם יפלו במדבר הזה" ר"ת "איכה ישבה בדד העיר" דגרמו בכ"י לדורות (תענית כט.), ורמז בשמות המרגלים להחורבן והגאולה לע"ל, ורמזים בזה

"ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא", מכאן למדו חז"ל [תענית כט.] שנענשו בבכי לדורות. הרמב"ן (יד, א) כתב שלא מצא רמז בפסוק לחורבן בית המקדש, והנה פגריכם אתם יפלו במדבר הזה

(1) ומחכמי קאשטייליא המגורשים שמעתי: עיין בזה לקמן סימן צח. ק. קח.
(2) אומרים ז"ל (במדבר רבה יט, ג): עיין ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת חוקת פרק כ פסוק יב.

♦ יום ראשון י"ז סיון ♦

יג (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

א ומליל יי עם משה למימר:

(ב) שְׁלַח־לְךָ אַנְשִׁים וַיְתֵרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר־אָנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטֵּה אַבְתָּיו תִּשְׁלְחוּ כָּל נְשִׂיא בְהֵם:

ב שלח לך גברים ויאללון ית ארעא דכנען די אנא יהב לבני ישראל גברא חד גברא חד לשבטא וְאֶבְהַתְוֵהי תִּשְׁלְחוּן כָּל רַבָּא דְבֵהוּן:

רש"י <שְׁלַח־לְךָ אַנְשִׁים> • (במדבר רבה) למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים? לפי שלקתה על עסקי דבה, שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר. שְׁלַח־לְךָ • (במדבר רבה. סוטה לו) לְדַעְתָּךְ, אָנִי אֵינִי מִצְוָה לְךָ, אִם תִּרְצֶה - שְׁלַח. לְפִי שֶׁבָאוּ יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ (דברים א): "נִשְׁלַחְהָ אַנְשִׁים לְפָנֵינוּ", כִּמְה שֶׁנֶּאֱמַר (שם): "וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כָּלְכֶם וְגו'". ומשה נמלך בשכינה, אָמַר: אָנִי אֶמְרָתִי לָהֶם שֶׁהִיא טוֹכָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות א): "אֲעֲלֶה אֶתְכֶם מֵעַנִי מִצְרַיִם וְגו'", תִּיִּיָּהֶם שֶׁאֲנִי נֹתֵן לָהֶם מְקוֹם לְטַעוֹת בְּדַבְרֵי הַמְּרַגְלִים לְמַעַן לֹא יִרְשׁוּהָ.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יח עמ' 147)

וְרִשְׁעִים הִלְלוּ רְאוּ (רש"י יג, ב) המרגלים שמעו על גבורתם של יושבי הארץ עוד לפני שלוחם. אף כל זמן שהדבר היה בגדר שמיעה בלבד, לא התרשמו מופך; ואלו כשראו זאת במו עיניהם, הגיעו למסקנה ש"לא ניכל לעלות". לכן מדיק רש"י שהמרגלים ראו את ענשה של מרים, וראיה זו היתה צריכה להעניק להם את הפח לא להתפעל מראית גבורת יושבי הארץ.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש ח"ח עמ' 141 ואילך - מתוך 'לקראת שבת')

במה חטאו המרגלים

שְׁלַח־לְךָ אַנְשִׁים

למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דבה, שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (יג, ב. ובפרש"י)

הקשה הרמב"ן "מה עשו המרגלים, כי משה אמר להם "וראי אתם את הארץ מה היא, ואת העם היושב עליה" כו', ועכ"פ היו צריכי להשיבו על מה שצוה אותם. ומה פשעם ומה חטאתם כשאמרו לו "אפס כי עז העם" כו', וכי על מנת שיעידו לו שקר שלח אותם?" וי"ל שרש"י בדבריו אלו תרץ קשיא זו. דהנה גם מרים לא דברה שקר אודות משה, ואפי' "לא נתכונה לגנותו" (רש"י בהעלות יב, א), וזה שלקתה היה "על עסקי דבה, שדברה באחיה", היינו, עצם הדבור אודות משה. דגם אם לא הבינה איזה דבר בהנהגתו של משה, לא היה עליה לדבר על זה ברבים, כי עצם ההתעסקות בדבור - "דבה" אודות משה, יכול להביא לדבור בהפך שבחו של משה ח"ו, והיה עליה לדבר ע"ז עם משה בעצמו, בחשאי. וזה היה גם חטאם של המרגלים, דאף שהיה קשה להם איך יכבשו את הארץ כש"עז העם היושב עליה", היו צריכים לדבר ע"ז בקצור, או למשה לבדו. וחטאם היה שדברו ע"ז באריכות ובכל הפרטים - "עסקי דבה". דזה הביא למרידת בני ישראל בהקב"ה, עד שאמרו "נתנה ראש ונשובה מצרימה" (יד, ד). אבן עזרא.

(ג) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרָן עַל־פִּי יְהוָה כָּלֶם אַנְשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הַמָּה:

ג וישלח תהון משה ממדברא דפארן על מימרא דיי פלהון גברין רישי בני ישראל אנון:

רש"י <עַל־פִּי ה'> • ברשותו, שלא עכב על ידו. כָּלֶם אַנְשִׁים • כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו.

אבן עזרא על התורה

ב שלח לך. כתוב שהשם אמר לישראל, עלה רש. והם אמרו, נשלחה אנשים. אז אמר השם, שלח לך אנשים: וטעם אנשים. שהם ידועים גבורים. וכן כלם אנשים. ויתקף והיית לאיש. כי איש היה: ויתרורו. ויחפשו. וכן ולא תתורו: כל נשיא בהם. כל אחר הוא נשיא בהם. או תהיה מלת אחר, מושכת עצמה ואחרת עמה. וכן ושנים אנשים שרי גדודים היו בן שאול. וברבים בן:

- ד ואליו שמחהוון לשבטא דראובן שמוע
 בר זכור :
 ה לשבטא דשמעון שפט בר חורי :
 ו לשבטא דיהודה קלב בר יפנה :
 ז לשבטא דיששכר יגאל בר יוסף :
 ח לשבטא דאפרים הושע בר נון :
 ט לשבטא דבנימן פלטי בר רפוא :
 י לשבטא דזבולן גדיאל בר סודי :
- ה' ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן זכור :
 ה' למטה שמעון שפט בן חורי :
 ו' למטה יהודה קלב בן יפנה :
 ז' למטה יששכר יגאל בן יוסף :
 ח' למטה אפרים הושע בן נון :
 ט' למטה בנימן פלטי בן רפוא :
 י' למטה זבולן גדיאל בן סודי :
 יא' למטה יוסף למטה מנשה גדי בן סוסי :
 יב' למטה דן עמיאל בן גמלי :
 יג' למטה אשר סתור בן מיכאל :
 יד' למטה נפתלי נחבי בן ופסי :
 טו' למטה גד גאואל בן מכי :
- טז ואליו שמחה גבריא די שלח משה
 לאללא ית ארעא וקרא משה להושע בר
 נון יהושע :
- יז ואלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור
 את הארץ ויקרא משה להושע בן נון יהושע :

כ"ז ויקרא משה להושע וגו' • התפלל עליו : זה יושיעך מעצת מרגלים. (במ"ד).

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש ח"ב עמ' 320 - מתוך 'לקראת שבת')

תפלת משה על יהושע

ויקרא משה להושע בן נון יהושע:

התפלל עליו - זה יושיעך מעצת מרגלים (יג, טז. ובפרש"י)

צריך להבין: הרי 'באותה שעה פשרים היו', דבאם לא היו פשרים לא היה שולחם, ומדוע הצרף להציל את יהושע מעצתם? ומאידך, באם היה צרף בתפלה, מדוע התפלל רק על יהושע ולא על שאר המרגלים?
 והבאור בזה:

מבאר בחסידות (לקו"ת במדבר לו, ד) בטעם טענת המרגלים, שרצונם להשאיר במדבר נבע מקף, שבהיותם במדבר יכלו לחיות בקדושה ובהתנתקות מכל עניני עוה"ז המטרדיים ומבלבלים. ולכן לא רצו להפגס לארץ ישראל, שבה יצרכו לירד מדרגתם ולהתעסק בעניני העולם. ואכן, יתכן שמצד דרגתם היתה נתינת מקום לטענה זו.

משא"כ יהושע, פיון שעתיד הוא למלאות את מקום משה פרועה ישראל, הרי עבירו אין לטענה זו מקום, פיון שצריך הוא להתחשב בצרף הפללי דעם ישראל להפגס לארץ ישראל ולעשותה דירה לו ית'. ולכך, על אף שפשרים היו המרגלים, הצרף מרע"ה להתפלל על יהושע דייקא, שעבורו אין טענתם טענה. **אבן עזרא.**

(יז) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־אֲרָץ בְּנֵעַן וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים עָלוּ זֶה בְּנֶגֶב וְעָלִיתֶם אֶת־הָהָר:
 כ"ז «עלו זה בנגב. הוא היתה הפסלת של ארץ ישראל, שפן דרך התגרים מראין את הפסלת תחלה ואחר כך מראין את השבט. אבן עזרא.

(יח) וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מֵהָהוּא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הַחֹזֵק הוּא הַרְפָּה הַמְעֻט הוּא אִם־רַב:
 כ"ח «את הארץ מההוא. יש ארץ מגדלת גבורים, ויש ארץ מגדלת חלשים, יש מגדלת אוכלוסין, ויש ממעטת אוכלוסין. החזק הוא הרפה. סימן מסר להם: אם בפרזים יושבין - תזקים הם, שסומכין על גבורתם, ואם בערים בצורות הם יושבין - חלשים הם. אבן עזרא.

(יט) וּמַה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הוּא אִם־רָעָה וּמַה הָעָרִים הַאֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים:
 כ"ט «ומה הארץ אשר הוא יושב בה הטובה הוא. אם פישא ומא קרנא די הוא יתב בהן הברפחין אם בכרפין: טובים ובריאים. אבן עזרא.

(כ) וּמַה הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הוּא אִם־רְזָה הַיִּשְׁבָּה עַיִן אִם־אֵין וְהִתְחַזְקֹתֶם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יָמֵי בְּפוּרֵי עֲנָבִים:
 ל"א «הישב עין. אם יש בהם אדם פשר שיגן עליהם בזכותו. בפורי ענבים. ימים שהענבים מתבשלין בכפור. אבן עזרא.

♦ יום שני י"ח סיון ♦

(כא) וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר־צֹן עַד־רְחֹב לְבָא חֲמַת:
 כ"ב «ממדבר צון עד רחוב לבא חמת. הלכו בגבוליה בארץ וברחב כמין גא"ם: הלכו רוח גבול דרומית - ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב, כמו שצנה משה: "עלו זה בנגב", דרך גבול דרומית-מזרחית עד הים, שהים הוא גבול מערבי, ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת הים עד לבא חמת, שהוא אצל הר הקר במקצוע מערבית-צפונית, כמו שמפרש בגבולות הארץ בפרשת "אלה מסעי".

אבן עזרא על התורה

יז עלו זה בנגב. עלו זה הדרך בנגב. אינו נגב המחנה. רק פירוש, בנגב של ארץ בנען. והעד, בתכרון שהוא ליהודה. והכתוב אמר, יהודה נעמוד על גבולו מנגב: מה הארץ מה היא. ומה העם: החזק. למלקמה. ואחר בן פרש, וידוע כי מצרים הוא נגב ארץ ישראל, כאשר פירשתי בספר דניאל. והראיה, כי רחב מצרים פחות משלשים מעלות, ורחב ירושלים שלשים ושלש, ומדבר פאן בנגב ארץ מצרים. והנה פירוש בנגב, מה הארץ. הטובה היא, שהאור שלה והמים שלה טובים: יט הבמחנים. כמו הקדרים שחונים בקהלים: כ השמנה היא. לתת חטה: מה הארץ מה היא. ומה העם: החזק. למלקמה. ואחר בן פרש,

כב וסליקו בדרומא ואתא עד חבורן וממן אחימן ששי ותלמי בני גבריא וחבורן שבע שנין אתבניאת קדם טנס דמצרים :

(כב) וַיַּעֲלוּ בְּנֵי יִבְכָּא עַד-חֲבוּרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן שְׁשִׁי וְתַלְמֵי יְלִידֵי הָעֵנֶק וְחֲבוּרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לְפָנָי צֵעֲן מִצְרַיִם:

כ"ב ויבאו עד חבורן • (סוטה לד) פלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות, שלא יקרה נסת לחבריו להיות בעצתם. וכן הוא אמר (דברים א) : "ולוֹ-אַתֶּן אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּרְבָּבָה". וכתוב (שופטים א) : "ויבנו לכלב את חבורן". שבע שנים נבנתה • (סוטה לד) אפשר שבנה חם את חבורן לכנען בנו הקטן קדם שיבנה את צען למצרים בנו הגדול? אלא שהיתה מבנה בכל טוב על אחד משבעה בצען, ובא להודיע שבחה של ארץ ישראל: שאין לה טרשין בארץ ישראל יותר מחבורן, לפיכך הקצוה לקברות מתים; ואין לה מעלה בכל הארצות כמצרים, שנאמר (בראשית יג) : "כגן-ה' בארץ מצרים", וצען היא המעלה שבארץ מצרים, ששם מושב המלכים, שנאמר: (ישעיה ל) : "פיה היו בצען שריו", והיתה חבורן טובה מפנה שבועה חלקים. אבן עזרא.

כג ואתו עד נחלא דאתפלא וקצו מתמן עוברתא ואתפל ענבין חד ונטלוהי באריקא בתרין ומן רמונא ומן תאנא :

(כג) וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֲשֶׁפֶל וַיִּכְרְתוּ מִשֵּׁם זְמוּרָה וְאֲשֶׁפֶל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׂאֶהוּ בְמוֹט בְּשָׁנִים וּמִן-הָרְמוֹנִים וּמִן-תְּאֵנִים:

כ"ג זמורה • שוכת גפן ואשכול של ענבים תלוי בה. וישאיהו במוט בשנים. איני יודע שהוא בשנים? מה תלמוד לומר "בשנים"? בשני מוטות. הא כיצד? שמונה נטלו אשכול, אחד נטל תאנה, ואחד רמון, והושע וכלב לא נטלו כלום, לפי שכל עצמם להוציא דבה נתכננו: כשם שפריה משנה, כך עמה משנה. ואם חפץ אפה לידע כמה משאוי אחד מהם, צא ולמד מאבנים שהקימו בגלגל (היושע ד) : "הרימו להם איש אבן אחת מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל", ושקלום רבותינו משקל כל אחת ארבעים סאה - וגמירי: טונא דמידלי אניש על פתפה אינו אלא שלישי משאוי, ממשאוי שמסיעין אותו להרים. אבן עזרא.

כד לאתרא ההוא קרא נחלא דאתפלא על עסק אתפלא דקצו מתמן בני ישראל :

(כד) לַמָּקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֲשֶׁפֶל עַל אֲדוֹת הָאֲשֶׁפֶל אֲשֶׁר-פָּרְתוּ מִשֵּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אבן עזרא.

כה ותבו מלאללא ית ארעא מסוף ארבעין יומין :

(כה) וַיֵּשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם:

כ"ה וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום • והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא, ומהלך אדם בינוני עשרה פרסאות ליום, הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב, והם הלכו ארבה ורחבה? אלא שגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שיגזר עליהם יום לשנה, קצר לפנייהם את הדרך. אבן עזרא.

כו ואלו ואתו לות משה ולות אהרן ולות כל כנשתא דבני ישראל למדברא דפארן לרקם ואתיבו תהון פתגמא ונת כל כנשתא ואתחזיאנוי ית אבא דארעא :

(כו) וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאֲרָן קְדֻשָּׁה וַיֵּשִׁיבוּ אֲתָם דָּבָר וְאֶת-כָּל-הָעֵדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרֵי הָאָרֶץ:

אבן עזרא על התורה

כב אמרו חז"ל כי טעם ויבאו. על פלב כן פנה, כי כל אחד הלך לצד אחר: צען מצרים. שם מדינה סמוכה אל מצרים. וכן מבית לחם יהודה. ויש אומרים, שפרשו

מגזרת אהל כל יצען, בדרך וחוקה: וטעם להזכיר חבורן, להודיע שהיא קרמונית: כג עד נחל אשכול. דברי משה. ויתכן להיות כמו וירדוף עד דן, להיות שם אחר:

כד קרא. הקורא, כמו אשר ילדה אותה ללוי:

כה יש מקץ שהוא תחילה, ויש מקץ שהוא מסוף. ויתכן להיות ראש הארבעים:

כ"י • וַיִּלְכוּ וַיָּבֹאוּ • (סוטה לה) מהו "וַיִּלְכוּ"? לְהַקִּישׁ הַלִּיכְתָּן לְבִיאָתָן: מֵהַ בִּיאָתָן בְּעֶזְרָה רָעָה, אַף הַלִּיכְתָּן בְּעֶזְרָה רָעָה. וַיִּשְׁבּוּ אֹתָם דָּבָר • אֵת מֹשֶׁה וְאֵת אַהֲרֹן • אֲבֵן עֹזָא.

(כו) וַיִּסְפְּרוּ לּוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹו אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה־פְרִיָהּ: כ"ו וַאֲשַׁתְּעִיאוּ לָהּ וַאֲמַרוּ אֲתִינָא לְאַרְעָא דִּי שָׁלַחְתָּנָא וְאֵף עֶבְדָּא חֶלֶב וּדְבַשׁ הִיא וְדִין אֲבָהּ:

כ"ז • זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הִיא • (במדבר רבה) כָּל דְּבַר שֶׁקָּר שָׁאִין אֲמָרִים בּוֹ קָצַת אָמַת בְּתַחֲלָתוֹ, אִין מִתְקִים בְּסוּפּוֹ. אֲבֵן עֹזָא.

(כח) אִפְסֵי כִי־עָזוּ הָעָם הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ וְהַעֲרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם־יִלְדֵי הָעַנְקָא רָאִינוּ שָׁם: כח לְחֹד אַרְי תְּקִיף עֲמָא דִּתְבַּב בְּאַרְעָא וְקִרְוִיָּא פְּרִיכָן בְּרִבְרָן לְחִדָּא וְאֵף כְּגִי גְּבַרְיָא חֲזִינָא תַּמָּן:

כ"ט • בְּצֻרוֹת • לְשׁוֹן חֲזַק. וְתַרְגּוּמוֹ: פְּרִיכָן. לְשׁוֹן בִּירְנִיּוֹת עֲגֻלוֹת, וּבְלִשׁוֹן אֲרָמִי: פְּרִיף עֲגֻלָּה.

(כט) עֲמָלֶק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי וְהָאֲמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל־הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן: כט עֲמָלְקָאָה יְתַב בְּאַרְעֵי דְרֹמָא וְחַתָּאָה וַיְבוּסָאָה וְאַמֹּרָאָה יְתַב בְּטוּרָא וְכְנַעֲנָאָה יְתַב עַל יַמָּא וְעַל פִּיף יַרְדֵּנָא:

ל"א • עֲמָלֶק יוֹשֵׁב וְגו' • לְפִי שְׁנִכּוּוּ בְּעֲמָלֶק כְּכֹר, הַזְכִּירוּהוּ מְרַגְלִים כְּדִי לִיְרָאֵם. עַל יַד הַיַּרְדֵּן • "יַד" כְּמִשְׁמַעוֹ, אֲצֵל הַיַּרְדֵּן וְלֹא תוּכְלוּ לַעֲבוֹר.

(ל) וַיְהִים כָּל־בְּלִבְ אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֶה נַעֲלֶה וַיִּרְשָׁנוּ אֲתָהּ כִּי־יָכוֹל נִוְכַל לָהּ: ל וְאַצִּית כָּל־בְּ לֵב יְתַ עֲמָא לְמֹשֶׁה וַאֲמַר מִיִּסְק גִּיִּסְק וְנִירַת יְתָה אַרְי מִיכַל נִיכּוֹל לָהּ:

כ"ב • וַיְהִים כָּל־בְּלִבְ הַשְּׂתִיק אֵת כָּל־עַם. אֶל־מֹשֶׁה • (במדבר רבה) לְשִׁמְעַ מַּה שְּׂיִדְבֵּר בְּמֹשֶׁה, צֻחַ וַאֲמַר: וְכִי זֹו בְּלִבְד עֲשָׂה לָנוּ כֵּן עֲמָרְם? הַשּׁוֹמֵעַ הִיָּה סְבוּר שְׂבָא לְסַפֵּר בְּגִנוּתוֹ, וּמִתּוֹף שְׁהִיָּה בְּלִבְם עַל מֹשֶׁה בְּשִׁבִיל דְּבַרֵי הַמְּרַגְלִים, שְׁתַּקּוּ כָּל־עַם לְשִׁמְעַ גְּנוּתוֹ. אָמַר: וְהִלָּא קָרַע לָנוּ אֵת הַיָּם, וְהוֹרִיד לָנוּ אֵת הַמָּן, וְהִגִּיז לָנוּ אֵת הַשָּׁלוֹן. עֲלֶה נַעֲלֶה • אִפְלוּ בְּשָׁמַיִם, וְהוּא אֲמַר: "עֲשׂוּ סִלְמוֹת וְעַלּוּ שָׁם" - נַצְלִיחַ בְּכָל דְּבַרְיוֹ. וַיְהִי־סֵ. לְשׁוֹן שְׂתִיקָה, וְכֵן (זכריה ב): "הִס כָּל בְּשׂוֹר" (עמוס ו): "הִס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר", כֵּן דְּרָף בְּגִי־אַדָּם: הַרוּצָה לְשִׁתַּק אֲגִדַּת אֲנָשִׁים, אֲמַר שִׁי"ט (ס"א ה"ט).

~ נְקוּדוֹת מְשִׁיחוֹת קוּדֶשׁ ~ (לְקוּסִי שִׁיחוֹת ח ענ"ו 85)

וְהוֹרִיד לָנוּ אֵת הַמָּן (רש"י יג, ל) רש"י מְשַׁנֵּה מִלְשׁוֹן הַגְּמָרָא (סוטה לה, א) - "וְהִאֲכִילָנוּ אֵת הַמָּן". וְטַעֲמוֹ וְנִמְוִקוֹ: עֵקֶר כְּוַנְתּוֹ שֶׁל כָּל־בְּ הִיָּה לְהוֹכִיחַ אֵת כַּחַו שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁבִּידוֹ לַעֲשׂוֹת נִפְלְאוֹת וְעַל יָדוֹ "יָכוֹל נִוְכַל לָהּ"; וְהִרְאָיָה לְכַף הִיא מִהוֹרִידַת הַמָּן, לֹא מִהֲאֲכִילָתוֹ. זֹאת וְעוֹד: מֹשֶׁה הוֹרִיד אֵת הַמָּן לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל לֹא הִאֲכִילָם אוֹתוֹ - הֵם אֲכָלוּהוּ בְּעֶצְמָם. אֲבֵן עֹזָא.

(לא) וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נִוְכַל לַעֲלֹת אֶל־הָעָם כִּי־חֲזַק הוּא מִמֶּנּוּ: לא וְגְבַרְיָא דִּי סְלִיקוּ עִמָּה אָמְרוּ לֹא נִיכּוֹל לְמִיִּסְק לְוֹת עֲמָא אַרְי תְּקִיף הוּא מִמֶּנָּא:

כ"ג • חֲזַק הוּא מִמֶּנּוּ • (במדבר רבה) כְּכִיכּוֹל כְּלָפִי מַעֲלָה אָמְרוּ.

אֲבֵן עֹזָא עַל הַתּוֹרָה

כ"ו וַיִּלְכוּ. לְהוֹדִיעַ, שְׁלֹא בָּאוּ לְאַהֲלִיקָם דָּבָר. אֵל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: כ"ו וַיִּסְפְּרוּ לוֹ. לְמֹשֶׁה שֶׁהוּא הָעֵיקֶר: כ"ז וַיִּשְׁבּוּ אֹתָם כּוֹ וַיִּסְפְּרוּ לוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹנָה הַמַּדְבָּרִי, אֵל הַמַּחְנֶה, רַק מִיַּד הַלְכוּ: וַיִּשְׁבּוּ אֹתָם כּוֹ וַיִּסְפְּרוּ לוֹ. לְמֹשֶׁה שֶׁהוּא הָעֵיקֶר: שְׁטַעֲמוּ שְׁאֲמַר הַסּוֹ:

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש חו"ג עמ' 39 - מתוך 'לקראת שבת')

חטא המרגלים ביחס היהודי לטבע

וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוּכַל לַעֲלֹת אֶל־הָעָם כִּי־חַזָק הוּא מְמֹנֵה: (יג, לא)

במהות חטאם של המרגלים בדברם על הארץ, על אף שלכאורה בדייק לשם כך הם נשלחו - ידוע שבאור, שעליהם היה מוטל לומר רק את התרשמותם ממצב הארץ, אף בהוסיפם את המסקנא "לא נוכל לעלות", חטאו בכפירה ביכלת השי"ת.

אף עדין יש להבין:

לכא' עצם שליחותם לתור אחר הארץ והדריים בה, הוכיחה למרגלים כי אכן מהשיב השי"ת את טבע העולם ונותן מקום למצבו - דבלעדי זה למה בכלל נשלחו, בשעה שרצונו של ה' לכבשה למעלה מדרך הטבע. ולפי זה, צדקו לכאורה באמרם "לא נוכל לעלות", כי על פי הטבע אכן לא נתן לעלות!?

והבאור בזה, שבחטאם טמונה הנוראת נצח הנוגעת לכללות קיום התורה והמצוות:

יהודי צריך להאמין ולדעת, שבאם צוה עליו השי"ת לקיים מצוה, הרי אין שום ספק וספק ספיקא שיש באפשרותו לקיימה, כי "איני מבקש אלא לפי כחן". ומה שצריך לעשות כלים בדרך הטבע, ולטרוח לחפש את האפשרויות הנחות על פי הנהגות העולם וכו', וכמאמר חז"ל "אין סומכין על הנס" - אין זה ח"ו ששליטתו של השי"ת מגבלת ויש מקום אמתי להנהגות הטבע, להשפיע אם יקיים המצוה אם לאו.

אלא שכן רצה הקב"ה, שקיים התורה והמצוות לא ישבר את הטבע, אלא - חלק מהכונה היא - שיתבצע תוך גדר הנהגות הטבע, עלימנת לזככם ולעשות לו ית' דירה בתחתונים".

ובזה חטאו המרגלים, שהיה עליהם לדעת שכל שליחותם היא אף ורק לבדק בדרך הטבע, את האפן הכי קל להביא את הבטחת הקב"ה להביאם אל הארץ - הבטחה שבודאי תבוא לידי פעל.

לב ואפיקו שום ביש על ארעא די אלילו
יתה לנת פני ישראל למימר ארעא די
עברנא בה לאלא יתה ארעא מקטלת
יתבהא היא וכל עמא די חזינא בגויה
אנשין דמשחן :

**(לב) וַיֵּצֵאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ
אָרֶץ אֲכָלֹת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ
בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מַדּוֹת:**

שי"ת אכלת יושביה • בכל מקום שעברנו, מצאנום קוברי מתים. והקדוש-ברוך-הוא עשה לטובה, כדי לטרדם באבלם ולא יתנו לב לאלו. אנשי מדות • גדולים וגבהים וצריך לתת להם מדה, כגון גלית (שמואל א יז) : "גבהו שש אמות וזרת", וכן (שמואל ב כא) : "איש מדון", (ד"ה א יא) : "איש מדה". **אבן עזרא.**

לג ותמן חזינא ית גבריא בני ענק מן גבריא
והוינא פעיני נפשנא כקמצין וכן הוינא
פענייהון :

**(לג) וַשֵּׁם רְאִינוּ אֶת־הַנְּפִילִים בְּנֵי עֵנֶק מִן־הַנְּפִילִים
וַנְּהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:**

שי"ת הנפלים • ענקים מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש (יזמא ט) • וכן היינו בעיניהם • שמענו אומרים זה לזה : "נמלים (רא"ם ובס"א : חגבים) יש בכרמים פאנשים" (סוטה לה) • ענק • שמעניקים חמה בקומתן • **אבן עזרא.**

אבן עזרא על התורה

לב ויצאו דבת הארץ. דבר שלא היה. ואין בן ויבא יוסף. כי ויבא, הפך ויצאו. דבה מפעלי הפל, מגזרת דובב שפתי ושנים. ובמקומו פירשתי: אכלת יושביה. שהאור שלה רע: אנשי מדות. כל איש הוא איש מדה. רק טעמו, מדות גדולות יותר מהכל. וכן אנשי לבב. ורבים כמום: לג הנפילים. פירשתי: מן הנפילים. טעמו, וגם אחרי כן אשר יבואו. ושם

יד (א) וּתְשֹׂא כָּל־הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בְּלֵילָה הַהוּא:

י"ט < כל־הָעֵדָה • סִנְהֶדְרָאוֹת • אבן עזרא.

(ב) וַיִּלְנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים כָּל־הָעֵדָה לֹא־מִתְּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא־מִתְּנוּ:

י"ט < לֹא־מִתְּנוּ • הַלְוִאי וּמִתְּנוּ • אבן עזרא.

(ג) וְלָמָּה יְהוָה מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בְּחָרֹב נַשִּׁינוּ וּמָפְנוּ יֵהיוּ לָבוֹ הַלֹּא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרַיִמָּה: אבן עזרא.

(ד) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו נַתַּנָּה רֹאשׁ וְנִשְׁוֵבָה מִצְרַיִמָּה:

י"ט < נַתַּנָּה רֹאשׁ • כְּתַרְגוּמוֹ: "נִמְנִי רִישָׁא". נְשִׁים עָלִינוּ מִלְּךָ. וְרַבּוֹתֵינוּ פִּירְשׁוּ לְשׁוֹן עֲבוּדַת אֱלִילִים.

(ה) וַיַּפֵּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָּל־קְהַל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אבן עזרא.

(ו) וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן־נֹון וְכָל־בְּנֵי יִפְתָּה מִן־הַתָּרִים אֶת־הָאָרֶץ קִרְעוּ בְּגֵדֵיהֶם: אבן עזרא.

(ז) וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֵדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:

◆ יום שלישי י"ט סיון ◆

(ח) אִם־חָפְצִי בְּנֹו יְהוָה וְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתַּנָּה לָנוּ אָרֶץ אֲשֶׁר־הִיא זָבֹת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

א וַיֹּאמְרוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּבְכוּ יָמֵי קָלְהוֹן וַיִּבְכוּ עִמָּא בְּלֵילָיָה הַהוּא:

ב וַיִּתְּנוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ לֹא מִתְּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא מִתְּנוּ:

ג וְלָמָּה יְיָ מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בְּחָרֹב נַשִּׁינוּ וּמָפְנוּ יֵהיוּ לָבוֹ הַלֹּא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרַיִמָּה:

ד וַיֹּאמְרוּ אִישׁ לְאָחִיו נַתַּנָּה רֹאשׁ וְנִשְׁוֵבָה מִצְרַיִמָּה:

ה וַיַּפֵּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אִפְיֵיהֶם עַל כָּל קְהַל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ו וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נֹון וְכָל־בְּנֵי יִפְתָּה מִן־מֵאֲלָלֵי הָאָרֶץ קִרְעוּ לְבוּשֵׁיהֶם:

ז וַיֹּאמְרוּ לְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:

ח אִם רָצוֹנָא בְּנֹו יְהוָה וְיֵבֵל אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתַּנָּה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־הִיא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ:

אבן עזרא על התורה

ה וַיַּפֵּל מֹשֶׁה. בְּרַצוֹנוֹ: ו וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נֹון. הִזְכִּירוּ מֹשֶׁה בַּתְּחִלָּה, לְגוֹדֵל מַעְלָתוֹ:

הַנְּרָאִים לְנַפֵּעַל שְׁלָם: ג שׁוֹב מִצְרַיִמָּה. שָׁם הַפּוֹעֵל. כְּמוֹ לֹא אוֹכַל קוֹם. וּמִלְּךָ אֶלְקוֹם עִמּוֹ:

מְפוֹרָשׁ: א אֶת קוֹלָם. פְּעוּל לְמַלְת וְתִשָּׂא. גַּם וַיִּתְּנוּ: ב וַיִּלְוֵנוּ. מִבְּנֵי נַפְעַל, מִהַפְעִילִים הַשְּׂנִיִּים

ט בָּרַם בְּמִימְרָא דִּי לֹא תִמְרְדוּן וְאַתּוּן לֹא תִדְחִלוּן מִן עֲמָא דְאַרְעָא אַרְי בִּידְנָא מְסִירִין אַנּוּן עֲדָא תְּקַפְּהוּן מְנַהוּן וּמִימְרָא דִּי בְּסַעֲדָנָא לֹא תִדְחִלוּן מְנַהוּן :

(ט) אַךְ בִּיהוּהוּ אַל־תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם אַל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנּוּ הֵם סָר צִלְמֵם מֵעֲלֵיהֶם וַיהוּהוּ אֲתַנּוּ אַל־תִּירְאֵם :

כ"ט < אַל־תִּמְרְדוּ • וְשׁוּב • וְאַתֶּם אַל־תִּירְאוּ • כִּי לַחֲמֹנּוּ הֵם • נֹאכְלֵם כְּלַחֵם • סָר צִלְמֵם • מִגִּנְם וְחֻזְקֵם ; כְּשֵׁרִים שְׂבָהֶם מִתּוֹ : אִיב שְׁהִיָּה מִגִּין עֲלֵיהֶם (סוטה לח) . דְּבַר אַחֵר : צִלוּ שֶׁל הַמְּקוֹם סָר מֵעֲלֵיהֶם .

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש ח"י"ח עמ' 165 ואילך - מתוך 'לקראת שבת)

האם העפוי"ם הם "מציאות" או "העדר"

אַל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנּוּ הֵם סָר צִלְמֵם מֵעֲלֵיהֶם

צִלְמֵם - מִגִּנְם וְחֻזְקֵם, כְּשֵׁרִים שְׂבָהֶם מִתּוֹ כו'. דְּבַר אַחֵר, צִלוּ שֶׁל הַמְּקוֹם סָר מֵעֲלֵיהֶם (יד, ט. ובפרש"י)

כְּתַב הַרְמַב"ם (הל' אבות הטומאה פ"ב ה"ט): "שְׁחִיטַת עֶפְרוֹ"ם נִבְלָה וּמִטְמָאָה בְּמִשְׁאֵא כּו' מִד"ס". וְהַשִּׁיג עָלָיו הַרְאַב"ד: "עֶפְרוֹ"ם הֵם כְּבִהְמוֹת, וְאִין מִטְמָאִין וְאִין מִטְמָאִין כּו', וְהַחֹשֵׁב אוֹתָם לְכֻלּוֹם - אֶסְף רוּחַ בְּחַפְּזִי".

וּבְאֵר בְּזֶה הַגְּאוֹן הַרְוֵצ'וֹבִי (צִפְנַת פִּעֻנָּה עַת"ת הַפְטֵרָה לִפ' בַּהַר) דִּנְחַלְקוּ הַרְמַב"ם וְהַרְאַב"ד בְּגִדְר עֶפְרוֹ"ם. דְּהַרְאַב"ד ס"ל דְּהֵם "בְּחִינַת הָעֵדֶר", וְלִכּוֹן אִין שְׁחִיטָתָן כְּלוּם. וְהַבְּהֵמָה ה"ה כְּמִתָּה מֵאֲלֵיהֶּ, וּנִבְלָה מֵה"ת.

מִשְׁאֵא כִּי לְהַרְמַב"ם דְּס"ל שְׁהַעֲפוֹ"ם הֵם בְּגִדְר "מְצִיאוֹת", פּוֹעֵלַת שְׁחִיטָתָן עַל הַבְּהֵמָה שְׁלֵא תִהְיֶה כִּי מִתָּה מֵאֲלֵיהֶּ, כִּי כֹ"א כְּשִׁחוּטָה [לְגַבֵּי טְמֵאָה]. וְזֶה שְׁנַעֲשִׂית ע"ז נִבְלָה, הוּא מִד"ס.

[ועיי"ש ש'שְׂמֵבָאָר עפ"ז שִׁטְתָּם בְּאֵם שִׁיךְ "גְּדֵר הַשְּׂגָחָה פְּרֻטִית" עַל עֶפְרוֹ"ם].

וְעַל פִּי זֶה י"ל דְּבִמְחֻלְקַת זֹאת תְּלוּי הַחֲלוּק בְּפִרוּשׁ "סָר צִלְמֵם מֵעֲלֵיהֶם":

דָּאֵם עֶפְרוֹ"ם הֵם בְּגִדְר הָעֵדֶר, אִי אֶפְשֵׁר לְפָרֵשׁ דְּב"ס צִלְמֵם מֵעֲלֵיהֶם" מְדַבֵּר עַל "צִלוּ שֶׁל מְקוֹם", דְּעַל "הָעֵדֶר" אִי אֶפְשֵׁר לֹאמַר שְׁהִיָּה עָלָיו מְקַדֵּם "צִלוּ שֶׁל מְקוֹם". וְעַכְצ"ל דְּקֵאִי עַל "מִגִּנְם וְחֻזְקֵם, כְּשֵׁרִים שְׂבָהֶם".

מִשְׁאֵא כִּי הַפְּרוּשׁ הַשְּׁנִי בְּרִש"י ס"ל שְׁהַעֲפוֹ"ם הֵם בְּגִדְר מְצִיאוֹת, וְאִי כִּי וְדֹאִי יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׁ"צִלְמֵם" קֵאִי עַל "צִלוּ שֶׁל מְקוֹם". אֲבֵן עוּרָא.

יִוְאִמְרוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמַרְגָּם יִתְהוּן בְּאַבְנֵיָא וַיִּקְרָא דִּי אֲתַגְּלִי בְּמִשְׁפַּן זְמַנָּא לְכָל כְּנִי יִשְׂרָאֵל :

(י) וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעֵדָה לְרִגּוֹם אֹתָם בְּאֲבָנִים וּכְבֹּד יְהוָה נִרְאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אַל־כַּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : פ

כ"ט < לְרִגּוֹם אֹתָם • אֵת יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב . וּכְבוֹד ה' • (כמדובר רבה) הַעֲנִן יָרַד שָׁם . אֲבֵן עוּרָא .

יֹאמְרוּ יִי לְמִשָּׁה עַד אֵימְתִי יְהוֹן מְרִגְזִין קְדָמִי עֲמָא הָדִין וְעַד אֵימְתִי לֹא יְהִימְנוּן בְּמִימְרֵי כָּל אֲתִיָּא דִּי עֲבָדִית בִּינְיְהוּן :

(יא) וַיֹּאמְרוּ יְהוָה אֶל־מִשָּׁה עַד־אָנָּה יִנְאַצְנִי הָעַם הַזֶּה וְעַד־אָנָּה לֹא־יִאֲמִינוּ בִּי כָּל־הָאֲתוֹת אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ :

כ"ט < עַד־אָנָּה • עַד הֵיכָן . יִנְאַצְנִי • יִרְגִּיזוּנִי . כָּל־הָאֲתוֹת • בְּשִׁבִיל כָּל הַנְּסִים שְׁעֲשִׂיתִי לָהֶם הֵיךְ לָהֶם לְהֶאֱמִין שְׁהִכְלַת בְּיַדִּי לְקַיֵּם הַבְּטָחָתִי . אֲבֵן עוּרָא .

יב אֲמַחְנוּן בְּמוֹתָא וְאַשְׁצִנוּן וְאַעֲבַד יִתְךָ לְעַם רַב וְתַקְיָה מְנַהוּן :

(יב) אֲכַנּוּ בְּדַבָּר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאַעֲשֵׂה אֹתְךָ לְגוֹי־גְּדוֹל וְעַצוֹם מִמֶּנּוּ :

כ"ט < וְאוֹרְשָׁנוּ • כְּתַרְגוּמוֹ לְשׁוֹן "תְּרוּכִין", וְאֵם תֹּאמַר : מַה אַעֲשֵׂה לְשִׁבְעַת אַבּוֹת? . וְאַעֲשֵׂה אֹתְךָ לְגוֹי־גְּדוֹל • שְׂאֲתָה מְזַרְעִם (כמדובר רבה) .

אֲבֵן עוּרָא עַל הַתּוֹרָה

ט כִּי לַחֲמֹנּוּ הֵם . נֹאכְלֵם כְּלַחֵם . וְכֵן אוֹכְלֵי אִין לוֹ מִגִּין שְׁיַגֵּן עָלָיו, וַיְהִיָּה צִלְ לוֹ, לְבוֹ יֵרָא : יִנְאַצְנִי . כִּמוֹ יִכְעִסוּנִי, וְרַבִּים חֲבָרִי : עֲמִי, אֶכְלוּ לָחֶם : סָר צִלְמֵם . כִּי הַגְּבוּר, אֵם יִ לְרִגּוֹם אֹתָם . יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב :

(יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הִעֲלִיתָ
 אֶסְקָתָא בְּחִילְךָ יְתַעַמָּא הַדִּין מִבִּינֵיהוֹן :
 כְּכַחֲךָ אֶת־הָעַם הַזֶּה מִקְרָבּוֹ:

י"ג וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם • וְשָׁמְעוּ אֶת אֲשֶׁר תִּהְיֶה. כִּי־הִעֲלִיתָ • "כִּי" מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן "אֲשֶׁר". וְהֵם רָאוּ אֶת
 אֲשֶׁר הִעֲלִיתָ בְּכַחֲךָ הַגָּדוֹל אוֹתָם מִקְרָבּם, וּכְשִׁישְׁמְעוּ שְׂאֵתָה הוֹרְגָם, לֹא יֵאמְרוּ שְׁחַטָּאוּ לְךָ, אֲלֵא יֵאמְרוּ:
 שְׁפָנְגָדָם יְכַלֵּת לְהַלְחֵם, אָבֵל פָּנְגָד יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ לֹא יְכַלֵּת לְהַלְחֵם, וְזוֹ הִיא. אבן עזרא.

(יד) וַאֲמָרוּ אֶל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת שְׁמָעוּ כִּי־אֵתָה
 יְהוָה בְּקֶרֶב הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר־עִין בְּעֵין נִרְאָה אֵתָה
 יְהוָה וְעַנְיָד עֲמֹד עֲלֵהֶם וּבַעֲמֹד עֵינֵי אֵתָה הַלֵּךְ
 לַפְּנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה:

י"ד וַאֲמָרוּ אֶל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת • כְּמוֹ: "עַל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת", וּמָה יֵאמְרוּ עֲלֵיהֶם? מָה שְׂאֵמֹר
 בְּסוֹף הָעַיִן: "מִבִּלְתִּי יְכַלֵּת יְיָ", בְּשִׁבִיל שְׂשָׁמְעוּ כִּי אֵתָה ה' שׁוֹכֵן בְּקֶרְבָּם, וְעֵין בְּעֵין אֵתָה נִרְאָה לָהֶם,
 וְהַפֵּל בְּדַרְךָ חֲבָה, וְלֹא הִפִּירוּ בְּךָ שְׁנִתְקָה אֶחָבְתָךְ מֵהֶם עַד הַנָּה. אבן עזרא.

(טו) וְהִמַּתָּה אֶת־הָעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם
 אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִיעֶךָ לֵאמֹר:

י"ט וְהִמַּתָּה אֶת־הָעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד • פְּתָאם, וּמִתּוֹךְ כֶּף: יֵאמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִיעֶךָ
 וְגו'. אבן עזרא.

(טז) מִבִּלְתִּי יְכַלֵּת יְהוָה לְהַבִּיאֹ אֶת־הָעַם הַזֶּה
 אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁפַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר:

י"ז מִבִּלְתִּי יְכַלֵּת יְגוֹ' • לִפִּי שִׁוְשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת וְגִבּוֹרִים, (בְּרִכּוֹת ל"ב) וְאֵינוּ דוֹמָה פְּרַעַה לְשִׁלְשִׁים וְאֶחָד
 מְלָכִים; זֹאת יֵאמְרוּ עַל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת. מִבִּלְתִּי יְכַלֵּת יְהוָה שְׁלֹא הִיָּה יְכַלֵּת בְּיָדוֹ לְהַבִּיאֵם — שְׁחָטֵם.
 יְכַלֵּת • שֵׁם דְּבָר הוּא. אבן עזרא.

(יח) וְעַתָּה יִגְדַלְנָא כַּח אֲדָנִי כְּאֲשֶׁר דְּבַרְתָּ לֵאמֹר:
 מְלִילְתָא לְמִימַר:

י"ח יִגְדַלְנָא כַּח ה' • לַעֲשׂוֹת דְּבוּרְךָ. כְּאֲשֶׁר דְּבַרְתָּ לֵאמֹר • וּמָהוּ הַדְּבוּר. אבן עזרא.

אבן עזרא על התורה

לב אַחַד לְטוֹב:
 יג וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי הִעֲלִיתָ. טַעֲמוֹ, וְאֲשֶׁר הִעֲלִיתָ. וְאֶחָד שְׂאֵמֹר, וְשָׁמְעוּ וְאֵמֹרוּ אֶל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת הִיא אָרֶץ כְּנַעַן, פֶּרֶשׁ מָה שְׁמָעוּ. עַל כֵּן, פַּעַם אֶחָד שְׁמָעוּ כִּי אֵתָה ה', כְּבוֹדְךָ בְּקֶרֶב הָעַם הַזֶּה: יְד אֲשֶׁר עֵין בְּעֵין. עַל הַכְּבוֹד שֶׁרָאוּ הַזִּקְנִים. אוֹ עַל מִרְאֵה כְבוֹד ה' לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהוּא הַנִּכּוֹן: נִרְאָה. פֶּעַל עִבְר. וְטַעֲמוֹ נִרְאָה אֵתָה ה'. וְכֵן וְגַאֲשָׁר אֲנִי וְכֵן כִּי אוֹמְלֵל אֲנִי. בְּעִבּוֹר הַיּוֹת הַלְמ"ד בְּפִתְח' גְּדוֹל: עֲמֹד עֲלֵהֶם. בְּשִׁבְתָּם: טו וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת שְׁמִיעֶךָ. מִצְרַיִם, גַּם כְּנַעֲנִים, גַּם אַחֲרִים: טז וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת שְׁמִיעֶךָ. וְאֵינוּ דוֹמָה פְּרַעַה לְשִׁלְשִׁים וְאֶחָד מְלָכִים; זֹאת יֵאמְרוּ עַל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת. מִבִּלְתִּי יְכַלֵּת יְהוָה שְׁלֹא הִיָּה יְכַלֵּת בְּיָדוֹ לְהַבִּיאֵם — שְׁחָטֵם. יְכַלֵּת • שֵׁם דְּבָר הוּא. אבן עזרא.

(יח) יהוה ארך אפים ורחמים גדולים ופָּשַׁע וְנִקְהָה לֹא יִנְקָה עֵוֹן אָבוֹת עַל-בְּנֵים עַל-שְׁלֵשִׁים וְעַל-רִבְעִים:

יח ?? מרחק רגז ומסגרי למעמד טבון שבק לעונן ולמרוד ולהובין סלח לדמיון לאוריתה ודלא תיבין לא מזכי מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר תלימי ועל דר רביעי:

י"ט א' ארך אפים • לצדיקים ולרשעים. כשעלה משה למרום, מצאו משה להקדוש-ברוך-הוא שהיה יושב וכותב: "ה' ארך אפים", אמר לו: לצדיקים? אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: אף לרשעים! אמר לו: רשעים יאכדו! אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: חייך, שאתה צריך לדבר. כשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים, התפלל משה לפניו ב"אריך אפים". אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: והלא אמרת לי לצדיקים! אמר לו: והלא אמרת לי אף לרשעים!. ונקמה • לשבים. לא ינקמה • לשאינן שבים.

(יט) סלח-נא לעון העם הזה כגדל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד-הנה: אבן עזרא.

יט שבוק פען לחובי עמא הדין פסגיאות טבותרך וכמא די שבקתא לעמא הדין ממצרים ועד פען:

כ ואמר ?? שבקית כפתגמך:

(כ) ויאמר יהוה סלחתי כדברך:

י"ט א' כדברך • בשביל מה שאמרת "פן יאמרו מבילתי יכלת ה'".

כא וברם קים אנא ומלניא יקרא דיי ית כל ארעא:

(כא) ואולם חיי-אני וימלא כבוד-יהוה את-כל הארץ:

י"ט א' ואולם • כמו "אבל זאת אעשה להם". חיי-אני • לשון שבועה: כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ, כך אקיים להם "כי כל-האנשים הראים וגו'", אם יראו את הארץ, הרי זה מקרא מסרס. חיי-אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר: מבילתי יכלת ה' להביאם, שלא אמינם פתאם כאיש אחד אלא באחור ארבעים שנה; מעט מעט. אבן עזרא.

כב ארי כל גבריא דחזו ית זקרי וית אתותי די עבדית במצרים ובמדברא ונסיאו קדמי דגן עשר זמנין ולא קבילו במימרי:

(כב) כי כל-האנשים הראים את-כבדך ואת-אתתי אשר-עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי:

י"ט א' וינסו • כמשמעו. זה עשר פעמים • שנים בים ושנים במן ושנים בשלך וכו' כדאיתא במסכת ערכין.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כג עמ' 105)

שנים בים, ושנים במן, ושנים בשלך, וכו' (רש"י יד, כב) יש לשאל, מדוע מעתיק בדבור המתחיל גם תבת "זה". ויש לומר, דהנה הרשב"ם מפרש "עשר פעמים" "הרבה פעמים" (כמו "עשרת מונים", ו"אפס עשר נשים", ועוד). וכדי לשלל פרוש זה מעתיק תבת "זה", המורה על דיוק. אבן עזרא.

אבן עזרא על התורה

כא חי אני. טעמו, כאשר אני חי, פן יהיה דברי קיים: וימלא. וכאשר מלא כבודי את כל הארץ. והקורב, שהוא לעתיד. וטעמו, זה אעשה כדי שיודע כבודי בעולם: כב זה עשר פעמים. הטעם, רבים. והזכיר עשר, בעבור היותו סף חשבון, כי הוא

חסדך. בעבור חסדך הגדול: וכאשר נשאתה. כטעם נושא עין: ועד הנה. עד המקום הזה. או מיום שיצאו ממצרים, ועד זה היום. כי יש הנה, שם המקום. כמו באו הנה הלילה. גם סימן זמן, כמו ולא ראיתיו עד הנה, וכבר פירשתיו:

אריך אפים. ואלה המדות, פירשתיים בפרשת כי תשא: יט סלח נא. אחר שמצאנו שאמר אם יראו את הארץ, אחר סלחתי כדברך, ודענו כי מלת סלח נא, אריכות אף. וכן ונסלח לו, עד שיעשה תשובה שלמה: כגודל

(כג) אַם־יִרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתָּם
 וְכָל־מְנַאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ:
 כג אם יחזיון ית ארעא די קמית לאב־תהון
 וְכָל דְאַרְגִּיזוּ קְדָמִי לֹא יִחְזַנְהוּ:

כ"ג אִם־יִרְאוּ • לֹא יִרְאוּ • לֹא יִרְאוּהָ • לֹא יִרְאוּ אֶת הָאָרֶץ • אבן עזרא.

(כד) וְעַבְדֵי כָלֵב עֵקֶב הִיָּתְהָ רֹחַ אַחֲרֵת עִמּוֹ וַיִּמְלֵא
 אַחֲרֵי וְהִבִּיאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ
 יוֹרְשָׁנָה:
 כד ועבדי כלב חלף דהנה רוח אחרי עמה
 ואשלם פתר דחלתי ואעלגה לארעא די על
 לתמן ויבנהי יתרכנה:

כ"ד רֹחַ אַחֲרֵת • (במדבר רבה) שְׂתֵי רוּחוֹת, אַחַת בְּפֶה וְאַחַת בְּלֵב. לְמַרְגְּלִים אָמַר: "אֲנִי עִמְכֶם בְּעֶצְהָ", וְכָל־כֵּן הָיָה לומר הָאֱמֶת, וְעַל־יְדֵי כֵּן הָיָה בּו פֶּת לְהַשְׁתִּיקֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּהְיֶה כָלֵב", שֶׁהָיוּ סְבוּרִים שִׁיאֵמַר כְּמוֹתֶם, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר בְּסֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ (יהושע יד): "וַאֲשֶׁב אוֹתוֹ דְבַר כַּאֲשֶׁר עִם־לִבִּי" וְלֹא "כַּאֲשֶׁר עִם־פִּי". וַיִּמְלֵא אַחֲרֵי • וַיִּמְלֵא אֶת לְבוֹ אַחֲרֵי, וְזֶה מִקְרָא קֶצֶר. אֲשֶׁר־בָּא שָׁמָּה • חֲבֵרוֹן תַּנְתֵּן לוֹ. יוֹרְשָׁנָה • פְּתָרְגוּמוֹ: "יִתְרַכְנָה", יוֹרִישׁוּ אֶת הָעֲנָקִים וְאֵת הָעָם אֲשֶׁר בָּהּ. וְאֵין לְתַרְגְּמוֹ "יִרְתִּינָה", אֲלֵא בְּמִקּוֹם יִרְשָׁנָה • אבן עזרא.

(כה) וְהַעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְק מַחֵר פָּנּוּ וַסְּעוּ
 לְכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם־סוּף:
 כה והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פנו וסעו
 לכם המדבר דרך ים־סוף:

כ"ה וְהַעֲמַלְקִי וְגו' • אִם תִּלְכוּ שֶׁם יִהְיֶה אֶתְכֶם, מֵאַחַר שֶׁאֵינִי עִמְכֶם. מַחֵר פָּנּוּ • לְאַחֲרֵיכֶם וַסְּעוּ לְכֶם וְגו' • אבן עזרא.

♦ יום רביעי כ' סיון ♦

(כו) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:
 (כז) עַד־מָתִי לַעֲדָה הָרַעְהָ הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים
 עָלַי אֶת־תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים
 עָלַי שְׁמַעְתִּי:
 כו ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר:
 כז עד אימתי לכנשתא בישתא הדא די אנון
 מתרעמין עלי ית תרעמת בני ישראל די
 אנון מתרעמין עלי שמיצע קדמי:

כ"ז לַעֲדָה הָרַעְהָ וְגו' • אֵלוֹ הַמְּרַגְלִים. (מגילה כ"ג ב) מִכָּאן ל"עֲדָה" שֶׁהִיא עֲשָׂהָ. אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים • אֶת יִשְׂרָאֵל עָלַי. אֶת־תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים • הַמְּרַגְלִים מְלִינִים אוֹתָם עָלַי, שְׁמַעְתִּי.

(כח) אָמַר אֱלֹהִים חִי־אֲנִי נְאֻם־יְהוָה אִם־לֹא כַּאֲשֶׁר
 דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵּן אֲעִשֶׂה לְכֶם:
 כח אמר אלהים חי־אני נאום־יהוה אם־לא כַּאֲשֶׁר
 די מללתון קדמי כן אעבד לכון:

כ"ח חִי־אֲנִי • לְשׁוֹן שְׁבוּעָה. אִם־לֹא וְגו' כֵּן אֲעִשֶׂה • כִּפְיָכוֹל אֵינִי חִי. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם • שְׁבֻכְשֵׁתֶם מִמֶּנִּי: "אוּ בַמִּדְבָּר הִזָּה לֹו־מִתְּנוּ".

אבן עזרא על התורה

סוף הַאֲחֻדִים, וְרֹאשׁ הַעֲשָׂרוֹת שֶׁהֵם כַּמְּחַבֵּרַת הַשְּׁנִיִּת: כג וְכָל מְנַאֲצֵי • מְבַנִּיֶהֶם: כד וְעַבְדֵי כָלֵב. הִזְכִּירוּ לְבָדוּ, בְּעִבּוֹר וַיִּהְיֶה כָלֵב. וְהַלּוּיִם וְהַכְּהֵנִים אֵינֶם בְּכֻלָּל הַשְּׁבוּעָה, כִּי לֹא חָלַף מִהֶם נְשִׂיא מְרַגֵּל. וְעוֹד, לְכָל פְּקָדֵיכֶם לְכָל מִסְפָּרְכֶם, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא הָיוּ הַכְּהֵנִים, גַּם הַלּוּיִם הֵם רַבִּים: רֹחַ אַחֲרֵת. כְּנֶגֶד הַתֵּרִים: וַיִּמְלֵא אַחֲרֵי. רֹדֵף אַחֲרֵי דְבָרֵי וַיִּמְלֵא אוֹתוֹ, שֶׁהָאָרֶץ טוֹבָה מְאֹד, וְאֵין דָּבָה:

כֵּן הַלֶּךְ מִהֶם נְשִׂיא מְרַגֵּל. וְעוֹד, לְכָל פְּקָדֵיכֶם לְכָל מִסְפָּרְכֶם, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא הָיוּ הַכְּהֵנִים, גַּם הַלּוּיִם הֵם רַבִּים: רֹחַ אַחֲרֵת. כְּנֶגֶד הַתֵּרִים: וַיִּמְלֵא אַחֲרֵי. רֹדֵף אַחֲרֵי דְבָרֵי וַיִּמְלֵא אוֹתוֹ, שֶׁהָאָרֶץ טוֹבָה מְאֹד, וְאֵין דָּבָה: כֵּן הַלֶּךְ מִהֶם נְשִׂיא מְרַגֵּל. וְעוֹד, לְכָל פְּקָדֵיכֶם לְכָל מִסְפָּרְכֶם, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא הָיוּ הַכְּהֵנִים, גַּם הַלּוּיִם הֵם רַבִּים: רֹחַ אַחֲרֵת. כְּנֶגֶד הַתֵּרִים: וַיִּמְלֵא אַחֲרֵי. רֹדֵף אַחֲרֵי דְבָרֵי וַיִּמְלֵא אוֹתוֹ, שֶׁהָאָרֶץ טוֹבָה מְאֹד, וְאֵין דָּבָה:

כט במדברא הדין יפלו פגריכון וכל
מנניכון לכל השפנכון מבר עשרין שנין
ולעלא די אתרעמתון עלי:

(כט) במדבר ה'ה יפלו פגריכם וכל-פקדיכם לכל-
מספרכם מן עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם
עלי:

כ"א וכל-פקדיכם לכל-מספרכם • (ב"ב קכ"א ב) כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנין בו, כגון לצאת ולבא
לצבא ולתת שקלים, כל המנויים לכל אותן מספרות ומותו, ואלו הן "ממן עשרים שנה וגו'", להוציא
שכטו של לוי, שאין פקודיהם מן עשרים. אבן עזרא.

לאם אתון תעלון לארעא די קנמית
במימרי לאשראה יתכון בה אלהי פלב בר
יפנה ויהושע בר נון:

(ל) אם-אתם תבאו אל-הארץ אשר נשאתי את-ידי
לשפן אתכם בה פי אם-פלב בן-יפנה ויהושע
בן-נון: אבן עזרא.

לא וטפלוכון די אמרתון לכנא יהי ואעל
תהון וידעון ית ארעא די קצתון בה:

(לא) וטפלוכם אשר אמרתם לבו יהיה והביאתי אתם
וידעו את-הארץ אשר מאסתם בה:

לב ופגריכון די לכון יפלו במדברא הדין:

(לב) ופגריכם אתם יפלו במדבר ה'ה:

כ"א ופגריכם אתם • פתרגומו (די לכון) לפי שדבר על הפנים להכניסם לארץ, ובקש לומר: "ואתם
תמותו", נופל לשון זה כאן לומר "אתם". אבן עזרא.

לג ויבניכון יהון מאתרין במדברא ארבעין
שנין ויקבלון ית חוביכון עד דיסופון
פגריכון במדברא:

(לג) ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו
את-זנותיכם עד-תם פגריכם במדבר:

כ"א ארבעים שנה • לא מת אחד מהם פחות מן ששים, לכה נגזר ארבעים, כדי שיהיו אותם של בני
עשרים מגיעים לכלל ששים. ושנה ראשונה היתה בכלל, ואף-על-פי שקדמה לשלוש המרגלים, לפי
שמשעשו את העגל עלתה גזרה זו במחשבה, אלא שהמתין להם עד שתתמלא סאתם, וזהו שגאמר (שמות
כ"א): "וביום פקדי" - במרגלים, "ופקדתי עליהם חטאתם". ואף כאן גאמר "תשאו את-זנותיכם" ולא
עונכם - שתי עונות: של עגל ושל תלוונה, וחשב להם במנין חיייהם מקצת שנה ככלה, וכשנכנסו לשנת
ששים מתו אותם של בני עשרים. ונשאו את-זנותיכם • פתרגומו: "ויקבלון ית חוביכון". אבן עזרא.

לד במננין יומיא די אללתון ית ארעא
ארבעין יומין יומא לשמא יומא לשמא
תקבלון ית חוביכון ארבעין שנין ותדעון
ית דאתרעמתון עלי:

(לד) במספר הימים אשר-תרתם את-הארץ
ארבעים יום יום לשנה יום לשנה תשאו את-
עונתיכם ארבעים שנה וידעתם את-תנואתי:

כ"א את-תנואתי • שהניאותם את לבבכם מאחרי. תנואה - לשון הסרה, כמו (במדבר ל): "פי-הניא אביה
אתה". אבן עזרא.

אבן עזרא על התורה

לג יהיו רועים. פי מנהג הרועה, שלא
יעמוד ויניח במקום. וקעד, כאהל רעי:
זנותיכם. שגנו מאחרי, ואמרו נתנה ראש:
לד אשר תרתם. בצווי: את תנואתי. אניא
דברי. או מי גיאיני. והטעם, שישבור את
שבועתי, כמו ואם הניא:

כט פגריכם. הגופות: הלינתם. מגורת
וילונו על משה:
ל נשאתי את ידי. כלשון בני אדם, פי
השמים למעלה: פי אם פלב. הקדים פלב,
פי הוא הקדים ויחס:
לב ופגריכם. שהם אתם:

ולא הזכיר העמלקי, פי האמורי הוא
העיקר: יושב בעמק. לארב לכם. ויש
אומר, אף על פי שהעמלקי והפנעני
יושבים בעמק, פנו דרך ים סוף, ולא
תפחדו. והנה ישראל לא עשו תשובה,
על פן דבר השם:

(לח) אֲנִי יְהוָה דְּבַרְתִּי אִם-לֹא וְזֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל-
הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנוֹעְדִים עָלַי בְּמִדְבַר הַזֶּה
יִתְּמוּ וְשָׁם יָמָתוּ: אבן עזרא.

לה אָנָּה יי גְּזֵרִית בְּמִימְרֵי אִם לֹא דָא אַעֲבֵד
לְכָל פְּנִשְׁתָּא בִישְׁתָּא הָדָא דְאִזְדְּמָנוּן עָלַי
בְּמִדְבְּרָא הַדִּין וְסוּפּוֹן וְתַמָּן מוֹתוֹן:

(לו) וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ
וַיָּשָׁבוּ וַיְלִינוּ עָלָיו אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה
עַל-הָאָרֶץ:

לו וְגַבְרִיא דִּי שְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יַת אַרְעָא
וְתָבוּ וְאַרְעִימוּ עֲלוּהִי יַת כָּל פְּנִשְׁתָּא
לְאַפְקָא שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא:

ט"ז וַיָּשָׁבוּ וַיְלִינוּ עָלָיו • וּכְשֶׁשָׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ הִרְעִימוּ עָלָיו אֶת כָּל הָעֵדָה בְּהוֹצֵאת דָּבָה, אוֹתָם אֲנָשִׁים
— וַיָּמָתוּ. כָּל הוֹצֵאת דָּבָה, לְשׁוֹן חֲנוּךְ דְּבָרִים שְׁמַלְקִיחִים לְשׁוֹנָם לְאָדָם לְדַבֵּר בוֹ, כְּמוֹ (שיר השירים ו'): "דוֹכָב
שִׁפְתָי יִשְׁנִים", וַיִּשְׁנָה לְטוֹבָה וַיִּשְׁנָה לְרָעָה, לְכַף נְאֻמָּר כֵּן: מוֹצִיאֵי דַבְתָּ הָאָרֶץ רָעָה, שְׁיֵשׁ דָּבָה שְׁהִיא
טוֹבָה. דָּבָה • פְּרִלִיר"ש בְּלַע"ו.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש ח"ג עמ' 44 ואילך - מתוך 'לקראת שבת')

עונש המרגלים למרות כפרת כל העם

וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיָּשָׁבוּ וַיְלִינוּ עָלָיו אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל-הָאָרֶץ:
וּכְשֶׁשָׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ הִרְעִימוּ עָלָיו אֶת כָּל הָעֵדָה (יד, לו. ובפרש"י)

כָּבֵר קָדָם לְכֹן (יג, כו ואילך) הוֹבָא בְּאַרְיִכוֹת סְפוּר הַמְּרַגְלִים וְטַעֲנוּתֵיהֶם וְכוּ', וְאִ"כ הַמְּשִׁמְעוֹת הַפְּשׁוּטָה, לְכַאוּרָה, הִיא שֶׁשָׁבוּ
וְטַעֲנוּ עַל מֹשֶׁה שְׁנִית. אֶךְ רַש"י כ' דָּאִין הַפְּשֻׁט כֶּף, אֶלָּא הַפּוֹנָה בְּזֶה הִיא לְתַלּוּנָה הִרְאֵשׁוּנָה "כְּשֶׁשָׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ" (ויעו"ו)
בְּמִפְרָשׁ רַש"י הַהֲכַרְתָּ לְפָרוּשׁ זָה). וְלִפְי"ז צ"ב, לְמֵאֵי כִּפְלֵת הַתּוֹבָא אֶת תַּלּוּנַת הַמְּרַגְלִים שְׁנִית?
וְי"ל שְׁבֻזָּה בָּא הַתּוֹבָא לְיִשָּׁב שְׂאֵלָה. דְּהֵנָּה, כָּבֵר הַסִּיר מִרַע"ה בְּתַחֲנוּנָיו אֶת גְּזֵרַת הַשִּׁית מֵעַל בְּנִי, וּפְעַל שְׂלָא מוֹת
הָעַם תִּכְרָ, כִּי אִם בְּמִשְׁפָּךְ אַרְבָּעִים שָׁנָה, וּמִדוּעַ אִ"כ, לֹא הוֹעִילוּ תַחֲנוּנָיו לְהַסִּיר הַגְּזֵרָה גַם מֵעַל הַמְּרַגְלִים עֲצָמָם?
וְלִכְפֹּ, קָדָם שֶׁיִּסְפֵּר הַתּוֹבָא (בִּפְסוּק לו) אֲשֶׁר "וַיָּמָוֶתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצִיאֵי דַבְתָּ הָאָרֶץ", שְׁנָה וְכַתֵּב אֶת תַּלּוּנַת הַמְּרַגְלִים, לֹאמֹר
שְׁחוּמֵר בְּמִרְגְּלִים עֲצָמָם שֶׁנִּתְּפָנוּן לְחֵלֶק עַל מֹשֶׁה עֲצָמוֹ, כְּמִדְּיָק בְּלִשׁוֹן הַכ' "וַיְלִינוּ עָלָיו", וְלִכְפֹּ לֹא הוֹעִילָה לָהֶם תַּפְלַתוֹ
שֶׁל מֹשֶׁה, דְּ"אִין קְטָגוֹר נַעֲשֶׂה סְגוּר". אבן עזרא.

(לז) וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצִיאֵי דַבְתָּ הָאָרֶץ רָעָה בְּמַגְפָּה
לִפְנֵי יְהוָה:

לז וַיָּמָתוּ גְּבְרִיא דְאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל
אַרְעָא בְּמוֹתָנָא קָדָם יי:

ט"ח בְּמַגְפָּה לִפְנֵי ה' • בְּאוֹתָהּ מִיָּתָה הַהֲגוּנָה לָהֶם מִדָּה כִּנְגַד מִדָּה: הֵם חָטְאוּ בְּלִשׁוֹן וְנִשְׁתַּרְבֵּב לְשׁוֹנָם
עַד טְבוּרָם וְתוֹלְעִים יוֹצֵאִים מִלְּשׁוֹנָם וְכֵאֵין לְתוֹךְ טְבוּרָם, לְכַף נְאֻמָּר "בְּמַגְפָּה" וְלֹא "בְּמַגְפָּה". וְזֶהוּ "לִפְנֵי
ה'", בְּאוֹתָהּ הִרְאוּיָה לָהֶם עַל-פִּי מִדוּתֵיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא מוֹדֵד מִדָּה כִּנְגַד מִדָּה. אבן עזרא.

(לח) וַיְהוֹשֶׁעַ בִּן-נֹון וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֵה חָיו מִן-הָאֲנָשִׁים
הֵהֱם הַהֵלְכִים לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ:

לח וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נוֹן וְכָלֵב בֶּן יִפְנֵה אֶתְקַיְמוּ
מִן גְּבְרִיא הָאֲנָוִן דְאַזְלוּ לְאַלְלָא יַת אַרְעָא:

ט"ט וַיְהוֹשֶׁעַ וְכָלֵב חָיו • מַה תַּלְמוּד לֹאמֹר "חָיו מִן-הָאֲנָשִׁים הֵהֱם"? אֶלָּא מִלְּמַד שֶׁנִּטְלוּ (כ"ב ק"ו) חֵלְקָם שֶׁל
מְרַגְלִים בְּאָרֶץ וְקָמוּ תַחְתֵּיהֶם לְחַיִּים. אבן עזרא.

אבן עזרא על התורה

לה הַנוֹעְדִים עָלַי. שְׁאֲמָרוּ לְרוּגוֹם בְּאַבְנֵים
עַבְדֵי הַשָּׁם, בְּעַבּוֹר שְׁאֲמָרוּ כְבוֹד הַשָּׁם:
מַהקָּץ:
לז וַיְלִינוּ עָלָיו. פּוּעַל יוֹצֵא לְשָׁנִים פְּעוּלִים:
לז וַיָּמָתוּ. כְּמוֹ מָתוּ בְּמַגְפָּה כָּלֵב יַחַד:
לח וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן נוֹן. דְּבָרֵי מֹשֶׁה קוֹדָם
כָּלֵב:

לט ומליל משה ית פתגמיא האלין לבל בני ישראל ואתאבלו עמא לתרא :

(לט) וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד:

מ ואקדימו בצפרא וסליקו לריש טורא למימר הא אנהנא סלקין לאתרא די אמר יי ארי חבנא :

(מ) וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֶּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ־הָהָר לֵאמֹר הֲנִנּוּ וְעָלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי חֲטָאנוּ:

נשׁ א אל ראש ההר . הוא הדרך העולה לארץ ישראל . הננו ועלינו אל המקום . לארץ ישראל . אשר אמר ה' . לתתה לנו , שם נעלה . פי חטאנו . על אשר אמרנו : " הלא טוב לנו שוב מצרימה "

מא ואמר משה למא דנן אתון עברין על גזרת מימרא דיי והיא לא תצלח :

(מא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמַעַן זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלַח:

נשׁ א והיא לא תצלח . זו שאתם עושין , לא תצלח . אבן עזרא .

מב לא תסקון ארי לית שכנתא דיי בינכון ולא תתברון קדם בעלי דבביכון :

(מב) אֶל־תַּעֲלוּ כִּי אִין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנְגַּפוּ לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם:

מג ארי עמלקאה וכנענאה תמן קדמיכון ותפלון בחרבא ארי על פן תבתון מבתר פלחנא דיי ולא יהי מימרא דיי בסעדכון :

(מג) כִּי הָעֲמֻלְקִי וְהַפְּנֻעִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפֹלְתֶם בְּחַרְבַּ בְּיַעֲלֵבֵן שִׁבְתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא־יְהִיֶּה יְהוָה עִמָּכֶם:

נשׁ א פי על בן שבתם . כלומר : כי זאת תבא לכם על אשר שבתם וגו' . אבן עזרא .

מד וארשעו למסק לריש טורא וארון קמא דיי ומשה לא עדו מגו משריתא :

(מד) וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלוֹת אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא־מָשׂוּ מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה:

נשׁ א ויעפלו . לשון חזק , וכן (חבקוק ב) : "הנה עפלה" . אינגרי"ש בלע"ז . לשון עזות ; וכן (מכה ה) : "עפל בת ציון" (ישעיה לב) : "עפל ובחן" . ומדרש תנחומא מפרשו : לשון אפל ; הלכו חשכים שלא ברשות . אבן עזרא .

מה ונתת עמלקאה וכנענאה דיתב בטורא ההוא ומחנין וטרדנון עד הרמה :

(מה) וַיִּירַד הָעֲמֻלְקִי וְהַפְּנֻעִי הַיֹּשֵׁב בְּהַר הַהוּא וַיִּפּוּם וַיִּכְתּוּם עַד־הַחֲרָמָה:

נשׁ א ויכתומו . כמו (דברים ט) : "ואפאת אתו טחון" - מפה אחר מפה . עד החרמה . שם המקום נקרא על שם המארע . אבן עזרא .

אבן עזרא על התורה

מא והיא לא תצלח . העליה אל ראש ההר , לא תצלח . או העברת פי השם , אין בה הצלחה :	פי על בן לא נמתיה ; מד ויעפילו . מגזרת עפל ובחן . והשעם , שעלו אל העפל :	ו'ל , פי היה ראוי להיותו ויכיתום . וכן ונדביקו גם הפה . והנכון בעיני שהיא מפעלי הכפל , והיא מלה זרה : עד החרמה . שם מקום . ויש אומרים , עד שהחריםום :
מג כי העמלקי והפנעני שם לפניכם ונפלתם בחרב בייעלבען שבתם מאחרי יהוה ולא יהיה יהוה עמכם :	מה ונתת עמלקאה וכנענאה דיתב בטורא ההוא ומחנין וטרדנון עד הרמה :	מה ונתת עמלקאה וכנענאה דיתב בטורא ההוא ומחנין וטרדנון עד הרמה :

טו (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

א ומליל יי עם משה למימר:

(ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל־אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם:

ב מלל עם בני ישראל ותימר להון ארי תעלון לארע מותבניכון די אנא יהב לכון:

השי' ב פי תבאו • בשור להם שיפנסו לארץ • אבן עזרא.

(ג) וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לַיהוָה עֲלֵה אוֹזֶבֶת לַפִּלֶאֱנֶדֶר אוֹ בְּנִדְבָה אוֹ בְּמַעְדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה מִן־הַבָּקָר אוֹ מִן־הַצֹּאן:

ג ומעדין קרבנא קדם יי עלתא או נכסת קודשיא לאפרשא נדרא או בנדבתא או במועדיכון למעבד לאתקבלא ברעוא קדם יי מן תורי או מן ענא:

השי' וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה • אין זה צווי, אלא: כשתבואו שם ותעלה על לבבכם לעשות אשה לה'. לַפִּלֶאֱנֶדֶר או בְּנִדְבָה • או שתעשו האשה בשביל חובת מועדיכם, שחיבתי אתכם לעשות במועד. רִיחַ נִיחֹחַ • שיהיה נחת רוח לפני. אבן עזרא.

(ד) וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קִרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֶלֶת עֶשְׂרוֹן בָּלוּל בְּרִבְעֵית הַהֵינֶן שֶׁמֶן:

ד ויקרב דמקרב קרבנה קדם יי מנחתא סלתא עשרונא דפילא ברבעות הינא משחא:

השי' וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב • תקריבו נסכים ומנחה לכל בהמה. הַמִּנְחָה פֶּלִיל וְהַשֶּׁמֶן נִבְלָל בַּתּוֹכָהּ וְהֵינֶן לְסָפְלִים, כְּמוֹ שֶׁשֵּׁנִינוּ בְּמִסְכַּת סֶפֶה (סוכה מח).

(ה) וַיֵּינֶן לְנֶסֶף רִבְעֵית הַהֵינֶן תַּעֲשֶׂה עַל־הַעֲלָה אוֹ לִזְבַּח לַכֹּבֵשׁ הָאֶחָד:

ה ויחמרא לנספא רבעות הינא תעבד על עלתא או לנכסת קודשיא לאמרא חד:

השי' לַכֹּבֵשׁ הָאֶחָד • על כל האמור למעלה הוא מוסב: על המנחה ועל השמן ועל היין.

(ו) אוֹ לֵאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֶלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים בָּלוּלָהּ בַשֶּׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהֵינֶן:

ו או לדכרא תעבד מנחתא סלתא תרינ עשרונין דפילא במשח תלתות הינא:

השי' או לֵאֵיל • ואם איל הוא. (מנחות צא) וְרַבּוּתֵינוּ דְרָשׁוּ: "או" לרבות את הפלגס לנסכי איל (חולין כג).

(ז) וַיֵּינֶן לְנֶסֶף שְׁלִשִׁית הַהֵינֶן תִּקְרִיב רִיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה:

ז ויחמרא לנספא תלתות הינא תקרב לאתקבלא ברעוא קדם יי:

אבן עזרא על התורה

ב פי תבואו אל ארץ מושבתיכם. נסמכה זאת הפרשה, בעבור שנחלשו ויתאבלו לנחם הבנים, להודיעם פי יבאו אל הארץ. והנכון, בעבור שנשאו קול כל העדה (והטאו), ונסלח להם בעבור תפלת משה, אמר וכי תשגו. והעד, ונסלח להם. והוצרך להזכיר משפט מנחות כל עולה וזבח, ובסוף והנפש אשר תעשה ביד רמה, רמז למעשיהם. והזכיר דבר המקושש, פי עשה ביד רמה. ומרוב חמלת השם על ישראל, שם הציצית לזכר, שלא יעשה האדם ביד רמה. או שלא ישבח: ג לפלא. לפרש. וכן והפלה ה'. ואם הוא בה"א, פי אותיות אהו"ו מתחלפות:

♦ יום חמישי כ"א סיון ♦

ח וַיֹּאמְרוּ תַעֲבֹד בַּר תּוֹרֵי עֲלֵתָא או נְכֻסְתָּ קוּדְשֵׁיא לְפָרְשָׁא נְדָרָא או נְכֻסְתָּ קוּדְשֵׁיא קָדָם יי':

(ח) וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בְּקָר עִלָּה אוֹיֹבָח לְפִלְא־נָדָר או־שְׁלָמִים לַיהוָה:

ט וַיִּקְרַב עַל בַּר תּוֹרֵי מִנְחָתָא סְלֵתָא תְלָתָא עֶשְׂרֹנִין דְּפִילָא בְּמִשַׁח פְּלָגוּת הִינָא:

(ט) וְהִקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֵלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים בְּלֹוֹל בְּשֶׁמֶן חֲצֵי הַהֵינֶן: אבן עזרא.

י וַחֲמִיָּא תִקְרַב לְנִסְבָּא פְּלָגוּת הִינָא קִרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי':

(י) וַיֵּין תִּקְרִיב לְנִסְבֵּי חֲצֵי הַהֵינֶן אִשָּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה:

י"א אִשָּׁה רֵיחַ • אֵינוֹ מוֹסֵב אֶלָּא עַל הַמִּנְחָה וְהַשֶּׁמֶן, אָבֵל הֵינֵן אֵינוֹ אִשָּׁה, שְׂאִינוֹ נִתֵּן עַל הָאֵשׁ.

יא כְּדִין יִתְעַבֵּד לְתוֹרָא חַד או לְדַכְרָא חַד או לְאִמְרָא בְּאִמְרֵיָא או בְּעֻזֵּיָא:

(יא) כִּכָּהֵן יַעֲשֶׂה לְשׂוֹר הָאֶחָד או לְאֵיל הָאֶחָד או־לְשֵׁה בַכֶּבֶשִׁים או בַּעֲזִים:

י"ב או לְשֵׁה וְגו' • בֵּין שֶׁהוּא בַכֶּבֶשִׁים, בֵּין שֶׁהוּא בַעֲזִים. כָּכֵשׁ וְשֵׁה קְרוּיִם בְּתוֹךְ שְׁנַתָּם. אֵיל • בֵּין שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי חֲדָשׁ יוֹם אֶחָד. אבן עזרא.

יב כְּמִנְיָן דִּי תַעֲבֹדוּן כְּדִין תַעֲבֹדוּן לְחַד כְּמִנְיָנְהוּן:

(יב) כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַעֲשׂוּ כִכָּהֵן תַעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרָם:

י"ג כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַעֲשׂוּ • כַּמִּסְפָּר הַבְּהֵמוֹת אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לְקִרְבָּן, כִּכָּהֵן תַעֲשׂוּ נְסֻכִים לְכָל אֶחָד מֵהֶם. כַּמִּסְפָּרָם • כַּמִּסְפָּרָם שֶׁל בְּהֵמוֹת - מִסְפָּרָם שֶׁל נְסֻכִים. אבן עזרא.

יג כָּל יִצְיָבָא יַעֲבֹד כְּדִין יֵת אֵלֵין לְקִרְבָּא קִרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי':

(יג) כָּל־הָאֹזְרָח יַעֲשֶׂה־כִכָּהֵן אֶת־אֱלֹהֵי לְהִקְרִיב אִשָּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה:

יד וַיֹּאמְרוּ יִתְגַּבֵּר עִמְכוּן גִּיּוּרָא או דִּי בִינְיָכוּן לְדִרְיָכוּן וַיַּעֲבֹד קִרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי' כְּמָא דִּי תַעֲבֹדוּן בֵּין יַעֲבֹד:

(יד) וְכִי־יִגּוּר אֶתְכֶם גֵּר או אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתִּיכֶם וַעֲשֶׂה אִשָּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַעֲשׂוּ בֵּין־יַעֲשֶׂה:

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת ש"פ שלח תשמ"א)

וְכִי יִגּוּר אֶתְכֶם גֵּר . . וְלִגְר הִגֵּר אֶתְכֶם (טו, יד-טז) בְּכָל פְּסוּק יֵשׁ חֲדוּשׁ. וְכִי יִגּוּר - בְּפָרְשַׁת נְסֻכִים "בְּשָׂר לָהֶם שִׁיכְנוּסוּ לְאֶרֶץ", כִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִצְטַעְרוּ מִכֶּף שֶׁנֶּאֱמַר לָהֶם לְאַחַר חֲטָא הַמְרַגְלִים שֶׁלֹּא יִכְנוּסוּ לְאֶרֶץ; וּמִפְּנֵי שֶׁצַּעַר זֶה הָיָה גַם לְגֵרִים שֶׁהָיוּ בְּשַׁעַת חֲטָא זֶה, חָל הִצְוִי גַם עַל גֵּר. הַקְהָל - לֹא רַק בְּנִסְכִּים, אֶלָּא אַף בְּכָל הַמִּצְוֹת. חֲקַת עוֹלָם - גַּם בְּמִצְוֹת שֶׁנֶּצְטוּ לְדוֹרוֹת. תּוֹרָה אַחַת - לֹא רַק בְּחֻקִּים, אֶלָּא גַם בְּעֻדוֹת וּבְמִשְׁפָּטִים. אבן עזרא.

אבן עזרא על התורה

ט מִנְחָה סֵלֶת. עֶשְׂרֹן לְאֶחָד מִן הַצֹּאן: כַּפְלִים, כִּי הַכֶּבֶשׂ הוּא קָטָן. וְלֹא הַזְכִּיר עִם יִב וְטַעַם כַּמִּסְפָּרָם. עַל הַמִּנְחָה וְהַשֶּׁמֶן יֵאָמַר כְּבִשִׁים. או עֲזִים. וְכֵן פִּירַשׁ בְּסוּפָה, כֵּן הַבָּקָר נִדְבָּה, וְהַזְכִּיר שְׁלָמִים, בְּעֵבֹר שֶׁלֹּא לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד. או אִם הִקְרִיב אֵיל, תְּהֵא מִנְחָתוֹ הַזְכִּירוֹ בְּחֻלְהָ. וּמִשְׁפָּט הַכָּל אֶחָד: יד או אֲשֶׁר בְּתוֹכְכֶם. הַיּוֹם:

טו קהלא קנמא מד לכון ולגירא דיתגיר קנמ עלם לדריכון פותכון בגירא יהי קדם לדרתיכם פכם בגר יהיה לפני יהוה:

רש"י פכם בגר • כמותכם בן גר. וכן דרך לשון עברית (בראשית יא): "בגן ה' בארץ מצרים". (מ"א. כב): "כמוני כמוך פעמי פעמך". אבן עזרא.

טז תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם ולגר הגר אתכם: פ אבן עזרא.

♦ יום שישי כ"ב סיון ♦

יז וידבר יהוה אל משה לאמר: יז ומליל יי עם משה למימר:

יח דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם בבאכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה:

רש"י בבאכם אל הארץ • משנה "ביאה" זו מפל ביאות שבתורה, שבכלן נאמר: "כִּי־תבאו", לפיכך פלן למדות זו מזו, וכיון שפרט לך הכתוב באחת מהן, שאינה אלא לאחר ירשה וישיבה, אף פלן בן. אבל זו נאמר בה: "בבאכם", משנכנסו בה ואכלו מלחמה, נתחייבו בחלה.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לד עמ' 149)

שבכלן נאמר כי תבא, כי תבאו אל הארץ כו". ומשמע, לכאורה, שגם "והיה" אין פרושו 'מיד'. והוא דלא כבספרי פרשת ראה: "אין והיה אלא מיד". ולהעיר, שרש"י השמיט תבת "והיה".

יט והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה ליהוה:

יט ויהי במיכלכון מלחמא דארעא תפרשון אפרשותא קדם יי:

כ ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה גרן בן תרימו אתה:

כ ריש אצותכון חלתא תפרשון אפרשותא פמא די מפרשין מן אדרא בן תפרשון יתה:

רש"י ראשית ערסתכם • פשתלושו כדי עריסותיכם שאתם רגילין ללוש במדבר, וכמה היא? (שמות טז): "וימדו בעמר", "עמר לגלגלת" (ושעורו ארבעים ושלש ביצים וחמש ביצה) תרימו מראשיתה, כלומר, קדם שתאכלו ממנה, ראשית תלקח חלה אחת תרומה לשם ה'. חלה • טורטי"ל בלע"ז. בתרומת גרן • שלא נאמר בה שעור, ולא בתרומת מעשר, שנאמר בה שעור. אבל חכמים נתנו שעור לבעל הבית - אחד מעשרים וארבעה, ולנחתום - אחד מארבעים ושמונה.

אבן עזרא על התורה

טו הקהלה יש אומרים, כי זה ה"א הוא לקריאה. ולפי דעתי, שאין סימן קריאה בלשון הקדש. והעד, הארבעה. והאחד מהם, משה משה. רק זה ה"א, הוא ה"א הדעת. וסימן הקריאה איננו: פכם בגר. כבד בארתי משפט הכפ"י בהתחברם: טז וטעם תורה אחת. לכו מהעולות, כי העולות הם בחיוב חקה. ועוד אמר השם, כאשר תביאו מנחה על העולה מהפלת, בן תתנו גם מעריסותיכם. ואין צורך להזכיר מה שקבלו קדמונינו ז"ל, כי הם שתיים, חלה ותרומה ושעורן, לפי שכל דבריהם אמת, וזולתם הכל. הנה שעור נוסף, בין שעשו בשנגה מה שצווי שלא לעשות, ובין שלא עשו בשנגה מה שצווי לעשות:

(כא) מראשית ערסתיכם תתנו ליהוה תרומה כא מריש אצנתכון תתנון קדם יי אפרשותא לדריכון:
לדרתיכם: ם

כ"י «מראשית ערסתיכם» (ספר) למה נאמר? לפי שנאמר: "ראשית ערסתיכם" – שומע אני ראשונה שבפסוק, תלמוד לומר: "מראשית" – מקצתה ולא כלה. תתנו לה תרומה • (ספר) לפי שלא שמענו שעור לחלה, נאמר "תתנו", שיהא בה כדי נתינה.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש ח"י"ח עמ' 183 ואילך – מתוך 'לקראת שבת')

לה' הארץ ומלואה

מראשית ערסתיכם תתנו ליהוה תרומה (טו, כא)

למה נסמכה פרשת חלה לפרשת ע"ז, לומר לה, שכל המקום מצות חלה כאלו בטל ע"ז (ויקרא רבה פט"ו, ו) אמרו חז"ל (שבת לא, א) "אמונת זה סדר זרעים", ופרש בתוס' (ד"ה אמונת) "שמאמין בחי העולמים וזרע". והחידוש בזה הוא, דהרי המשקיע בעבודת השדה, עלול לחשב, שגדול התבואה ורווחיו שמקבל מעבודה זו, הם תוצאה מגדל גיעתו והשקעתו בשדה, ו"כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" ח"ו. אף ישראל הזרע את שדהו יודע, שגדול התבואה ואיכותה אינם באים מ"כחו" של האדם ח"ו, כ"א הקב"ה הוא הנותן לה כח לעשות חיל, ו"ברכת ה' היא תעשיר". ולכן זריעתו אינה מפני שבכח השדה להביא לו פרנסתו, כ"א ש"מאמין בחי העולמים", שביא לו את פרנסתו ע"י הזריעה. וזהו תכן מצות חלה, שהאדם מבין ומפיר שלא מיגיעתו ועבודתו עשה את החיל הזה, כ"א הקב"ה לבדו הביא לו את הברכה, וא"כ הרי אין התבואה והעסה שייכים לו, אלא להקב"ה. ולכן הוא נותן את "ראשית ערסותיכם" – תרומה לה, כי באמת שיכת העסה להקב"ה. וזהו "כל המקום מצות חלה כאלו בטל ע"ז", כי בקיום מצות חלה מראה האדם שאין כח ושליוטה לשום דבר מבלעדי ה', ואפי' פרנסתו אינה מגיעה מעצמה ע"פ דרכי הטבע כ"א מהקב"ה לבדו.

(כב) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה כב וארי תשתלון ולא תעבדון ית כל פקודיא האלין די מליל יי עם משה:
אשר דבר יהוה אל משה:

כ"י «וכי תשגו ולא תעשו» (ספר) עבודת כוכבים היתה בכלל "כל המצות" שהצבור מביאין עליהם פה, והרי הפתוח מוציאנה כאן מכללן, לדון בפר לעולה ושעיר לחטאת. וכי תשגו וגו' • (שם) בעבודת כוכבים הפתוח מדבר; או אינו אלא באחת מכל המצוות? תלמוד לומר: "את כל המצות האלה" – מצוה אחת שהיא ככל המצות: מה העובר על כל המצוות, (כריתות ז) פורק על ומפר ברית ומגלה פנים, אף מצוה זו פורק בה על ומפר ברית ומגלה פנים, ואיזו? זו עבודת כוכבים. אשר דבר ה' אל משה • (הריות ח) "אנכי" ו"לא יהיה לך" – מפי הגבורה שמענום (תהלים סב): "אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי".

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לח עמ' 67)

פורק על, ומפר ברית, ומגלה פנים (רש"י טו, כב)

פורק על – כנגד חקים, שהם גזרות המלך, ומטרתם קבלת על. **מפר ברית** – כנגד עדות וזכרון לחסדי המקום וכדומה, והם כנגד שמירת 'ברית' (ברית היא אות וזכרון בין כותרי הברית). **מגלה פנים** – כנגד משפטים, שהם מצות שכליות, הינו הנהגות ישרות. האדם מוציא אופנים וטעמים חדשים שעל ידם הוא 'מעקם' ומענות את שכל התורה.

(כג) את כל אשר צוה יהוה אליכם ביד משה כג ית כל די פקיד יי יתכון בידי דמשה מן יומא די פקיד יי וילהלא לדריכון:
מן היום אשר צוה יהוה והלאה לדרתיכם:

כ"י «את כל אשר צוה וגו'» (ספר) מגיד, שכל המורה בעבודת כוכבים ככופר בכל התורה בלה ובכל מה שנתנבאו הנביאים, שנאמר: ל"מן היום אשר צוה ה' והלאה".

כד ויהי אם מעיני הנעדרה נעשתה לשגגה ועשו כל־העדרה פר בן־בקר אחד לעלה לריח ניחח ליהוה ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר־עזים אחד לחטת:

(כד) ויהי אם מעיני הנעדרה נעשתה לשגגה ועשו כל־העדרה פר בן־בקר אחד לעלה לריח ניחח ליהוה ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר־עזים אחד לחטת:

כ"ג א אם מעיני הנעדרה נעשתה לשגגה • (הוריות ה' ב) אם מעיני הנעדרה נעשתה עברה זו על־ידי שוגג, כגון ששגגו והורו על אחת מן העבודות שהיא מתרת לעבד עבודת כוכבים בכך. לחטת • (הוריות יג, זכחים ז') חסר א', שאינו כשאר חטאות, שכל חטאות שבתורה הבאות עם עולה, החטאות קודמת לעולה, שנאמר (ויקרא ז') : "ואת השני יעשה עולה", וזו עולה קודמת לחטאת.

כה ויכפר הכהן על כל פנשתא דבני ישראל וישתבק להון ארי שלותא היא ואנון איתאיו ות קרבנהון קרבנא קדם יי וחובתהון קדם יי על שלותהון :

(כה) וכפר הכהן על־כל־עדת בני ישראל ונסלח להם כִּי־שגגה הוא והם הביאו את־קרבנם אשה ליהוה וחטאתם לפני יהוה על־שגגתם:

כ"ג א הביאו את־קרבנם אשה לה' • (ספרי. יבמות ט) זה האמור בפרשה, הוא פר העולה, שנאמר: "אשה לה'". וחטאתם • זה השעיר. אבן עזרא.

כו וישתבק לכל פנשתא דבני ישראל ולגיורא דיתגיר ביניהון ארי לכל עמא בשלותא :

(כו) ונסלח לכל־עדת בני ישראל ולגור הגר בתוכם כי לכל־העם בשגגה: ם

♦ שבת קודש כ"ג סיון ♦

כז ואם אנש חד יחוב בשלו ויקרב עזא בת שמה לחטאתא :

(כז) ואם־נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת־שנתה לחטאת:

כ"ג א תחטא בשגגה • בעבודת כוכבים. עז בת־שנתה • שאר עברות יחיד מביא כשבה או שעירה, וכזו קבע לה שעירה. אבן עזרא.

כח ויכפר כהן על אנש דאשתלי במחבה בשלו קדם יי לכפרא עלוהי וישתבק לה :

(כח) וכפר הכהן על־הנפש השגגת בחטאה בשגגה לפני יהוה לכפר עליו ונסלח לו:

כט ויציקא בבני ישראל ולגיורא דיתגיר ביניהון אוריאת חדא יהי לכוון לדניעבד בשלו :

(כט) האזרח בבני ישראל ולגור הגר בתוכם תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה: אבן עזרא.

ל ואנש דניעבד בריש גלי מן יציבנא ומן גיוריא קדם יי הוא מרגז וישתצני אנשא ההיא מגו עמה :

(ל) והנפש אשר־תעשה ביד רמה מן־האזרח ומן־הגר את־יהוה הוא מגדף ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמה:

אבן עזרא על התורה

כח וחטאתם. הוא השעיר. ובעבור שהוא סמוך אל עזים, הוא קטן. והעתיד הקפד: כז עז בת שנתה. פירוש שעירת. וזה החטא הוא, שלא עשו מה שצוה לעשות, והוא שוגג. והנה הוא כמשפט העושה:

כח וישתבק לכל פנשתא דבני ישראל ולגיורא דיתגיר ביניהון ארי לכל עמא בשלותא: כט תורה אחת. פזאת תורת החטאת: כה ויכפר הכהן על כל פנשתא דבני ישראל וישתבק להון ארי שלותא היא ואנון איתאיו ות קרבנהון קרבנא קדם יי וחובתהון קדם יי על שלותהון: כה ויכפר כהן על אנש דאשתלי במחבה בשלו קדם יי לכפרא עלוהי וישתבק לה: כט ויציקא בבני ישראל ולגיורא דיתגיר ביניהון אוריאת חדא יהי לכוון לדניעבד בשלו: ל ואנש דניעבד בריש גלי מן יציבנא ומן גיוריא קדם יי הוא מרגז וישתצני אנשא ההיא מגו עמה:

כ"ג • בְּיַד רָמָה • בְּמַזִּיד • מְגִדָּף • מְחַרֵּף, כְּמוֹ: (יחזקאל ה) "וְהִיְתָה חֲרָפָה וּגְדוּפָה", (ישעיה לו): "אֲשֶׁר גִּדְּפוּ נַעֲרֵי מְלֶךְ-אֲשׁוּר". וְעוֹד דְּרָשוּ רַבּוֹתֵינוּ: מִכָּאן לְמַכְרֵף אֶת הַשֵּׁם שֶׁהוּא בְּכִרַת (סנהדרין ז. כריתות ו). • **אבן עזרא.**

(לא) כִּי דְבַר-יְהוָה בָּזָה וְאֶת-מִצְוֹתוֹ הִפָּר הַפְּרִתָּה | לא אָרִי עַל מִימְרָא דִּינִי בְּסַר וְיַת פְּקוּדוֹהִי אֲשֶׁנִּי אֲשַׁתְּצָאָה תִּשְׁתַּצִּי אֲנִישָׂא הֵיאָה חוּבְהָ תְּפִרָּה: פה:

כ"ג • דְּבַר-ה' • (סנהדרין טז) אֲזַהֲרַת עֲבוּדַת כּוֹכָבִים מִפִּי הַגְּבוּרָה, וְהִשְׁאָר - מִפִּי מִלְּשָׁה. עֲוֹנָה כְּהָה • בְּזִמְנֵי שְׁעוֹנָה כְּהָה, שְׁלֵא עָשָׂה תְּשׁוּבָה. **אבן עזרא.**

(לב) וַיְהִי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְשֵׁשׁ | לב וְהוּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּרָא וְאֲשַׁכְּחוּ גְבָרָא פֶד מַגְבֵּב אַעֲזִין בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא: פה:

כ"ג • וַיְהִי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ • (ספרי) בְּגִנוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל דָּבַר הַכְּתוּב, שְׁלֵא שְׁמְרוּ אֶלָּא שַׁבַּת רַאשׁוֹנָה, וּבִשְׁנֵינָה כָּא זֶה וְחִלְלָהּ.

~ נקודות משיחות קודש ~ מתוך 'לקראת שבת' המעשה הוא העקר

וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת: (טו, לו) מעשה המקושש היה כו' מיד אחר מעשה מרגלים, דאמר במדרש דלשם שמים נתפנו, שהיו אומרים ישראל, כיון שנגזר עליהן שלא לפגוע בארץ ממצשה מרגלים, שוב אין מחיבין במצות. עמד וחלל שבת, כדי שיהרג ויראו אחרים (תוד"ה אפילו, בבא בתרא קט, ב) יש לעיין, מהו הטעם לזה שחשבו בני ישראל דמשום שנגזר עליהם שלא לפגוע בארץ, אינם מחיבים במצות, דמדוע יפטר מחיוב המצות בשביל זה?

ויובן זה ע"פ המבאר בסה"ק (ראה לקו"ת ריש פרשתנו, ועוד) שהטעם לזה שרצו המרגלים לשאור במדבר הוא פי עקר עסקם במדבר היה בלמוד התורה וכמתן"ל (מכילתא בשלח טז, ז) לא נתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן, דעקר למוד התורה הוא בהבנה והשגה, משא"כ בארץ ישראל עקר העבודה היא במעשה - מצות מעשיות, שש שנים תזרע שדף וגו'. ועפ"ז חשבו ישראל דמפיון ש'נגזר עליהן שלא לפגוע בארץ', ה"ז סימן ש'אין מחיבים במצות', שהיא עבודת "ארץ ישראל" כנ"ל.

ועל זה בא ספור המקושש להורות, דאף ש"לשם שמים נתפנו", ומחשבתו ושכלו היו שלמים עם הקב"ה ותורתו, מ"מ מפיון שלפעל חלל את השבת במעשה, נתחייב סקילה. והוא הדבר בנגוע לאלו שנסארו ב"מדבר", דאף שרב עסוקם היה בתורה ובהבנת השכל, מ"מ הרי הם "מחיבים במצות", ועקר ענין המצוה - צותא וחבור עם הקב"ה הוא ע"י מעשה המצוה. **אבן עזרא.**

(לג) וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקְשֵׁשׁ עֲצִים | לג וְקָרִיבוּ יָתָה דְאֲשַׁכְּחוּ יָתָה פֶד מַגְבֵּב אַעֲזִין לְוַת מִשָּׁה וּלְוַת אַהֲרֹן וּלְוַת כָּל בְּנֵי שִׁבְתָּא: פה:

כ"ג • המצאים אתו מקשש • (ספרי. סנהדרין מ"א) שֶׁהִתְרוּ בוֹ וְלֹא הִנִּיחַ מִלְּקוֹשֵׁשׁ, אִף שֶׁמִּצְאוּהוּ וְהִתְרוּ בוֹ.

ל בְּיַד רָמָה. לְהִרְאוֹת הַכֹּל שְׁאִינְנוּ יְרֵא מִהַשֵּׁם: מְגִדָּף. כְּדָרְךָ לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם: לא כִּי דְבַר ה' בָּזָה. זֶה הוּא כִּי רָמָה: וְאֶת מִצְוֹתוֹ הִפָּר. שְׁעוֹנָהוּ שְׁלֵא לַעֲשׂוֹת	כִּי רָמָה. וַיֵּשׂ אֲוִמְרִים, אוֹ אִם יִפָּר מִצְוֹתוֹ בְּסִתְרָה: הַנִּפְשׁ הֵיאָה. אִינְנָה הַמְשַׁפְּלָת, כְּדָבְרֵי תוֹעָה רִיחַ. רַק הוּא חֲבוּר נִפְשׁ עִם הַגּוֹף: עֲוֹנָה כְּהָה. כְּמוֹ	דְּמוּ בְּרָאוּ: לֵב בַּמִּדְבָּר. לְפִי דְעַתִּי, שֶׁהוּא מְדַבֵּר סִינִי. וְכַכֵּר הַנְּפִרְתִּי לְמָה נִסְמְכָה הַפְּרָשָׁה. גַּם יִתְכַן, שְׁעָשָׂה הַמְּקוֹשֵׁשׁ כִּי רָמָה וְהִזְהִירוּהוּ
---	--	--

(לד) וַיִּנְיָחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָרַשׁ מִהַיְעֵשָׂה לוֹ: ׀

כ"ג - כי לא פרש מהיְעֵשָׂה לוֹ • (ספרי. סנהדרין עח) לא היו יודעים באיזו מיתה גמול, אכל יודעים היו שהמחלל שבת במיתה. אבן עזרא.

(לה) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמַת הָאִישׁ רְגוֹם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מֵחוּץ לַמַּחֲנֶה:

כ"ג - רגום • עשה פשנ"ט בלע"ז, וכן: "הלוח" אלנ"ט, וכן: "זכור" ו"שמור".

(לו) וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מֵחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים וַיָּמַת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ

כ"ג - ויצאו אותו • מכאן, שבית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין (סנהדרין מב) • אבן עזרא.

לו וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימָר:

(לז) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעִשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנוּ עַל־צִיצִית הַכַּנָּף פֶּתִיל תְּכֵלֶת:

כ"ג - ועשו להם ציצית • על שם הפתילים התלויים בה, כמו (יחזקאל ח): "ויקחני בציצת ראשי". דבר אחר: ציצית - על שם "וראיתם אתו", כמו (ש"ר ב): "מציצ מן־התרפים". תְּכֵלֶת • (מנחות מד) צבע ירק של חלזון. אבן עזרא.

(לח) וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וְעִשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּוֹרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זָנִים אַחֲרֵיהֶם:

כ"ג - וזכרתם את־כָּל־מִצְוֹת ה' • שְׁמַנֵּן גִּימְטְרִיא שֶׁל "צִיצִית" - שש מאות, ושמונה חוטים וּבְמִשָּׁה קָשִׁים הָרַי תִּרְי"ג. וְלֹא־תִתְּוֹרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם • כמו "מתור הארץ". הלב והעינים הם מרגלים לגוף, ומסרסרים לו את העברות: העין רואה והלב חומד, והגוף עושה את העברות. אבן עזרא.

אבן עזרא על התורה

ולא הועיל. יש אוקרים, ויקריבו אותו ליל ראשון:
 לד במשמר. בפתחות הבי"ת, מקום הנה ידוע: מה יעשה לו. אי זו מיתה גמול:
 לו כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה'. מיתת הרגימה:
 לח וְעִשׂוּ לָהֶם צִיצִית. יתכן על שני פירושים. האחד שיעשו ציצית, כמו בציצית ראשי, והם החוטים היוצאים שאינם ארוגים: על כנפי בגדיהם. על כל בגד חלוק או מכנסים, כי אם תחלקוהו, הנה הוא כדמות כנף: פתיל תכלת. על הציצית: וטעם תכלת. בעבור שהוא כעין השמים:
 לו והיה לכם לציצית. והנה ישוב הפתיל להיותו בקצה, כמו הציצית. והפירוש השני, כַּאֲשֶׁר הֶעֱתִיקוּ חז"ל, ובעבור שיש עדים נאמנים על הפירוש השני, בטל הראשון. והם העתיקו, כי זאת המצוה עם בגד שיש

לו ארבע כנפים, והציצית הם הגדילים. ועוד אפרשנו. והנה מצוה על כל מי שיש לו בגד בארבע כנפים, שיחפסה בו ביום תמיד, ולא יסרינו מעליו, למען זכרו. והמתפללים בטלית בשעת התפלה, יעשו זה בעבור שיקראו בקריאת שמע, והיה לכם לציצית, ועשו להם ציצית. רק לפי דעתו, יותר הוא חייב להחפשו בציצית בשאר השעות משעת התפלה, למען זכור

מא (מ) לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: מִבְּדִיל דְּתִדְכְּרוּן וְתַעֲבִדוּן יָת כָּל פְּקוּדֵי וְתִהְיוּן קְדִישִׁין קְדָם אֱלֹהֵכוֹן:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ח עמ' 98)

לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי (טו, מ) המְפָרְשִׁים הַקָּשׁוּ, מֵה מוֹסִיף פְּסוּק זֶה עַל הַפְּסוּק הַקּוֹדֵם. וַיֵּשׁ לֹאמֵר, דְּהִנֵּה בַפְּסוּק הַקּוֹדֵם נֶאֱמַר רַק שְׂמִצּוֹת צִיצִית מְבִיאָה לְאַחַר מִן לְרֵאִיָּה, הַמְבִיאָה לַיָּד זְכִירַת כָּל הַמִּצְוֹת וַעֲשִׂיתֶן. וְאֵלּוּ הַפְּסוּק שְׁלֹנּוּ, שָׁבוּ לֹא נֶאֱמַר רֵאִיָּה, מִחֲדָשׁ שְׂמִצּוֹה זֶה שְׂקוּלָה כְּגַד כָּל הַמִּצְוֹת, וְכִפִּי שֶׁכְּתַב רַש"י בַּפְּסוּק הַבָּא. אֲבָן עוֹרָא

מא (מא) אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהֵיוֹת לְכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: מֵא אֲנֵא יֵי אֱלֹהֵכוֹן דֵּי אַפְקִית יִתְכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמַהְיוּ לְכוֹן לֵאלֹהֵי אֲנֵא יֵי אֱלֹהֵכוֹן:

פ פ פ

רַש"י אֲנִי ה' • (ספרי) נֶאֱמָן לְשֵׁלֶם שְׂכָר. אֱלֹהֵיכֶם • נֶאֱמָן לְהַפְרֵעַ. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם • (ספרי) עַל מְנַת פֶּן פְּדִיתִי אֶתְכֶם שֶׁתִּקְבְּלוּ עֲלֵיכֶם גְּזוּרֹתַי. אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם • (ספרי) עוֹד לָמָּה נֶאֱמַר? כִּדֵּי שְׂלֵא יֵאמְרוּ יִשְׂרָאֵל: מִפְּנֵי מָה אָמַר הַמְּקוֹם? לֹא שֶׁנֶּעֱשָׂה וְנִטַּל שְׂכָר? אֲנִי לֹא עוֹשִׂים וְלֹא נוֹטְלִים שְׂכָר! — (שבת פ"ח) עַל כְּרַחֲמֶיךָ אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ. וְכֵן הוּא אֹמֵר (יחזקאל ט): "אִם־לֹא בְּיַד חֲזָקָה וְגו' אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם". דְּבַר אַחֵר: לָמָּה נֶאֱמַר יִצִּיאַת מִצְרַיִם? אֲנִי הוּא שֶׁהַבְּחִנִּי בְּמִצְרַיִם בֵּין טָפָה שֶׁל בְּכוֹר לְשִׂאנָה שֶׁל בְּכוֹר, אֲנִי הוּא עֲתִיד לְהַבְּחִין וּלְהַפְרֵעַ מִן הַתּוֹלָה קָלָא אֵילָן בְּבַגְדוֹ, וְאֹמֵר תִּכְלַת הוּא (ב"מ ס"א). וּמִסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מִשֶּׁה הַדְּרָשׁן הֶעֱתַקְתִּי: לָמָּה נִסְמְכָה פְּרֶשֶׁת מְקוֹשֶׁשׁ לְפָרֶשֶׁת עֲבוֹדַת כּוֹכְבִּים? (חולין ה) לֹאמֵר, שֶׁהַמְּחַלְלֵל אֶת הַשֶּׁבֶת כְּאִילוֹ עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכְבִּים, שְׂאָף הִיא שְׂקוּלָה כְּכָל הַמִּצְוֹת, וְכֵן הוּא אֹמֵר בְּעוֹרָא: (נחמיה ט): "וְעַל־הַר־סִינִי יִרְדֶּה [וְתַתֵּן לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת]. וְאֵת שֶׁבֶת קִדְשָׁךְ הוֹדַעְתָּ לָהֶם". וְאָף פְּרֶשֶׁת צִיצִית, לְכַף נִסְמְכָה לְאֵלּוּ, לְפִי שְׂאָף הִיא שְׂקוּלָה כְּגַד כָּל הַמִּצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי":

רַש"י (לח) עַל פְּנֵי בְּגֵדֵיהֶם • כְּגַד (שמות ט) "וְאָשָׂא אֶתְכֶם עַל־כַּנְפֵי נְשָׁרִים". עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת, וְלֹא בַעֲלַת שְׂלֵשׁ, וְלֹא בַעֲלַת חֲמִשׁ (זכחים י"ח ב) - (ר"ל שאין עוֹשִׂין ה' צִיצִית לַחֲמֵשׁ כְּנָפוֹת אֵלּוּ ד' בְּד' כְּנָפוֹת הַמְרוּחָקוֹת וְעִיִּין בִּטּוֹר אִו"ח ס"י) כְּגַד אַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאֵלָה, שֶׁנֶּאֱמַר בְּמִצְרַיִם (שמות ו): "וְהוֹצֵאתִי", "וְהַצַּלְתִּי", "וְגֵאלְתִּי", "וְלִקַּחְתִּי". פְּתִיל תְּכֵלֶת • (ספרי) עַל שֵׁם שְׂכּוֹל בְּכוֹרוֹת. תְּרַגּוּם שֶׁל שְׂכּוֹל: "תְּכֵלֶא", וּמִפְתָּם הִיָּתָה בְּלִילָה, וְכֵן צָבַע הַתְּכֵלֶת דּוֹמָה לְרַקִּיעַ הַמִּשְׁחִיר לְעַת עֶרֶב. וְשִׁמּוֹנָה חוֹטִים שְׂבָה - כְּגַד שְׂמוֹנָה יָמִים שֶׁשָּׂהוּ יִשְׂרָאֵל, מִשִּׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם עַד שֶׁאָמְרוּ שִׁירָה עַל הַיָּם: אֲבָן עוֹרָא

ק"ט פסוקים, פל"ט סימן. חסלת פרשת שלח

הפטרה לפרשת שלח לקריאה בציבור ולשמו"ת נדפסה בעמ' קנו

אבן עזרא על התורה

וְלֹא יִשְׁגָּה, וְלֹא יַעֲשֶׂה עֲבִירָה בְּכָל שְׂעָה, כִּי בִשְׁעַת הַתְּפִלָּה לֹא יַעֲשֶׂה עֲבִירָה: יְרֹדוּף אָדָם אַחַר הַרְהוּר לְבוֹ, וְכָל אֲשֶׁר שְׂאָלוּ עֵינָיו: אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִיִּים. כִּי מִי שִׁילַף אַחֲרֵי תַאֲנוּתוֹ, הוּא זֹנֶה מִתַּחַת עֲבוֹדַת אֱלֹהֵיו: מִן שְׂעָם לְמַעַן תִּזְכְּרוּ. וְכִבְרָ אָמַר וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה'. שְׂאָם תִּזְכְּרוּ, תִּהְיוּ וְלֹא יִשְׁגָּה, וְלֹא יַעֲשֶׂה עֲבִירָה בְּכָל שְׂעָה, כִּי בִשְׁעַת הַתְּפִלָּה לֹא יַעֲשֶׂה עֲבִירָה: וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ. מִצְוָה לְהִיֹּת נְרָאָה: אַחֲרֵי לְבַבְכֶם. הַמְתַּאֲוָה, וְהַעֲזִין רוֹאֵה וְהַלֵּב חוֹמֵד. וְהִנֵּה יְהִיָּה הַצִּיצִית לְאוֹת וּלְסִימָן, שְׂלֵא

קדושים, ולא תתגאלו בתאוות הלב, המטנפת הרוח המשפלת: מא אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. אֲנִי הוּא שֶׁהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם לְהֵיוֹת לְכֶם לֵאלֹהִים, עַל פֶּן אֶמְרַתִּי לְכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

שיעורי תהלים לשבת פרשת שלח

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

ב"ה א' ט"ו סיון, תרפ"ח, ריגא

... בראשית שנת תרפ"ז באתי בבקשה לכללות אני"ש שיי אשר יקבעו, שבבתי-הכנסת אחר תפילת שחרית בכל מנין מתפללים יאמרו שיעורי תהלים (כמו שנחלק לימי החדש), ולאמר אחר זה קדיש כנהוג. ובקשתי זאת **בתקפה עומדת**, לזכות הרבים, (וראוי הי' לעשות כן בכל בית כנסת, כי איננו ענין פרטי של מפלגת החסידים יחיו בפרט), ובגלל זאת יתברכו ממקור הברכות בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר ...

<p>יום רביעי - כ' סיון מפרק צז עד סוף פרק קג</p>	<p>יום ראשון - י"ז סיון מפרק פג עד סוף פרק פז</p>
<p>יום חמישי - כ"א סיון מפרק קד עד סוף פרק קה</p>	<p>יום שני - י"ח סיון מפרק פח עד סוף פרק פט</p>
<p>יום שישי - כ"ב סיון מפרק קו עד סוף פרק קז</p>	<p>יום שלישי - י"ט סיון מפרק צ עד סוף פרק צו</p>
<p>שבת קודש - כ"ג סיון פרק כ מפרק קח עד סוף פרק קיב</p>	

יום ראשון י"ז סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 160, והנה מהתכללות המדות... עד עמ' פא, השמש בשמש.

44 המהווה את העולם והנבראים, הוא פְּחִינַת חֶסֶד כְּמוֹ שֵׁם
45 הַיּוֹהֵה, מְשׁוּם שְׁמִדוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְתִיחֶדוֹת
46 עֲמוֹ בְּיַחֲד גְּמוּר, וְהוּא וְשְׁמוֹ אֶחָד, שְׁמִדוּתוֹ הֵן שְׁמוֹתָיו.
47 – ועל כך אומרים "הוא ושמו אחד", וְאִם בֵּן – כשדעו ותבין

48 ששם אלקים הוא דבר
49 אחד עם שם הוי', מְמִילָא
50 תִּדְעַ שְׁ"בְשָׁמִים מְמַעַל
51 וְעַל הָאָרֶץ מְתַחַת – אֵין
52 עוֹד, – מבלעדו יתברך.
53 פְּרוּשׁ – של "אין עוד":
54 שְׁנֵים הָאָרֶץ הַחֲמִירַת
55 שְׁנֵיאֵית יֵשׁ גְּמוּר לְעֵין
56 כֹּל, הִיא אֵין וְאִפְסֵם
57 מְמַשׁ לְגַבֵּי
58 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי
59 שֵׁם "אֱלֹהִים" אֵינוֹ
60 מְעַלִּים וּמְצַמְצֵם אֶלָּא
61 לְתַחְתּוֹנִים, – שהעובדה
62 שבגלל ההעלם של שם
63 אלקים נראים הנבראים
64 ל"יש", הרי זה לגבי
65 הנבראים ה"תחתונים"
66 בלבד, כאמור לעיל, וְלֹא
67 לְגַבֵּי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
68 מְאֹחֵד שֶׁהוּא וְשְׁמוֹ
69 "אֱלֹהִים" – אֶחָד, – הרי
70 שאין שם אלקים יכול
71 להסתיר לגבי הקדוש
72 ברוך הוא. וְלִבְנֵי גַם

73 הָאָרֶץ וּמְתַחַת לָאָרֶץ הֵן אֵין וְאִפְסֵם מְמַשׁ לְגַבֵּי הַקְּדוּשׁ-
74 בְּרוּךְ-הוּא, וְאֵינוֹ נִקְרָאוֹת בְּשֵׁם כֹּלֵל, אֶפְסוֹ – לֹא, בְּשֵׁם
75 "עוֹד" שֶׁהוּא לְשׁוֹן טַפַּל, – "עוֹד" – דבר נוסף, שהוא טפל
76 לדבר העיקרי הראשון, כְּמֹאמֵר רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבִרְכָתָהּ:
77 "יְהוּדָה וְעוֹד לְקֵרָא", – בתמיהה. בשעה שישנה ראייה
78 מפורשת מפסוק שבתורה, לא מתאים להביא ראייה מהנהגתו
79 של יהודה, גם לא ראייה באופן טפל – הרי ש"עוד" הוא מלשון
80 טפל, וּבְנוֹף שֶׁהוּא טַפַּל לְנִשְׁמָה וְחַיּוֹת שְׁבִתּוֹבוֹ – אף לא
81 כמו שהגוף, המקבל את חיותו מן הנשמה שבקרבו, טפל לנשמה
82 שבו. [וְהוּא שְׁבִתּוֹבוֹ:] "אֶחְלָלָה ה' בְּחַיִּי, אֲמַרְהָ לְאֵלֹהֵי
83 בְּעוֹדֵי", – בגופי, הרי שהגוף נקרא "עוד", וביחס לגוף נאמר
84 "אזמרה לאלקי", שכן – שְׁתַּחֲוִיִּים – הנשמה, נִמְשָׁכִים מְשֵׁם
85 הַיּוֹהֵה, וְהַ"עוֹד" שֶׁהוּא תְּנוּנָה הַטַּפַּל – מְשֵׁם "אֱלֹהִים", –
86 לכן כתוב לגבי "חיי" שם הוי' – "אהללה הוי' בחיי", ולגבי "עודי"

1 וְהֵנָּה, מְהַתְּכִלּוֹת הַמְּדוּת זֶז בְּזוֹ – מן העובדה שלמרות שהן
2 מדות הפכיות – חסד היא מדה הפכית מגבורה – אף על פי כן
3 הן כלולות אחת מהשניה, נִרְאָה לְעֵין – רואים במוחש, דֵּאִיהוּ
4 וְנִרְמְזָהּי חֵד, – שהוא יתברך וה"כלים" שלו הם דבר אחד, שְׁתֵּן
5 – גרמוהי, כלומר כליה,
6 מְדוּתָיו, כִּי מְאֹחֵד שְׁתֵּן

7 – מדותיו, בְּיַחֲד גְּמוּר
8 עֲמוֹ, לְכֵן הֵן מְתִיחֶדוֹת
9 זֶז בְּזוֹ וְכִלּוּלֹת זֶז מְזוֹ,
10 כְּמֹאמֵר אֱלֹהֵינוּ: –
11 ב"פתח אליהו" שבהקדמת
12 תיקוני זהר: "וְאֵנָּה הוּא
13 דְקִשְׁיִר לֹון וּמְיַחֲד לֹון
14 וְכוּ', – אתה הקב"ה
15 מקשר את הספירות
16 והמדות ומאחד אותן, וְכִי
17 מִיָּקֵד לִית יְהוּדָא בְּעִלְיָא
18 כו". – ומבלעדך אין
19 שום יחוד בעליונים
20 (במדות שלמעלה). להלן
21 יסביר רבנו הזקן, שכיוון
22 ששם אלקים, מדת
23 הגבורה והצמצום, הוא
24 דבר אחד עם שם הוי', עם
25 מדת החסד והגילוי, הרי
26 מובן ממילא שההעלם
27 וההסתר שמשם אלקים,
28 באמת אין הוא הסתר
29 כלל, שהרי אין עצם

30 מסתיר על עצם – ודבר זה מחייב, שהנבראים הם באמת בטלים
31 לגמרי לגבי מקורם. וְהוּא שְׁבִתּוֹבוֹ:¹¹ "וְהַשְּׁבִתָּ אֶל לְבַבְךָ, כִּי
32 ה' הוּא הָאֱלֹהִים", – על פסוק זה הקשה בפרק הראשון; וכי
33 תעלה על דעתך שיש אלקים נשרה – שרוי – מתחת לארץ,
34 שצריך להזוהר כל כך "והשבות אל לבבך", ש"ה' הוא האלקים"
35 גם "בארץ מתחת" ובאופן של "אין עוד"? – אך כפי שמוסבר
36 כאן, אין הפירוש שהוי' הוא הא-ל האדיר "בשמים ממעל" ו"על
37 הארץ מתחת" ובלעדו אין א-ל אחר, אלא הפירוש הוא
38 שבלעדו אין שום דבר, כי הכל בטל אליו יתברך, ועל כך צריך
39 להיות "והשבות אל לבבך" – להתבונן ולהתעמק היטב ש"הוי'
40 הוא האלקים", פְּרוּשׁ שְׁשֵׁנֵי שְׁמוֹת אֱלוֹ – הוי' ואלקים, הם
41 אֶחָד מְמַשׁ, – למרות שהוי' הוא חסד והתגלות, ואלקים –
42 צמצום והעלם, ובכל זאת הם דבר אחד ממש, שְׁנֵים שֵׁם
43 "אֱלֹהִים" הַמְצַמְצֵם וּמְעַלִּים הָאוֹר, – של החיות האלקית

10	השם אלקים – "אזמרה לאלקי בעודי". – כלומר, ביטול הגוף	שלו, העיקר שלו. אכל תקדוש-פרוף-הוא המהוה את
11	לגבי הנשמה הוא באופן	הכל מאין ליש – הכל
12	של "עוד", טפל לנשמה,	פמל במציאות אצלו,
13	אך אין הוא בטל	– כיוון שהקב"ה יוצר את
14	במציאות לגבי הנשמה –	המציאות כולה מ"אין"
15	מדוע? לפי – מפני,	ל"יש" שהמציאות אינה
16	שהנשמה אינה מהוה	אף בבחינת "טפל", כמו
17	הגוף מאין ליש, – היא רק מוסיפה לגוף את ענין החיים בלבד,	אור השמש פשמש. – כך כל נברא בטל במציאות אליו
18	לכן נקרא הגוף על כל פנים טפל לגבי הנשמה, שהיא החיות	יתברך.

יום שני י"ח סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פא, ולכן הוצרך הכתוב... עד עמ' 162, הוא האלקים:

19	ולכן הצרך הכתוב להזהיר "וידעת היום והשבת אל לבבך	נפרדים, כי אין התהוות שרש הגוף ועצמותו מנשמתו,
20	וגו", – ש"בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" – דבר זה	אלא מטפות אביו ואמו, – מכך נוצר הגוף; וגם אחרי כן
21	מן ההכרח שהתורה תצווה על כך, שכן אפשר לטעות בכך	– אחרי התהוות הגוף, אין גידולו – של הגוף, מנשמתו לבדה,
22	ולחשוב אחרת, שלא תעלה על דעתך שהשמים וכל צבאם	אלא על ידי אכילה ושתית אמו כל תשעה חרשים, –

שער היחוד והאמונה

23	והארץ ומלאה הם דבר	חדשי העיבור, ואחר כך
24	נפרד בפני עצמו, –	– אחרי הלידה, תלוי
25	נפרד מהקב"ה שברא	גידול הגוף על ידי
26	אותם ומחיה אותם,	אכילתו ושתיתו
27	והקדוש-פרוף-הוא	פצמו, – הרי שהגוף
28	ממלא כל העולם	הוא באמת דבר נפרד
29	במהלכשות הנשמה	מהנשמה, והנשמה רק
30	בגוף, – להחיות את הגוף	מחיה את הגוף. מה שאין
31	– כך ממלא הקב"ה את	בן השמים והארץ, שכל
32	העולם כדי להחיותו,	עצמותם ומהותם
33	ומשפיע – הקב"ה בן	נתנה מאין ואפס
34	הצומח בארץ, – זהו	המוחלט – מבחינת
35	החיות שבגלוי בארץ,	ה"אין" האלקי אין בעצם
36	ובכן התנועה בגלגלים,	שום מקום ל"יש"
37	ומניעים ומנהיגים	ולנבראים, רק בדרך ה'
38	כרצונו, כמו שהנשמה	ורוח פיו ותברך, – הם
39	מניעה את הגוף	נבראו מ"אין" ל"יש" וגם
40	ומנהיגתו כרצונו.	עדין – אחרי התהוותם
41	למרות שהגוף הוא דבר	נצב – בהם, דבר ה'
42	נפרד מהנשמה, אך כיוון	לעולם, ושופע בהם
43	שהנשמה מחיה את הגוף,	תמיד בכל רגע, ומהוה
44	לכן היא מנהיגה את הגוף	אותם תמיד – מחדש,

45	בהתאם לרצונו; ובכן עלולים, איפוא, לטעות ולחשוב, שגם	מאין ליש, בהתהוות האור מהשמש בתוך גוף בדרור
46	הקב"ה רק מחיה ומנהיג את העולם, ואילו העולם כשלעצמו	השמש עצמו דרך משל, – כמוסבר לעיל, שאור השמש כפי
47	הוא דבר נפרד, כמו שהגוף הוא דבר נפרד מהנשמה. לכן בא	שהוא בשמש עצמה, אינו מציאות כלל. רק כשהאור מתפשט
48	הפסוק ומזהיר שלא יטעו טעות זו, שכן אין זה דומה כלל	בחלל העולם, שם הוא "מציאות". ואילו בשמש עצמה הוא
49	לנשמה וגוף. אך באמת אין המשל – מנשמה וגוף, דומה	בטל לגמרי לשמש, למקורו – כך גם לגבי הנבראים, שלאמיתו
50	למשל – של אלקות ועולם, כלל, כי הנשמה והגוף הם	של דבר הם נמצאים תמיד במקורם, בכוח האלקי, המהווה
51	באמת נפרדים זה מזה בשרשם, – לנשמה ולגוף שרשים	אותם. ואם בן הם – הנבראים, במלים באמת במציאות

10. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "כמפורש רפ"ג – הכוונה גם כאן, להוכיח שהנברא הוא אין ואפס לגבי רוח פיו כו' שבנברא, כי רוח כו' – מהו', והסתר הנברא – מאלקים, והם אחד ממש ואין אלק' מסתיר כו'. והנה לפני זה אומר שחיות הגוף משם הוי' והגוף

1 לְגַמְרֵי לְגַבֵּי דְבַר ה' וְרוּחַ פְּנֵי יִתְבַרְךָ, הַמֵּיחָדִים בְּמַהוּתוֹ
 2 וְעֲצֻמּוֹתוֹ יִתְבַרְךָ כְּמוֹ שִׁיתְבָּאֵר לְקַמְּנוּ, – אֵיךְ "דְּבַר ה'" ו"רוּחַ
 3 פִּי" מֵאוּחָדִים עִם הַקֶּבֶה – וְהַנְּבֵרָאִים בְּטֵלִים כְּלִיל בְּמִצִּיאוֹת
 4 ל"דְּבַר ה' וְרוּחַ פִּי"
 5 וְלַהֲקַבֵּה עֲצוּמוֹ, כְּכַמּוּל
 6 אֹדֵר הַשְּׁמֵשׁ בְּשִׁמְשׁוֹ. – 1
 7 אַךְ, לְמָה אִם כִּךְ אֵין זֶה 2
 8 נִרְגַּשׁ בְּנֵבֵרָאִים, וְהֵם 3
 9 מִרְגִּישִׁים עֲצֻמָּם ל"ש" 4
 10 וְל"מִצִּיאוֹת"? – רַק שְׁתֵּן 5
 11 הֵן גְּבוּרָתוֹ, כְּמֵדָה 6
 12 הַגְּבוּרָה וְהַעֲצוּמִים, 7
 13 לְהַסְתִּיר וְלַהֲעֵלִים 8
 14 הַחַיּוֹת הַשּׁוֹפֵעַ פָּהֶם, 9
 15 שִׁיהִיו נִרְאִים הַשְּׁמַיִם 10
 16 וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם 11
 17 כְּאִלוֹ הֵם דְּבַר בְּפִנֵּי
 18 עֲצֻמוֹ. – דְּבַר הַבָּא מֵהַעֲצוּמוֹ הַמְּסֻתֵר, שֶׁהַנְּבֵרָא לֹא יִרְגִישׁ אִף
 19 לֹא אֶת הַמְּקוֹר הַנִּמְצָא בּוֹ תְּמִיד וּמַהוּוֹה אוֹתוֹ תְּמִיד מ"אֵין"

ל"ש"; וכיון שאין הוא מרגיש את המקור, לכן הוא יכול
 להרגיש עצמו ל"ש" ו"מציאות", כאילו הוא דבר לעצמו. אף
 אין העצמות וההסתר אלא לתחתונים, אבל – ואילו, לגבי
 הקדוש־ש־ברוך־הוא בְּלֹא
 קמיה בְּלֹא ממש
 חשיבי, – הכל לגבי
 הקבי"ה לא נחשב לכלום
 ממש, כְּאֹדֵר הַשְּׁמֵשׁ
 בְּשִׁמְשׁוֹ, וְאֵין מֵדָה
 הַגְּבוּרָה מִסְתַּרְתָּ חֵם
 וְשָׁלוֹם לְפָנָיו יִתְבַרְךָ, כִּי
 אֵינְנָה דְּבַר בְּפִנֵּי עֲצוּמוֹ
 אֵלָּא "ה'" הוּא
 הָאֱלֹהִים: – הַהֲסֻתֵר
 שֶׁמִּצַּד שֵׁם אֱלֹקִים וּמֵדָה
 הַגְּבוּרָה, הוּא דְּבַר אֶחָד
 עִם שֵׁם הוּי, מֵדָה הַחֲסֵד
 וְהַהֲתַגְלוֹת, וּמִמִּילָא אֵין בְּכַךְ מִשׁוּם הַסְתֵר לְגַבֵּי הַקֶּבֶה, שְׁכֵן,
 אֵין עֲצֻם מִסְתִּיר עַל עֲצֻם.

שער היחוד והאמונה

בטלים באמת במציאות לגמרי לגבי דבר ה' ורוח
 פיו ית' המיוחדים במהותו ועצמותו ית' כמו שיתבאר
 לקמן כביטול אור השמש בשמש רק שהן הן
 גבורותיו כמדת הגבורה והעצמות להסתיר ולהעלים
 החיות השופע בהם שיהיו נראים השמים והארץ
 וכל צבאם כאילו הם דבר בפני עצמו אך אין
 העצמות וההסתר אלא לתחתונים אבל לגבי הקדוש
 ברוך הוא כולא קמיה כלא ממש חשיבי כאור
 השמש בשמש ואין מדת הגבורה מסתרת חם ושלום
 לפניו יתברך כי איננה דבר בפני עצמו אלא ה'
 הוא האלהים:

יום שלישי י"ט סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 162, פרק ז ובוה יובן... עד עמ' פב, עליו כלל.

39 פְּרָק ז. בפרקים הקודמים הסביר רבנו הזקן, שמשמעות ציווי התורה
 40 את ענין היחוד, להאמין ולדעת שהקב"ה יחיד, ואשר "בשמים ממעל
 41 ועל הארץ מתחת אין עוד" – איננה למנוע את הטעות של א-ל נוסף,
 42 אלא שמבלעדי הקב"ה אין שום דבר נוסף, שכן כל הנבראים בטלים
 43 במציאות ומאוחדים בו יתברך; אלא שהעצמות וההסתר מסתירים על
 44 החיות האלקיות, המהווה את הנברא תמיד מ"אין" ל"ש", שלא תיראה
 45 ולא תהיה גלויה נברא – ולכן מרגיש הנברא את עצמו ל"מציאות";
 46 ברם, ההסתר הוא רק לגבי הנברא בלבד, ואילו לגבי הקב"ה, אין
 47 בהסתר משום הסתר, שכן הו"י ואלקים הם "כולא חד", הם שניהם דבר
 48 אחד, וההסתר שמצד שם אלקים אינו מכסה על שם הו"י. בפרק זה, פרק
 49 ז, יסביר רבנו הזקן, שעל פי מה שהוסבר לעיל, יובן מה שכתוב בזהר
 50 הקדוש, ש"שמע ישראל" הוא "יחודא עילאה" – האופן הנעלה יותר של
 51 יחוד, ו"בירוך שם כבוד מלכותו" הוא "יחודא תאדה" – האופן הנמוך
 52 יותר של יחוד. שכן, אם נלמד באופן פשוט, שהכוונה ב"יחוד" הוא רק
 53 יחודו של הקב"ה שהוא א-ל אחד, – איך מתאים לומר שיש אופן נעלה
 54 יותר של יחוד ואופן נמוך יותר של יחוד? אך, לפי המבואר כאן,
 55 שמשמעות היחוד היא יחודו של הקב"ה במוכן זה, שכל הנבראים
 56 בטלים ומאוחדים בו יתברך – כאן שייך כבר לומר אופן נעלה יותר של
 57 יחוד ואופן נמוך יותר של יחוד. שכן, הכוח האלקי המהווה את
 58 הנבראים שיהיו מציאות יש, שהוא הדיבור שלמעלה, בחינת המלכות,

בשעה שכוח זה נמצא עדיין במקורו (כמו למשל באדם, כשאותיות
 דיבורו כלולות עדיין במחשבה שבמוח ובמדות שבלב, המביאות לאחר
 מכן לדבר את הדיבור (הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "כנ"ל ח"א פ"ב –
 כא") כך למעלה, כשהדיבור שלמעלה (בחינת המלכות) עומד עדיין
 בהתכללות במדות שלמעלה) הרי במדות שלמעלה שהן למעלה
 מלהיות מקור לעולמות ונבראים המוגבלים במקום וזמן, שהרי המדות
 שלמעלה הן "אין סוף" (בלתי מוגבלות) ולמעלה מהגבלות המקום
 והזמן, הרי הנבראים כפי שהם במקורם, מורגש בהם אופן היחוד עם
 הקב"ה הנעלה יותר, שהם בטלים במציאות במקורם, כשם שאור
 השמש בטל במציאות בהיותו במקורו, בשמש. ואילו, בשעה שהכוח
 האלקי המהווה את הנבראים (הדיבור שלמעלה, בחינת המלכות) בא
 אחרי צמצומים במדרגה של להיות מקור לנבראים, לגבי מדרגה זו
 של הכוח האלקי, אי אפשר כבר לומר שהנבראים בטלים במציאות והם
 אין ואפס, שכן, כיוון שהוא נעשה מקור בפועל לנבראים, הרי
 שהנבראים תופסים מקום במדרגה זו. במדרגה זו, למרות שגם שם
 נמשך "אין סוף" והיא מתאחדת עם הכוח האלקי (מדרגת הדיבור
 שלמעלה), בכל זאת, היחוד המורגש במדרגה זו, הוא רק "יחודא
 תאדה", האופן הנמוך יותר של יחוד, שהנבראים הם מציאות מה,
 ואמנם מציאות זו בטלה לאלקות, אבל לא במדה כזו שמציאותה
 תהתבל לגמרי.

משם אלק' – ובכ"ז הוא טפל ועוד לנשמה ולא אין ואפס! וע"ז התירוץ – דנפרדים (לא רק במציאותם, אלא גם) בשרשם כי התהוות
 שורש הגוף ועצמותו (מציאותו) – היינו דרגת שם אלק' שבגוף – אינה מנשמתו (ודרגת שם הו"י שבנשמה שלו) אלא כו' ואין דרגות
 פריטיות אלו דהו"י ואלק' אחד ממש (אף שבכללות הו"י ואלק' – אחד ממש). כ"א באופן דטפל, כביכול. ובדוגמת השמש ומגן ונתק
 – דכל חלק שבנתק טפל לכל חלק שבשמש, אבל מסתיר ומתאחד הוא רק עם אותם קרני ואור השמש המאירים ע"י חלק זה".

1 וּבִזְהָ - במה שדובר לעיל, יובן מה שכתוב בזהר הקדוש,
 2 דְּפֶסֶק "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" - עד "ה' אחד", הוא "יְחִידָא עֲלֵיָהּ",
 3 - האופן הנעלה יותר באחדות ה' ו"בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכוֹתָו
 4 לְעוֹלָם וָעֶד" - הוא "יְחִידָא תַתְּאָה", - האופן הנמוך יותר
 5 באחדות ה'. איזו שייכות
 6 יש ל"ברוך שם כבוד
 7 מלכותו לעולם ועד"
 8 לענין היחוד? - כי "ועד"
 9 הוא "אֶחָד" בְּחִלּוּפֵי
 10 אֶתְנוּיָא. - כי המלה "ועד"
 11 היא "אחד" בחילופי
 12 אותיות. האות "א"
 13 מ"אחד" מוחלפת באות
 14 "ו" של "ועד" - בהתאם
 15 לשייכות שיש לאותיות
 16 "אהו" (אותיות המשך -
 17 הערת כ"ק אדמור"ר
 18 שליט"א) ביניהן; והאות
 19 "ח" מ"אחד" מוחלפת
 20 באות "ע" של "ועד" -
 21 שכן שתיהן הן מהאותיות
 22 "אהחע", שד"מ"וצא"ו
 23 שלהן אחד; והאות "ד" -
 24 רבתי מ"אחד" נעשית
 25 ה"ד" מ"ועד". כי הנה,
 26 סֶפֶת וְיַעֲקֹב הַצְּמִצּוּם
 27 וְהַחֲסִיד הַיְהוּדִי
 28 וְהַעֲלִים הַקְּדוֹשׁ־שִׁבְרוּךְ
 29 הוּא אֵת הַחַיּוּת שֶׁל
 30 הָעוֹלָם כְּדִי שִׁיְהִי הָעוֹלָם נִרְאֶה דְּכַר נִפְרָד בְּפָנָי עֲצֻמוֹ

שער היחוד והאמונה

פרק ז וּבִזְהָ יובן מ"ש בזהר הקדוש דפסוק
 שמע ישראל הוא יחודא עילאה
 וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הוא יחודא
 תתאה כי ועד הוא אחד בחלופי אתוון כי הנה
 סיבת וטעם הצמצום וההסתר הזה שהסתיר והעלים
 הקדוש ברוך הוא את החיות של העולם כדי שיהיה
 העולם נראה דבר נפרד בפני עצמו הנה הוא ידוע
 לכל כי תכלית בריאת העולם הוא בשביל
 התגלות מלכותו יתברך דאין מלך בלא עם פ' עם
 מלשון עוממות שהם דברים נפרדים וזרים ורחוקים
 ממעלת המלך כי אילו אפילו היו לו בנים רבים
 מאד לא שייך שם מלוכה עליהם וכן אפילו על
 שרים לבדם רק ברוב עם דווקא הדרת מלך ושם
 המורה על מדת מלכותו יתברך הוא שם אדנות
 כי הוא אדון כל הארץ ונמצא כי מדה זו ושם
 זה הן המהוין ומקיימין העולם להיות עולם כמות
 שהוא עכשיו יש גמור ודבר נפרד בפני עצמו
 ואינו בטל במציאות ממש כי בהסתלקות מדה
 זו ושם זה ח"ו היה העולם חוזר למקורו בדבר ה'
 רוח פיו ית' ובטל שם במציאות ממש ולא היה
 שם עולם עליו כלל

31 - כלומר, מדוע, אכן, על העולם להיראות כ"ש" וכדבר בפני
 32 עצמו? מה היה חסר, אם העולם היה נראה כפי שהוא באמת,
 33 שהוא בטל במציאות למקורו? - הסיבה לכך וטעמו של דבר
 34 הוא, הנה הוא ידוע לכל, כי תכלית בריאת העולם הוא
 35 בשביל התגלות מלכותו יתברך, - שיהיה גלוי שהקב"ה
 36 הוא המלך, ד"אין מלך - לא שייך ענין המלוכה, בלא עם",
 37 - שעליהם ימלוך המלך, פרוש "עם" מלשון "עוממות",
 38 - כמו "גחלים עוממות", גחלים כבויים בהם לא נראית האש;
 39 כך גם ביחס למלך, שהכוונה ב"עם" היא, אלה שלא נראה
 40 בהם הקשר עם המלך, שהם דברים נפרדים וזרים ורחוקים

41 מִמַּעֲלַת הַמַּלְךְ, - דווקא עליהם בא ענין המלוכה, מצד
 42 התבטלותם אל המלך. כי אלו אפילו היו לו - למלך, בנים
 43 רבים מאד - לא שייך שם "מלוכה" עליהם, - שכן, בנים
 44 הם חלק מהמלך עצמו - "ברא כרעא דאבוה" - ולכן לא שייך
 45 עליהם ענין המלוכה,
 46 אלא דוקא על רחוקים
 47 וזרים; וכן - לא שייך
 48 ענין המלוכה, אפילו על
 49 שרים לבדם, - למרות
 50 שאין השרים חלק
 51 מהמלך עצמו, הם זרים,
 52 אך כיוון שיש להם יחס,
 53 כשרים, למעלתו של
 54 המלך, גם עליהם לא
 55 שייך ענין המלוכה. רק
 56 "כְּרַב עַם" - דְּיֻקָּא -
 57 "הִדְרַת מַלְךְ". - שכן,
 58 על רוב עם דוקא שייך
 59 ענין המלוכה; בדוגמה זו
 60 הדבר למעלה, שתכלית
 61 התגלות המלוכה
 62 שלמעלה היא על
 63 הנבראים התחתונים
 64 דוקא, אלה הנראים
 65 כדבר נפרד בפני עצמו
 66 מאלקות, ולא נראה איך
 67 הם בטלים לאלקות -
 68 עליהם בא ענין המלוכה,
 69 שהם יהיו נכנעים ובטלים
 70 להקב"ה. וְשֵׁם הַמּוֹרָה עַל מֵדַת מְלֻכוֹתָו יִתְבַּרְךְ, הוּא שֵׁם
 71 אֲדֻנּוּת, כִּי - עֲנִין הַמְּלוּכָה הוּא מַה שְׁהוּא אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ.
 72 וְנִמְצָא, כִּי מִדָּה זֹו - מֵדַת הַמְּלוּכָה, וְשֵׁם זֶה - הַשֵּׁם שֶׁל
 73 אֲדֻנּוּת הַמּוֹרָה עַל מְלוּכָה, הֵן הַמְּהוּיָן וּמְקַיְמֵי הָעוֹלָם,
 74 לְהִיּוֹת עוֹלָם כְּמוֹת שְׁהוּא עֲכָשׁוּ, יֵשׁ גְּמוּר וְדָכַר נִפְרָד
 75 בְּפָנָי עֲצֻמוֹ וְאִינוּ כְּטַל בְּמִצִּיאוֹת מִמֶּשׁ, כִּי בְּהַסְתַּלְקוֹת
 76 מִדָּה זֹו וְשֵׁם זֶה חֲסִידוֹשְׁלֹום - מֵהָעוֹלָם, הֵן הָעוֹלָם חוּזֵר
 77 לְמִקּוּרוֹ כְּדָבָר ה' וְרוּחַ פִּיּוֹ יִתְבַּרְךְ, וְכְּטַל שֵׁם בְּמִצִּיאוֹת
 78 מִמֶּשׁ, וְלֹא הָיָה שֵׁם - הַהֲגֵרָה שֶׁל "עוֹלָם" - חַל, עָלָיו
 79 כְּלָל. - שְׁכֵן, "עוֹלָם" הוּא עֲנִין שֶׁל מִצִּיאוֹת וְהַגְּבָלָה, וְשֵׁם,
 80 בְּמִקּוּרוֹ, לֹא הִיָּה "מִצִּיאוֹת" וְלֹא הָיוּ לוֹ הַהֲגָבָלוֹת שֶׁל עוֹלָם.

1. הערת כ"ק אדמור"ר שליט"א: "בקובץ ליובאוויטש נדפס מכתבי ע"ד חילוף זה" - ב"קובץ ליובאוויטש" ("תשובות וביאורים" (ברוקלין, תשל"ד) סי"ד (ע' 66)) נדפס מכתב כ"ק אדמור"ר שליט"א אודות חילוף "ועד" ב"אחד". 2. הערת כ"ק אדמור"ר שליט"א: "כמ"ש בזה"ב קלה, א".

יום רביעי כ' סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פב, והנה גדר ובחי'... עד עמ' פב, ולד' סטרין.

46 ידי צמצומים, להתלבש בעולמות שלמטה להוותם ולהחיותם;
 47 שכן, למרות שגם כמו שמלכות היא במדריגה זו יש כבר בהם
 48 מקור למקום וזמן, אך "שם" בחינות המקום והזמן בטלות
 49 במציאות לגמרי לגבי הקב"ה. זהו ענינו של "יחודא עילאה",
 50 האופן העליון יותר של

51 יחוד, כפי שהנבראים
 52 מיוחדים עם הקב"ה באופן
 53 שהם בטלים במציאות
 54 ממש. שכן, מצד מקורם
 55 (מדת המלכות ושם
 56 אדנות, הפועלים את
 57 מציאותם של הנבראים)
 58 אין עדיין מקום כלל
 59 ל"מציאות" שלהם. וזהו
 60 שלוב שם אדנות בשם
 61 הויה, - בשמות ישנו
 62 ענין השילוב, כמו
 63 שאותיות שם אחד
 64 משתלבות באותיות שם
 65 אחר - והשם שהוא שלו
 66 באה בתחילה, שם זה הוא
 67 בהתגברות (כלומר, השם
 68 השני משולב בו),
 69 שההתגלות היא כמו מצד
 70 שם זה; אם הראשון
 71 משמות השילוב הוא
 72 משם של חסד (והשם של
 73 גבורה משולב בו)

74 ההתגלות היא ענין של חסד, וכך הלאה. האופן והמדריגה של
 75 מלכות ושם אדני, מקור הנבראים, כפי שהם עדיין מיוחדים עם
 76 מהותו ועצמותו יתברך שלמעלה מלהיות מקור לנבראים, -
 77 נקרא שם אדני "בשילוב" בשם הויה - שמצד ה"התגברות" של
 78 שם הויה בטלים הנבראים במציאות, גם כפי שמלכות ושם
 79 אדנות הוא מקורם. כי שם הויה מורה שהוא למעלה מן
 80 הזמן, שהוא היה הוה ויהיה - ביחוד, פריע אחר - שלש
 81 בחינות אלו, עבר, הוה ועתיד ביחד "עומדות" בשם הויה, כלומר
 82 שם הויה מורה על למעלה מן הזמן. כמו שכתוב [ברעיא
 83 מהימנא פרישת פינחס], וכן - כך גם, למעלה מבחינת
 84 מקום, כי הוא מהות תמיד את כל בחינת המקום כלו
 85 מלמעלה עד למטה ולד' סטרין. - ולארבע רוחות. הרי ששם
 86 הויה הוא למעלה מוזמן ומקום; ואילו, שם אדני, מלכות, יש לו
 87 שייכות, כאמור, לענין הזמן והמקום. אך, מצד זה ששם אדני
 88 משולב בשם הויה, בטלה בחינת הזמן והמקום במציאות ממש. -
 89 זהו כאמור ענין "יחודא עילאה". להלן מוסבר ענין "יחודא
 90 תתאה".

1 והנה, גדר ובחינת שם "עולם" נופל על - דבר שהוא בחינת
 2 מקום ובחינת זמן ונקא. בחינת מקום - הוא: מורה
 3 ומערב, צפון, דרום, מעלה ומטה. - אלה הם שש הקצוות
 4 המגדירות ענין המקום, בחינת זמן - עבר, הוה ועתיד. -
 5 ודוקא על הנבראים

6 המוגבלים ומחולקים
 7 בהגדרות של מקום וזמן, 1
 8 נופל השם "עולם". והנה, 2
 9 כל בחינות אלו - של 3
 10 מקום וזמן, אין להן 4
 11 שייכות במדות 5
 12 הקדושות העליונות, - 6
 13 בעולם ה"אצילות". כי 7
 14 המדות הן "אין סוף", 8
 15 כמוכר לעיל, שמדת 9
 16 החסד היא חסד בבחינה 10
 17 של "אין סוף", וכך שאר 11
 18 המדות - הרי שלא שייך 12
 19 בהן כלל ההגבלות של 13
 20 מקום או זמן, כיוון שהן 14
 21 "אין סוף" ולמעלה מכל 15
 22 הגבלה, כי אם במדת 16
 23 מלכותו יתברך לבדה 17
 24 שייך לומר שהוא יתברך 18
 25 מלך למעלה עד אין קץ 19
 26 ולמטה עד אין תכלית, 20
 27 - שהקב"ה הוא מלך על
 28 הנבראים העליונים ביותר

29 ועל הנבראים התחתונים ביותר - הרי שנאמר כאן גדר מסוים
 30 של מקום, התחלקות של מקום מעלה ומטה וד' רוחות, וכן -
 31 שייך לומר שהוא מלך לד' סטרין, - על ארבעה צדדים של
 32 העולם. כלומר, ההתחלקות של מקום מעלה ומטה וד' רוחות,
 33 וכן - שייך ענין המלכות שלמעלה, מבחינת זמן - "ה' מלך,
 34 - בהוה, ה' מלך, - בעבר, ה' ימלך". - בעתיד, הרי שלבחינת
 35 מלכות שייכות לענין הזמן. ונמצא, שחיות המקום וכן חיות
 36 הזמן, והתהוותם מאין לישי, וקיומם כל זמן קיומם, הוא
 37 ממדת מלכותו יתברך ושם אדנות פריע-הוא. - שהרי רק
 38 למדת המלכות ושם אדנות יש קשר למקום וזמן, כאמור. ולפי
 39 שמדת מלכותו יתברך מיוחדת במהותו ועצמותו יתברך
 40 בתכלית היחוד כמו שיתבאר, להלן, הלכך - לכן, גם
 41 בחינת המקום והזמן - המתהווים ממדת המלכות, בטלים
 42 במציאות ממש לגבי מהותו ועצמותו יתברך, כבטול אור
 43 השמש בשמש. - מדובר כאן במעמד כאשר מקור העולמות
 44 (זמן ומקום) "עומד" בבחינת המלכות כפי שהיא מאוחדת
 45 במהותו ועצמותו יתברך בתכלית היחוד, לפני שהיא באה, על

יום חמישי כ"א סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פב, והנה אף על פי... עד עמ' 164, לתחתונים.

1 והנה, אף-על-פי - למרות, שהוא יתברך למעלה מהמקום
 2 והזמן - אף-על-פי-כן הוא נמצא גם למטה במקום וזמן,
 3 - גם כשהזמן והמקום הם למטה באופן של מציאות יש - גם
 4 שם נמצא בהם הקב"ה שהוא למעלה מזמן ומקום, דהיינו
 5 שמתיוחד במדת מלכותו
 6 שפמנה נמשך ונתהוה
 7 המקום והזמן, - מדת 1
 8 המלכות כפי שהיא באה 2
 9 למטה, אחרי צמצומים, 3
 10 להיות ה"חיות" של זמן 4
 11 ומקום למטה; אך גם 5
 12 דרגה זו של מלכות, 6
 13 מיוחדת עם הקב"ה, כך גם 7
 14 בבחינת מקום זמן, נמצא 8
 15 הקב"ה שלמעלה ממקום 9
 16 זמן, אלא כאן מכסה על 10
 17 כך מדת המלכות, באופן 11
 18 שהנבראים יורגשו וייראו 12
 19 כ"מציאות" עם הגבלות 13
 20 והתחלוקת של זמן ומקום. 14
 21 וזהו יחודא תתאה - 15
 22 האופן התחתון יותר של 16
 23 יחוד. שהנבראים אינם 17
 24 בטלים במציאות ממש.
 25 שכן, מקורם, מדת המלכות, נותן מקום להיראותם כ"מציאות",
 26 וזהו [שלוש - שם הו"ה] - שם אדנות ברוך-הוא], - שם
 27 הו"י משולב בתוך שם אדנות, כלומר, שם הו"י הוא כאן בהעלם,
 28 ושם אדנות הוא בהתגלות ונותן מקום למציאות של זמן ומקום.
 29 דהיינו - כלומר, שמהותו ועצמותו יתברך, הנקרא בשם
 "אין-סוף" ברוך-הוא - מלא את כל הארץ ממש בזמן
 ומקום, כי בשמים ממעל ובארץ ולד' סטריין - ארבע
 רוחות, הכל מלא מאור אין-סוף ברוך-הוא בשהו ממש, כי
 כך הוא בארץ מתחת כמו בשמים ממעל ממש, כי הכל
 הוא בחינת מקום, הוא פחינת מקום,
 הפטל במציאות באור
 אין-סוף ברוך-הוא,
 הפתלבש בו - בבחינת
 מקום, על ידי מדת
 מלכותו המיוחדת בו
 יתברך. - ולגבי אור אין-
 סוף ברוך-הוא שלמעלה
 לגמרי מזמן ומקום, אין
 שום הבדל בין שמים
 וארץ - הוא נמצא בכל
 מקום בשווה. אלא, כיוון
 שכן, הרי מצד אור אין
 סוף ברוך הוא היתה
 צריכה בחינת המקום
 והזמן להיבטל לגמרי? רק
 - אין הם בטלים
 במציאות, מפני שפמנה
 מלכותו היא מדת
 הצמצום וההסתרה,
 להסתיר אור אין-סוף ברוך-הוא, - שהנבראים לא ירגישו
 בו, וזאת כדי שלא יבטלו הזמן והמקום במציאותם לגמרי,
 ולא יהיה שום פחינת זמן ומקום במציאות אפילו
 לתחתונים. - רק כיוון שבחינת מלכות מסתירה על האור
 אין-סוף ברוך-הוא, יכול להיות ענין הזמן והמקום לנבראים.

שער היחוד והאמונה

והנה אף על פי

שהוא ית' למעלה מהמקום והזמן אף על פי כן
 הוא נמצא גם למטה במקום וזמן דהיינו
 שמתייחד במדת מלכותו ששמנה נמשך ונתהווה
 המקום והזמן וזהו יחודא תתאה [שילוב הו"ה
 באדנות ב"ה] דהיינו שמהותו ועצמותו יתברך
 הנקרא בשם אין סוף ברוך הוא מלא את כל הארץ
 ממש בזמן ומקום כי בשמים ממעל ובארץ ולד'
 סטריין הכל מלא מאור א"ס ב"ה בשהו ממש כי
 כך הוא בארץ מתחת כמו בשמים ממעל ממש
 כי הכל הוא בחי' מקום הפטל במציאות באור
 אין סוף ברוך הוא המתלבש בו על ידי מדת
 מלכותו המיוחדת בו ית' רק שמדת מלכותו היא
 מדת הצמצום וההסתרה להסתיר אור אין סוף ב"ה
 שלא יבטלו הזמן והמקום במציאותם לגמרי ולא
 יהיה שום בחי' זמן ומקום במציאות אפילו
 לתחתונים.

יום שישי כ"ב סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 164, והנה במ"ש יובן... עד עמ' פג, מהרמ"ק ז"ל:

59 והנה, כמה שנתבאר יובן מה שכתוב: "אני ה' לא
 60 שנית", פרוש - לא שמשמעות מה שהקב"ה אומר "אני ה' לא
 61 שנית" היא רק לומר
 62 שהוא לא שינה הנהגתו
 63 או אפילו את רצונו לגבי 18
 64 אלה שעושים טוב לשלם 19
 65 להם שכר עבור זה וכך 20
 66 הלאה, אלא הכוונה היא
 67 שהקב"ה אומר: "אני לא השתנית", שאין שום שינוי חס ושולם
 68 בהקב"ה. הרי לא שייך כלל להצביע על שום ענין שיפעול שינוי
 69 חס-ושלום בו יתברך! הדבר היחיד שיכול לתת מקום לחשוב
 70 שישנו חלילה שינוי - הוא בנוגע לאחודותו יתברך מצד בריאת
 העולמות: לפני שהוא יתברך ברא את העולמות, לא היתה שום
 מציאות, רק הקב"ה בלבד. ואילו אחרי שהוא יתברך ברא את
 העולמות, יכולים הרי
 לחשוב, שכאילו התווסף
 עוד דבר (העולמות
 והנבראים) ואשר ממילא
 מהוה הדבר שינוי חס'
 ושולם באחודותו
 המחלטת - כלפי כן נאמר "לא שנית", שאין שום שינוי כלל,
 כמו שהיה לבדו קדם בריאת העולם - כך הוא לבדו אחר
 שנתבאר. - שהרי לכאורה לא מובן: כיצד הוא לבדו אחרי
 התהוות הבריאה - הרי התווסף עוד דבר, העולם? - אך כפי

שער היחוד והאמונה

והנה במ"ש יובן מ"ש אני ה'

לא שנית פי' שאין שום שינוי כלל כמו שהיה
 לבדו קודם בריאת העולם כך הוא לבדו אחר
 לא שנית פי' שאין שום שינוי כלל כמו שהיה
 לבדו קודם בריאת העולם כך הוא לבדו אחר

45 עצמו, הכל אחר, ודבר זה – ממשיך הרמב"ם, אין כח בפה
 46 – האדם, לאמרו, ולא באזן לשמעו, ולא בלב האדם –
 47 ובהבנתו, להכירו על בוריו". – שתהיה לאדם הכרה יסודית
 48 בזה, להשיג איך זה ידיעה כזו שמי שיודע, ומה שהוא יודע,
 49 ובמה שהוא יודע – הכל
 50 דבר אחד, כי הקדוש
 51 ברוך-הוא, מהותו
 52 ועצמותו ודעתו – הכל
 53 אחד ממש מכל צד
 54 ופניה, ככל דרך – של,
 55 יחוד, ואין דעתו דבר
 56 נוסף על מהותו
 57 ועצמותו, כמו שהוא
 58 בנפש האדם, שדעתה
 59 דבר נוסף על מהותה
 60 ומרכב בה, – אצל
 61 האדם מהווה הדעת ענין
 62 נוסף על הנפש המורכב
 63 בה, שהרי כשהאדם
 64 לומד ויודע איזה דבר –
 65 כבר היתה בו נפשו
 66 המשפלת בטרם שלמד
 67 וידע, ואחר שלמד וידע
 68 נתוספה ידיעה זו
 69 בנפשו, – הרי שבאדם
 70 הידיעה היא דבר נוסף
 71 לנפש – נוסף בה הענין
 72 שנלמד. וכן מדי יום
 73 ביום "ימים ידברו, ורב שנים ידעו חכמה", – ה"ימים"
 74 מלמדים את האדם, והרבה שנים מוסיפים חכמה לאדם, ואין
 75 זו אחדות פשוטה אלא מרכבת, – כלומר, למרות שהידיעה
 76 באדם היא גם כן מיוחדת עם הנפש – הרי אנו אומרים שהנפש
 77 יודעת – אך יחוד זה של הידיעה עם הנפש אינו "אחדות
 78 פשוטה" ("אחדות פשוטה" היינו שלא שייך שתהיה לא
 79 מאוחדת), אלא זוהי אחדות מורכבת, הרי הם שני דברים
 80 המתאחדים. אבל הקדוש-ברוך-הוא הוא אחדות פשוט בלי
 81 שום מרכבה וצד רבוי כלל. – שנאמר שקודם לכן זה לא
 82 היה, דבר כזה לא שייך לומר חסיושלום בו יתברך. ואם כן, –
 83 כיוון שאחדותו היא פשוטה, בלי הרכבה ובלוי ריבוי, אי אפשר
 84 שדעתו תהיה דבר נפרד ממנו, שהרי אז היה משמע שלפני
 85 שידע היה אופן אחד ואחר כך נוספו ידיעה, ריבוי והרכבה חס
 86 ושלום, אלא: על כרחך מהותו ועצמותו ודעתו – הכל דבר
 87 אחד ממש, בלי שום מרכבה. ולפיכך, כשם שאי אפשר
 88 לשום נברא בעולם להשיג מהות הבורא ועצמותו – כך

1 שהוסבר לעיל ענין היחוד, שהכוונה היא שהעולם בטל
 2 במציאות ומאוחד אתו יתברך – מובן, שהוא "לבדו" אחרי
 3 הבריאה, בדיוק כמו שהוא "לבדו" לפני הבריאה, שכן, כל
 4 הבריאה בטלה במציאות ומיוחדת אתו יתברך. מה שהבריאה
 5 נראית כ"מציאות" הרי זה
 6 רק לגבי הנבראים
 7 התחתונים, ואילו לגבי
 8 יתברך אין היא שום
 9 מציאות כלל, והרי הוא
 10 "לבדו" אחרי בריאת
 11 העולמות כמו שהוא לפני
 12 הבריאה. וזהו
 13 שאומרים: "אתה –
 14 ריבוננו של עולם, הוא עד
 15 שלא נברא העולם,
 16 אתה הוא כו", –
 17 משנברא העולם.
 18 לכאורה: היה מספיק
 19 בנאמר "אתה הוא עד
 20 שלא נברא העולם
 21 ומשנברא", לשם מה
 22 נשנה עוד הפעם "אתה
 23 הוא משנברא" – אלא,
 24 נאמר עוד הפעם "אתה
 25 הוא", כדי להדגיש,
 26 שה"אתה הוא" שאחרי
 27 בריאת העולם, הוא אותו
 28 "אתה הוא" שלפני בריאת
 29 העולם, בלי שום שינוי בעצמותו, – וגם ולא בדעתו,
 30 שלמרות שיש מקום לומר שבריאת העולם תהווה שינוי
 31 בדעתו, בחשבנו שבמה שהתווסף עולם התווסף משהו בידיעה
 32 שהוא יודע את העולם, וממילא מהווה הדבר שינוי בדעתו –
 33 לכן אומרים, שגם בידיעה שלו אין שום שינוי חסיושלום, כי
 34 בידיעת עצמו יודע כל הנבראים, שהכל ממנו ובטל
 35 במציאות אצלו, – וכיוון שבידיעת עצמו הוא יודע את כל
 36 הנבראים, לא התווסף שום חידוש ולא נתהווה שום שינוי
 37 בידיעתו: לפני הבריאה היתה ידיעת עצמו וכך אחרי הבריאה
 38 ישנה ידיעת עצמו, ידיעה שעל ידה הוא יודע את כל הנבראים
 39 המתהווים ממנו. וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל, "ש"הוא היודע,
 40 והוא הידוע, והוא הרעה עצמה – כפי שהוסבר ביתר פירוט
 41 בפרק שני שבחלק הראשון – שאצל האדם, ישנם שלשה דברים
 42 נפרדים: ישנו ה"יודע" – נפש האדם שהיא זו היודעת, וישנו
 43 ה"ידוע" – הדבר שיודעים אותו, וישנה ה"ידיעה" – כוח הדעת
 44 לדעת ולהבין; ואילו אצל הקב"ה, כותב הרמב"ם, כל זה "הוא"

שער היחוד והאמונה

שנברא זו"ש אתה הוא עד שלא נברא העולם
 אתה הוא כו' בלי שום שינוי בעצמותו ולא
 בדעתו כי בידיעת עצמו יודע כל הנבראים שהכל
 ממנו ובטל במציאות אצלו וכמו"ש הרמב"ם ז"ל
 שהוא היודע והוא הידוע והוא הרעה עצמה הכל
 אחד ודבר זה אין כח בפה לאמרו ולא באזן
 לשמעו ולא בלב האדם להכירו על בוריו כי
 הקב"ה מהותו ועצמותו ודעתו הכל אחד ממש
 מכל צד ופינה בכל דרך יחוד ואין דעתו דבר
 נוסף על מהותו ועצמותו כמו שהוא בנפש האדם
 שדעתה דבר נוסף על מהותה ומורכב בה שהרי
 כשהאדם לומד ויודע איזה דבר כבר היתה בו
 נפשו המשכלת בטרם שלמד וידע ואחר שלמד
 וידע ניתוספה ידיעה זו בנפשו וכן מידי יום ביום
 ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה ואין זו אחדות
 פשוטה אלא מורכבת אבל הקב"ה הוא אחדות
 פשוט בלי שום הרכבה וצד ריבוי כלל ואם כן ע"כ
 מהותו ועצמותו ודעתו הכל דבר אחד ממש בלי
 שום הרכבה ולפיכך כשם שאי אפשר לשום נברא
 בעולם להשיג מהות הבורא ועצמותו כך אי אפשר

5. בנוסח התפילה (ילקוט ואתחנן רמז תתלה). 6. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "שאינו אלא תואר. ועד"מ להבדיל באלף כו' – באדם הרי ידיעתו למטה ביותר מעצמות נפשו – בנוגע לפשיטות, מציאות וכו'". 7. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "שאינו אלא אחד מתוארו – ואי"ז משנה בעצמותו ח"ו". 8. הלכות יסודי התורה פ"ב ה"ו. ובכ"מ. מו"נ ח"א פס"ח. 9. איוב לב, ז.

1 **אי אפשר להשיג מהות דעתו**, — שכן, דעתו וידיעתו הן
2 דבר אחד אתו יתברך, רק **להאמין באמונה**, שהיא למעלה
3 מהשכל ומהשגה, — ומשום כך יכולה היא לקבל ענין
4 שלמעלה מהבנת אנוש, שתקדושי־פרודיהוּא יחיד ומיוחד —
5 הוא ודעתו **הכל אחד**
6 ממש, ובידיעת עצמו
7 מכיר ויודע כל
8 הנמצאים עליונים
9 ותחתונים,
10 ה"נמצאים" של העולמות
11 העליונים ושל העולמות
12 התחתונים, עד שלשול
13 קמן שפנים¹⁰, ועד יתוש
14 קמן שהיה פמפור
15 הארץ¹¹ — אין דבר
16 נעלם ממנו, ואין ידיעה
17 זו — שהוא יודע את כל
18 הנבראים, מוספה בו
19 רבוי והרבה כלל, —
20 של דבר נוסף, מאחר
21 שאינה רק ידיעת
22 עצמו, — ובידיעת עצמו
23 הוא יודע כל הנבראים
24 המתהווים ממנו ובטלים אליו במציאות ומאוחדים בו,
25 ועצמותו ודעתו **הכל אחד**¹². ולפי שזה קשה מאד לצייר

שער היחוד והאמונה

להשיג מהות דעתו רק להאמין באמונה שהיא
למעלה מהשכל ומהשגה שהקב"ה יחיד ומיוחד הוא
ודעתו הכל אחד ממש ובידיעת עצמו מכיר ויודע
כל הנמצאים עליונים ותחתונים עד שלשול קמן
שבים ועד יתוש קמן שיהיה בטבור הארץ אין דבר
נעלם ממנו ואין ידיעה זו מוספה בו ריבוי והרכבה
כלל מאחר שאינה רק ידיעת עצמו ועצמותו ודעתו
הכל אחד ולפי שזה קשה מאד לצייר בשכלנו ע"כ
אמר הנביא כי גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי
מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם, וכתוב החקר
אלוה תמצא וגו' וכתוב העיני בשר לך אם כראות
אנוש תראה שהאדם רואה ויודע כל הדברים בידיעה
שחזן ממנו והקב"ה בידיעת עצמו עכ"ל [ע"ש בה'
יסודי התורה והסכימו עמו חכמי הקבלה כמבואר
בפרדם מהרמ"ק ז"ל]:

26 **בשכלנו**, — ידיעה כוונתו¹³, על כן — לכן, **אמר הנביא**¹⁴: "כי
27 **גבהו שמים מארץ** — כן גבהו דרכי — אומר הקב"ה,
28 **מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם**", וכתוב¹⁵: "תחקר
29 **אלוה תמצא וגו'**", וכתוב¹⁶: "העיני בשר לך, אם
30 **כראות אנוש תראה**",
31 **שהאדם רואה ויודע**
32 **כל הדברים** — שהוא
33 יודע, בידיעה שחזן
34 **ממנו**, — וידיעה זו, כיוון
35 שהיא חוץ ממנו ולפני כן
36 לא ידע אותה, הרי
37 כשהוא יודע את הידיעה,
38 מתווסף בו דבר זה,
39 וחקדושי־פרודיהוּא —
40 יודע הכל, בידיעת
41 עצמו, עד כאן לשונו
42 — של הרמב"ם. [עין שם
43 כהלכות יסודי התורה.
44 והסכימו עמו חכמי
45 הקבלה, כמבאר
46 בפדס מהרמ"ק זכרוננו
47 לברכה]: — שכן, ישנם
48 גדולי ישראל החולקים
49 על הרמב"ם בענין זה, בטענם שאי אפשר לומר על הקב"ה
50 גדר של דעת, גם לא בידיעה כזו שהיא מופשטת לגמרי

10. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "קטן שבכל הבריות — רש"י חולין (מ, א) [[שבים [כן גירסת הטושו"ע יו"ד ס"ד]]. 11. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הפחות בצורה — חשיבות — שבכל הברואים — ראה רמב"ם יסוה"ת ב, ט — וראה ב"ר רפ"ח". 12. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לכאורה כאן נסתיים כל הענין. והרי אין ענינו לפרש כתבי התנ"ך: ע"כ אמר הנביא וכו' [משא"כ בפ"ב, דמוסיף ביאור בענין: ודבר זה כו', ורק מסתייע מהכתובים]. אלא שבא לתרץ קושיא שלכאורה סותרת כל הכתוב לעיל. הנקודתו — שהוא היודע כו' ובידיעת עצמו וכו' שכתב הרמב"ם — כ"ז הוא יחוד, עבודת כאו"א [ולא יחוד-ע — דשייך לאנשי מעלה וכו']. דלכאורה סיום הענין ברמב"ם על אתר: ודבר זה אין בלב האדם (איזה שיהי') להכירו על בוריו — משמע דאפילו אנשי מעלה אין מכירים וכו'! ובפרט עפמש"כ בהל' תשובה ספ"ה "הוא שהנביא אמר כי לא מח' כו"ו". — וע"כ מבאר דע"כ אמר הנביא, מפני שקשה לצייר בשכל — אבל העבודה שייכת לכאו"א. וק"ל". 13. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "1) ודייק בלשונו "לצייר" שאינו רגיל כלל. ובפרט בנוגע לשכל (שמורגל "להבין", "להשיג" וכיו"ב). 2) סתירה מיני' ובי', לכאורה: "קשה מאד" — מוכח דסו"ס אפשרי לצייר (לאחרי הקושי מאד) ותומ"י ממשיך — החקר גו' העיני גו' — משמע דא"א. וכן לעיל: ודבר זה אין כח כו' להכירו כו'. וי"ל: ציור בשכל — צ"ל בדוגמת ציור כפשוטו: 1) התאמתות ללא ספק (שהרי רואה הציור) — "אפליגי" בשכל בהחלט. 2) אף שאינו מבין כלל איך ציירו הציור ופרטיו — אין זה נוגע כלל בהתאמתות אצלו — שהרי למרות אי ההבנה — בשעת מעשה רואה הציור לכל פרטיו. ובנדו"ד יש: 1) להבין בשכל שאין מקום להקשות בחקר אלקה — שהרי הק' גם לפי הבנת השכל — ראה לקמן פ"ט — בל"ג והגבלות 2) א"א להבין בשכל (בידיעת החיוב) איך זה המציאות דאחה"פ ובה יש "עצמות" ו"דעת" וידיעת המון נבראים שכאו"א פרט בפ"ע. 3) ע"י ההתעמקות שבה שאין מקום להקשות וכו' סו"ס נתאמת בשכלו (לאחרי קשה מאד עכ"פ) שכן הוא אף שאינו מבין (בידיעת החיוב) וכנ"ל בעיני הציור. ובה מתורצת ג"כ הסתירה: דחקר אלקה וכן להכירו בלב — א"א (היינו בידיעת החיוב) [אבל אפשר בידיעת השלילה (ולכן מדייק דהא דא"א — דוקא תמצא, על בוריו, וכן בפ"ב להבינו על בוריו — דוקא". ועפ"ז מתורצת ג"כ קושיית הראב"ד בהשגותיו (הל' תשובה ספ"ה) על הרמב"ם "דמתחיל בקושיא ע"פ שכל (בנוגע לידיעת ה') ולא השלימה ע"פ שכל" כ"א "החזירו לאמונה" — וע"פ הנ"ל מתורץ — כי גם ברמב"ם שם מדייק "להשיג דבר זה על בוריו" (ידיעת החיוב והמהות דוקא — משא"כ בידיעת השלילה שאפשר — וה"ז הסברה וידיעה בשכל ולא באמונה) [ומתאים לשיטת הרמב"ם (מו"נ ח"א פני"ח) בנוגע לתוארי ה' בכלל — שבוה רק ענין השלילה. עיין לקו"ת פקודי ו, ב]. ובפרט ע"פ אדה"ז כאן ש"קשה מאד" אפשר גם "לצייר בשכל". — וראה שם בלקו"ת איך שע"י ריבוי בידיעות השלילה (בענינים הגשמיים) ["קשה מאד"] יוכל להגיע כמעט "לציור" הדבר — אפילו להרמב"ם. ועיין בהנסמן בע' השגת החיוב השלילה במפתחות מאמרי אדני"ע". 14. ישע"י נה, ט. 15. איוב יא, ז. 16. שם, י, ד.

1 מגדרי הידיעה שלנו – וכיוון שאומרים, שהוא יתברך עצמו
 2 הוא ה"מדע" והוא ה"יודע" וכו', יש בכך חסידות שלם משום
 3 הגדרה מסוימת לגבי הקב"ה, שהוא אין סוף. ברם, על פי
 4 קבלה, צודק הרמב"ם: אלא (כפי שכתוב בהגהה בפרק שני
 5 שבחלק הראשון, וכפי שכתוב להלן בהגהה בפרק ט') דבר זה

יום שבת קודש כ"ג סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פג, והנה מכאן יש להבין... עד עמ' 166, דממלא לון.

11 וְהֵנָּה, מְכַאֵן¹⁸ – ממה שהוסבר, שידיעתו של הקב"ה היא דבר
 12 אחד עם הקב"ה עצמו, שהרי אם לא כך, היתה הידיעה חס
 13 ושלוש ענין של ריבוי והרכבה – ודבר זה לא שייך בהקב"ה, כי
 14 הוא יתברך הוא אחד הפשוט – הנה מענין זה, וְשֶׁ לְהֵבִין שְׁנֵי
 15 מְקַצֵּת חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם,

שער היחוד והאמונה

16 – וכיוון שגם שוגג זקוק
 17 לכפרה, לכן ה' יִכְפֹּר
 18 בְּעַדְם, – על טעותם,
 19 שִׁשְׁנוּ וְטָעוּ בְּעֵינֵיהֶם
 20 כְּכַתְבֵי הָאֲרִיז'ל, וְהֵבִינוּ
 21 עֵינֵינוּ הַצְּמִצּוּם הַמְּזוּר
 22 שֶׁם בְּפִשׁוּטוֹ, – בכתיב
 23 האריז"ל מוזכר,
 24 שבתחילת בריאת
 25 העולמות, היה אור אין
 26 סוף ממלא "מקום"
 27 העולמות, ולא היה שום
 28 נתינת מקום למציאות
 29 העולמות, שכן עולמות
 30 הם בבחינת גבול – ואור
 31 אין סוף ברוך הוא, הוא

פרטית, אך כיצד מתבטא הדבר? – לפי סגנונו הוא למשל כמלך
 היושב בהיכלו ומסתכל משם על הדברים שמחוץ להיכל.
 כלומר, המלך עצמו אינו נמצא מחוץ להיכל, למרות שהשגחתו
 היא גם מחוץ להיכל. כך, הם אומרים, משגיח הקב"ה על כל
 הנבראים שהם חסידיו שלם
 מחוץ ל"היכל" שלו.
וְהֵנָּה, מְלַבֵּד שְׂאֵי אֲפִשָׁר
כְּפִשׁוּטוֹ שְׁהוּא מְמַקְרֵי
הַגּוֹף, – מִי שֶׁנִּתְּחַן תַּחַת
מְקָרֵי הַגּוֹף יִכּוֹל לְהִיּוֹת בּוֹ
עֵינֵינוּ הַצְּמִצּוּם וְהַהִסְתַּלְקוּת
כְּפִשׁוּטוֹ: בְּתַחֲלִילָה הוּא הִיּה
כֵּאֵן, וְלֵאחֲרַי מִכֵּן הִסְתַּלַּק
מִשָּׁם וְאִינוּ נִמְצָא שָׁם יוֹתֵר
– דָּבָר זֶה אֵי אֲפִשָׁר, אֲבָל,
לֹמֵר כֹּל עַל הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ־הוּא, הַנִּבְדָּל מֵהֶם
– מִמְקָרֵי הַגּוֹף, רְפוּאָה
רְבִיבוֹת הַבְּדִלּוֹת עַד אֵין
קָיִן; נֹסֵף עַל כֵּן, אֵף גַּם
זֹאת, לֹא בְּדַעַת יְדִבְרוּ, מֵאַחֲרֵי שֶׁהֵם מְאֵמְיִנִים בְּנֵי מְאֵמְיִנִים
שֶׁתְּקַדּוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא יוֹדֵעַ כֹּל הַיְצוּרִים שֶׁבְּעוֹלָם הוּא הַשֶּׁפֶל
וּמְשִׁינֵה עֲלֵיהֶם, – הִרִי שֶׁהֵם מוֹדִים שִׁדְיַעְתּוֹ וְהַשְׁגַּחְתּוֹ יִשְׁנֵן
כֵּאֵן בְּעוֹלָם הוּא הַשֶּׁפֶל, וְעַל בְּרִחָדָה – מִן הַהִכְרַח לֹמֵר שֶׁאֵין
יְדִיעַתוֹ אוֹתָם – אֵת כֹּל הַנְּבִרָאִים, מוֹסִיפָה בּוֹ רְבִיבֵי וְהַדּוּשׁ, –
וְכֹל זֶה מְדוּעָה? – מִפְּנֵי שִׁיּוּדָע הַכֹּל בִּידְיַעַת עֲצָמוֹ – אִילוּ
יְדִיעַתוֹ אֵת הַנְּבִרָאִים לֹא הִיּתָה "בִּידְיַעַת עֲצָמוֹ", הִיּתָה אֵז
בִּידְיַעַת זֶה מִשּׁוּם רִיבִיבֵי וְחִידוּשׁ: נֹסֵפָה יְדִיעָה זֶה, וְהִיא עֵינֵינוּ שֶׁל
חִידוּשׁ, שֶׁהִרִי לִפְנֵי כֵן לֹא הִיּתָה יְדִיעָה זֶה וְעַתָּה הִיא כֵּן יִשְׁנָה; אֵךְ
כִּיוֵּן שֶׁמוֹשֵׁל לְמַעַלָּה לְגַמְרֵי עֵינֵינוּ שֶׁל רִיבִיבֵי וְחִידוּשׁ, מִן הַהִכְרַח
שִׁדְיַעַת הַקְּב"ה אֵת הַנְּבִרָאִים הִיא בְּאוֹפֵן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ אוֹתָם
בִּידְיַעַת עֲצָמוֹ – וּמִמִּילָא, הִרִי בְּכִיבוֹל מְהוּתוֹ וְעֲצָמוֹתוֹ – הוּא
עֲצָמוֹ, וְדַעַתוֹ – שִׁיּוּדָע אֵת הַנְּבִרָאִים שֶׁבְּעוֹלָם הוּא, הַכֹּל אֲחָד.
 – כיוון שידיעתו והשגחתו ישנן בעולם הזה, וידיעתו היא דבר

32 הרי אין סוף, בלי גבול. לכן, נאמר שם, היה ענין הצמצום, שאור
 33 אין סוף "נסתלק", כדי שיהיה מקום למציאות העולמות.
 34 לאמיתו של דבר הכוונה במה שאור אין סוף "נסתלק" היא,
 35 שאור אין סוף אינו מאיר בגילוי – "אין סוף" ו"בלי גבול" אינם
 36 בהתגלות – רק מתגלה כוח הגבול, הנותן מקום למציאות
 37 עולמות בעלי גבול. – ואילו ה"חכמים בעיניהם" טעו, בסברם
 38 שענין הצמצום וההסתלקות הוא שם במובנם הפשוט –
 39 שֶׁתְּקַדּוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא סִלַּק עֲצָמוֹ וּמְהוּתוֹ חִס־וְשָׁלוֹם מְעוֹלָם
 40 תְּהוּדָה¹⁹, – שלא כפי האמת, שמשמעות "סילק" היא, כאמור,
 41 שהעלים את האור ואת ההתגלות, שענין אור אין סוף לא יהיה
 42 בגילוי, אלא הם הבינו כפשוטו, שהוא סילק חסידיו שלם את
 43 עצמו מעולם הזה, רק שֶׁמְשִׁינֵה מְלַמְעֵלָה בְּהַשְׁגַּחַת פְּרִטִית
 44 עַל כֹּל הַיְצוּרִים בְּלֶם, אֲשֶׁר בְּשָׂמִים מְמַעַל וְעַל הָאָרֶץ
 45 מְתַחַת. – על כל אלה משגיח הקב"ה מלמעלה בהשגחה

17. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "וכמשנת כ"ז בארוכה (דעת הרמב"ם, החולקים עליו וביאור אדה"ז בזה) בסהמ"צ להצ"צ במצ' האמנת אלקות". 18. על השאלה: אם "מכאן" הכוונה למה שרבונו הזקן מביא בשם הרמב"ם ש"הוא ודעתו אחד", או שהכוונה היא על ביאורו הכללי של רבנו הזקן ב"שער היחוד והאמונה", שהנבראים בטלים במציאות לו יתברך, ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הרי מפורש מכאן (ולא – מכללות כו') – דכיון שמאמינים שיודע כו' וע"כ אין כו' בידיעת עצמו כו' (שביאר כאן)". 19. בתשובה על

40 גדולים) אין מי שיתפוס בשכלו בְּמֵהוּתוֹ וְעֲצֻמוֹתַי שֶׁל הַקְדוּשָׁה
 41 בְּרוּךְ־הוּא, בְּמִוֵּ שְׁפָתַיב בְּתַקוּנֵינִים: – ב"ת תקוני זהר": "סְתִימָא
 42 דְּכָל סְתִימִין, – שגם העולמות הסתומים לגבינו, אין השגתם
 43 יכולה "לתפוס" את הקב"ה והוא "סתום" מהם, וְלִית מְחַשְׁבָּה
 44 תְּפִיסָא כְּדָ בְּלָל". – אין

45 שום מחשבה (גם לא של
 46 "עלמין סתימין") יכולה
 47 "לתפוס" בהקב"ה עצמו.
 48 בענין של "תפיסא",
 49 לתפוס בשכל והשגה,
 50 הרבותא היא שגם
 51 העליונים בשכלם
 52 והשגתם הגדולים, אינם
 53 יכולים לתפוס ולהבין את
 54 הקב"ה. ברם, פירוש נוסף
 55 ב"תפיסא", כשאומרים
 56 שאין דבר תופס בו,
 57 הכוונה היא גם, ששום
 58 דבר אינו מחזיק בו ואינו
 59 פועל בו שום תפיסה

60 ושינוי. שהרי כשהאדם יוצר ועושה דבר הרי הוא נתפס
 61 ביצירתו, הוא משתנה לפי מה שיצירת הדבר דורשת. ואילו
 62 פעולתו של הקב"ה בהתהוות והחייאת כל הנבראים, אינה
 63 פועלת בו שום תפיסה ושינוי – בכך מתבטאת הרבותא של
 64 העולמות התחתונים, שגם הם, שליצירתם נדרש יותר צמצום
 65 והתלבשות, ובכל זאת גם הם אינם פועלים בו יתברך שום
 66 תפיסה ושינוי. וכדלהלן: וְגַם בְּתַתְּוֹנִים, – אין אף אחד
 67 שיתפוס בו, אַף־עַל־זֵב דְּאִיהוּ מְמַלָּא כָּל עֲלָמִין – למרות
 68 שהוא יתברך "ממלא" את כל העולמות והנבראים, ומחיה
 69 אותם בחיות מותאמת לכל נברא, והחיות מתלבשת בפנימיות
 70 בנברא – הרי לכאורה יכול הדבר לפעול תפיסה ושינוי בו יתברך
 71 מצד העולמות התחתונים יותר מאשר מצד העולמות העליונים,
 72 אין הדבר כך, שכן, האופן איך שהוא ממלא כל עלמין – אִינוּ
 73 בְּנִשְׁמַת הָאָדָם – המתלבשת תוך גופו, שְׁהִיא – הנשמה,
 74 נְתַפְסָת תוּךְ הַגּוּף עַד שְׁמַת־פַּעֲלָת וּמְקַבְּלָת שְׁנוּיִים מְשֻׁנוּי
 75 הַגּוּף וְצַעְרוֹ, מֵהַכָּאוֹת – שהגוף מקבל, או קְרִירוֹת – שהגוף
 76 סובל, או חֲמִימוֹת הָאֵשׁ וְכִיּוּצָא, – שסבל הגוף משפיע גם על
 77 הנפש. מֵה־שְׁאִינֵן בְּתַקְדוּשֵׁי בְּרוּךְ־הוּא, – שלמרות שהוא
 78 ממלא כל העולמות ומתלבש בהם, כפעולת הנשמה בגוף, אף

1 אחד אתו, הרי שהוא עצמו יתברך ישנו בעולם הזה. אין זה, כמו
 2 שהם מדמים, כמלך היושב בהיכלו ורק השגחתו היא מחוץ
 3 להיכל, אלא המלך עצמו נמצא במקום שהשגחתו נמצאת. כך,
 4 שגם בעולם הזה השפל, שמצד עצמו הוא נראה ומורגש כ"יש"

5 ו"מציאות", ורק על ידי
 6 עבודה צריכים לעשות

7 את העולם דירה לו
 8 יתברך, מקום של התגלות
 9 לו יתברך, הרי הוא עצמו
 10 ברוך־הוא נמצא כאן
 11 בעולם הזה באותה מדה
 12 שהוא נמצא בעולמות
 13 העליונים. וְהוּ שְׁפָתַיב
 14 בְּתַקוּנֵים תַקוּן נו:
 15 "דְּלִית אַתְר פְּנוּי מִיְנִיה, 9
 16 לֹא בְּעֲלָאִין וְלֹא
 17 בְּתַתְּוִין" – אין מקום
 18 פנוי ממנו יתברך לא
 19 בעליונים ולא בתחתונים.
 20 הרי נאמר בתקוני זהר,

21 שהוא עצמו נמצא בעולמות התחתונים; וּבְרַעֲיָא מְהִימָנָא
 22 פְּרִשְׁתָּ פִינְהָם: – כתוב: "אִיהו תְּפִיס בְּכָלָא וְלִית מָאן
 23 דְּתְפִיס בִּיהַ כּו', – הוא (הקב"ה) תופס בכל דבר ואין מי
 24 שיתפוס בו, אִיהו סוֹבֵב כָּל עֲלָמִין כּו', – הוא (הקב"ה) "סובב"
 25 ומקיף את כל העולמות כו', וְלִית מָאן דְּנִפְיָק מְרִשׁוּתִיה לְבַר,
 26 – ואין מי שיוצא מחוץ לרשותו, אִיהו מְמַלָּא כָּל עֲלָמִין כּו',
 27 – הוא (הקב"ה) ממלא את כל העולמות, ומחיה אותם בחיות
 28 פנימית מותאמת לכל נברא, אִיהו מְקַשֵּׁר וּמְיַחַד וְיִנָּא לְוִינִיה
 29 עֲלָא וְתַתָּא, – הוא (הקב"ה) מקשר ומיחד מין אחד במין שני,
 30 את העליון עם התחתון, וְלִית קוּרְבָא בְּד' יְסוּדִין, אֲלָא
 31 בְּקִרְבָּא בְּרִיךְ־הוּא כְּד אִיהו בִּינִיהו", – ואין שום קירבה
 32 ואיחוד בארבעה היסודות (מהם מורכב כל נברא) אלא על ידי
 33 הקב"ה כשהוא נמצא ביניהם, על ידי כוח האין-סוף בארבעה
 34 היסודות – מתהווה התחברות ביניהם, למרות שמצד עצמם הם
 35 הפכיים אחד לשני, כמו אש ומים, עַד כָּאן לְשׁוֹנו – של הזהר
 36 שם. וְרוּצָה לִוְמֵר: – במה שהוא אומר, "לִית מָאן דְּתְפִיס
 37 בִּיה" – הכוונה היא, שְׁאִין מִי שְׁיִתְפֶּס בְּהַשְׁגַּת שְׁכָלוֹ מְכָל
 38 שְׁכָלִים הָעֲלִיּוֹנִים, – גם בין ה"שכליים העליונים", של
 39 הנבראים מהעולמות העליונים (שהם בעלי שכל והשגה

שער היחוד והאמונה

פנוי מיניה לא בעילאין ולא בתתאין ובר"מ פ' פנחס
 איהו תפיס ככולא ולית מאן דתפיס ביה כו' איהו
 סוב"ע כו' ולית מאן דנפיק מרשותי לבר איהו
 ממכ"ע כו' איהו מקשר ומיחד זינא לזיניה עילא
 ותתא ולית קורבא בד' יסודין אלא בקב"ה כד איהו
 בינייהו עכ"ל. ור"ל לית מאן דתפיס בי' שאין מי
 שיתפוס בהשגת שכלו מכל שכלים העליונים במהותו
 ועצמותו של הקב"ה כמ"ש בתקונים סתימא דכל
 סתימין ולית מחשבה תפיסא כך כלל וגם בתחתונים
 אע"ג דאיהו ממכ"ע אינו כנשמת האדם תוך גופו
 שהיא נתפסת תוך הגוף עד שמתפעלת ומקבלת
 שינויים משינויי הגוף וצערן מהכאות או קרירות או
 חמימות האש וכיוצא משא"כ בהקב"ה שאינו מקבל

השאלה, מדוע מביא כאן דוקא רבנו הזקן עולם הזה, אף שלכאורה הדיעה של הטועים בענין ה"צמצום" תופסת גם בשייכות לכל העולמות (כלומר, הסילוק הוא מכל העולמות) – כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הרי אח"כ חזר והאיר (אלא שבאופן דקו קצר), ולכל הדיעות בג"ע וביהמ"ק וכו' נאמר ושכנתי בתוכם, אף שבשעת הצמצום – הי' רק חלל". במקום אחר (לקו"ש חט"ו ע' 472) כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א ביתר פירוט: "י"ל שני טעמים בדבר (א) מה שהכריח הנ"ל לפרש הצמצום כפשוטו, הוא זה דא"א לומר דלא סילק עצמו"ה מעוה"ז דא"כ נמצא הוא "גם בגשמיים השפלים הבלתי נכבדים ואף הנבזים" – ותפס אדה"ז התחלת ויסוד שיטתם. (ב) בשאר העולמות י"ל דלאחר הצמצום חזר והמשיך עצמו"ה, וא"כ אין להקשות מת"ז ומר"מ שמקשה לקמן, משא"כ בעוה"ז דא"א לומר דחזר והמשיך עצמו"ה כי א"א, לשיטתם, שימצא בגשמיים כו' כנ"ל. ולא מבעי דבעולם האצי"י יוכלו לתרץ דחזרו והמשיך, אלא אפילו בהעולמות שבהם אין איהו וחיהו וגרמוהי חד י"ל כך, וע"ד שאנו אומרים כך בנוגע להארת הקו בעולמות ביי"ע".

- 1 על פי כן שונה הדבר בהקב"ה, שאינו מקבל שום שנוי – ואינו – כמו שכתוב⁶: "גם חשך לא יחשיך ממך, ולילה כיום יאיר",
2 מושפע משנויי עולם
3 תה, מן השינויים
4 המתהווים מקיץ לחורף¹ שום שינוי משינויי עוה"ז מקיץ לחורף ומיום ללילה
5 ומיום ללילה, פדתי: כדכתיב גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר
לפי שאינו נתפס כלל תוך העולמות אע"ג דממלא
לון
6
7
8
9
10

20. תהלים קלט, יב.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ו סיון, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום א', בו כתב ר"פ מאשר עבר עליו ואשר זה כמה חדשים שחי בבדידות מוחלטת, ולכן עלה בדעתו שכדאי להתקבל בישיבה בחו"ל וכו'.

ואם לקולי ישמע, יסיח דעתו לגמרי מלהיות בבדידות וכן מלעזוב אה"ק ת"ו ע"י משיח צדקנו בב"א, כי אם יעשה כל מה שביכולתו להשתלב בקבוץ דתי וכיו"ב, כוונתי לשלב ענין של פרנסה עם אוריה דתית דוקא. ולאט לאט יחזור למנוחת נפשו ולהכנה בחיים טובים שהרי בורא עולם משגיח על כאו"א בהשגחה פרטית, ובמשך הזמן יתברר ג"כ בהנוגע לבנין בית בישראל, אם הענין אודותו כתב או וכו' כיון שאינו ברור כ"כ במכתבו מצבו עתה.

ויהי רצון שישכח על המרירות שלו לגמרי, וכשיחקור יראה שאצל כו"כ ישנם מאורעות מעין אלו שכותב אודותם, ובכל זה מחזקים מעמד ולא עוד אלא שבמשך זמן לא ארוך מתבססים בחיים ועוזרים גם לאחרים נחשלים, ואין לך סיפוק גדול יותר בכגון זה, והשם יתברך יצליחו שיהי כל זה בהקדם ממה שמשער.

תקותי חזקה שמכאן ולהבא חי על פי הוראות תורתנו תורת חיים בחיי היום יומים, והרי זהו הצנור והכלי לקבלת ברכות השי"ת באופן דמוסיף והולך.

מהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו שתהיינה כשרות כדין וכן אשר בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

יום ראשון	יום ראשון	יז סיון	ה'תש"ג
	שיעורים. חומש: שלח, פרשה ראשונה עם פירש"י. תהלים: פג"פז. תניא: פרק ו. והנה . . . 160 בחסד.		
	ניט הנאה האבען פון עולם הזה אין פולען זין, הוא רק הכנה טובה לעבודה. ענין העבודה הוא לעשות הגשמי כלי לאלקות.		

שלא להנות מעולם הזה במלא המובן, הוא רק הכנה טובה לעבודה. ענין העבודה הוא לעשות הגשמי כלי לאלקות.

יום שני	יום שני	יח סיון	ה'תש"ג
	שיעורים. חומש: שלח, שני עם פירש"י. תהלים: פח"פט. תניא: והנה מהתכללות . . . "פא" בשמש.		
	בזמן הזה, בעקבתא דמשיחא ממש, החובה על כל אחד מישראל לדרש בטובת זולתו, בין זקן בין צעיר, לעוררו לתשובה, למען שלא יצא חס ושלום מכלל ישראל שיזכו בעזרת ה' יתברך לגאלה שלמה.		

יום שלישי	יום שלישי	יט סיון	ה'תש"ג
	שיעורים. חומש: שלח, שלישי עם פירש"י. תהלים: צ"צו. תניא: ולכן הוצרך . . . האלקים.		
	בחדש מרחשון תרי"ג קבע ה"צמח צדק", מלבד השעורים האחרים, שעור למוד עם אדני אבי זקני מורי ורבי [מהר"ש] בכל יום שתי שעות ומחצה - בחרף מתחיל משעה העשירית לילה, ובקיץ משעה הרביעית לפנות בקר. - שתי שנים היה הלמוד: קבלה עם באורי חסידות. אחר זמן זה - עד אלול תרט"ז, שאז נפסק השעור, למדו ספרי מחקר: הרס"ג [=רבי סעדיה גאון], מורה נבוכים, עקרים, כוזרי ועוד, על פי תורת החסידות.		

יום רביעי	יום רביעי	כ סיון	ה'תש"ג
	שיעורים. חומש: שלח, רביעי עם פירש"י. תהלים: צז"קג. תניא: פרק ז. ובוה ז. . . פב" עליו כלל.		
	מפתגמי אאזמו"ר: דער שכל און מדות געבוי פון א חסיד, איז לפי ערך זיין ערשטע יחידות בא זיין רבי'ן. די ערשטע יחידות איז לפי ערך מהות עצמו פון א חסיד, לפי אופן מהות עצמו אזא סדר עבודה גיט איהם דער רבי.		

מפתגמי אדני אבי זקני מורי ורבי [מהר"ש]: מבנה השכל והמדות של חסיד הוא לפי ערך היחידות הראשונה שלו אצל הרבי שלו. היחידות הראשונה היא לפי ערך מהות עצמו של החסיד. לפי אופן מהות עצמו - כזה סדר עבודה נותן לו הרבי.

יום
חמישי

יום חמישי

כא סיון

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: שלח, חמישי עם פירש"י.

תהלים: קד"קה.

תניא: והנה גדר . . . פב" סטרין

רבינו בספר של בינונים פ"ג אומר, כי ג' מוחין חב"ד וז' מדות הם השתלשלות מעשר ספירות העליונות, דכל זה הוא בנפש רוח ונשמה שהם המתלבשים בגוף האדם, אמנם ענין המסירת נפש על אלקות, וואס א איד ניט ער וויל און ניט ער קאן זיין ח"ו א נפרד מאלקות, זהו מעצמות א"ס ב"ה, שלמעלה מענין הספירות דראשיתם היא ספירת החכמה.

רבנו בספר של בינונים פרק ג' אומר, כי ג' מוחין חב"ד וז' מדות הם השתלשלות מעשר ספירות העליונות, דכל זה הוא בנפש רוח ונשמה שהם המתלבשים בגוף האדם, אמנם ענין המסירת נפש על אלקות, שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להפרד חס ושלום מאלקות, זהו מעצמות אין סוף ברוך הוא שלמעלה מענין הספירות דראשיתם היא ספירת החכמה.

יום
שישי

יום שישי

כב סיון

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: שלח, ששי עם פירש"י.

תהלים: קו"קז.

תניא: והנה אעפ"י . . . 164 לתחתונים.

לאמירת "והביאנו לשלום כו" מחברים תחלה ב' הציציות דלפניו, אחר כך מצרפים ציצית כנף השמאלי דלאחוריו, אחרי זה ציצית דכנף הימין ואחזים אותם בין קמיצה לזרת דיד שמאל. נושקים הציציות שש פעמים, הינו באמירת תבות: ציצית, ציצית, לציצית, אמת, קימת, לעד.

שבת
קודש

שבת

כג סיון

ה'תש"ג

מברכים ראש חודש תמוז. אמירת כל התהלים בהשקמה. יום התעודות.

שיעורים. חומש: שלח, שביעי עם פירש"י.

תהלים: קח"קב.

תניא: והנה כמ"ש . . . פג" מהרמ"ק ז"ל.

מענה אאמו"ר לאאמו"ר ביחידות חורף תרל"ה: היצה"ר נקרא נה"ב לא מפני שהוא בהמה דוקא, כי לפעמים הוא שועל פקח שבחיות, וצריכים לחכמה מרובה להבין תחבולותיו. ולפעמים הוא מתלבש בלבוש צדיק תמים ענו ובעל מדות טובות.

בכל אחד ואחד הנה"ב שלו היא לפי מהותו הפרטי. ויש אשר מתעורר חשק גדול ללמוד חסידות או להתבונן היטב באיזה השכלה, ובאמת הנה זהו רק עצת היצר ומתחבולות נה"ב למנוע מעבודת התפלה וכדומה.

ונקוט האי כללא בידך וזכור אותו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהי' לדבר זה – אפילו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה – הוא רק מתחבולותי' של נה"ב.

וסיים אאמו"ר נ"ע: עד אז לא ידעתי אז עס קען זיין א פרומער נה"ב, ווער רעדט נאך א חסידישער נה"ב.

מענה אדני אבי זקני מורי ורבי [מהר"ש] לאדני אבי מורי ורבי [הרש"ב] ביחידות חרף תרל"ה: היצר הרע נקרא נפש הבהמית, לא מפני שהוא בהמה דוקא, כי לפעמים הוא שועל פקח שפחיות, וצריכים לחכמה מרבה להבין תחבולותיו. ולפעמים הוא מתלבש בלבוש צדיק תמים ענו ובעל מדות טובות.

בכל אחד ואחד הנפש הבהמית שלו היא לפי מהותו הפרטי. ויש אשר מתעורר חשק גדול ללמד חסידות או להתבונן היטב באיזה השפלה, ובאמת הנה זהו רק עצת היצר ומתחבולות נפש הבהמית למנע מעבודת התפלה וכדומה.

ונקוט האי כללא [ואחוז כלל זה] בידך וזכר אותו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפעל, הנה כל מניעה שתהיה לדבר זה – אפלו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה – הוא רק מתחבולותיה של נפש הבהמית.

וסים אדני אבי מורי ורבי [הרש"ב] נשמתו עדן: עד אז לא ידעתי שתתכן נפש בהמית [בלבוש] ירא שמים, שלא לדבר על נפש בהמית [בלבוש] "חסיד".

אגרות קודש

ב"ה, כ"ו סיון, תשי"ט
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה משה שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ב סיון.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע כאו"א להמצטרך לו מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שיבשר טוב בהנ"ל בטוב הנראה והנגלה.

במ"ש שפעם ראשונה בילה ליל חג שבועות זמן מתן תורתנו בבית הכנסת חסידותי דליובאוויטש.

יהי רצון שתהי זה התחלה טובה והרי זמן מתן תורתנו בכללותה התחלה כמו שהי בימים ההם בזמן הזה, וק"ל.

במ"ש בהנוגע לאי אמירת אקדמות - לפלא פליאתו, בהמצאו באה"ק ת"ו, שכנראה לא נודע לו שאצל כל הספרדים אין מנהג האמור, וגם בליובאוויטש לא נהגו לאומרם (אף שלא שמעתי טעם בזה, ועיין סוכה מ"ד ב' דכיון דנפק מפומי וכו' דדקדקו לנהוג כן אף לקולא עיי"ש).

במש"כ במנהג חב"ד שהמגבי הס"ת חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו ורק אז יושב על הספסל ואחר כורך המפה כו' - ראה ערוך השולחן (שהי מראשי האשכנזים) סקמ"ז ס"ט ששיב מנהג זה. ומסיים שמנהג האשכנזים תמוה. ועל הטעם שכותב יש עוד להוסיף: א) מוכח מכמה מנהגי ס"ת שמהדרים שתהי הס"ת פתוחה רק בעת הצורך ותומ"י לגוללה. ב) למעט עד כמה שאפשר בחילוקי מנהגי בניי. והרי אצל הספרדים שהגבהת הס"ת היא לפני קרה"ת - המגבי חוזר ומניחה על הבימה וכן הוא הסוגרה (או גוללה). ג) בכדי שתהי הגלילה כדבעי - ראה שערי אפרים שיי סי"ט.

במש"כ ע"ד פתיחה דגי עמודים - ראה משנ"ב סקל"ד.

יום ראשון י"ז סיון ה'תשע"ג

שכר על השבת אבידה

(בכורות כט, א) ונלמד מהכתוב 'ראה לימדתי אתכם חוקים ומשפטים' – 'מה אני בחינם, אף אתם בחינם'. ויש הסוברים שמכאן למדים לכל המצוות ובכלל זה לאיסור נטילת שכר על השבת אבידה (ראה טור יו"ד סי' שלו בשם הרמב"ן). אך לדעת הרמב"ם יש לומר שהאיסור נאמר רק בתלמוד תורה ולא בשאר המצוות, ואיסור נטילת שכר בהשבת אבידה הוא משום שאין למשיב כל זכות תביעה כלפי בעל האבידה שהרי עשה פעולה שהיה חייב בה ממילא מציווי התורה, וזכות תביעה היא רק על שירות שעשה מבחירתו ולא על דבר שהיה מוכרח לעשות ממילא.

ולפי זה חיוב השבת אבידה בחינם אינו עניין לדיני איסור והיתר (שאסור לאדם להפיק ריווח מקיום המצוה), אלא מצד דיני ממונות שאין למוצא זכות תביעה בגין כך ובדיני ממונות הולכים אחר מנהג המקום (אבן האול הלכות גזילה יב, ג).

ו'נפקא מינה' במקום שהמאבד מעוניין לתגמל את המוצא (כגון שהבטיח למוצא ש'יבוא על שכרו'): אם חל איסור על נטילת שכר עבור מצוה, הסכמת המאבד אינה יכולה להתיר זאת, אך אם זהו משום שלמאבד אין זכות תביעה, בוודאי שאם המאבד רוצה לתת שכר הרשות בידו.

הלכות נדרים פרק ז, הלכה א: **שְׁנֵים שְׁנֵי אֲבִידָה הֵנְאָתָא כָּל אֶחָד מֵהוֹן עַל חֲבֵרוֹ... הָרִי אֵלּוּ מְתִירִין לְהַחְזִיר אֲבִידָה זֶה לְזֶה... וּבְמָקוֹם שֶׁדָּרְבָן שְׁנוּמַל שָׂכָר מְחַזֵּיר אֶת הָאֲבִידָה – יִפְלֵ הַשָּׂכָר לְהַקְדֵּשׁ.**

הלכה היא שאסור ליטול שכר על השבת אבידה (ב"מ לא, ב. טור ושו"ע ח"מ סי' רסה), וקשה: איך יתכן מנהג נגד דין התורה?

ומבאר ה'תפארת ישראל' (נדרים פ"ד מ"ב): אכן מן התורה אסור לקחת שכר על קיום מצוה, אך חכמים התירו לקחת שכר על השבת אבידה, כי בני אדם נמנעו להשיב שמה תוך כדי ההשבה יודמן להם עסק ולא יהיו במקום ויעברו על איסור תורה של 'לא תוכל להתעלם'. וכן מצאנו בשמיטת כספים שמדין תורה אין לגבות חוב לאחר השביעית, אך מאחר שראו חכמים שעקב כך נמנעו אנשים מלהלוות סמוך לשביעית ועברו על איסור תורה, תיקנו 'פרוובול' שהשביעית לא תשמט את החוב.

אמנם, מלשון הרמב"ם "ובמקום שדרכם שנוטל שכר" משמע שהדבר תלוי במנהג המקום ואינו מבוסס על תקנת חכמים, ואם כן מהו טעם המנהג?

ויש לומר: האיסור ליטול שכר על מצוה נאמר במצות תלמוד תורה

יום שני י"ח סיון ה'תשע"ג

גם של הזולת? – 'לא יחל דברו'

על איסור מעילה, כדין הנהגה מקדשים) – אם ידיר אדם את חברו ויאמר לו "כיכירי אסורה עליך" ואחר כך יתן לו אותה, אף שבקדשים אם הוציא מרשות הקדש לרשות אחרת מעל, כאן אף שהוציא את הכיכר מרשותו לא מעל, כי כיון שהכיכר אינה אסורה עליו לא תיתכן בזה מעילה. ונמצא שהמדיר שאינו מודר בעצמו והוציא מרשותו לא מעל, כי אין מעילה בדבר שלא נאסר עליו. ואם כן הוא הדין בבעל שהדיר את אשתו והנהג אותה, שהוא עצמו לא יעבור על 'בל יחל' כי אף שהדיר את אשתו, עליו לא חל כל איסור! וה'לחם משנה' (לעיל פ"ה ה"א) מבאר את שיטת הרמב"ם: במעילה (אם יש מעילה בקונמות), האיסור אכן לא חל בדבר שלא נאסר עליו, וכן הוא בהקדש. אבל ב'בל יחל', היות והבעל הדיר את אשתו והוא זה שהנהג אותה – הרי עבר על נדרו ולכן לוקה.

הלכות נדרים פרק י, הלכה יב: **מִי שֶׁהִדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ בְּמִרְחָשׁוֹן וְאָמַר לָהּ: שְׂאִין אֶתְּ נִהְיִית לִי מִכָּאן וְעַד הַפֶּסַח אִם תִּלְכִי לְבֵית אֲבִיךָ מֵחַיִּים וְעַד סְבוֹת – הָרִי זֶה אֲסוּרָה לְהִנָּחֹת לוֹ מִיָּד... וְאִם הִלְכָה לְפָנָי הַפֶּסַח וְחָרִי הוּא מְהֵרָה אוֹתָהּ לְפָנָי הַפֶּסַח – תָּרִי זֶה לֹאֲקָה.**

לדעת הרמב"ם הבעל שהדיר את אשתו והנהג אותה לוקה, אבל האשה אינה לוקה כי לא עברה על 'לא יחל דברו' שהרי אין זה דיבורה.

אבל לדעת הר"ן (נדרים טו, א. ד"ה הלכה) האשה שנהנתה מנכסים המודרים ממנה היא עצמה לוקה, ומה שאמרה תורה "לא יחל דברו" פירושו 'לא יחל דברו', אך הבעל אינו לוקה כי עליו לא חל כל איסור.

ועל שיטת הרמב"ם הקשה הר"ן (הובא בכסף משנה) מדברי הגמרא (שם לה, א) שגם לדעת רבי מאיר הסובר ש'יש מעילה בקונמות' (אדם שנאסר עליו דבר ב'קונם' ונהנה ממנו, עובר

יום שלישי י"ט סיון ה'תשע"ג

נדרים – לא לכל אחד

גישות בענין זה:

בתחילה הוא מושבח את מי שנודר ואוסר על עצמו דברים המותרים; בהלכה הבאה כותב שפרישות מדברי היתר עדיפה כשהיא בלי נדו; ובהלכות דעות (פ"ג ה"א) הוא

הלכות נדרים פרק יג הלכה כג' כד: **מִי שֶׁנָּדַר נְדָרִים כְּדִי לְבַנֵּן דַּעוֹתָיו וּלְתַמֵּן מַעֲשָׂיו – תָּרִי זֶה זָרִי וּמַשְׁבַּח... לֹא יִקָּה אָדָם בְּנְדָרֵי אִסוּר.**

האם נדר הינו דבר חיובי? אנו מוצאים ברמב"ם שלוש

לפרוש ממותרות כדי שלא יגרמו לו ירידה. עבודת ה' שלו מתבטאת בפרישות ללא נדרים.

למעלה מזה הוא מי שכבר הגיע לדרגה כה נעלית, ואין חשש שדברי היתר יגרמו לו ירידה. עליו אמרו חז"ל "דייך מה שאסרה תורה" – כי אדם בדרגה זו, צריך לעסוק עם עניני העולם, לברר ולזכך אותם, בבחינת "כל מעשיך יהיו לשם שמים".

(לקוטי שיחות 22, נמוך 191)

מתנגד לעצם הנהגת פרישות מדברי היתר, שהרי "דייך מה שאסרה תורה".

מסתבר לומר, שיש כאן שלוש דרגות שונות בעבודת ה': יש אדם חומרני הלוט אחר מותרות. עד כדי כך, שאינו מצליח לעצור את עצמו. רק נדר יתן בידו כוח לפרוש מתאוותיו. אדם כזה, עבודתו לה' היא באמצעות נדרים. למעלה מזה ישנו אדם שאינו להוט אחר מותרות. הוא לא זקוק לנדר כדי לעצור את עצמו, אך בכל זאת עליו

יום רביעי כ' סיון ה'תשע"ג

שהיית הנזיר במקום טומאה

פשיטא שהוא לוקה".

וה'שאגת אריה' (החדשות סי' י"ב) מיישב:

הנכנס בשידה תיבה ומגדל לבית הקברות וקיבל עליו נזירות – הכניסה למקום וקבלת הנזירות נעשו בהיתר, וכאשר חבירו פרע את המעזיבה ובטלה החציצה הרי השהיה במקום הטומאה היא 'לאו שאין בו מעשה', ולכן אינו לוקה.

ואף שלענין בגד כלאים "אם התרו בו ואמרו לו פשוט פשוט והוא לבוש בו ושהה כדי לפשוט וללבוש... חייב" (הל' כלאים פ"י ה"ל), הרי זה מכיוון שתחילת הליבישה היתה על ידי מעשה נחשבת גם השהיה כמעשה. אך זהו דוקא בכלאים, שתחילת הליבישה באיסור, ולכן כשמשיך להיות לבוש, השהיה נגזרת אחר תחילת המעשה. ואינו דומה לנזיר שנכנס לבית הקברות 'בשידה תיבה ומגדל' ותחילת מעשהו בהיתר. מה שאין כן כאן, שהנזיר נכנס למקום טומאה המשיך לשהות במקום הטומאה גם לאחר שנודע לו, כיון שתחילת המעשה היתה באיסור (אף כי בשוגג) כל שהייתו באהל המת נחשבת כ'מעשה', ולוקה.

הלכות נזירות פרק ה', הלכה יט: נְכַנְס לְאֹהֶל הַמֵּת אוֹ לְבֵית הַקְּבָרוֹת בְּשִׁנְיָהּ, וְאַחַר שֶׁנִּדְרַע לוֹ הַתְּרוּ בוֹ, וְלֹא קִפֵּץ וַיֵּצֵא אֶלָּא עִמְד שָׁם – הָרִי זֶה לֹקֵה. וְהוּא שִׁישְׁהָא שָׁם בְּדֵי הַשְּׁתַחֲוּיָה.

הקשה ה'לחם משנה': להלן (פ"ו ה"ט) כתב הרמב"ם שהנכנס לבית הקברות בתוך שידה תיבה ומגדל החוצצים בינו לטומאה וקיבל עליו נזירות, ואחר כך בא חבירו ופרע עליו את המעזיבה, כך שהחציצה הוסרה ונטמא, למרות שלא יצא אלא המשיך לשהות שם - אינו לוקה. ולכאורה הדברים סותרים לדבריו כאן, שהנזיר שנכנס לאהל המת או לבית הקברות בשגגה ולאחר שנודע לו המשיך לשהות שם ולא יצא לוקה!

והרדב"ז מחלק:

כאן - לאחר שנודע לו התרו בו שיצא ולא יטמא נזרו ולא יצא (וכלשון הרמב"ם: "ואחר שנודע לו התרו בו ולא קפץ ויצא") ולכן לוקה על שהייתו, ואילו להלן - בנכנס לבית הקברות בשידה תיבה ומגדל וקיבל עליו נזירות לא התרו בו שיצא, ולכן אינו לוקה, אבל "אם התרו בו ושהה,

יום חמישי כ"א סיון ה'תשע"ג

תספורת בבית הכנסת

בעזרה, אך הרי התגלח בעזרת הנשים, ומכאן שבמקום קדושה פחותה כעזרת נשים אין לחשוש לבזיון של תגלחת, וכיון שקדושת הר הבית כולו חמורה מקדושת בית הכנסת, שהרי להר הבית אסור להכנס במגעו (הל' בהב"ח פ"ז ה"א-ב) ואילו לבית הכנסת מותר (הל' תפילה פ"א ה"ו), הרי אם בעזרת נשים של בית המקדש הותרה תגלחת מצוה כל שכן בבית הכנסת.

מצד שני, אפשר לדחות ראייה זו בנימוק שתגלחת הנזיר היא מצוה מהתורה וחייבים לעשותה דוקא בבית המקדש, אלא שמשום בזיון אין עושים אותה בעזרה אלא בעזרת הנשים, אך כל תגלחת אחרת אסורה אף בעזרת הנשים. ודוגמא לדבר ממצות אכילת קדשים שבהכרח לעשותה במקדש ולכן מותרת, אך אכילה סתם אסורה במקדש. ואם כן גם תגלחת הקטנים שאין חובה לעשותה בבית הכנסת יש לאסרה משום בזיון המקום. ומכל מקום, לכבד אנשים חשובים לגזוז מעט מהשערות וודאי מותרת בבית הכנסת

(בית אהרן וישראל, גליון קנד ע' קס"ט)

הלכות נזירות פרק ח', הלכה ג: וְחִיבֵן מְגַלַּח שְׂעָרוֹ? בְּעִזְרַת הַנְּשִׁימִים... מְגַלַּח עַד שִׁיתִּיהָ פֶּתַח הַעֲזָרָה פְּתוּחָה, שֶׁנֶּאֱמַר: פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. לֹא שִׁינְלַח בְּגִיד הַפֶּתַח, שֶׁזֶה בְּזִיוֹן מִקֹּדֶשׁ הוּא. מִכֵּאֵן שְׂגִילוֹחַ בְּמִקוֹם קָדוֹשׁ נִחְשָׁב כְּדֶרֶךְ בְּזִיוֹן, וְאִם כֵּן לְכֹארוֹהָ אִסוּר לְהִסְתַּפֵּר בְּבֵית הַכִּנְסַת שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת בּוֹ תִשְׁמִישׁ בְּזִיוֹן (לעיל הל' תפילה פ"א ה"ו).

ולפי זה תמה ב'שדי חמד' (אסיפת דינים מע' בית הכנסת, ע' על המנהג בירושלים לעשות תגלחת ראשונה לקטן בתוך בית הכנסת והרי זה דרך בזיון? וכתב, שאולי מאחר והיא תגלחת מצוה כי בתגלחת הראשונה מניחים לקטן פאות בראשו, ובאותם ימים לא היו בירושלים בתים מרווחים להכיל בהם את הקהל לעשות את השמחה בציבור, התיירו תגלחת זו בבית הכנסת.

ולכאורה יש לתמוה על ביאור זה שהרי איסור הגילוח נלמד מתגלחת הנזיר שהיא מצוה מן התורה, ובכל זאת אסורה בבית המקדש משום בזיון!

ויש שכתבו (יחזה דעת ח"ה סי' לה) שאמנם הנזיר לא התגלח

יום שישי כ"ב סיון ה'תשע"ג

נדבת הגוי ל'בדק הבית'

ג, עולה שדמי נדבת גוי שדינם להגנו אין מועלין בהם, ואם כדברי הרמב"ם כאן שנדרי הגוי לשם הקדש יגנו, מדוע מועלין בהם? וביאר:

כאן מדבר הרמב"ם באופן שהגוי נודר ומעריך ואינו מפרט לאיזה מטרה אלא "נדר על דעת ישראל" ואין אנו אומרים שכוונתו לבדק הבית כיון שהתורה מונעת מהגוי לנדב לבדק הבית ("לא לכם ולנו לבנות וגו'"), ולכן מקבלים ממנו הן 'דבר מסוים' והן 'דבר שאינו מסוים' ובית דין מוציאים אותו לכל דבר שיראה להם, חוץ מבדק הבית ובדק ירושלים. אבל בהלכות מתנות עניים מדובר ב"גוי שהתנדב לבדק הבית" במפורש ואז לכתחילה אין מקבלים ממנו כלל, אך כדיעבד אם לקחו ממנו 'דבר מסוים' מחזירים לו, ודבר 'שאינו מסוים' אין מחזירים, כי אף שנאמר "ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלים", כיון שה'חלק' וה'זכרון' אינו ניכר, יש להתיר. ומה שכתב הרמב"ם בהלכות מעילה, שקדשי גוי מועלים בהם – הרי זה רק כאשר פירש שנתינתו היא לבדק הבית ובדבר 'שאינו מסוים', שאז נתינתו אינה נגזרת אלא משתמשים בה לבדק הבית ולכן מועלים בה.

הלכות ערכין וחרמין פרק א, הלכות יא"יב: עוֹבְד בּוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת שְׁאָמַר: דְּמֵי עָלִי, או דְּמֵי פְלוֹנִי עָלִי – נוֹתֵן כְּפִי נִדְרוֹ. וְאִינוֹ נוֹפֵל לְלִשְׁכָּה, שְׂאִין מְקַבְּלִין מִן הָעוֹבְדֵי בּוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת נִדְבָה או נִדְר לְחֹזֵק אֶת בְּדֵק הַבַּיִת או בְּדֵק יְרוּשָׁלַם. וּמָה עָשָׂה בְּהֵן?.. אִם נִדְר עַל דַּעַת יִשְׂרָאֵל – יוֹצִיאֻהוּ בֵּית דִין כְּמָה שְׂרָאָה לָהֶם חוּץ מִבְּדֵק הַבַּיִת וּבְדֵק יְרוּשָׁלַם; וְאִם אָמַר: לְשָׁמַיִם נִדְרָתִי – יִגְנוּ. והקשה הלחם משנה:

לכאורה, דברי הרמב"ם כאן "שאינ מקבלים מן הגוים" נדבה לבדק הבית ולירושלים, סותרים לדבריו בהלכות מתנות עניים (פ"ח ה"ח): "גוי שהתנדב לבדק הבית אין מקבלים ממנו לכתחילה, ואם לקחו ממנו אין מחזירין לו. היה הדבר מסוים כגון קורה או אבן מחזירין לו, כדי שלא יהא להם דבר מסוים במקדש", היינו שרק דבר מסוים אין מקבלים מהגוי!

ועוד: כאן כתב הרמב"ם שאם אמר הגוי 'לשמים נדרתי', כיון שאי אפשר להשתמש בנדבותיו לדברים שאינם 'בדק הבית ובדק ירושלים' – יגנו, ולפי זה יש להקשות מדוע כתב בהלכות מעילה (פ"ה ט"ו): "קדשי גוים, אם לבדק הבית הקדישו מועלין בהם", והרי מדברי הגמרא בערכין (ה).

שבת קודש כ"ג סיון ה'תשע"ג

התוקף של גאולת בעל השדה

ביד המקדיש? אלא כוונת הרמב"ם, שמעתה אף אם ישוב וימכור אותה לאחר תחזור אליו ביובל, כי לאחר שגאלה מן ההקדש היא כ'שדה אחוזה' ולא כ'שדה מקנה' (רדב"ז). אמנם, הלכה זו, שאם חזר המקדיש וגאל את השדה מיד אחר שגאלה מן ההקדש אינה יוצאת מידו ביובל – היא בהתאם לגירסת הגמרא (ערכין כה, א) שהיתה לפני הרמב"ם. אך גירסת הגמרא לפנינו היא: "גאלה אחר... וגאלה [המקדיש] מידו יוצאה לכהנים ביובל", כי רק אם המקדיש גאל את השדה היא חוזרת להיות 'שדה אחוזתו' ואינה יוצאת מידו ביובל, אבל אם אדם אחר גאלה, הרי אף שבעל השדה קנאה ממנו – הרי היא כ'שדה מקנה' ויוצאת לכהנים ביובל (תוס' ערכין כו, א ד"ה אילימא). וכך גרס גם הראב"ד.

הלכות ערכים וחרמים פרק ד הלכה ה: נאלה המקדיש קודם שיגיע היובל-הרי זו חוזרת לבעליה... אבל אם נאלה אותו בתו או שאר קרוביו או נכרי מיד התקדש, אם חזר המקדיש ונאלה מידם – חוזרת לו לעולם. ואם לא נאלה מידם אלא הניע היובל והיא תחת יד הכת או שאר קרובים או נכרי-הרי זו יוצאה להקדש, ואינה חוזרת לבעלים לעולם, אלא תהיה אחוזה לכהנים. אם הגואל את השדה מן ההקדש אינו המקדיש או בנו אלא "בתו או שאר קרוביו או נכרי" והגיעה שנת היובל, הרי היא יוצאת מרשותו ומתחלקת בין הכהנים, אך כאשר המקדש חזר וקנה אותה מיד הגואל והיא בידו, בהגיע שנת היובל "חוזרת לו לעולם". ומה פשר הביטוי "חוזרת לו לעולם" והרי השדה כבר

שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום - י"ז כ"ג סיון ה'תשע"ג

יום ראשון י"ז סיון ה'תשע"ג

הלכות נדרים

פרק ז

1 א. שנים שנאסרה הנאת כל אחד מהן על חברו, בין בנדר
 2 בין בשבועה - הרי אלו מתרין לתחזיר אברה זה לזה,
 3 מפני שהיא מצוה. ובמקום שדרבן שנוטל שכר המחזיר
 4 את האברה, יפל השכר להקדש - שאם יטל שכר, נמצא
 5 נהנה; ואם לא יטל שכר, נמצא מהנה [בביתורו].
 6 ב. ומתרין בדברים שהן בשתפות כל ישראל, כגון הר
 7 הבית והעצרות והבאר שבאמצע הדרך; ואסורין בדברים
 8 שהן בשתפות כל אנשי העיר, כגון הרחבה שבפני
 9 והמרחץ ובית הכנסת והתבה והספריים.
 10 ג. וכיצד יעשו, כדי שיהיו מתרין בדברים אלו? כל אחד
 11 משניהן כותב חלקו לנשיא, או לאחד משאר העם, ומזכה
 12 לו בחלקו על ידי אחר. ונמצא כל אחד מהן כשיבגס
 13 למרחץ שהוא לכל אנשי העיר, או לבית הכנסת - אינו
 14 נכנס לרשות חברו, אלא לרשות אחרים; שהרי כל אחד
 15 מהן נסתלק מחלקו במקום זה, ונתנו במתנה.
 16 ד. היו שניהן שתפין בחצר - אם יש בה דין חלקה [ארבע
 17 אמות לכל אחד], הרי אלו אסורין להכנס לה, עד שייחלקו
 18 ויבגסו כל אחד ואחד לחלקו; ואם אין בה דין חלקה - כל
 19 אחד ואחד נכנס לביתו, והוא אומר בתוך שלו נכנס. ובין
 20 כף ובין כף, שניהן אסורין להעמיד רחים ותנור ולגדל
 21 תרנגולין בחצר זו.
 22 ה. שנים שהיו שתפין בחצר [שאינו בה דין חלוקה], ונדר
 23 אחד מהן שלא ינהג בו השני - כופין את הנדר למכר
 24 חלקו. נדר שלא ינהג הוא בשני - הרי זה מתר להכנס
 25 לביתו, מפני שברשותו הוא נכנס; אבל אינו יכול
 26 להשתמש בחצר, כמו שבארנו.
 27 ו. הנה אחד מן השוק אסור בהנחת אחד משניהן, הרי זה
 28 מתר להכנס לחצר זו - מפני שהוא אומר לו: 'לתוך של
 29 חברך אני נכנס, ואיני נכנס לתוך שלך'.
 30 ז. מי שאסר הנחת אמה מן האמות על עצמו - הרי זה
 31 מתר לקח מהן ביותר [בביתורו], ולמכר להן בפחות
 32 [בביתורו]. אסר הנחתו עליהן - אם שומעין לו שיקח מהן
 33 בפחות וימכר ביותר, מתר; ואין גוזרין כן שלא ימכר,
 34 גזרה שמה יקח - שהרי לא נדר מאיש אחד כדי שנגזר
 35 עליו, אלא מאמה בלה, שאם [ששם] אי אפשר לו לשא
 36 ולתן עם זה, ישא ויתן עם אחר. לפיכך, אם אסר הנחתו
 37 עליו - הרי זה משאלו ומלנה אותן; אבל לא ישאל מהן,
 38 ולא ילנה מהן.

42 ח. אסר הנחתו עליהן והנחתן עליו - לא ישא ויתן עמהן;
 43 וכן הם לא ישאו ולא יתנו עמו, ולא ישאל ולא ישאל
 44 להן, ולא ילנה מהן, ולא ילנה אותן.
 45 ט. אסר על עצמו הנחת בני העיר - אסור להשאל על
 46 נדרו לחכם מבני אותה העיר ההיא; ואם נשאל והתיר
 47 לו, הרי נדרו מתר, כמו שבארנו.
 48 י. מי שאסר הנחת הפריות עליו - הרי זה מתר להנות
 49 בלקט שכחה ופאה וימנע עני המתחלק בגרנות, אבל
 50 לא שבתוף הבית.
 51 יא. מי שאסר הנחתו על הפקנים ועל הלויים - הרי אלו
 52 באין ונוטלין מתנותיהן על כרחו; ואם אמר: 'פקנים אלו
 53 ולויים אלו' - הרי אלו אסורין, ויתן תרומותיו ומעשרותיו
 54 לכהנים ולויים אחרים. והוא הדין במתנות עניים, עם
 55 הפקנים.
 56 יב. מי שהיתה הנחתו אסורה על חברו, ואין לחברו מה
 57 יאכל - הולך אצל החבנני ואומר: 'איש פלוני אסור
 58 בהנתי ואיני יודע מה אעשה'; אם הלך החבנני ונתן לו,
 59 ובא ונטל מזה - הרי זה מתר.
 60 יג. היה ביתו לבנות, גדרו לגדר, שדהו לקצר, והלך אצל
 61 הפועלים ואמר: 'איש פלוני אסור בהנתי ואיני יודע מה
 62 אעשה', והלכו הן ועשו עמו, ובאו לזה ונתן להן שכרן
 63 - הרי זה מתר; שנמצא זה שפרע לו חובו, וכבר בארנו
 64 שזה מתר לפרע חובו.
 65 יד. היו מהלכין בדרך, ואין לו מה יאכל - נותן לאחד
 66 משוים מתנה, והלה מתר בה; ואם אין עמה אחר, מניח
 67 על הסלע ואומר: 'הרי הן מפקרין לכל מי שיחפץ', והלה
 68 נוטל ואוכל.
 69 טו. נתן לאחד מתנה ואמר לו: 'הרי הסעודה הזו נתונה
 70 לך מתנה, וכבוא פלוני שהוא אסור בהנתי, ויאכל עמנו'
 71 - הרי זה אסור. ולא עוד, אלא אם נתן לו סתם, וחזר
 72 ואמר לו: 'רצונך שיבוא פלוני ויאכל עמנו?' - אם הוכיח
 73 סופו על תחלתו, שלא נתן לו אלא על מנת שיבוא פלוני
 74 ויאכל - הרי זה אסור; כגון שהיתה סעודה גדולה, והוא
 75 רוצה שיבוא אביו או רבו וכיוצא בהם לאכל מסעודה זו,
 76 שהרי סעודתו מוכחת עליו שלא גמר להקנות לו. וכן כל
 77 פיוצא בזה.
 78 טז. כל מתנה שאם הקדישה [המקבל] לא תהיה מקדשת
 79 - אינה מתנה. וכל הנותן לזה מתנה על מנת להקנותה
 80 לאחר, הרי זה האחר קנה בעת שיקנה לו הראשון; ואם
 81 לא הקנה לו הראשון לאותו האחר, לא קנה לא ראשון
 82 ולא שני.
 83 יז. מי שנאסרה הנחתו על בעל בתו, והוא רוצה לתת
 84 לבתו מעות, כדי שתהיה נהנית מהן ומוציאה אותן
 85 בחפציה [צרכיה ורצונותיה] - הרי זה נותן לה ואומר לה:

47 הייתי יודע, הייתי אומר: פלוני ופלוני אסורין ואבי מתר' 48 - הרי בלן מתרין. אבל אם אמר קשהגיע אליהם: 'אלו 49 הייתי יודע שאבי ביניכם, הייתי אומר: בלכם אסורין חוץ 50 מאבי' - הרי בלן אסורין חוץ מאבי; שהרי גלה דעתו 51 שלא התיר מקצת הנדר, אלא כמו שנדר הנה נודר ומתנה 52 על אביו.

53 ז. וכן האומר: 'היין קרפן עלי, מפני שהיין רע למעים', 54 אפרו לו: 'הרי המישן יפה למעים' - אם אמר: 'אלו 55 הייתי יודע, לא הייתי נודר', ואפלו אמר: 'אלו הייתי 56 יודע, הייתי אומר: החדש אסור והיין מתר' - מתר בישן 57 ובחדש; אבל אם אמר: 'אלו הייתי יודע, הייתי אומר: 58 כל היינות אסורות עלי חוץ מן המישן' - הרי זה מתר 59 במישן בלבד. וכן כל פיוצא בזה.

60 ח. כל הנודר או הנשבע, רואין דברים שבגללן נשבע או 61 נדר, ולומדין מהן לאיזה דבר נתפנו; והולכין אחר הענין 62 [=הנסיבות], לא אחר כל משמע הדבור. כיצד? הנה טעון 63 משא של צמר או של פשתים, והייע והייע ריחו קשה, 64 ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר ופשתים לעולם - 65 הרי זה מתר ללבש בגדי צמר או פשתים ולכסותן 66 [להתכסות בהם], ואינו אסור אלא להפשילן לאחוריו. 67 הנה לבוש בגד צמר ונצטער בלבישתו, ונשבע או נדר 68 שלא יעלה עליו צמר לעולם - אסור ללבש, ומת' לטען 69 עליו; ומת' להתכסות בגדי צמר, שלא נתפנו זה אלא 70 לבגד צמר. וכן כל פיוצא בזה.

71 ט. היו מבקשין ממנו שישא קרובתו, והוא ממאן 72 [=מסרב], ופצרו בו, ונדר או נשבע שלא תהנה בו לעולם, 73 וכן המגרש את אשתו, ונשבע או נדר שלא תהנה בו 74 לעולם - הרי אלו מתרות להנות לו, שאין פגנתו אלא 75 לשם אישות.

76 י. וכן הקורא לחברו שישעד אצלו, ומאן, ונשבע או נדר 77 שלא יכנס לביתו, ולא ישתה לו טפת צונן - הרי זה מתר 78 להכנס לביתו ולשתות לו צונן; שלא נתפנו זה אלא שלא 79 יאכל וישתה עמו בסעודה זו. וכן כל פיוצא בזה.

80 יא. האומר לחברו: 'לביתך איני נכנס, ושךך איני לוקח', 81 בין בנדר בין בשבועה, ומת או מכרן לאחר - הרי זה מתר 82 להכנס לבית, ולקח השדה מן היורש או מן הלוקח; שלא 83 נתפנו זה, אלא כל זמן שהן ברשותו. אבל אם אמר: 84 'לבית הנה איני נכנס, ושךך זו איני לוקח', ומת או מכרן 85 לאחר - הרי זה אסור.

86 יב. אמר לחברו: 'השאלני פרתך', אמר לו: 'אינה 87 פנויה', נשבע או נדר ואמר: 'שדי איני חורש בה לעולם' 88 - אם הנה דרכו לחרש בידו, הוא אסור וכל אדם מתרין 89 לחרש לו בה; ואם אין דרכו לחרש בידו, הוא וכל אדם 90 אסורין. וכן כל פיוצא בדברים אלו.

91 יג. מי שנשבע או נדר שישא אשה, או שיקנה בית, או 92 שישא בשניה [לדרך ארוכה], או פרש [=יפליג] בים - 93 אין מחביין אותו לשא או לקנות או לצאת מיד, אלא עד

1 'הרי המעות האלו נתונין לך במתנה, ובלבד שלא יהא 2 לבעליך בהן רשות, אלא יהיו למה שאת נותנת לפיד', או 3 'למה שתלבשי', וכיוצא בזה. ואפלו אמר לה: 'על מנת 4 שאין לבעליך בהן רשות, אלא מה שתצוי עשי בהן' - 5 לא קנס הבעל, ומה שתצוה תעשה בהן. אבל אם נתן לה 6 מתנה ואמר לה: 'על מנת שאין לבעליך בהן רשות, ולא 7 פרש שתהיה המתנה הזאת לך וילכוך, או למה שתצוה 8 תעשה בה' - הרי קנה אותה הבעל לאכל פרותיה; ודבר 9 זה אסור, שהרי הוא אסור בהנחת חוננו.

פרק ח

10

11 א. מי שנדר או נשבע, ופרש בשעת נדרו דבר שנדר או 12 נשבע בגללו - הרי זה כמי שתלה נדרו או שבועתו באותו 13 דבר; ואם לא נתקנס אותו דבר שנשבע בגללו, הרי זה 14 מתר.

15 ב. כיצד? נדר או נשבע שאינו נושא אשה פלונית שאביה 16 רע, שאינו נכנס לבית זה שפלב רע בתוכו - מתו, או 17 שעשה האב תשובה - הרי זה מתר; שנה כמי שנדר או 18 נשבע ואמר: 'שלא אשא פלונית ולא אכנס לבית זה, אלא 19 אם בן נסתלק ההוג'. וכן כל פיוצא בזה.

20 ג. אבל הנודר או הנשבע שאינו נושא פלונית הכעורה, 21 ונמצאת נאה, שחרה ונמצאת לבנה, קצרה [=נמוכה] 22 ונמצאת ארבה [=גבוהה], שאין אשתי נהנית לי שגובה 23 את פיסה ושהפת את בני' ונודע שלא גובה ולא הפת - 24 הרי זה מתר; מפני שהוא נדר טעות, והוא בכלל נדרי 25 שגגות שהן מתרין; ואין זה כתולה נדרו בדבר ולא נתקנס 26 הדבר - שהרי הסבה שבגללה נדר לא היתה מצויה 27 [=מלכתחילה], וטעות היתה.

28 ד. ולא עוד, אלא מי שראה אנשים מרחוק אוכלים תאנים 29 שלו, אמר להם: 'הרי הן עליכם קרפן', כיון שקרב אליהם 30 והביט, והרי הם אביו ואחיו - הרי אלו מתרין; אף על 31 פי שלא פרש הסבה שהדין בגללה, הרי זה כמי שפרש 32 - שהדבר [=הנסיבות] מוכיח שלא אסר עליהן, אלא 33 שהיה בדעתו שהן זרים. וכן כל פיוצא בזה.

34 ה. מי שנדר או נשבע, ונולד לו [=נחחדש אצלו] דבר 35 שלא היה בלבו בשעת השבועה או בשעת הנדר - הרי 36 זה אסור, עד שישאל לחכם ויתיר את נדרו. כיצד? אסר 37 את עצמו בהנחת פלוני, או שלא יכנס למקום פלוני, 38 ונעשה אותו האיש סופר, ואותו מקום בית הנכנסת - אף 39 על פי שהוא אומר: 'אלו הייתי יודע שנה נעשה סופר 40 ומקום זה יעשה בית הנכנסת, לא הייתי נודר או נשבע' - 41 הרי זה אסור להנות ולהפנס, עד שיתיר נדרו כמו 42 שבארנו. וכן כל פיוצא בזה.

43 ו. כל נדר שהת' מקצתו, הת' פלו; והוא הדין בשבועה. 44 כיצד? ראה אנשים מרחוק אוכלין פרותיו, ואמר: 'הרי 45 הן עליכם קרפן', וכשהגיע אליהם, והנה הם אביו ואנשים 46 זרים - הואיל ואביו מתר, בלן מתרין; ואפלו אמר: 'אלו

מתוך מהדורת חזק

47 וּבְקָרְבָּיִם, וּמִתָּר בְּחֻבֵּיָם. וְאִם מִרְאִיַּי הַדְּבָרִים [=הנסיבות]
 48 בְּצַת שְׁנֹדֵר שְׁלֹא נִתְּפֹן זֶה אֶלָּא לְבָשֵׁר בְּהִמָּה בְּלִבְד, או
 49 לְבָשֵׁר עוֹף וּבְהִמָּה בְּלִבְד - הֲרִי זֶה מִתָּר בְּבָשֵׁר דְּגָיִם,
 50 וְאֶפְלוּ בְּמָקוֹם שֶׁהַשְּׁלִיחַ נִמְלָךְ עֲלֵיהֶן.
 51 ז. הַנּוֹדֵר מִן הַמְּבֻשָּׁל - מִתָּר בְּבִיזָה שְׁלֹא נִתְּבַשְׁלָה עַד
 52 שְׁקִפְתָּהּ [התקשתה], אֶלָּא נִתְּגַלְגְּלָה [=התחממה] בְּלִבְד.
 53 הַנּוֹדֵר מִמַּעֲשֵׂה קִדְרָה [=סיר] - אֵינּוּ אֲסוּר אֶלָּא מִדְּבָרִים
 54 שְׁמִרְתִּיחִין אוֹתָן בְּקִדְרָה, כְּגוֹן רִיפּוֹת [=גרסיס] וְלִבְיָבוֹת
 55 וְכִיּוֹצֵא בָהֶן; אֲסוּר עֲצָמוֹ מִכָּל הַיֹּדֵד לְקִדְרָה, הֲרִי זֶה אֲסוּר
 56 בְּכָל הַמִּתְּבַשְׁלִין בְּקִדְרָה [אפילו שאחרי הבישול נאפים או
 57 מִיטוּגִינִים].
 58 ח. הַנּוֹדֵר מִן הַדְּגָיִם, מִתָּר בְּצִיר [רוטב הדג] וּבְמֵרִיס
 59 [שומן דגים] שֶׁל דְּגָיִם. הַנּוֹדֵר מִן הַחֵלֶב - מִתָּר בְּקוֹס, וְהוּא
 60 הַמַּיִם הַנּוֹבְדִלִין מִן הַחֵלֶב; נֵדֵר מִן הַקּוֹס, מִתָּר בְּחֵלֶב. נֵדֵר
 61 מִן הַגְּבִינָה, אֲסוּר בָּהּ בֵּין מְלִיחָה בֵּין תְּפֵלָה.
 62 ט. הַנּוֹדֵר מִן הַחֲטָיִם, אֲסוּר בָּהֶן בֵּין חֵיין בֵּין מְבֻשְׁלִים.
 63 'חֲטָה חֲטָיִם שְׂאִינֵי טוֹעֵם', אֲסוּר בָּהֶן בֵּין קִמַח בֵּין פֶּת;
 64 'חֲטָה שְׂאִינֵי טוֹעֵם', אֲסוּר בָּהּ בְּאַפְוִיָּה [חטה], בְּלִשׁוֹן
 65 יַחֲדֵי, מִתִּיחַסַת לִפְתָּהּ וּמִתָּר לְכַס [גרגרי חיסה]; 'חֲטָיִם
 66 שְׂאִינֵי טוֹעֵם', מִתָּר בְּאַפּוּי וְאֲסוּר לְכַס; 'חֲטָה חֲטָיִם שְׂאִינֵי
 67 טוֹעֵם', אֲסוּר בֵּין בְּאַפּוּי בֵּין לְכַס. וְהַנּוֹדֵר מִן הַדְּגָן אוֹ מִן
 68 הַתְּבוּאָה, אֵינּוּ אֲסוּר אֶלָּא מִתְּמַשֵּׁת הַמֵּינִין [מיני דגן].
 69 י. הַנּוֹדֵר מִן הַיֵּרֶק, מִתָּר בְּדִלוּעִין. מִן הַכְּרִישִׁין [=כרתי],
 70 מִתָּר בְּקִפְלוּטוֹת [סוג של כרתי שמקורו בארץ]. הַנּוֹדֵר מִן
 71 הַפְּרוּב - אֲסוּר בְּמִים שֶׁנִּתְּבַשְׁל בּוֹ הַכְּרוּב, שֶׁהֲרִי מִי
 72 הַשְּׁלֵקוֹת כְּשֶׁלְּקוֹת. נֵדֵר מִמֵּי הַשְּׁלֵקוֹת, מִתָּר בְּשֵׁלְקוֹת
 73 עֲצָמָן. הַנּוֹדֵר מִן הַרְטֹב, מִתָּר בְּתַבְלִין שְׁבוּ; מִן הַתְּבָלִין,
 74 מִתָּר בְּרֹטֵב. הַנּוֹדֵר מִן הַגְּרִיסִין, אֲסוּר בְּמִקְפָּה [=תבשיל
 75 סומך] שֶׁל גְּרִיסִין.
 76 יא. הַנּוֹדֵר מִפְּרוֹת הָאֶרֶץ - אֲסוּר מִפְּרוֹת הָאֶרֶץ, וּמִתָּר
 77 בְּכִמְהִין [סוג פטריות שבתוך האדמה] וּפְטָרִיּוֹת; וְאִם אָמַר:
 78 'כָּל גְּדוּלֵי קִרְקַע עָלַי' - אֲסוּר אִף בְּכִמְהִין וּפְטָרִיּוֹת; אִף
 79 עַל פִּי שְׂאִינֵן יוֹנְקִין מִן הַקִּרְקַע, גְּדִלִין הֵן בְּקִרְקַע.
 80 יב. הַנּוֹדֵר מִפְּרוֹת שָׁנָה - אֲסוּר בְּכָל פְּרוֹת הַשָּׁנָה, וּמִתָּר
 81 בְּגִדִים וּטְלָאִים וּבְחֵלֶב וּבְבִיצִים וּבְגוֹזְלוֹת; וְאִם אָמַר:
 82 'גְּדוּלֵי שָׁנָה עָלַי', אֲסוּר בְּכֻלָּן. הַנּוֹדֵר מִפְּרוֹת הַקַּיִץ, אֵין
 83 אֲסוּר אֶלָּא בְּתֵאנִים.
 84 יג. וּבְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן - הִזְהַר בְּעֵקֶר הַגְּדוּל,
 85 שֶׁהוּא: בְּנֵדְרִים - הַלּוֹף אַחֵר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם שֶׁבְּאוֹתוֹ
 86 מְקוֹם, בְּאוֹתָהּ לְשׁוֹן, וּבְאוֹתוֹ זְמַן. וְעַל פִּי הָעֵקֶר זֶה תּוֹרָה
 87 וְתֵאמַר: 'זֶה הַנּוֹדֵר אֲסוּר בְּדָבָר פְּלוּנִי, וּמִתָּר בְּדָבָר פְּלוּנִי'.
 88 יד. הַנּוֹדֵר מִן הָעֲנָבִים, מִתָּר בֵּינָן וְאֶפְלוּ הַחֲדָשׁ; מִן
 89 הַזֵּיתִים, מִתָּר בְּשֶׁמֶן; מִן הַתְּמָרִים, מִתָּר בְּדִבְשׁ תְּמָרִים; מִן
 90 הַסְּתִנְיּוֹת [ענבים חמוצים], מִתָּר בְּחֻמְץ סְתִנְיּוֹת. מִן הַיַּיִן,
 91 מִתָּר בֵּינָן תְּפוּחִים; מִן הַשְּׂמֹן, מִתָּר בְּשֶׁמֶן שְׂמִשְׁמִין; מִן
 92 הַדְּבִשׁ, מִתָּר בְּדִבְשׁ תְּמָרִים; מִן הַחֻמְץ, מִתָּר בְּחֻמְץ
 93 סְתִנְיּוֹת; מִן הַיֵּרֶק, מִתָּר בְּיִרְקוֹת שְׁדָה [שצמחו מעצמם]

1 שִׂימְצָא דְּבַר הַהֶגְוִן [=מתאים] לוֹ. וּמַעֲשֵׂה בְּאִשָּׁה שְׁנֹדֵרָה
 2 שְׂכַל מִי שִׂיתְּבַע אוֹתָהּ תִּנְשָׂא לוֹ, וְקִפְצוּ עָלֶיהָ בְּנֵי אָדָם
 3 שְׂאִינֵן הַגְּוִינִין לָהּ; וְאִמְרוּ חֲכָמִים: 'לֹא נִתְּפֹנָה זֹו אֶלָּא לְכָל
 4 מִי שִׂיתְּבַע אוֹתָהּ מִן הַהֶגְוִינִין לָהּ'. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.
 5 יד. הַמְּדִיר אֶת חֲבֵרוֹ, אוֹ שְׂנִשְׁבַּע, וְאָמַר לוֹ: 'שְׂתִבּוּא
 6 וְתִטַּל לְבִנְיָךְ כִּרְ אֶחָד חֲטָיִם, אוֹ שְׂתִי חֲבִיּוֹת שֶׁל זֵין' - הֲרִי
 7 זֶה יָכוֹל לְהִתִּיר נִדְרוֹ בְּלֹא שְׂאֵלָה לְחֻכְם, וְיֹאמַר לוֹ: 'כְּלוּם
 8 נִתְּפֹנְתָּ אֶלָּא לְכַבְדִּנִי, כְּבוֹדִי שְׁלֹא אֶטַל, וּכְבָּר הַגִּיעַ אֵלַי
 9 כְּבוֹד שְׁנֹדֵרְתָּ בְּשִׁבְלוֹ'. וְכֵן הַנּוֹדֵר אוֹ הַנִּשְׁבַּע 'שְׂאִין אִתָּהּ
 10 נְהַנֵּה לִי, אִם אֵין אִתָּהּ נוֹתֵן לְבִנִי כּוֹר שֶׁל חֲטָיִם וְשְׂתִי
 11 חֲבִיּוֹת שֶׁל זֵין' - הֲרִי זֶה יָכוֹל לְהִתִּיר נִדְרוֹ שְׁלֹא בְּשֵׂאֵלַת
 12 חֻכְם, וְיֹאמַר: 'הֲרִינִי כְּאֵלוֹ נִתְּקַבְּלִיתִי וְהַגִּיעוּ לְיַדִּי'. וְכֵן כָּל
 13 פִּיּוּצָא בְּזֶה.

פָּרָק ט

14
 15 א. בְּנֵדְרִים - הַלּוֹף אַחֵר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בְּאוֹתוֹ מְקוֹם,
 16 וּבְאוֹתָהּ לְשׁוֹן, וּבְאוֹתוֹ זְמַן שְׁנֹדֵר אוֹ נִשְׁבַּע בּוֹ. פִּיצַד? נֵדֵר
 17 אוֹ נִשְׁבַּע מִן הַמְּבֻשָּׁל - אִם דְּרָף אוֹתוֹ מְקוֹם בְּאוֹתָהּ לְשׁוֹן
 18 בְּאוֹתוֹ זְמַן שְׁקוֹרְאִין 'מְבֻשָּׁל' אֶפְלוּ לְצָלִי וּלְשׁוֹק
 19 [שנתבשל יותר מהראוי], הֲרִי זֶה אֲסוּר בְּכָל; וְאִם אֵין
 20 דְּרָפֵן לְקִרוֹת 'מְבֻשָּׁל' אֶלָּא לְבָשֵׁר שֶׁנִּתְּבַשְׁל בְּמִים וּבְתַבְלִין,
 21 הֲרִי זֶה מִתָּר בְּצָלִי וּבְשׁוֹק. וְכֵן הַמַּעֲשֵׂן, וְהַמְּבֻשָּׁל בְּחֲמִי
 22 טְבָרְהֵי, וְכִיּוֹצֵא בָהֶן - הוֹלְכִין בּוֹ אַחֵר הַלְּשׁוֹן שֶׁל בְּנֵי
 23 הָעִיר.
 24 ב. נֵדֵר אוֹ נִשְׁבַּע מִן הַמְּלִיחַ - אִם דְּרָפֵן לְקִרוֹת 'מְלִיחַ'
 25 לְכָל הַמְּלוּחִין, הֲרִי זֶה אֲסוּר בְּכָל הַמְּלוּחִין; וְאִם דְּרָפֵן
 26 שְׂאִין קוֹרְאִין 'מְלִיחַ' אֶלָּא לְדָג מְלִיחַ בְּלִבְד, אֵינּוּ אֲסוּר
 27 אֶלָּא בְּדָג מְלִיחַ.
 28 ג. נֵדֵר אוֹ נִשְׁבַּע מִן הַכְּבוּשׁ - אִם דְּרָפֵן לְקִרוֹת 'כְּבוּשׁ'
 29 לְכָל הַכְּבוּשִׁין, הֲרִי זֶה אֲסוּר בְּכָל; וְאִם אֵין דְּרָפֵן לְקִרוֹת
 30 'כְּבוּשׁ' אֶלָּא לְיֵרֶק כְּבוּשׁ בְּלִבְד, אֵינּוּ אֲסוּר אֶלָּא בְּכְבוּשׁ
 31 שֶׁל יֵרֶק. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.
 32 ד. הֵיוּ מִקְצַת בְּנֵי הַמְּקוֹם קוֹרִין לוֹ כָּף, וּמִקְצַתֵּן אֵין קוֹרִין
 33 - אֵין הוֹלְכִין אַחֵר הָרֵב; אֶלָּא הֲרִי זֶה סֶפֶק נֵדְרִים, וְכָל
 34 סֶפֶק נֵדְרִים לְהַחֲמִיר. וְאִם עָבַר, אֵינּוּ לוֹקָה.
 35 ה. פִּיצַד? נֵדֵר מִן הַשְּׂמֵן בְּמָקוֹם שֶׁמִּסְתַּפְּקִין [=משתמשים]
 36 בְּשֶׁמֶן זֵית וּבְשֶׁמֶן שְׂמִשְׁמִין, וְרַב אֲנָשֵׁי הַמְּקוֹם אֵין קוֹרִין
 37 'שְׂמֵן' סֵתָם אֶלָּא לְשֶׁמֶן זֵית, וְקוֹרִין לְשֶׁמֶן שְׂמִשְׁמִין 'שְׂמֵן
 38 שְׂמִשְׁמִין', וּמַעוּטֵן קוֹרִין אִף לְשֶׁמֶן שְׂמִשְׁמִין 'שְׂמֵן' סֵתָם
 39 - הֲרִי זֶה אֲסוּר בְּשִׁנְיָהֶם; וְאֵינּוּ לוֹקָה עַל שְׂמֵן שְׂמִשְׁמִין.
 40 וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.
 41 ו. כָּל דְּבַר שְׁדָרְף הַשְּׁלִיחַ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם לְהַמְלִיךְ [=לברר]
 42 עָלָיו, הֲרִי הוּא בְּכָלל הַמֵּין שֶׁנֶּאֱמַר לְשֵׁלִיחַ סֵתָם. פִּיצַד?
 43 מְקוֹם שְׁדָרְפֵן אִם יִשְׁלַח אָדָם שְׁלִיחַ לְקִנּוּת לוֹ בְּשָׂר סֵתָם,
 44 וְאָמַר: 'לֹא מִצְּאִיתִי אֶלָּא דְּגָיִם' - אִם נִשְׁבַּע בְּמָקוֹם זֶה אוֹ
 45 נֵדֵר מִן הַבֶּשֶׂר, נֶאֱסַר אִף בְּבָשֵׁר דְּגָיִם. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.
 46 וּבְכָל מְקוֹם - הַנּוֹדֵר מִן הַבֶּשֶׂר אֲסוּר בְּבָשֵׁר עוֹפוֹת

48 כג. הנודר מישׁראל, אסור בגרים; מן הגרים, מותר
49 בישׁראל. הנודר מישׁראל, אסור בכהנים ובלויים; מן
50 הכהנים ומן הלויים, מותר בישׁראל. הנודר מן הכהנים,
51 מותר בלויים; מן הלויים, מותר בכהנים. הנודר מבניו, מותר
52 בבני בניו. ובכל הדברים האלו וכיוצא בהן, דין הנודר
53 והנשבע אחד הוא.

יום שני י"ח סיון ה'תשע"ג

פָּרָק י

54 א. הנודר או הנשבע 'שאיני טועם היום', אינו אסור אלא
55 עד שתחשף [=עד הלילה]; 'שאיני טועם יום אחד', אסור
56 מעת לעת משעת נדרו. לפיכך, הנודר 'שאיני טועם היום'
57 - אף על פי שהוא מותר משתחשף, לא יאכל משתחשף
58 עד שישאל לחכם; וגוזה שמא ישבע פעם אחרת 'יום
59 אחד' ויאכל משתחשף, שהרי אין כל העם יודעין הפרש
60 שבין זה לזה.

61 ב. נדר 'שאיני טועם יום' - הרי זה ספק, ואסור מעת לעת
62 כאומר 'יום אחד'; ואם אכל אחר שחשקה, אינו לוקה.
63 'שאיני טועם שבת זו' - הרי זה אסור בשאר ימי השבת
64 וביום השבת, והרי הוא מותר מאחד בשבת; 'שאיני טועם
65 שבת אחת' - הרי זה אסור שבעת ימים, מעת לעת. אמר
66 'שבת' סתם, ולא פירש לא אחת ולא זו - הרי זה ספק,
67 ואסור שבעת ימים מעת לעת; ואם אכל אחר השבת -
68 אינו לוקה, כמו שבארנו.

69 ג. 'שאיני שותה חדש זה' - אסור בשאר החדש; אבל
70 ביום ראש חודש יהיה מותר, אף על פי שהיה חדש חסר.
71 'שאיני טועם חדש אחד' - אסור שלשים יום גמורים,
72 מעת לעת. נדר 'חדש' סתם - אסור שלשים יום מעת לעת,
73 מספק.

74 ד. 'שאיני אוכל בשר שנה זו' - אפלו לא נשאר מן השנה
75 אלא יום אחד, אין אסור אלא אותו היום; וביום ראש
76 השנה, מותר. וראש השנה לנדרים, הוא יום ראש חודש
77 תשרי. 'שאיני אוכל שנה אחת' - הרי זה אסור שנה
78 תמימה, מיום ליום; ואם נתעברה השנה, אסור בה
79 ובעבורה. 'שאיני אוכל שנה' - הרי זה אסור מיום ליום
80 מספק, כמו שבארנו.

81 ה. 'שאיני שותה יין שבויע זה' - אסור בשאר שני
82 השבוע, ובשנת השמטה; ואינו מותר אלא מראש השנה
83 של מוצאי שביעית. 'שאיני שותה יין שבויע אחד' - אסור
84 שבע שנים גמורות, מיום ליום. אמר 'יובל זה' - אסור
85 בשאר שני היובל, ובשנת החמשים עצמה.

86 ו. 'שאיני שותה יין עד ראש חודש אדר' - אם היה שנה
87 מעברה, ולא ידע שהיא מעברה לשנדר - אינו אסור אלא
88 עד ראש חודש אדר ראשון; ואם נדר עד סוף אדר, הרי
89 זה אסור עד סוף אדר שני. ואם ידע שהשנה מעברה, ונדר
90 עד ראש חודש אדר - אסור עד ראש חודש אדר שני.

1 בשדה] - מפני שכל אלו, שם לני הם, והוא לא נדר אלא
2 משם שאינו לני באותו מקום. וכן כל פיוצא בזה.
3 טו. הנודר מן הכסות [=גד], מותר באריגים גסים שאינם
4 ראויים ללבישה] בשק וביריעה ובחמילה [יריעה להגנה
5 מגשם]. הנודר מן הבית - אסור בעליה, שהעליה בכלל
6 הבית; נדר מן העליה, מותר בבית. הנודר מן המטה -
7 אסור בדרגש, שהוא כמו מטה קטנה; נדר מן הדרגש,
8 מותר במטה. וכן כל פיוצא בזה.

9 טז. הנודר שלא יכנס לבית זה, הרי זה אסור מן האגף
10 [מקום הגפת הדלת] ולפנים; נדר שלא יכנס לעיר זו -
11 מותר להכנס לתחומה [אלפיים אמה - תחום־שבת], ואסור
12 להכנס לעבורה [בית הנמצא בתוך שבעים אמה ושני שלישי
13 של העיר].

14 יז. הנודר הניה מבני העיר, וכא אדם ונשתתה שם שנים
15 עשר חדש - הרי זה אסור להנות ממנו; פחות מכאן,
16 מותר. נדר מיושבי העיר - כל ששתה שם שלשים יום,
17 אסור להנות ממנו; פחות מכאן, מותר.

18 יח. הנודר מן המים הנמשכין ממעין פלוני - אסור בכל
19 הנהרות היונקות ממנו [בעקיפין], ואין צריך לומר
20 הנמשכות [ישירות]; אף על פי שנשתנה שמם, ואין
21 קוראין אותם אלא 'נהר פלוני' ו'באר פלונית', ואין מלוין
22 אותן לשם המעין הנדור - הואיל והוא עקרון [=מקורם],
23 אסור בכל. אבל אם נדר מנהר פלוני או ממעין פלוני -
24 אינו אסור אלא בכל הנהרות הנקראות על שמו.

25 יט. הנודר מיורדי הים - מותר ביושבי היבשה; מיושבי
26 היבשה - אסור ביורדי הים, אף על פי שהם מפרשים
27 [=מפליגים] באמצע הים הגדול; שיורדי הים בכלל יושבי
28 היבשה. הנודר מרואי החמה - אסור בסומין, שלא נתפנו
29 אלא ממי שהחמה רואה אותן. נדר משחורי הראש -
30 אסור בקרחים ובבעלי שיבות, ומותר בנשים [שכינויים
31 'מכוסות הראש'] ובקטנים [שכינויים 'גלויי הראש']; ואם
32 ירצן לקרות שחרי הראש לכל, אסור בכל.

33 כ. נדר משוכתי שבת - אסור בישׁראל ובכותיים
34 [=שומרונים]. נדר מעולי ירושלים - אסור בישׁראל, ומותר
35 בכותיים; שלא נתפנו זה אלא למי שמצוה עליו לעלות
36 לירושלים. הנודר מבני נח - מותר בישׁראל; שאין נקראין
37 'בני נח' אלא שאר האמות.

38 כא. נדר מזרע אברהם - מותר בבני ישמעאל ובבני עשו,
39 ואינו אסור אלא בישׁראל, שנאמר: 'כי ביצחק יקרא לך
40 זרע', והרי יצחק אמר ליצחק: 'ויתן לך את ברכת
41 אברהם'.

42 כב. נדר מן הערלים - מותר בערלי ישׁראל, ואסור במולי
43 אמות העולם; נדר מן המולים - אסור בערלי ישׁראל,
44 ומותר במולי אמות העולם; שאין הערלה קרויה אלא
45 לשם גויים, שנאמר: 'כי כל הגויים ערלים'; ואין פונתו
46 של זה אלא למי שהוא מצוה על המילה, ולמי שאינו
47 מצוה עליה.

מתוך מהדורת חזק

48 הפסח, ונמצא מהנה אותה - הרי זה לוקה; ואסורה
49 בהנחתו עד הקג, ומתרת לילך לבית אביה משהגיע הפסח.

פֶּרֶק יא

51 א. קטן בן שתיים עשרה שנה ויום אחד, וקטנה בת אחת
52 עשרה שנה ויום, שנסבצו או שנגדו, בין נדרי אסר בין
53 נדרי הקדש - בודקין אותן ושואלין אותן: אם ידעו לשם
54 מי נדרו ולשם מי הקדישו ונסבצו - נדריהן קימין
55 והקדשן הקדש; ואם לא ידעו - אין דבריהם כלום.
56 וצריכין בדיקה כל השנה כלה - שהיא שנת שתיים עשרה
57 לקטנה, ושנת שלש עשרה לקטן.

58 ב. כיצד? הרי שנגדו או שהקדישו בתחלת שנה זו,
59 ושאלו אותם ונמצאו יודעין, ונתקיים נדרם, ונגדו נדר
60 אחר, אפלו בסוף שנה זו - צריכין בדיקה, ואחר כף
61 יתקיים; ואין אומרים: 'הואיל ונמצאו יודעין בתחלת
62 השנה, אין צריכין בדיקה', אלא בודקין כל השנה הוא
63 כלה.

64 ג. קדם הזמן הנה - אף על פי שאמרו: 'יודעין אנו לשם
65 מי נדרנו ולשם מי הקדשנו' - אין נדריהם נדרים, ואין
66 הקדשן הקדש. ואחר הזמן הנה, שנמצא הבן בן שלש
67 עשרה שנה ויום אחד, והבת בת שתיים עשרה שנה ויום
68 אחד - אף על פי שאמרו: 'אין אנו יודעין לשם מי נדרנו
69 ולשם מי הקדשנו' - דבריהן קימין, והקדשם הקדש
70 ונדריהם נדרים, אף על פי שלא הביאו שתי שערות. וזו
71 היא 'עונת הנדרים' האמורה בכל מקום.

72 ד. הואיל והגיעו לשני הגדולים - נדריהם קימין, אף על
73 פי שלא הביאו סימנין, ועדין לא נעשו גדולים לכל דבר;
74 ודבר זה מדברי תורה, שהמפלא [קטן היודע כבר להפלות
75 ולהתייחס ברצינות למוצא פיו] הסמוך לאיש - הקדשו
76 הקדש ונגדיו נדרים. אף על פי שנגדו קימין, אם חללו
77 נדרן, או נסבצו והחליפו - אינן לוקין, עד שיגדילו וביאו
78 שתי שערות.

79 ה. הקדישו, ובא הגדול ונהנה מן ההקדש שהקדישו -
80 לוקה; מפני שנגדו נדרים מן התורה, כמו שבארנו.

81 ו. במה דברים אמורים, שבת שתיים עשרה שנה ויום אחד
82 נדרה קימין? בשלא היתה ברשות האב או ברשות
83 הבעל; אבל אם היתה ברשות האב - אפלו הגדילה, והרי
84 היא נערה - אביה מפר כל נדרה וכל שבועות שתשבע
85 ביום שמעו, שנאמר: "כל נדרה ואסריה וגו' כי הנאי
86 אביה אתה".

87 ז. ועד מתי האב מפר? עד שתבגר [בת י"ב וששה
88 חדשים]. בגרה - אינו מפר לה, והרי כל נדרה ושבוועותיה
89 כנגד אלמנה וגרושה, שנאמר בהן: "כל אשר אסרה על
90 נפשה, יקום עליה".

91 ח. ומאימתי מפר הבעל נדרי אשתו ושבוועותיה?
92 משתכנס לחפה. והוא מפר לעולם, עד שיגרשנה ויגיע
93 הגט לידה. היתה מגרשת מספק, לא יפר לה; נתן לה גט

1 ז. האוסר עצמו בדבר עד הפסח - בין שאמר 'עד לפני
2 הפסח', בין שאמר 'עד הפסח' - אינו אסור אלא עד
3 שיגיע בלבד; ואם אמר: 'עד שיהיה הפסח' - הרי זה
4 אסור עד שיצא הפסח. אמר 'עד הקציר' או 'עד הבציר',
5 או שאמר 'עד שיהיה הקציר' או 'הבציר' - אינו אסור
6 אלא עד שיגיע.

7 ח. זה הכלל: כל שזמנו קבוע ונדר עדי, אינו אסור אלא
8 עד שיגיע; ואם נדר עד שיהיה, הרי זה אסור עד שיצא.
9 וכל שאין לו זמן קבוע, כגון זמן הקציר והבציר - בין
10 שנגד עדי, בין שנגד עד שיהיה, אינו אסור אלא עד
11 שיגיע.

12 ט. האוסר עצמו בדבר עד הקיץ - הרי זה אסור עד
13 שיתחילו אנשי המקום שנגד בו להכניס פלפלות [=טל] -
14 תאנים; 'עד הקציר' - עד שיתחילו העם לקצר קציר
15 חטים, אבל לא קציר שעורים. פירש ואמר: 'עד שיעבר
16 הקיץ' - הרי זה אסור עד שיכפלו [=יקפלו] העם רב
17 המחצלות שבמקצה [שטח יבוש של תאנים], שמיבשין
18 עליהן תאנים וענבים לעשותן גרוגרות [תאנים יבשות]
19 וצמוקים; הכל לפי מקום נדרו של נדר.

20 י. כיצד? הרי שנגד בבקעה ואסר עצמו בדבר עד הקיץ,
21 ועלה להר - אינו מסתפל בקיץ של מקום שהוא בו עתה,
22 אם הגיע אם לא הגיע, אלא בקיץ של מקום שנגד בו,
23 ועליו הוא סומך. וכן כל פיוצא כזה.

24 יא. האוסר עצמו בדבר עד הגשם - הרי זה אסור עד זמן
25 הגשמים, שהוא בארץ ישראל ראש הדש כסלו. הגיע זמן
26 הגשמים - הרי זה מתר, בין ירדו גשמים בין לא ירדו;
27 ואם ירדו גשמים משבעה עשר במרחשון, הרי זה מתר.
28 ואם אמר 'עד הגשמים' [לשון רבים, אזי לא די בזמן
29 הגשמים אלא] - הרי זה אסור עד שירדו הגשמים; והוא,
30 שירדו מזמן רביעה [כינוי למטר - כלומר המועד השני
31 לירידת המטר] שניה, שהוא בארץ ישראל ומקומות
32 הסמוכין לה, משלשה ועשרים במרחשון ואלף. ואם
33 פירש ואמר: 'עד שיפסקו הגשמים' - הרי זה אסור עד
34 שיעבר הפסח, בארץ ישראל ובמקומות שהן פמותה.

35 יב. מי שהדיר את אשתו במרחשון ואמר לה: 'שאינ את
36 נהנית לי מכאן ועד הפסח, אם תלכי לבית אביך מהיום
37 ועד סכות' - הרי זה אסורה להנות לו מיד, גזרה שמה
38 תלך. ואם הלכה לפני הפסח, והרי הוא מהנה אותה לפני
39 הפסח - הרי זה לוקה. עבר הפסח [וכבר נהנית ממנו], אף
40 על פי שהלך [=שעבר זמן] התנאי [שהתייחס לזמן החולף]
41 - הרי זה אסור לנהוג חלין בנגדו, ולהניחה שתלך ותנהג;
42 אלא נוהג בה אסור עד הקג כמו שנגד, ואף על פי שתלה
43 הנדר באסור זמן שעבר. וכן כל פיוצא כזה. ואם הלכה
44 אחר הפסח [אבל לא נהנית ממנו קודם לפסח], אינה
45 אסורה מלהנות לו.

46 יג. אמר לה: 'שאינ את נהנית לי עד הקג, אם תלכי לבית
47 אביך עד הפסח' - אסורה להנות מיד. ואם הלכה לפני

48 **יט.** שמע ארוס והפר לה ומת, ואחר כך שמע האב, או
 49 ששמע האב והפר לה, ומת הבעל קדם שישמע - אין
 50 האב לבדו יכול להפר נדרים אלו שגראו לארוס ראשון,
 51 אלא בשתפוט ארוס אחרון, אם נתארסה בו ביום, כמו
 52 שבארנו.

53 **כ.** נדרה והפר לה אביה לבדו, ולא שמע הארוס עד
 54 שונכנסה לרשותו - אינו יכול להפר; שאין הבעל מפר
 55 נדרי ארוסתו אחר שנשאת; אלא קדם שתכנס לרשותו,
 56 הוא שמפר בשתפוט האב. לפיכך היה דרך תלמידי
 57 חכמים - עד שלא תצא בתו מרשותו, אומר לה: 'כל
 58 נדרים שנדרת בתוך ביתי, הרי הן מופרין'.

59 **כא.** וכן הבעל - עד שלא תכנס לרשותו, אומר לה: 'כל
 60 נדרים שנדרת משארסתיך עד שלא תכניסי בתוך ביתי, הרי
 61 הן מופרין'; שהבעל מפר נדרי אשתו, אף על פי שלא
 62 שמע אותם.

63 **כב.** הלך האב עם שלוחי הבעל, או שהלכו שלוחי האב
 64 עם שלוחי הבעל - צדין אביה ובעלה מפרין נדריה. מסר
 65 האב לשלוחי הבעל, או שמסרו שלוחי האב לשלוחי
 66 הבעל - אין האב יכול להפר, שהרי יצאת מרשותו, ולא
 67 הבעל יכול להפר, שאין הבעל מפר בקודמין, כמו
 68 שבארנו.

69 **כג.** שומרת יבם - אפלו עשה בה יבמה מאמר [קידושי
 70 יבמה], ואפלו יבם אחד ליבמה אחת - אינו מפר נדרי
 71 יבמתו [כי אינו קונה אותה מן התורה], עד שיקבא עליה.
 72 **כד.** היתה יבמתו נערה מארשה לאחיו, ואביה קנס - אין
 73 היבם עם האב מפרין נדריה באחת, אלא האב לבדו הוא
 74 שמפר כל שתדר; ואפלו עשה בה היבם מאמר, אינה
 75 כנערה מארשה - שאין המאמר קונה ביבמה קנן גמור,
 76 כמו שבארנו.

77 **כה.** נערה שהשיאה אביה, ונתאלמנה או נתגרשה מן
 78 הנשואין - הרי זו פיתומה בחיי האב, ואין האב מפר
 79 נדריה, ואף על פי שצדין היא נערה.

80 **כו.** נערה מארשה שנדרה, ולא שמעו נדרה אביה ובעלה
 81 עד שבגרה, או עד שנעשית יתומה בחיי האב - הרי
 82 נדריה קימין; ואין הבעל יכול להפר [כשבגרה] - שהרי
 83 יצאת מרשות אביה שהוא מפר עמו בשתפוט, וצדין לא
 84 נכנסה לרשות הבעל [עד שתכנס לחופה].

פְּרָק יב

85 **א.** כל הנדרים והשבועות - האב מפר ביום שמעו,
 86 שנגאמר: "כל נדריה ואסריה". אבל הבעל אינו מפר אלא
 87 כל נדרים ושבועות שיש בהן ענוי נפש, או שהן בדברים
 88 שבינו לבינה, כגון שנשבעה או שנדרה שלא תכחל
 89 [איפור לעיניי], או שלא תתקטט - שנגאמר: "בין איש
 90 לבין איש".

91 **ב.** ומה בין נדרים שיש בהן ענוי נפש, לזכרים שבינו
 92 לבינה? שהנדרים שיש בהם ענוי נפש - מפר לעצמו
 93

1 על הנאי או לאחר זמן, לא יפר בימים שבינתיים. וכן מי
 2 ששמעה שמת בעלה, ונשאת, והרי בעלה קים, וכל פיוצא
 3 בה - אין הבעל הראשון ולא האחרון מפרין נדריה; היתה
 4 מתכי לאוין, ואין צריך לומר מתכי עשה, והפר נדריה
 5 - הרי אלו מופרין.

6 **ט.** נערה מארשה - אין מפר נדריה, אלא האב עם הבעל
 7 כאחד; ואם הפר האחד לבדו, אינו מופר. הפר הבעל
 8 לבדו, ובערה על נדרה קדם שיפר האב - אינה לוקה.

9 **י.** מת הארוס - חזרה לרשות אביה, וכל שתדר - האב
 10 מפר, כשהיה קדם שתארוס. מת האב אחר שנתארסה,
 11 ונדרה [אפילו] - אחר מותו - אין הבעל מפר; שאין הבעל
 12 מפר נדרי אשתו עד שתכנס לחפה.

13 **יא.** נערה ארוסה שנדרה, ושמע אביה ולא שמע ארוסה,
 14 ונתגרשה בו ביום, ונתארשה לאחר בו ביום, אפלו למאה
 15 - אביה ובעלה האחרון מפרין נדריה שנדרה בפני ארוס
 16 ראשון; מפני שלא יצאת לרשות עצמה שעה אחת, שעדין
 17 היא ברשות האב מפני שהיא נערה.

18 **יב.** אבל האשה הנשואה שנדרה, ולא הפר לה בעלה,
 19 וגרשה בו ביום, והחזירה בו ביום - אינו יכול להפר;
 20 שהרי יצאת לרשות עצמה אחר שנדרה. אף על פי שנדרה
 21 ברשותו, והיא עתה ברשותו - הואיל ויצאת לרשות
 22 עצמה בינתיים, נתקימו נדריה.

23 **יג.** נערה מארשה שנדרה, ולא שמע אביה ולא בעלה,
 24 ונתגרשה ונתארסה לאחרים, אפלו לאחר כמה ימים -
 25 כשישמע האב והארוס האחרון - מפרין נדריה שנדרה
 26 בפני ארוס הראשון, הואיל ולא שמע אותם הארוס
 27 הראשון.

28 **יד.** נערה מארשה שנדרה, ושמע אביה לבדו והפר לה,
 29 ומת הארוס קדם שישמע, ונתארסה בו ביום, אפלו למאה
 30 - אביה וארוסה האחרון מפרין נדריה שנדרה בפני ארוס
 31 ראשון שמת קדם שישמע.

32 **טו.** שמע ארוס ראשון, והפר ומת, ואחר כך שמע האב,
 33 ונתארסה לאחר בו ביום - אביה עם הארוס האחרון
 34 מפרין נדריה.

35 **טז.** שמע אביה ולא שמע הארוס, ומת בו ביום הארוס,
 36 או ששמע גם הארוס והפר או שתק, ומת בו ביום -
 37 נתרקנה [מהבעל ועברה] - רשות לאב, והאב יכול להפר;
 38 שמע הארוס וקנס, ומת בו ביום, או ששמע ושתק, ומת
 39 ביום שלאחריו - אין האב יכול להפר.

40 **יז.** גרשה הארוס אחר ששמע - הרי זה ספק, אם הגרושין
 41 כשתיקה, ויפר האב עם הבעל האחרון שיארוס בו ביום,
 42 או הגרושין כמו שקים ארוס ראשון, שקבר נתקימו
 43 הנדרים.

44 **יח.** שמע האב והפר לה ומת האב, ואחר כך שמע הבעל
 45 - אפלו שמע הבעל קדם שמת האב, לא נתרקנה רשות
 46 לבעל, ואינו יכול להפר לעולם אחר מות האב; שאין
 47 הארוס מפר אלא בשתפוט.

מתוך מהדורת חזק

48 אלו שאין בהן ענוי, ואינן מדברים שבינו לבינה, ואינן
 49 ממלאכות שהיא חִיבַת בְּהֵן - הרי זה אינו יכול להפיר.
 50 **יב.** יש לבעל ולקב להפיר נדרים שעדין לא חלו, ולא
 51 נאסרה בהן. ביצר? בגון שאמרה: 'היין אסור עלי, אם
 52 אלף למקום פלוני' - הרי זה מפר, אף על פי שעדין לא
 53 הלכה ולא נאסרה. וכן כל פיוצא בזה.
 54 **יג.** האב או הבעל שאינן שומעין - אינן מפרין, אף על
 55 פי שהבעל מפר נדרים שלא שמעין; הריאוי [=החטוגל]
 56 לשמע, אין השמיעה מעצבת בו.
 57 **יד.** השוטה אינו מפר, בין אב בין בעל. הקטן אין לו
 58 אישות, לפיכך אינו מפר. והבעל מפר נדרי שתי נשוי
 59 כאחת; וכן האב מפר נדרי שתי בנותיי כאחת.
 60 **טו.** הנפרת נדרים כל היום, ואינה מעת לעת. ביצר? נדרה
 61 בתחלת ליל שני, הרי זה מפר אותו הלילה, וכל יום שני;
 62 נדרה ביום שני בתחלת היום, מפר כל אותו היום. נדרה
 63 בסוף היום עם השכה - אם הפיר לה עד שלא תחשוך,
 64 מופר; ואם לא הפיר לה עד שתשכה, אינו יכול להפיר.
 65 **טז.** ומה הוא זה שכתוב בתורה, "מיום אל יום"? ללמד
 66 שמפר בלילה, אם נדרה בלילה; וכן מפר כל היום [כלומר
 67 מתחיל מהלילה ונמשך למחרתו], כמו שבארנו. נדרה
 68 ושהת [וחלפן] פמה ימים, ואחר כך שמע האב או הבעל
 69 - הרי זה מפר ביום שמעו, וכאלו נדרה בעת ששמע,
 70 שגאמר: "ביום שמעו", לא ביום נדרה בלבד.
 71 **יז.** נערה מארשה שנדרה, ושמע אביה והפיר לה, ולאחר
 72 ימים שמע הארוס, והפיר ביום שמעו - אין זה מופר,
 73 שגאמר: "ואם הניא אביה אתה ביום שמעו וגו'", ואם היו
 74 תהיה לאיש, ונדריה עליה וגו', ושמע אישה ביום שמעו
 75 וגו' - הא למדת, שאחר שהפיר האב ושמע הארוס, הרי
 76 זה מפר ביום שמעו האב. והוא הדין אם שמע ארוס
 77 והפיר, ואחר פמה ימים שמע האב והפיר ביום שמעו -
 78 שאינו מופר. ומנין שבנערה מארשה הכתוב מדבר? שהרי
 79 הוא אומר למטה: "ואם בית אישה נדרה וגו' ושמע
 80 אישה והקריש לה" וגו' - מכלל, ש"אישה" האמור
 81 למעלה - ארוס, כמו שבארנו.
 82 **יח.** שמע האב או הבעל, ושתק כדי לצערה - אף על פי
 83 שלא היה בלבו לקיים נדרה - הואיל ועבר היום ולא הפיר
 84 ולא בטל, נתקיימו נדריה. נדרה, והפיר לה האב או הבעל,
 85 והיא לא ידעה שהפיר, ועברה על נדרה או על שבועתה
 86 בזיון - הרי זו פטורה. ואף על פי שנתפונה לאסור, הואיל
 87 ונעשה ההתר - פטורה; ועל זה נאמר: "וה' יסלח לה, כי
 88 הניא אביה אתה". ומכין אותה מפת מרדות [מלקות
 89 מדרבנן]. מפני שנתפונה לאסור.
 90 **יט.** נדרה ועברה על נדרה קדם שקפיר לה אביה או בעלה
 91 - אף על פי ששמע בו ביום והפיר לה, הרי זו חִיבַת על
 92 דבר שעברה בו, אם מלקות - מלקות, ואם קרבן - קרבן.
 93 **כ.** שמע נדרה, ושתק מפני שלא היה יודע שיש לקב או
 94 לבעל להפיר, או שידע שיש להן להפיר, אבל לא ידע שגדר

1 ולאחרים; ושבינו לבינה - לעצמו מפר, לאחרים אינו
 2 מפר.
 3 **ג.** ביצר? נדרה שלא לאכל בשר, מפר לה ותהיה מתרת
 4 לאכל עם כל אדם לעולם. אסרה עליה תשמיש כל איש
 5 שבעולם, פיר חלקו ותהיה משמשתו; וכשימות או
 6 יגרשנה, הרי היא אסורה בתשמיש כל אדם. וכן כל פיוצא
 7 בזה.
 8 **ד.** אחד ענוי גדול, ואחד ענוי קטן, ואחד ענוי שהוא
 9 לזמן מרבה, או לפי שעה - הכל מפר הבעל.
 10 **ה.** ביצר? נדרה או נשבעה שלא תרחץ היום, או שלא
 11 תשתה יין היום, או שלא תאכל דבש היום, וכן אם נדרה
 12 שלא תכחל היום, או שלא תלבש רקמה [=בגד 190אר]
 13 היום - מפר. וכן כל פיוצא באלו. אפלו נדרה ממאכל רע,
 14 או ממין שלא טעמה אותו ממימה - הרי זה פיר.
 15 **ו.** נדרה משתי כפרות, כאחת יש לה ענוי, ובאחת אין לה
 16 פה ענוי וכי בכל מקרה אינה מתכוונת לאוכלה מטיבה
 17 כלשהי - מפר לזו שמתענה בה, ואינו מפר לזו שאין בה
 18 ענוי.
 19 **ז.** נדרה שלא תאכל תאנים של מדינה זו, פיר משום
 20 דברים שבינו לבינה - שעסק [=טירחת] גדול הוא לו
 21 להטפל ולהביא לה ממדינה אחרת. לפיכך אם מת או
 22 גרשה, או שהביא לה איש אחר מפרות אותה מדינה -
 23 הרי אלו אסורין עליה; שאינו מפר לאחרים בדברים
 24 שבינו לבינה.
 25 **ח.** וכן אם נדרה שלא להנות לבריות - אף על פי שאין
 26 הבעל בכלל, יש לו להפיר משום דברים שבינו לבינה,
 27 שלא יהיה זקוק להאכילה משלו בלבד. וכן אם אסרה
 28 הניתה על אמה בלה, כגון כל היהודים או כל
 29 הישמעאלים - הרי זה פיר.
 30 **ט.** האשה שאמרה לבעלה: 'הנאת תשמישי אסורה עליך'
 31 - אינו צריך להפיר; הא למה זה דומה? לאוסר פרות חברו
 32 על בעל הפרות. וכן הוא שאמר לה: 'הנאת תשמישי
 33 אסורה עליך' - לא אמר פלוס; מפני שהוא משעבד לה
 34 בשאר כסות ועונה, כמו שבארנו בהלכות אישות. אבל
 35 אם אמרה לו: 'הנאת תשמישך אסורה עלי' - צריך להפיר;
 36 ואם לא הפיר - הרי זה אסור לשמשה, שאין מאכילין את
 37 האדם דבר האסור לו.
 38 **י.** אמרה: 'יקדשו ידי לעושיהי' [לקב"ה], או שנדרה שלא
 39 יהנה במעשה ידיה - אינו נאסר במעשה ידיה, מפני
 40 שידיה משעבדין לו; אף על פי שאמרו: 'השחרור [של
 41 עבד] והקמץ [בזמן איסורו] וההקדש מפקיעין השעבוד',
 42 חכמים עשו חיוב משעבוד הבעל, שאינה יכולה להפקיעו,
 43 מפני שהוא מדבריהם. אבל צריך הוא להפיר, שמא
 44 יגרשנה ותהיה אסורה לחזר לו.
 45 **יא.** נשבעה או נדרה שלא יהנה בה לא אבי בעלה ולא
 46 אחיו ושאר קרוביו - אינו יכול להפיר; וכן אם נדרה 'שלא
 47 אתן מים לפני בהמתך, ותכן לפני בקרך', וכיוצא בדברים

מתוך מהדורת חזק

46 שֶׁאֵבֹא מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי, הָרִי הֵן קִימִין, או 'הָרִי הֵן מוֹפְרִין'
 47 - לא אָמַר כְּלוּם. עֲשֵׂה שְׁלִיחַ לְהַפְרֵה לָּהּ, או לְהַקִּים לָּהּ -
 48 אִינוּ כְּלוּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "אִישָׁה יְקִימְנוּ, וְאִישָׁה יִפְרְנוּ"; וְכֵן
 49 הָאֵב - בְּעֲצָמוֹ, לֹא בְּשִׁלּוּחוֹ.
 50 י. אֶסְרָה עֲצָמָה בְּתֵאֲנִים וְעֲנָבִים, בֵּין בְּגֵד בֵּין בְּשׂוֹבְעָה,
 51 בֵּין שֶׁאֶסְרָה עֲצָמָה בְּכָל הַמִּין, בֵּין שֶׁאֶמְרָה 'תֵּאֲנִים וְעֲנָבִים
 52 אֵלַי, וְקִים לְתֵאֲנִים וְהַפְרֵה לְעֲנָבִים, או שְׁקִים לְעֲנָבִים וְהַפְרֵה
 53 לְתֵאֲנִים - מֵה שְׁקִים קִים, וּמֵה שֶׁהַפְרֵה מוֹפְרֵה; וְכֵן כֹּל פִּיּוּצָא
 54 בְּזֶה. וְאִין אוֹמְרִין בְּהַפְרָה, 'נִדְרָה שֶׁהוֹפְרָה מִקְצָתוֹ הוֹפְרָה כְּלוּ',
 55 כְּדֶרֶךְ שֶׁאוֹמְרִין בְּהַתְרָה.
 56 יא. מִי שֶׁנִּדְרָה אֶשְׁתּוֹ, וְשָׁמַע וְהִתְפַּסֵּס עֲצָמוֹ בְּנִדְרָה - אִינוּ
 57 יְכוּל לְהַפְרֵה, שֶׁהָרִי קִים לָּהּ; נִדְרָה הוּא, וְהִתְפַּסְסָה עֲצָמָה
 58 בְּנִדְרוֹ - מִפְּרָת אֶת שְׁלָהּ, וְשָׁלוּ קִים.
 59 יב. כִּיצַד? שָׁמַע אֶשְׁתּוֹ אוֹ בְּתוֹ אוֹמְרָת: 'הָרִינִי נְזִירָה',
 60 וְאָמַר: 'וְאָנִי' - אִינוּ יְכוּל לְהַפְרֵה, וְשִׁנְיָהֶם נְזִירִים; אָמַר
 61 הוּא: 'הָרִינִי נְזִיר', וְשָׁמְעָה הִיא וְאָמְרָה: 'וְאָנִי' - מִפְּרָה לָּהּ,
 62 וְשָׁלוּ קִים. וְכֵן כֹּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.
 63 יג. נִדְרָה לְעֲצָמוֹ, וְהִדְרָה כְּמוֹתוֹ, וְנִמְרָה בְּלָבוֹ לְהִדְרָה,
 64 וְאָמְרָה 'אָמֵן' - הָרִי זֶה אִינוּ יְכוּל לְהַפְרֵה; וְאִם נִדְרָה וְהִדְרָה
 65 דְּרָף שֶׁאֵלָהּ, לִידַע מֵה בְּלָבָהּ, כְּמִי שֶׁאָמַר לָּהּ: 'הִתְרָצִי
 66 בְּגֵד זֶה לְהִיּוֹת כְּמוֹתִי אוֹ לֹא? וְאָמְרָה 'אָמֵן' - הָרִי זֶה
 67 מִפְּרָה לָּהּ.
 68 יד. כִּיצַד? אָמַר לָּהּ: 'הָרִינִי נְזִיר, וְאֵת', כְּלוּמַר: 'וְאֵת'
 69 נְזִירָה כְּמוֹתִי, וְאָמְרָה 'אָמֵן' - אִינוּ יְכוּל לְהַפְרֵה לָּהּ; אָמַר
 70 לָּהּ: 'הָרִינִי נְזִיר, וּמֵה תֵאֲמָרִי, הֵאֵת נְזִירָה כְּמוֹתִי? וְאָמְרָה
 71 'אָמֵן' - הָרִי זֶה יִפְרֵה. וְאִם הַפְרָה לָּהּ - שָׁלוּ בְּטַל, שֶׁזֶה כְּמִי
 72 שֶׁתְּלָהּ נִדְרוֹ בְּנִדְרָה. אָמְרָה לוֹ: 'הָרִינִי נְזִירָה, וְאֵת', וְאָמַר
 73 'אָמֵן' - אִינוּ יְכוּל לְהַפְרֵה. וְכֵן כֹּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.
 74 טו. הָאִשָּׁה שֶׁנִּדְרָה, וְשָׁמַע אַחַר וְהִתְפַּסֵּס עֲצָמוֹ בְּנִדְרָה
 75 וְאָמַר: 'וְאָנִי, וְשָׁמַע אָבִיָּה אוֹ בְּעֵלָהּ וְהַפְרָה לָּהּ - שְׁלָהּ
 76 מוֹפְרָה, וְזֶה שֶׁהִתְפַּסֵּס עֲצָמוֹ - חֵיב.
 77 טז. הָאִשָּׁה שֶׁאִין לָּהּ בְּעַל וְאִינָה בְּרִשׁוֹת אָב, וְאָמְרָה:
 78 'הָרִי הַבֶּשֶׂר אֲסוּר עָלַי לְאַחַר שְׁלִשִׁים יוֹם, וְנִשְׁאֵת בְּתוֹךְ
 79 שְׁלִשִׁים יוֹם - אֵף עַל פִּי שֶׁבִּשְׁעָה שֶׁחָל הַנִּדְרָה הָרִי הִיא
 80 בְּרִשׁוֹת הַבְּעַל, אִינוּ יְכוּל לְהַפְרֵה, שֶׁבִּשְׁעַת הַנִּדְרָה לֹא הִיָּתָה
 81 בְּרִשׁוֹתוֹ; וְעַל זֶה נֶאֱמַר: "וְנִדְרָה אֶלְמָנָה וְגִרוּשָׁה" וְגו';
 82 וְאִפְלוּ הִיָּתָה מֵאֲרֻסָּת לֹא בִּשְׁעַת הַנִּדְרָה - שֶׁאִין הַבְּעַל מִפְּרָה
 83 בְּקוֹדֶמִין, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.
 84 יז. נִדְרָה תַּחַת בְּעֵלָה שֶׁהִיָּה הַבֶּשֶׂר אֲסוּר עָלֶיהָ לְאַחַר
 85 שְׁלִשִׁים יוֹם, או שֶׁתְּהִיָּה נְזִירָה לְאַחַר שְׁלִשִׁים יוֹם, וְהַפְרָה
 86 לָּהּ בְּעֵלָה, וְנִמְתָּה אוֹ גִּרְשָׁה בְּתוֹךְ שְׁלִשִׁים יוֹם - אֵף עַל פִּי
 87 שֶׁבִּשְׁעָה שֶׁהִיָּה לְנִדְרָה לְחוּל, הָרִי הִיא גִּרוּשָׁה אוֹ אֶלְמָנָה
 88 - הָרִי זֶה מִתְרַת, שֶׁכָּבַד הַפְרָה לָּהּ נִדְרָה זֶה.
 89 יח. אֶלְמָנָה וְגִרוּשָׁה שֶׁאָמְרָה: 'הָרִינִי אֲסוּרָה בֵּינֵן
 90 כְּשֶׁאֲנִשָּׂא, וְנִשְׁאֵת - אִין הַבְּעַל יְכוּל לְהַפְרֵה; אָמְרָה וְהִיא
 91 תַּחַת בְּעֵלָה: 'הָרִינִי אֲסוּרָה בְּכֶשֶׁר כְּשֶׁאֲתַגְרֹשׁ' - הָרִי
 92 הַבְּעַל מִפְּרָה, וְכִשְׁתַּגְרֹשׁ תְּהִיָּה מִתְרַת.

1 זֶה צְרִיף הַפְרָה, וְלְאַחַר זְמַן יָדַע - הָרִי זֶה יִפְרֵה; וְשִׁעַת
 2 יְדִיעָתוֹ - כְּאִלוֹ הִיא שְׁעַת הַנִּדְרָה אוֹ שְׁעַת שְׁמִיעָתוֹ, וְיִפְרֵה כֹּל
 3 הַיּוֹם.
 4 כא. נִדְרָה אֶשְׁתּוֹ, וְסָבוּר שֶׁהִיא בְּתוֹ וְהַפְרָה לָּהּ עַל דַּעַת
 5 שֶׁהִיא בְּתוֹ; וְכֵן אִם נִדְרָה בְּנְזִיר, וְסָבוּר שֶׁנִּדְרָה בְּקֶרְבָּן
 6 וְהַפְרָה לָּהּ עַל דַּעַת שֶׁנִּדְרָה קֶרְבָּן; אֶסְרָה עֲצָמָה בְּתֵאֲנִים,
 7 וְסָבוּר שֶׁבְּעֲנָבִים, וְהַפְרָה לָּהּ עַל דַּעַת שֶׁהַנִּדְרָה לְאֲסוּר הַעֲנָבִים
 8 - צְרִיף לְחוּד וְלְהַפְרֵה כְּשִׁידַע הַנִּדְרָה וְהַנְּזִירָת, לְשֵׁם הַנְּזִירָת
 9 הַזֹּאת וְלְשֵׁם הַנִּדְרָה הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא הִנִּיא אֶתָּה", לְנִדְרָת
 10 עֲצָמָה; וְאוֹמַר: "וְשָׁמַע אָבִיָּה אֶת נִדְרָה", עַד שִׁידַע אִינָה
 11 נִדְרָה נִדְרָה. וְיֵשׁ לוֹ לְהַפְרֵה אוֹתוֹ כֹּל יוֹם הַיְדִיעָה.

יום שלישי י"ט סיון ה'תשע"ג

פֶּרֶק יג

12
 13
 14 א. מִפְּרָה אָדָם אוֹ מִקְרִים נִדְרֵי אֶשְׁתּוֹ אוֹ בְּתוֹ כְּכֹל לְשׁוֹן,
 15 וְאֵף עַל פִּי שֶׁאִינָה מִפְּרָת - שֶׁאִין הָאִשָּׁה צְרִיכָה לְשָׁמַע
 16 הַהַפְרָה אוֹ הַקִּים.
 17 ב. וְכִיצַד מִפְּרָה? אוֹמַר: 'מוֹפְרָה', או 'בְּטַל', או 'אִין נִדְרָה זֶה
 18 כְּלוּם, וְכִיּוּצָא בְּדְבָרִים שֶׁעֲנִינָם עֲקִירַת הַנִּדְרָה מִעֲקָרוֹ - בֵּין
 19 בְּפִנְיָה, בֵּין שְׁלֵא בְּפִנְיָה. אָבָל אִם אָמַר לָּהּ: 'אִי אֶפְשִׁי
 20 שֶׁתְּדַרְי', או 'אִין כָּאֵן נִדְרָה' - הָרִי זֶה לֹא הַפְרָה; וְכֵן הָאוֹמַר
 21 לְאֶשְׁתּוֹ אוֹ לְבִתּוֹ: 'מְחוּל לִיךְ', או 'מִתַּר לִיךְ', או 'שְׂרוּי
 22 לִיךְ', וְכֹל פִּיּוּצָא בְּעִנְיָן זֶה - לֹא אָמַר כְּלוּם; שֶׁאִין הָאֵב
 23 וְהַבְּעַל מִתִּיר [עַל סוּחַ חֻרְטָה] כְּמוֹ הַחֶסֶק, אֲלֹא עוֹקֵר הַנִּדְרָה
 24 מִתְּחִלָּתוֹ [=חצד עצמו] וּמִפְּרָו.
 25 ג. וְכִיצַד מִקְרִים? בְּגוֹן שִׁיאֲמַר לָּהּ: 'קִים לִיכִי', או 'יִפְּה
 26 נִדְרָת', או 'אִין כְּמוֹתָךְ', או 'אֵלּוֹ לֹא נִדְרָת, הִיִּיתִי מִדִּינְךָ',
 27 וְכֹל פִּיּוּצָא בְּדְבָרִים שֶׁשֶׁמְשַׁמְעֵן שֶׁרְצָה בְּנִדְרָה זֶה.
 28 ד. הַמְּכַבֵּל נִדְרֵי אֶשְׁתּוֹ אוֹ בְּתוֹ - אִינוּ צְרִיף לֹמַר כְּלוּם,
 29 וְנִתְבַטְּלוּ כֹּל הַנִּדְרִים.
 30 ה. וּמֵה הוּא הַבְּטוּל? שֶׁיִּכְפַּר אוֹתָהּ לְעֲשׂוֹת דְּבַר שֶׁאֶסְרָה
 31 אוֹתוֹ. אָבָל הַהַפְרָה, אִינוּ כּוֹפֶה אוֹתָהּ, אֲלֹא מִפְּרָה לָּהּ
 32 וּמְנִיחָה - אִם רְצַת עוֹשָׂה, וְאִם רְצַת אִינָה עוֹשָׂה.
 33 ו. כִּיצַד? נִדְרָה אוֹ נִשְׁבְּעָה שְׁלֵא תֹאכַל אוֹ שְׁלֵא תִשְׁתֶּה,
 34 וְאָמַר לָּהּ: 'מוֹפְרָה לִיךְ' - הָרִי זֶה הַפְרָה, וּמִתְרַת לְאֲכֹל
 35 וְלִשְׁתּוֹת; וְנָטַל וְנָתַן לָּהּ וְאָמַר לָּהּ: 'שְׁלֵי אֶכְלִי, שְׁלֵי שְׁתִּי'
 36 - הָרִי זֶה אוֹכְלָת וְשׁוֹתָה, וְהַנִּדְרָה בְּטַל מֵאֲלִי.
 37 ז. הַמִּפְּרָה נִדְרֵי בְּתוֹ אוֹ אֶשְׁתּוֹ, צְרִיף לְהוּצִיא בְּשִׁפְתָיו; וְאִם
 38 הַפְרָה בְּלָבוֹ, אִינוּ מוֹפְרָה. אָבָל הַמְּכַבֵּל, אִינוּ צְרִיף לְהוּצִיא
 39 בְּשִׁפְתָיו, אֲלֹא מְכַבֵּל בְּלָבוֹ בְּלָבוֹ, וְכוּפֶה אוֹתָהּ לְעֲשׂוֹת -
 40 בֵּין עֲשׂוֹת בֵּין לֹא עֲשׂוֹת, בְּטַל הַנִּדְרָה.
 41 ח. מִפְּרִין הַנִּדְרִים בְּשִׁבְתָּהּ, בֵּין לְצַרְף הַשְּׁבֵת בֵּין שְׁלֵא
 42 לְצַרְף הַשְּׁבֵת; וְלֹא יֹאמַר לָּהּ בְּשִׁבְתָּהּ: 'מוֹפְרָה לִיךְ', כְּדֶרֶךְ
 43 שִׁיאֲמַר בְּחַל - אֲלֹא מְכַבֵּל בְּלָבוֹ, וְאוֹמַר לָּהּ: 'שְׁלֵי אֶכְלִי',
 44 'שְׁלֵי שְׁתִּי', וְכִיּוּצָא בְּזֶה.
 45 ט. הָאוֹמַר לְאֶשְׁתּוֹ אוֹ לְבִתּוֹ: 'כֹּל נִדְרִים שֶׁתְּדַרְי מִכָּאֵן וְעַד

47

בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְסִיעֵן

48

הַלְכוֹת נְזִירוֹת

49 יֵשׁ בְּכָל־לֶחֶן עֶשֶׂר מְצוּוֹת - שְׁתֵּי מְצוּוֹת עֲשֵׂה, וְשְׁמוֹנֶה
50 מְצוּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטֵן: (א) שְׂיִגְדֵל הַנְּזִיר
51 פְּרַע [=שַׁעַר אֲרוֹךְ]; (ב) שְׂלֹא יִגְלַח שְׁעָרוֹ כָּל יְמֵי נְזָרוֹ;
52 (ג) שְׂלֹא יִשְׁתַּה הַנְּזִיר יַיִן וְלֹא תַעֲרַבֵת יַיִן, וְאִפְלוּ חֲמִץ
53 שְׁלֵהֵן; (ד) שְׂלֹא יֵאָכֵל עֲנָבִים לְחַיִּים; (ה) שְׂלֹא יֵאָכֵל
54 צְמוֹקִין; (ו) שְׂלֹא יֵאָכֵל חֲרָצִימִים; (ז) שְׂלֹא יֵאָכֵל זֹגִינִין
55 [=קְלִיפֹת עֲנָבִים]; (ח) שְׂלֹא יִכְנַס לְאֹהֶל הַמֵּת; (ט) שְׂלֹא
56 יִשְׁמָא לְמֵתִים; (י) שְׂיִגְלַח עַל הַקְּרָבָנוֹת, כְּשִׂישְׁלִים
57 נְזִירוֹתוֹ אוֹ כְּשִׂישְׁמָא. וּבִאֹר מְצוּוֹת אֵלוֹ - בְּפָרְקִים אֵלוֹ.

58

פָּרָק א

59 א. הַנְּזִירוֹת - הֵיא גְדַר מְכָל־נְדָרֵי אִסּוּר, שְׁנֵאמַר: "כִּי
60 יִפְלִיא לְנִדֵּר גְדַר נְזִיר לְהַזִּיר לֵה'". וּמְצוּוֹת עֲשֵׂה שְׂיִגְדֵל
61 הַנְּזִיר שְׁעַר רֵאשׁוֹ, שְׁנֵאמַר: "גְּדֵל פְּרַע שְׁעַר רֵאשׁוֹ"; וְאִם
62 גִּלַּח בִּימֵי נְזָרוֹ - עֵבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנֵאמַר: "תַּעַר לֹא
63 יַעֲבֵר עַל רֵאשׁוֹ". וְכֵן אִסּוּר לְהַשְׁמָא לְמֵתִים אוֹ לְאָכֵל
64 דְּבָרִים שְׂאִסּוּרֵן כְּתוּב עָלָיו מִגֶּפֶן הַיַּיִן, כָּל יְמֵי נְזָרוֹ.
65 ב. עֵבֵר וְגִלַּח, אוֹ נִשְׁמָא, אוֹ אָכֵל מִגֶּפֶן הַיַּיִן - הַרְי זֶה
66 לֹקְהָ שְׁתִּים; אַחַת מִשׁוּם "לֹא יַחַל דְּבָרוֹ", שְׂכּוֹלֵל כָּל
67 הַנְּדָרִים, וְאַחַת מִשׁוּם דְּבָר שְׁעֵבֵר עָלָיו מִדְּבָרִים שְׂאִסּוּרֵן
68 אִסּוּר מִיְחַד עַל הַנְּזִיר.
69 ג. גְדַר בְּנְזִיר, וְקָם נְדָרוֹ כְּמִצְוֹתוֹ - הַרְי זֶה עֲשֵׂה שְׂלֵשׁ
70 מְצוּוֹת עֲשֵׂה: הַאֲחַת - "כָּכֵל הֵיבֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה", וְהַרְי
71 עֲשֵׂה; וְהַשְּׁנִייה - "גְּדֵל פְּרַע שְׁעַר רֵאשׁוֹ", וְהַרְי גְּדֵל;
72 וְהַשְּׁלִישִׁית - תְּגַלְחָתוֹ עִם הַבָּאָת קְרָבָנוֹתָיו, שְׁנֵאמַר:
73 "וְגִלַּח הַנְּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד".
74 ד. הַאוּמֵר: "לֹא אִפְטֵר מִן הָעוֹלָם, עַד שְׂאֵהִיָּה נְזִיר" - הַרְי
75 זֶה נְזִיר מֵיָד, שְׂמָא זְמוּת עֲתָה. וְאִם אַחַר נְזִירוֹתוֹ, הַרְי זֶה
76 עוֹבֵר בְּ"לֹא תֵאָחֵר לְשִׁלְמוֹ"; וְאִין לֹקִינֵן עַל לֹאוֹ זֶה [שִׁאִין
77 בּו מַעֲשֵׂה].
78 ה. אִין אוּמְרִין בְּנְזִירוֹת: 'עַד שְׂיִצְיֵא בְּשִׁפְתָיו דְּבָר
79 שְׂמִשְׁמַעוֹ אֲצֵל כָּל הָעָם כְּעִנְיָן שְׂבֻלְבוֹ'; אֲלֵא בִינָן שְׂגַמֵר
80 [=הַחֲלִיט] בְּלָבוֹ, וְהוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו דְּבָרִים שְׂעִנְיָנִים
81 [שְׁפִירוּשִׁים] שְׂיִהִיָּה נְזִיר - אִף עַל פִּי שְׁהֵן עִנְיָנוֹת רְחוּקוֹת
82 [פִּירוּשִׁים לֹא מוֹכְרַחִים], וְאִף עַל פִּי שְׂאִין בְּמִשְׁמַעֵן
83 [הַפְּשׁוּט] לְשׁוֹן נְזִירוֹת - הַרְי זֶה נְזִיר.
84 ו. בְּיַצֵּד? הַרְי שְׂהִיָּה נְזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו, וְאָמַר: 'אַהִיָּה -
85 הַרְי זֶה נְזִיר, הוֹאִיל וּבְלָבוֹ הִיָּה שְׂיִהִיָּה כְּמוֹ זֶה, וְאִף עַל
86 פִּי שְׂלֹא פִּרְשׁ וְאָמַר 'אַהִיָּה כְּמוֹ זֶה'. וְכֵן אִם אַחַז בְּשִׁעָרוֹ,
87 וְאָמַר: 'אַהִיָּה נְה' [בְּמִשְׁמַעוֹת: 'אִהִיָּה יִפֵּה בְּמִצְוֵה הַתְּלוּיָה
88 בְּשִׁיעָר], אוֹ 'אַהִיָּה מְכַלְכֵּל', [שְׂמִשְׁמַעוֹתוֹ. 'אִגְדֵל שִׁיעָר
89 וְאִסְדִּיר], אוֹ 'אַהִיָּה מְסַלְסֵל' [בְּשִׁיעָר], אוֹ שְׂאָמַר: 'הַרְיָנִי

1 יֵט. הַמְקָם בְּלָבוֹ - הַרְי זֶה קָם. וְהַמְפָּר בְּלָבוֹ - אִינוֹ
2 מוֹפֵר, כְּמוֹ שְׂבֻאֲרָנוֹ. לְפִיכָף: אִם הַפֵּר בְּלָבוֹ - הַרְי זֶה
3 יָכוֹל לְחַזֵּר וְלִקְם; וְאִם קָם בְּלָבוֹ - אִינוֹ יָכוֹל לְחַזֵּר
4 וְלִהְפֵּר, אֲלֵא אִם חָזַר בְּתוֹךְ נְדָרֵי דְּבִירוֹ; שְׂלֹא יֵהָא כַּחַ
5 דְּבָרִים שְׂבֻלְבוֹ גְּדוֹל מִכַּח מוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו [שְׂמוֹצִיא
6 בְּשִׁפְתָיו יָכוֹל לְחַזֵּר בּו בְּתוֹךְ כַּדִּי דְּבִירוֹ].
7 כ. הַמְקָם נְדָרֵי כְּתוֹ אוֹ אִשְׁתּוֹ, וְנִחַם [=הַתְּחַרַּט] - הַרְי
8 זֶה נִשְׂאֵל לְחֵכֶם וּמִתִּיר לוֹ הַקְּמָתוֹ, וְחַזֵּר וּמְפָר לֵה בּו
9 בִּיּוֹם; אָבֵל אִם הַפֵּר לֵה, וְנִחַם - אִינוֹ יָכוֹל לְהִשְׂאֵל לְחֵכֶם
10 כְּדֵי שְׂיַחֲזֵר וְיִקְם.
11 כֵּא. נַעֲרָה מֵאִרְשָׁה שְׂנֵדְרָה, וְקָם לֵה אָבִיָּה לְכַדּוֹ אוֹ
12 בְּעֵלָה לְכַדּוֹ, וְהַפֵּר לֵה אַחַר - אִף עַל פִּי שְׂנִשְׂאֵל לְחֵכֶם
13 וְהַתִּיר לוֹ הַקְּמָתוֹ, אִינוֹ חַזֵּר וּמְפָר לֵה עִם הַאֲחַר שְׂכָבֵר
14 הַפֵּר לֵה; שְׂאִין לְהֵם לְהַפֵּר אֲלֵא שְׂנִיָּהֶם כְּאַחַד.
15 כֵּב. אָמַר לְכַתּוֹ אוֹ לְאִשְׁתּוֹ: 'קָם לִיָּךְ, קָם לִיָּךְ', וְנִשְׂאֵל
16 עַל הַקְּמָה רֵאשׁוֹנָה - הַרְי הַשְּׁנִיָּה חֲלָה עָלָיו. אָמַר לֵה:
17 'קָם לִיָּךְ וּמְפָר לִיָּךְ, וְלֹא תַחֲוֵל הַקְּמָה אֲלֵא אִם בֵּן חֲלָה
18 הַפְּרָה - הַרְי זֶה מוֹפֵר; שְׂאִין הַקְּמָה מוֹעֲלַת אַחַר
19 הַהַפְּרָה. אָמַר לֵה: 'קָם וּמוֹפֵר, בְּכַת אַחַת' - הַרְי זֶה קָם.
20 אָמַר לֵה: 'קָם לִיָּךְ הַיּוֹם' - הַרְי זֶה קָם לְעוֹלָם. אָמַר
21 לֵה: 'מוֹפֵר לִיָּךְ לְמָחָר' - אִינוֹ מוֹפֵר; שְׂהַרְי קָמוֹ הַיּוֹם,
22 וְלְמָחָר אִינוֹ יָכוֹל לְהַפֵּר. אָמַר לֵה: 'קָם לִיָּךְ שְׁעֵה אַחַת',
23 וְעֵבֵר הַיּוֹם וְלֹא הַפֵּר לֵה - הַרְי זֶה קָם; וְאִין אוּמְרִין
24 שְׂנֵה כְּמִי שְׂאָמַר לֵה 'הַרְי מוֹפֵר לִיָּךְ לְאַחַר שְׁעֵה', שְׂהַרְי
25 לֹא הוֹצִיא הַפְּרָה מִפִּיּוֹ. אָמַר לֵה: 'קָם לִיָּךְ שְׁעֵה אַחַת',
26 וּכְשִׁעֲבָרָה הַשְּׁעֵה אָמַר לֵה 'מוֹפֵר לִיָּךְ' - הַרְי זֶה סָפֵק,
27 וְלְפִיכָף אִסּוּרָה בְּנְדָרָה, וְאִם עֵבֵרָה עַל נְדָרָה - אִינִיה לֹקְהָ.
28 כֵּג. מִי שְׂנֵדֵר נְדָרִים כְּדֵי לְכַוֵּן דְּעוֹתָיו [=לִישֵׁר מִדּוֹתָיו]
29 וְלִתְקַן מַעֲשָׂיו - הַרְי זֶה נֵאָה וּמְשַׁבֵּת. בְּיַצֵּד? כְּגוֹן מִי
30 שְׂהִיָּה זוֹלֵל, וְאִסּוּר הַבְּשֵׁר עָלָיו שְׂנֵה אוֹ שְׁתִּים, אוֹ מִי
31 שְׂהִיָּה שׁוֹנֵה בִּינָן [=מְכוֹר לִישׁוֹן], וְאִסּוּר הַיַּיִן עַל עֲצָמוֹ
32 זְמַן מְרַבָּה, אוֹ שְׂאִסּוּר הַשְּׂכָרוֹת לְעוֹלָם; וְכֵן מִי שְׂהִיָּה
33 רוֹדֵף שְׂלִמּוּנִים וְנִבְהֵל לְהוֹן, וְאִסּוּר עַל עֲצָמוֹ הַמְּתַנּוֹת, אוֹ
34 הַנִּיַּת אֲנָשִׁי מְדִינָה זוֹ; וְכֵן מִי שְׂהִיָּה מִתְּגַאָּה בְּפִיּוֹ, וְנֵדֵר
35 בְּנְזִיר, וְכִיּוֹצֵא בְּנְדָרִים אֵלוֹ - בְּלֵן דְּרָף עֲבוּדָה לְשֵׁם הֵן;
36 וּבְנְדָרִים אֵלוֹ וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן, אָמַרוּ חֲכָמִים: 'סִיג לְפִרְיִשׁוֹת,
37 נְדָרִים'.
38 כֵּד. וְאִף עַל פִּי שְׁהֵן עֲבוּדָה - לֹא יִרְבֵּה אָדָם בְּנְדָרֵי
39 אִסּוּר, וְלֹא יִרְגִיל עֲצָמוֹ בְּהֵן; אֲלֵא יִפְרֵשׁ מִדְּבָרִים שְׂרָאוּי
40 לְפִרְשׁ מֵהֵן, בְּלֹא נְדָר.
41 כֵּה. אָמַרוּ חֲכָמִים: כָּל הַנְּזִיר, כָּאֵלוֹ בְּנָה בְּמָה [מִזְבַּח
42 לְקִרְבַּן מִחוּץ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ]; וְאִם עֵבֵר וְנֵדֵר - מְצוּה
43 לְהִשְׂאֵל עַל נְדָרוֹ, כְּדֵי שְׂלֹא יֵהָא מְכָשׁוּל לְפָנָיו. בְּמָה
44 דְּבָרִים אָמּוּרִים? בְּנְדָרֵי אִסּוּר. אָבֵל נְדָרֵי הַקְּדֵשׁ - מְצוּה
45 לְקָמֵן, וְלֹא יִשְׂאֵל עָלֵיהֶן אֲלֵא מִדְּחַק, שְׂנֵאמַר: "נְדָרֵי לֵה'
46 אֲשִׁלֵּם".

45 כלום; 'הרי ראשי נזיר', 'כבדי נזירה' - הרי זה נזיר. זה
 46 הפלל: כל אבר שאם ינטל מן החי, ימות - אם אָמר 'הרי
 47 הוא נזיר', הרי זה נזיר.
 48 יז. האומר: 'הריני נזיר כשיהיה לי בן' - אם נולד לו בן
 49 זכר, הרי זה נזיר; אבל אם נולדה לו בת, או טמטום [אין
 50 ידוע אם זכר או נקבה], או אנדרוגינוס [מין בפני עצמו
 51 וספק זכר ספק נקבה] - אין זה נזיר. אָמר: 'הריני נזיר
 52 כשיהיה לי וָלד' - אָפלו נולד לו בת, או טמטום, או
 53 אנדרוגינוס - הרי זה נזיר. הפילה אשתו, אינו נזיר; חזרה
 54 ונתעברה וילדה, הרי זה נזיר.

פָּרֶק ב

56 א. הנוֹדֵר בְּנֵזִיר בְּשׂוּגָג אוּ בְּאִנְסָה, או שְׁנֵדֵר לְזָרוּ חֵבְרוֹ, או
 57 דָּרַף חֵבְאִי - הרי זה פטור, כשָׁאָר נְדָרִים; וימי שְׁנֵדֵר בְּנֵזִיר,
 58 ונחם על נדרו - הרי זה נשָׁאֵל לְחֵכֶם, ומתיר לו נזירותו
 59 כְּדָרַף שְׁמֵתֵרִין שְׁאָר הַנְּדָרִים.
 60 ב. מי שְׁנֵדֵר בְּנֵזִיר, וְהָלַךְ לְהֵבִיא קֶרְבָּנוֹתָיו שְׁנֵדֵר עַל דַּעַת
 61 שִׁיבִיאָם בְּמֵלֶאֱתָ יְמֵי נֵזְרוֹ, מִצָּאָן שְׁנֵגְבֹו, או נִגְנְבָה בְּהֵמָה
 62 מֵהֶן - אם עד שלא נִגְנְבָה הַבְּהֵמָה נֵזֵר - הרי זה נזיר;
 63 ואם אחר שִׁנְגְּבָה או אֶבְדָה או שְׁמֵתָה נֵזֵר - אינו נזיר,
 64 שְׁזָה נֵזֵר בְּטַעוֹת.
 65 ג. הַמֵּתַפִּיס [נזירות] בְּנֵזִירוֹת [חבירו] - הרי זה נזיר, כְּמוֹ
 66 שְׁבָאָרְנוּ בְּדִין כָּל הַמֵּתַפִּיס בְּנֵדֵר.
 67 ד. היה נזיר עובר לפְּנִיּוֹ, וְאָמַר: 'הריני פְּזָה' - הרי זה
 68 נזיר. נֵדֵר חֵבְרוֹ בְּנֵזִיר, וְאָמַר הוּא: 'פִּי כְּפִי מֵיָיִן', או
 69 שְׁאָמַר: 'שְׁעָרֵי כְּשַׁעְרוֹ מִלְּהַגְזוֹ' - הרי זה נזיר. וכן אם
 70 שָׁמַע [את חבירו נודד בנזירות] וְאָמַר 'וְאָנִי' בְּתוֹךְ כְּדֵי
 71 דְבוּר, וְשָׁמַע שְׁלִישִׁי בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוּר שֶׁל שְׁנֵי, וְאָמַר 'וְאָנִי',
 72 וְאָפְלוּ הֵן מֵאָה - כָּלֵן נֵזִירִים.
 73 ה. האומר: 'הריני נזיר כשיהיה לי בן', וְשָׁמַע חֵבְרוֹ וְאָמַר
 74 'וְאָנִי' - הרי חֵבְרוֹ נזיר מִיָּד.
 75 ו. האומר לחֵבְרוֹ: 'הריני נזיר כשיהיה לך בן', וְשָׁמַע
 76 חֵבְרוֹ וְאָמַר: 'וְאָנִי' - אין זה נזיר; שלא נתפּוֹן זה הַאֲחִירוֹן,
 77 אֶלָּא לומר לו 'שְׁאָנִי אוֹהֵב שִׁיְהִיָּה לְךָ בֵּן כְּמוֹ זֶה', שְׁהָרִי
 78 הוּא בֶּשׂ מִמֶּנּוּ [ומפאת הנימוס אמר זאת].
 79 ז. האומר [שלא בנוכחות 'פלוני']: 'הריני נזיר כשיהיה
 80 לְפְלוֹנִי בֵּן', וְשָׁמַע חֵבְרוֹ וְאָמַר: 'וְאָנִי' - הרי זה ספק;
 81 שְׁמָא לֹא נִתְפָּוֵן אֶלָּא לְהִיּוֹת נֵזִיר כְּמוֹתוֹ, או לומר 'שְׁאָנִי
 82 אוֹהֵב אוֹתוֹ כְּמוֹתְךָ'; וספק נזירות, לְהִקְלֹ.
 83 ח. שְׁנַיִם שִׁהִיּוּ מֵהַלְכִין בְּדָרְךָ, וְרָאוּ אֶחָד בָּא בְּנִגְדָן, וְאָמַר
 84 אֶחָד מִן הַשְּׁנַיִם: 'זֶה הֵהוּלַף לְקִרְאָתְנוּ שְׁמַעוֹן הוּא', וְאָמַר
 85 חֵבְרוֹ: 'רְאוּבֵן הוּא', וְאָמַר זֶה: 'הריני נזיר אם יהיה
 86 רְאוּבֵן', וְאָמַר הָאֲחֵר: 'הריני נזיר אם יהיה שְׁמַעוֹן' - הגיע
 87 אֲלֵיהֶם וְהָרִי הוּא רְאוּבֵן, הרי זה נזיר; ואם היה שְׁמַעוֹן,

1 מִסְלָסֵל', או 'הריני מְכַלְכֵּל', או 'הרי עלי לְשַׁלַּח פְּרַע' -
 2 הרי זה נזיר; והוא, שִׁיְגַמֵּר בְּלִבּוֹ לְהַזִּיר.
 3 ז. אָמַר: 'הרי עלי צְפָרִים' - אף על פי שְׁהִיָּה נֵזִיר עוֹבֵר
 4 לְפְנָיו, וְאֵף עַל פִּי שְׁהִיָּה בְּלִבּוֹ לְהַזִּיר - אינו נזיר, וְהָרִי זֶה
 5 כְּמִי שֶׁלֹּא הוֹצִיא בְּשִׁפְתָיו כְּלוּם.
 6 ח. כָּל כְּנֻזֵי נֵזִירוֹת, כְּנֵזִירוֹת. כִּיצַד? מְקוּמוֹת הַעֲלִיָּם
 7 שְׁמֵשֵׁנִין אֶת הַדְּבוּר, וְאָמַר שֵׁם: 'הריני נזיק', 'נזיח', 'פְּזִיח'
 8 - הרי זה נזיר.
 9 ט. האומר: 'הריני נזיר מן הַחֲרָצִים בְּלִבְד', או 'מן הַזּוּגִין
 10 בְּלִבְד', או 'הריני נזיר מן הַתְּגַלְחֹת', או 'הריני נזיר מן
 11 הַטְּמָאָה בְּלִבְד' - הרי זה נזיר גָּמוּר, וְכָל דְקָדוּקֵי נֵזִירוֹת
 12 עָלָיו; אף על פי שֶׁלֹּא הָיָה בְּלִבּוֹ לְהַזִּיר אֶלָּא מִדְּבַר זֶה
 13 בְּלִבְד, הוֹאִיל וְדָבָר שְׁנֵדֵר מִמֶּנּוּ אֶסוּר עַל הַנְּזִיר, הרי זה נזיר
 14 גָּמוּר.
 15 י. אֶבֶל האומר: 'הריני נזיר מן הַגְּרוּגְרוֹת' [תאנים
 16 מִיּוּבֹשׁוֹת], או 'מן הַדְּבִלָּה' [גוש תאנים מִיּוּבֹשׁוֹת], וְכִיּוֹצֵא
 17 בָּהֶן - הרי זה אֶסוּר בָּהֶן [בנדר], וְאִינוּ נֵזִיר.
 18 יא. מִזְגוּ לוֹ כּוֹס שֶׁל יַיִן, וְנִתְּנוּ לוֹ לְשִׁתּוֹת, וְאָמַר: 'הריני
 19 נזיר מִמֶּנּוּ' - הרי זה נזיר גָּמוּר. ואם הָיָה מֵר נֶפֶשׁ, או
 20 כּוֹעֵס, או מִתְּאֵבֵל, וְהָיָה מְבַקֵּשִׁין מִמֶּנּוּ שִׁישְׁתָּה כְּדֵי לְשַׁכַּח
 21 עֲמָלוֹ [=צער], וְאָמַר: 'הריני נזיר מִמֶּנּוּ' - הרי זה אֶסוּר
 22 בְּאוֹתוֹ הַכּוֹס בְּלִבְד, וְאִינוּ נֵזִיר; שֶׁלֹּא נִתְּפָוֵן זֶה, אֶלָּא שֶׁלֹּא
 23 יִשְׁתָּה כּוֹס זֶה.
 24 יב. וְכֵן שְׁכּוֹר שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ כּוֹס כְּדֵי לְרוֹחוֹ [=לשכרו], וְאָמַר:
 25 'הריני נזיר מִמֶּנּוּ' - הרי זה אֶסוּר בְּאוֹתוֹ הַכּוֹס בְּלִבְד, וְאִינוּ
 26 חֵיֵב בְּנֵזִירוֹת; שֶׁלֹּא נִתְּפָוֵן זֶה, אֶלָּא שֶׁלֹּא יִשְׁכְּרוּ אוֹתוֹ יִתֵּר
 27 מְדִי. ואם הגיע לְשִׁכְרוֹתוֹ שֶׁל לוֹט - אין דְּבָרָיו כְּלוּם, וְאִינוּ
 28 חֵיֵב עַל כָּל עֲבָרָה שִׁיעֵשָׂה; שֶׁמִּשְׁהִיָּע לְשִׁכְרוֹתוֹ שֶׁל לוֹט,
 29 אִינוּ בֵּן חֵיֵיב.
 30 יג. האומר: 'הריני נזיר על מִנְתַּ שֶׁאֵהִיָּה שׁוֹתָה יַיִן', או
 31 'מִטְּמֵא לְמֵתִים', או 'מְגַלַּח שְׁעָרוֹ' - הרי זה נזיר, וְאֶסוּר
 32 בְּכֵלֵן; מִפְּנֵי שֶׁהִתְּנָה [לשנות] עַל מָה שֶׁכְּתוּב בְּתוֹרָה, וְכָל
 33 הַמִּתְּנָה עַל הַכְּתוּב בְּתוֹרָה - תִּנְאוּ בְּטַל.
 34 יד. נֵדֵר בְּנֵזִיר, וְאָמַר: 'לֹא הִיְתִי יוֹדַע שֶׁהַנְּזִיר אֶסוּר בְּיַיִן,
 35 או בְּטְמָאָה, או בְּתְגַלְחֹת, וְאֶלּוֹ הִיְתִי יוֹדַע כֵּן, לֹא הִיְתִי
 36 נוֹדֵר' - הרי זה נזיר, וְחֵיֵב בְּכֵלֵן; שֶׁהָרִי הוּא הָיָה יוֹדַע
 37 שֶׁאֶסֶר עֲצָמוֹ בְּאֶחָד מִשְׁלֹשָׁה מִיַּיִן; וְכִבֵּר בְּאֲרָנֵי, שֶׁאָפְלוּ
 38 לֹא נֵזֵר אֶלָּא מֵאֶחָד מֵהֶן, אֶסוּר בְּכֵלֵן.
 39 טו. אָמַר: 'יוֹדַע אֲנִי שֶׁהַנְּזִיר אֶסוּר בְּכָל אֵלּוֹ, אֶבֶל הָיָה
 40 בְּדַעַתִּי שֶׁמֵּתָר לִי אֲנִי לְשִׁתּוֹת הַיַּיִן, מִפְּנֵי שֶׁאֲנִי יָכוֹל לְחַיּוֹת
 41 בְּלֹא יַיִן, או מִפְּנֵי שֶׁאֲנִי קוֹבֵר אֶת הַמֵּתִים' וְלִכְּן אִהִיָּה מוֹתֵר
 42 לְהַטְמִיא - הרי זה אינו נזיר; מִפְּנֵי שֶׁאֵלּוֹ בְּכָלֵן נְדָרִי
 43 שְׁגָוֹת, שֶׁאֵינֶן צְרִיכִין שֶׁאֵלָּה לְחֵכֶם, כְּמוֹ שְׁבָאָרְנוּ.
 44 טז. האומר: 'הרי די נזירה', 'הרי רגלי נזירה' - לא אָמַר

47 שְׁאָמַר: 'בְּנֵי פְלוֹנֵי נְזִיר', או 'הָרִי זֶה נְזִיר', וְשָׁמַק הֵבֵן -
 48 הָרִי זֶה נְזִיר, וְחִיב הָאֵב לְנַהֵג בּוֹ כֹּל דְּקִדּוּקֵי נְזִירוֹת, וְאִם
 49 נִטְמָא - מִכִּיָּא קֶרְפֵּן טְמָאָה, וְכִשְׂיִשְׁלִים נְזִירוֹתוֹ - מִכִּיָּא
 50 קֶרְפֵּן טְהוֹרָה, כְּשֶׁאֵר הַנְּזִירִים הַגְּדוּלִים.
 51 **טו.** לֹא רָצָה הֵבֵן וּמִתָּה בְּדָבָר זֶה, או שְׁמַחוּ קְרוּבֵי, או
 52 שְׁגַלַח שְׁעָרוֹ, או שְׁגַלְחוּהוּ קְרוּבֵי - שֶׁהָרִי נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה
 53 שְׁגָלָה דַּעְתָּן, שְׁלֹא רָצָה הוּא או קְרוּבֵי בְּנְזִירוֹת זו - הָרִי
 54 זֶה אֵינוֹ נְזִיר. וְעַד מִתִּי יֵשׁ לוֹ לְהִדְרִי? עַד שִׁיִּגְדִיל וְיַעֲשֶׂה
 55 אִישׁ.
 56 **טז.** הַגּוֹיִים - אֵין לָהֶם נְזִירוֹת, שְׁנֶאֱמַר: "דְּבַר אֵל בְּנֵי
 57 יִשְׂרָאֵל".
 58 **יז.** נְשִׁים וְעַבְדִּים - יֵשׁ לָהֶם נְזִירוֹת. וְהָאֵב או הַבַּעַל מִפְּר
 59 נְזִירוֹת הָאִשָּׁה, אִם רָצָה, כְּשֶׁאֵר הַנְּדָרִים. אֲבָל הַעֲבָד - יֵשׁ
 60 לְרַבּוֹ לְכַף אוֹתוֹ לְשִׁתּוֹת, וְלִהְטָמָא לְמַתִּים; וְאִם לֹא כִּפָּה
 61 אוֹתוֹ, נוֹהֵג בְּנְזִירוֹת.
 62 **יח.** נָדַר הַעֲבָד שְׂאָר נְדָרִים שֵׁישׁ בְּהֵן עֲנוּי נֶפֶשׁ, או
 63 שְׁמַעֲכֵבִין [=מַגְבִּירִים] אֶת הַמְּלָאכָה, או שְׁהַעֲרִיף - אֵין
 64 רַבּוֹ צְרִיף לְכַפּוֹ; מִפְּנֵי שְׂאֵין נֶפֶשׁוֹ קְנוּיָה לוֹ, לֹא יַחֲלוּ עֲלָיו
 65 נְדָר; לְמָה הַדְּבָר דּוֹמָה? לְאוֹסֵר פְּרוֹת [של-] אַחֲרֵים
 66 עֲלֵיהֶם. אֲבָל אִם אֵין שֵׁם עֲנוּי, וְלֹא דְבַר שְׁמַעֲכַב מְלָאכָה
 67 - אֵינוֹ יְכוּל לְכַפּוֹתוֹ. נָדַר עַבְדּוֹ בְּנְזִירוֹת, וְאָמַר לוֹ: 'מוֹפֵר
 68 לְךָ' - יֵצֵא לְחֵרוֹת, וְחִיב לְהַשְׁלִים נְזִירוֹתוֹ; שֶׁהַעֲבָד כּוֹפֵין
 69 אוֹתוֹ, וְאֵין מִפְּרִין לוֹ; וְאִם הִפֵּר, יֵצֵא לְחֵרוֹת [שֶׁהַפְּרָה
 70 נַחֲשֶׁבֶת כְּגִילּוּי דַעַת לְשַׁחְרוּר].
 71 **יט.** עֲבָד שְׁנֵדַר בְּנְזִירוֹת וּבְרַח, או שֶׁהִלֵּךְ רַבּוֹ - הָרִי זֶה
 72 אֲסוּר לְשִׁתּוֹת זֵין, כְּדֵי שִׁיִּצְטַעַר וְיַחֲזוֹר לְרִשּׁוֹת רַבּוֹ. נָדַר
 73 וְהַשְׁלִים נְזִירוֹתוֹ, וְגַלַח וְלֹא יַדַּע רַבּוֹ, וְאִחֵר כֶּף יֵצֵא לְחֵרוֹת
 74 - הָרִי זֶה יֵצֵא יָדִי נָדְרוֹ; אֲבָל אִם נָדַר, וְלֹא גִלַח, וְיֵצֵא
 75 לְחֵרוֹת - לֹא יֵצֵא יָדִי נָדְרוֹ. נִטְמָא, וְאִחֵר כֶּף יֵצֵא לְחֵרוֹת
 76 - מוֹנֶה [וּמַחֲחִיל בְּנְזִירוֹת חֲדָשָׁה] מַשְׁעָה שְׁנִטְמָא
 77 [=כַּשְׁנַטְהַר. לֹא מִיוֹם הַבֵּאת קַרְבָּן].
 78 **כ.** נְזִירוֹת נוֹהֵגַת בְּפָנֵי הַבַּיִת [הַמִּקְדָּשׁ] וְשִׁלָּא בְּפָנֵי הַבַּיִת;
 79 לְפִיכָף, מִי שְׁנֵדַר בְּנְזִיר בְּזֵמן הַזֶּה - הָרִי זֶה נְזִיר לְעוֹלָם,
 80 שְׂאֵין לְנוֹ בֵּית כְּדֵי שִׁכִּיָּא קְרַבְנוֹתָיו בְּמִלַּאת יָמֵי נְזִירוֹ.
 81 **כא.** אֵין הַנְּזִירוֹת נוֹהֵגַת, אֲלֵא בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל; וּמִי שְׁנֵדַר
 82 בְּחוּצָה לְאַרְץ - קוֹנְסִין אוֹתוֹ וּמַחְיָבִין אוֹתוֹ לְעֻלּוֹת
 83 לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְלִהְיוֹת נְזִיר בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל כְּמִנְיַן הַיָּמִים
 84 שְׁנֵדַר. לְפִיכָף, מִי שְׁנֵדַר בְּזֵמן הַזֶּה בְּחוּצָה לְאַרְץ - כּוֹפֵין
 85 אוֹתוֹ לְעֻלּוֹת לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְיִהְיֶה נוֹהֵג נְזִירוֹת שֵׁם עַד
 86 שְׂיָמוּת, או עַד שִׁיִּבְנֶה הַמִּקְדָּשׁ, וְיִקְרִיב קְרַבְנוֹתָיו
 87 בְּמִלַּאת יָמֵי נְזִירוֹ.
 88 **כב.** וְכֵל זֵמן שֶׁהוּא בְּחוּצָה לְאַרְץ, הָרִי זֶה אֲסוּר לְשִׁתּוֹת
 89 זֵין וְלִהְטָמָא לְמַתִּים וְלַגִּלַח, וְכֹל דְּקִדּוּקֵי נְזִירוֹת עֲלָיו -
 90 וְאִף עַל פִּי שְׂאֵין יָמִים אֵלוֹ עוֹלִין לוֹ [בְּמִנְיַן יָמֵי נְזִירוֹת];
 91 וְאִם עֲבַר וְשָׁתָה, או גִּלַח, או נָגַע בְּמַת וְכִיּוֹצֵא בְּנִגְיָעָה -
 92 לוֹקָה.

1 הָרִי חִבְרוֹ נְזִיר; כְּמוֹ שְׁנֵדְרוֹ. וְכֵן כֹּל פְּיוּצָא בְּזָה. לֹא הִגִּיעַ
 2 אֲלֵיהֶם, אֲלֵא חֲזוֹר לְאַחֲרָיו וְנִעְלַם מִעֵינֵיהֶם, וְלֹא יָדְעוּ מִי
 3 הוּא - אֵין אַחַד מֵהֶן נְזִיר.
 4 **ט.** וְכֵן הָאֹמַר: 'הָרִינִי נְזִיר אִם הִיָּה בְּכָרִי [בְּעוֹרֵימַת
 5 תְּבוּאָה] זֶה מָאָה כּוֹר' [שֵׁם מִידָה], וְהִלֵּךְ לְמִדְרוֹ, מִצְאוֹ
 6 שְׁנֹגֵב או אָבַד - אֵינוֹ נְזִיר, וְכֵן כֹּל פְּיוּצָא בְּזָה, שֶׁסָּפַק
 7 נְזִירוֹת לְהַקְלִי.
 8 **י.** הִיּוּ מְהֻלְכִין בְּדָרְךָ, וְרָאוּ אֶת הַכּוֹי [שֶׁהוּא סַפֵּק חַיָּה סַפֵּק
 9 בַּהֲמָה] מִרְחוֹק, וְאָמַר אַחַד מֵהֶן: 'הָרִינִי נְזִיר שְׁנֵה חַיָּה',
 10 וְאָמַר אַחַד: 'הָרִינִי נְזִיר שְׁנֵה בַּהֲמָה', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי
 11 נְזִיר שְׂאֵין זֶה חַיָּה', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׂאֵין זֶה
 12 בַּהֲמָה', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׂאֵין זֶה לֹא חַיָּה וְלֹא
 13 בַּהֲמָה', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׁנֵה חַיָּה וּבַהֲמָה' - הָרִי
 14 פְּלִים נְזִירִים; מִפְּנֵי שֶׁהַכּוֹי - יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים [=הַלְכוֹת] שְׁנֵה
 15 בְּהֵן לְחַיָּה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שְׁנֵה בְּהֵן לְבַהֲמָה, וְיֵשׁ בּוֹ
 16 דְּרָכִים שְׁנֵה בְּהֵן לְחַיָּה וּלְבַהֲמָה, וְיֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שְׂאֵינוֹ
 17 שְׁנֵה בְּהֵן לֹא לְחַיָּה וְלֹא לְבַהֲמָה. וְהוּא הַדִּין אִם רָאוּ
 18 אֲנִדְרוּגִינוֹס, וְנִחְלַקוּ בּוֹ אִם הוּא אִישׁ או אִשָּׁה, וְנָדְרוּ עַל
 19 דְּרָף שְׁנֵדְרוּ אֵלוֹ בְּכּוֹי - הָרִי פְּלִין נְזִירִים; שֶׁהַאֲנִדְרוּגִינוֹס -
 20 יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שְׁנֵה בְּהֵן לְאִישׁ, וְדְרָכִים שְׁנֵה בְּהֵן לְאִשָּׁה,
 21 וְדְרָכִים שְׂאֵינוֹ שְׁנֵה בְּהֵן לֹא לְאִישׁ וְלֹא לְאִשָּׁה, וְדְרָכִים
 22 שֶׁהוּא שְׁנֵה בְּהֵן לְאִישׁ וְלְאִשָּׁה.
 23 **יא.** וְכֹל הַדְּרָכִים הָאֵלוֹ בְּעֵינֵי הַמַּצְוָה, לֹא בְּטַבְעוֹ
 24 וְתוֹלְדָתוֹ [=תְּכוּנוֹתָיו]. כִּיצַד? דְּמוֹ [דַם שְׁחִיתוֹן] טְעוֹן
 25 כְּסוּי חַיָּה, וְחֻלְבוֹ אֲסוּר בְּבַהֲמָה; וְהָרִי הוּא פְּלֵאִים עִם
 26 הַבַּהֲמָה וְכֵן עִם חַיָּה, כְּאֵלוֹ אֵינוֹ חַיָּה וְאֵינוֹ בַּהֲמָה; וְטְעוֹן
 27 שְׁחִיטָה, חַתִּיָּה וּבַהֲמָה. וְיֵשׁ בּוֹ דֵּינִים אַחֲרֵים, וְכֹל אַחַד
 28 מֵהֶן יִתְבָּאֵר בְּמִקּוּמוֹ. וְכֵן הַאֲנִדְרוּגִינוֹס מִטְמָא בְּלִבָּן [זוּב
 29 וּקְרִי] פְּאֲנָשִׁים, וּמִטְמָא בְּאֶדָם [דַם נִדָה] פְּנָשִׁים; וְאֵינוֹ
 30 נִמְכָּר בְּעֲבַד עֲבָרִי, לֹא פְּאֲנָשִׁים וְלֹא פְּנָשִׁים; וְהַהוֹרָגוֹ נִהְרַג
 31 עֲלָיו, פְּאֲנָשִׁים וּכְנָשִׁים. וְיֵשׁ בּוֹ דֵּינִים אַחֲרֵים, וְכֹל אַחַד
 32 מֵהֶן יִתְבָּאֵר בְּמִקּוּמוֹ.
 33 **יב.** וְכֵן אִם רָאוּ אֲנָשִׁים כְּאוֹ כְּנַגְדָן, מֵהֶן פְּקַחִין [מִסּוּגִילִים
 34 לְרֹאוֹת] וּמֵהֶן סוּמִין [עִוּוּרִים] - אָמַר אַחַד: 'הָרִינִי נְזִיר
 35 שְׂאֵלוֹ פְּקַחִין', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׂאֵין אֵלוֹ פְּקַחִין',
 36 אָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׂאֵלוֹ סוּמִין', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי
 37 נְזִיר שְׂאֵין אֵלוֹ סוּמִין', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׂאֵלוֹ
 38 פְּקַחִין וְסוּמִין', וְאָמַר אַחֵר: 'הָרִינִי נְזִיר שְׂאֵין אֵלוֹ לֹא
 39 פְּקַחִין וְלֹא סוּמִין' - הָרִי פְּלִים נְזִירִים. וְכֵן כֹּל פְּיוּצָא בְּזָה.
 40 **יג.** קֶטֶן שֶׁהִגִּיעַ לְעוֹנַת נְדָרִים, וְנָדַר בְּנְזִיר - הָרִי זֶה נְזִיר,
 41 וּמִכִּיָּא קְרַבְנוֹתָיו, וְאִף עַל פִּי שְׁעַדִּין לֹא הִבִּיא שְׁתִּי
 42 שְׁעוֹרֹת, כְּשֶׁאֵר הַנְּזִירִים. וְהָאִישׁ מִדִּיר אֶת בְּנוֹ הַקָּטָן
 43 בְּנְזִיר, אִף עַל פִּי שְׁלֹא בֹא לְעוֹנַת הַנְּדָרִים; וְאֵין הָאִשָּׁה
 44 מְדַרְת אֶת בְּנָהּ בְּנְזִיר. וְדָבָר זֶה - הִלְכָה מִפִּי הַקַּבְלָה
 45 [מִמִּשְׁהָ] הוּא, וְאֵינוֹ נוֹהֵג בְּשֶׁאֵר נְדָרִים.
 46 **יד.** כִּיצַד? הָאֵב שְׁאָמַר לְבָנוֹ הַקָּטָן: 'הָרִי אִתָּה נְזִיר', או

הלכות נזירות

פרק ג

45 זה נזיר ארבע נזירות; 'הריני נזיר שלשים יום יום אַחַד'
 46 - הרי זה נזיר נזירות אחת של שלשים יום.
 47 ט. מי שהיה שתי כתי עדים מעידין אותו, אלו מעידין
 48 שְׁנֹר שְׁתֵּים, וְאֵלּוּ מְעִידִין שְׁנֹר חֶמֶשׁ - הרי זה נזיר
 49 שְׁתֵּים; שֶׁבְּכֹל חֶמֶשׁ שְׁתֵּים, וְהָרִי כֵּלָן הַעִידוּ בְּשֵׁתֵים.
 50 י. מי שְׁנֹר שְׁתֵּי נְזִירוֹת, בֵּין שְׁנֹר שְׁתֵּיהֶן בְּבַת אַחַת, בֵּין
 51 שְׁנֹר זו אַחַר זו, כְּגוֹן שֶׁאָמַר: 'הַרִינִי נְזִיר הַיּוֹם, הַרִינִי נְזִיר
 52 הַיּוֹם', וּמָנָה אֶת הַרְאֵשׁוֹנָה וְהַפְּרִישׁ קֶרְבָּן, וְאַחֵר כֶּף נִשְׁאֵל
 53 עַל זֹאת הַרְאֵשׁוֹנָה וְהַתִּיר נְדָרוֹ - עֲלָתָהּ לֹו רֵאשׁוֹנָה בְּשִׁנְיָה,
 54 וּמִבִּיא זֶה הַקֶּרְבָּן וְנִפְטָר. וְאִפְלוּ הִבִּיא כְּפָרְתוֹ, וְאִפְלוּ גִלַח
 55 שְׁעָרוֹ וְאַחֵר כֶּף נִשְׁאֵל עֲלֶיהָ - עֲלָתָהּ לֹו רֵאשׁוֹנָה בְּשִׁנְיָה,
 56 שְׁהָרִי אֵין הַשְּׁנִיָּה חֵלָה אֲלָא אַחַר הַרְאֵשׁוֹנָה, וְהַרְאֵשׁוֹנָה
 57 אֵינָה; כִּיּוֹן שֶׁהַתִּירָהּ, כָּאֵלּוּ אֵינָה מְעַקְרָה.
 58 יא. מי שֶׁאָמַר: 'הַרִינִי נְזִיר לְעוֹלָם', אוּ 'הַרִינִי נְזִיר כָּל יְמֵי
 59 חַיִּי' - הַרִי זֶה נְזִיר עוֹלָם; וְאִם אָמַר: 'הַרִינִי נְזִיר אֶלְף
 60 שָׁנָה' - הַרִי זֶה נְזִיר לְזֵמַן קְצוּב, וְאִף עַל פִּי שְׂאֵי אֶפְשָׁר
 61 שְׁיַחֲזִיחַ הָאָדָם אֶלְף שָׁנָה.
 62 יב. וּמָה בֵּין נְזִיר עוֹלָם לְנְזִיר זֵמַן קְצוּב? שֶׁהַנְּזִיר לְזֵמַן
 63 קְצוּב - אֲסוּר לְגַלַח עַד סוֹף יְמֵי נְדָרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: 'כָּל יְמֵי
 64 נְדָר נְדָרוֹ, תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ, עַד מְלֵאת הַיָּמִים'. וְנְזִיר
 65 עוֹלָם - אִם הִכְבִּיד שְׁעָרוֹ, מִקַּל בְּתַעַר מְשִׁנִּים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ
 66 לְשָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ, וּמִבִּיא קֶרְבָּנוֹתָיו שְׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת
 67 כְּשִׁינְגִלַח, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִיָּה מִקֵּץ יְמֵים לְיָמִים אֲשֶׁר יִגְלַח, כִּי
 68 כָּבֵד עֲלָיו וְיִגְלַחוּ", וְאֶבְשָׁלוּם נְזִיר עוֹלָם הֵיזָה. וְדָבָר זֶה,
 69 הִלְכָה מִפִּי הַקְּבֵלָה. וְנְזִיר עוֹלָם שֶׁנִּטְמָא - הַרִי זֶה מִבִּיא
 70 קֶרְבָּן טְמֵאָה וּמִגְלַח תְּגִלַחַת טְמֵאָה, כְּמוֹ נְזִיר לְזֵמַן קְצוּב.
 71 יג. שֶׁמִּשּׁוֹן לֹא הֵיזָה נְזִיר גְּמוּר, שְׁהָרִי לֹא נִדָּר בְּנְזִיר, אֲלָא
 72 הַמְּלֵאָף הַפְּרִישׁוֹ מִן הַטְּמֵאָה [מִן הָאֲסוּר לוֹ]; וְכִיצַד הֵיזָה
 73 דִּינוֹ? הֵיזָה אֲסוּר בֵּינָן וְאֲסוּר בְּתִגְלַחַת, וּמִתָּר הֵיזָה לְהַטְּמֵא
 74 לְמִתֵּים. וְדָבָר זֶה, הִלְכָה מִפִּי הַקְּבֵלָה.
 75 יד. לְפִיכָף, מִי שֶׁאָמַר: 'הַרִינִי נְזִיר כְּשִׁמְשׁוֹן' - הַרִי זֶה
 76 נְזִיר מִן חֵינָן וּמִן תְּגִלַחַת לְעוֹלָם, וְאֵינֹו מְגַלַח כָּל שָׁנִים
 77 עֶשֶׂר חֹדֶשׁ כְּשֶׁאָר נְזִירֵי עוֹלָם, וּמִתָּר לְהַטְּמֵא לְמִתֵּים. וְאִם
 78 אָמַר: 'לֹא תִפְנוּתִי אֲלָא לְאִישׁ אַחֵר שֶׁשָּׂמוּ שְׁמִשׁוֹן', אֵינֹו
 79 נְזִיר. וּמִי שֶׁנִּדָּר נְזִיר כְּשִׁמְשׁוֹן - אֵינֹו יְכוּל לְהַשְׂאֵל עַל
 80 נְדָרוֹ, שֶׁנְזִירוֹת שְׁמִשׁוֹן לְעוֹלָם הֵיזָה [מִבְּלִי יְכוּלַת לְהַתִּיר,
 81 כִּי נִצְטוּוּה מִפִּי הַמְּלֵאָךְ].
 82 טו. הָאוֹמֵר: 'הַרִינִי נְזִיר כְּשִׁמְשׁוֹן בֶּן מְנוּחַ', כְּבַעַל
 83 דְּלִילָה, 'כְּמִי שֶׁעָקַר דְּלִתוֹת עֵזָה', כְּמִי שֶׁנִּקְרָו פְּלִשְׁתִּים
 84 אֶת עֵינָיו' - הַרִי זֶה נְזִיר כְּנְזִירוֹת שְׁמִשׁוֹן, אִף עַל פִּי
 85 שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁנַּעֲשׂוּ מַעֲשִׂים אֵלּוּ לְאִישׁ אַחֵר.
 86 טז. שְׁמוּאֵל הַרְמַתִי, נְזִיר עוֹלָם הֵיזָה; לְפִיכָף, הָאוֹמֵר:
 87 'הַרִינִי נְזִיר כְּשִׁמְשׁוּאֵל הַרְמַתִי', 'כְּבֶן תַּנְהָ', 'כְּבֶן אֶלְקָנָה',
 88 'כְּמִי שֶׁשָּׁפַף אֶת אַגַּג בְּגִלְגַל', וְכִיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ - הַרִי זֶה נְזִיר
 89 עוֹלָם; וְאֵין אוֹמְרִין: 'שְׁמָא לְאִישׁ אַחֵר שֶׁמַּעֲשִׂיו כְּאֵלָה
 90 נִתְּפָנוּ'.
 91 יז. הָאוֹמֵר: 'הַרִינִי נְזִיר מְלֵא חַבִּית', אוּ 'מְלֵא הַקֶּפֶה' -

1 א. סָתָם נְזִירוֹת, שְׁלֹשִׁים יוֹם. כִּיצַד? מִי שֶׁאָמַר: 'הַרִינִי
 2 נְזִיר', אֵין פְּחוֹת מְשִׁלְשִׁים יוֹם; וְאִפְלוּ אָמַר: 'הַרִינִי נְזִיר
 3 נְזִירוֹת גְּדוּלָה עַד מְאֹד הַרְבֵּה הַרְבֵּה' - הַרִי זֶה נְזִיר שְׁלֹשִׁים
 4 יוֹם, שְׁהָרִי לֹא פָּרַשׁ זֵמַן.
 5 ב. פָּרַשׁ זֵמַן פְּחוֹת מְשִׁלְשִׁים, כְּגוֹן שֶׁאָמַר: 'הַרִינִי נְזִיר יוֹם
 6 אַחַד', אוּ 'עֶשְׂרֵה יָמִים', אוּ 'עֶשְׂרִים' - הַרִי זֶה נְזִיר
 7 שְׁלֹשִׁים יוֹם, שֶׁאֵין נְזִירוֹת פְּחוֹתָהּ מְשִׁלְשִׁים יוֹם; וְדָבָר זֶה,
 8 הִלְכָה מִפִּי הַקְּבֵלָה.
 9 ג. פָּרַשׁ זֵמַן יוֹתֵר מְשִׁלְשִׁים יוֹם - כְּגוֹן שֶׁאָמַר: 'אַחַד
 10 וְשְׁלֹשִׁים', אוּ 'אַרְבָּעִים', אוּ 'מֵאָה יוֹם', אוּ 'מֵאָה שָׁנָה' -
 11 הַרִי זֶה נְזִיר כְּזֵמַן שֶׁפָּרַשׁ, לֹא פְּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר.
 12 ד. הָאוֹמֵר: 'הַרִינִי נְזִיר שְׁעָה אַחַת', הַרִי זֶה נְזִיר שְׁלֹשִׁים
 13 יוֹם; אָמַר: 'הַרִינִי נְזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְשְׁעָה אַחַת' - הַרִי זֶה
 14 נְזִיר אַחַד וְשְׁלֹשִׁים יוֹם, שֶׁאֵין נוֹדְרִין שְׁעוֹת.
 15 ה. הָאוֹמֵר: 'הַרִינִי נְזִיר מִכָּאן וְעַד מִכָּאן פְּלוּגִי' - אִם לֹא
 16 הַתּוֹזִיק בְּדֶרֶךְ, הַרִי זֶה נְזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּלִבָּד; שֶׁלֹּא נִתְּפָנוּ
 17 זֶה אֲלָא לְנְזִירוֹת גְּדוּלָה [כַּסְּטוּרָה הַדְּרוּ], וְהָרִי לֹא פָּרַשׁ זֵמַן.
 18 וְאִם הַתּוֹזִיק בְּדֶרֶךְ - אִם הֵיזָה מִהֶלֶךְ פְּחוֹת מְשִׁלְשִׁים יוֹם,
 19 הַרִי זֶה נְזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם; וְאִם הֵיזָה יוֹתֵר מְשִׁלְשִׁים יוֹם,
 20 הַרִי זֶה נְזִיר נְזִירוֹת אַחַת כְּמִנְיַן הַיָּמִים.
 21 ו. מִי שֶׁאָמַר: 'הַרִינִי נְזִיר שְׁתֵּי נְזִירוֹת', אוּ 'שְׁלֹשׁ' אוּ
 22 'אַרְבַּע' - הַרִי זֶה נְזִיר כְּמִנְיַן שֶׁאָמַר, כָּל נְזִירוֹת מִהֶן
 23 שְׁלֹשִׁים יוֹם; וְכִסּוּף כָּל שְׁלֹשִׁים וְשְׁלֹשִׁים - מְגַלַח וּמִבִּיא
 24 קֶרְבָּנוֹתָיו, וּמִתְחִיל לְמַנּוֹת נְזִירוֹת שְׁנִיָּה. אִפְלוּ אָמַר: 'הַרִינִי
 25 נְזִיר מֵאָה אֶלְף נְזִירוֹת', שְׂאֵי אֶפְשָׁר שְׁיַחֲזִיחַ כְּזֵמַן הַזֶּה -
 26 הַרִי זֶה מוֹנֵה אַחַת עַד שְׁמֵמוֹת, אוּ עַד שְׁיִשְׁלִים מִנְיַן
 27 נְזִירוֹתָיו.
 28 ז. הָאוֹמֵר: 'הַרִינִי נְזִיר כְּמִנְיַן יְמוֹת הַשָּׁנָה' - מוֹנֵה נְזִירוֹתָיו
 29 כְּמִנְיַן יְמוֹת הַשָּׁנָה; אִם פָּרַשׁ שְׁנַת חַמְּסָה - מוֹנֵה שְׁלֹשׁ
 30 מְאוֹת וְחֶמֶשׁ וְשְׁתֵּים נְזִירוֹת, כָּל אַחַת מִהֶן שְׁלֹשִׁים יוֹם;
 31 וְאִם פָּרַשׁ שְׁנַת הַלְּבָנָה - מוֹנֵה שְׁלֹשׁ מְאוֹת וְאַרְבַּע וְחֶמֶשִׁים
 32 נְזִירוֹת; וְאִם סָתָם - מוֹנֵה שְׁלֹשׁ מְאוֹת וְאַרְבַּע וְחֶמֶשִׁים
 33 נְזִירוֹת. שְׁהָרִי בְּאֶרְנֹו, שֶׁבְּכֹל הַנְּדָרִים הוֹלְכִין אַחֵר לְשׁוֹן בְּנִי
 34 אָדָם, וְרַב שְׁנֵי חַמְּסָה שְׁלֹשׁ מְאוֹת חֶמֶשֶׁה וְשְׁשִׁים יוֹם מוֹנִין
 35 לָהּ, וְרַב שְׁנֵי לְבָנָה שְׁלֹשׁ מְאוֹת אַרְבַּע וְחֶמֶשִׁים יוֹם מוֹנִין
 36 לָהּ, וְאֵין קוֹרִין כָּל הַעֵם 'שָׁנָה' סָתָם, אֲלָא לְשַׁנַּת הַלְּבָנָה.
 37 ח. הָאוֹמֵר: 'הַרִינִי נְזִיר אַחַת וּמְחַצְהָ', הַרִי זֶה נְזִיר שְׁתֵּי
 38 נְזִירוֹת; אָמַר: 'הַרִינִי נְזִיר יוֹם אַחַד', אוּ 'הַרִינִי נְזִיר וְשְׁעָה
 39 אַחַת' - הַרִי זֶה נְזִיר שְׁתֵּים; אָמַר: 'הַרִינִי נְזִיר, וְאַחַת' -
 40 הַרִי זֶה נְזִיר שְׁתֵּים; 'הַרִינִי נְזִיר, וְאַחַת, וְעוֹד' - הַרִי זֶה
 41 נְזִיר שְׁלֹשׁ נְזִירוֹת; 'הַרִינִי נְזִיר, וְאַחַת, וְעוֹד, וְשׁוּב' - הַרִי

מתוך מהדורת חזק

47 ומגלח ומביא קרבנותיו, ומשלים השלשים או יתר
 48 שנשארו מנזירותו, ומגלח לנזירותו. ואם נשאר מן המאָה
 49 פחות משלשים, סותר עד שבָּעִים.
 50 ה. כיצד? נולד הבן ביום שמונים - מונה של בנו,
 51 ומשלים את של בנו ומגלח, ומתחיל למנות מאחר
 52 התגלחת שלשים יום. ונמצא מפסיד מקדם הנולד עשרה
 53 ימים - שהן מיום שבָּעִים עד הנולד. וכן כל פיוצא בזה.
 54 ו. האומר: 'הריני נזיר לאחר עשרים יום', וחרו ואמר:
 55 'הריני נזיר מעתה מאה יום' - מונה עשרים יום ופוסק,
 56 ומתחיל למנות שלשים יום, שהיא הנזירות שגדר לאחר
 57 עשרים, ואחר השלשים מגלח תגלחת טהרה ומביא
 58 קרבנותיו, וחרו ומונה שמונים יום כדי להשלים המאָה
 59 שגדר בסוף, ומגלח ומביא קרבנותיו.
 60 ז. אומר: 'הריני נזיר לאחר עשרים יום, והריני נזיר מעתה'
 61 - מונה שלשים יום, ומגלח תגלחת טהרה, וחרו ומונה
 62 שלשים יום אחרים, והיא הנזירות שגדר לאחר עשרים;
 63 שאם תאמר: 'מונה עשרים ופוסק, ומונה שלשים ומגלח'
 64 - נשארו מנזירות שהתחיל בה עשרה ימים בלבד, ואין
 65 בין תגלחת טהרה לתגלחת טהרה לעולם פחות משלשים
 66 יום.
 67 ח. אומר: 'הריני נזיר לאחר עשרים יום', וחרו ואמר:
 68 'הריני נזיר עולם מעתה' - לא חלה עליו נזירות שגדר
 69 בראשונה.
 70 ט. וכן אם אומר: 'הריני נזיר שמשון לאחר עשרים יום',
 71 וחרו ואמר: 'הריני נזיר מעתה' - אינו מגלח לנזירות זאת
 72 שגדר באחרונה.
 73 י. מי שאמר: 'הרי אני נזיר יום אחד לפני מיתתי' - הרי
 74 זה אסור לשמות בנין ולהשמא למתים ולגלח, לעולם.
 75 יא. האומר: 'הריני נזיר ביום שבן דוד בא בו' - אם בחל
 76 נדר, הרי זה אסור לעולם. ואם בשבת או ביום טוב נדר
 77 - אותה שבת או אותו יום טוב מותר, מכאן ואילך אסור
 78 לעולם; שהדבר ספק אם יבוא בשבת ויום טוב, או לא
 79 יבוא; והואיל והוא ספק ביום שגדר - לא חלה עליו
 80 נזירות, שספק נזירות להקל. מכאן ואילך - חלה עליו
 81 נזירות; ושבת הבאה שהיא ספק, אינה מפקעת נזירות
 82 שחלה עליו.
 83 יב. נזיר ששלמו ימי נזירותו, ולא גלח תגלחת טהרה -
 84 הרי זה אסור לגלח ולשמות יין ולהשמא למתים כשהיה
 85 מקדם, וכל דקדוקי נזירות עליו; ואם גלח או שטה או
 86 נטמא, לוקה.
 87 יג. מי שגדר בנזיר, ודמה שאינו נדר, והיה נוהג התר
 88 בנדרו ושתה יין, ולאחר זמן שאל לחכם, והורהו שהוא
 89 נדר, ושהוא חייב בנזירות - הרי זה מונה משעה שגדר;
 90 ומדברי סופרים, שיהגה אסור פימים שנהג בהם התר.
 91 יד. כיצד? הרי שגדר שלשים יום, ונהג התר בנדרו עשרה
 92 ימים, ונהג אסור עשרים יום, ולאחר השלשים שאל
 93 לחכם ואסר לו - הרי זה מונה עשרה ימים מיום ששאל,

1 בודקין אותו: אם אומר 'לא היה בדעתי שאהיה נזיר כל
 2 ימי, ולא נתפנתי אלא להאריך זמן הנזירות זמן מרבה'
 3 - הרי זה נזיר שלשים יום בלבד. ואם אומר: 'סתם נדרתי'
 4 - רואין את הקפה באלו היא מלאה תרדל, ויהיה נזיר כל
 5 ימיו; ויש לו לגלח משנים עשר חדש לשנים עשר חדש,
 6 ויביא קרבנותיו כשאר נזירי עולם.
 7 יח. האומר: 'הריני נזיר כשער ראשי', או 'כשער הארץ',
 8 או 'כחול היס' - הרי זה כמי שאמר: 'הרי עלי נזירות
 9 כמנין שער ראשי', או 'כמנין עפר הארץ', או 'כמנין חול
 10 היס'. לפיכך, גלח כל שלשים יום, ויתחיל למנות נזירות
 11 שניה שלשים יום ויגלח; וכן עד שימות. ובכל תגלחת
 12 ותגלחת - אינו שותה ביין, ולא מטמא למתים; ואם שטה
 13 או נטמא, אפלו ביום התגלחת - הרי זה לוקה.
 14 ט. האומר: 'הריני נזיר אם אכל כפר זו, הריני נזיר אם
 15 אכלנה, הריני נזיר אם אכלנה', ואכלה - הרי זה חייב
 16 בנזירות [אם אכל] כמנין שאמר; ומונה אחת אחר אחת,
 17 כל אחת מהן שלשים יום, ומגלח בסוף כל שלשים,
 18 ומביא קרבנותיו.

פרק ד

19
 20 א. האומר: 'הריני נזיר' - הרי זה מגלח תגלחת טהרה
 21 יום אחד ושלשים; ואם גלח ביום שלשים, יצא. אומר:
 22 'הריני נזיר שלשים יום', אינו מגלח אלא ביום אחד
 23 ושלשים.
 24 ב. מי שגדר שתי נזירות - מגלח את הראשונה ביום
 25 שלשים ואחד, ואת השניה ביום ששים ואחד. ואם גלח
 26 את הראשונה ביום שלשים, מגלח את השניה ביום
 27 ששים; ואם גלח ביום תשעה וחסמים - יצא; שיום
 28 שלשים עולה לו אף למנין נזירות שניה.
 29 ג. האומר: 'הריני נזיר, ונזיר כשהיה לי בן, והתחיל
 30 בנזירות שלו, ואחר כך נולד לו בן - משלים את שלו,
 31 ואחר כך מונה של בנו. אומר: 'הריני נזיר כשהיה לי בן,
 32 והריני נזיר כך וכך יום, והתחיל בנזירות שלו, ואחר כך
 33 נולד לו בן - פוסק נזירות שלו, ומונה את של בנו, ואחר
 34 כך חזר ומשלים את שלו, והרי שתיהן בנזירות אחת.
 35 לפיכך, אם נטמא בתוך נזירות של בנו, סותר [=מתבטל]
 36 הכל; ונטמא אחר נזירות בנו כשהתחיל להשלים נזירותו,
 37 אינו סותר אלא עד נזירות בנו. ובכמה ימים משלים את
 38 שלו? אם נשאר מנזירותו כשנולד הבן שלשים יום או
 39 יותר - מונה נזירות בנו, ומשלים הימים שנשארו
 40 מנזירותו; ואם נשאר מנזירותו פחות משלשים יום - מונה
 41 שלשים אחר נזירות בנו, שאין בין תגלחת לתגלחת פחות
 42 משלשים יום.
 43 ד. כיצד? האומר: 'הריני נזיר כשהיה לי בן, והריני נזיר
 44 מאה יום, והתחיל בנזירות שלו, ונולד לו בן - אם נשאר
 45 מן המאָה שגדר שלשים יום או יותר כשנולד הבן, לא
 46 הפסיד כלום; שהרי פוסק נזירות שלו, ומונה של בנו,

מתוך מהדורת חזק

47 [מלשון פרוסה - חצי ככר של שש ביצים] מן הפת, ואכל
 48 כדי פרס, שנמצא שאכל רביעית זין - הרי זה לוקה; ועל
 49 זה וכיוצא בו נאמר בתורה: "וכל משרת ענבים" - לאסור
 50 דבר שנתערב בו הזין, וטעמו כטעם הזין; והוא שיהיה
 51 טעמו וממשו, כשאר אסורי מאכלות.
 52 ו. נתערב זין וכיוצא בו בדבש וכיוצא בו, ואין שם טעם
 53 זין - הרי זה מתר לנזיר; לא יהיה זה חמור מחלב ודם.
 54 ז. היה בו טעם זין, ואין שם רביעית בכדי פרס - הרי זה
 55 אסור מדברי סופרים, כמו שבארנו באסורי מאכלות;
 56 ומפני אותו אם אכל, מפת מרדות.
 57 ח. נזיר שאכל פזית ענבים, וכזית חרצן, וכזית זג, וכזית
 58 צמוקים, ושטה רביעית זין, ואפלו סחט אשכול ושטה
 59 ממנו רביעית - הרי זה לוקה חמש מלקיות; שכל אחד
 60 מהן בלאו אחד הוא. ולוקה מלקות ששית משום "לא יחל
 61 דברו", שהוא שנה בכל הנדרים. וכן אם אכל פזית זג, או
 62 פזית ענבים - לוקה שתיים; אחת משום זג או משום
 63 ענבים, ואחת משום "לא יחל דברו". והוא הדין לנזיר
 64 שגלח או נטמא, שהוא לוקה שתיים: אחת על האסור
 65 המיוחד בו, ואחת על האסור השנה בכל הנדרים שהוא
 66 "לא יחל דברו".
 67 ט. נזיר ששטה רביעית זין ורביעית חמץ - אינו לוקה
 68 אלא אחת, שאינו חייב על הזין בפני עצמו ועל החמץ בפני
 69 עצמו; שאין פתוב זין לא שטה וחמץ לא ישטה, אלא
 70 כף פתוב: "חמץ זין וחמץ שכר לא ישטה" - כלומר: לא
 71 ישטה זין ולא דבר שנתערב בו הזין והוא השכר, ואפלו
 72 החמיצו; והואיל ולא כפל אלא החמץ, שהוא שם אחד -
 73 אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו.
 74 י. נזיר שהיה שותה זין כל היום בלוי - אף על פי שהוא
 75 חייב לשמים על כל רביעית ורביעית, אינו לוקה אלא אחת
 76 משום זין ואחת ד"לא יחל דברו", כמו שבארנו; ואם
 77 התרו בו על כל רביעית ורביעית, ואמרו לו: 'אל תשטה',
 78 'אל תשטה', והוא שותה - חייב על כל אחת ואחת. מדברי
 79 סופרים, שאסור לנזיר לעמוד במושב [בסמיכות ל-] שותי
 80 זין, ויתרחק ממנו הרבה - שהרי מכשול לפניו; אמרו
 81 חכמים: 'סביב לכרם לא יקרב'.
 82 יא. נזיר שגלח שצרה אחת - לוקה, בין בתער בין בזוג
 83 [=מספוריים]; והוא שקצצה מעקרה, כעין תער. וכן אם
 84 תלשה בידו, לוקה. ואחד המגלח ואחד המתגלח [ולוקה
 85 אם סייעו], שנאמר: "תער לא יעבר על ראשו"; ואם הניח
 86 ממנה כדי לכך את ראשה לעקרה - אינו לוקה, שאין זה
 87 כעין תער.
 88 יב. העביר על ראשו סם [=תכשיר] שמשיר את השער,
 89 והשיר שערו - אינו לוקה; אכל בטל מצות עשה, שנאמר:
 90 "גדל פרע שער ראשו".
 91 יג. נזיר שגלח כל שערו, אינו לוקה משום התגלחת אלא
 92 אחת; ואם התרו בו על כל שצרה ושצרה, ואמרו לו: 'אל
 93 תגלח', 'אל תגלח', והוא מגלח - לוקה על כל אחת ואחת.

1 כנגד העשרה שנהג בהם הטר; ואם שתה או גלח או
 2 נטמא בעשרת ימים האלו, מפני אותו מפת מרדות.
 3 טו. במה דברים אמורים? בנזירות מעוטה. אכל בנזירות
 4 מרבה - דיו שנהג שלשים יום בנזירות, אף על פי שעבר
 5 על נזירותו המרבה כל ימיה; ואם לא נהג אסור בעצמו,
 6 אין נזקקין [=מתייחסים] לו כלל [להתיר נדרו].
 7 טז. כל בית דין שנוקקין לזה וכיוצא בו, ומודיעין לאלו
 8 שמוזקזלין בנדרים שאינן חייבין מן התורה, או שירור להן
 9 להקל, או שיפתחו להן פתח - מנדין את אותו בית דין
 10 ההדיוט.
 11 יז. האשה שנדרה בנזיר, ושלמו ימי הנזירות, והביאה
 12 קרבנותיה, ונשחטה אחת מן הבהמות ונזרק דמה, ואחר
 13 כף שמע בעלה - אף על פי שעדין לא גלחה, אינו יכול
 14 להפר; ואם קדם זריקה, הרי זה יפר. במה דברים
 15 אמורים? בתגלחת טהרה; אבל בתגלחת טמאה - יפר אף
 16 על פי שקרבו הקרבנות של תגלחת טמאה, מפני שהיא
 17 עדין צריכה למנות נזירות אחרת.

פרק ה

18
 19 א. שלשה מינין [=דברים] אסורין לנזיר - הטמאה,
 20 והתגלחת, והיוצא מן הגפן, בין פרי בין פסלת פרי. אכל
 21 השכר של תמרים או של גרוגרות וכיוצא בהן - מתר
 22 לנזיר; ושכר זה שנאסר עליו בתורה, הוא השכר של
 23 התערבת הזין.
 24 ב. היוצא מן הגפן כיצד? נזיר שאכל פזית מן הפרי -
 25 שהוא ענבים לחים או יבשים או בסר, או שאכל פזית
 26 מפסלת הפרי - שהן הזוגין, והן הקלפה החיצונה, או
 27 הסרצנים, והן הפנימיין שיוצאין אותן - הרי זה לוקה; וכן
 28 אם שתה רביעית [הלוג] זין, או אכל פזית מיין קרוש
 29 שהוא הפרי, או שתה רביעית חמץ שהוא פסלת הפרי -
 30 הרי זה לוקה. אבל העלין, והלולבין [ענפים רכים], ומי
 31 גפנים [שיוצא מהענפים], והסמדר [הגפן בראשית
 32 התהוותו] - הרי אלו מתרין לנזיר; שאינן לא פרי ולא
 33 פסלת פרי, אלא מן העץ הן נחשבין.
 34 ג. כל אסורי הגפן, מצטרפין זה עם זה. כיצד? הרי שצורף
 35 ענבים לחים עם יבשים עם בסר וחרצנים וזג, ואכל מן
 36 התערבת פזית - לוקה; וכן אם אכלן זה אחר זה, עד
 37 שאכל מן הפל פזית - לוקה. וכן אם שתה רביעית מן
 38 התערבת זין וחמץ, לוקה.
 39 ד. דבר המתר, אינו מצטרף לדבר האסור בנזיר. כיצד?
 40 זין שנתערב בדבש, אף על פי שטעם הכל טעם זין, ושטה
 41 מן התערבת, וכן צמוקין שדרךן עם הגרוגרות, וטעם
 42 הכל טעם צמוקין, ואכל מן התערבת - אינו לוקה; עד
 43 שיהיה מדבר האסור בתערבת פזית בכדי שלש ביצים,
 44 ואכל כשלש ביצים - כשאר האסורין השוין בכל אדם,
 45 כמו שבארנו בהלכות מאכלות אסורות.
 46 ה. וכן אם שרה פתו בזין, והיתה רביעית זין בכדי פרס

46 רב ראשו - בין בתער, בין בעין תער ולא נשאר מן
 47 השערות כדי לכף ראשן לעקרו, בין בידון בין בשגגה,
 48 אפלו גלחוהו לסטים [=גולנים] באנס - הרי זה סותר
 49 שלשים יום, עד שיהיה לו פרע; ואחר כך מתחיל למנות.
 50 ב. כיצד? נדר נזירות מאה יום, ולאחר עשרים יום נתגלח
 51 רב ראשו - הרי זה שוהה שלשים יום, עד שירצה שער
 52 ראשו, ואחר השלשים יום, מונה שמונים יום תשלים ימי
 53 נזירותו; וכל אותם השלשים יום - כל דקדוקי נזירות
 54 עליו, אלא שאין עולין לו מן המנן.
 55 ג. נזיר שנטמא - בין בידון בין בשגגה, ואפלו טמאוהו
 56 גויים באנס - סותר הכל, ומגלח תגלחת טמאה, ומביא
 57 קרבנות טמאה, ומתחיל למנות ימי נזירות, שנאמר:
 58 "והימים הראשונים יפלו". ואפלו נטמא ביום מלאת ימי
 59 נדרו בסוף היום, סותר הכל.
 60 ד. נטמא אחר יום מלאת, שהוא יום הכאת קרבנות טהרה
 61 אלו לא נטמא - סתר שלשים יום בלבד. וכיצד יעשה?
 62 מביא קרבנות טמאה כשיתהר, ומגלח תגלחת טמאה;
 63 ומתחיל למנות נזירות שלשים יום, ומגלח תגלחת טהרה,
 64 ומביא קרבנות טהרה. ואם נטמא אחר שזרק עליו אחד
 65 מן הדמים [של הקרבנות] - אינו סותר כלום, אלא מביא
 66 שאר קרבנות טהרה שלו כשיתהר.
 67 ה. נטמא ביום שלאחריו, שהוא יום שראוי לגדל שער
 68 אלו גלח אחר מלאת - הרי זה אינו סותר כלום, ואף על
 69 פי שעדין לא גלח; שהרי שלמה הנזירות, וכל הנטפל לה
 70 [הקשור אליה].
 71 ו. נטמא ביום שגדר, או בשני - אינו סותר, אלא משלים
 72 עליהם אחר שיביא קרבנו, שנאמר: "והימים הראשונים
 73 יפלו", עד שיהיו שם ימים ראשונים. לפיכך, אם נטמא
 74 משלישי והלאה - סותר כל הקודמין.
 75 ז. נדר בנזיר, והוא טמא מת - חלה עליו נזירות; ואם
 76 נטמא פעם אחרת, או שמה יין, או גלח - לוקה. ואם שהה
 77 בטמאתו פמה ימים - אין עולין לו, עד שיהיה שלישי
 78 ושביעי, ויטבל בשביעי. ויום שביעי שלו, עולה [=נחשב]
 79 לו ממנן ימי נזירות, לזה שגדר והוא טמא; אבל נזיר
 80 טהור שננטמא, אינו מתחיל למנות אלא מיום השמיני
 81 והלאה.
 82 ח. מי שגדר והוא בבית הקברות, נזירות חלה עליו;
 83 ואפלו שהה שם פמה ימים - אין עולין לו, ולוקה על
 84 שהיתו שם. ואם התרו בו שלא יזיר שם, אינו מגלח שערו
 85 כשיצא משם; ואם נטמא שם בבית הקברות באחת מן
 86 הטמאות שהנזיר מגלח עליהן, אינו מגלח ואינו מביא
 87 קרבן טמאה.
 88 ט. נכנס לשם בשדה תבה ומגדל [וקיבל שם נזירות], וכא
 89 תברו ופרע עליו את המעזיבה [=גג] ונטמא - אף על פי
 90 ששהה שם, אינו לוקה [היות שבכניסתו אינו בר חיוב];
 91 אבל מפין אותו מפת מרדות, אם שהה.
 92 י. יצא מבית הקברות, ושהה ימים ונדר ונכנס - אין אותן

1 יד. נזיר חופף על שערו בידו, וחוכך בצפרניו - ואם נפל
 2 שער, אינו חושש; שהרי אין פונתו להשיר, ואפשר שלא
 3 ישיר. אבל לא יסרק במסרק, ולא יחף באדמה [מהסוג
 4 שמשירה שיער] - מפני שמשיר את השער ודאי; ואם עשה
 5 כן, אינו לוקה.
 6 טו. נזיר שננטמא למת טמאת שבועה - בין בטמאות שהוא
 7 מגלח עליהן כמו שיתבאר, בין בטמאות שאינו מגלח
 8 עליהן - הרי זה לוקה.
 9 טז. נטמא למת פעמים הרבה - אף על פי שהוא חיב
 10 מלקות על כל אחת ואחת לשמים, אין בית דין מלקין אותו
 11 אלא אחת; ואם התרו בו על כל פעם ופעם, והוא מטמא -
 12 לוקה על כל אחת ואחת.
 13 יז. במה דברים אמורים? בשנטמא ופרש, ונזיר ונגע או
 14 נשא או האהיל; אבל אם היה נוגע במת ועדין המת בידו,
 15 ונגע במת אחר - אינו חיב אלא אחת, אף על פי שהתרו
 16 בו על כל נגיעה ונגיעה; שהרי מחלל ועומד.
 17 יח. נזיר שנכנס לבית, ושהה שם עד שמת שם מת, או
 18 שנכנס לאהל המת בשדה תבה ומגדל [מתקנים טגורים],
 19 וכא תברו ופרע גג התבה מעליו מדעתו - הרי זה לוקה
 20 שתיים: אחת משום "לא יבא", ואחת משום "לא יטמא"
 21 - שהרי טמאה וביאה באין פאחת. אבל אם נכנס בדרכו,
 22 טמאתו קודמת לביאתו - שמעת שיכניס חטמו או
 23 אצבעות רגליו, נטמא, ואינו חיב משום ביאה, עד שיבוא
 24 פלו.
 25 יט. נכנס לאהל המת או לבית הקברות בשגגה, ואחר
 26 שנודע לו התרו בו, ולא קפץ ויצא אלא עמד שם - הרי
 27 זה לוקה; והוא שישקה שם כדי השתתוף, כמו טמא
 28 שנכנס למקדש.
 29 כ. המטמא את הנזיר - אם היה הנזיר מזיד, הנזיר לוקה,
 30 וזה שטמאו עובר משום "ולפני עור לא תתן מכשול".
 31 ואם היה הנזיר שוגג וזה שטמאו מזיד, אין אחד מהן
 32 לוקה; ולמה לא לוקה המטמא את הנזיר? לפי שנאמר:
 33 "וטמא ראש נזרו", ואינו לוקה עד שישטמא עצמו מדעתו.
 34 כא. נזיר טהור שטמא עצמו, לוקה אף משום "לא תאחר
 35 לשלמו" - שהרי אחר נזירות טהרה, ועשה מעשה; וכן
 36 אם נזר בבית הקברות, לוקה אף משום "לא תאחר". הא
 37 למדף, שהנזיר שטמא עצמו לוקה ארבע מלקיות: משום
 38 "לא יטמא", ומשום "לא יחל דברו", ומשום "לא תאחר
 39 לשלמו", ומשום "לא יבא" - אם היתה ביאה וטמאה
 40 פאחת, כמו שבארנו.
 41 יום חמישי כ"א סיון ה'תשע"ג
 42 פֶּרֶק ו
 43 א. נזיר ששתה יין, ואכל יוצא מן הגפן - אפלו ימים רבים
 44 - אינו סותר [=מבטל] מימי נזירותו, אפלו יום אחד; וכן
 45 אם גלח מעוט שער ראשו, בין בשגגה בין בידון. נתגלח

48 אפלו בסוף העולם. ולא אמרו טמאת התהום אלא למת
49 [במוות טבעי] בלבד; אבל הרוג - לא, שהרי ידע בו זה
50 שהרגו.

51 **יט.** נמצא המת גלוי, אין זו טמאת התהום. נמצא משקע
52 בקרקעית מערה והמים על גביי, הרי זו טמאת התהום
53 שאינה ידועה; הנה טמון בתוך או בצורות [=אבנים],
54 הרי זו טמאת התהום שאינה ידועה; הנה טמון במים
55 באפלה ובנקיקי הסלעים, אינה טמאת התהום [כי אינו
56 מוסתר כראוי].

57 **כ.** נזיר שנטמא במת, וירד וטבל במערה, והביא קרבנות
58 טמאה, וימנה נזירות וגלח תגלחת טהרה, ואחר כך נודע
59 שמת הנה משקע בקרקעית המערה כשיירד לטבל - אף
60 על פי שהיא טמאה שאינה ידועה - סתר הכל, מפני
61 שהחזק לטמאה, וחזקת הטמא טמא, עד שייטהר ודאי.
62 ירד להקר [=להתקרב] - הרי זה טהור, עד שיידע שנגע;
63 נמצא המת צף על פני המים - הרי זה בחזקת טמא,
64 שחזקתו שנגע בזה שהוא צף.

פרק ז

65
66 **א.** יש טמאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן, ולא
67 סותר את הקודמין, ואף על פי שנטמא בהן טמאת
68 שבועה; לפי שלא נאמר בו "וכי יטמא לנפש", אלא "וכי
69 ימות מת עליו" - עד שיטמא בטמאות שהן מעצמו של
70 מת, ואחר כך יביא קרבנות טמאה, ויגלח תגלחת טמאה,
71 ויפלו כל הימים הראשונים.

72 **ב.** ואלו טמאות מן המת שהנזיר מגלח עליהן: על הנפל,
73 ואפלו לא נתקשרו אבריו בגידין; ועל פניית מבשר המת;
74 ועל פניית נצל [מבואר בהמשך]; ועל עצמות שהן רב מנין
75 העצמות, אף על פי שאין בהן רבע הקב [שם של מידה
76 קטנה]; ועל עצמות שהן רב בנניו של מת, ואף על פי
77 שאין בהן רבע הקב; ועל חצי קב עצמות, אף על פי שאין
78 בהן לא רב בנניו ולא רב מנינו, וכל העצמות יהיו משל
79 מת אחד, לא משני מתים; ועל השדרה הבאה ממת אחד;
80 ועל הגלגלת של מת אחד; ועל אבר מן המת הבא ממת
81 אחד, ועל אבר מן החי מאדם אחד - שיש עליהן בשר
82 הראוי לעלות בו ארוכה [=עם סיכויי ריפוי כשהוא] בחי;
83 ועל חצי לג דם הבא ממת אחד; ועל מלא חפנים רקב
84 המת. איזה הוא נצל? זה בשר המת שגמוח ונעשה לזה
85 סרוחה.

86 **ג.** ואין רקב המת מטמא, עד שיקבר ערם בארון של שיש
87 ויהיה פלו שלם. חסר ממנו אבר, או שנקבר בכסותו, או
88 בארון של עץ או של מתכת [שעשויה להחליד] - אין לו
89 רקב [שהרי נתערבבו בו דברים נוספים]. ולא אמרו רקב
90 אלא למת [מוות טבעי] בלבד - להוציא הרוג, שהרי חסר
91 דמו.

92 **ד.** קברו שני מתים כאחד [=ביחד], או שגזזו שערו או
93 צפרניו וקברום עמו, או אשה עברה שמתה ונקברה

1 הימים עולין לו. יצא והנה וטבל וטהר, וימנה ימים
2 מנזירותו, וחזר לבית הקברות - הרי אותן הימים שפנה
3 עולין לו; ואפלו נכנס ביום שמיני שלו, הרי שביעי שלו
4 עולה לו מן המנין. ואם נטמא שם אחר שנגנס, באחת מן
5 הטמאות שהנזיר מגלח עליהן - מביא קרבן טמאה, וסותר
6 הימים הקודמין, ומגלח תגלחת טמאה.

7 **יא.** תגלחת טמאה כיצד היא? נזיר שנטמא באחת מן
8 הטמאות שהוא מגלח עליהן, הרי זה מזה עליו בשלישי
9 ובשביעי, ומגלח שער ראשו בשביעי, וטובל בשביעי אחר
10 ההנהיה כדרך כל טמאי מת, ומעריב שמשו [מחכה לערב
11 שהוא שלב בטהרה]; ומביא קרבנותיו בשמיני - והן שתי
12 תורים או שני בני יונה, אחד לעולה ואחד לחטאת, וכבש
13 בן שנתו לאשם. וסותר כל הימים הקודמין, ומתחיל
14 למנות נזירותו; ואם גלח בשמיני, מביא קרבנותיו בו
15 ביום.

16 **יב.** מאימתי מתחיל למנות? משיביא חטאתו; אבל עולתו
17 ואשמו, אין מעכבין אותו מלמנות.

18 **יג.** הרי שהנה בשלישי ושביעי ולא טבל, ונתאחר כמה
19 ימים - בשביעי, מעריב שמשו, ויביא קרבנותיו למחר.
20 טבל והעריב שמשו, ואחר קרבנותיו - אינו מתחיל למנות
21 עד שיביא חטאתו; אבל עולתו ואשמו אין מעכבין אותו,
22 כמו שבארנו.

23 **יד.** כשמגלח הנזיר תגלחת טמאה - אינו צריך לגלח
24 פתח המקדש, ולא להשליך שערו על האש [כתגלחת
25 טהרה]. ויבין שגלח במדינה [מחוץ להר הבית] או במקדש,
26 שערו אסור בהנהיה וטעון קבירה; ואפרו אסור, כאפר כל
27 הנקברין. והמגלח במקדש - אם השליכו תחת דוד
28 האשם, יצא.

29 **טו.** נזיר שנטמא טמאות הרבה - בין שלא התרו בו על
30 כל אחת ואחת, בין שהתרו בו על כל אחת ואחת - אינו
31 מביא על טמאותיו אלא קרבן אחד. כמה דברים אמורים?
32 שנטמא פעם שניה קדם שיביא קרבנות טמאה הראשונה;
33 ואף על פי שנתאחר כמה ימים אחר טהרתו קדם הבאת
34 חטאתו, ונטמא באותן הימים - אינו מביא אלא קרבן
35 אחד. אבל אם נטמא וטהר והביא חטאתו, ונטמא פעם
36 שניה אחר שהביא חטאתו - אף על פי שעדין לא הביא
37 אשמו ועולתו, חיב בקרבנות אחרות.

38 **טז.** נזיר שגלח תגלחת טהרה, ואחר כך נודע שטמא הנה
39 בתוך ימי נזרו - אם בטמאה ידועה נטמא - סותר הכל,
40 ומביא קרבנות טמאה, ומגלח תגלחת טמאה, ומונה
41 נזירות אחרת, ומביא קרבנות טהרה. ואם בטמאת התהום
42 נטמא, אינו סותר; ודבר זה, הלכה מפי הקבלה.

43 **יז.** ואם עד שלא נזרק עליו אחד מן הדמים, נודע שהוא
44 טמא - בין בטמאה ידועה, בין בטמאת התהום - סותר
45 הכל; נודע לו אחר שזרק אחד מן הדמים - אף על פי
46 שלא גלח, הואיל וטמאה שאינה ידועה היא, אינו סותר.
47 **יח.** איזו היא טמאת התהום? כל שאין אדם מכירה,

48 י. אין צריך לומר, שאם נטמא הנזיר בשאר טמאות -
 49 שימי טמאתו עולין לו, ואינו סותר כלום; נטמא במת
 50 בתוך ימי צרעתו - סותר את כל הקודמין, שהרי בנזירותו
 51 הוא עומד, ואף על פי שהוא טמא.
 52 יא. הנזיר מתר בטמאת מת מצוה, ובתגלחת מצוה;
 53 ואסור בגיין מצוה, בגיין הרשות. כיצד? מי שנשבע שישקה
 54 היום יין, שהרי מצוה עליו לשותת, ואחר כך נדר בגזיר -
 55 חלה נזירות על השבועה, ואסור בגיין; ואין צריך לומר
 56 שהוא אסור בגיין קדוש והבדלה, שאינו אלא מדברי
 57 סופרים.
 58 יב. וכיצד הוא מתר בטמאת מת מצוה? הנה מהלך בדרך,
 59 ופגע במת שאין שם מי שיקברנו - הרי זה מטמא לו,
 60 וקוברו. ודברים אלו, דברי קבלה הן.
 61 יג. נזיר וכהן שפגעו במת מצוה - יטמא נזיר, אף על פי
 62 שהוא סותר הימים הראשונים ומביא קרבן טמאה, ואל
 63 יטמא כהן; שנה - קדשתו קדשת שעה, ואפלו היה נזיר
 64 עולם; והכהן - קדשתו קדשת עולם.
 65 יד. פגעו בו שני נזירים, אחד נזיר שלשים יום, ואחד נזיר
 66 מאה יום - יטמא נזיר שלשים יום. הנה אחד נזיר עולם,
 67 והשני נזיר לזמן קצוב - יטמא הנזיר לזמן קצוב; ושנזיר
 68 עולם, קדשתו חמורה מזה.
 69 טו. וכיצד הוא מתר בתגלחת מצוה? נזיר שנגזרע ונרפא
 70 מצרעתו בתוך ימי נזירות - הרי זה מגלח כל שערו; שהרי
 71 תגלחתו מצות עשה, שנאמר במצרע: "וגלח את כל
 72 שערו" וגו', וכל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה -
 73 אם יכול אתה לקיים את שניהם, מוטב; ואם לאו, כבוא
 74 עשה וידחה את לא תעשה. והלא נזיר שגלח בימי נזרו
 75 עובר על לא תעשה ועשה, שנאמר: "קדוש יהיה, גדל
 76 פרע שער ראשו" - ובכל מקום אין עשה דוחה את לא
 77 תעשה ועשה שפמותו; ולמה דוחה עשה של תגלחת הנגע
 78 לנזירותו? מפני שפכר נטמא הנזיר בצרעת, וימי חלוטו
 79 אין עולין לו, כמו שבארנו. והרי אינו קדוש בהן, ובטל
 80 העשה מאליו, ולא נשאר אלא לא תעשה, שהוא "תער לא
 81 יעבר על ראשו"; ולפיכך בא עשה של תגלחת הצרעת,
 82 ודחה אותו.

פָּרָק ח

83
 84 א. תגלחת טהרה כיצד היא? כשיגמר הנזיר ימי נזירותו,
 85 מביא שלש בהמות - כבש לעולה, וכבשה לחטאת, ואיל
 86 לשלמים; הביא שלשתן ולא פירש - הראייה לחטאת
 87 תקרב חטאת, והראייה לשלמים, והראייה לעולה
 88 עולה. ומביא עם איל השלמים, ששה עשרונות -[האיפה
 89 - שם מידה] ושני שלישי עשרון סלת - אופה מהן עשרים
 90 חלה, עשר חלות [בלולות בשמן לפני אפיתן] ועשרה
 91 רקיקי מצות [משוחים בשמן לאחר אפיתן]; ומושח
 92 העשרים ברביעית שמן. וישעור זה, הלכה למשה מסיני.
 93 ומביא העשרים בכלי אחד.

1 ועברה במעיה - אין הרקב שלהן מטמא; וכן אם טחן
 2 המת עד שנעשה רקב, אינו מטמא - עד שירקב מאליו.
 3 טחן את המת, והניח עפרו עד שהרקב בלו, או שהרקב
 4 כשהוא חי, ומת והרקב הכל - הרי זה ספק; ואם נטמא
 5 לרקב זה, הוא ספק טמא. וכן אם נטמא ברבע [הקרב]
 6 עצמות הבאות משרה, או מן הגלגלת באהלן - הרי זה
 7 ספק טמא.
 8 ה. כל אלו השתים עשרה טמאות שמינינו - אם נגע נזיר
 9 באחת מהן, או נשאה, או האהיל הנזיר עליה, או האהילה
 10 הטמאה על הנזיר, או היה הנזיר ואחת מן הטמאות האלו
 11 באהל אחד - הרי זה מגלח תגלחת טמאה, ומביא קרבן
 12 טמאה, וסותר את הכל; חוץ מן הרקב, שאינו מטמא
 13 במגע - שאי אפשר שיגע בכלו, שהרי אינו גוף אחד;
 14 אכל אם נשאו, או נטמא באהל - מגלח.
 15 ו. וכן נזיר שנגע בעצם המת, אפלו עצם כשעורה, או
 16 נשאו - הרי זה מגלח עליו, ומביא קרבנות טמאה, וסותר
 17 את הקודמין; ואין עצם אחד מטמא באהל. אכל אם
 18 נטמא בגוש [-אדמה] ארץ העמים [=חו"ל] או בשדה
 19 שנתרש קרב בתוכה שהן מטמאין במגע ובמשא, או
 20 שהאהיל [אחד מהמפורט תיכף: 'השריגים וכו' - האהיל]
 21 עליו [על הנזיר] ועל [וגם על] אחת משתים עשרה
 22 [הטמאות שנמנו לעיל בתחילת הפרק -] השריגים
 23 [=ענפים] היוצאים מן האילנות, או הפרעות [אבנים
 24 בולטות] היוצאות מן הגדר, או מטה או גמל וכיוצא בו,
 25 או שנטמא באהל רבע עצמות שאין בהן לא רב בנין ולא
 26 רב מנין, או שנטמא ברביעית דם מן המת שהיא מטמא
 27 במגע ובמשא ובאהל, או שנטמא בגולל [כיסוי ארון המת]
 28 או בדופק [צידי הארון] שהן מטמאין במגע ובאהל, או
 29 שנטמא באבר מן החי או באבר מן המת שאין עליהן בשר
 30 כראוי - הרי זה אינו סותר.
 31 ז. אף על פי שפכל אלו הוא טמא טמאת שבועה, ומזה
 32 בשלישי ושביעי - אינו מגלח תגלחת טמאה, ולא מביא
 33 קרבנות, ולא סותר את הקודמין; אכל כל ימי הטמאה אין
 34 עולין [=נחשב] לו ממנין ימי נזירותו.
 35 ח. נגע באהל המת, או בפלים הנוגעים במת - אינו מזה
 36 בשלישי ושביעי. ויראה לי, שנה דין המיחד בגזיר; אכל
 37 כל אדם שנטמא בפלים טמאת שבועה, יזה בשלישי
 38 ושביעי, כמו שיתבאר בהלכות טמאת מת. וכן יראה לי,
 39 שנה שאינו מזה בשלישי ושביעי אם נגע בפלים, כרי
 40 שיעלו לו ימי טמאתו בפלים ממנין ימי נזירותו.
 41 ט. נזיר שנגזרע והחלט [לטומאה] - כל ימי חלוטו
 42 [=טומאתו] ושבעת ימי ספרו שסופר אחר שייטהר
 43 מצרעתו בין תגלחת ראשונה לשניה, אין עולין לו מימי
 44 נזירותו; אכל ימי הסגר [שלפני שהוחלט דינו], עולין לו.
 45 וכן אם זב בשרו, בין איש בין אשה - כל ימי זיבתו עולין
 46 להן, אף על פי שהן טמאין. ודבר זה, הלכה למשה מסיני
 47 הוא.

47 שבארנו; ונמצא מונה שלשים יום אחר התגלחת
 48 הפסולה, ומביא קרבנותיו.
 49 יב. שלמי נזיר ששחטן שלא כמצותן [שלא לשמם או
 50 שלא היה בן שתי שנים] - כשרין [כשלמי נדבה], ואין
 51 עולין לבצלים לשם חובה; ונאכלין ליום אחד, ואין
 52 טענין להם, ולא [מצות תנופה ב:] מפתות [= חזה ושוק],
 53 ולא זרוע.
 54 יג. שלש בהמות האלו, והלחם הבא עמָן - הכל מן
 55 החלין [ולא מכסף מעשר שני], כשאר נזרי הקדש, כמו
 56 שיתבאר במקומו.
 57 יד. האומר: 'הריני נזיר, על מנת שאגלח במעות מעשר
 58 שני' - הרי זה נזיר, ואינו מביא קרבנותיו מן המעשר,
 59 אלא מן החלין.
 60 טו. האיש שגדר בנזיר - יש לו להביא קרבנות אביו
 61 לעצמו, ומגלח עליהן; ואין האשה מגלחת על קרבנות
 62 אביה; ודבר זה, הלכה מפי הקבלה הוא. כיצד? מי שהיה
 63 אביו נזיר, והפריש מעות לקנות בהן קרבנותיו, ומת
 64 והניח המעות הסתומין, ואמר אחר מות אביו: 'הריני נזיר
 65 על מנת שאביא קרבנותי במעות שהפריש אבי
 66 לקרבנותיו' - הרי זה מביא מהן קרבנותיו. וכן אם היה
 67 הוא ואביו נזירים, והפריש אביו מעות סתומין, ומת האב,
 68 ואמר הבן אחר מות אביו: 'הריני מגלח על מעות אבי'
 69 - הרי זה מביא קרבנותיו מהן; אבל אם לא אמר, ופלו
 70 המעות לנדבה. מת האב והניח בנים רבים - חולקין
 71 המעות הסתומין, מפגי שהיא רגשה להן; ויש לכל אחד
 72 מהן לגלח על חלקו. והבכור נוטל בהן פי שנים.
 73 טז. בין שהיה האב נזיר עולם והבן נזיר זמן קצוב, בין
 74 שהיה האב נזיר זמן קצוב והבן נזיר עולם - הרי זה מגלח
 75 ומביא קרבנותיו ממעות נזירות אביו.
 76 יז. הפריש אביו מעות להביא בהן קרבנות טמאה ומת,
 77 אין הבן מביא בהן קרבן טהרה; וכן אם הפרישן האב
 78 לקרבן טהרה, אין הבן מגלח עליהן תגלחת טמאה;
 79 שדברים אלו ספק הן. ואם הביא זבחי, לא עלו לו.
 80 יח. האומר: 'הרי עלי לגלח נזיר' - חֵבֵב להביא קרבנות
 81 תגלחת טהרה, ומקריבן על ידי איזה נזיר שירצה. אָמַר:
 82 'הרי עלי חצי קרבנות נזיר', או אם אמר: 'הרי עלי לגלח
 83 חצי נזיר' - הרי זה מביא חצי הקרבנות לאיזה נזיר
 84 שירצה, ואותו נזיר משלים קרבנותיו משלו; אבל אם
 85 אמר: 'הרי עלי קרבנות חצי נזיר' - הרי זה מביא קרבנות
 86 נזיר שלם, שאין לנו חצי נזירות.
 87 יט. האומר: 'הריני נזיר, ועלי לגלח נזיר', ושמע חברו
 88 ואמר: 'ואני' - הרי חברו נזיר, ואינו חֵבֵב לגלח נזיר אחר;
 89 שהרי לא התפס עצמו אלא בנזירותו. ואם אמר: 'ואני,
 90 ועלי לגלח נזיר', הרי זה חֵבֵב. אם היו פקחין, כל אחד
 91 מהן מביא קרבנותיו על ידי חברו; ואם לא עשו כן, חֵבֵבין
 92 לגלח נזירים אחרים.

1 ב. ושוחרת החטאת תחלה, ואחר כך העולה, ואחר כך
 2 השלמים, ואחר כך מגלח; ואם גלח אחר ששחט החטאת
 3 או העולה, יצא. ומבשל השלמים, או שולקן [=בישול
 4 ממושך]. ולוקח מן הרטב של זבחי השלמים, ונותן על
 5 השער, ואחר כך משליכו לאש תחת דוד [=סיר]
 6 השלמים; ואם השליכו תחת החטאת, יצא.
 7 ג. והיכן מגלח שָׁעָרוֹ? בעזרת הנשים, בלשפת הנזירים
 8 שהיתה שם בקרן מזרחית דרומית; ושם מבשלין את
 9 שלמיהן, ומשליכין שערן לאש. ואם גלח במדינה [מחוץ
 10 למקדש], יצא. ובין שגלח במדינה, בין שגלח במקדש -
 11 הוא משליף שָׁעָרוֹ תחת הדוד; ואינו מגלח עד שיהיה
 12 פתח העזרה פתוח, שנגמר: "פתח אהל מועד" - לא
 13 שיגלח כנגד הפתח, שזה בזיון מקדש הוא.
 14 ד. ואחר כך נוטל הכהן את הזרוע בשלה מן האיל, וחלת
 15 מצה אחת מן הסל, ורקיק אחד, ונותנן על כפי הנזיר או
 16 הנזירה, ומניפן [הכהן מכניס ידו תחת יד הנזיר ומניף יחד
 17 עמו]. ואחר כך הפר הנזיר לשתות יין ולהטמא למתים.
 18 ה. נזיר מִמָּרֵט [=קרח], אינו צריך להעביר תער; ואף על
 19 פי שאין לו שער, או שאין לו פפים - הרי זה מקריב
 20 קרבנותיו, וישתה וישטא. ואם הביא קרבנותיו, ולא גלח
 21 ראשו - אין התגלחת מעפכת, אלא שותה ומשטא לערב;
 22 שמשירק עליו אחד מן הדמים - התר, אף על פי שלא
 23 נתן על פפיו ולא הניף; שכל דברים אלו, למצוה ולא
 24 לעכב.
 25 ו. אף על פי שאין התגלחת מעפכת עליו, מצוה לגלח
 26 אפלו לאחר זמן מרבה; ונזיר שגלח שלא בתער, או שגלח
 27 ושיר שתי שערות - לא עשה כלום, ולא קיים מצות גלוה,
 28 בין נזיר טהור, בין נזיר טמא.
 29 ז. גלח והניח שתי שערות, וצמח ראשו בלו, וחזר וגלחו
 30 פלו עם אותן שתי השערות, [או] שגלח אחת ונשארה
 31 אחת - הרי זה קיים מצות גלוה; נשנה אחת וגלח אחת
 32 - אין כאן מצות גלוה [הואיל ואין מצות גילוח כשעל
 33 הראש ישנה רק שערה אחת].
 34 ח. גלח על השלמים [שהקריבם ראשונים], ונמצא פסול
 35 [הקרוב] - תגלחתו פסולה, וזבחי לא עלו לו [שהרי לא
 36 נשלמו עדיין ימי נזירותו]; גלח על החטאת, ונמצאת
 37 שנושחטה שלא לשם חטאת, ואחר כך הביא השלמים
 38 והעולה, וקרבו כמצותן - תגלחתו פסולה, וזבחי לא עלו
 39 לו.
 40 ט. גלח על העולה ועל השלמים, ונשחטו שלא לשמן,
 41 ואחר כך הביא קרבנות אחרות להקריבן לשמן - תגלחתו
 42 פסולה, וזבחי לא עלו לו.
 43 י. גלח על שלשתן, ונמצא אחד מהן פשר - תגלחתו
 44 כשרה, וזביא שאר הזבחים וקרבו כהלכתן.
 45 יא. כל מקום שאמרנו 'תגלחתו פסולה' - הרי הוא כמי
 46 שנתגלח בתוך ימי נזירותו, שהוא סותר שלשים יום כמו

45 והשְׁלָמִים יִקְרְבוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד וְאֵינָן טְעוּנִים
46 לָחֶם.
47 י. הַפְּרִישׁ מְעוֹת סְתוּמִין לְקַרְבְּנוֹתֶיהָ, יִפְלוּ לַנִּדְבָה. הֵיוּ
48 מִפְּרִשֵׁין - דְּמֵי חֲטָאת יִלְכוּ לָזֶם הַמֶּלֶח, וְדָמֵי עוֹלָה יָבוֹאוּ
49 עוֹלָה, וְדָמֵי שְׁלָמִים יָבוֹאוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד
50 וְאֵינָן טְעוּנִין לָחֶם.
51 יא. הָאִשָּׁה שֶׁנִּדְרָה בְּנִזְרִי, וְנִטְמָאת בְּתוֹךְ יְמֵי נִזְרֹתָ, וְאַחַר
52 כֶּף שָׁמַע בְּעֹלָה וְהִפְרָ לָהּ - הָרִי זֶה מְבִיאָה קָרְבַּן טְמָאָה.
53 יב. הָאִישׁ שֶׁהִדִיר אֶת בְּנוֹ בְּנִזְרִי, וְהִפְרִישׁ עָלָיו קַרְבְּנוֹתָיו,
54 וְלֹא רָצָה הַכֶּן בְּנִזְרֹתָ זֶה, וּמַחָה הוּא אוֹ קְרוֹבִיו, אוֹ שְׂגִלַח
55 הוּא, אוֹ שֶׁגִּלְחוּהוּ קְרוֹבָיו - הַחֲטָאת תְּמוּת, וְהַעֲוָה תִּקְרַב
56 עוֹלָה, וְהַשְׁלָמִים יִקְרְבוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד וְאֵינָן
57 טְעוּנִין לָחֶם. הַפְּרִישׁ לוֹ מְעוֹת סְתוּמִים, הָרִי אֵלָיו יִפְלוּ
58 לַנִּדְבָה. הֵיוּ מְעוֹת מִפְּרִשֵׁין - דְּמֵי חֲטָאת יִלְכוּ לָזֶם הַמֶּלֶח,
59 וְדָמֵי עוֹלָה יָבוֹאוּ עוֹלָה, דְּמֵי שְׁלָמִים יָבוֹאוּ שְׁלָמִים, וְאֵינָן
60 טְעוּנִין לָחֶם וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד.
61 יג. הָאוֹמֵר: 'הָרִינִי נִזְרִי כְּשִׁיחָה לִי בֵּן, וְהַפְּרִישׁ קָרְבַּן,
62 וְהִפִּילָה אֶשְׁתּוֹ, וְחִזְרָה וְיִלְדָה - הָרִי הַקָּרְבָּנוֹת סִפְקָ,
63 וְאַסוּרִין בְּגִזָּה וְעִבּוּדָה.
64 יד. שְׁנֵי נִזְרִים שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ מִי הוּא -
65 כִּיצַד מְבִיאִין קַרְבְּנוֹתֶיהֶן? מְבִיאִין קָרְבַּן טְמָאָה וְקָרְבַּן
66 טְהוֹרָה בְּמִלֵּאת יְמֵי נִזְרֹתָם, וְאוֹמֵר אֶחָד מֵהֶן: 'אִם אֲנִי
67 הוּא הַטְּמָא, קָרְבַּן טְמָאָה שְׁלִי וְקָרְבַּן טְהוֹרָה שְׁלֶךְ; וְאִם אֲנִי
68 הוּא הַטְּהוֹר, קָרְבַּן טְהוֹרָה שְׁלִי וְקָרְבַּן טְמָאָה שְׁלֶךְ. וְסוֹפְרִין
69 יְמֵי נִזְרֹתָ אַחֲרַת גְּמוּלָהּ מֵאַחַר קַרְבְּנוֹת אֵלָיו. וְחִזְרִין
70 וּמְבִיאִין קָרְבַּן טְהוֹרָה, וְאוֹמֵר אֶחָד מֵהֶן: 'אִם אֲנִי הוּא
71 שֶׁהִיִּיתִי טְמָא - קָרְבַּן טְמָאָה שְׁלִי וְקָרְבַּן טְהוֹרָה שְׁלֶךְ, וְזֶה
72 קָרְבַּן טְהוֹרָתִי; וְאִם אֲנִי הוּא הַטְּהוֹר - קָרְבַּן טְהוֹרָה שְׁלִי
73 וְקָרְבַּן טְמָאָה שְׁלֶךְ, וְזֶה קָרְבַּן טְהוֹרָתִי. נִמְצָאוּ שְׁלֹא
74 הַפְּסִידוּ בְּקַרְבְּנוֹתֶיהֶן כְּלוּם.
75 טו. מֵת אֶחָד מֵהֶן - הָרִי זֶה מְבִיא חֲטָאת הַעוֹף וְעוֹלֵת
76 בְּהֵמָה, וְיֹאמֵר: 'אִם טְמָא הִיִּיתִי, הַחֲטָאת מַחֻבְּתִי וְהַעֲוָה
77 נִדְבָה; וְאִם טְהוֹר הִיִּיתִי, הַעֲוָה מַחֻבְּתִי וְחֲטָאת הַעוֹף
78 סִפְקָ; וְסוֹפֵר יְמֵי נִזְרֹתָ אַחֲרָת, וּמְבִיא קָרְבַּן טְהוֹרָה
79 וְאוֹמֵר: 'אִם טְמָא הִיִּיתִי, הַעֲוָה הִרְאִשׁוֹנָה נִדְבָה וְזֶה
80 חוֹבָה; וְאִם טְהוֹר הִיִּיתִי, הַעֲוָה הִרְאִשׁוֹנָה חוֹבָה וְזֶה נִדְבָה,
81 וְזֶה שְׂאֵר קַרְבְּנֵי. וְאֵין אֶחָד מִשְׁנִיחֵן מִגִּלְחַת מִגִּלְחַת טְמָאָה,
82 אֲלֵא אִם כֵּן הֵיוּ קִטְנִים אוֹ נְשִׁים - שְׂאִין אֵלָיו מִקִּיפֵי פָּאת
83 רֹאשׁוֹ מִסִּפְקָ.
84 טז. כִּיצַד יִנְלַד לָהֶם סִפְקָ זֶה בְּטְמָאָה? כְּגוֹן שֶׁהָיוּ שְׁנֵי
85 הַנִּזְרִים עוֹמְדִין בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, שִׁסְפַק טְמָאָה שָׁם טְמָא,
86 וְהִנֵּה אֶחָד מִבְּחוּץ רֹאֵה אוֹתָן וְאוֹמֵר: 'רֵאִיתִי אֶת אֶחָד
87 מֵכֶם שֶׁנִּטְמָא, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מִי הוּא. אֲבָל אִם הִנֵּה עַד זֶה
88 עֲמָהּ בְּחִצְרוֹ, הָרִי שְׁנִיחֵן טְהוֹרִין - כִּינּוּן שֶׁהָיוּ שְׁלֵשָׁה, הָרִי
89 הַזֶּה רַבִּים, וְרַבִּים בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, סִפְקָן טְהוֹר; כִּסְפַק טְמָאָה
90 בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים שֶׁהוּא טְהוֹר, כִּמוֹ שִׁיתְבָּאָר בְּמִקְוָמוֹ.

1 כ. הָאוֹמֵר: 'הָרִי עָלַי לְגִלְחַת חֲצִי נִזְרִי', וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ וְאוֹמֵר:
2 'וְעָלַי לְגִלְחַת חֲצִי נִזְרִי' - זֶה מְבִיא חֲצִי קַרְבְּנוֹתָיו שֶׁל
3 זֶה, וְזֶה מְבִיא חֲצִי קַרְבְּנוֹתָיו שֶׁל זֶה, וְכָל אֶחָד מֵהֶן
4 מְשַׁלֵּם קַרְבְּנוֹתָיו, אִם הֵיוּ פְּקָחִין; וְאִם לֹא, זֶה מְבִיא חֲצִי
5 קַרְבְּנוֹת לְאִיזָה נִזְרִי שִׁירָצָה, וְזֶה מְבִיא חֲצִי קַרְבְּנוֹת לְאִיזָה
6 נִזְרִי שִׁירָצָה.

יום שישי כ"ב סיון ה'תשע"ג

פָּרָק ט

9 א. הַמְּפָרִישׁ מְעוֹת שִׁיקְרִיב מֵהֶן קַרְבְּנוֹת נִזְרִים [אחריים],
10 וְהַקְּרִיב מֵהֶן וְהוֹתִירוֹ - יָבִיא בְּמוֹתָרֵן קַרְבְּנוֹת נִזְרִים
11 אַחֲרֵים; שְׁמוֹת נִזְרִים, לְנִזְרִים. הַפְּרִישׁ מְעוֹת סְתוּמִין
12 לְנִזְרֹתוֹ, וְהוֹתִירוֹ - יִפְלוּ הַמוֹתָרִין לַנִּדְבָה.
13 ב. הַפְּרִישׁ מְעוֹת מִפְּרִשֵׁין לְנִזְרֹתוֹ, וְהוֹתִירוֹ - מוֹתֵר מְעוֹת
14 הַעֲוָה יָבוֹאוּ עוֹלָה, וּמוֹתֵר הַחֲטָאת יִלְכוּ לָזֶם הַמֶּלֶח
15 [לְאִיבּוֹד], וּמוֹתֵר דְּמֵי שְׁלָמִים יָבוֹאוּ שְׁלָמִים; וְאֵין טְעוּנִין
16 לָחֶם, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד.
17 ג. הַמְּפָרִישׁ מְעוֹת לְנִזְרֹתוֹ, וְמת - אִם הֵיוּ סְתוּמִין, יִפְלוּ
18 לַנִּדְבָה. הֵיוּ מִפְּרִשֵׁין - דְּמֵי עוֹלָה עוֹלָה, דְּמֵי חֲטָאת יִלְכוּ
19 לָזֶם הַמֶּלֶח, דְּמֵי שְׁלָמִים יָבוֹאוּ שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד
20 וְאֵין טְעוּנִין לָחֶם.
21 ד. כִּיצַד הֵם הַמְּעוֹת הַסְּתוּמִין? כְּגוֹן שֶׁהִפְרִישׁ מְעוֹת
22 לְהִבִּיא מֵהֶן קַרְבְּנוֹתָיו, וְלֹא אָמַר כְּלוּם; אֲבָל אִם אָמַר:
23 'אֵלָיו לְחוֹבָתִי', הָרִי אֵלָיו מִפְּרִשֵׁין; וְאֵין צְרִיף לוֹמַר, אִם
24 אָמַר 'אֵלָיו לְעוֹלָתִי וְלְחֲטָאתִי וְלְשִׁלְמִי', שֶׁהֵן מִפְּרִשֵׁין.
25 ה. הַמְּפָרִישׁ בְּהֵמָה בְּעֵלֵת מוֹם, הָרִי הִיא כְּמְעוֹת סְתוּמִין;
26 וְכֵן הַמְּפָרִישׁ לְשׁוֹן שֶׁל כֶּסֶף וְזָהָב, אוֹ כְּלִי - אֵף עַל פִּי
27 שְׂאֵמֵר 'שׁוֹן לְחֲטָאתִי וְלְעוֹלָתִי וְלְשִׁלְמִי', הָרִי הוּא כְּמְעוֹת
28 סְתוּמִין.
29 ו. הָאוֹמֵר: 'אֵלָיו לְחֲטָאתִי, וְהִשְׁאָר לְנִזְרֹתִי', וְמת, או
30 שֶׁהִיָּתָה אִשָּׁה, וְהִפְרָ לָהּ בְּעֵלָה - דְּמֵי חֲטָאת יִלְכוּ לָזֶם
31 הַמֶּלֶח, וְהִשְׁאָר - יָבִיא בְּחִצְזָן עוֹלָה וּבְחִצְזָן שְׁלָמִים.
32 ז. אָמַר: 'אֵלָיו לְעוֹלָתִי, וְהִשְׁאָר לְנִזְרֹתִי' - דְּמֵי עוֹלָה
33 יָבוֹאוּ עוֹלָה, וְהִשְׁאָר יִפְלוּ לַנִּדְבָה.
34 ח. מִי שֶׁדָּמָה [=חטב] שֶׁהוּא חֵיב בְּנִזְרֹת, וְהִפְרִישׁ
35 קַרְבְּנוֹתָיו, וְאַחַר כֶּף שָׁאֵל לְחֶכֶם, וְהוֹרָהוּ שְׂאִין זֶה נִדְרָה
36 וְאֵינוֹ חֵיב בְּנִזְרֹת - מַה יַּעֲשֶׂה בְּקַרְבְּנוֹת שֶׁהִפְרִישׁ? יַצְאוּ
37 [לְחוּלִין] וְיִרְעוּ בְּעֵדֵר; שִׁזָּה הַקָּדֵשׁ טְעוֹת הוּא, שְׂאִינוֹ
38 הַקָּדֵשׁ, כִּמוֹ שִׁיתְבָּאָר בְּמִקְוָמוֹ.
39 ט. הָאִשָּׁה שֶׁנִּדְרָה בְּנִזְרִי, וְהִפְרִישָׁה קַרְבְּנוֹתֶיהָ, וְאַחַר כֶּף
40 הִפְרָ לָהּ בְּעֵלָה - אִם מְשַׁלּוֹ הִיָּתָה בְּהֵמָה, תִּצָּא וְתִרְעָה
41 בְּעֵדֵר; שְׂאִין אָדָם מִקְדִּישׁ דְּבַר שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ. וְאִם הֵיוּ
42 הַקַּרְבְּנוֹת מְשַׁלָּה וְאֵין לְבַעֲלָהּ בֵּהֶן כְּלוּם, כְּגוֹן שֶׁנִּתְנוּ לָהּ
43 מִתְּנָה עַל מְנַת שְׁלֹא יִהְיֶה לְבַעַל בֵּהֶן רְשׁוּת, אֲלֵא מַה
44 שִׁחְרָצָה תַּעֲשֶׂה בֵּהֶן - הַחֲטָאת תְּמוּת, וְהַעֲוָה תִּקְרַב עוֹלָה,

מגלח תגלחת שלישית - שְׁמָא מְצָרַע וְדַאי הִיָּה בְּשֵׁנָה
 ראשונה ולא הִיָּה טְמֵא מֵת, וְשֵׁנָה רִאשׁוֹנָה לֹא עֲלֵתָה לוֹ
 מפני שהיא יְמֵי חוֹלְטוֹ, וְשֵׁנָה שְׁנִיָּה לֹא עֲלֵתָה לוֹ, מִפְּנֵי
 שהיא יְמֵי סוֹפְרוֹ שֶׁל מְצָרַע (שבטעם יומים-) שֶׁבֵּין תְּגַלַּחַת
 ראשונה ושנייה; לְפִיכֵךְ צָרִיךְ לְשַׁהוֹת שְׁנָה שְׁלִישִׁית
 בְּנִזְרוּתוֹ, וּמְגַלַּח תְּגַלַּחַת שְׁלִישִׁית לְנִזְרוּתוֹ - וְהִיא תְּגַלַּחַת
 טְהוֹרָה. או שְׁמָא טְמֵא מֵת וְדַאי הִיָּה וּמְצָרַע וְדַאי, וְאֵין
 תְּגַלַּחַת אַחַת עוֹלָה לְנִזְרוּתוֹ וּלְצָרְעוֹ; וּנְמַצָּאת תְּגַלַּחַת
 ראשונה ושנייה תְּגַלַּחַת צָרַעַת, וְתְּגַלַּחַת שְׁלִישִׁית תְּגַלַּחַת
 טְמֵאָה, וְאֵין אַחַת מְשַׁלֵּשׁ שָׁנִים עוֹלָה לוֹ, שֶׁהָרִי הַשְּׁלִישִׁית
 תְּגַלַּחַת טְמֵאָה. לְפִיכֵךְ צָרִיךְ לְשַׁהוֹת שְׁנָה רְבִיעִית בְּנִזְרוּתוֹ,
 וּמְגַלַּח תְּגַלַּחַת רְבִיעִית. וְשֶׁצָּרָה בְּכָל תְּגַלַּחַת סֶפֶק, אֲסוּר
 בַּהֲנִיָּה מִסֶּפֶק - שֶׁשָּׁעַר נְזִיר שֶׁנִּצְטָרַע מִתּוֹר בַּהֲנִיָּה.
 ג. וְכֵן אִם נָדַר עֶשֶׂר שָׁנִים נְזִירוּתוֹ, וְהִיָּה בְּהוֹן סֶפֶק מְצָרַע,
 וְנוֹדֵל לוֹ סֶפֶק טְמֵאָה בְּסוֹפֵן - הָרִי זֶה אֵינוֹ שׁוֹתֵף בְּזֵינּוֹ עַד
 אַרְבָּעִים שָׁנָה; וּמְגַלַּח אַרְבַּע תְּגַלַּחוֹת, אַחַת בְּסוֹף כָּל עֶשֶׂר
 שָׁנִים - תְּגַלַּחַת רִאשׁוֹנָה לְסֶפֶק יְמֵי צָרְעָתוֹ, וְשֵׁנִיָּה לְסֶפֶק
 יְמֵי סוֹפְרוֹ שֶׁל מְצָרַע, וְשְׁלִישִׁית לְסֶפֶק טְמֵאָתוֹ, וְרְבִיעִית
 תְּגַלַּחַת טְהוֹרָה.
 ד. וְכִיצַד מְבִיא זֶה קְרָבָנוֹתָיו? אִם הִיָּה עֶשֶׂר שָׁנִים (שקרבנו
 בהמה), כּוֹתֵב נִכְסָיו לְאַחֲרֵים (ונחשב ענין, שקרבנו עוף);
 שֶׁמְצָרַע עֶשֶׂר שָׁנִים מְבִיא קְרָבָן עֲנִי, לֹא יֵצֵא. וְאַחַר כֵּן מְבִיא
 חֲטָאת הָעוֹף (שבאה על הספק, מה שאין כן חטאת בהמה)
 ועולת בהמה בתְּגַלַּחַת רִאשׁוֹנָה וְשֵׁנִיָּה וְשְׁלִישִׁית - וְכָל
 חֲטָאת עוֹף מִהֵן, לֹא תֵאָכַל מִפְּנֵי שֶׁהִיא סֶפֶק (שאם חולין
 היא נבילה הואיל והעוף נמלק ולא נשחט); וּמְבִיא
 בתְּגַלַּחַת רְבִיעִית קְרָבָן נְזִיר טְהוֹר, שֶׁהוּא שֶׁלֵּשׁ בְּהֵמוֹת,
 כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.
 ה. שֶׁלֵּשׁ חֲטָאת הָעוֹף שֶׁמְבִיא בְּשֶׁלֵּשׁ תְּגַלַּחוֹת - חֲטָאת
 ראשונה, לְסֶפֶק טְמֵאָתוֹ; שְׁנִיָּה לְסֶפֶק צָרְעָתוֹ, שְׁאֵין
 הַמְצָרַע מְבִיא קְרָבָנוֹ אֶלָּא לְאַחַר תְּגַלַּחַת שְׁנִיָּה. וְכֵן חֲטָאת
 שְׁלִישִׁית לְסֶפֶק טְמֵאָתוֹ, שְׁאֵין תְּגַלַּחַת אַחַת עוֹלָה לְנִזְרוֹ
 וּלְצָרְעוֹ; וְשְׁמָא מְצָרַע וְדַאי וְטְמֵא מֵת וְדַאי הִיָּה,
 שֶׁתְּגַלַּחַת הָרִאשׁוֹנָה וְהַשְּׁנִיָּה לְצָרְעוֹ כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ,
 וְתְּגַלַּחַת שְׁלִישִׁית תְּגַלַּחַת טְמֵאָה, וְלְפִיכֵךְ צָרִיךְ לְהִבִּיא
 קְרָבָן טְמֵאָה בְּשְׁלִישִׁית.
 ו. שֶׁלֵּשׁ עוֹלוֹת בְּהֵמָה שֶׁמְבִיא עִמָּהֶן - עַל הָרִאשׁוֹנָה הוּא
 מִתְּנָה וְאוֹמֵר: 'אִם טְהוֹר אָנִי, זֶה מִחוֹבָתִי, וְאִם טְמֵא אָנִי,
 הָרִי הִיא נִדְבָּה'; וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּשֵׁנִיָּה וּבְשְׁלִישִׁית.
 ז. וּמְבִיא קְרָבָן טְהוֹרָה בְּתְּגַלַּחַת רְבִיעִית, וּמִתְּנָה וְאוֹמֵר:
 'אִם טְמֵא הֵייתִי - עוֹלָה רִאשׁוֹנָה נִדְבָּה, וְזוֹ חוֹבָה (אם היה
 גם מצורע); וְאִם מְחֻלָּת הֵייתִי - עוֹלָה רִאשׁוֹנָה חוֹבַת
 מְצָרַע, וְזוֹ חוֹבַת נְזִירוּת, וְשִׁתִּים הָאֲמֻצָּעִית נִדְבָּה (אם היה
 גם טמא מת). וְאִם טְהוֹר מִטְּמֵאָת מֵת הֵייתִי, וּמְצָרַע -
 עוֹלָה הָרִאשׁוֹנָה חוֹבָה וְכֵן הַשְּׁנִיָּה, אַחַת לְחוֹבַת מְצָרַע
 וְאַחַת לְחוֹבַת נְזִירוּת, וְשְׁלִישִׁית וְרְבִיעִית נִדְבָּה, וְהַשְּׁאָר
 קְרָבָן טְהוֹרָתִי. וְאִם טְמֵא מֵת הֵייתִי, וּמְצָרַע - עוֹלָה

יז. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשִׁשְׁתֵּי הַנְּזִירִים שְׁנִיָּהֶם, או
 נִסְתַּפֵּק לָהֶם הַדְּבָר. אָבָל אִם אָמַר אֶחָד מֵהֶם: 'אֲנִי לֹא
 נְטֵמָאתִי' - אֲפֹלוּ שְׁנֵי עֲדִים מְעִידִין עָלָיו שֶׁנְּטֵמָא, אֵינוֹ
 מְבִיא קְרָבָן עַל פִּיהֶם; שְׁנָה שְׁאָמַר 'לֹא נְטֵמָאתִי', כְּאוֹמֵר
 'אֲנִי מְבִיא בְּטֵמָאָה, שֶׁכָּבַר נְשַׁאֲלָתִי עַל נְזִירוּתִי', וְנִמְצָא
 שֶׁאֵינוֹ מְכַחֵשׁ אֶת הָעֲדִים, וְאָדָם נִצְמָן עַל יְדֵי עֲצָמוֹ. אָבָל
 אִם שָׁתַק או נִסְתַּפֵּק לוֹ - הָרִי זֶה מְבִיא קְרָבָן, אֲפֹלוּ עַל פִּי
 עַד אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. וְכֵן עַד שְׁאָמַר לְאֶחָד: 'בְּפִנֵּי נְדָרְךָ
 בְּנִזְרוּתִי' - אִם הִכְחִישׁוּ, אֵינוֹ חֵיב כְּלוּם; וְאִם לֹא הִכְחִישׁוּ,
 נוֹהֵג נְזִירוּת עַל פִּיו. אֲפֹלוּ אָמַר לְשָׁנִים: 'רְאִיתִי אֶחָד מִכֶּם
 שֶׁנָּזַר, וְאֲנִי יוֹדֵעַ מִי הוּא' - הוֹאִיל וְאֵין מְכַחֵשִׁין אוֹתוֹ,
 נוֹהֵגִין נְזִירוּת עַל פִּיו. נִהְיָ נְזִירוּת עַל פִּי עַד, וְשָׁתָה יֵין או
 נְטֵמָא, וְהִתְרוּ בוֹ - לוֹקָה, אִף עַל פִּי שֶׁעָקַר הַנְּזִירוּת בְּעַד
 אֶחָד.
 יח. מֵת שֶׁהִיָּה מְשֻׁבָּב לְרַחֵב הַדְּרָךְ - אִף עַל פִּי שְׁאֵין שָׁם
 מְקוֹם לְעֵבֶר אֶלָּא עָלָיו או נוֹגַע בְּצִדוֹ, וְאִף עַל פִּי שֶׁהִיא
 טְמֵאָה יְדוּעָה, וְעֵבֶר מִשָּׁם נְזִיר - הָרִי זֶה טְהוֹר, הוֹאִיל
 וְסֶפֶק בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים טְהוֹר (ואולי נטה מהדרן).
 יט. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמַהֲלֵךְ בְּרַגְלוֹ. אָבָל אִם הִיָּה
 רוֹכֵב, או טְעוּן מִשָּׂא - הָרִי זֶה טְמֵא; שֶׁהִמְחִילֵךְ בְּרַגְלָיו,
 אֲפֶשֶׁר שְׁלֹא יֵגַע או שְׁלֹא יֵאָהֵל או שְׁלֹא יְסִיט; אָבָל טְעוּן
 או רוֹכֵב - אִי אֲפֶשֶׁר שְׁלֹא יֵגַע וְשְׁלֹא יֵאָהֵל או שְׁלֹא יְסִיט,
 שֶׁהָרִי הֵמָּת לְרַחֵב הַדְּרָךְ.
 פָּרָק י
 א. אֵין אָדָם מְגַלַּח תְּגַלַּחַת אַחַת, וְעוֹלָה לוֹ לְנִזְרוֹ
 וּלְצָרְעוֹ; וְתְּגַלַּחַת הַצָּרַעַת בְּזֵמַן שֶׁהוּא סֶפֶק מְצָרַע, אֵינָה
 דוֹחָה אֶת הַנְּזִירוּת. לְפִיכֵךְ, מִי שֶׁנָּזַר שְׁנָה אַחַת, וְהִיָּה בְּכָל
 הַשְּׁנָה הַזֹּאת סֶפֶק מְצָרַע וְסֶפֶק טְמֵא מֵת, או שֶׁהִיָּה בְּהַ
 סֶפֶק מְצָרַע וּבְסוֹף הַשְּׁנָה נְטֵמָא בְּסֶפֶק - הָרִי זֶה מוֹנֵה
 שְׁבָעַת יְמִים, וּמִזֶּה בְּשְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, וְאֵינוֹ מְגַלַּח בְּשְׁבִיעִי
 (רק בסוף השנה); וְאֵינוֹ יְכוּל לְשַׁהוֹת בְּזֵינּוֹ וּלְהִשְׁמָא לְמֵת,
 אֶלָּא לְאַחַר אַרְבַּע שָׁנִים, וְאוֹכַל בְּקַדְשִׁים לְאַחַר שְׁתֵּי
 שָׁנִים; מִפְּנֵי שֶׁהוּא צָרִיךְ לְגַלַּח אַרְבַּע תְּגַלַּחוֹת - תְּגַלַּחַת
 טְהוֹרָה, וְתְּגַלַּחַת טְמֵאָה מִסֶּפֶק, וְשְׁתֵּי תְּגַלַּחוֹת שֶׁמְגַלַּח
 הַמְצָרַע, שֶׁהָרִי הוּא סֶפֶק מְצָרַע.
 ב. תְּגַלַּחַת רִאשׁוֹנָה - מְגַלַּח אוֹתָהּ אַחַר שְׁנָה רִאשׁוֹנָה,
 וּמְגַלַּח בְּהַ רִאשׁוֹ וְזוֹקְנוֹ וְגִבּוֹת עֵינָיו, וּמִשְׁתַּהַר בְּעֵץ אֲרוֹ
 וְאוֹזֹב וְצִפְרִים כְּשֶׁאָר מְצָרְעִין; אִם אֵינוֹ טְמֵא מֵת וְלֹא
 מְצָרַע, הָרִי הִיא תְּגַלַּחַת טְהוֹרָה שֶׁל נְזִירוּתוֹ; וְאִם הוּא
 מְצָרַע וְדַאי בְּשֵׁנָה רִאשׁוֹנָה, הָרִי הִיא תְּגַלַּחַת רִאשׁוֹנָה שֶׁל
 מְצָרַע. וְשׁוֹהָה שְׁנָה אַחֲרָת כְּמִנְיָן יְמֵי הַנְּזִירוּת, וְאַחַר כֵּן
 מְגַלַּח תְּגַלַּחַת שְׁנִיָּה שֶׁל מְצָרַע - שְׁאֵינוֹ יְכוּל לְגַלַּח אַחַר
 שְׁבָעָה כְּשֶׁאָר מְצָרְעִין, שְׁמָא אֵינוֹ מְצָרַע אֶלָּא טְמֵא מֵת
 וְדַאי הִיָּה; וְשֵׁנָה שְׁנִיָּה זֶה, הָרִי הוּא בְּהַ נְזִיר שֶׁאֲסוּר לְגַלַּח.
 וּמֵאַחַר שֶׁגַּלַּח שְׁתֵּי תְּגַלַּחוֹת אֵלוֹ, שֶׁלְמָה טְהוֹרָת הַצָּרַעַת,
 וּמִתּוֹר לְאָכַל בְּקַדְשִׁים. וְשׁוֹהָה שְׁנָה שְׁלִישִׁית, וְאַחַר כֵּן

48 דָּרַךְ קִדְשָׁהּ - הָרִי זֶה נָצָה וּמִשְׁבַּחַת, וְהָרִי נֶאֱמַר בוֹ: "נִזְרָה
49 אֱלֹהֵיוּ עַל רֹאשׁוֹ וְגוֹ' קִדֵּשׁ הוּא לֵה"; וּשְׁקֵלוֹ הַכְּתוּב
50 בְּנִבְיָא, שְׁנֶאֱמַר: "וְאָקִים מִבְּנֵיכֶם לְנִבְיָאִים, וּמִבְּחֹרֵיכֶם
51 לְנִזְרִים".

52 בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְסִיעֵן

53 הִלְכוֹת עֲרָכִים וְחֲרָמִים

54 יֵשׁ בְּכָלֵלָן שְׁבַע מִצְוֹת - חֲמֵשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁתַּיִם
55 מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶרֶטֶן: (א) לְדוֹן בְּעֲרָכֵי אָדָם
56 כְּאֲשֶׁר מִפְרֵשׁ בַּתּוֹרָה, וְזֶה הוּא דִין עֲרָכֵי אָדָם; (ב) דִּין
57 עֲרָכֵי בַהֲמָה; (ג) דִּין עֲרָכֵי בְּתִים; (ד) דִּין עֲרָכֵי שְׂדוֹת;
58 (ה) דִּין מַחְרִים נְכֻסִי; (ו) שְׁלֵא יִמְכַר חֲרָם; (ז) שְׁלֵא
59 יִגְאֵל חֲרָם. וּבִאֹר מִצְוֹת אֵלוֹ - בְּפִרְקִים אֵלוֹ.

60 פֶּרֶק א

61 א. הָעֲרָכִים - הֵם נִדְר מִכָּלֵל נִדְרֵי הַקִּדְשׁ, שְׁנֶאֱמַר: "אִישׁ
62 כִּי יִפְלֵא נִדְר, בְּעֲרָפְךָ נִפְשֵׁת לֵה"; לְפִיכֶן חֲבִיב עֲלֵיחֵן
63 מִשּׁוֹם "לֹא יַחַל דְּבָרוֹ", "לֹא תֹאחֲר", וּמִשּׁוֹם "כֹּכֵל הֵיִצֵּא
64 מִפִּיו יַעֲשֶׂה".

65 ב. וּמִצְוֹת עֲשֵׂה לְדוֹן בְּדִינֵי עֲרָכִין, כְּאֲשֶׁר מִפְרֵשׁ בַּתּוֹרָה;
66 וְאֶחָד הָאוֹמֵר: 'עֲרָכֵי עֲלִי', אוֹ הָאוֹמֵר: 'עֲרָךְ [אֲדָת] - זֶה
67 עֲלִי', אוֹ 'עֲרָךְ פְּלוֹנֵי עֲלִי' - נוֹתֵן הָעֲרָךְ לְפִי שְׁנֵי הַנְּעֲרָךְ,
68 וְהוּא הַדְּבָר הַקְּצוּב שֶׁבַּתּוֹרָה, לֹא פְחוֹת וְלֹא יִתֵּר.

69 ג. וְכַמָּה הוּא הָעֲרָךְ? אִם הִיָּה הַנְּעֲרָךְ בֵּין שְׁלֹשִׁים יוֹם אוֹ
70 פְּחוֹת - אֵין לוֹ עֲרָךְ, וְהָאוֹמֵר עֲלִי: 'עֲרָךְ זֶה עֲלִי' - הָרִי
71 זֶה כְּאוֹמֵר 'עֲרָךְ כְּלֵי זֶה', וְאֵינוֹ חֲבִיב כְּלוֹם. הִיָּה מִבֵּין אֶחָד
72 וּשְׁלֹשִׁים יוֹם עַד בֵּין חֲמֵשׁ שָׁנִים גְּמוּרוֹת - עֲרָךְ הַזִּכָּר
73 חֲמִשָּׁה שָׁקְלִים, וְהַנְּקֵבָה שְׁלֹשָׁה שָׁקְלִים. מִשִּׁיפְנֵי בִשְׁנַת
74 שֵׁשׁ יוֹם אֶחָד עַד שִׁישְׁלִים שְׁנַת עֲשָׂרִים - עֲרָךְ הַזִּכָּר עֲשָׂרִים
75 שָׁקְלִים, וְהַנְּקֵבָה עֲשָׂרַת שָׁקְלִים. מִשִּׁיפְנֵי בִשְׁנַת אֶחָד
76 וְעֲשָׂרִים יוֹם אֶחָד עַד שִׁישְׁלִים שְׁנַת שָׁשִׁים - עֲרָךְ הַזִּכָּר
77 חֲמִשָּׁים שָׁקְלִים, וְהַנְּקֵבָה שְׁלֹשִׁים שָׁקְלִים. וּמִשִּׁיפְנֵי בִשְׁנַת
78 אַחַת וְשָׁשִׁים יוֹם אֶחָד עַד יוֹם מוֹתוֹ, אֶפְלוֹ חִיָּה כַּמָּה שָׁנִים
79 - עֲרָךְ הַזִּכָּר חֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵי שָׁקְלִים, וְהַנְּקֵבָה עֲשָׂרָה שָׁקְלִים.

80 ד. כָּל הַשָּׁנִים הָאֵלוֹ, מַעַת לַעַת מִיּוֹם הַלְּדָה. וְכֵל הַשָּׁקְלִים
81 - בְּשֶׁקֶל הַקִּדְשׁ, וְהוּא מִשְׁקֵל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שְׁעוּרָה
82 מִכֶּסֶף טְהוֹר; וְכִבְר הוֹסִיפוּ עֲלָיו וְעִשׂוּ אוֹתוֹ סֶלַע, כְּמוֹ
83 שְׁבִאֲרָנוּ בַּהֲלֹכוֹת שָׁקְלִים.

84 ה. טְמֵטוּם וְאֲנִדְרוּגִינוּס - אֵין לָהֶם עֲרָךְ, שְׁלֵא קִצְבָה תּוֹרָה
85 עֲרָךְ אֶלָּא לְזָכָר וְדָאִי אוֹ לְנִקְבָה וְדָאִית; לְפִיכֶן, טְמֵטוּם
86 וְאֲנִדְרוּגִינוּס שְׁאֵמַר: 'עֲרָכֵי עֲלִי', אוֹ שְׁהָעֲרִיכוּ אַחֵר - אֵינוֹ
87 חֲבִיב כְּלוֹם.

88 ו. הַגּוֹי נִעְרָךְ, אֶבֶל אֵינוֹ מִעֲרָךְ. כִּיִּצַד? גּוֹי שְׁאֵמַר: 'עֲרָכֵי
89 עֲלִי', אוֹ 'עֲרָךְ יִשְׂרָאֵלִי זֶה עֲלִי' - לֹא אָמַר כְּלוֹם; וְיִשְׂרָאֵל
90 שְׁאֵמַר: 'עֲרָךְ גּוֹי זֶה עֲלִי', אוֹ 'עֲרָךְ פְּלוֹנֵי הַגּוֹי עֲלִי' - נוֹתֵן
91 לְפִי שְׁנֵי הַגּוֹי הַנְּעֲרָךְ. וְכֵן הַמְּעֲרָךְ אֶת הַחֲרָשׁ וְאֶת הַשּׁוֹטָה
92 - חֲבִיב, וְנוֹתֵן לְפִי שְׁנֵי.

1 ראשונה חובת צרעת, ושניה ושלישית נדבה, וזה קרפן
2 תגלחת טהרה'.

3 ח. אָבֵל הָאֶשֶׁם וְהָעוֹלָה - אֵינָם מְעַכְבִּין לֹא בַּתְּגַלְחַת
4 טְמֵאָה, וְלֹא בְּצִרְעַת. נִמְצְאָתָּה אוֹמֵר: אִם הוּא מְצִרַע וְדָאִי,
5 וְלֹא נִטְמָא בְּמַת - הָרִי טְהַר בְּצִפְרִין, וְחִטָּאת הָעוֹף הִיא
6 חִטָּאתוֹ, וְלֹא תֹאכַל מִפְּנֵי שֶׁהוּא סֶפֶק; וְעוֹלַת בַּהֲמָה
7 שְׁעִמָּה, מִקְרָבֵן תְּגַלְחַת טְהָרָה, כְּדִי שִׁיגַלַח עַל בַּהֲמָה [אִם
8 הוּא טְהוֹר]. וְאִם טְמָא מַת הוּא, הָרִי עוֹלַת בַּהֲמָה נִדְבָה.
9 וְאִם אֵינוֹ מְצִרַע, וְטְמָא מַת הוּא - חִטָּאת הָעוֹף קְרָבֵן נִזִּיר
10 שְׁנִטְמָא, וְעוֹלַת בַּהֲמָה נִדְבָה, וְהָרִי הִבִּיא קְרָבֵן טְהָרָה
11 בְּאֶחְרוּנָה. וְאִם אֵינוֹ טְמָא מַת, וְלֹא מְצִרַע - עוֹלַת בַּהֲמָה
12 שֶׁהִבִּיא בַּתְּגַלְחַת וְרֵאשׁוֹנָה הִיא מִחוּבַת תְּגַלְחַת טְהָרָה,
13 וְחִטָּאת הָעוֹף בָּאָה עַל סֶפֶק, וְהָרִי לֹא נֶאֱכַלְתָּ.

14 ט. בַּמָּה דְּכָרִים אֲמוּרִים שֶׁהוּא מְגַלַח אַרְבַּע תְּגַלְחוֹת?
15 בְּשִׁהֲיָה קֶטֶן אוֹ אִשָּׁה. אֶבֶל הָאִישׁ אֵינוֹ מְגַלַח מִסֶּפֶק, לֹא
16 תְּגַלְחַת טְמֵאָה וְלֹא תְּגַלְחַת צִרְעַת - שְׁמָא טְהוֹר הוּא,
17 וְנִמְצָא מְקִיף פְּעֹת רֹאשׁוֹ שְׁלֵא בְּמִקּוּם מְצוּה; לְפִיכֶן אֵינוֹ
18 מְגַלַח אֶלָּא תְּגַלְחַת טְהָרָה בְּלִבָּר - שְׁאֵין אַרְבַּע תְּגַלְחוֹת
19 אֵלוֹ לְעַבְב, אֶלָּא לְמַצּוּה.

20 י. נִזִּיר שְׁנִצְטַרַע וְדָאִי וְנִטְמָא בְּסֶפֶק, כִּיִּצַד הוּא עוֹשֶׂה?
21 אַחֵר שִׁיטְהַר מְצִרְעָתוֹ, מִזֶּה בְּשִׁלְיִשִּׁי וּשְׁבִיעִי, וּמְגַלַח
22 תְּגַלְחַת טְמֵאָה [לאחר ימי נזירותו]; וּמִתְחִיל לְמִנּוֹת
23 נִזִּירוֹתוֹ כְּלָה, שֶׁהָרִי נִפְלוּ הַיָּמִים הָרֵאשׁוֹנִים בְּסֶפֶק טְמֵאָה
24 שְׁנִטְמָא; וּמִבִּיא קְרָבֵנוֹת טְהָרָה, וְשׁוֹתָה בֵּינָן. וּמֵאַחֵר
25 שִׁיבִיא קְרָבֵן צִרְעַת, אוֹכַל בְּקַדְשִׁים.

26 יא. נִטְמָא וְדָאִי וְהִיָּה מְצִרַע בְּסֶפֶק, וְטְהַר [נרפא] מִסֶּפֶק
27 צִרְעָתוֹ - מוֹנֶה יְמֵי נִזִּירוֹתוֹ שְׁלֵמָה [ואינו יכול לגלח אחר
28 שבעה, שִׁמָּא הוּא מְצוּרַע וְאֵינוֹ יוֹכֵל לְהַקְרִיב קִרְבָּנוֹת
29 הַתְּגַלְחָת], וְאַחֵר כֶּף מְגַלַח תְּגַלְחַת הַנֶּגַע; שְׁאֵין תְּגַלְחַת
30 סֶפֶק נִגְעוּ דוּחָה נִזִּירוֹת. וְאַחֵר כֶּף מוֹנֶה שְׁבַעַת יָמִים שְׁבִין
31 תְּגַלְחַת מְצִרַע הָרֵאשׁוֹנָה לְתְּגַלְחַת שְׁנִיָּה, וּמְגַלַח וּמִבִּיא
32 קְרָבֵנוֹתֵיו; וְאוֹכַל בְּקַדְשִׁים, אִם הִזָּה בְּשִׁלְיִשִּׁי וּשְׁבִיעִי.
33 וְאַחֵר כֶּף מוֹנֶה שְׁבַעַת אַחְרִים לְטְמָאת מַת, וּמְגַלַח תְּגַלְחַת
34 טְמֵאָה; וְאַחֵר כֶּף מוֹנֶה נִזִּירוֹתוֹ כְּלָה.

35 יב. וְכֵן אִם הִיָּה טְמָא וּמְצִרַע בְּדָאִי - לְאַחֵר שִׁיטְהַר
36 מְצִרְעָתוֹ, מְגַלַח תְּגַלְחַת צִרְעַת הָרֵאשׁוֹנָה, וּמִזֶּה בְּשִׁלְיִשִּׁי
37 וּשְׁבִיעִי [לצורך הבאת קרבנותיו], וּמְגַלַח רֹאשׁוֹ וְזָקְנוֹ
38 בְּשִׁבְעִי, וְהִיא תְּגַלְחַת שְׁנִיָּה שֶׁל צִרְעַת; וּמִבִּיא קְרָבֵנוֹתֵיו
39 בְּשִׁמְנֵי, וְאוֹכַל בְּקַדְשִׁים. וְסוֹפֵר שְׁבַעַת יָמִים נְפֻרִים
40 לְתְּגַלְחַת טוֹמֵאָה שֶׁל נִזִּירוֹתוֹ, וּמְגַלַח תְּגַלְחַת טְמֵאָה;
41 וְאַחֵר כֶּף סוֹפֵר יְמֵי נִזִּירוֹת שְׁלֵמָה, וּמִבִּיא קְרָבֵן טְהָרָה
42 וְשׁוֹתָה בֵּינָן.

43 יג. וְלָמָּה סוֹפֵר שְׁבַעַת? שְׁאֵין שְׁבַעַת יְמֵי הַטְּמֵאָה עוֹלִין
44 בְּשְׁבַעַת יְמֵי הַסְּפִירָה שְׁבִין תְּגַלְחַת וְתְּגַלְחַת שֶׁל מְצִרַע.

45 יד. הָאוֹמֵר: 'הָרִינִי נִזִּיר אִם אֶעֱשֶׂה כֶּף וְכָף', אוֹ 'אִם לֹא
46 אֶעֱשֶׂה', וְכִיִּצַּא בְּזָה - הָרִי זֶה רָשָׁע, וְנִזִּירוֹת כְּזוֹ מְנִירוֹת
47 רָשָׁעִים הִיא [שְׁנוּרִים לְפִי מִצַּב רוחם]; אֶבֶל הַנּוֹדֵר לֵה'

שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום - יום ש"ק כ"ג סיון - ספר הפלאה - הלכות ערכים וחרמים פא

מתוך מהדורת חזק

48 עליו, נותן שני ערכין; וכן אם אמר: 'ארבעה', אפלו
 49 'אלף' - נותן במנין שגדר.
 50 כ. אמר: 'הרי עלי ערף', ולא פירש ערף מי, אלא ערף
 51 סתם - נותן פחות שבבערכין, שהוא שלשה שקלים.
 52 כא. האומר: 'ערפי עלי', ומת קדם שיעמד בדין - אין
 53 היורשין חביבין לתן, שנאמר: "והעמידו לפני הבהן,
 54 והעריף אותו הבהן". עמד בדין ומת, יתנו היורשין.
 55 כב. אבל האומר: 'דמי עלי' - אף על פי שעמד בדין,
 56 ומת קדם שיקצצו [=קצבו] דמיו ויאמרו הדינין כמה
 57 ישנה - אין היורשין חביבין לתן. ואם קצצו דמיו ואחר כך
 58 מת - יתנו היורשין.
 59 כג. ומה בין הערכים לדמים? שהערכין קצובין מן
 60 התורה, והדמים אינן קצובין.
 61 כד. וכן האומר: 'ערף פלוני עלי', ומת העורף והנערף
 62 אחר שעמד הנערף בדין - חביבין היורשין לתן. מת הנערף
 63 קדם שיעמד בדין - אף על פי שהמערף קדם, הרי זה
 64 פטור; שאין ערף למת, והנערף צריך עמידה בדין. אמר:
 65 'דמי פלוני עלי', ועמד בדין ומת קדם שיקצצו דמיו -
 66 הרי זה פטור; שאין דמים למתים.

יום ש"ק כ"ג סיון ה'תשע"ג

פָּרָק ב

67 א. האומר: 'ערף ידי' או 'רגלי עלי', או שאמר:
 68 'ערף יד זה' או 'עיניו עלי' - לא אמר כלום. 'ערף לבי'
 69 או 'כבדי עלי', או 'ערף לבו' או 'כבדו של פלוני עלי' -
 70 נותן ערף פלו; וכן כל אבר שאם ינטל מן החי, ימות -
 71 אם אמר: 'ערכו עלי', נותן ערף פלו.
 72 ב. אמר: 'חצי ערפי עלי', נותן חצי ערכו; 'ערף חציי עלי'
 73 - נותן ערף פלו, שאי אפשר שינטל חציו ויחיה.
 74 ג. האומר: 'דמי ידי עלי', או 'דמי יד פלוני עלי' - שמיין
 75 אותו כמה הוא שנה ביד, וכמה הוא שנה בלא יד, ונותן
 76 להקדש. פיצד? אם נמכר הוא פלו, ישנה חמשים, ואם
 77 ימכר חוץ מידו, שתשאר ידו זו לבעליו ולא יהיה ללוקח
 78 בה פלום, ישנה ארבעים - נמצא זה יתחייב לשלם להקדש
 79 עשרה. וכן כל פיוצא בזה.
 80 ד. האומר: 'דמי ראשי' או 'כבדי עלי', או 'דמי ראשו'
 81 או 'לבו של פלוני עלי' - נותן דמי פלו. וכן האומר: 'דמי
 82 חציי עלי', נותן דמי פלו; אבל האומר: 'חצי דמי עלי',
 83 נותן חצי דמיו.
 84 ה. האומר: 'משקלי עלי', או 'משקל פלוני' - נותן
 85 משקלו; אם כסף, כסף, ואם זהב, זהב - כמו שפרש.
 86 אמר: 'משקל ידי', או 'רגלי עלי' - רואין כמה היא ראיה
 87 לשקל, ונותן ממין שפרש. ועד היכן היא היד לענין זה?
 88 עד האציל [=מרפק]; והרגל, עד הארבעה [=ברך]; לפי
 89 שבגדרים, הולכין אחר לשון בגי אדם.
 90 ו. האומר: 'קומתי [=גובהי] עלי, כסף או זהב' - נותן

1 ז. העבד - נערף ועורף, כשאר ישראל; ואם יפדה ויהיה
 2 לו, יתן ערף שגדר.
 3 ח. אחד המערף את היפה הבריא, ואחד המערף את
 4 הפעור החולה, אפלו היה הנערף מכה שחין [פצעים] או
 5 סומה או גדם [קטוע יד] ויש בו כל מום - נותן לפי שגויו,
 6 כמו שקצוב בתורה.
 7 ט. הדמים אינן בערכים. פיצד? האומר: 'דמי עלי', או
 8 'דמי זה עלי', או 'דמי פלוני עלי' - אפלו היה אותו פלוני
 9 קטן בן יומו, או טמטום או אנדרוניגוס, או גוי - נותן מה
 10 שהוא שנה, דינר או אלף, כאלו הוא עבד נמכר בשוק.
 11 י. והערכים פלן והדמים - הכל, סתמן לבדק הבית
 12 [תחוקות המקדש]; ויפלו [=ימטרן] הכל ללשכה שהיתה
 13 במקדש, מוכנת לקדשי בדיק הבית.
 14 יא. גוי שאמר: 'דמי עלי', או 'דמי פלוני' - נותן כפי
 15 נדרו; ואינו נופל ללשכה, שאין מקבלין מן הגויים נדבה
 16 או נדר לחוק בדיק הבית או בדיק ירושלים, שנאמר: "לא
 17 לכם ולגו לבנות בית לאלהינו", ונאמר: "ולכם אין חלק
 18 וצדקה וזכרון בירושלים".
 19 יב. ומה יעשה בהן? יבדק הגוי על דעת מי נדר: אם נדר
 20 על דעת ישראל - יוציאוהו בית דין כמה שיראה להן, חוץ
 21 מבדיק הבית ובדיק ירושלים; ואם אמר: 'לשמים נדרתי',
 22 יגנוז.
 23 יג. הגוסס - אין לו לא ערף ולא דמים; הואיל ורב
 24 הגוססין למיתה, הרי הוא כמת. וכן מי שנגמר דינו בבית
 25 דין של ישראל להרגו על עברה שעבר, והעריכו אחר, או
 26 שהעריף עצמו, או שאמר: 'דמי עלי', או שאמר אחר:
 27 'דמי זה עלי' - אינו חייב פלום; שנה כמת הוא, והמת אין
 28 לו לא ערף ולא דמים; ועל זה נאמר: "כל תרם אשר יחרם
 29 מן האדם - לא יפדה", כלומר: אין לו פדיון, אלא הרי
 30 הוא כמת.
 31 יד. זה היוצא להרג שהעריף אחרים, או נדר דמיהן, או
 32 הזיק - חייב לשלם, וגובין הכל מנכסיו.
 33 טו. פהנים ולויים מעריכין ונערכין, כשאר ישראל. וקטן
 34 שהגיע לעונת נדרים והעריף, או נדר דמים - חייב לשלם;
 35 שהרי נדריו קימין, כמו שבארנו בהלכות נדרים.
 36 טז. הערכין הקצובין לפי השנים - הן שני הנערף, לא
 37 שני המערף. פיצד? בן עשרים שאמר לבן ששים: 'ערףך
 38 עלי' - נותן ערף בן ששים; וכן ששים שאמר לבן עשרים:
 39 'ערףך עלי' - נותן ערף בן עשרים. וכן כל פיוצא בזה.
 40 יז. וצריך בערכים שיהיה פיו ולבו שוין, כשאר הנדרים;
 41 ונשאלין על הערכין ועל הדמים, בדרך שנשאלין על שאר
 42 נדרים והקדשות.
 43 יח. האומר: 'ערף אלו פלם עלי' - נותן ערף פלם, כל
 44 אחד ואחד לפי שגויו. ואם היה עני, נותן על ידי כלם ערף
 45 עני; ואם היה עשיר, נותן על ידי כלם ערף עשיר.
 46 יט. האומר: 'ערפי עלי', וחזר ואמר: 'ערפי עלי', וכן
 47 כמה פעמים - חייב על כל אחת ואחת. אמר: 'שני ערכי

פב שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום - יום ש"ק כ"ג סיון - ספר הפלאה - הלכות ערכים וחרמים

מתוך מהדורת חזק

- 1 שרביט [=מקל] שאינו נכסף מלא קומתו, ממין שפרש;
 2 אמר: 'מלא קומתי עלי' - נותן אפלו שרביט הנכסף, ממין
 3 שפרש.
 4 ז. האומר: 'משקלי עלי', ולא פרש מאיזה מין - אם היה
 5 עשיר ביותר, ונתפנון למתנה מרבה - נותן משקלו זהב;
 6 והוא הדין באומר 'משקל די' או 'רגלי' או 'קומתי עלי',
 7 ולא פרש מאיזה מין - נותן זהב. ואם אינו מפלג בעשירות
 8 - נותן משקלו או משקל ידו מדברים שדרךן להשקל
 9 באותו מקום, אפלו פרות; וכן נותן שרביט מלא קומתו,
 10 אפלו של עץ; הכל לפי ממונו ודעתו [=נדיבותו].
 11 ח. האומר: 'עמדי עלי', 'שיבתי עלי', או 'מקום ישיבתי
 12 עלי', 'רחבי עלי', 'עבוי עלי', 'הקפי עלי' - כל אלו ספק,
 13 ומביא לפי ממונו; עד שיאמר: 'לא כף נתפנותי'. ואם מת,
 14 יתנו היורשין פחות שבלשונות.
 15 ט. האומר: 'הרי עלי מטבע כסף', לא יפחות מדינר כסף;
 16 'מטבע נחשת', לא יפחות ממעצה כסף [בחושת]. 'הרי עלי
 17 ברזל', לא יפחות מאמה על אמה לקלה עורב [מתקן
 18 להברחת עופות] שהיה במקדש למעלה בגג ההיכל, כמו
 19 שיתבאר במקומו.
 20 י. האומר: 'הרי עלי כסף או זהב', ולא הזכיר מטבע -
 21 יביא לשון [=גוש] של כסף או של זהב, יהיה משקלה כדי
 22 שיאמר: 'לא עד כף נתפנותי'. וכן אם פרש המשקל, ושכח
 23 כמה פרש - יביא עד שיאמר: 'לא עד כף נתפנותי'.
 24 יא. אחד האומר: 'דמי עלי', או 'דמי פלוני עלי', או
 25 האומר: 'הרי עלי מנה', או 'חמשים', או 'כסף', או 'זהב'
 26 - הכל הן הנקראין 'חייב דמים'; והדמין והערכין לבדק
 27 הבית, כמו שבארנו.
 28 יב. שתי לשכות היו במקדש - אחת לשפת חשיים, ואחת
 29 לשפת הפלים; לשפת חשיים - יראי חטא נותנין לתוכה
 30 בחשאי, ועניים בגי טובים מתפנסין ממנה בחשאי.
 31 לשפת הפלים - כל מי שהתנדב כלי זורקו לתוכה, ואחת
 32 לשלשים יום הנזכרין פותחין אותה: כל כלי שנמצא בו
 33 צרף לבדק הבית, מניחין אותו; והשאר נמכרין, ודמיהן
 34 נופלין [=מועברין] ללשפת בדק הבית.
 35 יג. הצרכו לקדשי מזבח [קרובות], ולא הספיקה להן
 36 תרומת הלשכה - מוציאין את הראוי להן מקדשי בדק
 37 הבית; אבל אם הצרכו לבדק הבית, ולא מצאו בלשפת
 38 בדק הבית דבר המספק להן - אין מוציאין את הראוי להן
 39 מקדשי המזבח [שמעליו בקודש].
 40 פרק ג
 41 א. המצריך את הפחות מכן עשירים, ולא צמד בדין עד
 42 שהיה יתר על עשירים - אינו נותן אלא ערף פחות מכן
 43 עשירים; שאין הערף אלא בזמן הערף, לא בזמן ההצמדה
 44 בדין.
 45 ב. כל הערכין הקצובין בתורה - הן שנותן המצריך, אם
 46 היה עשיר; אבל אם היה עני, ואין ידו משגת - נותן כל

- 47 הנמצא בידו, אפלו סלע אחד, ונפטר, שנאמר: "ואם מן
 48 הוא מצרכך . . על פי אשר תשיג יד הנדר".
 49 ג. ומניין שהוא נותן אפלו סלע אחד, אם אין לו אלא
 50 סלע? שנאמר: "וכל צרכך יהיה בשקל הקדש" - הא
 51 למדת, שאין בערכין פחות מסלע, ולא יותר על חמשים.
 52 ד. הרי שלא נמצא בידו אפלו סלע - אין לוקחין ממנו
 53 פחות מסלע, אלא ישאר הכל עליו חוב; ואם מצאה ידו
 54 והעשיר - יתן ערף שלם הקצוב בתורה.
 55 ה. עשיר שהצריך והעני, או שהצריך כשהוא עני והעשיר
 56 - הרי זה חייב בערף עשיר; אבל אם הצריך כשהוא עני,
 57 והעשיר יחזר והעני - נותן ערף עני.
 58 ו. עשיר שאמר: 'צרכי עלי', או 'ערף פלוני עלי', ושמע
 59 העני ואמר: 'מה שאמר זה עלי' - הרי העני חייב בערף
 60 עשיר, שהוא ערף שלם; אבל עני שהצריך את העשיר,
 61 ואמר: 'ערף זה עלי' - אינו חייב אלא בערף עני, שהוא
 62 כפי אשר תשיג ידו.
 63 ז. מה בין החייב בערף עני, להחייב בערף עשיר, שהוא
 64 הערף הקצוב בלו? שהחייב בערף עני שלקחו ממנו כל
 65 מה שידו משגת אפלו סלע אחד, ואחר כך העשיר - אינו
 66 חייב לשלם; ואם היה חייב בערף עשיר - ישאר שאר
 67 הערף חוב עליו, עד שיעשיר וישלם הערף שעליו.
 68 ח. המפרש את הערף ואמר: 'צרכי עלי חמשים סלעים',
 69 או 'ערף פלונית עלי שלשים סלעים' - אינו נדון בהשג
 70 יד; אלא לוקחין כל הנמצא בידו, והשאר עליו חוב עד
 71 שיעשיר ויתן.
 72 ט. וכן האומר: 'דמי עלי', או 'דמי פלוני עלי' - אינו
 73 נדון בהשג יד; שחייבי דמים, הרי פרושו נדרן; והרי הן
 74 כמי שאמר 'מנה עלי הקדש', שהוא חייב לתן מנה גמור.
 75 י. האומר: 'הרי עלי ערף סתם, ולא פרש' - אינו כמפרש
 76 שלשה שקלים [פחות שבטרכין], אלא נדון בהשג יד
 77 כשאר המצרכין.
 78 יא. האומר: 'צרכי עלי', יחזר ואמר 'צרכי עלי', והיו
 79 בידו עשר סלעים, ונתן תשע לשניה, וסלע לראשונה -
 80 יצא ידי שתייהן; שהערכין לא פחובות הן, שאף על פי
 81 שכל מה שבידו משעבד לראשונה - הקדש מאחר, מה
 82 שגבה גבה. אבל אם נתן תשע לראשונה, ואחת לשניה -
 83 ידי שניה יצא - שהרי כשנתן הסלע, לא נשאר בידו כלום,
 84 והרי אין ידו משגת; וידי ראשונה לא יצא - שהרי כל
 85 מה שהיה בידו משעבד לראשונה, וכשנתן התשע נשאר
 86 לו סלע ולא נתנו, והרי לא נתן כל מה שידו משגת.
 87 לפיכך, ישאר עליו שאר ערף ראשון, עד שיעשיר וישלם.
 88 יב. האומר: 'שני ערכי עלי', ולא היה בידו אלא פחות
 89 מכדי שני ערכין - הרי הדבר ספק, אם נתפס לשניהן,
 90 ונותן חצי מה שיש לו לערף אחד וחציו לערף השני
 91 ונפטר, או יתן ערף אחד מהן שלם או כל הנמצא בידו
 92 [בשביל] באחד מהן, וישאר הערף האחר עליו חוב עד
 93 שיתן אותו בעניות או בעשירות, כפי השג ידו.

פָּרָק ד

49 א. שָׂדֵה שְׂיִרְשָׁה אָדָם מִמּוֹרִישׁוֹ, הִיא הַנִּקְרָאת 'שָׂדֵה
50 אַחְזָה'; וְשָׂדֵה שְׁלֻקְחָה אוֹ זָכָה בָּהּ (במתנה), הִיא הַנִּקְרָאת
51 'שָׂדֵה מִקְנָה'. וְהַמְקַדֵּשׁ שָׂדֵה אַחְזָה - מוֹדֵדִין אוֹתָהּ,
52 וְעֵרְכָה הוּא הַעֲרֵךְ הַקְּצוּב בַּתּוֹרָה.
53 ב. וְכַמָּה הוּא? כָּל מְקוֹם שְׂרָאוֹי לְרַע בּוֹ חָמֵר שְׂעוּרִים,
54 יִזְרְעוּ בִּיד (ולא באמצעות כלי שהפיזור רחב) וְלֹא יִקְרַב
55 [יצונו] זְרִיעָתוֹ וְלֹא יִרְחִיק אוֹתָהּ - עֲרֹכּוּ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל
56 לְכָל שְׁנֵי יוֹבֵל, וְאִין שְׁנַת יוֹבֵל מִן הַמִּנְיָן. וְאֶחָד הַמְקַדֵּשׁ
57 שָׂדֵה טוֹבָה שְׂאִין בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹתָהּ, אוֹ שָׂדֵה רָעָה
58 שְׂאִין כְּמוֹתָהּ לְרַע - כְּזֶה מְעַרְכִּין אוֹתָהּ.
59 ג. כָּבֵר בְּאֶרְנוּ בַּהֲלֻכוֹת שְׁקָלִים, שֶׁהַשֶּׁקֶל הָאֲמוּר בַּתּוֹרָה,
60 הוּא הַנִּקְרָא 'סֹלַע' בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים; וְהַגֵּרָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה,
61 הִיא הַמְעָה בְּדַבְרֵי חֲכָמִים. וְהוֹסִיפוּ עַל הַשֶּׁקֶל, וְעָשׂוּ אוֹתוֹ
62 סֹלַע; וְהַסֹּלַע אֲרַבְעָה דִּינָרִין, וְהַדִּינָר שֵׁשׁ מָעוֹ, וְהַמְעָה
63 שְׁנֵי פוּנְדִיוֹנִין. נִמְצָא לְכָל שְׁנָה, סֹלַע וּפוּנְדִיוֹן; שְׂאָף עַל פִּי
64 שֶׁהַסֹּלַע שְׂמוּנָה וְאֲרַבְעִים פּוּנְדִיוֹנִין - כְּשִׂיתָן הַפוּנְדִיוֹנוֹת
65 לְקַח סֹלַע מִן הַשְּׁלֻחָנִי, נוֹתֵן תְּשַׁעָה וְאַרְבָּעִים.
66 ד. הַחֲמֵר - הוּא הַכֵּר, וְהוּא שְׁנֵי לְתַכִּין; וְהַלְתָּךְ, חֲמֵשׁ
67 עֶשְׂרֵה סָאִין. נִמְצָא הַחֲמֵר שְׁלֹשִׁים סָאָה, שֶׁהוּ עֶשֶׂר אִיפוֹת,
68 כָּל שֵׁשׁ סָאִין אִיפָה. וְכַבֵּר בְּאֶרְנוּ בַּהֲלֻכוֹת שְׂבֵת, שֶׁהַמְקוֹם
69 שֵׁשׁ בְּשַׁבּוּר [שטוח] חֲמִשִּׁים אִמָּה עַל חֲמִשִּׁים אִמָּה, הוּא
70 בֵּית סָאָה, וְהוּא מִזְרַע סָאָה. נִמְצָאתָ לְמַד, שֶׁהַמְקוֹם שֵׁשׁ
71 בְּשַׁבּוּר חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף אִמָּה, שֶׁהוּא בְּרַבּוּעַ מְאֻתָּם
72 אֲרַבְעַת וְשִׁבְעִים אֲמוֹת עַל מְאֻתָּם אֲרַבְעַת וְשִׁבְעִים אֲמוֹת
73 בְּקָרוֹב - הוּא בֵּית כּוֹר, וְהוּא "זֶרַע חָמֵר שְׂעוּרִים".
74 ה. בִּיצַד דֶּרֶךְ הַחֲשָׁבוֹן בְּעֲרֵכֵי שְׂדוֹת? הֲרִי שֶׁהַקְּדִישׁ שָׂדֵה
75 אַחְזָה, וְנִשְׂאָר לַיּוֹבֵל שְׂמוּנָה שְׁנַיִם חוּץ מִשְׁנַת הַיּוֹבֵל
76 שְׂאִינָה בַּחֲשָׁבוֹן, כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוּ - כָּל הַרוּצָה לְפִדּוֹתָהּ מִיַּד
77 הַהֲקֵדֶשׁ, נוֹתֵן לְכָל "זֶרַע חָמֵר שְׂעוּרִים" שְׂמוּנָה סֹלַעִים
78 וְשְׂמוּנָה פּוּנְדִיוֹנוֹת; וְאִם רָצוּ הַבְּעָלִים לְפִדּוֹתָהּ, נוֹתֵנִין
79 עֶשֶׂר סֹלַעִים וְעֶשְׂרֵה פּוּנְדִיוֹנוֹת, לְפִי שֶׁהוּן מוֹסִיפִין חֲמֵשׁ.
80 וְכֵן כָּל חֲמֵשׁ הָאֲמוּר בַּתּוֹרָה, צָרִיךְ שִׂיְהִיָּה הַקֶּרֶן עִם
81 הַתּוֹסֶפֶת חֲמִשָּׁה - נִמְצָא שֶׁהוֹסִיף רַבִּיעַ הַקֶּרֶן; וְכֵן אִם פָּדַת
82 אֲשֶׁתוֹ שֶׁל מְקַדֵּשׁ אוֹ אֶחָד מִיּוֹרְשָׁיו - הֲרִי אֵלּוּ מוֹסִיפִין
83 חֲמֵשׁ.
84 ו. נִשְׂאָר לַיּוֹבֵל אֲרַבְעַת שְׁנַיִם, נוֹתֵן הַפּוֹדָה אֲרַבְעַת סֹלַעִים
85 וְאַרְבָּעָה פּוּנְדִיוֹנוֹת לְכָל חָמֵר; וְאִם הַבְּעָלִים פָּדוּ אוֹתָהּ,
86 נוֹתֵנִין חֲמֵשׁ. וְכֵן לְפִי חֲשָׁבוֹן זֶה, סֹלַע וּפוּנְדִיוֹן לְכָל שְׁנָה.
87 וְאִינוּ נוֹתֵן [מדי] שְׁנָה בְּשְׁנָה, אֲלֵא נוֹתֵן הַכֵּל כְּאֶחָד.
88 ז. נִשְׂאָר בֵּינוּ וּבֵין הַיּוֹבֵל שְׁנָה - אִינוּ יְכוּלִין לְתֵן סֹלַע
89 וּפוּנְדִיוֹן לְפִדּוֹתָהּ, שְׂנֵאָמַר: "וַחֲשַׁב לוֹ הַכֹּהֵן עַל פִּי הַשְּׁנַיִם
90 הַנּוֹתְרוֹת", אִינָה נְפֻדָת בְּגִרְעוֹן כֶּסֶף אֲלֵא קָרָם לַיּוֹבֵל
91 בְּשִׂתֵי שְׁנַיִם אוֹ יָתֵר.
92 ח. נִשְׂאָר בֵּינוּ וּבֵין הַיּוֹבֵל שְׁנָה וְחֲדָשִׁים - אִם רָצָה הַגִּזְבָּר
93 לְחַשֵּׁב הַחֲדָשִׁים שְׁנָה וְיֵתֵן שְׁנֵי שְׁקָלִים וְשְׁנֵי פּוּנְדִיוֹנִין לְכָל

1 יג. הַמְפָרִישׁ עֲרֹכּוּ אוֹ דָמִיו, וְאָבְדוּ אוֹ נִגְנְבוּ - אָף עַל
2 פִּי שְׂלֵא אָמַר 'עֲלֵי חַיִּיב אַחְרִיוֹתָן' - חַיִּב בְּאַחְרִיוֹתָן עַד
3 שְׂיִגִיעוּ לַיָּד הַגִּזְבָּר, שְׂנֵאָמַר: "וְנָתַן אֶת הָעֲרֵכָף בַּיּוֹם
4 הַהוּא, קָדֵשׁ לַה'" - הֲרִי הֵן חֲלִין אָף עַל פִּי שֶׁהַפָּרִישׁוֹ,
5 עַד שְׂיִגִיעוּ לַיָּד הַגִּזְבָּר.
6 יד. חַיִּבֵי עֲרֵכִין וְדָמִים - מִמְשַׁכְּנֵין אוֹתָן, וְלוֹקְחִין מֵהֵן
7 בְּעַל כְּרָהֵן מֵה שְׂנֵדוּרֵי; וְאִין חַיִּבִין לְהַחְזִיר לָהֶן הַמְשַׁכּוֹן
8 בַּיּוֹם אוֹ בְּלַיְלָה. וּמוֹכְרִין כָּל הַנִּמְצָא לָהֶן מִן הַקְּרָקַע, וּמִן
9 הַמְטַלְטְלִין, מִכְּסוֹת, וּכְלֵי תַשְׁמִישׁ הַבַּיִת, וְעַבְדִּים,
10 וּבַהֲמָה; וְנִפְרָעִין מִן הַכֵּל. וְאִין מוֹכְרִין לֹא כְּסוֹת אֲשֶׁתוֹ,
11 וְלֹא כְּסוֹת בְּנָיו, וְלֹא בְּגָדִים שְׂצָבָעַן [בשבילם] לְשִׁמּוֹן, וְלֹא
12 סְנָדִלִים חֲדָשִׁים שְׁלֻקְחָן לְשִׁמּוֹן; וְכֵן הַמְקַדֵּשׁ כָּל נִכְסָיו,
13 לֹא הַקְּדִישׁ אֶת אֵלּוּ.
14 טו. וְנוֹתֵנִין לוֹ מִכָּל נִכְסָיו - לְזֶה שֵׁשׁ עָלְיוֹ עֲרֵכִין אוֹ
15 דָּמִים אוֹ שֶׁהַקְּדִישׁ מִנָּה לְבָדֵק הַבַּיִת, וְאִין לוֹ: נוֹתֵנִין לוֹ
16 תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ וְשֶׁל יָד, וְסְנָדִלִין, וּמִטָּה לַיִשָּׁב עֲלֶיהָ,
17 וּמִטָּה וּמְצַע הָרְאוּיִין לוֹ לִישֵׁן עֲלֶיהָ; וְאִם הָיָה עֲנִי,
18 נוֹתֵנִין לוֹ מִטָּה וּמִפָּץ [=מחצלת] לִישֵׁן עֲלֶיהָ. וְנוֹתֵנִין לוֹ
19 מִזֶּה שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְכְּסוֹת שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ לוֹ לְבָדוֹ; אֲבָל
20 לֹא לְאֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו, אָף עַל פִּי שֶׁהוּא חַיִּב בְּמִזְוֹנוֹתֵיהֶן
21 וּבְכִסּוֹתָן. וְאִין נוֹתֵנִין לוֹ אֲלֵא כְּסוֹת הָרְאוּיָה לוֹ.
22 טז. הִיוּ עָלְיוֹ כְּלֵי מְשִׁי וּבְגָדִים מְזֻהָבִין - מְעַבְרִין אוֹתָן
23 מְעָלְיוֹ, וְנוֹתֵנִין לוֹ כְּסוֹת הָרְאוּיָה לְאִישׁ כְּמוֹתוֹ לְחַל; אֲבָל
24 לֹא לְשִׁבְתוֹת וְיָמִים טוֹבִים.
25 יז. אִם הָיָה אֶמֶן - נוֹתֵנִין לוֹ שְׁנֵי כְּלֵי אֲמֵנוֹת מִכָּל מִין
26 וּמִין. בִּיצַד? אִם הָיָה חֲרָשׁ [=נגר], נוֹתֵנִין לוֹ שְׁנֵי מְעַצְדִּין
27 [כְּלֵי לַיִשׁוּר קֶרֶשׁ] וְשִׂתֵי מְגֻרֹת [מסור]. הִיוּ לוֹ כְּלִים
28 מְרַבִּין מִמִּין אֶחָד וּמוֹעֲטִין [אחד] מִמִּין שְׁנֵי - אִין מוֹכְרִין
29 מִן הַמְרַבִּין וְלוֹקְחִין לוֹ מִן הַמוֹעֲטִין, אֲלֵא נוֹתֵנִין לוֹ שְׁנֵי
30 כְּלִים מִן הַמְרַבִּין, וְכָל שֵׁשׁ לוֹ מִן הַמוֹעֲטִין.
31 יח. הָיָה חָמֵר אוֹ אֶכֶר - אִין נוֹתֵנִין לוֹ בְּהִמְתּוֹ, אָף עַל
32 פִּי שְׂאִין לוֹ מִזְוֹנוֹת אֲלֵא מִמְנָה; הָיָה סֶפֶן - אִין נוֹתֵנִין
33 לוֹ סִפְיָתוֹ, אֲלֵא יִמְכֵר הַכֵּל.
34 יט. הָיָה בְּנִכְסִים בְּהִמָּה וְעַבְדִּים וּמְרַגְלִיּוֹת, וְאָמְרוּ
35 הַתְּגָרִים: 'אִם יִלְקַח לְעַבְדֵי זֶה כְּסוֹת בְּשִׁלְשִׁים, מִשְׁבִּיחַ
36 הוּא מְאֹד; וּפְרָה זֶה - אִם תִּמְתַּיְנוּ בָּהּ לְאַטְלָס [=שוק
37 הַבַּשָּׂר], מִשְׁבַּחַת עֶשְׂרֵה; וּמְרַגְלִית זֶה - אִם מְעַלִּין אוֹתָהּ
38 לְמְקוֹם פְּלוּנִי, תִּשְׁוֶה מְמוֹן רַב, וְכֵאֵן אִינָה שְׁוֶה אֲלֵא
39 מְעֻט' - אִין שׁוֹמְעִין לָהֶן. אֲלֵא בִיצַד עוֹשִׂין? מוֹכְרִין הַכֵּל
40 בְּמְקוֹמוֹ וּבְשִׁעָתוֹ, כְּמָה שֶׁהוּא, שְׂנֵאָמַר: "וְנָתַן אֶת הָעֲרֵכָף
41 בַּיּוֹם הַהוּא, קָדֵשׁ לַה'", לְרַבּוֹת כָּל דְּבָר שֶׁל הַקְּדֵשׁ -
42 שְׂאִין מְפָרְסִין [=מייפסם] אוֹתוֹ, וְאִין מְמַתִּינִין בּוֹ לְשׁוֹק,
43 וְלֹא מוֹלִיכִין אוֹתוֹ מְמָקוֹם לְמְקוֹם. אִין לְהַקְּדֵשׁ, אֲלֵא
44 מְקוֹמוֹ וּשְׁעָתוֹ.
45 כ. בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים? בְּמִטַּלְטְלִין וְעַבְדִּים; אֲבָל
46 הַקְּרָקַעוֹת - מְכָרְזִין עֲלֵיהֶן שְׁשִׁים יוֹם רְצוּפִין בַּבְּקָר
47 וּבְעֶרֶב, וְאַחַר כֵּן מוֹכְרִין אוֹתָן.

פד שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום - יום ש"ק כ"ג סיון - ספר הפלאה - הלכות ערכים וחרמים

מתוך מהדורת חזק

48 שאינו קרובו] מיד ההקדש - אם חזר המקדיש וגאלה
49 מידן, חוזרת לו לעולם; ואם לא גאלה מידן, אלא הגיע
50 היובל והיא תחת יד הבת או שאר קרובים או נכרי - הרי
51 זו יוצאה להקדש, ואינה חוזרת לבעליה לעולם, אלא
52 תהיה אחזה לכהנים, שנאמר: "והיה השדה בצאתו ביובל
53 . . לכהן תהיה אחזתו". ואין כהנים צריכין לתן דמים,
54 שפבר נפדית מיד ההקדש ולקח ערפה מאחר; אלא תחזור
55 לכהנים, כאלו הן בעליה.
56 **כא.** במה דברים אמורים? בישראל. אבל אם היה
57 המקדיש כהן או לוי, הרי זה גואל לעולם; ואפלו עבר
58 עליה היובל ולא נפדית מן ההקדש - פודה אותה אחר
59 היובל, שנאמר: "גאלת עולם תהיה ללוים".
60 **כב.** האשה שהקדישה שדה אחזתה, וגאלה בעלה מיד
61 ההקדש, והגיע היובל והיא תחת ידי הבעל - הרי הדבר
62 ספק, אם תחזור לאשה או תצא לכהנים. לפיכך, אם קדמה
63 האשה והחזיקה בה אחר היובל, אין הכהנים יכולין
64 להוציא מידה; ואם קדמו הכהנים והחזיקו, אינה יכולה
65 להוציא מידם.
66 **כג.** המקדיש שדהו, ופדה אותה כהן מיד ההקדש, והגיע
67 היובל והיא תחת יד הכהן - לא יאמר: 'הואיל והרי היא
68 יוצאה לכהנים, הרי היא תחת ידי וזכיתי בה'; אלא יוצאה
69 לכל אחיו הכהנים.
70 **כד.** כשמצא השדה לכהנים ביובל, תנתן לכהנים
71 שבמשמר [קבוצת הכהנים שבתורות השבועית בבית
72 המקדש] שפגע בו היובל; ואם היה ראש השנה של יובל
73 בשבת, שהרי משמר יוצא ומשמר נכנס - תנתן למשמר
74 היצא.
75 **כה.** המקדיש את האילנות, והגיע היובל ולא פדו אותן
76 - אינן יוצאין לכהנים, שנאמר: "והיה השדה בצאתו
77 ביובל", ואין לי אלא שדה. אבל המקדיש את הטרשין,
78 והגיע היובל ולא פדו אותן הבעלים - הרי אלו יוצאין
79 לכהנים, שנאמר: "והיה השדה", וזו 'שדה' נקראת.
80 **כו.** ביצד דין מקדיש שדה מקנתו? שמין אותה בדמיה,
81 ורואין במה היא שוה עד היובל, ופודה אותה כל מי
82 שירצה; ואם פדה אותה המקדיש, אינו מוסיף חמש.
83 ופדיונה לכהן הבית, כשאר ערכים ודמים. וכשיגיע
84 היובל, תחזור לבעלים הראשונים שמכרה. בין שנפדית
85 מיד הגזבר, והרי היא יוצאה מיד אחר, בין שלא נפדית,
86 והרי היא יוצאה מיד ההקדש - הרי זו חוזרת למוכר,
87 ואינה יוצאה לכהנים; שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו
88 [והרי ביובל כבר לא היתה אמורה להשתייך עוד למקדיש].
89 **כז.** כל שדה ששמיין [=מעריכים] אותה להקדש למכר
90 אותה בדמיה, מכרזין עליה ששים יום רצופין, בבקר
91 בשעת הוצאת פועלין, ובערב בשעת הכנסת פועלין;
92 ומסמיין [=מציינים] מצריה, ואומרי: 'כף היא לפה ובכף
93 היא שומה, כל הרוצה לקח יבוא ויקח'.
94 **כח.** הלוקח [=קונה] שדה מאביו או משאר המורישין

1 זרע חמר, הרי זה מתר; לפי שאין מחשבין חדשים
2 להקדש, שנאמר: "על פי השנים הנותרות" - שנים אתה
3 מחשב להקדש, ואין אתה מחשב חדשים.
4 **ט.** לפיכך, אין ראוי לאדם להקדיש שדהו לפני היובל
5 בפחות משתי שנים, ואם הקדישה - הרי זו מקדשת,
6 ואינה נפדית בגרעון פסף; אלא אם רצה הפודה לתן
7 חמשים שקל לכל חמר, פודה אותה; ואם לא פדיה - הרי
8 זו יוצאה לכהנים ביובל, כמו שיתבאר.
9 **י.** הקדיש שדהו בשנת היובל עצמה, אינה מקדשת. וכהן
10 ולוי שהקדישו בשנת היובל עצמה, הרי זו מקדשת;
11 **יא.** כשם שגואלין [=פודים] לעולם, כך מקדישין לעולם.
12 **יב.** המקדיש את שדהו אחר היובל - אינה נפדית בגרעון
13 פסף עד שיגמר שנה אחר היובל, לפי שאין מחשבין
14 חדשים להקדש; לפיכך, אם רצה הפודה לתן חמשים
15 שקל לכל זרע חמר - הרי זה פודה אפלו ביום שאחר
16 היובל, ואינו גורע כלום.
17 **יג.** כשמודדין, אין מודדין אלא מקומות הראויין לזריעה.
18 היו שם סלעים גבוהים עשרה טפחים, או נקעים [שקעים]
19 מלאים מים עמקים עשרה טפחים - אין נמדדין עמה;
20 פחות מכאן, נמדדין עמה.
21 **יד.** היו בה מקומות נמוכות עשרה או יותר, ואין בהם
22 מים - נמדדין בפני עצמן, ומחשבין להן מה שראוי להן
23 [לפי שווים ולא לפי התעורף של כל השדה].
24 **טו.** היתה מלאה אילנות - אף על פי שלא פרו, הרי
25 הקדיש גם האילנות; שכל המקדיש, בעין יפה הוא
26 מקדיש. ומחשבין את האילנות בשנייהן, והקרע -
27 מודדין אותה, והיה ערפה סלע ופנדיון לכל שנה ולכל
28 זרע חמר, כמו שבאנו.
29 **טז.** המקדיש שדה שאינה ראויה לזריעה, והיא הנקראת
30 'טרשין' - פודין אותה בשויה; וכן המקדיש את האילנות
31 בלבד, פודין אותן בשנייהן.
32 **יז.** היו האילנות שלשה אילנות לתוף בית סאה, ולא פרו
33 שהאילנות בלבד הוא שהקדיש - הרי זה הקדיש את
34 הקרקע ואת האילנות שביניהן. אבל אם היו האילנות
35 נטועין כל שלשה אילנות בבתר מבית סאה, או בפחות, או
36 שהקדישן זה אחר זה - הרי זה לא הקדיש את הקרקע,
37 ולא את האילנות שביניהן.
38 **יח.** הקדיש האילנות, ואחר כך הקדיש את הקרקע -
39 פודה את האילנות בשנייהן, ואת הקרקע על פי מדתה.
40 **יט.** המקדיש שדה אחזתו, והגיע היובל ולא נפדית, אלא
41 הרי היא תחת יד הקדש - הכהנים נוטלין את דמיה, ותהיה
42 אחזה להן; שאין הקדש יוצא בלא פדיון; ואותן הדמים
43 פלו [=ייסרו] להקדש ביד הכהן.
44 **כ.** גאלה המקדיש קדם שיגיע היובל - הרי זו חוזרת
45 לבעליה, והערך שנתן פל לכהן הבית כמו שבאנו; וכן
46 אם גאלה בנו של מקדיש, הרי זו חוזרת לאביו ביובל.
47 אבל אם גאלה אותה בתו, או שאר קרוביו, או נכרי [זר,

1 אותו, והקדישה, בין שהקדישה אחר מות אביו או
 2 מורישיו, בין שהקדישה בחיי אביו או שאר מורישיו,
 3 ואחר כך מת אביו או מורישיו - הרי זו כשדה אֲחֵזָה,

4 שֶׁנֶאֱמַר: "וְאִם אֶת שָׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשָּׂדֵה אֲחֵזָתוֹ",
 5 שָׂדֵה שְׂאִינָה רְאוּיָה לְהִיּוֹת שָׂדֵה אֲחֵזָה - יְצֵאת זֹו שְׂרְאוּיָה
 6 לוֹ לְיִרְשָׁה.

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - י"ז כ"ג סיון ה'תשע"ג

יום ראשון י"ז סיון ה'תשע"ג

הַלְכוֹת פְּלִי הַמִּקְדָּשׁ

פָּרָק ב

7 **א.** אין כֶּהֱן גְדוֹל נִכְנָס לְקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים אֶלָּא [יום אחד
 8 בשנה-] מִיּוֹם הַכַּפּוּרִים לְיוֹם הַכַּפּוּרִים; וְכֵהֱן הַדְּיוּט נִכְנָס
 9 בְּכָל יוֹם לְקֹדֶשׁ לְעִבּוּדָה.
 10 **ב.** וְהַזְהָרוֹ כֹּל הַכֹּהֲנִים וְהוּא [הכ"ג], שְׁלֹא יִכְנסוּ לְקֹדֶשׁ
 11 אוֹ לְקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים שְׁלֹא בְּשַׁעַת עִבּוּדָה, שֶׁנֶאֱמַר: "וְאֵל
 12 יָבֹוא בְּכָל עַת אֶל הַקֹּדֶשׁ" - זֶה קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים; "מִבֵּית
 13 לְפָרֹכֶת" - לְהַזְהִיר עַל כָּל הַבֵּית.
 14 **ג.** כֶּהֱן שֶׁנִּכְנס לְקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים בְּשָׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, בֵּין
 15 כֶּהֱן הַדְּיוּט בֵּין כֶּהֱן גְדוֹל, אוֹ כֶּהֱן גְדוֹל שֶׁנִּכְנס לוֹ בְּיוֹם
 16 הַכַּפּוּרִים שְׁלֹא בְּשַׁעַת הָעִבּוּדָה - חֵיב מִיתָה בְּיַדֵּי שְׂמַיִם,
 17 שֶׁנֶאֱמַר: "וְלֹא יָמוּת". וְכִמָּה פְּעָמִים הוּא נִכְנס לְשֵׁם בְּיוֹם
 18 הַכַּפּוּרִים? אַרְבַּע, כִּמוֹ שִׁיתֻבָּאָר בְּמִקּוּמוֹ; וְאִם נִכְנס
 19 חֲמִישִׁית, חֵיב מִיתָה בְּיַדֵּי שְׂמַיִם.
 20 **ד.** וְהַנִּכְנס לְקֹדֶשׁ, [מ] חוּץ לְקֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, שְׁלֹא לְעִבּוּדָה
 21 אוֹ לְהַשְׁתַּחֲוֶיָה, בֵּין הַדְּיוּט בֵּין גְדוֹל - לוֹקָה, וְאִינוֹ חֵיב
 22 מִיתָה, שֶׁנֶאֱמַר: "אֶל פְּנֵי הַכַּפֶּרֶת . . וְלֹא יָמוּת" - עַל קֹדֶשׁ
 23 הַקְּדוּשִׁים בְּמִיתָה, וְעַל שָׂאָר הַבֵּית בְּלֹא וְלוֹקָה.
 24 **ה.** כֶּהֱן שֶׁיָּצֵא מִן הַמִּקְדָּשׁ בְּשַׁעַת הָעִבּוּדָה בְּלִבָּד - חֵיב
 25 מִיתָה, בֵּין כֶּהֱן גְדוֹל בֵּין כֶּהֱן הַדְּיוּט, שֶׁנֶאֱמַר: "וּמִפֶּתַח
 26 אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תִצְאוּ, פֶּן תָּמַתוּ" - כְּלוּמַר לֹא תִנְיָחוּ
 27 עִבּוּדָה וְתִצְאוּ מִבְּהַלִּים, מִפְּנֵי גְזֵרָה זֹו. וְכֵן זֶה שֶׁנֶאֱמַר
 28 כֶּכֶהֱן גְדוֹל: "וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא" - אִינוֹ אֶלָּא בְּשַׁעַת
 29 הָעִבּוּדָה בְּלִבָּד, שְׁלֹא יֵנִיחַ עִבּוּדָה וְיֵצֵא.
 30 **ו.** אִם כֶּהֱן, מִפְּנֵי מָה נִשְׁנִית אֲזַהְרָה זֹו בְּכֵהֱן גְדוֹל? שֶׁכֶּהֱן
 31 הַדְּיוּט שֶׁהִיָּה בְּמִקְדָּשׁ בְּעִבּוּדָתוֹ, וְשָׁמַע שְׁמַת לוֹ מִת שֶׁהוּא
 32 חֵיב לְהַשְׁתַּאֲבֵל עָלָיו - אָף עַל פִּי שְׂאִינוֹ יוֹצֵא מִן הַמִּקְדָּשׁ
 33 [בִּאֲמָצַע עִבּוּדָתוֹ], אִינוֹ עוֹבֵד [וכֵהֱן אַחַר מִסִּיּים עִבּוּדָתוֹ],
 34 מִפְּנֵי שֶׁהוּא אוֹנֵן; וְאִם עוֹבֵד וְהוּא אוֹנֵן [מִדִּין] שֶׁל תּוֹרָה -
 35 חָלַל עִבּוּדָתוֹ, בֵּין בְּקֹרְבָן יָחִיד בֵּין בְּקֹרְבָן צְבוּר. אֲכָל כֶּהֱן
 36 גְדוֹל עוֹבֵד כִּשֶׁהוּא אוֹנֵן, שֶׁנֶאֱמַר: "וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא,
 37 וְלֹא יִחַלֵּל" - כְּלוּמַר יִשָּׁב וְיַעֲבֹד עִבּוּדָה שֶׁהִיָּה עוֹסֵק בָּהּ,

41 וְאִינָה מִתְחַלֵּלָת.
 42 ז. וּמִנֵּין שֶׁעִבּוּדַת הָאוֹנֵן פְּסוּלָה? מִקָּל וְחִמְר: אִם בַּעַל
 43 מוּם שְׂאוּכַל בְּקֹדֶשִׁים, אִם עוֹבֵד - חָלַל, אוֹנֵן שֶׁהוּא אָסוּר
 44 לְאָכַל בְּקֹדֶשִׁים, שֶׁנֶאֱמַר: "לֹא אֲכַלְתִּי בְּאֵנִי מִמֶּנּוּ", דִּין
 45 הוּא שִׁיחַלֵּל.
 46 **ח.** וְאָף עַל פִּי שֶׁכֶּהֱן גְדוֹל עוֹבֵד אוֹנֵן, אָסוּר לְאָכַל
 47 בְּקֹדֶשִׁים - שֶׁנֶאֱמַר: "וְאֲכַלְתִּי חֲטָאת הַיּוֹם, הַיִּיטֵב בְּעֵינֵי
 48 ה'": ! וְכֵן אִינוֹ חוֹלֵק [- נוטל חֶלֶק בְּקוֹדֶשִׁים] לְאָכַל לְעָרֵב.
 49 אוֹנֵן שֶׁעוֹבֵד אִינוֹ לוֹקָה. וּמִתָּר לַגַּע בְּקֹדֶשִׁים אָף עַל פִּי
 50 שְׁלֹא טָבַל; שְׁלֹא עָשׂוּ מַעֲלָה אֶלָּא בְּאֲכִילָה, אֲכָל בְּנִייעָה
 51 - הָרִי הוּא טְהוֹר, כִּמוֹ שִׁיתֻבָּאָר בְּמִקּוּמוֹ.
 52 **ט.** אִיזָה הוּא אוֹנֵן? זֶה שְׁמַת לוֹ מִת מִן הַקְּרוֹבִים שֶׁהוּא
 53 חֵיב לְהַתְּאָבֵל עָלֵיהֶם. בְּיוֹם הַמִּיתָה בְּלִבָּד הוּא שֶׁנֶאֱמַר
 54 'אוֹנֵן' דִּין תּוֹרָה, וְלִזְלָה - הוּא מַדְבְּרֵי סוֹפְרִים [חַכְמִים].
 55 י. וּמִת שֶׁשָּׁהָה יָמִים וְאַחַר כֶּף נִקְבֵר - כָּל אוֹתָם הַיָּמִים
 56 שְׂאֵחַר יוֹם הַמִּיתָה הוּא אוֹנֵן מַדְבְּרֵיהֶם [של חַכְמִים], וְכֵן
 57 יוֹם הַקְּבוּרָה. וְאִינוֹ תוֹפֵשׁ [כּוֹלֵל] לִילוֹ [שֶׁאֲחַד הַקְּבוּרָה].
 58 לְפִיכֶף מִי שְׁמַת לוֹ מִת וְקִבְרוֹ לְאַחַר יוֹם הַמִּיתָה - כָּל יוֹם
 59 הַקְּבוּרָה אִינוֹ מִקְרִיב וְאִינוֹ אוֹכַל בְּקֹדֶשִׁים מַדְבְּרֵיהֶם;
 60 וְטוֹבַל, וְאוֹכַל לְעָרֵב. וְיוֹם שְׁמוּעָה קְרוּבָה [- שָׁמַע עַל מִתוֹ
 61 בְּתוֹךְ חוֹדֶשׁ מִהַמִּיתָה] וְיוֹם לְקוּט עֲצָמוֹת [מִקְבַר לְקַבֵּר] -
 62 הָרִי הוּא כְּיוֹם הַקְּבוּרָה, שְׂאִינוֹ תוֹפֵשׁ לִילוֹ וְאֶפְלוֹ
 63 מַדְבְּרֵיהֶם; לְפִיכֶף טוֹבַל, וְאוֹכַל בְּקֹדֶשִׁים לְעָרֵב. אֲכָל יוֹם
 64 הַמִּיתָה - כִּשֵּׁם שְׂאֵסוּר לְאָכַל בּוֹ קֹדֶשִׁים מִן הַתּוֹרָה, כֶּף
 65 אָסוּר לְאָכַל בְּלִילוֹ מַדְבְּרֵיהֶם; חוּץ מִן [קְרִבּוֹ] הַפֶּסַח
 66 בְּלִבָּד, שֶׁהוּא אוֹכַל לְעָרֵב, כִּמוֹ שִׁיתֻבָּאָר בְּמִקּוּמוֹ.
 67 **יא.** הָאֲבָל אִינוֹ מְשַׁלַּח [לְחַקְרִיב אִת] קְרִבְנוֹתָיו כָּל שְׁבָעָה,
 68 אֶפְלוֹ יֵין אוֹ עֲצִים אוֹ לְבוֹנָה. וְכֵן הַמְצָרַע אִינוֹ מְשַׁלַּח
 69 קְרִבְנוֹתָיו; כָּל זְמַן שְׂאִינוֹ רְאוּי לְבִיָּאָה [לְהַכְנס] אֶל
 70 הַמִּתְנָה, אִינוֹ רְאוּי לְהַקְרִיבָה. אֲכָל הַמְנַגֵּה לֵשׁ בּוֹ סֶפֶק אִם
 71 מְשַׁלַּח אוֹ אִינוֹ מְשַׁלַּח; לְפִיכֶף אִם הַקְרִיבוֹ עָלָיו, נִרְצָה
 72 [הַתְּקַבֵּל].
 73 **יב.** טָמָא [מ] שָׂרָץ וְכִיּוּצָא בּוֹ, וְהָעֶרֶל - מְשַׁלְחִין אֶת
 74 קְרִבְנוֹתֵיהֶם, וּמִקְרִיבִין עָלֵיהֶם; חוּץ מִפֶּסַח, שְׂאִין שׁוֹחֲטִין
 75 אוֹתוֹ עַל טָמָא שָׂרָץ, וְאִין שׁוֹחֲטִין עַל הָעֶרֶל פֶּסַח, כִּמוֹ
 76 שִׁיתֻבָּאָר. אֲכָל טָמָא מִת - אִין מִקְרִיבִין עָלָיו קְרִבְּן כָּלָל

46 יטמאו את מחניהם, זה מחנה שכינה.
 47 יא. ומנין שאינו עובר אלא אם נכנס, אבל אם נגע בעזרה
 48 מאחורייה פטור? תלמוד לומר בילדת: "ואל המקדש לא
 49 תבא".
 50 יב. טמא שנכנס למקדש - במזיד ענוש כרת [מת עד גיל
 51 חמישים], שנאמר: "ואם לא נכנס, ובשרו לא ירחץ -
 52 ונשא עונו"; בשוגג מביא קרבן עולה ויורד - עשיר -
 53 כבש, עני - עוף או מנחה, שנאמר: "או נפש אשר תגע
 54 בכל דבר טמא". ואין חיבין כרת או קרבן אלא מעצרת
 55 ישראל ולפנים, או על תוספת העזרה שנתקדשה קדוש
 56 גמור כמו שבארנו.
 57 יג. ואיזה הוא הטמא שחיב כרת על המקדש? כל
 58 שנטמא בטמאות מן המת שהנזיר [שנטמא] מגלח עליהן,
 59 שכבר נתפרש בנזירות, או שיגע באדם או בכלים
 60 שנטמאו באותן הטמאות שהנזיר מגלח עליהן, שהרי הוא
 61 שני לראשון שנגע במת, או שנטמא בשאר אבות
 62 הטמאות של תורה שיתפרשו במקומן.
 63 יד. כללו של דבר: כל הטעון ביאת מים [טבילה] מן
 64 התורה - חיב כרת על ביאת המקדש [בטומאה], ואפלו
 65 אחר שטבל, עד שיעירב שמשו [שתשקע השמש]; אבל
 66 המטמא בטמאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן -
 67 שאף על פי שהוא טמא טמאת שבעה, הרי זה פטור על
 68 ביאת המקדש.
 69 טו. וכן הנוגע בכלים שנגעו באדם שנגע במת, או שנגע
 70 באדם שנגע בכלים הנוגעים במת - אף על פי שהוא טמא
 71 ראשון לענין תרומה ולטמא בשר הקדשים - הרי זה פטור
 72 על ביאת המקדש; ודברים אלו הלכה מפי הקבלה
 73 [מסורת ממש רבינו]. ואף על פי שהוא פטור, מכין אותו
 74 מכת מרדות.
 75 טז. המקנים שרץ וכיוצא בו למקדש, או שהכניס אדם
 76 טמא למקדש - הרי זה חיב כרת, שהרי טמא מקדש ה'.
 77 אבל הזרק כלים טמאים למקדש, אפלו היו כלים שנגעו
 78 במת - פטור מן הכרת, אבל חיב מלקות, שנאמר: "ואם
 79 לא נכנס וגו'" - מפי השמועה [מסורת ממש רבינו]
 80 למדו: על רחיצת גופו ענוש כרת, על כפוס בגדיו לוקה
 81 ארבעים.
 82 יז. נראה לי שאינו לוקה אלא על בגדים שהן אב טמאה,
 83 כגון בגד שנגע בו זה הנטמא למת, שהן - [הבגדים] אב
 84 טמאה כמו שיתבאר. אבל בגד שהוא ראשון [לטומאה] -
 85 אם הכניסו למקדש, אינו לוקה עליו; אבל מכין אותו
 86 מכת מרדות.
 87 יח. וכן טמא שהכניס ידו למקדש, מכין אותו מפת
 88 מרדות; וכן כל הטמא באב מאבות הטמאות של דבריהם
 89 [מגזירת חכמים], או שאכל אכלין טמאין, ושתה משקין
 90 טמאין, ונכנס למקדש במזיד קדם שיטבל - מכין אותו
 91 מכת מרדות.
 92 יט. טמא שנכנס למקדש דרך גגות - פטור, שנאמר:

1 עד שיטהר.
 2 יום שני י"ח סיון ה'תשע"ג
 3 פרק ג
 4 א. מצות עשה לשלח כל הטמאים מן המקדש, שנאמר:
 5 "וישלחו מן המחנה כל צריע וכל זב וכל טמא לנפש".
 6 ב. זה המחנה האמור כאן - הוא מחנה שכינה, שהוא
 7 מפתח עזרת ישראל ולפנים. שומע אני - הייתי למד
 8 מהפסוק] שהמצרע והזב וטמא מת, שלשום במקום
 9 אָהָד? [אלא] תלמוד [נלמד] לומר [שכתוב] במצרע: "בְּדָד
 10 יִשָּׁב, מחוץ למחנה" - זה מחנה ישראל, שהוא מפתח
 11 ירושלים ולפנים; מה מצרע שטמאתו חמורה, חמור
 12 שלוחו משלוח חבירו - [טמאים אחרים] - אף כל שטמאתו
 13 חמורה, חמור שלוחו משלוח חבירו. לפיכך משלחין את
 14 המצרע חוץ לשלש מחנות, שהוא חוץ לירושלים, מפני
 15 שהוא מטמא בביאה - [בכניסה לבית מטמא את כולו], מה
 16 שאין הזב מטמא.
 17 ג. ומשלחין זבין וזבות נדות ויולדות חוץ לשני מחנות,
 18 שהוא חוץ להר הבית, מפני שהן מטמאין המשקב
 19 והמושב [בישיבה ושיביה עליהן] אפלו [היו המושב
 20 והמשכב] מפתח האָהָן, מה שאין המת מטמא.
 21 ד. טמא מת, אפלו המת עצמו - מתר להכנס להר הבית,
 22 שנאמר: "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" - עמו במחנה
 23 לוייה.
 24 ה. החיל [גדר טביב המקדש] - משלחין ממנו גויים
 25 וטמאי מת ובוועלי נדות; אבל טבול יום [שיטהר בערב]
 26 נכנס לשם, שכבר טבל.
 27 ו. עזרת הנשים - משלחין ממנה טבול יום; אבל לא
 28 מחסר כפורים - [טהור שטרם הביא קרבנו], שמתחסר
 29 כפורים העריב שמשו [טהור הוא]. ואסור [כניסת] טבול
 30 יום במחנה לוייה [עזרת נשים] מדברי סופרים [חכמים].
 31 ז. מעזרת ישראל ולפנים - אפלו מחסר כפורים לא יכנס
 32 לשם, שעדין לא טהר טהרה גמורה, שנאמר: "וכפר עליה
 33 הפהן, וטהרה", מקלל שעדין לא גמרה טהרתה.
 34 ח. הטמא המשלח מהר הבית - אם נכנס, עובר בלא
 35 תעשה ולוקה, שנאמר: "ויצא אל מחוץ למחנה", זה
 36 מחנה שכינה; "לא יבוא אל תוך המחנה", זה מחנה לוייה.
 37 וכן מצרע שנכנס לירושלים, לוקה; אבל אם נכנס לשאר
 38 הערים המקפות חומה - אף על פי שאינו רשאי, לפי
 39 שנאמר: "בְּדָד יִשָּׁב", אינו לוקה.
 40 ט. נכנס המצרע להר הבית, לוקה שמונים; אבל טמא
 41 מת או טבול יום שנכנס לעזרת נשים, או מחסר כפורים
 42 שנכנס לעזרת ישראל - אף על פי שאינו לוקה, מכין אותו
 43 מכת מרדות.
 44 י. וכשם ששלוח טמאים מן המקדש בעשה - [מצות
 45 עשה] - כך אם נכנסו, עוברין בלא תעשה, שנאמר: "ולא

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שלישי י"ט סיון - ספר עבודה - הלכות כלי המקדש פז

מתוך מהדורת חזק

מלקות - אֲחִיו הַפְּהֻנִים לֹא הָיוּ מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין, 46
 אֲלֵא מוֹצִיאִין אוֹתוֹ לְחוּץ וּפּוֹצְעִין אֶת מוֹחוֹ בַּיָּד; וְאִין 47
 מִמְחִין [מוֹחִין] עֲלֵיהֶן בְּכֹף [- שְׂחִיב מִיָּתָה בִּידֵי שְׂמִים]. 48
 ג. וְהֵיִאֵף אֶפְשֶׁר לוֹ לַעֲבֹד וְלֹא יִשָּׁהּ עַד שְׂיִתְחַיֵּב כֶּרֶת 49
 אֲלֵא מִיָּתָה בִּידֵי שְׂמִים בְּלִבָּד? כְּגוֹן שֶׁנִּטְמָא בְּעֹרָה, וְיֵצֵא 50
 בַּקֶּצֶרֶה, וּבִיצִיאָתוֹ הִזָּה צְנוּר בְּיָדוֹ, וְהִפָּךְ בּוֹ אֲכָר עַל גְּבִי 51
 הָאֵשׁ בַּמִּזְבֵּחַ וְקָרַב שֶׁרְפָתוֹ; שְׁפָל קָרוֹב עֲבוּדָה, הָרִי הוּא 52
 כְּעֲבוּדָה. 53
 ד. וְכֵן טָמֵא שֶׁטָּבַל וְעָבַד קִדְּם שִׁיעָרִיב שֶׁמָּשׂוּ - עֲבוּדָתוֹ 54
 פְּסוּלָה, וְחַיֵּב מִיָּתָה בִּידֵי שְׂמִים, שְׁנֵאָמַר: "וְלֹא יִחְלְלוּ שֵׁם 55
 אֱלֹהֵיהֶם" - מִפִּי הַשְּׂמוּעָה [מִסוּרַת מִמִּשָּׁה רַבִּינוֹן] לְמַדּוֹ, 56
 שֶׁזוֹ אֲזָהָרָה לְטָבוּל יוֹם שֶׁעָבַד, שֶׁעֲדִין טָמֵא הוּא, שְׁנֵאָמַר: 57
 "וְיָבֵא הַשְּׂמֵשׁ, וְטָהַר", מְקַלֵּל שֶׁעֲדִין לֹא טָהַר. אֲבָל מִחֹסֵר 58
 כְּפוּרִים שֶׁעָבַד - אֵף עַל פִּי שֶׁעֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה וְחָלַל, הָרִי 59
 זֶה פְּטוּר. 60
 ה. וּמִנֵּינן שֶׁעֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה? שְׁנֵאָמַר: [עַל יוֹלַדַת שֶׁטָּבַלָה] 61
 "וְכִפֹּר עֲלֵיהָ כִּהֶזֶן, וְטָהַרָה" - מְקַלֵּל שֶׁעֲדִין לֹא נִגְמְרָה 62
 טָהֳרָתָה; וְהוּא הַדִּין לְכֹל מִחֹסְרֵי כְּפוּרִים. 63
 ו. כִּהֶן שֶׁעָבַד, וְאַחַר כֵּן נֹדַע שֶׁהִזָּה טָמֵא - אִם הִיא טָמְאָה 64
 יָדוּעָה [אִפִּילוּ לֹאִישׁ אַחַד], כֹּל הַקֶּרְבָּנוֹת שֶׁהִקְרִיב פְּסוּלִין, 65
 שֶׁהָרִי עֲבוּדָתוֹ חָלִין; וְאִם הִיא טָמְאָה הַתְּהוּם [שֶׁלֹּא יָדַעוּ 66
 כָּלֵל עַל קִיּוּמָה] - הַצִּיץ [שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל] מְרַצָּה [מִכֹּפֵר], וְכָל 67
 הַקֶּרְבָּנוֹת שֶׁהִקְרִיב נִרְצוּ. וְאֶפְלוּ נֹדַע לוֹ שֶׁהוּא טָמֵא קִדְּם 68
 שִׁזְרוֹק הַדָּם, וְנִרְקָ - הַיּוֹרֵצָה; שֶׁהַצִּיץ מְרַצָּה עַל טָמְאָה 69
 הַתְּהוּם אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מְזִיד. וְכִבֵּר בְּאַרְנוֹ טָמְאָה הַתְּהוּם 70
 בְּקִיּוּרֹת. 71
 ז. וְכֵן הַצִּיץ מְרַצָּה עַל טָמְאָה דְּבָרִים הַקֶּרְבִּין [- קוֹרְבָנוֹת 72
 טְמֵאִים], שְׁנֵאָמַר: "וְהִזָּה עַל מִצַּח אֶהְרֵן, וְנִשָּׂא אֶהְרֵן אֶת 73
 עֹזן הַקֶּדָּשִׁים". אֲבָל אִינוּ מְרַצָּה עַל טָמְאָה הַנְּאֻכְלִין [- 74
 לֹאכּוֹל בְּשֶׁר קָרְבוֹ בְּטוֹמְאָה], וְלֹא עַל טָמְאָה הָאֲדָם שֶׁנִּטְמָא 75
 בְּטָמְאָה יָדוּעָה, אֲלֵא אִם כֵּן הִזָּה הַטָּמְאָה הַדְּחִיזָה בְּצִבּוֹר 76
 [- כְּגוֹן: שְׂרׁוֹב הַצִּיבוֹר טְמֵא], שֶׁהַצִּיץ מְרַצָּה עֲלֵיהָ. 77
 ח. וְאִין הַצִּיץ מְרַצָּה אֲלֵא בְּזִמְנָה שֶׁהוּא עַל מִצְחוֹ, שְׁנֵאָמַר: 78
 "וְהִזָּה עַל מִצְחוֹ תְּמִיד, לְרַצּוֹן לָהֶם לְפָנַי ה'". 79
 ט. כֹּל קֶרֶבֶן שֶׁאִין קָבוּעַ לוֹ זִמְנָה - אִינוּ דוֹחָה לֹא אֶת 80
 הַשִּׁבְתָּה וְלֹא אֶת הַטָּמְאָה; שֶׁאִם לֹא יִקְרַב הַיּוֹם, יִקְרַב לְמַחֵר 81
 וְלְמַחֵר מִחֵר. וְכֹל קֶרֶבֶן שֶׁקָּבוּעַ לוֹ זִמְנָה, בֵּין קֶרֶבֶן יָחִיד בֵּין 82
 קֶרֶבֶן צְבוּר - דוֹחָה אֶת הַשִּׁבְתָּה וְאֶת הַטָּמְאָה; וְלֹא כֹל 83
 הַטָּמְאוֹת הוּא דוֹחָה, אֲלֵא טָמְאָה הַמֵּת לְבִדָּה. 84
 י. כֹּל קֶרֶבֶן הַצְּבוּר, קָבוּעַ זִמְנָה; לְפִיכֵף דוֹחִין כֹּלֵן אֶת 85
 הַשִּׁבְתָּה וְאֶת טָמְאָה הַמֵּת. 86
 יא. וְכֹל קֶרֶבֶן מִקֵּין שֶׁקָּרַב בְּטָמְאָה, אִינוּ נֹאכָל; אֲלֵא 87
 מִקְטִירִין מִמֵּנוּ דְּבָרִים הָרְאוּיִין לְהַקְטִירָה, וְהַשְּׂאָר הָרְאוּיִ 88
 לְאֲכִילָה נִשְׂרָף, כִּשְׂאָר קֶדָּשִׁים שֶׁנִּטְמָאוּ. 89
 יב. כִּיצַד דוֹחִין אֶת הַטָּמְאָה? הַגִּיעַ זִמְנָה שֶׁל אוֹתוֹ קֶרֶבֶן, 90
 וְהָיוּ רַב הַקְּהֵל שֶׁמְקַרְבִּין אוֹתוֹ טָמְאִים לְמֵת, אוֹ שֶׁהָיוּ 91
 הַקְּהֵל טְהוּרִין וְהָיוּ הַפְּהֻנִים הַמְקַרְבִּין אוֹתוֹ טָמְאִים לְמֵת, 92

1 "וְאֵל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֵא" - דֶּרֶךְ בִּיאָה חִיָּבָה תוֹרָה. וְאֵף
 2 עַל פִּי שֶׁהוּא פְּטוּר, מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת. אֶפְלוּ נִכְנַס
 3 בַּמִּגְדָּל הַפּוֹרַח בְּאֹיִר - מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת; בֵּין
 4 שֶׁנִּכְנַס בַּמִּגְדָּל דֶּרֶךְ גִּגוֹת, בֵּין שֶׁנִּכְנַס בּוֹ דֶּרֶךְ פְּתָחִים.
 5 כ. כֹּל מְקוֹם [בְּעוֹרָה] שֶׁחִיָּבִין [אִם נִכְנַס טְמֵא] עַל וְדוּנוּ
 6 כֶּרֶת וְעַל שִׁגְגָתוֹ קֶרֶבֶן - אִם נִמְצְאָה שֵׁם טָמְאָה בְּשִׁבְתָּה,
 7 מוֹצִיאִין אוֹתָהּ; וְשֶׁאֵר הַמְקוֹמוֹת - כּוֹפִין עָלָיו כְּלִי עַד
 8 אַחַר הַשִּׁבְתָּה. וְכִשְׁהֵן מוֹצִיאִין, אִין מוֹצִיאִין אוֹתָן אֲלֵא
 9 בְּפִשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ [חֲתִיכוֹת עֵץ] שֶׁאִין מְקַבְּלִין טָמְאָה, שֶׁלֹּא
 10 לְרִבּוֹת אֶת הַטָּמְאָה [- אִם יוֹצִיאה בְּכָלִי גַם הַכְּלִי טְמֵא].
 11 כא. אֶחָד טָמֵא שֶׁנִּכְנַס לְמִקְדָּשׁ טְהוֹר, אוֹ טְהוֹר שֶׁנִּכְנַס
 12 לְמִקְדָּשׁ שֵׁשׁ בּוֹ טָמְאָה, כְּגוֹן שֶׁהִזָּה מֵת תַּחַת אֶהֱל
 13 בַּמִּקְדָּשׁ, וְנִכְנַס הוּא תַּחַת הָאֶהֱל - הָרִי זֶה חַיֵּב כֶּרֶת, שֶׁהָרִי
 14 בִּיאָתוֹ וְטָמְאָתוֹ בָּאִין כְּאַחַת. נִכְנַס לְמִקְדָּשׁ וְנִטְמָא שֵׁם
 15 אַחַר שֶׁנִּכְנַס, אֶפְלוּ טָמֵא שֵׁם עֲצָמוֹ בְּמִזִּיד - מִמָּה וְיִבְהֵל
 16 וְיֵצֵא בְּדֶרֶךְ קֶצֶרָה.
 17 כב. וְאִסוּר לוֹ לְשָׁהוֹת אוֹ לְהַשְׁתַּחוּוֹת אוֹ לְצַאֵת בְּדֶרֶךְ
 18 אֲרָכָה. וְאִם שָׁהָה, אוֹ שִׁיָּצֵא בְּאֲרָכָה אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁהָה,
 19 אוֹ שֶׁהִחְזִיר פָּנָיו לְהִיכַל וְהַשְׁתַּחוּוֹה אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁהָה
 20 - חַיֵּב כֶּרֶת; וְאִם הִזָּה שׂוֹגֵג, מְבִיא קֶרֶבֶן.
 21 כג. לֹא הִחְזִיר פָּנָיו אֲלֵא הַשְׁתַּחוּוֹה [ב:]: דֶּרֶךְ יִצִּיאָתוֹ כְּלָפִי
 22 חוּץ - פְּטוּר, אֲלֵא אִם כֵּן שָׁהָה כְּשֶׁעוֹר. וְכִמְהָ שֶׁעוֹר
 23 שֶׁהִתְיָז? כְּדִי לְקָרוֹת: "וְיִכְרְעוּ אַפִּים אֲרָצָה עַל הַרְצָפָה
 24 וְיִשְׁתַּחוּוּ, וְהוֹדוּת לָהּ; כִּי טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ"; וְזֶה הוּא
 25 שֶׁעוֹר הַשְׁתַּחוּוֹה.
 26 כד. וְאִיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ אֲרָכָה? כֹּל שֶׁאֶפְשֶׁר לוֹ לְצַאֵת מִן
 27 הַמִּקְדָּשׁ בְּדֶרֶךְ קֶצֶרָה מִמֵּנָה. יֵצֵא בַּקֶּצֶרָה - אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא
 28 רָץ אֲלֵא הִלָּךְ עֶקֶב בְּצַד גּוֹדֵל, אֶפְלוּ כֹל הַיּוֹם כֹּל - פְּטוּר;
 29 יֵצֵא בְּאֲרָכָה - אֵף עַל פִּי שֶׁרָץ וְדָחַק עֲצָמוֹ בְּכָל כַּחוֹ,
 30 וְנִמְצָא שֶׁעוֹר זִמְנָה שֶׁהִלָּךְ בּוֹ הָאֲרָכָה פְּחוֹת מִשֶׁעוֹר זִמְנָה
 31 שֶׁמֵּהִלָּךְ כֹּל אֲדָם בַּקֶּצֶרָה - הוּאִיל וְיֵצֵא בְּאֲרָכָה, חַיֵּב. יֵצֵא
 32 בַּקֶּצֶרָה, וְהִלָּךְ מַעֲט, וְעָמַד וְשָׁהָה מַעֲט, וְחָזַר וְהִלָּךְ וְשָׁהָה
 33 מַעֲט, עַד שֶׁנִּצְטָרַף מִכֹּל הַשְּׁהִיּוֹת כְּדִי הַשְׁתַּחוּוֹה - בְּמִזִּיד
 34 אִינוּ לוֹקָה, כִּשְׂוֹגֵג אִינוּ מְבִיא קֶרֶבֶן; מִפְּנֵי שֶׁהִדְבָּר סָפֵק.
 35 אֲבָל מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מְרֻדוֹת.

יום שלישי י"ט סיון ה'תשע"ג

פֶּרֶק ד

38 א. טָמֵא שֶׁעָבַד בַּמִּקְדָּשׁ - חָלַל [פ97] עֲבוּדָתוֹ, וְחַיֵּב
 39 מִיָּתָה בִּידֵי שְׂמִים עַל עֲבוּדָתוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁהָה,
 40 שְׁנֵאָמַר: "וְיִנְזְרוּ מִקְדָּשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת שֵׁם
 41 קִדְּשֵׁי", הָרִי זֶה אֲזָהָרָה לְעוֹבֵד בְּטָמְאָה; וְלִהְלֵן הוּא אוֹמֵר:
 42 "וּמֵתוּ בּוֹ כִּי יִחְלְלוּהוּ" - מֵה חֲלוּל הָאָמוֹר כָּאֵן מִיָּתָה בִּידֵי
 43 שְׂמִים, אֵף כָּאֵן מִיָּתָה בִּידֵי שְׂמִים. וְכֹל לֹא שֶׁחִיָּבִין עָלָיו
 44 מִיָּתָה בִּידֵי שְׂמִים, לוֹקִין עָלָיו.
 45 ב. אֵף עַל פִּי שֶׁאִם עָבַד בְּטָמְאָה אִינוּ חַיֵּב בְּבֵית דִּין אֲלֵא

49

יום רביעי כ' סיון ה'תשע"ג

50

פָּרָק ה

51 א. מצות עשה, לקדש [לרחוץ] כהן העובד ידיו ורגליו,
52 ואחר כך יעבד - שְׁנֵאָמַר: "וַיִּרְחֲצוּ . . . מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם
53 וְאֶת רַגְלֵיהֶם". וכהן שְׁעֵבֵד וְלֹא קִדַּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו שִׁחֲרִית
54 - חָזַב מִיִּתָּה בְיַדֵי שְׂמַיִם, שְׁנֵאָמַר: "וַיִּרְחֲצוּ מִיָּם - וְלֹא
55 יָמְתוּ"; וְעִבְדוֹתָו פְּסוּלָה, בֵּין כֹּהֵן הַדְּיוּט בֵּין כֹּהֵן גָּדוֹל.

56 ב. ומנין שְׁעִבְדוֹתָו פְּסוּלָה? שְׁנֵאָמַר: "חֻקַּת עוֹלָם לּוֹ
57 וְלִזְרָעוֹ", וּבִבְגָדֵי כְהֵנָה הוּא אוֹמֵר: "חֻקַּת עוֹלָם" - מֵה
58 מַחֲסֵר בְּגָדִים מַחֲלָל עֲבוּדָה כְּמוֹ שְׂבָאָרְנוּ, אִם מִי שְׂלֹא
59 רָחַץ יָדָיו וְרַגְלָיו מַחֲלָל עֲבוּדָה.

60 ג. אין הכהן צריך לקדש בין כל עבודה ועבודה; אלא
61 פעם אחת מקדש בבקר, והולך ועובד כל היום בלוי וכל
62 הלילה; והוא [בתנאים] - שְׂלֹא יֵצֵא מִן הַמִּקְדָּשׁ, וְלֹא יִישׁוּן,
63 וְלֹא יִטִּיל מִיָּם [צרכים קטנים], וְלֹא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ; וְאִם עָשָׂה
64 אֶחָד מֵאַרְבַּעֵתָן, צָרִיף לְחֹזֵר וּלְקִדְשׁ.

65 ד. יצא מן המקדש וחזר ועבד ולא קדש - אם לא הסיח
66 דעתו, עבודתו כשרה. וזה הכלל היה במקדש: אין אדם
67 נכנס לעבודה לעבודה אף על פי שהוא טהור, עד שהוא
68 טובל.

69 ה. וכן המסך את רגליו [צרכים גדולים], טעון טבילה;
70 וכל המטיל מים, טעון קדוש ידים ורגלים. יצא חוץ
71 לחומת העזרה - אם לשהות בחוץ יצא - כשחוזר, טעון
72 טבילה; ואם לחזור מיד יצא - כשחוזר, טעון קדוש ידים
73 ורגלים בלבד. ואם לא טבל ולא קדש [אחד שיצא ונכנס],
74 ועבד - הואיל ולא הסיח דעתו, ולא הסיף רגליו, ולא
75 הטיל מים - עבודתו כשרה. הוציא ידיו חוץ לחומת
76 העזרה, אינו צריך לחזור ולקדש.

77 ו. נטמא ידיו - מטבילין, והן טהורין; ואינו צריך לחזור
78 ולקדש. נטמא גופו באכילת אכלין טמאין, או שתית
79 משקין טמאין, וטבל - אף על פי שאינו צריך הערב שמש
80 [להמתין לשקיעה שיטהר], חוזר ומקדש אחר טבילה;
81 שכל טובל - מקדש ידיו ורגליו, ואחר כך עובד. ואם לא
82 קדש - הואיל ולא הסיח דעתו, לא חלל.

83 ז. כהן גדול שלא טבל ולא קדש ידיו ורגליו בין בגדים
84 לבגדים ובין עבודה לעבודה ביום הפפורים, ועבד -
85 עבודתו כשרה, הואיל ואותן הטבילות והקדושים אינן
86 שוים באהרן ובניו, ונאמר: "וַיִּרְחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו" - דָּבָר
87 השונה בכל הפהנים מעפב, שהוא קדוש ראשון.

88 ח. קדש ידיו היום - צריך לחזור ולקדש למחר אף על פי
89 שלא ישן כל הלילה, שהידיים נפסלות בלינה. קדש
90 בלילה, והקטיר החלבים כל הלילה - צריך לחזור ולקדש
91 ביום לעבודת היום.

92 ט. קדש ידיו ורגליו לתרומת הדשן [השלכת האפר מעל
93 המחבת] - אף על פי שהוא מקדש קדם שמתעלה השמש,

1 או שהיו אלו ואלו טהורין והיו כלי השרת טמאים במת
2 - הרי זה יעשה בטמאה; ויתעסקו בו הטמאים והטהורים
3 כאחד, ויכנסו בלן לעזרה. אבל הטמאים בטמאה אחרת,
4 כגון זבין וזבות ונדות וטמאי שרץ ונבלה וכיוצא בהן -
5 לא יתעסקו בו ולא יכנסו לעזרה, ואף על פי שנעשה
6 בטמאה; ואם עברו [שאר הטמאים] ועשו או נכנסו לעזרה
7 - תביין פרת על הביאה ומיתה על העבודה; שלא נדחית
8 אלא טמאת המת בלבד.

9 יג. ופסח שפא בטמאה, ונדחקו טמאי מת ונכנסו להיכל
10 - פטורין; אף על פי שלא התרו אלא לעזרה - הואיל ואין
11 אני קורא בהם "אל מחוץ למחנה תשלחום", הרי אלו
12 פטורין.

13 יד. היה מקצת בית אב [משמרת יומית] טמאים ומקצתם
14 טהורים - אף על פי שרבן טמאי מת, לא יקריבו אלא
15 הטהורים. היה כל בית האב טמאי מת, יביאו בית אחר.
16 היתה כל המשמרה [השבועית] טמאי מת, מחזרין על
17 משמרה אחרת. אם היו רב הפהנים הנמצאים שם
18 בירושלים בזמן הקבוע טמאים, יעשו בטמאה.

19 טו. ומפני מה מחזרין על הטהורים מבית אב אחר? מפני
20 שהטמאה לא התרה בצבור, אלא באסורה עומדת, ודחיה
21 היא עתה מפני הדחק; ואין דוחין כל דבר הנדחה, אלא
22 במקום שאי אפשר. ומפני זה צריכה ציץ לרצות עליה.
23 טז. ומנין שטמאת מת דחיה בצבור? שְׁנֵאָמַר: "וַיְהִי
24 אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם" - כִּף לְמַדּוֹ מִפִּי
25 הַשְּׂמוּעָה: שְׁאֲנָשִׁים יְחִידִים הֵם שִׁיִּדְחוּ לְפָסַח שְׁנֵי אִם הָיוּ
26 טמאים, אָבָל צְבוּר שֶׁהָיוּ טְמֵאִי מֵת אֵינָם נִדְחִין, אֲלֵא
27 הַטְּמָאָה תִּדְחָה מִפְּנֵיהֶם, וַיַּעֲשׂוּ פֶסַח בְּטְמָאָה. והוא הדין
28 לְכָל קֶרֶבֶן שֶׁקְבוּעַ לוֹ זְמַן פֶּסַח, שֶׁהוּא דוֹחָה אֶת הַטְּמָאָה.

29 יז. והרי הדבר מפרש בפתובים, שְׁנֵאָמַר שֵׁם: "כִּי רַבַּת
30 בַּקְּהֵל אֲשֶׁר לֹא הִתְקַדְּשׁוּ, וְהַלְוִיִּם עַל שִׁחִית הַפֶּסַחִים
31 לְכָל לֹא טְהוֹר כִּי מִרְבִּית הָעָם רַבַּת מְאַפְרִים וּמְנַשֶּׂה
32 יִשְׁכַּר וּזְבֻלוֹן לֹא הִטְהָרוּ". ומה הוא זה שְׁנֵאָמַר: "כִּי
33 אָכְלוּ אֶת הַפֶּסַח בְּלֹא כִּתוּב"? מִפְּנֵי שֶׁעֲבָר אֶת [הוסיף
34 חודש ל:] אוֹתָהּ הַשָּׁנָה מִפְּנֵי הַטְּמָאָה, שְׁנֵאָמַר: "וַיִּזְעַץ
35 הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו וְכָל הַקְּהֵל בִּירוּשָׁלַיִם, לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּחֲדָשׁ
36 הַשָּׁנִי, כִּי לֹא יָכֹלוּ לַעֲשׂוֹתוֹ בַּעַת הַהִיא, כִּי הִפְתָּנִים לֹא
37 הִתְקַדְּשׁוּ לְמִדֵּי". וּכְבָר בְּאַרְנוּ בְּקִדּוּשׁ הַחֲדָשׁ, שְׂאִין
38 מְעַבְרִין אֶת הַשָּׁנָה לְכַתְחֻלָּה מִפְּנֵי הַטְּמָאָה.

39 יח. ועוד אחרת היתה שם באותה השנה, שְׁעֵבֵר חֲזָקָה
40 הַמֶּלֶךְ אֶת הַשָּׁנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים שָׁל אָדָר, שְׂרָאוֹי הָלִיּוֹת רֹאשׁ
41 חֲדָשׁ נִסָּן, וַעֲשָׂה אוֹתוֹ הַחֲדָשׁ אָדָר שָׁנִי; וְלֹא הוֹדּוּ לוֹ
42 חֲכָמִים - שְׂאִין מְעַבְרִין בְּיוֹם זֶה, כְּמוֹ שְׂבָאָרְנוּ בְּקִדּוּשׁ
43 הַחֲדָשׁ. ומפני דברים אלו שְׁעָשָׂה שְׂלֹא פִּתְלָכָה, נֵאָמַר: "כִּי
44 אָכְלוּ אֶת הַפֶּסַח בְּלֹא כִּתוּב". וּבִקְשׁ רַחֲמִים עַל עַצְמוֹ וְעַל
45 הַחֲכָמִים שֶׁהִסְפִּימוּ עַל מַעֲשָׂיו, שְׁנֵאָמַר: "כִּי הִתְפַּלֵּל
46 יְחֻזְקִיהוּ עֲלֵיהֶם לֵאמֹר, ה' הַטּוֹב כֹּפֵר בְּעַד"; וְנֵאָמַר:
47 "וַיִּשְׁמַע ה' אֶל יְחֻזְקִיהוּ, וַיִּרְפָּא אֶת הָעָם", זֶה שֶׁנֶּרְצָה
48 קְרַבָּנָם.

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום חמישי כ"א סיון - ספר עבודה - הלכות כלי המקדש פט

מתוך מהדורת חזק

47 העבודה, עד שתחבר בארץ; ואם עבד - עבודתו כשרה,
48 הואיל ובמקומה עומדת.

יום חמישי כ"א סיון ה'תשע"ג

פרק ו

51 א. כל כהן שיש בו מום, בין מום קבוע בין מום עובר
52 - לא יכנס למקדש מן המזבח ולפנים, שנאמר: "אל
53 הפרכת לא יבא, ואל המזבח לא יגש"; ואם עבר ונכנס
54 - לוקה, אף על פי שלא עבד. ואם עבד במקדש - פסל
55 וחלל עבודתו, ולוקה אף על העבודה, שנאמר: "אשר
56 יהיה בו מום לא יקרב" - מפי השמועה [מסורת ממש
57 רבינו] למדו, שאזהרה זו, שלא יקרב לעבודה.

58 ב. וכן בעל מום עובר - פסל ולוקה, שנאמר: "כל איש
59 אשר בו מום לא יקרב" - מפי השמועה למדו, שזו אזהרה
60 לבעל מום עובר. ואין בעלי מומין שעבדו במיתה, אלא
61 במלקות בלבד.

62 ג. כל המומין בלן - אחד [בין] שהיו בו מתחלת בריתו
63 ואחד שנולדו בו אחר כן, בין עוברין בין שאינן עוברין
64 - הרי זה פסול עד שיעברו.

65 ד. מום קבוע - כגון שבר רגל או שבר יד; ומום עובר
66 - כגון גרב [שחין לחן], או ילפת, והיא התזזית [שחין
67 מצוין]. ולא המומין הכתובין בתורה בלבד הן שפוסלין
68 בכהנים, אלא כל המומין הנראין בגוף - שנאמר: "כל
69 [איש] אשר בו מום", מפל מקום. ואלו הכתובים בתורה,
70 דגמא הם.

71 ה. שלשה מיני מומין הן: יש מומין שהן פוסלין הנהן
72 מלעבד והבהמה מלקרב, ויש מומין שפוסלין האדם
73 בלבד מלעבד, ויש מומין שאינן פוסלין, אבל מפני
74 מראית העין אמרו, שכל כהן שיש בו אחד מהן אינו
75 עובד.

76 ו. כל מי שיש בו מום שפוסל באדם ובבהמה, ועבד בין
77 בשוגג בין במזיד - עבודתו פסולה; ואם היה מזיד, לוקה.
78 וכל מי שיש בו מום מן המומין המיוחדין לאדם, ועבד -
79 אף על פי שהוא לוקה, לא חלל עבודתו. ואם היה בו
80 דבר מדברים שהם מפני מראית העין - אינו לוקה,
81 ועבודתו כשרה.

82 ז. אין פוסל באדם אלא מומין שבגלוי, אבל מומין
83 שבחלל הגוף - כגון שנשטל כליהו של אדם, או טחול
84 שלו, או שנקבו מעיו - אף על פי שנעשה טרפה [שארן
85 בכוחו לחיות יותר משנה], עבודתו כשרה, שנאמר: "שבר
86 רגל או שבר יד" - מה אלו בגלוי, אף כל שבגלוי.

87 ח. הערל - הרי הוא כבן נכר, שנאמר: "כל בן נכר ערל
88 לב וערל בשר". לפיכך ערל שעבד - חלל עבודתו ולוקה,
89 כזו שעבר; אבל אינו חייב מיתה.

90 ט. כהן שהיה נושא נשים [האסורות להנשא לו] - בעברה

1 אינו צריך לחזור ולקדש אחר שהאיר היום, שהרי בתחלת
2 עבודת היום קדש.

3 י. מצוה לקדש ממי הפיור. ואם קדש מאחד מפלי השרת,
4 הרי זה כשר; אבל פלי החל אינן מקדשין. קדש בפלי
5 שרת בחוץ [- מחוץ לעזרה], או בפלי חל בפנים, ועבד -
6 עבודתו פסולה. ואין מקדשין בתוך הפיור או בתוך פלי
7 השרת, אלא מהן, שנאמר: "ורחצו אהרן ובניו ממנו", לא
8 בתוכו; ואם קדש בתוכו ועבד - לא חלל.

9 יא. הטביל ידיו ורגליו במי מקוה, אפלו במעין - אין זה
10 קדוש כלל, עד שירחץ בפלי; ובכל פלי הקדש מקדשין,
11 בין שיש בהן [כמות של] רביעית בין שאין בהן כרי
12 רביעית.

13 יב. כל המימות כשרים לקדוש, בין מים חיים [מי מעיין]
14 בין מי מקוה; ובלבד שלא ישפנה מראיהם, אלא יהיו
15 פמים הכשרים לטבילה. טיט הנרוק [- דליל] שהפך
16 שוחה ושוחה ממנו, משלים למי כיוור. זה הפלל: כל
17 המשלים למי מקוה, משלים למי כיוור.

18 יג. כמה מים צריכין להיות בפיור? אין פחות מדרי
19 לקדש ממנו ארבעה כהנים, שנאמר: "אהרן ובניו", והיו
20 אלעזר ואיתמר ופינחס עמיהן, הרי ארבעה.

21 יד. מי כיוור נפסלין בלינה, כמו שבארנו. וכיצד היו
22 עושין? משקעין אותו במי מקוה או במעין, ולמחר מעלין
23 אותו; או ממלאין אותו בכל יום בבקר.

24 טו. הים [דוד גדול] שעשה שלמה מקוה היה, מפני
25 שאמה [תעלה] של מים היתה עוברת בתוכו ממעין
26 עיטם; לפיכך לא היו מימי נפסלין בלינה כמי הפיור,
27 וממנו היו ממלאין הפיור.

28 טז. כיצד מצות קדוש? מניח ידו הימנית על גבי רגלו
29 הימנית, וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית, ושוחה
30 ומקדש; וכל החוצץ בטבילה, חוצץ בקדוש ידים ורגלים.
31 ואינו מקדש כשהוא יושב, מפני שהוא כעבודה, ואין
32 עבודה אלא מעמד, שנאמר: "לעמד לשרת".

33 יז. וכל העובד והוא יושב - חלל, ועבודתו פסולה; ואינו
34 לוקה, מפני שאזהרה שלו מפלל עשה היא. וכן כל העוסק
35 בעבודה מעבודות המקדש, צריך שיהיה עומד על
36 הרצפה; ואם היה דבר חוצץ בינו ובין הקרקע - כגון
37 שעמד על גבי כלים, או בהמה, או על רגלי חברו - פסל.
38 וכן אם דבר חוצץ בין ידו ובין הפלי שעובד בו, פסל.

39 יח. ואין עבודה אלא בזמין; ואם עבד בשמאל - פסל,
40 ואינו לוקה. רגלו אחת על הפלי ורגלו אחת על הרצפה,
41 רגלו אחת על האבן ורגלו אחת על הרצפה - רואין: כל
42 שאלו ינטל הפלי או האבן יכול לעמד על רגלו אחת -
43 עבודתו כשרה; ואם לאו - עבודתו פסולה. קבל בזמין,
44 ושמאל מסיעתו - עבודתו כשרה; שהמסיע, אין משגיחין
45 [מקפידין] עליו.

46 יט. נתנדדה אבן מאבני העזרה - לא יעמד עליה בשעת

46 מיס קבועין [- בקביעות] פנגד ראותיו [=מקור ראיתו -
 47 וגורם לעיוורון]. (ג) מי שאינו רואה בעיניו או באחת מהן
 48 ראייה ברורה, מחמת שהיה בה סגורים קבועים [- שלא
 49 ראה שמונים יום]. (ד) מי שבעינו כמו ענב, אף על פי
 50 שהוא רואה. (ה) מי שצא בשר יתר בעינו, עד שחפה
 51 מעט מן השחור של עין. (ו) מי שנמשך הלבן של עין
 52 ונכנס ממנו מעט בשחור, עד שנמצא השחור מערב בלבן
 53 - וזה הוא "תבלול" האמור בתורה; אבל אם יצא מן
 54 השחור לתוך הלבן - אינו מום, שאין מומין בלבן. (ז) מי
 55 שהיתה נקדה לבנה בתוך השחור, וזה הוא "דק" האמור
 56 בתורה - והוא שהיתה צפה על גבי השחור; אבל אם לא
 57 היתה צפה, או שהיתה משקעת בשחור - אינו מום. וכן
 58 אם היתה נקדה שחורה בתוך הלבן, אפלו צפה - אינו
 59 מום, שאין מומין בלבן. (ח) שהיתה נקדה שחורה שוקעת
 60 בתוך השחור, אף זה נקרא "דק"; אבל אם היתה צפה -
 61 הואיל והיא שחורה בשחור, אינו מום.
 62 ו. שלשה בחטם, ואלו הן: (א) מי שנקב חטמו, אפלו
 63 מצד אחד. (ב) מי שנסדק חטמו. (ג) מי שנפגם חטמו.
 64 ז. ששה בפה, ואלו הן: (א) מי שנקבה שפתו, אפלו אחת
 65 מהן. (ב) מי שנפגמה שפתו. (ג) מי שנסדקה שפתו -
 66 והוא שתסדק מזר [מתחילתה; מה'זר' שלה] שלה עד
 67 שתחלק לשני ראשים. (ד) מי שעצם לחיו התחתון עורף
 68 [בולט] על העליון כל שהוא. (ה) מי שפיו בלום [נפוח]
 69 מחמת גופו ובריתו [- מלידה]; אבל אם נבלם מחמת
 70 הריח, אינו מום. (ו) מי שנטל רב המדבר של לשונו [חלק
 71 הלשון שמתנועע].
 72 ח. שנים עשר באברי הזרע, ואלו הן: (א) מי שנמעף
 73 הגיד [המילה] שלו. (ב) או נכתה [נכתש]. (ג) או נתק.
 74 (ד) או נכתה. (ה) מי שנמעכו הביצים שלו, או אחת מהן.
 75 (ו) או נכתתו, או אחת מהן. (ז) או נתקו, או אחת מהן.
 76 (ח) או נכתתו, או אחת מהן. (ט) מי שאין לו אלא ביצה
 77 אחת, אף על פי שיש לו שני כסין. (י) מי ששתי ביציו
 78 בכיס אחד. (יא) הטמטום [שאינו ניכר בו סימן זכר ונקבה].
 79 (יב) האנדרוגינוס [יש בו סימני זכר ונקבה יחד].
 80 ט. ששה בידים וברגלים, ואלו הן: (א) הפסח [צולע].
 81 (ב) מי שנשמטה ירכו [וגדולה מחברתה], והוא "שרוע"
 82 האמור בתורה. (ג) מי שאחת מירכותיו גבוהה [במקום
 83 חיבורה] מחברתה. (ד) מי שנשבר עצם ידו - והוא שהיתה
 84 נכר. (ה) מי שנשבר עצם רגלו - והוא שהיתה נכר; אף
 85 על פי שאינו נכר לשעמד, אם נכר כשהלך - הרי זה
 86 מום. (ו) מי שרגליו מבולמות [נפוחות] מחמת עצמן
 87 ובריתן [- מלידה]; אבל אם היו מבולמות מחמת הריח,
 88 אינו מום.
 89 י. ארבעה ראויין להיות בכל הגוף, ואלו הן: (א) מי שיש
 90 בו גרב [מין שחין] לבש כל שהוא [מעט] - וזה הוא
 91 ה"גרב" האמור בתורה. (ב) מי שיש בו יבלת שיש בה
 92 עצם - וזו היא "יבלת" האמורה בתורה. (ג) מי שיש בו

1 - אינו עובד, עד שידרוהו בית דין על דעת רבים [- שאין
 2 לנדר זה התרה]. כדי שלא תהיה לו הפרה, שלא יוסף
 3 לחטא; ועובד, ויורד ומגרש. וכן אם היה מטמא למתים
 4 - פסול, עד שיקבל עליו בבית דין שלא יטמא. ואם עבר
 5 ועבר קדם שידיר או שיקבל - אף על פי שהוא נשוי
 6 בעברה, לא חלל עבודה.
 7 י. פהן שעבר, ונבדק ונמצא חלל - עבודתו פשרה
 8 לשעבר, אבל אינו עובד להבא. ואם עבד, לא חלל -
 9 שנאמר: "ברך ה' חילו, ופעל ידיו תרצה", אף חלין שבו
 10 תרצה.
 11 יא. בית דין הגדול היו יושבין בלשפת הגזית; ועקר
 12 מעשיהן התדיר, שהן יושבין ודנין את הפהנה, ובודקין
 13 את הפהנים ביחוסין ובמומין. כל פהן שנמצא פסול
 14 ביחוסו - לובש שחורים ומתעטף שחורים, ויוצא מן
 15 העזרה; וכל מי שנמצא שלם וכשר - לובש לבנים, ונכנס
 16 ומשמש עם אחיו הכהנים.
 17 יב. מי שנמצא כשר ביחוסו, ונמצא בו מום - יושב
 18 בלשכת העצים, מתלע עצים [- בודקם מחולעים]
 19 למערכה; וחולק בקדשים עם אנשי בית אב שלו, ואוכל
 20 - שנאמר: "לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים
 21 יאכל".

יום שישי כ"ב סיון ה'תשע"ג

פרק ז

22
 23
 24 א. כל המומין הפוסלים באדם ובבהמה - חמשים; וזה
 25 הוא פרטן.
 26 ב. חמשה באזן, ואלו הן: (א) מי שנפגם סחוס אָזנו כדי
 27 שתתגר [תחזור] הצפרן בפגם; אבל העור המקף לסחוס
 28 האזן - אין בו מום, בין שנקב בין נפגם בין נסדק.
 29 ג. (ב) מי שנסדק סחוס אָזנו בכל שהוא [פסול], אף על
 30 פי שלא חסר [מהסחוס]. (ג) מי שנקב סחוס אָזנו נקב
 31 ככרשינה [כרגיר של מין קטניות], בין נקב עגל בין נקב
 32 ארף - אם מצטרף [לגודל של-] לכרשינה, הרי זה מום.
 33 (ד) מי שייבשה אָזנו, [עד] כדי שתנקב ולא תוציא דם.
 34 (ה) מי שהיתה אָזנו כפולה לשתיים [אחון בתוך אחון], אפלו
 35 הגדי שדרף אָזניו להיתן נטות וכפולות - ובלבד שיהיו
 36 לה שני סחוסין [פסול]; אבל אם לא היה לה אלא סחוס
 37 אחד, והרי הוא כגוף אחד שנכפל - כשר.
 38 ד. שלשה בריס [עפעף] של עין, ואלו הן: (א) מי שנקב
 39 ריס מריסי עינו בכל שהוא [- מעט]. (ב) מי שנסדק ריס
 40 מריסי עינו בכל שהוא. (ג) מי שנפגם ריס מריסי עינו
 41 בכל שהוא. ושלשה מומין אלו, בכלל "חרוץ" האמור
 42 בתורה.
 43 ה. שמונה בעין, ואלו הן: (א) העור, בין באחת מעיניו
 44 בין בשתיהן. (ב) מי שאינו רואה בשתי עיניו, או באחת
 45 מהן, אף על פי שאין נראה בהן שני כלל - מחמת שירדו

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום ש"ק כ"ג סיון - ספר עבודה - הלכות כלי המקדש צא

מתוך מהדורת חזק

45 השני לכן או אדם - הואיל ויש בין שניהם שנוי, הרי זה
 46 פסול.
 47 ה. ארבעה בריס העין, ואלו הן: (א) מי שאין לו שער
 48 כלל בריסי עיניו. (ב) מי ששער ריסי עיניו מרבה מעבה
 49 הרבה. (ג) מי ששער אחד מריסי עיניו משנה משער ריס
 50 אחר, כגון שאחד שחר ואחד לכן, או אחד נושר והשני
 51 מעבה. (ד) מי ששער עיניו סגורות מעט, ואין נפתחות הרבה
 52 כשאר כל האדם.
 53 ו. אחד עשר בעינים, ואלו הן: (א) מי שהיו שתי עיניו
 54 למעלה מן המקום הראוי להן, קרובות מפדחתו [- מחזן].
 55 (ב) מי שהיו שתי עיניו למטה ממקום הראוי להן. (ג) מי
 56 שהיו שתי עיניו עגלות, ואין נמשכות בארץ מעט כשאר
 57 העינים. (ד) מי שעיניו מונרות, והן יוצאות כמו עיני
 58 הנמר, וכמי שהוא מסתפל בעת שכועס פעם הרבה.
 59 (ה) מי שעיניו גדולות הרבה כשל עגל. (ו) מי שעיניו
 60 קטנות כשל אנו. (ז) מי שדמעיו זולפות תמיד. (ח) מי
 61 שלחלוחית נמשכת מראש עיניו מפנגד החטם, או מנוב
 62 עיניו מפנגד צדעיו [הרקות]. (ט) מי שמקבץ ריסי עיניו
 63 ועוצמן מעט בשעה שרואה אור, או בשעה שהוא רוצה
 64 לדקדק בראיה. (י) מי שראית עינו מערפכת, עד שרואה
 65 את החדר ואת העליה כאחת; וינדע דבר זה בעת שינדבר
 66 עם חברו, ונראה כאלו הוא מסתפל באיש אחר. (יא) מי
 67 שאחת מעיניו משנה מחברתה, בין במקומה בין במראה,
 68 כגון שהיתה אחת שחורה ואחת פתוכה [צבע מעורב], או
 69 אחת קטנה ואחת גדולה - הואיל ויש בין שתיהן שנוי
 70 מכל מקום, פסול.
 71 ז. ששה בחטם, ואלו הן: (א) מי שעקר [- ראש] חטמו
 72 שוקע, אף על פי שאינו כוחל שתי עיניו כאחת [- למרות
 73 שאינו צובע עיניו במכחול במשיכה אחת מפני החוטם] -
 74 וזה הוא "חרום" האמור בתורה. (ב) מי שאמצע חטמו
 75 בולט למעלה. (ג) מי שעקץ חטמו נוטף למטה. (ד) מי
 76 שחטמו עקם לצד אחד. (ה) מי שחטמו גדול מאבריו.
 77 (ו) מי שחטמו קטן מאבריו. וכיצד משערין אותו?
 78 באצבע קטנה של ידו: אם היה חטמו גדול מננה או קטן
 79 מננה, הרי זה מום.
 80 ח. שלשה בשפתים, ואלו הן: (א) מי ששפתו העליונה
 81 עורפת [בולטת] על התחתונה. (ב) מי ששפתו התחתונה
 82 עורפת על העליונה. (ג) מי שפיו רפוי ורירי יורד מפיו.
 83 ט. שלשה בכטן, ואלו הן: (א) מי שפרשו צכה [בולטת].
 84 (ב) מי שטבורו יוצא, ואינו שוקע כשאר בני אדם. (ג) מי
 85 שדדיו שוכבין על בטנו כדדי האשה.
 86 י. שלשה בגב, ואלו הן: (א) מי ששדרתו עקומה. (ב) מי
 87 שיצאת חליה משדרתו, בין שבלטה לחוץ, או נכנסה
 88 לפנים, או נטתה לצדדין - וזה הוא בעל חטורת. (ג) מי
 89 שתפח בשר בגבו ונעשה כחטורת - אף על פי שלא וזה
 90 חליה ממקומה, הרי זה מום.

1 תזוית המצרית [שחין שהיה במצרים] כל שהיא, והיא
 2 תזוית קשה וכעורה - וזו היא "ילפת" האמורה בתורה.
 3 יא. (ד) כל עצם שבגלוי שנוחץ בו חרץ, הרי זה מום -
 4 והוא בכלל "חרוץ" האמור בתורה. ואין הצלעים בכלל
 5 עצמות שבגלוי.
 6 יב. ועוד יש שם שלשה מומין, ואלו הן: (א) הזקן
 7 שהגיע להיות רותת ורועד כשהוא עומד. (ב) חולה שהוא
 8 רועד מפני חלי וכלוון כחו. אבל הטורפה [שבגלל מום
 9 אין בכוחו לחיות יותר משנה] - כשר באדם ופסול
 10 בבהמה; וכן יוצא [מ] דפן [הרחם, - ניתוח קיסרי] כשר
 11 באדם ופסול בבהמה.
 12 יג. (ג) המזהם. וכהן שהוא מזהם בוצתו - רוחץ וישף כל
 13 בשורו בבשם, ועובר. היה ריח פיו רע - נותן בפיו פלפל
 14 או זנגביל וכיוצא בהן, ועובר. ואם עבד בזהום וצתו, או
 15 בזהום פיו - הרי זה חלל עבודתו, כשאר אלו בעלי המומין
 16 כלם.

יום ש"ק כ"ג סיון ה'תשע"ג

פרק ח

19 א. כל המומין המיוחדין באדם - תשעים; וזה הוא פרטן.
 20 שמונה בראש, ואלו הן: (א) מי שאמצע קדקדו שוקע
 21 למטה כמי שדחקו בידו. (ב) מי שאמצע קדקדו עולה
 22 למעלה כמו ביצה. (ג) מי שפאת [קצה] ראשו יוצא כנגד
 23 פניו כמו מקבת [פטיש]. (ד) מי שראשו יוצא מאחוריו
 24 כנגד צרפו. (ה) מי שראשו רחב ויוצא מכאן ומכאן, עד
 25 שתמצא ראשו על צוארו כמו ראש הלפת על העלין שלו.
 26 (ו) הקרת שאין בכל ראשו שער כל עקר; ואם יש בו
 27 שיטה [שורה] של שער מקפת מאחוריו מאן לאן, כשר.
 28 (ז) מי שהיה השער מקיף מאן לאן מלפניו בלבד, ושאר
 29 הראש קרת - הרי הוא פסול. (ח) מי שהיה השער מקיף
 30 את כל הראש סביב מלפניו ומאחוריו, ואין שם שער
 31 באמצע - אף זה קרת ופסול.
 32 ב. שנים בצואר, ואלו הן: (א) מי שצוארו שוקע הרבה,
 33 עד שנמצא ראשו כאלו הוא מנח על כתפיו. (ב) מי
 34 שצוארו ארוך הרבה, עד שיראה כשמוט מבין כתפיו.
 35 ג. ארבעה באזן, ואלו הן: (א) מי ששתי אזניו קטנות
 36 הרבה. (ב) מי ששתי אזניו נפוחות, דומות לספוג. (ג) מי
 37 שאזניו גדולות למטה. (ד) מי שאחת מאזניו משנה
 38 מחברתה במראה.
 39 ד. תמשה בבגדיים [בגבות], ואלו הן: (א) מי שאין לו
 40 שער בגדיניו, וזה הוא "גבן" האמור בתורה. (ב) מי
 41 שגדיניו שוכבין [ומגיעו עד עופופיו]. (ג) מי שיש לו
 42 גדיניו יתר על שנים. (ד) מי שאין לו אלא גבין אחד.
 43 (ה) מי שאחד מגדיניו משנה מחברו, בין ששערו של זה
 44 ארוך ושערו של זה קצר, בין ששערו של אחד שחור ושער

מתוך מהדורת חזק

36 בשניה] בעת שמהלך. (יד) מי שהוא מקיש בארבעותיו
 37 [אחת לשניה] בעת שמהלך. (טו) מי שהוא אטר [חלש
 38 'ואטום'] ברגל ימינו.
 39 יד. ארבעה בכל הגוף, ואלו הן: (א) מי שגופו גדול
 40 מאבריו [באופן יחסי]. (ב) מי שגופו קטן מאבריו.
 41 (ג) הארוך ביותר. (ד) הננס, והוא הקצר ביותר. עד שיהיו
 42 מפלגין [שונים] משאר העם.
 43 טו. שמונה בעור הבשר, ואלו הן: (א) הכושי. (ב) הלבן
 44 ביותר, כמו גבינה. (ג) האדם פשני [כארגמן]. (ד) בעלי
 45 נגעים טהורים שנשתנה העור מחמת עצמו, כגון הבהק
 46 [נגע לבן]. (ה) שנשתנה העור מחמת דבר אחר, כגון
 47 צרבת המכה [כוויה]; וזה בכלל נגעים טהורים. (ו) מי
 48 שהיתה בעור פניו שומה [וגודלה] - כאיטר [- מטבע] או
 49 יותר. (ז) מי שהיתה בעור פניו שומה שיש בה שער -
 50 אף על פי שאינה כאיטר, אלא בכל שהוא. (ח) בעלי
 51 הדלדולין; והוא שידלדל העור והבשר, או הלחלוחית
 52 שיש בעור שנדלדל באיזה מקום שיהיה מפל הגוף - הרי
 53 זה מום.
 54 טז. ועוד יש שם באדם מומין אחרים, ואלו הן:
 55 (א) החרש. (ב) השוטה. (ג) הנכפה [נופל מחמת חולי],
 56 אפלו [אחת] לזמנים רבים. (ד) מי שרוח רעה מבעתת
 57 [מפחידה] אותו תמיד, או בעתים ידועים.
 58 יז. נמצאו כל המומין הפוסלין בכהנים, מאה וארבעים;
 59 וזה הוא כללם: שמונה בראש, ושנים בצואר, ותשעה
 60 באזנים, וחמשה בגבינים, ושבעה בריס העין, ותשעה
 61 עשר בעין, ותשעה בחטם, ותשעה בפה, ושלושה בבטן,
 62 ושלושה בגב, ושבעה בידים, וששה עשר באברי הזרע,
 63 ועשרים ברגלים, ושמונה בכל הגוף, ושמונה בעור
 64 הבשר, ושבעה בכת הגוף וריחו. וכבר נתפרשו בלן אחד
 65 אחד. ואלו פסלו מפני מראית העין: מי שנשרו ריסי
 66 עיניו, אף על פי שנשאר השער בעקרון [בשורש], ומי
 67 שנטלו שניו.

1 יא. ששה בידים, ואלו הן: (א) מי שיש לו אצבע יתרה
 2 באצבעות ידיו, אפלו היו שש ושש. ואם חתף את היתרה,
 3 כשר; ואם היה בה עצם - אפלו חתכה, פסול. (ב) מי
 4 שחסר אצבע מידו. (ג) מי ששתי אצבעות ידיו קלוטות
 5 [מחוברות כאצבע אחת] עד למטה מן הפרק; ואם חתכן
 6 והפרישן עד הפרק - כשר. באיזה פרק אמרו? בפרק
 7 ראשון הסמוך לכף היד. (ד) מי שאצבעותיו מרפבות זו
 8 על גבי זו. (ה) מי שפקה [כעין אצבע נוספת] יוצאת
 9 מגודלו. (ו) מי שהוא אטר יד ימינו; ואם היה שולט
 10 בשתי ידיו, כשר.
 11 יב. ארבעה באברי הזרע, ואלו הן: (א) מי שפס הביצים
 12 גדול וארוך עד שמגיע לארבעותיו [ברכיו]. (ב) מי שהגיד
 13 [איבר המילה] שלו ארוך עד שמגיע לארבעותיו. (ג) מי
 14 שנמרחו אשכיו, והוא כים של ביצים. (ד) מי שהרוח
 15 באשכיו - והוא 'מרוח אשף' האמור בתורה.
 16 יג. חמשה עשר בשוקים וברגלים, ואלו הן: (א) מי
 17 ששוקיו עקמות - עד שמחבר רגל לרגל, ואין ארבעותיו
 18 נוגעות זו בזו. (ב) מי שפקתו יוצאת [עקבו בולט]; והפקה
 19 היא העצם העגל שלמעלה מן העקב מצד פנים, והוא
 20 דומה לפקה [כדור] שטוות בה הנשים. (ג) מי שעקבו
 21 יוצא לאחוריו, עד שנמצא השוק כאלו הוא באמצע רגלו
 22 עומד. (ד) מי שפרסתו [כף רגלו] חתכה כשל אנו, אף על
 23 פי שאינה קלוטה כשל אנו. (ה) מי שפקה יוצאה מגודלו.
 24 (ו) מי שיש ברגלו אצבע יתרה, אפלו שש ושש; ואם
 25 חתכה, כשר - והוא שלא יהיה בה עצם. (ז) מי שחסר
 26 אחת מאצבעות רגליו. (ח) מי שאצבעותיו מרפבות זו על
 27 גבי זו. (ט) מי שהיו אצבעות רגליו קלוטות [מחוברות]
 28 עד למטה מן הפרק; ואם היו עד הפרק, או שחתכן
 29 והפרישן - כשר. (י) מי שרגלו בלה שוה - שנמצא רחב
 30 פס אצבעותיו כרחב עקבו, וכאלו היא חתיכה שוה.
 31 (יא) מי שרגלו עקמה דומה למגל - שנמצא פס רגלו שיש
 32 בו האצבעות עם עקבו, כאלו הם שני ראשי הקשת.
 33 (יב) מי שרגלו חלולה [שנחסר בשר בפרסתו] - והוא
 34 שיהיה אמצעה גבוה מעל הארץ, ונמצא כשעומד עומד
 35 על עקבו ועל אצבעות רגליו. (יג) המקיש בקרסליו [אחת

שיעורי רמב"ם ספר המצוות – י"ז כ"ג סיון ה'תשע"ג

77 החיובים שנתבאר דגמותיהם בנדרים — הרי זה חייב
 78 לקיים אותו הנדר. וכאם האזהרה מלעבור על אותו
 79 הדבור, והוא אמרו יתעלה: "לא יחל דברו ככל-היצא
 80 מפיו יעשה" (במדבר ל, ג), וכאם הפרוש (בספרי שם): "לא
 81 יחל דברו" — לא יעשה דבריו חלין, כלומר שיתחייב
 82 עצמו דבר ולא יקנמנו. ולשון גמרא שבועות (כה:),
 83 אמרו: קונמות "קונם עלי" — לשון נדר) — עובר ב"לא
 84 יחל דברו". ובספרי (במדבר שם) אמרו: "לא יחל —
 85 מגיד שהוא עובר על 'בל יחל' ועל 'בל תאחר'", כלומר:

68 יום ראשון י"ז סיון ה'תשע"ג
 69 מצות לא תעשה קנז.
 70 המצוה הקנ"ז — האזהרה שהזהרנו מלעבור על מה
 71 שחייבנו עצמנו בדבור, אף-על-פי שהוא בלי שבועה —
 72 ואלו הם הנדרים, כגון שיאמר אדם: אם יקרה כף וכף,
 73 או אם אעשה כף — פרות העולם אסורין עלי או פרות
 74 עיר זו; או איזה מאכל מסים, כגון שאמר: יאסר עלי
 75 היין או יאסר עלי החלב או הדגים וכיוצא בזה. וכן אם
 76 אמר: הנאת אשתי אסורה עלי וכל-הדומה לזה מן-

מתוך מהדורת חזק

44 המצוה הר"ט — האזהרה שהזהר הנזיר מלגלח, והוא
45 אמרו יתעלה: "תער לא יעבר על-ראשו" (שם). וגם
46 המגלח ראש הנזיר — לוקה, לפי שמגלח כמתגלח.
47 ומשיגלח שצרה אחת — לוקה. וכבר נתבארו כל-דיני
48 הנזיר במסכתא שחברה לך.

יום רביעי כ' סיון ה'תשע"ג

מצות לא תעשה רב. רג. דר.

51 המצוה הר"ב — האזהרה שהזהר הנזיר מלשתות יין
52 או מיני השקר שיש בעקר תערבתם מי ענבים, והוא
53 אמרו יתעלה: "וכל-משרת ענבים לא ישתה" (במדבר ו,
54 ג). והפליג באזהרה על כך ואמר שאפלו החמיץ היין או
55 השקר שיש בו תערבת יין — אסור לו לשתותו, והוא
56 אמרו: "חמץ יין וחמץ שר לא ישתה" (שם). ואין לאו
57 זה מצוה בפני עצמה, שאלו אמר: יין לא ישתה וחמץ
58 יין לא ישתה — פי אז היו שתי מצוות; אלא אמר: חמץ
59 יין לא ישתה — הרחקה מן-היין. ונתבאר בגמרא
60 נזירות (לז), שאמרו "משרת ענבים", לאסור טעם (היין,
61 שחדר לתערובת — כעקר (היין). והראיה שהן מצוה אחת
62 — היא: שאם שתה יין וחמץ — אינו לוקה שתיים, כמו
63 שנבאר לקמן (לא תעשה רו — שיעור קטו): וכשישתה
64 הנזיר רביעית יין או חמץ — לוקה.

65 המצוה הר"ג — האזהרה שהזהר הנזיר מלאכול
66 ענבים, והוא אמרו: "וענבים לחים וכו' לא יאכל" (שם),
67 ואם אכל מהם כזית — לוקה.

68 המצוה הד"ר — האזהרה שהזהר הנזיר מלאכול
69 צמוקים, והוא אמרו: "ויבשים לא יאכל" (שם), ואם
70 אכל מהם כזית — לוקה.

יום חמישי כ"א סיון ה'תשע"ג

מצות לא תעשה רה. רז. רח. רז.

73 המצוה הר"ה — האזהרה שהזהר הנזיר מלאכול זרע
74 ענבים, והוא אמרו: "מחרצנים ועד-זג לא יאכל"
75 (במדבר ו, ג), ואם אכל מהם כזית — לוקה.

76 המצוה הר"ו — האזהרה שהזהר הנזיר מלאכול קלפי
77 הענבים, והוא אמרו: "ועד-זג לא יאכל", ואם אכל מהם
78 כזית — לוקה. והראיה שתמשה אלו, כלומר: יין
79 וענבים וצמוקים וחרצן וזג כל-אחד מהם מצוה בפני
80 עצמה היא — שהיא לוקה על כל-אחד ואחד מהם
81 מלקות אחת. ולשון המשנה (נזיר לד:): "חוב על היין
82 בפני עצמו ועל הענבים בפני עצמן ועל הזגין בפני
83 עצמן ועל החרצנים בפני עצמן". ובפרוש אמרו בגמרא
84 נזירות (לח:): "אכל ענבים לחים ויבשים חרצנים וזגין
85 וסחט אשכול של ענבים ושתה — לוקה חמש". וכאשר

1 שאם נדר קרבן ולא הקריבו ועברו עליו שלשה רגלים
2 — הרי זה חוב משום "לא תאחר" ומשום לא יעשה
3 דבריו חלין. וכן כל-הדומה לקרבן, כגון שגדר לבדק
4 הבית או לצדקה או לבית הכנסת וכיוצא בזה. והעובר
5 ועושה מה-שאסר על עצמו לעשותו — לוקה. וכבר
6 נתבארו דיני מצוה זו בשלמות במסכת נדרים.

יום שני י"ח סיון ה'תשע"ג

מצות עשה צה.

9 המצוה הצ"ה — הצווי שנוצטוינו בהפרת נדרים,
10 כלומר: שהורנו שנתן לנו לדון באותם הדינים: אף אין
11 הענין, שעל כל-פנים חובה שנפר. והבן שנה בדיוק
12 הענין בכל-פעם שתשמעני מונה דין מן הדינים (מצוות
13 מסוימות כמו טומאה, שומרים ועוד), שאין זה בהקרח צווי
14 לעשות דבר מסוים, אלא המצוה היא שאנו מצוים לדון
15 בענין שהוא פדין הנה. ואמנם שהפעל והאב מפרים, הרי
16 פרוש הפתוב וקבע את-משפטיו. ובקבלה נמסר שגם
17 החכם יתיר הנדר לכל וכן השבועה, והרמז על כך הוא
18 אמרו: "לא יחל דברו" (שם שם) — "הוא אינו מוחל
19 אכל אחרים מוחלין לו". ובכלל אין ראיה על כך מן
20 הפתוב, וכבר אמרו (חגיגה י:): "התר נדרים (מה שאמרו
21 חכמים שהחכם מתיר הנדר) פורחין באויר (אין יותר מאשר
22 מעט רמו במקרא על-כך) ואין להם על מה-שיסמכו", אלא
23 הקבלה האמתית בלבד. וכבר נתבארו דיני מצוה זו
24 במסכתא המיוחדת לך, כלומר: מסכת נדרים.

יום שלישי י"ט סיון ה'תשע"ג

מצות עשה צה. צב.

מצות לא תעשה רט.

המצוה הצ"ה נדפסה ביום הקודם.

29 המצוה הצ"ב — הצווי שנוצטוה הנזיר לגדל שערו,
30 והוא אמרו יתעלה: "גדל פרוע שער ראשו" (במדבר ו, ה),
31 ולשון המכלתא: "קדוש יהיה — גדול בקדשה, גדל
32 פרוע — מצוות עשה ומנין בלא-תעשה? תלמוד לומר:
33 תער לא-יעבר על-ראשו". ושם נאמר: "הא מה שירתי
34 מצוות עשה (כלומר, כיון שהכל בכלל לאו, מה נשאר כלומר:
35 לצורך מה דרשנו במיוחד מהפסוקים לעבור עליו בעשה?),
36 החופף (ראשו) באדמה (המשירה שער), והנותן סמנין".
37 כלומר: שהנזיר, אם נתן על ראשו סם המשיר את-
38 השער, לא יתא עובר על מצוות לא-תעשה, שהרי לא
39 העביר (כלי, שהוא) כעין תער; אבל יתא עובר על מצוות
40 עשה, והוא אמרו: "גדל פרוע" — וזה לא גדל; והרי
41 לאו הבא מכלל עשה — עשה הוא, לפי הכללים אצלנו.
42 וכבר נתבארו דיני מצוה זו במקומם במסכת נזירות
43 (לט).

מתוך מהדורת חזק

40 בקדושה, כמו שבארנו. אחר-כך המשיך הכתוב ופרט
41 ואמר: אם נטמא בַּמַּת בַּיְמֵי הַנְּזִירוֹת, יִגַּלַח וְיִבְיֵא קָרְבָן
42 ואחר-כך ישוב לגדל פָּרַע בַּקְדוּשָׁה מְחֻדָּשׁ, כַּנִּגְדָּה תְּקוּפַת
43 יְמֵי הַנְּזִירוֹת שֶׁחֵיב עֲצָמוֹ בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ לְמַצְרַע שְׁתֵּי
44 תְּגַלְחֹת וְהֵן מִצְוָה אַחַת, כְּמוֹ שֶׁאֲבָרָא בְּמִקְוָמוֹ (מצות
45 עשה קיא – שיעור ריא). גַּם אֲבָרָא לְקַמֵּן אֶת-הַטַּעַם
46 שֶׁמֵּינֵינוּ תְּגַלְחַת נְזִיר וְקָרְבָנוֹתָיו מִצְוָה אַחַת, וְתְּגַלְחַת
47 מִצְרַע וְקָרְבָנוֹתָיו שְׁתֵּי מִצְוֹת. וְכַבֵּר נִתְבָּאָרוּ גַם דִּינֵי מִצְוָה
48 זו, כְּלוּמַר: תְּגַלְחַת נְזִיר, בְּמִקְוָמָם בְּמִסְכַּת נְזִירוֹת (מה.).

49 הַמִּצְוָה הַקִּי"ד — הַצְּוִי שֶׁנִּצְטוּיֵנוּ בְּדִין עֲרָכִי אָדָם,
50 וְהוּא: שֶׁהָאֹמֵר 'עֲרָכִי עָלַי' אוֹ 'עֲרָךְ פְּלוֹנִי עָלַי' — אִם
51 הוּא זָכָר נוֹתֵן כֶּף; וְאִם הִיא נִקְבָּה נוֹתֵן כֶּף; וְגַם לְפִי
52 הַגִּיל, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכְּתוּב, וְלִפִּי מִצַּב הַמַּעְרִיף (כפי הישג
53 ידו), וְהוּא אָמַר וְתַעֲלֶה: "אִישׁ כִּי יִפְלֵא נֶגְדָר בְּעֲרָכָךְ
54 נְפִשׁוֹת וְגו'" (ויקרא כו, ב). וְכַבֵּר נִתְבָּאָרוּ דִּינֵי מִצְוָה זו
55 בְּמִסְכַּת עֲרָכִים.

יום שבת קודש כ"ג סיון ה'תשע"ג

מצות עשה קטו. קטז. קיז.

56 הַמִּצְוָה הַקִּט"ו — הַצְּוִי שֶׁנִּצְטוּיֵנוּ בְּדִין עֲרָכִי בְּהֵמָה
57 טְמֵאָה, וְהוּא אָמַר: "וְהַעֲמִיד אֶת-הַבְּהֵמָה לְפָנַי הַכֹּהֵן
58 וְהַעְרִיף הַכֹּהֵן אוֹתָהּ" (ויקרא כו, יא-יב). וְכַבֵּר נִתְבָּאָרוּ דִּינֵי
59 מִצְוָה זוּ בְּכַמְּהָ מְקוּמוֹת בְּתוֹרָה (לב); וּמַעֲלָה (יב.).

60 הַמִּצְוָה הַקִּט"ז — הַצְּוִי שֶׁנִּצְטוּיֵנוּ בְּעֲרָכִי בְּתִים. וְהוּא
61 אָמַר: "וְאִישׁ כִּי-יִקְדִּישׁ אֶת-בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהַעְרִיכוּ
62 הַכֹּהֵן" (שם, יג). וְכַבֵּר נִתְבָּאָרוּ דִּינֵי מִצְוָה זוּ בְּמִסְכַּת
63 עֲרָכִים (לא.).

64 הַמִּצְוָה הַקִּי"ז — הַצְּוִי שֶׁנִּצְטוּיֵנוּ בְּעֲרָכִי שְׂדוֹת, וְהוּא
65 אָמַר וְתַעֲלֶה: "וְאִם מִשְׁדֵּה אֲחִזָּתוֹ וְגו'" (שם, טז); וְאִם
66 אֶת-שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְׁדֵּה אֲחִזָּתוֹ וְגו'" (שם, כב).
67 וְדָן בְּשְׂדֵה אֲחִזָּתוֹ "וְהִיָּה עֲרָכָךְ לְפִי זֶרְעוֹ וְגו'" וּבְשְׂדֵה
68 מִקְנָתוֹ "וְחִשְׁבֵּלוֹ הַכֹּהֵן אֶת מִכְּסַת הָעֲרָכָךְ". וְכַבֵּר
69 נִתְבָּאָרוּ גַם דִּינֵי מִצְוָה זוּ כְּלָם בְּשִׁלְמוֹת בְּמִסְכַּת עֲרָכִים
70 (פרק ז ופרק ח). וְאֵל יַחֲשׁוּב הַחוּשׁב, שֶׁאֲרַבַּעַת סוּגֵי עֲרָכִים
71 אֵלּוּ יֵשׁ בֵּינֵיהֶם שְׁתּוּף הַמַּחֲסִיב שֶׁיִּמְנוּ כְּמִצְוָה אַחַת —
72 אֵלּוּ הֵן אַרְבַּע מִצְוֹת: לְכַל-אַחַת מֵהֶן דִּין שֶׁאֵינוּ בְּאַחֲרָת,
73 אֲבָל שֵׁם 'עֲרָךְ' כּוֹלֵלֵם עַל דֶּרֶךְ שְׁתּוּף הַשֵּׁם. לְכֵן אֵין
74 לְמִנּוֹת מֵינֵי הָעֲרָכִים כְּלָם כְּמִצְוָה אַחַת, כְּמוֹ שֶׁאֵין אָנוּ
75 מוֹנִים מֵינֵי הַקָּרְבָּנוֹת כְּלָם כְּמִצְוָה אַחַת (אף שֵׁם "קִרְבָּן"
76 מְשׁוּתָף לְכוּלָם). וְזֶה בְּרוּר כְּשֶׁנִּתְבָּוֵן.

1 חֲשַׁבּוּ שֵׁם (בגמרא) לְקַבֵּעַ שְׁפָנָא זֶה תְּנָא וְשִׁיר (שהתנא
2 במשנה לא מנה את כל הלאוין שעובר, ושייר עוד) וְשֶׁהוּא
3 חֵיב מַחֲמַת שֶׁהוּא נְזִיר, יוֹתֵר מִחֲמַשׁ מְלַקְיֹת אָמַרוּ
4 (בגמרא): וְהָא שִׁיר לֹא דָלַח וְלֹא אָמַרוּ: וְהָא שִׁיר
5 חֲמִץ? לְפִי שֶׁאֵינוּ חֵיב עַל הֵיזֵן וְעַל הַחֲמִץ שְׁתִּים, כִּי
6 הַחֲמִץ לֹא נֶאֱסַר אֲלָא מַחֲמַת עֲקָרוֹ שֶׁהוּא הֵיזֵן, כְּמוֹ
7 שֶׁבְּאַרְנוּ (לא תעשה צב). וְכֵאלּוֹ אָמַר שֶׁעָקַר אֶסְרוּ לֹא
8 נִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ בְּקִלְקוּלוֹ. וּמִמָּה שֶׁאֵתָּה צָרִיף לְדַעַת,
9 שֶׁאֶסְרוּ נְזִיר אֵלּוֹ מִצְטָרְפִין כְּפֶלֶן לְכֹזֵית וְלוֹקָה עַל כּוֹזֵית
10 מְפִלּוֹ.

11 הַמִּצְוָה הַר"ח — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהֵר הַנְּזִיר מִלְּהַטְמֵא
12 בְּאֵהָל הַמַּת, וְהוּא אָמַר: "וְעַל נֶפֶשׁ מַת לֹא יָבֵא" (שם,
13 ו). וּבְפִירוֹשׁ אָמַרוּ בְּגִמְרָא (נזיר מב:): "קָרָא מְלֵא דְּבִר
14 הַכְּתוּב "לֹא-יִטְמָא", כִּשֶׁהוּא אוֹמֵר "לֹא יָבֵא" לְהִזְהִיר עַל
15 הַטְּמֵאָה וְלְהִזְהִיר עַל הַבִּיָּאָה". וְשֵׁם נִתְבָּאָר שֶׁאִם נִכְנַס
16 לְאֵהָל הַמַּת אַחַר שֶׁנִּטְמָא — אֵינוּ לוֹקָה אֲלָא אַחַת;
17 וְשֶׁאִם אָרְעוּ לוֹ טְמֵאָה וּבִיָּאָה כְּאַחַת — חֵיב שְׁתִּים, כְּגוֹן
18 שֶׁנִּכְנַס, לְאֵהָל שֶׁיֵּשׁ שָׁם גּוֹסֵס וְיָשַׁב שָׁם עַד שֶׁמַּת אוֹתוֹ
19 הָאָדָם שֶׁנִּמְצָא שֶׁנִּטְמָא וְכֵא בְּאֵהָל הַמַּת כְּאַחַת. אֲבָל אִם
20 נִכְנַס לְאֵהָל הַמַּת כְּבָר קִדְּמָה הַטְּמֵאָה לְבִיָּאָה (כִּי מִיד עַם
21 הַכְּנַס חֵלַק קִטְן מִמֶּנּוּ, טֵרֵם שְׁבֵא כּוּלוֹ — נטמא), כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר
22 שֵׁם לְפִי הַכְּלָלִים הַמְּבֹאָרִים בְּאֵהָלוֹת.

23 הַמִּצְוָה הַר"ז — הַאֲזַהְרָה שֶׁהִזְהֵר הַנְּזִיר מִלְּהַטְמֵא
24 לְמַת, וְהוּא אָמַר: "לְאִבּוֹ וְלֵאֲמוֹ וְגו'" לֹא-יִטְמָא" (שם,
25 ז). וְאִם נִטְמָא בְּטְמֵאָת מַת, בֵּין בְּטְמֵאֹת שֶׁמְגַלַּח עָלֵיהֶן
26 בֵּין בְּטְמֵאֹת שֶׁאֵינוּ מְגַלַּח עָלֵיהֶן — לוֹקָה.

יום שישי כ"ב סיון ה'תשע"ג

מצות עשה צג. קיד.

27 הַמִּצְוָה הַצ"ג — הַצְּוִי שֶׁנִּצְטוּיֵנוּ הַנְּזִיר בְּגִלוּחַ רֵאשׁוֹ
28 וְהַבָּאָת קָרְבָּנוֹתָיו כְּתִים יְמֵי הַנְּזִירוֹת. וְלִשׁוֹן סִפְרָא (פרשת
29 מצורע, ויקרא ה, ט): "שִׁלְשָׁה מְגַלְחִין וְתְּגַלְחֹתֵן מִצְוָה:
30 הַנְּזִיר וְהַמִּצְרַע וְהַלְוִיִּם". אֲמַנָּם תְּגַלְחַת הַלְוִיִּם הִיָּתָה
31 בְּמִדְבָר וְאֵינָה נוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת, אֲף תְּגַלְחַת נְזִיר וּמִצְרַע
32 נוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת. וּבְרוּר שֶׁיֵּשׁ לְנִזִיר שְׁתֵּי תְּגַלְחוֹת: תְּגַלְחַת
33 טְמֵאָה, וְהוּא אָמַר: "וְכִי-יָמוּת מַת עָלָיו וְגו'" (במדבר ו,
34 ט) וְתְּגַלְחַת טְהוֹרָה, וְהוּא אָמַר וְתַעֲלֶה: "כִּי־יָמוּת מִלֵּאֵת יְמֵי
35 נְזִירוֹ" (שם), אֲבָל אֵין לְמִנּוֹת שְׁתֵּי תְּגַלְחוֹת אֵלּוֹ כְּשֶׁתִּי
36 מִצְוֹת, לְפִי שֶׁתְּגַלְחַת טְמֵאָה הִיא מְהֻלְכוֹת מִצְוֹת נְזִירוֹת,
37 לְפִי שֶׁמִּצְוֹת עֲשֵׂה שְׁלוֹ הִיא: שִׁירָבָה פָּרַע (שיגדל שערו)

מלכים א יד יבב

י לִכְן הִנְנִי מֵבִיא רָעָה אֶל־בֵּית יִרְבֵּעַם וְהִכְרַתִּי לִירְבֵּעַם מִשְׁתֵּינן בְּקִיּוֹר עֲצוּר וְעִזּוּב בְּיִשְׂרָאֵל וּבְעֵרְתִּי אַחֲרָי בֵּית־יִרְבֵּעַם פֶּאֶשֶׁר יִבְעַר הַגִּלְגָּל עַד־תָּמוּז׃ יא הַמֵּת לִירְבֵּעַם בְּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים וְהַמֵּת בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי יִהְיֶה דִבְרִי׃ יב וְאַתָּה קוּמִי לָכִי לְבִיתְךָ בְּבֹאֶה רִגְלֶיךָ הָעִירָה וּמֵת הַיֶּלֶד׃ יג וּסְפְדוּ־לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל וְקָבְרוּ אֹתוֹ כִּי־זָה לְבָדּוֹ יָבֵא לִירְבֵּעַם אֶל־קִבְרֵי יַעֲזֵן נִמְצְא־לוֹ דְבַר טוֹב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית יִרְבֵּעַם׃ יד וְהַקִּים יְהוָה לוֹ מִלֶּדֶךָ עַל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִכְרִית אֶת־בֵּית יִרְבֵּעַם זֶה הַיּוֹם וְיָמָּה גַם־עַתָּה׃ טו וְהִפָּהּ יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל פֶּאֶשֶׁר יִנּוּד הַקְּנֵה בְּמִיּוֹם וְנִתַּשׁ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לְאֲבוֹתֵיהֶם וְזָרָם מֵעַבְר לְנַהֵר וְעַן אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־אֲשֵׁרֵיהֶם מִכַּעֲסִים אֶת־יְהוָה׃ טז וַיִּתֵּן אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּגִלְגָּל חַטָּאוֹת יִרְבֵּעַם אֲשֶׁר חָטָא וְאֲשֶׁר חֲטִיֵּא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ יז וַתִּקַּם אִשֶׁת יִרְבֵּעַם וַתִּלְךָ וַתִּכָּא תִרְצָתָהּ הִיא בָּאָה בְּסֶף־הַבַּיִת וְהַנְעַר מֵת׃ יח וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ וַיִּסְפְּדוּ־לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל כַּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ אַחִיהוּ הַנְּבִיא׃ יט וַיִּתֵּל דְּבָרֵי יִרְבֵּעַם אֲשֶׁר נִלְחַם וְאֲשֶׁר מָלְךְ הַנֶּגֶם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ כ וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלְךְ יִרְבֵּעַם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה וַיִּשְׁכַּב עִם־אִבְתָּיו וַיִּמְלֹךְ נָדָב בְּנֵו תַחְתּוֹ׃ כא וּרְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה מָלְךְ בְּיַהוּדָה בֶּן־אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה רְחַבְעָם בְּמַלְכוֹ וַיִּשְׁבַּע עֲשָׂרָה שָׁנָה ׀ מָלְךְ בִּירוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר־בָּחַר יְהוָה לְשׁוּם אֶת־שְׁמוֹ שֵׁם מִכָּל שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמּוֹנִית׃ כב וַיַּעַשׂ יְהוּדָה חֶרֶע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּקְנָאוּ אֹתוֹ מִכָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָם בְּחַטָּאתָם אֲשֶׁר חָטְאוּ׃

רש"י

לרגל, ובטל משמרתו ועלה: (יד) אשר יכרית את בית ירבעם זה היום ומה גם עתה. הנולדים לו היום, ואשר עתידין להולד לו מעתה, כך תרגם יונתן: (כא) העיר אשר בחר ה'. ואף על פי כן: (כב) ויעש יהודה הרע. ולא נתנו זה על לבם: ויקנאו. לשון קניטה:

(י) משתינן בקיר. תרגם יונתן: ידע מדע, משית בקירות לבו: עצור ועזוב. עצור שיש לו מחזיק יד, כמו (שמואל א ט ז): זה יעצור בעמי, ועזוב, שאין לו מחזיק ביד: כאשר יבער. המבער את המאכל בפיו, לעשות גלל, כך אבער אחריו עד תומו: (יג) דבר טוב. שבטל משמרתו, שהושיבו אביו שומר שלא יעלה איש

מצודת ציון

(י) ובערתי. ענין הפנוי מהמקום, כמו (דברים כו יג) בערתי הקדש: הגלל. הצואה, כמו (יחזקאל ד טו) גללי האדם: תמו. מלשון תם והשלמה: (יד) עתה. כמו מעתה: (טו) ונתש. ענין עקירה, כמו (ירמיהו א י) לנתוש ולנתוץ: וזרם, יפורם, כמו (שם טו ז) ואזרם במזרה: אשריהם. הוא אילן הנעבד: (טז) בגלל. בעבור, כמו (בראשית לט ה) בגלל יוסף: (יז) בסף. האסקופה נקראה גם היא סף, כמו המזוזות, וכן (שופטים יט כז) וידיה על הסף: (יט) הנם. הנה הם: (כב) ויקנאו. הרגיוז, כמו (דברים לב טו) יקניאוו בזרים:

מצודת דוד

(י) משתינן בקיר. הוא הזכור, כי עושה קלוח ומשתינן בקיר ולא כן הנקבה: עצור. העושר, שהוא עצור ומעוכב בתוך הבית: ועזוב. המקנה, שהוא עזוב בשדה: בישראל. רצה לומר: בפרסום רב, למען יוסרו: כאשר יבער. רצה לומר: כאשר המבער יבער את הצואה מבלי ישאיר שארית, כן אבערו עד תומו: (יא) לירבעם. מבית ירבעם: כי ה' דבר. ובידו לקיים: (יג) דבר טוב. לא פירש מהו הדבר הטוב, ורבותינו ז"ל אמרו, שבטל משמרתו ועלה לרגל: בבית ירבעם. בכל בית ירבעם, נמצא רק בו דבר טוב: (יד) זה היום. רצה לומר: האנשים אשר הם זה היום בעולם, שכבר נולדו: ומה גם עתה. רצה לומר: גם מה אשר יולדו מעתה: (טו) כאשר ינוד הקנה. אשר לרוב רכותו, יתנווד במעט רוח, ויכה את עצמו בהעומד אצלו: מעבר לנהר. הוא נהר גוזן, כי לשם גלו כמו שנאמר במלכים ב (יז, יח א) ובדברי הימים א (ה כ): מבעיסיים. המכעיסים: (טז) ויתן את ישראל. לדבר העונש הנזכר: אשר חטא. הוא עצמו: ואשר וגו'. בעשות להם עגלי הזהב: (יז) תרצתה. אל תרצה, והיא היתה עיר המלוכה, עד עמרי שבנה את שומרון: בסף הבית. יתכן שעמד הבית בקצה העיר, כי הנביא אמר לה בבואה רגליך העירה: (יט) אשר נלחם. מהמלחמות אשר נלחם: ואשר מלך. מענין המלוכה אשר מלך: על ספר וכו'. ספר מיוחד היה להם, כתבו בו כל הקורות והספורים: (כא) ושם אמו. בא לומר, שהנה נדמה להמקור אשר חוצב ממנה, כי אמו היתה בת עובדי כוכבים ומזלות: (כב) מכל אשר עשו. יותר ממה שהכעיסו אבותם בימי השופטים:

תהלים פא ו-יז

ו עדות | ביהוסף שמו בצאתו על־ארץ מצרים שפת לא־ידעתי אשמע: ז הסירותי מסבל שכמו בפיו
 מידוד תעברנה: ח בצרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם אבחנוך על־מי מריבה סלה: ט שמע עמי
 ואעידה בך ישראל אסתשמע־לי: י לא־יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר: יא אנכי | יהוה
 אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב־פיה ואמלאהו: יב ולא־שמע עמי לקולי וישראל לא־אבה לי:
 יג ואשליחהו בשרירות לבם ילכו במועצותיהם: יד לו עמי שמע לי ישראל בדרכי יהלכו: טו כמעט
 אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי: טז משנאי יהוה יכחשו־לו והי עתם לעולם: יז ויאכילהו מחלב
 חטה ומצור דבש אשביעך:

רש"י

עשיתי לך כדאי אתה לשמוע לי: (יא) הרחב פיה. לשאול ממני כל תאות לבך: ואמלאהו. ככל אשר תשאל אמלא: (יג) בשרירות לבם. במראית לבם כמו (לעיל ה) למען שוררי: (יד) לו עמי שומע לי. עדיין אם היו רוצין לשוב לי ולשמוע אלי: (טו) כמעט אויביהם אכניע. בשעה מועטת הייתי מכניע אויביהם: אשיב ידי. אשיב מנתי מעליכם לתת אותה עליהם ואז: (טז) משנאי ה' יכחשו לו והי עתם. פורענותם לעולם: (יז) ויאכילהו. לישראל: ומצור. השביעם דבש כשהלכו בדרכי כענין שנאמר (דברים ל"ב) ויניקהו דבש מסלע:

(ו) עדות ביהוסף שמו. בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים: שפת לא ידעתי אשמע. מפורש במס' סוטה שלמדו גבריאל שבעים לשון: (ז) מדוד. מעבודת עבדות לבשל קדירות כדרך שאר העבדים, מדוד קדירה כמו (ש"א ב) והכה בכיור או בדוד: (ח) בצרה קראת. לי כלכם קראתם מצרת עבודת סבלות מצרים ואחלץ אתכם: אענך בסתר רעם. אתה קראתני בסתר ביני ובינך ואני עניתך בקול רעם הודעתי גבורות ונוראות בפרהסיא: אבחנוך על מי מריבה סלה. ואע"פ שגלוי ובחון לפני שאתם עתידים להמרותי במי מריבה, כך שנויה במכילתא: (ט) שמע עמי. אחרי שכל זאת

מצודת ציון

(ו) עדות. מלשון עדי וקשוט וכן את הנזר ואת העדות (מ"ב י"א): שפת. לשון עם ועם כמו שפה אחת (בראשית י"א): (ז) מסבל. ענין טעינת משא כמו והנושאים בסבל (נחמיה ד): שכמו. כתיפיו: מדוד. כלי בישול כקדרה וכיוצא וכן והכה בכיור או בדוד (ש"א ב): (ח) ואחלצך. ענין הוצאה ושליפה כמו חלוץ הנעל (דברים כ"ה): אענך. מל' עניה ותשובה: אבחנוך. מל' בחינה: (ט) ואעידה. ענין התראה כי ע"פ רוב מתריץ בעדים שלא יכחש: (יב) לא אבה. לא רצה: (יג) בשרירות. במראה כמו אשורנו ולא קרוב (במדבר כ"ד): (יד) לו. כמו אם וכן לו החייתם אותם (שופטים ח): (יז) מחלב. ענין מיטב כמו ואכלו את חלב הארץ (בראשית מה):

מצודת דוד

(ו) עדות. ביום הזה שמו עדי הזהב על יוסף כמ"ש וישם רביד הזהב על צוארו (בראשית מא) כי ארז"ל בר"ה יצא יוסף מבית האסורים: בצאתו. בעת שיצא למשול על ארץ מצרים: שפת. אז היה יוסף משתבח לומר שפת לשון אשר לא ידעתי מעולם הנה עתה אשמע ואבין כי ארז"ל שבא גבריאל ולמדו שבעים לשון לפי שכתוב בנמוסי מצרים שאין למשול בהם כ"א המכיר בכולן: (ז) הסירותי. אמר במקום ה' בזה היום הסירותי מסבל שכמו של ישראל כי ארז"ל בר"ה בטלה העבודה מאבותינו במצרים: כפיו. העברתי כפיו מן הדוד ממה שהיה מבשל לאדוניו ועשה לו מלאכת עבד: (ח) בצרה. בעת הצרה כשקראת אלי הוצאתיך ממנה: אענך. עניתך במה שהייתי מסתיר ממך: רעם. בעת עברם בים והיה על המצרים לבדם שנאמר קול רעמך בגלגל (לעיל טו): אבחנוך. ר"ל עם כי היה בחון וידוע לפני שתחטא במי מריבה עכ"ז עניתך בעברך במי הים: סלה. ר"ל וכ"כ עד עולם דרכי להושיע בעת צרה עם כי נגלה לפני שיחטא בדומה לה: (ט) שמע עמי. אמרתי מאז שמע עמי והנה אתרה לשמוע אמרי: ישראל. ר"ל כי אם תשמע לי אתה ישראל: (יא) אנכי. ר"ל הנה הלא אני המעלך מארץ מצרים וידי בכל משלה ולזה הרחב פיה לשאול ממני כל חפצך ואמלאם אם תשמע לי: (יב) ולא שמע. אבל עמי לא שמע לקולי: לא אבה. לא רצה לשמוע לי: (יג) ואשליחהו. שלחתים מארצם ללכת בגולה כי הלכו בשרירות לבם ובעצתם הרעה: (יד) לו עמי. אם היה עמי שומע לי וגו': (טו) כמעט. כשעור מעט זמן חיש מהר הייתי מכניע אויביהם והייתי משיב ידי על הצרים להכות ולחזור ולהכות: (טז) משנאי ה'. השונאים הנחשבים לשונאי ה' היו אז מכחשים לו לומר שאינם שונאים על כי יפחדו מהעונש: והי עתם. עת הטובה היא היתה לעולם מבלי הפסק: (יז) ויאכילהו. אז היה ה' מאכיל אותו ממיטב החטים והיה משיבועו דבש הזב מן הצור וכן הוא אומר ויניקהו דבש מסלע (דברי' לב) והוא מדרך משל לומר שהיה רב שפע במקום יובש וצמא אם היו הולכים בדרכי המקום:

פ ר ק ש ל י ש י

א חֲזַקַת הַבְּתִים, וְהַבְּוֹרוֹת, וְהַשִּׁיחִין, וְהַמְּעָרוֹת, וְהַשּׁוֹבְכוֹת, וְהַמְּרַחְצוֹת, וְבֵית הַבְּדִין, וְבֵית הַשְּׁלֵחִין, וְהַעֲבָדִים, וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פְרוֹת תְּדִיר; חֲזַקְתָּן שְׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם. שְׂדֵה הַבְּעַל חֲזַקְתָּה שְׁלֹשׁ שָׁנִים, וְאִינָה מִיּוֹם לְיוֹם. רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בְּרֵאשׁוֹנָה וְשְׁלֹשָׁה בְּאַחֲרוֹנָה, וְשָׁנִים עֶשֶׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע, הֲרֵי שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר חֳדָשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חֳדָשׁ בְּרֵאשׁוֹנָה וְחֳדָשׁ בְּאַחֲרוֹנָה וְשָׁנִים עֶשֶׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע, הֲרֵי אַרְבַּעַה עֶשֶׂר חֳדָשׁ. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל: בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בַּשְּׂדֵה לֶבֶן; אֲבָל בַּשְּׂדֵה אֵילָן, כָּנֵס אֶת תְּבוּאָתוֹ, מִסֶּק אֶת זִיתוֹ, כָּנֵס אֶת קִיצוֹ – הֲרֵי אֵלוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים.

פירוש ברטנורא

א חֲזַקַת הַבְּתִים. מי שאבד שטר והביא עדים שהחזיק שלש שנים בכל הנך דכתיבי במתנותיו, נאמן לומר שהם לקוחים בידו, ולא אמרינן ליה אייתי שטר מכירה שמכרה לך, דעד תלת שנים מודהר איניש בשמריה, ספי מתלת שנים לא מודהר, ואמרינן לכשנדרו, אם איתא דלא זבנתה היה לך למחות ולומר בפני שנים דעו שפלוגי אכיל לה לארעאי בגלגותא, והיה הדבר מנוע לאונזו והיה נוהר בשמרו, דחברך חברא אית ליה, והברא דחברך חברא אית ליה, ומדלא מחית את הוא דאפסדת: שובכות. שמגדלים בהם ויונים: בית הבדים. שעוצרים בהם זיתים לעשות שמן: בית השלחין. מתוך שמעיין בתוכו שמשקין אותו ממנו תמיד, עושה פירות תדיר. וכל דבר שעושה פירות תדיר חקתו שלש שנים מיום ליום: והעבדים. ואע"ג דקיימא לן הגדרות אין להם חוקה, כלומר הצאן, מלשון גדרות צאן, אין להם חוקה וה"ה לכל בעלי חיים, היינו חוקה לאלתר הוא דאין להם, שאם היו הצאן והעבד ידועים שהם של אדם אחד ונכנסו בביתו של אדם אחר וטען זה שנכנסו בביתו לקוחים הם בידי והרי אני מוחזק בהם, אין זו חוקה, שכן דרכם ללכת מבית לבית. אבל אם החזיק העבד שלש שנים הווי חוקה ואין צריך לשטר מכירה: שדה הבעל. המסתפקת ממי גשמים אינה עושה פירות אלא פעם אחת בשנה: חזקתה שלש שנים. ואינה צריכה מיום ליום: רבי ישמעאל אומר שלשה חדשים וכו'. שיש תבואה גדלה לשלשה חדשים, כגון שעורים ושכולת שועל ועדשים, ונמצא אוכל שלש תבואות בשמונה עשר חודש: רבי עקיבא אומר. יש דבר שגדל לשלשים יום, כגון שחת וירקות. לפיכך אם אכלה ארבעה עשר חודש הווי חוקה. ורבי ישמעאל סבר, דבאכילת שחת וירקות לא הווי חוקה, אלא באכילת תבואה ופירות גמורים: במה דברים אמורים. שצריך שמונה עשר חודש לשדה הבעל: בשדה הלבן. שכל פירותיה נלקטין בפרק אחד, לפיכך צריך שלש שנים: אבל בשדה האילן. שפירותיה נלקטין לפרקים ענבים בפרק אחד, וזיתים בפרק אחד, ותאנים בפרק אחד: כנס את תבואתו. יין של גפנים: מסק את זיתיו וכנס את קיצו. ליקט תאנים ויבשן והכניסן לביתו, הרי זו

משניות מבוארות – קהתי

ב א ו ר מ ש נ ה א

המחזיק בהם שלוש שנים שלמות ורצופות הרי זו חזקה. שְׂדֵה הַבְּעַל – שדה המסתפקת ממי גשמים ואינה עושה פירות אלא פעם אחת בשנה, חֲזַקְתָּה שְׁלֹשׁ שָׁנִים, וְאִינָה מִיּוֹם לְיוֹם – אין צורך ב"חזקה" של שלוש שנים שלמות, אלא בתקופת זמן שתעשה בה פירות שלוש פעמים, כיצד? רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בְּרֵאשׁוֹנָה – שלושת החדשים האחרונים של השנה הראשונה, וְשְׁלֹשָׁה בְּאַחֲרוֹנָה – ושלושת החדשים הראשונים של השנה השלישית, וְשָׁנִים עֶשֶׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע – היינו שנה שנייה שלמה, הֲרֵי שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר חֳדָשׁ – כלומר אם החזיק אדם בשדה הבעל שמונה עשר חודש אלה רצופים, הרי חזקה זו נחשבת לו כ"חזקת שלוש שנים", שיש תבואה הבשלה לשלושה חדשים, כגון שעורים ושכולת שועל ועדשים, ונמצא אוכל שלוש תבואות במשך שמונה עשר חודש אלו. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חֳדָשׁ בְּרֵאשׁוֹנָה – חודש ראשון של השנה הראשונה, וְחֳדָשׁ בְּאַחֲרוֹנָה – וחודש ראשון של השנה השלישית, וְשָׁנִים עֶשֶׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע – כל השנה השנייה, הֲרֵי אַרְבַּעַה עֶשֶׂר חֳדָשׁ – אם החזיק בה ארבעה עשר חודש אלו רצופים, הרי זו חזקה, שכן יש דברים הבשלים לחודש אחד, כגון ירקות ושחת, וכיון שבארבעה עשר חודש אלו עשתה השדה ירקות ושחת שלוש פעמים, הרי חזקה זו נחשבת לו כ"חזקת שלוש שנים". ברם, רבי ישמעאל סובר, שאין "חזקה" באכילת ירקות ושחת אלא באכילת תבואה ופירות גמורים. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל: בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים – שצריכים שמונה עשר חודש? בַּשְּׂדֵה לֶבֶן – בשדה תבואה, שכל התבואה נלקטת בעונה אחת, והואיל ואין שלוש עונות אלא בשלוש שנים, לפיכך צריך שמונה עשר חודש תוך שלוש שנים, כמו שבארנו לעיל. אֲבָל בַּשְּׂדֵה אֵילָן – שיש בה עצי פרי שונים, וכל מין ומין נלקט בעונה שלו, כָּנֵס אֶת תְּבוּאָתוֹ – תבואת הכרם (עיין דברים כב. ט). כלומר ענבי הגפנים, מִסֶּק אֶת זִיתוֹ – ליקט את זיתיו, כָּנֵס אֶת קִיצוֹ – תאניו שליקט ויבש, הֲרֵי אֵלוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים – הרי לקיטות אלו נחשבות לו כ"חזקת שלוש שנים", אף על פי שנעשו בשנה אחת. ואין הלכה לא נרבי עקיבא ולא נרבי ישמעאל. אלא בין בשדה לבן (שדה הבעל) ובין בשדה אילן חזקתה שלוש שנים ואינה מיום ליום, כלומר שאם אכל שלוש תבואות ממין אחד, הרי אלו כשלוש שנים (דמב"ם ה"ל טוען ונטען יב. א).

כלל ידוע הוא בהלכה, שמעמידים ממן בחזקת בעליו, והמוציא מחברו עליו הראיה. ענין זה של "חזקת בעלים" שונה הוא בקרקעות מאשר במיטלטלים, שכן במיטלטלים (חוץ מבעלי חיים) – כל שהם תחת ידו של אדם, הרי הם בחזקתו, כלומר מי שהמיטלטלים ברשותו, הריהו נחשב כבעלים שלהם; ומכאן, אם בא אדם ומערער על חברו, וטוען: חפצי זה הנמצא בידך שלי הוא, אלא שהפקדתו אצלך, או: השאלתי לך, וחברו טוען: קניתי אצלך, או: קבלתי מןך במתנה, הואיל והחפץ תחת ידו הוא, הריהו מוחזק בו, ועל המערער להביא ראיה לטענותיו. לא כן בקרקעות, שאף על פי שנמצאות תחת ידי אחרים הרי הן בחזקת בעליהן הידועים; לפיכך אם בא ראוהו ומערער על שמעון וטוען: שדה זו שתחת ידך שלי היא, וגזולה היא בידך, ושמעון אומר: אמנם שלך היתה, אבל קניתי ממך, או: קבלתי ממך במתנה – אם ראוהו ידוע כבעליה הקודמים של אותה שדה, הרי הוא נחשב כמחזיק בה, ועל שמעון להביא ראיה שמכרה לו או שנתנה לו במתנה. מנשתנו באה ללמד, שאף בקרקעות יש "חזקה" המבטלת את חזקת הבעלים הקודמים, והיא משמשת ראיה שיש זכות של בעלות למי שהקרקעות תחת ידו הן. חזקה זו נקראת: "חזקת שלוש שנים". כלומר שאם יש עדים לשמעון שהחזיק כבר בשדה שלוש שנים ואכל מפירותיה במשך כל הזמן, ולא מיחה בו, אדם משתמש בה, חזקה זו מועילה לו, ונאמן הוא לומר: קניתי את השדה מראובן ואבד לי שטר המכירה. ולמה שלוש שנים? בגמרא מבארים הטעם, לפי שער שלוש שנים שמר הקנהו על שטרו, שמא יבואו הבעלים לערער עליו, אבל יותר משלוש שנים אין אדם נוהר בשטרו; ולפיכך אמרים לראובן (המערער): אם דברך נכונים הם, שלא מכרת לשמעון את השדה או שלא נתתה לו במתנה, מפני מה שתקת עד כה? הרי היה לך למחות ולומר בפני עדים: דעו ששמעון מחזיק קרקעי בגלגלונת, והיתה מחאתך מגיעה לאזני שמעון, ואז היה יודע שעליו לשמור את שטרו, וכיון שלא מחית, הפסדת. חזקה זו של שלוש שנים נוהגת בבתים, בחצרות, כבורות, בשוככים, בשדות וכיוצא באלו, כמפורט במשנה, אלא שיש דברים שאדם משתמש בהם תמיד, ולכן חזקתם היא שלוש שנים שלמות מיום ליום; ויש דברים שאין אדם משתמש בהם אלא בעונות מסוימות, ואף אלו חזקתם אמנם שלוש שנים אבל לא שנים שלמות מיום ליום, כמבואר במשנתנו.

חֲזַקַת הַבְּתִים – "חזקת שלוש שנים", כמו שבארנו לעיל, שהיא מועילה לגבי הבתים, והבבורות, והשיחין, והמערות – שאוגרים בהם מים כדי להשקות מהם את השדות (עיין באורנו לעיל ב. א), והשוככות – של יונים, והמרחצאות – בתי מרחץ, וְבֵית הַבְּדִין – בתים שסוחטים בהם זיתים לשמן, וְבֵית הַשְּׁלֵחִין – שדה שמשקים אותה תדיר על ידי תעלות או צינורות מים שבתוכה, וְהַעֲבָדִים, וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פְרוֹת תְּדִיר – וכל דבר שעושה פירות תדיר, ומתוך כך משתמשים בו יום יום, חֲזַקְתָּן שְׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם –

ב שלש ארצות לחזקה: יהודה ועבר הירדן והגליל. הנה ביהודה והחזיק בגליל, בגליל והחזיק ביהודה – אינה חזקה, עד שיהא עמו במדינה. אמר רבי יהודה: לא אמרו שלש שנים אלא פדי שיהא באספמאי, ויחזיק שנה, וילכו ויודיעוהו שנה, ויבוא לשנה אחרת.

ג כל חזקה שאין עמה טענה – אינה חזקה. פיצד? אמר לו: מה אתה עושה בתוך שלי? והוא אמר לו: שלא אמר לי אדם דבר מעולם – אינה חזקה. שמכרת לי, שנתת לי במתנה, אביד מכרה לי, אביד נתנה לי במתנה – הרי זו חזקה. והבא משום ירשה – אינו צריך טענה. האמנין והשפתין והאריסין והאפומרופין – אין להם פירוש ברטנורא

חזקה כאילו הן שלש שנים. ואין הלכה לא כרבי עקיבא ולא כרבי ישמעאל:

ב שלש ארצות לחזקה. שלש ארצות בארץ ישראל חלוקות זו מזו לענין חזקה, שאם החזיק באחד מאלו הארצות והיה בעל הקרקע באחרת אין חזקתו חזקה, לפי שאין שירות מצויות מזו לזו. ואף על פי שאין שעת חירות ומלחמה, כשעת חירות דמו, ואם היה בעל הקרקע מוחה לא היה מי שיוודע ליה המחזיק, לפיכך היה ראוי לזה המחזיק ליהדר בשטרו, וכיון שלא נהר הפסיד: עד שיהא עמו במדינה. שיהיו שניהם ביהודה או שניהם בעבר הירדן, ואף על פי שזה בעיר אחת וזה בעיר אחרת דכיון דשירות מצויות היה לו למחות, וכיון דלא מיחה הפסיד: אמר רבי יהודה וכו'. קסבר רבי יהודה טעמא דחזקה לאו משום דעד תלת שנין מודהר אינש בשטריה, טפיה לא מודהר, אלא טעמא דחזקה לדריה, משום דלא שבק אינש דאכלי ארעא דדיה אפילו שעה אחת ושתיק. והאי דהרחיקו תלת שנין כדי שאם היה באספמאי וכו', אבל אם היה עמו בעיר, לאלתר היו חזקה. ובשלש ארצות הללו שאין שירות מצויות, בתלת שנין מיהא היו חזקה. ואין הלכה כרבי יהודה:

ג כל חזקה שאין עמה טענה. שיעמון למה מחזיק בשל חברו, אינה חזקה: והבא מחמת ירושה. שהחזיק בה שלש שנים מכה ירושת אביו, שהיתה של

משניות מבוארות – קהתי

ב אור משנה ב

לאחר שלמדנו במשנה הקודמת בענין "חזקת שלוש שנים", מוסיפה משנתנו ללמד, שאף "חזקת שלוש שנים" אינה חזקה אלא אם כן ברור וידוע לנו שבעל השדה ידע שאחר מחזיק בשדהו, ואילו היה מוחה על כך, אפילו שלא בפניו, היתה מחאתו מגעת לאוני המחזיק, והיה יודע שעליו לשמור את שטר המכירה. אבל אם ברור לנו, שמחאתו של בעל השדה לא היתה יכולה להגיע לאוני המחזיק, כגון שבעל השדה והמחזיק לא היו במדינה אחת, אלא רחוקים זה מזה, בשתי מדינות שאין שירות מצויות מזו לזו, אין "חזקת שלוש שנים" מועילה למחזיק, ואם לא נהר בשטרו, הרי הוא הפסיד.

שְׁלֹשׁ אַרְצוֹת לְחִזְקָה – ארץ ישראל מחולקת לשלוש ארצות לענין חזקה, שאם בעל השדה היה באחת מהן, והחזיק אחר בשדהו שבארץ אחרת, אפילו החזיק בה שלוש שנים, אין חזקתו חזקה, לפי שאין שירות מצויות מזו לזו, ואף אם בעל השדה היה מוחה, לא היה מי שיוודע על כך למחזיק, הלכך היה המחזיק צריך לשמור על שטרו שלא יאבד, וכשאין לו השטר, אין חזקתו מועילה לו, כמו שבארנו לעיל; ואילו הן שלוש הארצות: יְהוּדָה וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהַגְּלִיל – כמו שהמשנה מפרשת והולכת: הֵנָּה – בעל השדה – בְּיַהוּדָה וְהַחֲזִיק בְּגִלְיָל – והחזיק אחר בשדהו שבגליל, בְּגִלְיָל וְהַחֲזִיק בְּיַהוּדָה – או שהיה בעל השדה בגליל והחזיק אחר בשדהו שביהודה, אֵינָה חֲזִיקָה – כמבואר הטעם לעיל, עַד שֵׁיחָא עִמּוֹ בְּמִדְיָנָה – שבעל השדה והמחזיק יהיו שניהם במדינה אחת, כגון שניהם ביהודה או שניהם בגליל; ואפילו היו בערים שונות מועילה למחזיק "חזקת שלוש שנים", שכן יכול היה בעל השדה למחות במשך אותו הזמן, לפי שהלכה היא שמחאה שלא בפניו הריהי מחאה, וכיון שלא מחה נאמן המחזיק לומר: קניתי את השדה ואבד שטרי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא אָמְרוּ – חכמים, שְׁלֹשׁ שָׁנִים – הן שיעור לחזקת קרקעות וכדומה, אֵלָּא פְּדִי שֵׁיחָא – בעל השדה, בְּאֶסְפִּמְיָא – בארץ ספרד, המדינה הרחוקה מארץ ישראל מהלך שנה אחת (בזמן המשנה). וְיַחֲזִיק שָׁנָה – ויחזיק אחר בשדהו שבארץ ישראל במשך שנה, ותוך השנה הזאת יודע הדבר רביים שהלה מחזיק בנכסיו של פלוני הנמצא באספמאי, וְיִלְכּוּ וַיִּודְּעוּהוּ שָׁנָה – כלומר שתוך שנה שניה יודיעו לבעלים שבאספמאי שהחזיק זה בשדהו, וְיָבֹאוּ לְשָׁנָה אַחֲרָת – בשנה השלישית וימחה. רבי יהודה חולק על תנא קמא וטובר, שחזקת שלוש שנים מועילה תמיד, ואפילו בעל השדה היה ביהודה והחזיק אחר בשדהו שבגליל שלוש שנים, או להיפך, הרי זו חזקה, שלדעת רבי יהודה הטעם של שלוש שנים לחזקה אינו מפני שעד שלוש שנים בלבד אדם נהר בשטרו, אלא כדי שיהא מספיק

זמן שיוכל בעל השדה, אף אם ימצא במדינה רחוקה מאד כאספמאי, להיודע שאחר מחזיק בשדהו, ולמחות נגדו. ברם, אם בעל השדה והמחזיק שניהם במדינה אחת אין צורך בחזקת שלוש שנים, אלא אפילו החזיק זמן מועט, עד שברור לנו, שבעל השדה ידע על כך ולא מיחה, הרי זו חזקה, שאין אדם מניח לאחר לאכול משדהו אפילו שעה אחת ושותק. ואין הלכה כרבי יהודה.

ב אור משנה ג

משנה זו באה ללמדנו שלוש דברים: א. "חזקת שלוש שנים" אינה באה אלא לשמש ראיה לטענת המחזיק, שהנכסים הנמצאים תחת ידו, ויש עליהם ערעור, הוא קנה אותם או קיבלם במתנה. אבל אין חזקה זו כשלעצמה מקנה לאדם זכות בעלות על נכסים שאינם שלו. ב. "חזקת שלוש שנים" היא חזקת ראיה לגבי נכסים שלא היתה למחזיק כל שייכות בהם קודם שקנאם או קודם שקיבלם במתנה; אבל אם היתה לו שייכות בהם, כגון שהיה שותף, או בן לגבי נכסי אביו, אין חזקתו חזקה. ג. יש "חזקה" אחרת, והיא "חזקת קנין", כמו ששינוי (קידושין א, ה): "נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה כלומר שלאחר שהלוקח קונה אותם ב"חזקה" שוב אין המוכר והלוקח יכולים לחזור בהם: חזקה זו הנקראת "חזקת קנין", מועילה לאלתר, ואפילו בדברים ש"חזקת שלוש שנים" אינה מועילה בהם.

כָּל חֲזִיקָה שֵׁאִין עִמָּה טַעְנָה – שאין למחזיק טענה שזכה בנכסי חברו על ידי שקנה אותם או שקיבלם במתנה, אֵינָה חֲזִיקָה – אין "חזקת שלוש שנים" מועילה לו. פִּיצֵד? אָמַר לוֹ – ראוּבֵן לְשִׁמְעוֹן: מַה אַתָּה עוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שְׁלִי – בתוך שדי? וְהוּא אָמַר לוֹ – שמעון לראובן: שְׁלֹא אָמַר לִי אָדָם דְּבָר מְעוֹלָם – שלא מחה בי אדם מעולם שאני עושה בתוך שדהו, והריני מחזיק כבר בשדה זו שלוש שנים, אֵינָה חֲזִיקָה – לפי שאין עמה טענה כיצד זכה בשדה זו. ואין אנו שואלים אותו: שמא היה לך שטר מכירה ואבד לך? שהוראיל והוא אינו טוען שקנה את השדה, אין אנו פותחים לו טענה (גמרא) אבל אם אמר שמעון לראובן: אני עושה בשדה זו, לפי שְׁמַכְרְתָּ לִי או: שְׁנַתָּ לִי בְּמַתְנָה – את השדה; או שְׁהוּא טוּעֵן: אָבִיד מְכָרָה לִי, או: אָבִיד נְתָנָה לִי בְּמַתְנָה – ושטרי אבד, ויש לי עדים שאני מחזיק כבר בשדה שלוש שנים, הֲרֵי זֶה חֲזִיקָה – הוראיל ויש עמה טענה. וְהֵבֵא מְשׁוּם יִרְשָׁה – המחזיק בשדה שלוש שנים והוא מביא עדים, שקיבל את השדה בירושה מאביו, אֵינּוּ צָרִיךְ טַעְנָה – אינו צריך לברר באיזו דרך באה השדה לידי אביו, שאין אדם בקי בקרקעות אביו, איך באו לידו (רשב"ם). ברם, צריך הוא להביא עדים שאביו עשה בה כדאם העושה בתוך שלו לפחות יום אחד (גמרא). הָאֲמִנִין – שהיו בונים או מתקנים בקרקע של אחרים

חֲזָקָה. אֵין לְאִישׁ חֲזָקָה בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלֹא לְאִשָּׁה חֲזָקָה בְּנִכְסֵי בַעְלָהּ, וְלֹא לְאָב בְּנִכְסֵי הַבֶּן, וְלֹא לְבֵן בְּנִכְסֵי הָאָב. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּמַחְזִיק; אֲבָל בְּנוֹתָן מִתְּנָה, וְהָאֲחִין שְׁחָלְקוּ, וְהַמְחֻזֵּק בְּנִכְסֵי הַגֵּר; נָעַל וְגֵרָר וּפְרָץ כֹּל שֶׁהוּא – הֲרֵי זֶה חֲזָקָה.

פירוש ברטנורה

אביו כיום מותו: אין צריך טענה. לברר אך באה ליד אביו. ומיהו ראה בעי שראו אביו דר בו וים אחד: האומנים. שמתקנים כלים: אין להם חזקה. אם הם מוחזקים בכלים של אחרים אין יכולים למעון לקוחים הם ביד, ואפילו הם כלים שאין עשויו להשאיל ולהשכיר. והני מילי כשהכלי מצוי בפנינו ביד האומן. אבל אם לא נמצא הכלי בפנינו ביד האומן, אלא שבא אחד מן השוק ומען לאומן כלי יש לי אצלך שנתתי לך לתקן, החזירתי לי, ומען האומן אמת שהוא אצלי אבל אתה מוכרת לי, נאמן האומן בשבועה, במגו דאי בעי אמר לא היו דברים מעולם או החזרתי לך. וכן, מען האומן כד פסקת לי בשכר תקנו, והלה אומר לא פסקתי אלא פחות, אם הכלי מצוי בפנינו ביד האומן, בעל הכלי נאמן. ואם אין הכלי מצוי בפנינו ביד האומן, הרי האומן נאמן בשבועה, ואפילו מסר לו בעדים, במגו דאי בעי אמר החזרתי לך: והשוותפיים. שיש להן קרקע בשותפות ואכל אחד מהן שלש שנים כל הפירות, אינה חזקה. והני מילי, דאין בקרקע דין חלוקה. אבל אם יש בקרקע דין חלוקה ואכלה אחד מהן שלש שנים, הוי חזקה: והאריסים. שיוצאים לקרקע למחצה לשליש ולרביעי, ואכל כל הפירות שלש שנים, אינה חזקה. ודוקא באריסי בתי אבות שהוא כמו אפטרופוס על הבן. אבל האריסי שהחזירו בעל הקרקע עצמו ואכל כל הפירות שלש שנים, יש לו חזקה: ואין לאיש חזקה בנכסי אשתו. ואפילו כתב לה בעודה ארוסה דין ודברים אין לי בנכסך ולא בפירותיך, דהשתא אינו אוכל פירות מן הדין, ואח"כ הביא ראה שאכל פירות שלש שנים, לא היא חזקה, דאורחא דאתתא להניח לבעלה שיאכל פירות נכסיה בין כדון בין שלא כדון: ואין לאשה חזקה בנכסי בעלה. ואפילו יחד לה קרקע למונותיה ואכלה פירות מקרקע אחרת של בעלה שלש שנים, אפילו הכי לא הויא חזקה, שדרך האיש להניח לאשתו שתאכל בנכסיו אפילו בדבר שאין לה בו זכות: ולא לאב בנכסי הבן ולא לבן וכו'. לפי שהם כאפטרופוסים זה על זה: במה דברים אמורים. דאינה חזקה: במחזיק. בחזקה שיש עליה ערעור, שחבירו טוען גזולה היא כדוך: אבל הנותן מתנה. בפנינו, ואמר למקבל המתנה לך חזק וקנה, כל הנך דאמרינן לעיל במתניתין דאין להם חזקה, משהחזיקו כשאר מקבלי מתנה, קנו, ואין הנותן יכול לחזור בו. והאשה שנתנה או שמכרה לבעלה נכסי מלוג שלה, משהחזיק בהן הבעל קנה, ואינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. ודוקא בנכסי צאן ברזל או בקרקע שיחד לה בעלה בכתובתה אמרינן שאין מוכרה מוכר ואין מתנתה מתנה מפני שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, מפני שיש לבעלה שייכות בהן. אבל בנכסי מלוג שאין לבעלה בעיקרן שום שייכות, אינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. וכן האיש שמכר לאשתו מנכסיו, אם המעות שקנתה בהן האשה אותן נכסים לא היו ממונים אצלה, המכר קיים, ויהיו אותן הנכסים לאשה והבעל אוכל פירות. ואם היו אותן מעות ממונים אצלה, המכר בטל, דאמר, לגלויי זוזי שהיו ממונים אצלה אמרתי שאני מוכר לה: והאחין שחלקו. והחזיק כל אחד מהן בחלקו, אין יכולים לחזור: והמחזיק בנכסי הגר. שמת ואין לו יורשים, וכל

משניות מבוארות – קהתי

שנים אחדות, מכל מקום אין לו חזקה, שאין דרך הבעלים למחות באריסי המשפחה (דמב"ם); אבל אריס סתם שאכל כל הפירות שלוש שנים, יש לו חזקה; והאפטרופוסים אין להם חזקה – שהרי משתמשים הם ממילא בנכסים בתוקף תפקידם. אין לאיש חזקה בנכסי אשתו – הבעל שיאכל פירות מנכסי אשתו, היינו מ'נכסי מלוג' שלה (ענין באורנו כנובות ח.ו.1). אף על פי שכתב לה בעודה ארוסה: 'דין ודברים אין לי בנכסך ולא בפירותיך', ונמצא שלא היה רשאי לאכול את הפירות, מכל מקום אין 'חזקת שלוש שנים' של אכילת הפירות מועילה לו כדי שיהא נאמן לטעון שקנה מאשתו את השדה, שכן דרך האשה שאינה מקפידה על בעלה כשהוא אוכל פירות מנכסיה אפילו שלא כדון; ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה – האשה שאכלה פירות משדה בעלה שלוש שנים, ואפילו יחד לה שדה למונותיה, והיא אכלה משדה אחרת, אין לה חזקה בשדה זו לטעון שקנתה אותה מבעלה, שאף הבעל אינו מקפיד על אשתו כשהיא אוכלת מנכסיו; ולא לאב בנכסי הבן – אין חזקה לאב בנכסי בנו, ולא לבן בנכסי האב – בגמרא מבואר, שמדובר כאן בכגון שסמוכים על שולחן אחד, הלכך אין להם חזקה, לפי שאינם מקפידים זה על זה. במה דברים אמורים – שלגבי קרקעות ובתים וכו' צריך חזקה של שלוש שנים, ואלו שנימנו במשנתנו – האומנים והשוותפיים והאריסים וכו' – אין להם חזקה? במחזיק – בנכסי חברו, וחברו מערער עליו וטוען, שגזולים הם בידי, והלה טוען: לקוחים הם בידי, אלא שאבד שטרי, בכגון זה יש שמועילה 'חזקת שלוש שנים' כראיה לטענתו, ויש שחזקה זו אינה מועילה, כמו ששינוי בפרקנו. אבל בנותן מתנה – לחברו בפנינו, ואומר לו שיוכח בה על ידי קנין, והאחין שחלקו – ביניהם את הנכסים שירשו, וכל אחד רוצה לזכות בחלקו, והמחזיק בנכסי הגר – שמת ואין לו יורשים, ונמצאו נכסיו הפקר, וכל הקודם להחזיק בהם זכה, בכגון אלה וכיוצא בהם, אם נעל – שהעמיד דלת או תיקן מנעול לדלת, ונדד – או שעשה גדר, ופרץ – או שפרץ פירצה בגדר כדי להיכנס בה (דשב"ם), כל שהוא – כלומר: כל שהועיל בגדרו או בפירצתו, כגון שהיתה עשויה כבר, והשלימה, והועיל בהשלמתו זו (גמרא) הרי זה חזקה – כלומר חזקת קנין, שבה קונה האדם לאלתר את הנכסים,

במשך שלוש שנים (דמב"ם; יד רמח), ויש מפרשים: האומנים – בעלי אומנות שמוסריים להם כלים לתקן בבית מלאכתם, וטוענים הם על כלים שחתח ידם, ושיש עליהם תובעים, שלקוחים הם בידם (דשב"ם; ברטנורה); ויש נוסחאות שאין גורסים "האומנים", והשתפין – שלקחו שדה בשותפות, ואכל אחד מהם כל פירותיה שלוש שנים רצופות; והאריסין – שקיבלו שדה לעבודה על מנת ליתן לבעליה חלק מפירותיה, ואכלו כל הפירות שלוש שנים, והאפטרופין – הממונים על נכסי יתומים; כל אלו אין להם חזקה – אין חזקתם משמשת ראייה לטענתם שהנכסים שמוחזקים בהם לקוחים הם בידם; האומנים אין להם חזקה – שהרי בעל הבית יכול לטעון, שעשו בנכסיהם כאומנים ולא מיחה בהם. ולפי פירוש הרשב"ם שהבאנו לעיל, אין כוונת המשנה לגבי האומנים בענין "חזקת שלוש שנים", שסתם "אומן" לא שייך אלא במיטלטלים, וחזקת שלוש שנים לא נאמרה אלא בקרקעות, אבל במיטלטלים כל המחזיק בחפץ של חברו אפילו שעה אחת, אף על פי שיש לחברו עדים שהחפץ הוא שלו, נאמן המחזיק לומר: לקוח הוא בידי, חוץ מדברים העשויים להשאיל ולהשכיר, שאין אדם נאמן עליהם לומר: לקוחים הם בידי, ובאה המשנה ללמד באומנים, שאפילו כלי שאינו עשוי להשאיל ולהשכיר, וקחו לשלחו לאומן כדי לתקנו, אין לאומן חזקה שיאמר לטעון: לקוח הוא בידי, מאחר שיש עדים לחברו שהכלי היה שלו, והרי הוא טוען שנתנו לו לתקנו; והשוותפיים אין להם חזקה – שהרי אפשר שהתנו ביניהם, שתחילה יאכל זה כל הפירות כמה שנים רצופות ואחר כך יאכל זה; ברם, בגמרא מבואר, שמדובר כאן בשדה שאין בה דין חלוקה, אבל בשדה שיש בה דין חלוקה, אם אחד מהשותפים אכל ממנה שלוש שנים, הרי זה חזקה; והאריסין אין להם חזקה – שיכול בעל השדה לטעון שבתור אריסים אכלו את הפירות שלוש שנים; ומבואר בגמרא, שמדובר כאן באריסי בתי אבות, שרגילים לעבד שדותיה של משפחה זו מעולם, הם ואבותיהם מעולם, ואין הבעלים יכולים להחליפם באריסים אחרים, ואותם אריסים נוהגים לאכול כל הפירות שנים אחדות, ואחר כך יאכלו הבעלים כמספר שנים אלו, הלכך אין להם חזקה (דשב"ם); ויש מפרשים: באריסי בתי אבות – כגון שהיה אריס לאביו של בעל השדה או לאנשי משפחתו, ואפילו לא היה המנהג שאריסים יאכלו כל הפירות

ד היו שנים מעידין אותו שאכלה שלש שנים, ונמצאו זוממים – משלמין לו את הכל. שנים פראשונה, ושנים בשניה, ושנים בשלישית – משלשין ביניהם. שלשה אחים ואחד מצטרף עמהם – הרי אלו שלש עדיות, והן עדות אחת להזמה.

ה אלו דברים שיש להם חזקה, ואלו דברים שאין להם חזקה: היה מעמיד בהמה בחצר, תנור, וכירים, ורחים, ומגדל תרנגולין, ונותן זבלו בחצר – אינה חזקה. אבל עשה מחצה לבהמתו גבוהה עשרה טפחים, וכן לתנור, וכן לפירים, וכן לרחים, הכנים תרנגולין לתוך הפית, ועשה מקום לזבלו עמוק שלשה או גבוה שלשה – הרי זו חזקה.

פירוש ברטנורא

הקודם להחזיק בנכסיו זכה: נעל. שעשה דלת: וגדר. או שעשה חומה: ופרץ. או שפרץ בה פרצה: **ד משלשין ביניהם.** כל כת יתן השליש. שהרי הן שלשה כתות לשלש שנים: שלשה אחים. לכל שנה אח אחד ואחר עם האח, שאותו אחר מעיד עם כולן: הרי כאן שלש עדיות. רמאי דמסחד האי לא מסחד האי, ולכך עדותן כשרה: והן עדות אחת. לענין הומה שאם הומו משלשין ביניהם, ואין נעשים זוממין עד שיומו כולן:

ה שיש להם חזקה. אם החזיק בקרקע חבירו לענין זה שלשה שנים היא חזקה: היה מעמיד בהמתו בחצר. האי תנא בחצר השותפים קא מיירי דלא קפדי אהרדי אהעמרת בהמה וכיוצא בה, ומשום הכי לא היא חזקה אפילו כי החזיק להאי מלתא שלש שנים: אבל אם עשה מחיצה וכו'. דבכי האי גוונא ודאי קפדי, אי שתוק לה שלש שנים ולא מיחה, ודאי היא חזקה. ורבינו משה בר מיימוני פירש, דבשותף קפיד אעשיית מחיצה, אם עשה שותפו מחיצה ולא מיחה לאלתר היא חזקה. אבל אינו דעלמא אע"פ שעשה מחיצה ולא מיחה לא היא חזקה עד לאחר שלש שנים:

משניות מבוארות – קהתי

(עיין משנה מכות א, ז).

ב אור משנה ה

משנתנו באה ללמד במי משתמש בחצר חבירו, איזה תשמישים יכולים לשמש לו כחזקת ראייה, שיהא נאמן לטעון, שבעל החצר נתן לו את המקום לתשמש זה במתנה או שמכרו לו.

אלו דברים – המפורטים להלן, **שיש להם חזקה** – שאם החזיק שלוש שנים בקרקע חבירו לתשמישי דברים אלו, וחברו לא מחה בו, הרי זו חזקה, ויכול הוא לטעון, שחברו נתן לו מקום זה במתנה או שמכרו לו; ואלו דברים שאין להם חזקה – שאינם יכולים לשמש כחזקת ראייה: **היה מעמיד בהמה בחצר** – בגמרא מבואר, שמדובר כאן בחצר של שותפים, שכל אחד מהם רשאי אמנם לעכב את חברו שלא יעמיד שם דברים לתשמישיו השונים, משום שהחצר צריכה להיות פנויה בעיקר לשם כניסה ויציאה, אבל למעשה נוהגים היו השותפים להעמיד בחצר תנור לאפייה, כיריים לבישול, ריחיים של יד לטחינה, וכן להעמיד בה בהמה ולגדל בה תרנגולים, ולא היו מקפידים זה על זה; וזהו ששנינו במשנתנו, שאם אחד מהשותפים היה מנמיד בהמה בחצר, **תנור, וכירים, ורחים** – היינו דברים המיטלטלים, שאינם תשמישים של קביעות, ו**מגדל תרנגולין** – או שהיה מגדל בה תרנגולים, ו**נותן זבלו בחצר** – אף על פי שהיה עושה כן שלוש שנים, **אינה חזקה** – שיהא נאמן לומר, ששותפו מכר לו מקום זה להשתמש בו בקביעות או שנתנו לו במתנה, לפי שאין השותפים מקפידים זה על זה לגבי תשמישים אלו בחצר, כמו שבארנו לעיל. ברם, אם אחד השתמש בחצר חבירו באחד מהתשמישים הללו שלוש שנים, הרי זו חזקה. **אבל עשה מחצה לבהמתו גבוהה עשרה טפחים, וכן לתנור, וכן לפירים, וכן לרחים** – אם עשה מחיצה לתנור או לכיריים או לריחיים שהעמיד בחצר, וכן אם הכנים תרנגולין לתוך הפית – לתוך בנין חבירו שבחצר. **ועשה** – או עשה מקום לזבלו עמוק שלשה או גבוה שלשה – טפחים, כדי שלא יתפור, **הרי זו חזקה** – שהואיל ותשמישי קבע הם, אפילו שותפים מקפידים זה על זה, ואם לא מחה בו במשך שלוש שנים, הרי זו חזקה, ונאמן המחזיק לטעון, ששותפו מכר לו מקום זה לאותו שימוש או שנתנו לו במתנה (תרשב"ט: הרי"ק). ויש מפרשים, שאם אחד מהשותפים העמיד מחיצה לבהמתו או לתנור וכו', וחברו לא מחה, הרי זו חזקה לאלתר, ונאמן הוא לטעון ששותפו מחל לו על מקום זה, לפי שהשותפים מקפידים זה על זה על עשיית מחיצה. ברם, אם היה אדם מעמיד בהמה בחצר חבירו (שאינו שותף עמו), או

ואין הנותן מתנה והאחים שחלקו יכולים לחזור בהם, שהרי החזיק בהסכמת חברו. וכן המחזיק בנכסיו הגר על ידי שנעל או גדר וכדומה, זכה בהם, ושוב אין אחר יכול לזכות בהם. והוא הדין ללוקח נכסים מחברו, שקונה אותה בחזקה, כמו שהבאנו לעיל בהקדמה למשנתנו, שכן שנינו (קידושין א, ה): "נכסים שיש להם אחריות נקנים בכסף ובשטר ובחזקה; אלא שמשנתנו נקטה אלו לרבותא, אף על פי שאין בהם נתינת מעות, וכל שכן בלוקח שנותן מעות. ויש מפרשים שמשנתנו לא נקטה לוקח, לפי שדרך המוכר שאינו נותן ללוקח להחזיק בו עד שיתן דמים (שיסה מקובצת).

ב אור משנה ד

כבר למדנו במקומות אחרים בענין "עדים זוממים", שנאמר בהם (דברים יט, יז): "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו", כלומר שבית דין מחייבים את העדים הזוממים במה שרצו הם לחייב את האדם שהעידו עליו, שאם באו לחייבו מיתה, הרי הם חייבים מיתה; ואם באו לחייבו מלקות, מלקים אותם; ואם באו לחייבו ממון, חייבים הם לשלם, ובכגון זה כל אחד מהעדים נותן חלק מהתשלום. פרטי הדברים בענין עדים זוממים מבוארים במסכת מכות פרק א. משנתנו דנה בעדים שהעידו לאחד שהוא מחזיק בשדה שלוש שנים והם הומו.

היו שנים מעידין אותו שאכלה שלש שנים – אם שני עדים העידו על המחזיק בשדה, שאכל פירותיה שלוש שנים, ו**נמצאו זוממים** – שבאו עדים אחרים והעידו, שבאותן שלוש השנים היו העדים הללו עמהם במקום אחר, **משלמין לו את הכל** – משלמים העדים הזוממים לבעל השדה את דמי כל השדה שרצו להפסידו, מלבד השדה עצמה שיטול מהחזיק. **שנים פראשונה** – אם שני עדים העידו שהמחזיק אכל פירות השדה שנה ראשונה, ו**שנים בשניה** – ושני עדים אחרים העידו שאכלה שנה שנייה, ו**שנים בשלישית** – ושניים אחרים העידו על השנה השלישית, ונמצאו כל שלוש כיתות העדים זוממים, **משלשין ביניהם** – כל כת חייבת לשלם לבעל השדה שליש דמי השדה. **שלשה אחים** – שאחד מהם מעיד שאכל המחזיק פירות השדה שנה ראשונה, והשני מעיד על השנה השנייה, והשלישי מעיד על השנה השלישית, ו**אחד** – שאינו קרובם, **מצטרף עמהם** – מצטרף עם כל אחד מן האחים, היינו שמעיד הוא על כל שלוש השנים, **הרי אלו שלש עדיות** – שאין האחים מעדיים עדות אחת, שעל שנה שמעיד זה אינו מעיד זה, הלכך שלוש עדויות הן ועדותן כשרה. **והן עדות אחת להזמה** – אבל לענין הזמה דינם כעדות אחת, שאם הומו משלשין ביניהם, כלומר שהאחד שאינו קרוב משלם מחצה ושלושת האחים משלמים מחצה, נמצא כל אח משלם שישית. וכן אינם נעשים זוממים עד שיומו כולם

ו המרוב אין לו חזקה, ויש למקומו חזקה. המזחילה יש לה חזקה. סלם המצרי אין לו חזקה, ולצורי יש לו חזקה. חלון המצרי אין לה חזקה, ולצורית יש לה חזקה; איזו היא חלון המצרי? כל שאין ראשו של אדם יכול לפגם לתוכה. רבי יהודה אומר: אם יש לה מלבן, אף על פי שאין ראשו של אדם יכול לפגם לתוכה – הרי זו חזקה. הויז, עד טפח – יש לו חזקה, ויכול למחות; פחות מטפח – אין לו חזקה, ואינו יכול למחות. ז לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השתפין. לקח בית בחצר אחרת – לא יפתחנו לחצר השתפין. בנה עליה

פירוש ברטנורא

ו המרוב. צנור קטן שנתנים אותו בסוף צנור הגדול ההולך על פני כל הגג. אין לו חזקה ויש למקומו חזקה. אם היה שם מרוב ובא בעל החצר לעקרו למרובי שלא ישפכו מי הגג לתוך הצנור, אינו יכול, שכבר יש לו חזקה לזה שיהיו מימי גגו שופכים דרך אותו מרוב. אבל אם בא להפכו, שהיה מונח לרוח דרומי ובא לתת אותו לרוח צפוני, אין בעל המרוב יכול לעכב עליו, דלאו מידי אפסדיה, ואין לו חזקה שיהיה תמיד עומד ברוח זו: מרוב. מקום שהמטה של גשמים זכה ממנו, מר, טפה. כמו חן גוים כמר מדלי (ישעיה מ): מזחילה. צנור גדול המחזיק כל אורך הגג. והוי מלתא דקביעותא, לכך יש לו חזקה: **סלם המצרי.** קטן ואינו קבוע, ולא קפיד עליה אם נותן אותו לתוך חצר חבירו כדי לעלות בו לגג ולשוכבו, לכך אין לו חזקה: חלון המצרי. חלון קטן שאין ראשו של אדם נכנס בו: אין לו חזקה. ואי בעי בעל החצר לבנות כנגד החלון ולסתמו, לא מצי בעל החלון לומר כבר החזקתי בו ואיני יכול לסתום, דאמר ליה היאך, לא נתפייסתי אלא לפי שלא היה לי בו חזק. ואפילו הכי אי הוה בעי מעיקרא כשפתחו הוי מצי מעכב עליו שלא יפתחו, ואפילו היה גבוה יותר מארבע אמות, דמצי אמר ליה שמא תשים ספסל סמוך לחלון ותביט בו, ואחר שהניחו נמי ופתח, אין לו חזקה: ולצורית יש לו חזקה. חלון שראשו של אדם נכנס בו, ואפילו הוא למעלה מארבע אמות. או חלון העשוי לאורה, ואפילו הוא קטן מאד. או חלון שהוא למטה מארבע אמות. כל אחד משלשה חלונות הללו אם הניחו ופתח, יש לו חזקה ושוב אין יכול לבנות כנגדו ולסתמו, דיש חזקה לנוקין. חוץ מעשן ואבק ובית הכסא כלומר ריח רע, שאלו השלשה אין להם חזקה אפילו החזיק בהם כמה שנים. אבל היק ראייה יש לה חזקה. ולא בעי חזקה לנוקין שלש שנים, אלא מצי קאי נוקא כדי שיוכל לומר לניזק כבר ידעת בנוק ולא מוחת, הויא חזקה: מלבן. בנין מבחוץ כעין משקוף מלמעלה ואסקופה מלמטה: זיו. עץ או אבן היוצא מכותלו לאויר חצר חבירו, אם יש בו טפח או יותר, יש לו חזקה ואין יכול בעל החצר לבנות כנגדו לסתום הויז מאחר שהחזיק בו: ויכול למחות בו. כשכא בעל הכותל להוציא הויז שיש בו טפח או יותר, יכול בעל החצר למחות בו שלא יוציאנו: פחות מטפח. לא הוי מידי דקביעותא, לכך לא הוי חזקה ויכול לבנות כנגדו ולסתמו. וכשכא בעל הכותל להוציאו לבתחלה, אין בעל החצר יכול לעכב עליו:

ז לחצר השותפים. לחצר שיש לו שותפות בה, וכל שכן לחצר חבירו. משום היק ראייה: לקח בית בחצר אחרת. הסמוכה לחצר זו שיש לו בה שותפות.

משניות מבוארות – קהתי

בעל החצר מקפיד, וכיון שלא מחה יש לו חזקה. חלון המצרי – היינו חלון קטן, והוא פתוח לחצר חבירו, אין לה חזקה – ורשאי בעל החצר לבנות כנגד חלון זה ולסתמו, ואין בעל החלון יכול לטעון שכבר החזיק בו, שכן בעל החצר אומר לו: לא הרשיתי לך לפתוח חלון אלא מפני שלא היה לי בו חזקה, אבל עכשיו אין אני מסכים להחזיק כותל בנייני מחמת חלון זה; ודווקא כשהיה החלון למעלה מארבע אמות, אבל אם היה למטה מארבע אמות יש לו חזקה, ולצורית יש לה חזקה – אבל לחלון צורי, שהוא גדול, יש לו חזקה, שהואיל ויש כאן היק ראייה, וידע בעל החצר בנוק ולא מחה, הרי זו חזקה, ואין בעל החצר רשאי לבנות כנגדו. איזו היא חלון המצרי? כל שאין ראשו של אדם יכול לפגם לתוכה – בגמרא מבואר, שמדובר כאן בחלון שנעשה לאיוורור או לשמור דרכו גן או פרדס, אבל אם נעשה לאורה, אפילו הוא קטן מאד, יש לו חזקה, ואין בעל החצר יכול לבנות כנגדו ולסתמו. רבי יהודה אומר: אם יש לה מלבן – אם יש לחלון מסגרת של עץ, אף על פי שאין ראשו של אדם יכול לפגם לתוכה, הרי זו חזקה – שהואיל ועשה בחלון בנין של קבע, ובעל החצר ראה ולא מחה, לפיכך הרי זו חזקה. ואין הלכה כרבי יהודה. הויז – קורה או אבן הבולטת מתוך הכותל של ראובן ויוצאת לחצר של שמעון, ויכול ראובן להשתמש בה, כגון לתלות בה חפציו, עד טפח – אם גודל הויז מטפח ומעלה, יש לו חזקה – יש לראובן חזקה עליו, ואין שמעון (בעל החצר) יכול לבנות כנגדו ולבטל תשמישו, ויכול למחות – כשכא ראובן להוציא זיו מביתו בתחילה, יכול שמעון למחות בו שלא יוציאנו. פחות מטפח – ואם הויז הוא פחות מטפח, ונמצא שאין בו תשמיש קבוע, אין לו חזקה – שיכול שמעון לטעון שלא חשש למחות על זיו קטן כזה, ורשאי הוא לבנות כנגד הויז ולסתמו; ואינו יכול למחות – וכשכא ראובן להוציא זיו קטן כזה בתחילה, אין שמעון יכול למחות בו, שהרי אינו גורם לו כל נזק (דעת רב יהודה בגמרא; ברטנורא).

באור משנה ז

משנתנו תורת לודן בדברים שיש בהם משום חזק ראייה.

לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השתפין – כלומר אפילו לחצר

שהיה מגדל שם תרנגולים, או שהיה מעמיד שם תנור וכיריים וריחיים וכיוצא בזה, אף על פי שהעמיד שם מחיצה, אינה חזקה, אלא אם כן השתמש באחד מהדברים הללו בחצר שלוש שנים (רמב"ם ה"ל שנינים ה, ה; ה"ל סוען וסנען יב, יז).

באור משנה ו

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת והיא מוסיפה ללמד שאם השתמש אדם בחצרו של חבירו על ידי דבר קבוע, יש לו חזקה, ואם השתמש על ידי דבר שאינו קבוע אין לו חזקה. ונחלקו המפרשים בענין ה"חזקה" שבמשנתנו: יש מפרשים שכונת המשנה ל"חזקה שלוש שנים", היינו לחזקה שיש עמה טענה, כמו שבארנו במשנה הקודמת (רמב"ם ט"ו) ויש מפרשים שמדובר כאן (וכן במשנה הקודמת) בחזקה אלתה, כלומר שכיון שבעל החצר רואה את חבירו משתמש בשלו ואינו מוחה בו, יש לחבירו חזקה אלתה, שיכול הוא לטעון, שבעל החצר מחל לו על שימוש זה (דעת הגאונים. מובאת בטור סימן קנג).

המרוב – צינור קטן שנתנים בקצה הצינור הגדול, המשוך למטה מן הגג לאורך הכותל ("חומתיה"). כדי להרחיק את קילוח המים מן הכותל, אין לו חזקה – אם היה מקלח מים לתוך חצר חבירו, רשאי בעל החצר לכונן אותו, שיהא מקלח לצד אחר בתוך חצרו, ואין לו חזקה המרוב יכול לעכב עליו, שהרי אינו מפסידו כלום בזה, ואין לו חזקה לטעון, שיהא מקלח דווקא לצד זה, ויש למקומו חזקה – אבל יש חזקה לבעל המרוב על מקום המרוב, שאם בעל החצר בא לסלק את המרוב לגמרי, שלא יקלחו המים לחצרו, אינו יכול לעשות כן, מאחר שיש לו חזקה שיהיו מימי גגו קולחים דרך אותו מרוב לתוך חצרו (גמרא). ויש מפרשים (ס"ט) אין לו חזקה – שאם היה ארוך רשאי בעל החצר לקצרו; ואחרים מפרשים: שאם רצה בעל החצר לבנות תחת המרוב, אין בעל המרוב יכול לעכב עליו. המזחילה – היינו הצינור המשוך למטה מן הגג לאורך כל הכותל (כמו שכבר בארנו לעיל). יש לה חזקה – שהואיל והמזחילה דבר קבוע הוא, בעל החצר מקפיד על כך, וכיון שלא מחה, יש לבעל המזחילה חזקה עליה. סלם המצרי – שהוא קטן, אם העמידו אדם בחצר חבירו כדי לעלות לגגו או לשוכבו, אין לו חזקה – לפי שאינו קבוע, ואין בעל החצר מקפיד עליו, הלכך לא חשש למחות; ולצורי – ולסולם צורי, שהוא גדול וקבוע במקומו, יש לו חזקה – שעל סולם כזה

על גבי ביתו – לא יפתחנה לחצר השתפין; אלא אם רצה, בונה את החדר לפניו מביתו, ובונה עליה על גבי ביתו ופותחה לתוך ביתו. לא יפתח אדם לחצר השתפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון. היה קטן – לא יעשנו גדול. אחד – לא יעשנו שנים. אבל פותח הוא לרשות הרבים פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון. היה קטן – עושה אותו גדול. אחד – עושה אותו שנים.

ח אין עושין חלל תחת רשות הרבים, בורות שיחין ומערות. רבי אליעזר מתיר, כדי שתהא עגלה מהלכת ומעונה אכנים. אין מוציאין זיון וגזוזטראות לרשות הרבים, אלא אם רצה פונם לתוך שלו ומוציא. לקח חצר ובה זיון וגזוזטראות – הרי זו בחזקתה.

פירוש ברטנורה

לא יפתח לו פתח לחצר זו. שמרבה עליהם דריסת הרגל מדיירי אותו בית: בונה חדר לפניו מביתו. שאינו מוסיף כלום אלא חולק ביתו לשנים. דבלאו הכי יכול למלאות ביתו דירון אם ירצה: פתח כנגד פתח. דאמר קרא (במדבר כ"ד) וישא בלעם את עינו וירא את ישראל שוכן לשכמו. מה ראה, ראה שלא היו פתוחין מכוונים זה כנגד זה: קטן לא יעשנו גדול. דאמר ליה בפתחא וטא מצינא לאצטנועי מיך, בפתחא רבא לא מצינא לאצטנועי מיך: אחד לא יעשנו שנים. דאמר ליה בחד פתחא מצינא לאצטנועי, בתרי פתחי לא מצינא לאצטנועי: אבל פותח הוא לרשות הרבים. דאמר ליה, סוף סוף קא בעית לאצטנועי מכני רשות הרבים:

ח אין עושין חלל תחת רשות הרבים. אפילו קביל עליה כל הויקא דאתי מחמתיה. שאין בני אדם רוצים [ליוק ולירד לדין] לדון על עסק ממונם: רבי אליעזר מתיר. ובלבד שיכסנו בחוץ כדי שתהא עגלה מהלכת עליו טעונה אבנים. ולא חיישנן שמא לימים יתקלקל הכיסוי. ואין הלכה כרבי אליעזר: זיון, הריסים קטנים; גזוזטראות, קורות גדולות. שמא יכשלו בהן בני רשות הרבים: פונם לתוך שלו. שמכנסים בקרקע שלו כשיעור הוצאת הזיון ומוציא: הרי זו בחזקתה. דמענין ללוקח ואמרין שמא זה שמכרה לו כנס בתוך שלו:

משניות מבוארות – קהתי

שהוא שותף בה, כל שכן שלא יפתח לחצר חברו, משום היוק ראייה. לקח בית בקצר אחרת – אם אחד משותפי החצר קנה בית בחצר אחרת הסמוכה לחצר זו, לא יפתחנו לחצר השתפין – לא יפתח בו פתח לחצר זו שהוא שותף בה, מפני שהוא מרבה על בני החצר דיירים (רשב"ם), שדיירי אותו הבית יהיו נכנסים ויוצאים דרך שם. פנה עליה על גבי ביתו – שבחצר השותפין, לא יפתחנה לחצר השתפין – מהטעם האמור לעיל, שמוסיף דיירים בחצר, ומרבה על בני החצר דריסת הרגל; אלא אם רצה, בונה את החדר לפניו מביתו – שבחצר השותפים, ובונה – או שהוא בונה עליה על גבי ביתו – שבחצר השותפין, ופותחה לתוך ביתו – במפרשים מבואר (לפי הגמרא), שאין כוונת המשנה שרשאי הוא להוסיף בנין חדש מאחורי ביתו או על גביו, אלא הכוונה היא שיכול הוא לבנות מחיצה בביתו ולחלקו לשניים, או לבנות תיקרה בחצי גובה ביתו ולהוסיף בו עלייה, שכן רשאי הוא להשכיר את ביתו לאכסנאים ולדיירים הרבה, ואין בני החצר יכולים לעכב עליו (רשב"ם; ברטנורה) ויש סוברים, שאף דיירים אינו רשאי להוסיף, אף על פי שאינו מוסיף בנין חדש, ולא שנו שרשאי לחלק את ביתו אלא בשביל לעשות אוצר (הרמ"ה). ויש מפרשים, שאמנם כוונת המשנה היא, שרשאי הוא לבנות חדר מאחורי ביתו או לבנות עלייה על גבי ביתו, ובלבד שלא יפתח שם פתח לחצר אלא לתוך ביתו, שכל שפתח לתוך ביתו אינו עשוי להרבות שם דיירים מאחר שאין להם מעבר אלא דרך ביתו (הר"ף; רמב"ם הל' שכנים ה, ח; עיין מגיד משנה שם; ועיין טור חושן משפט קנד).

באור משנה ח

אגב המשנה הקודמת מוסיפה משנתנו ללמד, שאסור לעשות ברשות הרבים דברים העלולים להזיק את העוברים שם. אין עושין – אין אדם רשאי לעשות – חלל תחת רשות הרבים, כגון בורות שיחין ומערות – שחופר אותם ברשותו ומוסיף לעשות את המשך חללם תחת רשות הרבים, או שחופרם ברשות הרבים ומכסה אותם; ומבואר במפרשים: אפילו קיבל עליו כל נזק שיבוא מחמתם, אינו רשאי לעשות כן, שאין בני אדם רוצים להינזק ולרדת עמו לדין על עסקי ממונם. רבי אליעזר מתיר – לעשות חלל תחת רשות הרבים, ובלבד שיעשה לו כיסוי חזק, כדי שתהא עגלה מהלכת ומעונה אכנים – עד שעגלה טעונה אבנים תהא יכולה להלך עליו. ברם, חכמים סוברים, שבמשך הזמן עלול הכיסוי להתקלקל, והעובר שם לא יתן דעתו על כך ויפול וינזק. והלכה כחכמים. אין מוציאין זיון וגזוזטראות – קורות או בניינים היוצאים מן הכותל, לרשות הרבים – שלא יכשלו בהם בני רשות הרבים, אלא אם רצה – להוציא זיו או גזוזטרא, פונם לתוך שלו – מכניס את הכותל לתוך גבולו כשיעור הוצאת הזיו או הגזוזטרא, ומוציא – ואין אומרים, שלא יחא רשאי לעשות כן, לפי שלפעמים עלולים בני רשות הרבים להידחק לשם ולהינזק, שהואיל והוא מוציא אותם בתוך רשותו, על הרבים להיזהר ולהרחיק עצמם משם (תוספות יום טוב). לקח חצר – אם קנה אדם חצר, ובה זיון וגזוזטראות – היוצאים לרשות הרבים, הרי זו בחזקתה – כמו שהיתה החצר תחילה, ורשאי הלוקח לקיים את הזיונים והגזוזטראות, שאנו טוענים לו ואומרים, שזה שמכרה לו מן הסתם הכניסם לתוך שלו.

באור משנה א

פרק זה דן במי שמוכר נכסים מוסיימים, מה הם הדברים הטפלים לנכסים הללו ונכללים עמהם במכירתם, ומה לא נכלל עמהם. המוכר את הבית – סתם, ולא פירש מה נכלל עם הבית, לא מוכר

הוא שותף בה, כל שכן שלא יפתח לחצר חברו, משום היוק ראייה. לקח בית בקצר אחרת – אם אחד משותפי החצר קנה בית בחצר אחרת הסמוכה לחצר זו, לא יפתחנו לחצר השתפין – לא יפתח בו פתח לחצר זו שהוא שותף בה, מפני שהוא מרבה על בני החצר דיירים (רשב"ם), שדיירי אותו הבית יהיו נכנסים ויוצאים דרך שם. פנה עליה על גבי ביתו – שבחצר השותפין, לא יפתחנה לחצר השתפין – מהטעם האמור לעיל, שמוסיף דיירים בחצר, ומרבה על בני החצר דריסת הרגל; אלא אם רצה, בונה את החדר לפניו מביתו – שבחצר השותפים, ובונה – או שהוא בונה עליה על גבי ביתו – שבחצר השותפין, ופותחה לתוך ביתו – במפרשים מבואר (לפי הגמרא), שאין כוונת המשנה שרשאי הוא להוסיף בנין חדש מאחורי ביתו או על גביו, אלא הכוונה היא שיכול הוא לבנות מחיצה בביתו ולחלקו לשניים, או לבנות תיקרה בחצי גובה ביתו ולהוסיף בו עלייה, שכן רשאי הוא להשכיר את ביתו לאכסנאים ולדיירים הרבה, ואין בני החצר יכולים לעכב עליו (רשב"ם; ברטנורה) ויש סוברים, שאף דיירים אינו רשאי להוסיף, אף על פי שאינו מוסיף בנין חדש, ולא שנו שרשאי לחלק את ביתו אלא בשביל לעשות אוצר (הרמ"ה). ויש מפרשים, שאמנם כוונת המשנה היא, שרשאי הוא לבנות חדר מאחורי ביתו או לבנות עלייה על גבי ביתו, ובלבד שלא יפתח שם פתח לחצר אלא לתוך ביתו, שכל שפתח לתוך ביתו אינו עשוי להרבות שם דיירים מאחר שאין להם מעבר אלא דרך ביתו (הר"ף; רמב"ם הל' שכנים ה, ח; עיין מגיד משנה שם; ועיין טור חושן משפט קנד). לא יפתח אדם לחצר השתפין – אפילו במקום שיש לו חזקה (רשב"ם). פתח כנגד פתח – של חברו, וחלון כנגד חלון – שלא יוכל להציץ לבית חברו (רמב"ם). בגמרא למדים זה ממה שנאמר (במדב כד, ב): "וישא בלעם את עינו וירא את ישראל שוכן לשכבו" – מה ראה? ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה לזה, אמר: ראויים הללו שתשרה עליהם שכניה. ובשיעור ההרחקה מפרש הרשב"ם, שאינו צריך להרחיק אלא משהו זה מכנגד זה (עיין תוספות יום טוב). היה קטן – פתחו או חלונו, לא יעשנו גדול – שיכול חברו לומר: כשהפתח או החלון קטן יכולני להצניע את עצמי מראייתך, אבל אם תעשנו גדול לא אוכל להצניע את עצמי ממך (גמרא). אחד – היה לו פתח או חלון אחד, לא יעשנו שנים – ואפילו תהא מידת השניים כמידת האחד, שבשניים קשה יותר לחברו להיזהר מראייתו (גמרא). אבל פותח הוא לרשות הרבים – רשאי אדם לפתוח לרשות הרבים, פתח כנגד פתח – של חברו, וחלון כנגד

פ ר ק ר ב י ע י

א המוכר את הבית – לא מכר את היציע, ואף על פי שהיא פתוחה לתוכו; ולא את החדר שלפנים ממנו; ולא את הנג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשירה טפחים. רבי יהודה אומר: אם יש לו צורת פתח, אף על פי שאינו גבוה עשירה טפחים – אינו מכור.

ב לא את הבור ולא את הדות, אף על פי שכתב לו: עמקא ורומא. וצריך לקח לו דרך; דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אינו צריך לקח לו דרך. ומודה רבי עקיבא, בזמן שאמר לו: חוץ מאלו, שאינו צריך לקח לו דרך. מכרן לאחר – רבי עקיבא אומר: אינו צריך לקח לו דרך. וחכמים אומרים: צריך לקח לו דרך.

ג המוכר את הבית – מכר את הדלת, אבל לא את המפתח; מכר את המכתשת הקבועה, אבל לא את פירוש ברטנורא

ד המוכר את הבית. היציע. כמין חדר שעושים סביבות כותלי הבית מבחוץ, כמו שהיה במקדש דכתיב (מלכים א ו) והיציע התחנתה. ויש שעושים אותה בעובי הכותל. ואף על פי שפתוח לבית ותשמישו בתוכו, אפילו הכי אינו מכור. והוא דהוי ארבע אמות. אבל אי לא הוא ארבע אמות, לא חשיב, ונמכר עם הבית: ולא את החדר שלפנים. מן הבית. ואף על פי שהוא פתוח לבית ודריסתו עליו: בזמן שיש לו מעקה גבוה עשירה. חשוב בפני עצמו ולא כמל לגבי בית: רבי יהודה אומר וכו'. ואין הלכה כרבי יהודה:

ה בור. חפירה בקרקע: דות. בנין של אבנים על גבי קרקע עשוי כעין בור: אף על פי שכתב לו עומקא ורומא. לא קנה בור ודות, הואיל ותשמישן חלוק מן הבית, שאין עשוין אלא לשאוב מים. עד שיכתוב לו מארעית תהומא עד רום רקיעא: וצריך. המוכר: ליקח לו דרך. מן הלוקח, לילך לבור ודות. דמוכר בעין יפה הוא מוכר ולא שייך לעצמו כלום: וחכמים אומרים אינו צריך. דמכרי מוכר בעין רעה הוא מוכר, וכשמכר הבית שייך לעצמו דרך שילך לבור ולדות: בזמן שאמר חוץ מאלו. חוץ מבור ודות, דתנאי שלא לצורך הוא ולא מפניו דרך קאתי: מכרן לאחר. מכר הבור ודות לאחר, ושירי הבית לעצמו: רבי עקיבא אומר אין הלוקח צריך ליקח ממנו דרך. דמוכר בעין יפה מוכר, וכשמכר לו הבור והדות, דרך נמי מכר לו. והלכה כרבי עקיבא:

ו המוכר את הבית. סתם: מכר את הדלת. שכל תשמישי הבית הקבועים בו בכלל הבית הם: אבל לא את המפתח. דמדדי דמיטלטל הוא: המכתשת. הקבועה בקרקע: האיציטרובל. עגול של עץ שעליו מעמידים הרחים. וקבוע הוא: הקלת. אפרכסת שעושים סביב לרחים לקבל הקמח הנטחן שלא יפול

משניות מבוארות – קהתי

לו – בשטר המכירה עמקא ורומא – שהוא מוכר לו את "העומק והרום" של הבית, מכל מקום לא מכר בור ודות, מפני שאלו אינם בכלל הבית, שעשויים הם לשימוש בפני עצמם, לכנס בהם מים, אלא אם כן כתב לו: "מקרקע התהום ועד רום הרקיע". וצריך – המוכר, לקח לו דרך – מן הלוקח בדמים, כדי לילך אל הבור והדות ששייר לעצמו; דברי רבי עקיבא – שסובר רבי עקיבא: מוכר בעין יפה מוכר, ולא שייך לעצמו דרך. ונחכמים אומרים: אינו צריך לקח לו דרך – לקנות לו דרך מן הלוקח אל הבור והדות, שסוברים חכמים: מוכר בעין רעה הוא מוכר, וכשמכר את הבית שייך לעצמו דרך אל הבור והדות שלו. ומודה רבי עקיבא, בזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: חוץ מאלו – מבור ודות, שהתנה בפירוש שאינו מוכר לו את אלו, שאינו צריך לקח לו דרך – לפי שתנאי זה שלא לצורך הוא, שהרי בור ודות אינם בכלל בית, כמו ששינונו לעיל, אלא שבה הוא בתנאו להוסיף לעצמו דרך אל הבור והדות, הלכך אינו צריך לקנות דרך מן הלוקח. מכרן לאחר – מכר את הבור והדות לאחר ושייר לעצמו את הבית, רבי עקיבא אומר: אינו צריך לקח לו דרך – אין הלוקח צריך לקנות לו דרך אל הבור והדות, שכל המוכר בעין יפה מוכר, וכשמכר לו את הבור והדות בודאי מכר לו גם דרך. ונחכמים אומרים: צריך לקח לו דרך – שכן מוכר בעין רעה מוכר, כמו שבארנו לעיל. והלכה כרבי עקיבא.

ב א ו ר מ ש נ ה ג

משנתנו מוסיפה ללמד במוכר את הבית סתם, שכל תשמישי הבית הקבועים בו בכלל הבית הם ומכורים עמו, אבל תשמישי בית המיטלטלים אינם מכורים עמו. המוכר את הבית – סתם, מכר את הדלת – שקבועה היא בבית, אבל לא את המפתח – שדבר המיטלטל הוא; מכר את המכתשת הקבועה – שמחוברת לקרקע, אבל לא את המיטלטל – את המכתשת המיטלטלת; מכר את האיציטרובל – החלק התחתון של הריחיים, שהוא קבוע, ואין מזיזים אותו ממקומו, אבל לא את הקלת – האפרכסת ששופכים לתוכה את התבואה כדי לטחנה, ויש מפרשים: האפרכסת שיורד לתוכה הקמח הנטחן (ברטנורא; יתפארת ישואלי); ולא מכרה עם הבית לפי שמיטלטלת היא; ולא את התנור

את היציע – שסביבות הבית (דמבטם), ואף על פי שהיא פתוחה לתוכו – שפתח היציע פתוח לבית, מכל מקום לא נכלל במכירתו. במה דברים אמורים? כשהיה רוחב היציע ארבע אמות או יותר, שהוא מקום חשוב בפני עצמו, אבל פחות מארבע אמות הרי הוא בכלל הבית (גמרא); בגמרא נחלקו בענין "יציע", מה פירושה: יש אומרים, שהיא כמו עלייה שעל גבי הבית הפתוחה לתוכו כארובה במעייבת הבית, עשויה כחלון בנג הבית, ואינה עשויה לדירה אלא להניח שם חפצים; ויש אומרים, שזהו חדר שעושים סביבות כותלי הבית מבחוץ, ויש שעושים כן בתוך עוביו של כותל; וזהו שבארנו למעלה (דענות הרמב"ם): היציע – שסביבות הבית. ויש מפרשים המחלוקת של האמוראים בדרכים אחרות (עיי' רשב"ם ושיטה מקובצת). ולא את החדר שלפנים ממנו – המוכר את הבית לא מכר את החדר שלפנים מן הבית, היינו חדר שמאחורי הבית המשמש למחסן או למלתחא; ואף על פי שהוא פתוח לתוך הבית, מכל מקום אינו בכלל הבית, שכן בית אינו כולל אלא מה שעשוי לדירה, וזה אינו משמש אלא להניח שם מיטלטליו וחפציו; יש מפרשים, ששונה דין החדר מדין היציע, שאפילו אין בו ארבע אמות, אינו נכלל עם הבית (דמבטם); ויש סוברים, שהחדר דינו כדין היציע, שאם אין בו ארבע אמות, הריהו נכלל עם הבית (סוד חושן משפט סי' ריד); ולא את הנג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשירה טפחים – והגג רחב ארבע אמות (דמבטם), שבכגון זה חשוב הוא בפני עצמו ואינו כמל אגב הבית. רבי יהודה אומר: אם יש לו – לגג, צורת פתח – בכניסה, אף על פי שאינו גבוה עשירה טפחים – שאין לו מעקה גבוה עשירה טפחים, אינו מכור – אין הגג מכור עם הבית. ואין הלכה כרבי יהודה.

ב א ו ר מ ש נ ה ב

משנה זו היא המשך המשנה הקודמת, והיא מוסיפה ללמד מה לא נכלל במכר הבית. המוכר את הבית. לא מכר לא את הבור ולא את הדות – בור היינו חפירה באדמה בלא היקף בנין; דות היינו בור כעין מרתף, שקירותיו סביב בנויים אבן או מלט (דמבטם); ויש מפרשים: דות – מקום מוקף מחיצות על גבי הקרקע (דש"י; דמבטם; ברטנורא), אף על פי שכתב

המטלטלת; מכר את האצטרובל, אבל לא את הקלת; ולא את התנור ולא את הפירים. בזמן שאמר לו: הוא וכל מה שבתוכו – הרי פלן מכורין.

ד המוכר את החצר – מכר פתים, בורות, שיחין ומערות, אבל לא את המטלטלין. בזמן שאמר לו: הוא וכל מה שבתוכה – הרי פלן מכורין. בין פך ובין פך – לא מכר לא את המרחץ ולא את בית הבד שבתוכה. רבי אליעזר אומר: המוכר את החצר – לא מכר אלא אוירה של חצר.

ה המוכר את בית הבד – מכר את הים ואת הממל ואת הבתולות, אבל לא מכר את העכרין ואת הגלגל ואת הקורה. ובזמן שאמר לו: הוא וכל מה שבתוכו – הרי פלן מכורין. רבי אליעזר אומר: המוכר את בית הבד – מכר את הקורה.

ו המוכר את המרחץ – לא מכר את הנסרים, ואת הספסלים, ואת הוילאות. בזמן שאמר לו: הוא וכל מה שבתוכה – הרי פלן מכורין. בין פך ובין פך – לא מכר לא את המגורות של מים ולא את האוצרות של עצים. פירוש ברטנורא

לארץ. ומטלטל הוא: ולא את התנור ולא את הכירים. דמיטלטלים הם. ואית ספרים הגרסי, מכר תנור מכר כירים. ומיירי בקבועים ומחוברים בקרקע: הרי כולם מכורים. כל הני תשמישי דביתא. אבל שאר מאני תשמישתי אינם מכורים. אפילו אמר וכל מה שבתוכה, לא רבה אלא תשמישים המיוחדים לבית כגון מפתח וקלת וכיוצא בהן;

ד מכר את הבתים. הפתוחים לחצר: ובורות שיחין ומערות. שבתוך הבתים. ואע"ג דהמוכר בית לא מכר בור שיח ומערה, לגבי חצר מיהא כמלים הן: בין כך ובין כך. אפילו אמר כל מה שבתוכה: לא מכר את המרחץ וכו'. רבי אליעזר אומר וכו'. ואין הלכה כר' אליעזר:

ה מכר את הים. האבן שנתנים בתוכה היותם בשעת טחינתן: הממל. הרכב העליונה שבה מפרכים היותם: הבתולות. כלונסות של ארז שמעמידן בהם קורות בית הבד: עכירין. נסרים כבדים שנותנים על האמתחות ששמים בהם היותם הכתושים כדי לכבשן: הגלגל. שמגלגל האבן ומכבד על היותם הכתושים להוציא שמן;

ו הנסרים. לוחות שמשמין עליהם הבגדים: הספסלים. שיושבים עליהם. ויש גורסים ספלים, שנותנים בהם מים לרחוץ: וילאות. מסך כנגד הפתח. פירוש אחר, אלונטיה שמסתפנין בה. וי"א סיגר שמכסין בו הערה כשיושבין במרחץ: מגורות של מים. בריכות השפכות מים למרחץ: אוצרות של עצים. שמחמין בו המרחץ:

משניות מבוארות – קהתי

של ארז שמעמידים בהן את הקורה של בית הבד; וכל אלו קבועים הם שם, הלכך נכללים במכירת בית הבד (ושב"ט). אבל לא מכר את העכירין – קרשים שנותנים על היותם הכתושים, ומורידים עליהם את הקורה כדי לכבשם, ואת הגלגל – שמגלגלים בו את הקורה להעלותה ולהורידה, ואת הקורה – שטוענים על היותם לכבשם ולסחוט את שמנם; כל אלו מיטלטלים הם, ואינם מכורים בכלל בית הבד. ובזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: הוא וכל מה שבתוכו – המוכר לו את בית הבד וכל מה שבתוכו, הרי פלן מכורין – כל תשמישי בית הבד מכורים עמו. רבי אליעזר אומר: המוכר את בית הבד, מכר את הקורה – שהיא עיקר בית הבד (גמרא; ושב"ט). ואין הלכה כרבי אליעזר.

באור משנה ו

משנתנו באה ללמד במוכר בית המרחץ, מה נכלל בו ומה לא נכלל בו. המוכר את המרחץ, לא מכר את הנסרים – לוחות עץ הנתונים על גבי קרקע המרחץ, שלא יכוו רגלי הרוחצים מחום הקרקע או שלא יתלכלכו רגליהם (ושב"ט; המאירי); ויש מפרשים: מדפים שמניחים עליהם את הבגדים (דמ"ט; ברטנורא), ואת הספסלים – שיושבים עליהם במרחץ; ויש גורסים: ואת הספסלים – שנותנים בהם מים לרחיצה, ואת הוילאות – היולונות; פירוש אחר: המגבות (ושב"ט); כל אלו תשמישים המיטלטלים הם, הלכך אינם מכורים בכלל מרחץ. בזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: הוא וכל מה שבתוכה – המוכר לו את בית המרחץ וכל מה שבתוכו, הרי פלן מכורין – אף כל תשמישיו המיטלטלים. בין פך ובין פך – אפילו אמר לו: הוא וכל מה שבתוכו, לא מכר – בכלל המרחץ, לא את המגורות של מים – בריכות המספקות מים למרחץ, ולא את האוצרות של עצים – שמכונסים בהם עצים לחמם בהם את המרחץ; והטעם: לפי שאין אלו תשמישים המיוחדים למרחץ כמו אלו שנימנו לעיל (ושב"ט). בגמרא מובאת ברייתא, שאם אמר לו: בית המרחץ וכל תשמישיו אני מוכר לך, כולן מכורין, אפילו בריכות המים ואוצרות העצים.

ולא את הפירים – שמיטלטלים הם; ויש ספרים הגורסים: מוכר תנור מוכר כירים. ולפי גירסה זו המדובר הוא בתנור ובכיריים הקבועים ומחוברים בקרקע. בזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: הוא וכל מה שבתוכו – שמוכר לו את הבית וכל מה שבתוכו, הרי פלן מכורין – כל תשמישי הבית הללו, שנימנו במשנתנו, בין הקבועים ובין המיטלטלים, מכורים עם הבית, לפי שכל אלו מיוחדים לבית.

באור משנה ד

משנתנו דנה במוכר את החצר סתם, מה הם הדברים המכורים עמה.

המוכר את החצר – סתם, מכר פתים – הפתוחים לחצר, בורות, שיחין ומערות – שבתוכה, אבל לא את המטלטלין – תשמישי הבית שאינם קבועים בקרקע, והיינו כל אלו שנימנו במשנה הקודמת שאינם מכורים בכלל בית, וכל שכן שאר מיטלטלים שאינם בכלל תשמישי הבית (ושב"ט). בזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: הוא וכל מה שבתוכה – שמוכר לו את החצר וכל מה שבתוכה, הרי פלן מכורין – כל תשמישי הבית, אפילו המיטלטלים, מכורים עם החצר, חוץ מדברי מאכל. בין פך ובין פך – אפילו אמר לו: הוא וכל מה שבתוכה. לא מכר – עם החצר, לא את המרחץ ולא את בית הבד – שסוחטים בו יתים לשמן, שבתוכה – שבתוך החצר, לפי שאינם בכלל חצר ואינם כלולים ב"כל מה שבתוכה", שאין דרך רוב החצרות שיהיו בהן מרחץ ובית הבד ("נימוקי יוסף"; המאירי). רבי אליעזר אומר: המוכר את החצר – סתם, לא מכר אלא אוירה של חצר – את השטח הפנוי שבחצר, אבל לא את הבתים והבורות שבתוכה. ואין הלכה כרבי אליעזר.

באור משנה ה

משנתנו דנה במוכר בית הבד, היינו מקום סוחטים בו יתים לשמן, מה נכלל במכר זה, ומה לא נכלל. המוכר את בית הבד, מכר את הים – והוא כלי עגול שהשמן יורד לתוכו (י"ד דמ"ה); ויש מפרשים: אבן גדולה שעוצרים בה את היותם (דמ"ט; ברטנורא), ואת הממל – אבן נקובה שמכניסים בה עץ ומפרכים בה את היותם (דמ"ט); ואת הבתולות – כלונסאות

ביאור עם "שפה ברורה – עוז והדר"

רש"י

מיישבת הגמרא: **לְעוֹלָם** רבי מאיר **בְּרַבִּי יוֹסִי סְבִירָא** לִיהָ שפּתח הפרוכת היה בצפון, והיה לו ללכת בצד צפון של ההיכל. **וְאָמַר לָךְ** רבי מאיר הטעם שמהלך בין השולחן למזבח ולא בין השולחן לכותל הצפוני, משום שעשרת השולחנות שעשה שלמה היו מונחים בהיכל בשתי שורות של חמשה חמשה שולחנות, ולרוחבו של ההיכל בין **צָפוֹן וְדָרוֹם** היו ארכם של השולחנות **מוֹנְחִין**, ורוחב ההיכל מצפון לדרום הוא עשרים אמה, והשולחנות ארכם שתי אמות, נמצא שאורך חמשה שולחנות הוא עשר אמות, והיו מונחים בעשר אמות הצפוניים שבהיכל, **וּמִפְסָקָא לִיהָ שְׁלֶחֶן** - ושתי שורות השולחנות הללו מפסיקות את הדרך, **וְלֹא מִתְעַיֵּיל לִיהָ** - ואינו יכול להכנס בין השולחן לכותל הצפוני, כיון שהיו צמודים לכותל, ולכן אמר רבי מאיר שהכהן היה מהלך בין השולחן למזבח שעמד במרכזו של ההיכל.

ישוב נוסף: **וְאִיבְעִית אִימָא, לְעוֹלָם** סובר רבי מאיר שהעשרה שולחנות בין **מִזְרַח וּמַעֲרָב** היו **מוֹנְחִין** לאורך ההיכל, והכהן היה יכול לעבור בין השולחנות לכותל הצפוני, **וּמִשׁוּם** כבוד **שְׂכִינְתָהּ** ששורה בקודש הקדשים, **לָאוּ אוֹרְחָא אֶרְעָא** - אין זה דרך ארץ

דף נב עמוד א. **לְמִיעַל לְהַרְיָא** - לילך בדרך ישרה מול פתח קודש הקדשים, שאם הכהן הולך לצד הכותל הצפוני, נמצא שבכל הדרך שהולך רואה הוא את קודש הקדשים דרך הפתח שבצפון, ואין זה דרך ארץ שיהיו עיניו ניזונות מבית קדשי הקדשים, ולכן הלך בין השולחן למזבח, ולא מול פתח הפרוכת. **וְרַבִּי יוֹסִי** שסובר בין השולחן לכותל הצפוני היה מהלך ואינו חושש לטענת רבי מאיר שאין זו דרך ארץ, **אָמַר לָךְ** הטעם, כי **חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא הֶצְרִיכֶן הַכְּתוּב לְשַׁלִּיחַ** - התורה לא הצריכה אותם למנות שליח שיתפלל עליהם, אלא כל אחד ואחד מתפלל על עצמו. ולכן חביב הוא הכהן גדול שהוא השליח של בני ישראל לעשות את העבודה, ויכול להכנס באופן גלוי. עתה מקשה הגמרא על שיטת רבי יהודה שסובר ששתי פרוכות היו, והכהן פוגע תחילה בפתח שבדרום, ולכן היה מהלך בין השולחן למנורה: **וְרַבִּי יְהוּדָה נִמְי נִיעוּל** - שיכנס **בֵּין מְנוֹרָה לְכוֹתֵל** שבצד דרום, כיון שצריך להגיע לפתח שבדרום, עדיף ללכת בין המנורה לכותל שסמוך יותר לפתח שבדרום. מתרצת הגמרא: אם היה הולך בין המנורה לכותל, **מִשְׁחָרֵי מְאֵנִיהָ** - בגדיו היו משחירים מעשן המנורה שהשחיר את הכותל, ונפסלים היו הבגדים לעבודה.

הגמרא מביאה ברייתא בענין קדושת האמה טרקסין שהיתה בבית המקדש הראשון: **אָמַר רַבִּי נְתָן, אִמָּה מְרַקְסִין** - עובי אמה של הכותל ששימש בבית ראשון כמחיצה בין ההיכל ובין קודש הקדשים, **לֹא הִכְרִיעוּ בּוֹ חֲכָמִים אִי בְּלַפְנֵים** - האם הוא שייך לחלקו הפנימי של הבית, וקדושת קודש הקדשים עליו, **אִי בְּלַחוּזִין** - או שמא הוא שייך לחלקו החיצוני של הבית, וקדושת היכל עליו.

שולחנות צפון ודרום מונחין. עשר שולחנות עשה שלמה שנאמר (דה"ב ד) חמש מימין וחמש משמאל ותניא במנחות (צח:) אי אפשר לומר חמש מימין הפתח וחמש משמאל הפתח שאם אתה אומר כן מצינו שולחן בדרום והתורה אמרה והשולחן תתן על צלע צפון (שמות כו) אלא של משה באמצע חמש מימין וחמש משמאלו ופליגי בה תנאי איכא למאן דאמר מזרח ומערב מונחין ואיכא למאן דאמר צפון ודרום מונחין ור"מ סבירא ליה כמאן דאמר צפון ודרום ראשי שולחנות מן הצפון לדרום היו חמש בשורה אחת פונות ראשה של זו לראשה של זו והשולחן אמתים ארכו הרי עשר אמות ועל כרחך צריך היה לסמוך ראש השולחן הצפוני לכותל שאם אתה מושכו להלך מן הכותל נמצא מן השולחן הדרומי מקצתו יושב בדרום שההיכל רחבו עשרים אמה נמצא צפון שלו עשר אמה ואי אפשר להיות כלום מן השולחן בדרום הלכך מפסקי שולחנות את הדרך ולא מתעייל ליה בין שולחן לכותל ואם תאמר אף בין המזבח לשולחן אין דרך שהרי המזבח באמצע ההיכל וראש השולחן הדרומי סמוך למזבח הא אמרן בפרק אמר להם הממונה (לעיל דף לג:) שאין המזבח מכוון כנגד השולחן אלא משוך קימעא כלפי חוץ:

דף נב - א **לְמִיעַל לְהַרְיָא**. לילך אצל הכותל הצפוני כל אורך ההיכל וכל שעה עיניו נוזנות מבית קדשי הקדשים דרך הפריפה שכנגדו: **וְרַבִּי יוֹסִי אָמַר לָךְ חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא הֶצְרִיכֶן הַכְּתוּב לְשַׁלִּיחַ**. אלא כל אחד ואחד מתפלל על עצמו שנאמר אשר ידעון איש נגע לבבו ופרש כפיו אל הבית הוזה (מלכים א ח) הלכך חביב הוא שולחן ליכנס לפומבי:

משחרי מאניה. בגדיו משחירין מעשן המנורה שהשחיר את הכותל: **טַרְקְסִין**. לשון פנים וחוץ הוא כך ראייתי בתלמוד ירושלמי וראיה לדבר חסידים הראשונים היו מכניסין פירותיהן דרך טרקסמון כדי לחייבם במעשר (ברכות דף לה:): למדנו שהטרק לשון כניסת פנים הוא:

61 שנינו במשנה: וכן שְׁתֵּי זוּזוּמָרְאוֹת זו כְּפָנָד זו ונסר רחב ארבעה
 62 טפחים עובר מזו לזו, מערבין שנים ואם רצו מערבים אחד. הגמרא
 63 מביאה שיש אופנים שנסר ארבעה אינו יכול לחבר בין שתי
 64 גזוזטראות: אָמַר רַבָּא, הָא דִּמְרָתָא – הדין האמור במשנה, ששתי
 65 גזוזטראות שנסר שרחב ארבעה טפחים עובר מזו לזו, יכולים
 66 לערב יחד, כשעומדות הגזוזטראות זו כְּפָנָד זו, ששתיהן בולטות
 67 לרשות הרבים במידה שוה, אִין – אמרו דין זה, אבל אם עומדות
 68 הגזוזטראות זו שְׁלָא כְּפָנָד זו, אלא אחת בולטת לרשות הרבים
 69 יותר מחברתה (ציור ב), לֹא אמרו שם שרחב ארבעה עובר
 70 מזו לזו יכולות הן לערב יחד. ושתי גזוזטראות שעומדות זו לְמַעְלָה
 71 מְזוּ, שאחת מהן גבוהה יותר, נְמִי – גם כן אין נסר רחב ארבעה יכול
 72 לצרפם לערב יחד. ודין זה שכשארין הגזוזטראות זו כנגד זו, או
 73 שאחת גבוהה יותר אין נסר רחב ארבעה מצרפם לערב יחד, לֹא
 74 אֶמְרֵן – לא נאמר דין זה, אֶלָּא שֵׁישׁ פִּין זֶה לֹוה – שרחוקות
 75 הגזוזטראות זו מזו שְׁלֹשָׁה טַפְחִים, אֶכְּלֵ אִם אִין בִּין זֶה לֹוה שְׁלֹשָׁה,
 76 שאין הגזוזטראות רחוקות זו מזו שלשה טפחים, אם יש ביניהן נסר
 77 רחב ארבעה טפחים, יכולות לערב יחד, מפני שזוֹזוּמָרְא עֲקוּמָה דִּיא
 78 – שיכולים להחשיב את שתי הגזוזטראות כגזוזטרא אחת עקומה.

משנה

79 המשנה ממשיכה לדון עוד בשתי חצירות סמוכות זו לזו ויש דבר
 80 המפסיק ביניהן, ועוסקת משנה זו כשהדבר המפסיק היה ערימת
 81 תבן, שמלבד הנידון בדין הפסק שבין החצירות לענין אם יכולות
 82 לערב כאחת, יש לדון בו עוד בענין שימוש של בני החצירות
 83 בערימת התבן.

84 מְתַבֵּן – גדיש של תבן שְׁעוּמַד בִּין שְׁתֵּי חֲצִירוֹת לְכָל רוֹחַב
 85 החצירות, והוא נְכוּף עֲשָׂרָה טַפְחִים, הרי הוא נחשב למחיצה
 86 שמפסיקה בין החצירות (ציור ט), וּמְעַרְבִין שְׁנַיִם וְאִין מְעַרְבִין אֶחָד
 87 – ומערבת כל חצר לעצמה כדין שתי חצירות, ואינו יכולות לערב
 88 יחד. ואלו – בני החצר שבצד אחד מְאֻבְּלִין מְכַאן – מניחים
 89 לבהמותיהם לאכול מהמתבן מצד זה, וְאֵלוּ – ובני החצר שבצד
 90 השני, מְאֻבְּלִין מְכַאן – מניחים לבהמותיהם לאכול מהמתבן בצד
 91 החצר שלהם. ואם נִתְמַעַט הַתְּבֵן מְעַשְׂרָה טַפְחִים, בכל רוחב החצר,
 92 או באורך של יותר מעשר אמות, מְעַרְבִין אֶחָד וְאִין מְעַרְבִין שְׁנַיִם –
 93 מערבין שתי החצירות יחד כחצר אחת, ואינם יכולים להיחלק
 94 ולערב כל חצר לעצמה.

גמרא

96 הגמרא מבארת שאסור ליטול בידיים מהמתבן בכדי ליתן לבהמה:
 97 אָמַר רַב הוּנָא, מה ששנינו במשנה שמתור לבני החצירות להאכיל
 98 לבהמות מהמתבן, היינו באופן שמניחים לבהמה ליטול ולאכול,
 99 וּבְלָבָד שְׁלֹא יטול בידו מהמתבן וְיָתֵן לְתוֹךְ קוֹשְׁתוֹ וְיֵאָכְּל לְבַהֲמוֹת,
 100 שיש לחוש שמא יטול הרבה מהמתבן, וימעטנו מעשרה טפחים,
 101 ולא יתן אל לבו וימשיך לטלטל בחצר.

102 לדברי רב הונא מבואר במשנה שיש איסור דרבנן ליטול בידיים מן
 103 המתבן, אך מותר למשוך את הבהמות באפסר ולהוליכם למתבן,
 104 ולא חששו שמא כשיעמיד את הבהמה לאכול, יטול בידו
 105 מהמתבן ויתן לה, ועל כך מקשה הגמרא: וְלֹא קָמִי שָׂרִי – וכי מותר
 106 להוליך את הבהמה ולהעמידה על המתבן, וְהָאֵמַר – והרי אמר רב
 107 הוּנָא אָמַר –(בשם) רַבִּי הִנְיָא, מוּלִיךְ וּמְעַמִּיד אֲדָם אֶת הַבְּהֵמָה עַל
 108 נְבִי עֲשִׁבִים שמוחברים לקרקע בְּשֻׁבָתָהּ, כדי שתאכל מהעשבים,
 109 ולא חששו שיבוא לחלוש עשבים בידו להאכיל לבהמתו,
 110 שדברים האסורים בשבת מדאורייתא, חמורים אצל בני אדם, ולא
 111 יבואו לעבור עליהם, וְאִין מְעַמִּיד אֲדָם אֶת הַבְּהֵמָה עַל נְבִי דְבָרִים
 112 שהם מוֹקְפָה בְּשֻׁבָתָהּ כדי שתאכל מהם, שכיון שאיסור מוקצה אינו
 113 חמור אצל בני אדם, יש לחשוש שיטול בידו מהמוקצה כדי ליתן
 114 לבהמתו. הרי שכל שהוא אסור מדרבנן, חששו שיבוא ליטול
 115 ממנו ביד. מתרצת הגמרא: באמת אף כאן אסור ליטול את
 116 הבהמה ולהעמידה ליד המתבן, ומה שאמרה המשנה אלו
 117 המשך בעמוד קלד

1 אבל אם לֹא בְּיָטְלוּ לתבן או לצרורות, לֹא – אינם בטלים במקומם,
 2 והמקום שהתבן והצרורות נמצאים בחלל הבית אינו נחשב
 3 כסתום. הרי שצרורות אינם בטלים במקום הנחתם אלא אם כן
 4 ביטלם בפירוש, ואיך אמרו במשנה שעפר וצרורות אף בסתם הם
 5 בטלים.

6 מתרצת הגמרא: אָמַר רַב הוּנָא, משנתנו והמשנה באהלות נחלקן
 7 בדין זה, וּמָאן תְּנָא אַהֲלוֹת – והמשנה באהלות בשיטת מי היא,
 8 בשיטת רַבִּי יוֹסִי הִיא, ומשנתנו חולקת על רבי יוסי, וסוברת שעפר
 9 אף כשמניחים אותו סתם הוא מתבטל במקום שהניחו אותו.

10 מקשה הגמרא: אִי – אם נרצה לומר שהמשנה באהלות רַבִּי יוֹסִי
 11 היא, יקשה על כך, דִּיאִפְּכָא שְׁמַעִין לָהּ – ששמענו לרבי יוסי
 12 שהוא סובר שלא כדין המבואר במשנה באהלות, דְּתַנָּא, רַבִּי יוֹסִי
 13 אֹמְרִי, בית שטומאת מת בתוכו, ומלאוהו תְּבֵן, וְאִין הוּא עֲתִיד
 14 לְפָנוּתוֹ, שאנו יודעים שאינו צריך את התבן ואינו עתיד ליטול
 15 אותו משם, אבל לא אמר בפירוש שלא יטלנו משם, הָרִי דִינוּ של
 16 התבן הוּא בְּקִתְּם עֶפֶר – כעפר שאין אנו יודעים אם הוא עתיד
 17 לפנותו או לא, וּבְכָּל הַתְּבֵן, ונחשב החלל שהתבן בו כסתום. ואם
 18 מילא את הבית עֶפֶר, וְיודעים אנו שהוא עֲתִיד לְפָנוּתוֹ, הָרִי דִינוּ
 19 של העפר הוּא בְּקִתְּם תְּבֵן – כתבן שאין אנו יודעים אם הוא עתיד
 20 לפנותו משם או לא, וְלֹא בְּכָּל – ואינו מתבטל במקום שהוא שם,
 21 הרי שסובר רבי יוסי, שעפר שאין אנו יודעים אם הוא עתיד
 22 לפנותו או לא, הוא בטל. מתרצת הגמרא: אֶלָּא, אָמַר רַב אִסִּי, מָאן
 23 תְּנָא עִירְוִיבִין – מיהו התנא של משנתנו שסובר שעפר סתם בטל,
 24 רַבִּי יוֹסִי הִיא, שמבואר בבבביתא, שרבי יוסי סובר שעפר סתם
 25 בטל, והמשנה באהלות חולקת על רבי יוסי בזה.

26 תירוץ נוסף מביאה הגמרא: רַב הוּנָא פְּרִיָּה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, מוּיְמָאָה
 27 אֲשֶׁרֶת קְרָמִית – וכי מקשה אתה על מה שעפר בטל לענין שבת,
 28 ממה שאינו בטל לענין טומאה, הַנַּח אִיסוּר שְׂבַת דִּיאִפְּלוֹ אֲרַבְּנֵי נְמִי
 29 מְכַבְּלֵ אִנְיֵשׁ, כלומר, אין ללמוד ממה שדבר האסור לטלטל
 30 בשבת בטל לענין שבת, שיחשב מבוטל אף לשאר דברים, שהרי
 31 בשבת, אפילו ארנק מלא מעות שודאי דעתו ליטלו משם אחר
 32 השבת, כיון שאסור לטלטלו בשבת, הוא בטל במקום שהוא מונח
 33 שם, וכמו כן עפר כיון שאסור ליטלו בשבת, אף אם אין אנו יודעים
 34 אם דעתו להניחו שם, הוא בטל לענין שבת, אבל תבן, שהוא
 35 מאכל לבהמות, מותר ליטלו משם בשבת, ולכן אינו בטל אלא אם
 36 כן ביטלו.

37 עוד תירוץ מביאה הגמרא: רַב אִשִּׁי אָמַר, בֵּית אֲחֵרִיץ קָא רְמִית –
 38 וכי מקשה אתה על מה שעפר בטל בחריץ, ממה שאינו בטל בבית,
 39 הרי אינו דומה, בְּשֻׁלְמָא חָרִיץ לְמִיִּשְׁמִיָּה קָאִי – שלגבי חריץ מובן
 40 הדבר מדוע עפר בטל שם בסתם, כיון שחריץ עומד להיסתם,
 41 ומשום כך כשהוא נותן שם עפר בסתם, יש לנו לומר שכוונתו
 42 שלא ליטלו, אֶלָּא בֵּית וְכִי לְמִיִּשְׁמִיָּה קָאִי – האם הוא עומד
 43 להיסתם, שנאמר שהנותן שם עפר סתם כוונתו שלא ליטלו,
 44 ומשום כך בבית, כל זמן שלא ביטל את העפר שהוא נותן שם, אינו
 45 בטל.

46 שנינו במשנה: תָּתֵן עֲלֵיו [על החריץ] נָסֵר שֶׁהוּא רַחֵב אַרְבָּעָה טַפְחִים,
 47 מערבים שנים, ואם רצו מערבים אחד. הגמרא מבארת שיש אופן
 48 שאין צריך שיהיה הנסר רחב ארבעה טפחים: אָמַר רַבָּא, לֹא שָׁנוּ
 49 – לא נשנה דין זה, שצריך שיהיה הנסר רחב ארבעה טפחים, אֶלָּא
 50 כְּשֵׁנָתָא אֶת אוּרְךָ הִנְסֵר לְרַחְוֵי שֶׁל הַחַרְיץ, שהנסר עובר על גבי
 51 החריץ משפה לשפה כגשר, אֶכְּלֵ אִם נתן נסר שהוא ארוך ארבעה
 52 טפחים, כשארכו מונח לְאֲרַבֵּי שֶׁל הַחַרְיץ, שנתן את הנסר בתוך
 53 החריץ על גבי יתדות סמוך לשפת החריץ (ציור א), אֶפְּלִיּוֹ אִם
 54 הִנְסֵר רַחֵב כָּל שְׁהוּא, נְמִי – גם כן יכולים הם לערב יחד, שְׁהָרִי
 55 מְיַעֲטוּ הִנְסֵר לְחַרְיץ מְאֻרְבָּעָה טַפְחִים, שמתחילה היה החריץ רחב
 56 ארבעה טפחים, וכיון שמיעטו בכל שהוא, במקום שמיעטו אינו
 57 רחב ארבעה טפחים, וכיון שאורך הנסר הוא ארבעה טפחים,
 58 נמצא שיש ארבעה טפחים באורך החריץ שאינם רחבים ארבעה
 59 טפחים, ונוח לפסוע בהם מחצר לחצר, ומקום זה משמש כפתח בין
 60 החצירות, ויכולים הם לערב יחד.

עירובין. פרק שביעי - חלוץ דף עט עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" - (שטיינזלץ) קן

תוספות

1 לא ביטלו - לא בטיל, ואין הטומאה בוקעת למעלה מן הגג, שיש לה אהל לצמצמה.
 2 רבי יוסי היא - משום דאיירי בה רבי יוסי, כדאמרין לקמן נקט לה. תבן - מלאוהו
 3 תבן, ויודיען אנו שאינו צריך לה, מכל מקום לא ביטלו בפירושו. הרי הוא כסתם עפר -
 4 כעפר שאין אנו יודיען אם עתיד לפנותו אי לא - דסתמיה בטיל. אלמא: לרבי יוסי עפר
 5 סתם בטיל. סתם תבן שאין אנו יודיען אם
 6 יצטרך לטלו - לא בטיל. עפר - ויודיען אנו
 7 שיפנהו, דלאו סתמא הוא. הרי הוא כסתם תבן
 8 - שאין אנו יודיען אם יפנהו אם לאו, דסתמא
 9 לא בטיל. הנח איסור שבת - כגון מתניתין כיון
 10 דעפר אינו ניטל בשבת - סתמיה בטיל. אפילו
 11 איניקי - כיס מלא מעות בטיל שם. אבל תבן
 12 וקש ניטל למאכל בהמה. למישייביה קאי -
 13 הלכך, סתם עפר בטיל ליה, ואפילו לרבנן. בית
 14 למישייביה קאי - בתמיה. לא שנו - דבעי נטר
 15 ארבעה. אלא שנתנו לרחבו - ארכו של דף
 16 לרחוב החרין, משפה לשפה, כעין גשר. אבל
 17 לארכו - שנתנו לארכו של חרין דף ארבעה
 18 ארך על גבי יתדות אצל שפתו, סתם קצת
 19 רוחב החרין ומיעוט מארבעה. אפילו כל שהוא
 20 שהיתה דף קצרה אפילו אינה אלא כאצבע
 21 - הרי מיעוט לרחוב החרין מארבעה במשך
 22 מדת הפתח, ומתניתין רחב ארבעה טפח. זו שלא
 23 בנגד זו - שהיתה זו בולטת לרשות הרבים
 24 יותר מחברתה לא סגי להו בנסר ארבעה. אין
 25 בין זו לזו שלשה - אין רחוקה זו מזו שלשה.
 26 משנה כתבן - גרש של תבן, ומפסיק על
 27 פני רוחב כל החיציות. מאבילין - מן התבן
 28 לבהמות, ולא חיישין דילמא ממעיט תבן
 29 מעשרה דהויא לה חזא רשותא, ואסרי אהרדי,
 30 ולא מסקי אדעתיהו ומטלטלי בחצר. להא לא
 31 חיישין, דהא אפילו אימעט, אי לא הוי מיעוט
 32 על פני עשר אמות ויותר - לא אסרי. דהא עד
 33 עשר פיתחא הוי, ואין בהמה ממעטת כל כך
 34 באכילתה בשבת אחר. נתמעט התבן - על כל
 35 החצר - ולא במשך עשר אמות ועוד. מערבין
 36 אחר - אם נתמעט בחול. גמרא יתן -
 37 בידים לתוך קופתו, דלמא שקיל טובא וממעט
 38 ליה מעשרה, וקא מטלטל בחצר האוסרת.
 39 ומאבילין דקתני במתניתין - שהבהמה באה
 40 ואוכלת, והתם לא חיישין לדלמא ממעיט,
 41 דבהמה קלי קלי אכלה. לישנא אחרינא: לא יתן
 42 לתוך קופתו - משום דמוקצה מאתמול
 43 למחיצה זו, ולאוקמי - בהמות על התבן כדי
 44 לאכול - שרי, ולא גורין דילמא שקיל בידים
 45 וספי לה. אלמא: חמיר עליה איסור דרבנן ולא
 46 עבר עליה. והא אמר רבי חנינא מעמיד אדם
 47 את בהמתו על גבי עשבים - מחוברים, לאכול.
 48 ולא חיישין דלמא אקור בידים ומבטיל לה,
 49 דהא חמיר עליה איסור שבת. אבל איסור
 50 מוקצה - קיל ליה, וחיישין דלמא שקיל בידים
 51 וספי לה. הכי נמי, כיון דאיסורא דרבנן הוא
 52 דאיכא - נידחש. דקאים נאפה - מתניתין לאו
 53 דמוקץ לה עלה בידים, אלא קאי באפה שלא
 54 תלך במקום אחר, ואידי אולה ואכלה - וכויל
 55 האי לא גזר רבנן. בית שבין שתי חיציות - ושני בתים משתי החיציות פתוחין לו. כיצד הוא עושה - להחיר מיהת את האחד. נועל את ביתו הפתוח לאותו בית, ומבטל את
 56 רשותו ולקמן נעמד בו פירי. תרתי למה לי נעילה ובטיל. הוא אסור - להוציא מאותו בית לחצר שלו, שהרי בטל רשותו. וכל הבית כחצר אחרת הוא. כגון שבין שני תחומי
 57 שבת - בור רחב להכניס בו תבן, ואם בין שני תחומין הוא, חציו בתחום עיר זו וחציו בתחום עיר זו - אלו נטלין ואוכלין מתוך תחומן ביום טוב, וכן אלו. ואין חוששין שמא אלו
 58 יקחו מן התחום השני. כיון דאיכא תקרה - ניכר שגג הגדיש מתרחק מן התקרה, ואי מפחית מעשרה - רמי אנפשיה ופריש. וללישנא דמוקצה נמי אין אסור משום מוקצה אלא
 59 מעשרה ולמטה, דכל מעשרה ולמעלה - לאו צורת מחיצה היא. אבל מתניתין דקאי מתבן בחצר ואין עליו תקרה - לא מתכרא מילתא. שפעת מינה מחיצות - המפסיקות בבית,
 60 ואין מגיעות לתקרה - שמן מחיצות, ותויבתא דמאן דאמר בפרק "הדר" (לעיל עבא) גבי חמש חבורות ששבתו בטרקלין דבמחיצות עשרה שרו בית הלל, ומשום דאין מגיעות
 61 לתקרה לא מפלגי דיורין.

דבל פחות משלשה כבודו דמי – ולאבי, אף על גב דבעלמא מהני לבדו בבי האי גוונא, כדאשכחן לעיל (טז), גבי חבלים – הכא לא חשיב ליה. דהא מחיצות שאין מגיעות נמי לא מחשבי להו הכא.

שמע מינה דירויק הבאין בשבת אסורין – יש דירויק הבאין בשבת שאסורין – כגון ישראל וגר ששרויין בדיה אחת, ומת גר מבועד

יום, כדאמר בפרק "הדר" (עב, רב) והכא בדירויק הבאין בשבת על ידי נפילת מחציה שבין שתי חצירות איירי, ודפליגי ביה רב ושמואל, ומיבעי ליה לרב אימא בפרק "כל גנות" (גג, ב).

ואיבעית אימא לעולם תרתי – פירש בקונטרס: ולענין היתר חבירו –

בחדא סגי. מיהו, לדידיה בעי למיעבד הרחקה דלא ליתי לטלטולי והוא הדין דסבירא ליה להאי

תנא בכל מבטלין רשות, דצריך לנעול. וקצת תימה באנשי חצר שעבד אחד מקו ולא עירב,

היאך יכנס ויצא אם דרך חצר, אם צריך לנעילת דלת? ושנא יש לומר: דבעי נעילת דלת,

ובשעה שיצטרך להיכנס ולצאת – יפתח וינעול אחר כך. וקצת נראה דרוקא הבא צריך נעילת

דלת. שער עתה הורגלו לטלטל בלא שום עירוב, שהיה תבן מפסיק, ואיכא למיחש כדאמר כיון

דרש ביה. אחי לטלטולי. אבל באנשי חצר ששכח אחד מקו ולא עירב, ולא הורגלו לטלטל באותה

חצר אלא על ידי עירוב או ביטול רשות – הלכך לא בעי נעילת דלת. ונראה דהכא נמי לא בעי

לנעילת דלת אלא שבת ראשונה שאחר המיעוט, כיון שבשבת שעברה היו מטלטלין שם בלא

עירוב ובלא ביטול רשות, אבל לשבת אחרת לא יצטרכו עוד לנעול. דאין סבירא שיעד לעולם יתא

צריך נעילה. ולא נשוא אותו לשאר ביטול בשביל שהיתה שם מחיצה מפסקת פעם אחת. ולעיל

בפרק "הדר" (סח, א) דאמר להו רבא: פנו לי מאני מני גברי לבי נשי. ופירש שם הקונטרס: דפניה

כליו, שלא יבוא להציא משם לחצרו, משמע קצת דהיישיון שמוא יטלטל. ומיהו, אדרבה

משמע דלא הוה בעי נעילת דלת. וגם רבא שצוה לפנות כליו משמע דוקא לפי שביטל הוצרך

לפנות, שלא יציא בשוגג ויאסור. אבל אם לא היה מבטל – לא היה צריך לא הוא ולא שאר

בני החצר לפנות כלים, ולא לנעול. ומיהו, מיני למימר כמו שפירש בקונטרס: דליכא למיחש דלמא אחי לטלטולי אלא כשרואה אחרים מטלטלין. ויותר נראה הטעם דלמא יציא ויחויק. ונראה דאם הלכה כרבי יהודה, דאמר בשוגג

אינו אסור – אין נראה שיהא טעם שלא יציא במיד ויאסור, דאין לחוש שירצא במיד באיסור.

והא קא משמע לן דאין מבטלין וחרוין ומבטלין – ומדך ברייתא לא תיסקי לרב דאמר פרק "הדר" (סח, ב) חורוין ומבטלין, דהוא מילתיה כתנאי כדאמר רב ששת התם.

ומזכה להם על ידי בנו ובתו הגדולים כו' – ואומר רבינו תם: דלרבי יוחנן, דאמר בפרק קמא דבבא מציעא (יב, ב) גבי מציעא, לא גדול גדול ממש, והוא הדין הכא. וצריך לזהר שלא לזכות

העירוב על ידי בנו הגדול הסמוך לשלחנו, דידו כיד אביו הוא. ואף על גב דשמואל פליג עליה התם, ואומר: גדול – גדול ממש, קיימא לן כרבי יוחנן לגבי שמואל. ואין לחמהו לרבי יוחנן היאך יש יד לקטן לזכות, דהא מה נפשך אמה העבריה (נמין) קטנה היא. דאי אחיא שערות – מאי בעיא גביה, וקתני דמזכה על ידה. ואף על גב דבעלמא אקן קטן וזכה לאחרים – שאני

שיתופי מבוואת דרבנן. וחכי איתא בהדיא בפרק "התקבל" (גיטין סד, ב). ואם תאמר: אמה העבריה היכי וזכה? והלא היא סמוכה על שלחן רבה? וארבינו תם: דבשכחה קא אכלה. ולרבינו יצחק נראה: דלא מהני טעמא דסמוך על שלחן – אלא בבנו שרגיל לפרנסו, ואם לא היה מציאיתו לאביו יש לחוש שלא יתן לו מזונות. אבל שאר בני אדם הסמוכים על שלחן של בעל הבית – אין מציאיתן שלו. ומיהו, בתו אפילו נערה, ואינה סמוכה על שלחנו – מציאיתה לאביה משום אביה, ודילמא מסר לה למנוול ומוכה שחון, כדאמר בפרק "עשרה" בבבא בתרובות (מא, א) דטעמא דאביה שריך אפילו באינה סמוכה ואפילו בנערה.

ועל ידי אשתו – בסוף נדרים (פח, ב) מוקי לה שיש לה בית באותו מבוי, דמגו זכייה לנפשה זכייה נמי לאחרני. אבל אין לה בית – לא, ידי אשה כיד בעלה. ואם תאמר: אי במקבלת פרס –

הא אינה צריכה לזכות לעצמה, כדאמר פרק "הדר" (לעיל עג, א) דרבי יהודה בן בתירא מתיר בנשים ואוסר בעבדים. ואף על גב דהתם בעירוב בא אצל, הכא נמי: כיון שהוא מזכה להם – מסתמא מניח העירוב בביתו. ואי אינה מקבלת פרס – אפילו אין לה בית נמי זוכה להם, דאין ידה כיד בעלה. ויש לומר: דהכא כשנתן לה הבעל מעות למזונות. וכי האי גוונא לא

חשיבא מקבלת פרס, אלא אם כן הביאה המאכל הממשה מתוך ביתו ואוכלת. אי נמי: הכא כשמתקבץ במעשה ידה. ולענין מציעא ולכל דבר חוץ ידה כיד בעלה, דכסמוכה על שלחנו ימאי ולענין מקבלת פרס – לא דמיא. ואם תאמר: אם כן, בנו ובתו הקטנים זוכו לאחרים בעירובים כי האי גוונא על ידי מינו כשיש להם בית באותה חצר, וכן עבדו ושפחתו הכנענים – דהא ודאי

יש להם זכייה לענין עירוב, כיון שאסורין כשיש להם חצר או בית כדאמר לעיל דאוסר בעבדים ומתיר בנשים. ולענין עירובי תחומין דארמיין בריש "כיצד משתתפין" (פב, ב) שחרב מערב על ידם, אכסו אם ליתיה לרבם נאמר שלא יוכלו לערב? סתמא דמלתא תקינו להו רבנן זכיו לענין עירוב. ונראה לרבינו יצחק: דלפי המסקנא דנדרים אחי כרבי יהודה בן בבא, דמתיר בעבדים ואוסר בנשים. לעיל בפרק "הדר" (עג, א) וחרויהו ומקבלי פרס, ואשתו צריכה לערב, אבל עבד אין צריך לערב.

צריך להגביה מן הקרקע טפח – מכאן אין להוכיח דהגבהה סגי בטפח – דשאני שיתופי מבוואת דרבנן. תדע, דהא לא קאתי הכא לאשמעינן דין הגבהה בכל מקום.

אם טעם מלא לוגמיו – פירש רבינו תם: דהא מלא לוגמיו לאו דווקא מלא לוגמיו, אלא רוצה לומר כדמפרש בפרק בתרא דימא (פא, א) כל שאילו מסלקו לצד אחד ונראה כמלא לוגמא, ובפרק בתרא דימא (שם) מוכח דמלא לוגמיו נפש מרביעית, וב"עריב פסחים" (קד, ב) אמר דבארבע כוסות יש שיעור רביעית, ובסוף מן הקידוש אחד. מוזן איך יטעום מלא לוגמא? הא

עירובין. פרק שביעי – חלון דף עט עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

1 תבן שבועה ומשהו – ולקמן פריך: הא "נתמעט מעשרה" קתני. שניהן אסורין – לעיל
2 קאי, דקתני נתמעט התבן מעשרה – אסרי אהרדי. שפע מינת דירויק הבאין בשבת –
3 כי הכא, דאמר לא היו דירויק אלו שולטין מן התבן והלאה, ועכשיו הן שולטין בכל
4 הבית. אסורין – ולא אמר: שבת הואיל והותרה הותרה. ופולגותא היא בפרק קמא (זא, א)
5 גבי שירא שתנתה בבקעה. או נועל את ביתו –

6 דגלי דתתיה דאסתלק מהכא, והיינו ביטוליה. ואיבעית אימא לעולם תרתי – ולענין היתר
7 חבירו – בחדא סגי, ומיהו לדידיה בעי למיעבד הרחקה, דלא ליתי לטלטולי. והוא הדין דסבירא

8 ליה להאי תנא בכל מבטלי רשות דבעי לנעול. לא צריכא אלא הדר – האי מקבל רשותו,
9 ובטיל ליה רשותיה להאי מבטל, לאחר שעשה צרכיו. פשיטא – מאי אולמיה דתחומין

10 מחצירות, הא הוא דרבנן היא. דרבי עקיבא – במסכת סוטה בפרק "כשם" (כז, א). מהו דתימא
11 נניירו דלפא אתי לאיחלופי – ולקוח מתחום שאינו שלוקן, וקא עברי אדאריותא. **משנה**

12 מניח את החבית – משלו אם ירצה. ומוכה לחן על ידי בנו ובתו – ואומר להן: קבלו חבית זו
13 חכו בה לשם כל בני מבוי. שירן כידו – ולא זכיהו דא. **גמרא** צריך להגביהו לקרקע –

14 כשהוא מזכה אותה לחן, דכל כמה דמנחא ברשותיה לא הויתא זכיהו, והכי תני לה
15 בתוספתא (פרק ו) אם משלחן – אין צריך לזכות, ואם משלו – השליח מגביה מן הקרקע,
16 ואומר זכיתו לכם. כפי דפומבדיתא – רב יהודה ושיבתו, ביטוליה פרק קמא דסנהדרין. מדודה

17 – היסק גדול. איזו היא אשירה תסם – אף על גב דלא חזיק ליה דפלחיה, מחזיקין לה בחבי. ואין

18 **סבי** דפומבדיתא אמרינהו. **הדא** – הא. אידך: המקדש, אם טעם מלא לוגמיו – יצא, ואם לאו – לא יצא. אמר רב חביבא: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאמר רב יהודה,

19 אמר שמואל: עושיין מדורה לחיה בשבת. סבור מניח: לחיה – אין, לחולה – לא. בימות הגשמים – אין, בימות החמה – לא. איתמר, אמר רב תיאי פו אבין, אמר שמואל: הקיץ

20 דם ונצטונן – עושיין לו מדורה בשבת, ואפילו בתקופת תמוז. אמר אמיקור: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאיתמר: איזו היא אשירה סתם? אמר רב: כל שפומקין שומקין אותה, ואין

21 **סבי** דפומבדיתא אמרינהו. **הדא** – הא. אידך: המקדש, אם טעם מלא לוגמיו – יצא, ואם לאו – לא יצא. אמר רב חביבא: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאמר רב יהודה,

22 אמר שמואל: עושיין מדורה לחיה בשבת. סבור מניח: לחיה – אין, לחולה – לא. בימות הגשמים – אין, בימות החמה – לא. איתמר, אמר רב תיאי פו אבין, אמר שמואל: הקיץ

23 דם ונצטונן – עושיין לו מדורה בשבת, ואפילו בתקופת תמוז. אמר אמיקור: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאיתמר: איזו היא אשירה סתם? אמר רב: כל שפומקין שומקין אותה, ואין

24 **סבי** דפומבדיתא אמרינהו. **הדא** – הא. אידך: המקדש, אם טעם מלא לוגמיו – יצא, ואם לאו – לא יצא. אמר רב חביבא: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאמר רב יהודה,

25 אמר שמואל: עושיין מדורה לחיה בשבת. סבור מניח: לחיה – אין, לחולה – לא. בימות הגשמים – אין, בימות החמה – לא. איתמר, אמר רב תיאי פו אבין, אמר שמואל: הקיץ

26 דם ונצטונן – עושיין לו מדורה בשבת, ואפילו בתקופת תמוז. אמר אמיקור: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאיתמר: איזו היא אשירה סתם? אמר רב: כל שפומקין שומקין אותה, ואין

27 **סבי** דפומבדיתא אמרינהו. **הדא** – הא. אידך: המקדש, אם טעם מלא לוגמיו – יצא, ואם לאו – לא יצא. אמר רב חביבא: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאמר רב יהודה,

28 אמר שמואל: עושיין מדורה לחיה בשבת. סבור מניח: לחיה – אין, לחולה – לא. בימות הגשמים – אין, בימות החמה – לא. איתמר, אמר רב תיאי פו אבין, אמר שמואל: הקיץ

29 דם ונצטונן – עושיין לו מדורה בשבת, ואפילו בתקופת תמוז. אמר אמיקור: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאיתמר: איזו היא אשירה סתם? אמר רב: כל שפומקין שומקין אותה, ואין

30 **סבי** דפומבדיתא אמרינהו. **הדא** – הא. אידך: המקדש, אם טעם מלא לוגמיו – יצא, ואם לאו – לא יצא. אמר רב חביבא: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאמר רב יהודה,

31 אמר שמואל: עושיין מדורה לחיה בשבת. סבור מניח: לחיה – אין, לחולה – לא. בימות הגשמים – אין, בימות החמה – לא. איתמר, אמר רב תיאי פו אבין, אמר שמואל: הקיץ

32 דם ונצטונן – עושיין לו מדורה בשבת, ואפילו בתקופת תמוז. אמר אמיקור: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאיתמר: איזו היא אשירה סתם? אמר רב: כל שפומקין שומקין אותה, ואין

33 **סבי** דפומבדיתא אמרינהו. **הדא** – הא. אידך: המקדש, אם טעם מלא לוגמיו – יצא, ואם לאו – לא יצא. אמר רב חביבא: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאמר רב יהודה,

34 אמר שמואל: עושיין מדורה לחיה בשבת. סבור מניח: לחיה – אין, לחולה – לא. בימות הגשמים – אין, בימות החמה – לא. איתמר, אמר רב תיאי פו אבין, אמר שמואל: הקיץ

35 דם ונצטונן – עושיין לו מדורה בשבת, ואפילו בתקופת תמוז. אמר אמיקור: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאיתמר: איזו היא אשירה סתם? אמר רב: כל שפומקין שומקין אותה, ואין

36 **סבי** דפומבדיתא אמרינהו. **הדא** – הא. אידך: המקדש, אם טעם מלא לוגמיו – יצא, ואם לאו – לא יצא. אמר רב חביבא: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאמר רב יהודה,

37 אמר שמואל: עושיין מדורה לחיה בשבת. סבור מניח: לחיה – אין, לחולה – לא. בימות הגשמים – אין, בימות החמה – לא. איתמר, אמר רב תיאי פו אבין, אמר שמואל: הקיץ

38 דם ונצטונן – עושיין לו מדורה בשבת, ואפילו בתקופת תמוז. אמר אמיקור: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאיתמר: איזו היא אשירה סתם? אמר רב: כל שפומקין שומקין אותה, ואין

39 **סבי** דפומבדיתא אמרינהו. **הדא** – הא. אידך: המקדש, אם טעם מלא לוגמיו – יצא, ואם לאו – לא יצא. אמר רב חביבא: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאמר רב יהודה,

40 אמר שמואל: עושיין מדורה לחיה בשבת. סבור מניח: לחיה – אין, לחולה – לא. בימות הגשמים – אין, בימות החמה – לא. איתמר, אמר רב תיאי פו אבין, אמר שמואל: הקיץ

41 דם ונצטונן – עושיין לו מדורה בשבת, ואפילו בתקופת תמוז. אמר אמיקור: הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו. דאיתמר: איזו היא אשירה סתם? אמר רב: כל שפומקין שומקין אותה, ואין

עירובין דף עט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון) קט

61 מְשַׁמְעֵ לָן – ודין זה משמיענו התנא, דְּאִין מְכַפְּלִין וְחֻזְרִין וּמְכַפְּלִין
62 – שאחר שביטל אחד את רשותו בחצר וזכה בה אחר, אין האחר
63 יכול לחזור ולבטל את רשותו כדי שיזכה הראשון בחצר.
64 שנינו בברייתא: וְכֵן אָתָּה אוֹמֵר כִּינּוּב שֶׁל תְּכַן שֶׁבִין שְׁנֵי תַּחְמוֹת שֶׁבֶת,
65 שביום טוב בני כל עיר נוטלים מהתבן שבתחום עירם. שואלת
66 הגמרא: פְּשִׁימָא – הלא פשוט הוא דין זה, שאף אם לא השמיענו
67 התנא, למדים היינו זאת מדין בית שבין שתי חצירות, שכשם
68 שביטל שבין שתי חצירות שהוא מלא תבן, מותר לבני שתי
69 החצירות ליטול מהתבן, כך גוב של תבן שבין שני תחומי שבת,
70 מותר לבני כל עיר ליטול מהתבן שבתחומם, שהרי בשניהם הטעם
71 לאסור הוא רק משום חשש איסור דרבנן. מיישבת הגמרא: לֹא
72 צְרִיכָא – לא הוצרכה הברייתא להשמיענו שמותר לבני כל עיר
73 ליטול מהתבן שבתחום עירם, אלא לְדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא דְאָמַר (סוטה)
74 (ב) תַּחְמוֹתֵי דְאֻרְיִיתָא – שהאיסור לצאת חוץ לתחום, הוא
75 מדאורייתא, מֵהוּ דְתִימָא – שמא תאמר, שכיון שאיסור תחומין
76 הוא מדאורייתא, לִיגְזוֹר דְלִמָּא אֲתֵי לְאִיְלּוּפֵי – יש לגזור שלא
77 יטלו תבן מגוב שעומד בין שני תחומי שבת, שמא יתחלף להם
78 ויטלו תבן מחוץ לתחום עירם, ויעברו על איסור דאורייתא, קָא
79 מְשַׁמְעֵ לָן – משמיעה לנו הברייתא, שאין אומרים כן, אלא אף
80 לרבי עקיבא מותר ליטול מהתבן, ואין לחשוש שמתוך שיטול
81 מהתבן שבתחום עירו, יבוא ליטול תבן גם מחוץ לתחום.

משנה

83 מבואר במשנה לעיל (עג), שמבוי שכמה חצירות פתוחות לו, אסור
84 להוציא ולהכניס מהחצירות למבוי אם לא נשתתפו כל בני המבוי
85 יחד, ועתה מבארת המשנה כיצד עושים שיתוף זה: בִּיצֵד מִשְׁתַּתְּפִין
86 מְבֻבֵי, אם רוצה אחד מבני המבוי לעשות משלו שיתוף לכולם,
87 מִיָּתֵי אֵת הַחֲבִית שֶׁל יָן או של פירות, וְאוֹמֵר הָרִי חֲבִית זוּ לְכָל בְּנֵי
88 מְבֻבֵי, וצריך לזכות את החבית לכל בני המבוי, שאומר לאדם
89 אחר, קבל חבית זו, וזכה בה עבור כל בני המבוי, וּמְבֻבָּה – ויכול
90 לזכות לְתָן – לבני המבוי על ידי כְּנֹז וְכֹתֵי הַגְּדוּלִים, וְעַל יְדֵי עֲבָדוֹ
91 וְשִׁפְחָתוֹ הַעֲבָרִים, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ. אֲבָל אֵינוֹ מֻזְבָּה – אינו יכול
92 לזכות, לֹא עַל יְדֵי בְּנֵי וְכֹתֵי הַקְּטָנִים, וְלֹא עַל יְדֵי עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ
93 הַכְּנַעֲנִים, מִכִּי שֵׁדוֹן כִּידוֹ, ואף כשהם נוטלים את החבית לזכות
94 בה לאחרים, הרי היא עדיין כמו שהיא מונחת ביד בעל הבית, ואין
95 שאר בני המבוי זוכים בה.

גמרא

97 הגמרא מבארת כיצד זוכים בחבית לבני המבוי: אָמַר רַב יְהוּדָה,
98 חֲבִית שֶׁל שִׁיתוּפֵי מְבֻבֹות כִּשְׁהוּא רוצה לזכותה לכל בני המבוי,
99 צְרִיךָ הוֹכֵחַ בָּהּ לְבְנֵי הַמְּבֻבֵי, לְהַגְבִּיחַ אוֹתָהּ מִן הַתְּרַקֵּעַ מִפָּנֶיהָ. שאם
100 אינו מגביהה, עדיין היא מונחת ברשות הבעלים ואין שאר בני
101 המבוי זוכים בה.
102 הגמרא מביאה דין נוסף של רב יהודה שנאמר יחד עם דין זה: אָמַר
103 רַבָּא, הֲנִי תְּרַתֵּי מִלֵּי – שני דברים אלו, כִּי דְפוּמְבִידִיתָא אֲמַרְיָנְהוּ
104 אמרו אותם זקני פומבדיתא, שהם רב יהודה וישיבתו, תְּרַתֵּי הָא
105 – דבר אחד שאמר, הוא מה שהביאה הגמרא לעיל בשם רב
106 יהודה שצריך להגביה את החבית של החבית טפה. אֲדִיךָ –
107 והדבר השני הוא, שהקַמְדֵשׁ על היין בשבת ויום טוב, אִם מְעַם
108 מהיין מִלֵּא לִזְנִיָּו – כמלוא חלל פיו, יֵצֵא ידי חובת קידוש, וְאִם
109 לֹא – ואם לא שתה מלוא לוגמיו, לֹא יֵצֵא.
110 הגמרא מביאה דין נוסף שאמר סבי דפומבדיתא: אָמַר רַב הִבְיָא,
111 הָא נִמְי כִּי דְפוּמְבִידִיתָא אֲמַרְיָנְהוּ – אף דין זה אמרו זקני פומבדיתא
112 וכלומר, רב יהודה, דְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר –(בשם) שְׁמוּאֵל, עוֹשִׂין
113 מְדוּדָה –(דיסק גדול) לְחִתָּה – ליולדת בְּשֶׁבֶת כדי לחממה, שאם לא
114 יעשו לה כן היא מסתבנת. אומרת הגמרא: קְבוּרַ מִיָּתָּה – יש שסברו
115 ללמוד מדברי שמואל, שְׁלִחְתָּה אֵין – מותר לעשות מדורה בשבת,
116 אבל לְחֻלְתָּה לֹא – אסור לעשות מדורה בשבת, שאין הקור מזיק לו
117 כמו ליולדת. ואף ליולדת בְּיָמוֹת הַנְּשִׁמִּים אֵין – מותר לעשות

1 וְתַכְּן גְּבוּהָ שֶׁבֶעָה טַפְחִים וּמִשְׁחָה, ונחשב התבן למחיצה אף שאין
2 בו עשרה טפחים, כיון דְּכָל אוֹרֵי פְּחוֹת מְשַׁלְּשָׁה טַפְחִים, כְּלָבוֹד דְּמִי
3 – הרי הוא נחשב כסתום מדין לבדו, ואף כאן, כיון שאין התבן
4 רחוק מהתקרה שלשה טפחים, כל מה שבין התבן לתקרה נחשב
5 כסתום, והרי זה כמו שיש כאן מחיצה עשרה.
6 הגמרא מקשה על דברי רב הונא בריה דרב יהושע, מדברי
7 הברייתא עצמה. מקשה הגמרא: בְּשִׁלְמָא לְאִבֵּי – הברייתא מובנת
8 לדברי אבֵי שפירש שהברייתא מדברת באופן שהתקרה גבוהה
9 שלשה עשר טפחים פחות משהו, והתבן נחשב למחיצה רק כיון
10 שהוא גבוה עשרה טפחים, תִּינֵנו דְקָתַנִּי – לכך נאמר בברייתא
11 שאם נתמעט התבן מְעַשְׂרָה טַפְחִים, שניהם אסורים, אֲלֵא לְרַב
12 הוֹנָא בְּרִיה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ שפירש שהברייתא מדברת באופן
13 שהתקרה גבוהה עשרה טפחים, ודי שיהיה התבן גבוה שבעה
14 טפחים ומשהו, קשה מֵאֵי – מהו נתמעט התבן מְעַשְׂרָה שאמרה
15 הברייתא, הרי מספיק שהתבן יהיה גבוה רק שבעה טפחים ומשהו.
16 מתרצת הגמרא: מעשרה שאמרה הברייתא, אין הכוונה שנתמעט
17 התבן מעשרה טפחים, אלא שנתמעט התבן מְתוּרַת עֶשְׂרֵה – מדין
18 עשרה טפחים, דהיינו, שנתמעט התבן ואין בו שבעה טפחים
19 ומשהו, ואי אפשר לומר שם לבדו ולראות את התבן כאילו יש בו
20 עשרה טפחים.
21 שנינו בברייתא: נתמעט התבן מעשרה טפחים, שְׁנִינָה אֲסוּרִין.
22 שואלת הגמרא: שְׁמַע מִיָּתָּה – האם ניתן ללמוד מברייתא זו,
23 שדיריין הַכָּאִין בְּשֶׁבֶת אֲסוּרִין – אנשים הבאים לדור בחצר בשבת
24 אסורים על בני החצר לטלטל בשבת, ואין אומרים שכיון שהיה
25 מותר לטלטל בחצר בתחילת השבת, מותר לטלטל בה אף לאחר
26 שבאו, שהרי כאן אף אחר שנתמעט התבן, עדיין הבתים מוקפים
27 מחיצות, ואינם אסורים רק משום שבכניסת השבת היו הבתים
28 כשתי רשויות נפרדות ובני כל בית שלטו בחלק אחר של הבית
29 האמצעי, ועכשיו בשבת שנתמעטה מחיצת התבן נעשו כל הבתים
30 כרשות אחת ובני כל בית שולטין בכל הבית האמצעי, והרי זה
31 כמו שנוספו דיורים בכל אחד מהבתים. דוחה הגמרא: דְלִמָּא –
32 שמא דיריין הבאין בשבת אינם אסורים, ומה שאמרה הברייתא
33 שאם נתמעט התבן שניהם אסורים, היינו רק באופן דְאִמְרַמַּט –
34 שנתמעט התבן מעשרה טפחים, מֵאֲתָמוֹל – קודם השבת.
35 שנינו בברייתא: בִּיצֵד הוּא עוֹשֶׂה לְהַחִיר לְכָל הַפְּחוֹת לְאֶחָד מֵהֶם
36 להשתמש בבית שבין שתי החצירות, וְנִעַל אֵת בֵּיתוֹ שֶׁפְּתוּחַ לְבֵית
37 האמצעי, וּמְכַפְּלֵי רְשׁוֹתוֹ שִׁישׁ לוֹ בְּבֵית שֶׁבִין שְׁתֵּי הַחֲצִירוֹת.
38 שואלת הגמרא: תְּרַתֵּי – מדוע צריך הוא לעשות שני דברים גם
39 לנעול את ביתו וגם לבטל את רשותו, והרי נעילת הדלת לבדה
40 היא כביטול, שהוא מגלה את דעתו שהוא מסתלק מאותו הבית,
41 והרי זה כמו שביטל בפירושו, ומדוע צריך הוא גם לבטל את
42 רשותו. מתרצת הגמרא: באמת אינו צריך גם לנעול את ביתו וגם
43 לבטל את רשותו, וְהִיבָּ קְאָמַר – וכך היא כוונת הברייתא, או נִעַל
44 אֵת בֵּיתוֹ, או מְכַפְּלֵי אֵת רְשׁוֹתוֹ. תירוץ נוסף מביאה הגמרא:
45 וְאִיבְעִית אִמָּא – ואם תרצה תוכל ליישב זאת כך, לְעוֹלָם תְּרַתֵּי –
46 באמת שני דברים צריך הוא לעשות, גם לבטל את רשותו וגם
47 לנעול את ביתו, ואף שכדי להתיר לחבירו להשתמש בבית די
48 במה שהוא מבטל את רשותו, מכל מקום לעצמו אמרו חכמים
49 שצריך גם לנעול את ביתו, והטעם, כִּיּוֹן דְרֵישׁ בֵּיהּ – שרגיל הוא
50 להשתמש באותו הבית, אם לא ינעול את ביתו, אֲתֵי לְמִלְמוּלֵי –
51 יש לחשוש שיבוא לטלטל מביתו לאותו בית.
52 שנינו בברייתא: שאחר שביטל את רשותו, הוּא אֲסוּר וְהִכִּירוּ מוֹתָר.
53 שואלת הגמרא: פְּשִׁימָא – הלא פשוט הוא דין זה, שכיון שביטל
54 את רשותו, ועכשיו רק רשות חבירו שולטת באותו בית, ודאי שלו
55 אסור לטלטל מביתו לאותו הבית, ולחבירו מותר, ולמה הוצרך
56 התנא להשמיענו. מיישבת הגמרא: לֹא צְרִיכָא – לא הוצרכה
57 הברייתא לומר שהוא אסור וחבירו מותר, אלא להשמיענו שגם
58 באופן דְהָדָר אֲדִיךָ וּבְשִׁילֵי לֵיהּ לְתַקְרִיהּ – שחזר חבירו אחר
59 שהשתמש באותו בית, וביטל לו את רשותו שבאותו הבית, שאף
60 לאחר זאת אסור לו להשתמש באותו בית, ולחבירו מותר, וְהָא קָא

עירובין. פרק שביעי - חלון דף פ עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קיא

רש"י

1 ואין טועמין מפירותיה — דאי לאו דפלוה לא הוה פרשי מינה. נצרפי — שם עבודה
 2 וזה שהיתה באותה מדינה. צריך להודיע — אם חפצין בכך, שמא מקפידין בעירובין,
 3 ואמר (בפרק קמא): המקפיד על עירובו — אינו עירוב שעינו צרה באותה פת ליתן
 4 לחביריו. אבל משלו אין צריך להודיעו דוכין לו לאדם שלא בפניו. הכא תנן — בעירובי
 5 חצירות: "זמובה להך". הכא לא תנן — בעירובי
 6 תחומין קתני לקמן (פבא): כיצד משתתפין
 7 בתחומין כו', ולא קתני זמובה להך. שהלכה
 8 לבית הירדן — מבניד יום, חוץ לתחום עירה
 9 וחשכה לה. ואסר לה לחזור: רבי חייה בבלי
 10 היה, כדאמרין במסכת סוכה (כא): עלו רבי
 11 חייה ובניו ויסודו. ואיבעיא להו — גרסין. כריה
 12 דבת יעקב — אביו לא היה הגון, לפיכך לא
 13 הזכירו. אקוף — הרבה עלי הדרך בשבילי. וייל
 14 אסולמא צדור — דרך מסילת צור: רבי חייה קאי
 15 כרב בתחומין. וגבי חצירות טעמא דרב משום
 16 דכיון דקאטר עליה גמר ומקני, ואין צריך זכיה
 17 ואף על גב דמתניתין פליגא עליה דרב — רב
 18 תנא ופליג. מי איבא למאן דפליג — מי אשכחן
 19 דפליג איקיש עליה. מורניא — בכי היה, ממונה
 20 על כלי זין העשויין לשמירת העיר להלחם על
 21 הצרים ודר בעיר. הא דאסר — על בני המבוי —
 22 לא בעינן דעתיה. ומתניתין בולא אסר, כגון
 23 חצר שבין שני מבואות, ורגילה עם זה ולא עם
 24 זה. הכי נמי מסתברא — דמודה שמואל היכי
 25 דלא אסר. ולא נשתתף — אינו רוצה. ומתכוון
 26 לאסור עליהן.

שאני

19 המותה עירבה לה, ומשום דלא זיפתה לה, או דילמא: משללה עירבה לה, ומשום דשלא
 20 מדעתה? אמר להן ההוא מרבנן ורבי יעקב שמייה: לדידי מיפרשא לה מיניה דרבי יוחנן:
 21 משל המותה עירבה, ומשום דלא זיפתה לה. אמר ליה רבי זורא לרבי יעקב בריה דבת
 22 יעקב: כי מטית התם, אקוף וייל לסולמא דצור, ובעיא מיניה מרב יעקב בר אבדי. בעא
 23 מיניה: משל המותה עירבה, ומשום דלא זיפתה לה, או דילמא: משללה עירבה, ומשום
 24 דשלא מדעתה? אמר ליה: משל המותה עירבה לה, ומשום דלא זיפתה לה. אמר רב נחמן,
 25 נקמינן: אהד עירובי תחומין, ואהד עירובי חצירות, אהד שיתופי מבואות — צריך לזכות.
 26 בעי רב נחמן: עירובי תבשילין, צריך לזכות, או אין צריך לזכות? אמר רב יוסף: ומאי
 27 תיבעי ליה? לא שמיע ליה הא דאמר רב נחמן בר רב אדא אמר שמואל: עירובי תבשילין
 28 צריך לזכות? אמר ליה אבין: פשיטא דלא שמיע ליה, דאי שמיע ליה — מאי תיבעי ליה?
 29 אמר ליה: אטו עירובי תחומין מי לא אמר שמואל "אין צריך לזכות", ואמר איהו "צריך
 30 לזכות"? הכי השתא? בשלמא התם — פליגי רב ושמואל, וקא משמע לן פחומין דמר וכי
 31 חומין דמר, אבל הכא, אי איתא דשמיע ליה — מי איפא דמאן דפליגי? ההוא מורזינא דהנה
 32 בשיבבותיה דרבי זורא, אמר ליה אוגור לן רשותך. לא אוגור להו. אתו לקמיה דרבי זורא,
 33 אמרו ליה: מהו למיגר מדביתיהו? אמר להו: הכי אמר ריש לקיש משמיה דרבא רבה, ומנו
 34 — רבי חנינא: אשתו של אדם מערכת שלא מדעתו. ההוא מורזינא דהנה בשיבבותיה דרב
 35 יהודה בר אושעיא, אמרי ליה: אוגור לן רשותך. לא אוגור להו. אתו לקמיה דרב יהודה בר
 36 אושעיא, אמרי ליה: מהו למיגר מדביתיהו? לא הוה בידיה, אתו לקמיה דרב מתנה — לא
 37 הוה בידיה. אתו לקמיה דרב יהודה, אמר להו, הכי אמר שמואל: אשתו של אדם מערכת
 38 שלא מדעתו. מיתבי: נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן — אין עירובן עירוב,
 39 ואין שיתופן שיתוף! לא קשיא: הא — דאסר, הא — דלא אסר. הכי נמי מסתברא, דאם
 40 בן — קשיא דשמואל אדשמואל, דאמר שמואל: אהד מפיג מבוי שרגיל להשתתף עם פני
 41 מבוי, ולא נשתתף — בני המבוי נכנסין לתוך ביתו ונטולין שיתופן ממנו בעל פרוה. רגיל —
 42 אין, שאין רגיל — לא. שמע מינה. לימא מסייע ליה: פופין אותו לעשות לחי וקורה למבוי.

שאני

1 רב אמר אין צריך לזכות — דכיון דאסר עליה — גמר ומקני ליה. ובתחומין צריך לזכות,
 2 דלא אסר עליה ולא גמר ומקני, כדפירש בקונטרס. ולשמואל, במבוי צריך לזכות —
 3 דלמקני רשות הוא, דקסבר עירוב משום קני, בפרק "מי שהוציא הור" (מטא), אפילו למאן
 4 דאמר עירוב משום דירה — צריך לזכות כדי שיהא קונה דירה בבית חבירו. ובתחומין סבר
 5 שמואל דאין צריך לזכות, דלא קני רשות אחרים
 6 הוא. אי נמי כיון דאין מערבין עירובי תחומין אלא
 7 לדבר מצוה — משום מצוה גמר ומקני. ועוד: כיון
 8 דעירובי תחומין אין מערבין אלא מדעתו, אמירתו
 9 כשהוא אומר "צא וערב לי" חשובה כבייה.
 10 והשתא יש דברים שאנו מחמירין בחצירות
 11 מתחומין, דחצירות צריך לזכות לשמואל ובעי
 12 פת, ובתחומין אין צריך לזכות ואין צריך פת. ויש
 13 דברים שאנו מחמירין בתחומין טפי, דבתחומין
 14 בעי שתי סעודות לכל אחד, ובחצירות בזמן שחן
 15 מורבן סגי ובחומן שתי סעודות לכולם, ובזמן שחן
 16 מועטין סגי בגרורת לכל אחד, כדאמרין סוף
 17 פירקין. והשולח עירוב ביד חרש שוטה וקטן אינו
 18 עירוב בתחומין, ובחצירות קטן גובה את העירוב.
 19 מעשה בכלתו כו' — פירש בקונטרס: דהאי
 20 עובדא בתחומין הוה, ואף על גב
 21 דבחצירות פליגא מתניתין עליה דרב — רב תנא
 22 הוא ופליג. וקשיא, דתיק הקשיא לא היתה אלא
 23 מחצירות, ומחא לא משני מידיו ויש לומר:
 24 דבעירובי חצירות היה המעשה, וכן פירש רבינו
 25 חננאל. ורב סבר רבי ישמעאל, וקסבר רב תנא
 26 דידן תנא בחצירות דבעינן זכוי, כל שכן בתחומין
 27 התחומין, לכולי עלמא בעי זכיה, ולפירוש
 28 הקונטרס דמוקי לה בתחומין — יש לומר דרבי
 29 חייה רבי ישמעאל רבי יוסי משום אביו אודו
 30 לטעמיהו. דרבי חייה אית ליה לעיל בסוף פרק
 31 קמא דתחומין דאורייתא, ולהכי מחמיר בהו. ורבי
 32 יוסי דמיקל — לטעמיה דאמר לעיל (להא): ספק
 33 עירוב — כשר.

אמר

1 רב נתנן נקיטין אחד עירובי תחומין
 2 ואחד שיתופי מבואות צריך לזכות — וכן
 3 הלכה. וכן פסק בשאלות בפרשת "ידוי בשלח"
 4 דכולם צריכין לזכות: עירובי תחומין, חצירות,
 5 ושיתופי מבואות, ועירובי תבשילין, ואף על גב
 6 דבעי רב נתנן עירובי תבשילין מאי — הא מסיק
 7 אבין דלא שמיע ליה דשמואל, דאי שמיע ליה לא
 8 הוה מיבעיא ליה.
 9 אתו לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר
 10 שמואל אשתו של אדם כו' — ואם תאמר:
 11 ואמאי לא מיייתי מדרב יהודה, דאמר בריש "הדר"
 12 (סדא), משמיה דשמואל: שכירו ולקטו של נכרי
 13 נותן עירובו ודי, וכל שכן אשתו. והוה מייתי
 14 מנכרי אנכרי ויש לומר: דאשתו אאשתו ניתא
 15 ליה לאתווי.
 16 רגיל אין שאינו רגיל לא. דרגיל אסר כמו פתח
 17 הרגיל, אבל שאינו רגיל — אינו אסר,
 18 ונטולין שיתופו בעל כרחו. דקאמר — היינו של
 19 בעל הבית, אבל דעת אשתו צריך. ואף על גב
 20 דאסיקנא דאשתו של אדם מערכת שלא מדעתו
 21 — אין ללמוד מכאן שתוכל לזכות לבני המבוי
 22 ולבני חצר לתת פת עבורם, נהי דשבשיל עצמה
 23 יכולה ליתן שלא מדעת בעלה, אין לה כח לזכות
 24 לשכניה שלא מדעת. וצריך ליהדר שלא תובה
 25 האשה לשכניה כשאין בעלה בעיר. ואף על גב
 26 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 27 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 28 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 29 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 30 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 31 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 32 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 33 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 34 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 35 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 36 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 37 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 38 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 39 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 40 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 41 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו
 42 דאם כל אחד ואחד נותן פת נראה דשרי, אפילו

לא אסרי אהרדי כל זמן שלא מיהא הבעל, דמסתמא לא קפיד — מכל מקום אין לסמוך על זה לענין שתוכל לזכות לאחרים, ואם אין הבעל והאשה בעיר אלא בני ביתו — צריך לדקדק אם
 יכולין לערב בני ביתו בלא רשות משל בעל הבית, דהא בסמוך (עמוד ב) תנן: יתוספו עליהן — מוסקי, וצריך להודיע וכשכלה האוכל נמי, קתני דצריך להודיע ממין אחד.
 שאני

1 שאני התם דאיכא מחיצה — פירש רבינו תם: דין הוא דכופין אותו לעשות לחי וקורה.
2 דמוהני מחיצות להתיר לטלטל בתוכו אף על פי שנעשו בעל כרחו של אדם, ולא
3 דמי לעירוב. דבין הוה משום דירה ובין משום קנין — אין לו להועיל בעל כרחו של אדם.
4 ובקונטרס לא פירש כן, ובספרים דגרס שאני התם דליכא מחיצות יש לפרש כן, דכי ליכא
5 מחיצות דאסור לטלטל בתוכו — דין הוא שנוכף
6 אותו לעשות תקנה להתיר לטלטל, אבל אין לנו
7 לכופו לעשות תקנה לטלטל מן הבתים ומן
8 החצירות לתוכו.
9 אבל קורה כחותי מכתת שיעוריה — אף על גב
10 דלחו נמי בעי שיעור גובה, וגם רחב
11 משוהו מיהא בעי — מכל מקום, כיון דלא בעי
12 אלא שיעור וזוטא — לא החמירו בו. והרב רבינו
13 אברהם פירש: לחי, אם היה מדבק הכתיתים
14 בכותל — הו לחי, ובלבד שלא יהו גלגול ברות,
15 ואין להקשות מהא דפסלין לולב של אשירה
16 אפילו ביום טוב שני, דמשמע דבמאן דליתיה
17 דמי, דגבי לולב של מצוה החמירו, ואם אמרו:
18 דמכשרין לעיל סולם של אשירה, אף על גב
19 דבעי רוב ארבעה ולא אמר מיכתת שיעורא כמו
20 קורה; ואומר רבינו יצחק: דהתם חשב פתח, כיון
21 דחיו לעלייה אי לא איתירא דאשירה, אבל קורה
22 — הצריכו חכמים שיעורא של השיכות.
23 אלא בשני מינין אפילו נתמעט נמי דתניא כו'
24 — סלקא דעתך ובלבד דנקט ברייתא —
25 משום מין אחד נקטיה, דאפילו בכלה אין צריך
26 להודיע.
27 אנב אורחא קא משמע לן דשתי סעודות הויין
28 שמונה עשרה גרוגרות — הקשה רבינו
29 תם, דבפרק "ביצד משתתפין" (פבב, תנן, רבי
30 שמעון אומר: שתי ידות לכבר, משלש לקב.
31 הדינו שיעור שתי סעודות חמש ביצים ושליש
32 ביצה, שהכבר הוא שמונה ביצים. כשתחלק
33 שמונה עשרה גרוגרות לחמש ביצים ושליש ביצה
34 דזה זה הוי שיעור שתי סעודות, תמצא לכל
35 ביצה שלש גרוגרות וששל שמנית של גרוגרות,
36 דבחמש ביצים ושליש ביצה יש ששה עשר
37 שלישי ביצה, וגרוגרת גדולה מכזית, כדמוכח
38 בריש "המנעני" (שבת כא,א) ובתורת חכמים
39 קתני, ובפרק בתרא דיומא (פ,א) דשיעור חכמים
40 דאין בית הבליעה מחוקת יותר מכביצת
41 תרנגולת. ובכריתות פרק "אמרו לו" (ידא,)
42 אמרין גבי יש אוכל אכלה אחת כו' דאין בית
43 הבליעה מחוקק יותר משני זיתים. ואף על גב
44 דפליגי תנאי לקמן אדרבי שמעון — כרבי שמעון
45 קיימא לן, דבכל דוכתי אמר כביצה לטמא
46 טומאת אובלין — דהיינו כרבי שמעון, כדקתני
47 לקמן בגמרא (פג,א) וחיצי וחציני חציצה לטמא
48 טומאת אובלין, ולרבי שמעון עולה השיעור
49 כביצה, אבל לשאר תנאי איתו כן, ואבולחו תנאי
50 קאי כדמוכח הסוגיא לקמן; ואומר רבינו יצחק
51 דלכולהו תנאי הוי כביצה לטמא אובליים, והא
52 דקתני לקמן ברייתא וחיצי חצי חציצה כו', לא
53 קאי ארבי מאיר וארבי יהודה, אלא ארבי שמעון
54 ורבי יוחנן בן ברוקה שהכירו שיעור כבר, תדע,
55 דהא קתני ברייתא בגמרא כמה שיעור חצי פרס
56 — שתי ביצים חסר קימניה דברי רבי יהודה.
57 משמע דקאי בשיטתיה דרבי שמעון, דחשיב חצי חציצה לפסול את הגוויה בשתי ביצים.
58 והשתא לא קשה מידי, דבשתי סעודות של עירוב לא קיימא לן כרבי שמעון אלא כרבי
59 מאיר, או כרבי יהודה, כדמוכח לקמן דרב יוסף ורבה כרבי מאיר בריש "ביצד משתתפין"
60 (פב,א), ותרתי ריפתא נמי דקאמר רב יהודה רב אדא בר אבהו — היינו כרבי מאיר או כרבי יהודה.

שֵׁאֲנִי הַתֵּם דְּלִיכָא מַחֲצוֹת. לִישָׁנָא אֲחֵרִינָא: מַצְדָּה
שָׂאֲנִי. אַתְּמֵר, רַב חֵיִיא פַּר אַשֵׁי אָמַר: עוֹשֵׂין לַחֵי
אֲשִׁירֵה. וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: עוֹשֵׂין קוֹרֵה
אֲשִׁירֵה. מֵאֵן דְּאָמַר קוֹרֵה - פֶּל שֵׁפֶן לַחֵי, וּמֵאֵן
דְּאָמַר לַחֵי אֶבֶל קוֹרֵה לֹא, פַּתוּתֵי מִכְתַּת שִׁיעוּרֵיהּ.
מִשְׁנֵה נַחֲמַעַט הָאוּכֵל - מוֹסֵף וּמְזַבֵּה, וְאֵין צְרִיד
לְהוֹדִיעַ. נִתְחַסְפוּ עֲלֵיהֶן - מוֹסֵף וּמְזַבֵּה, וְצְרִיד לְהוֹדִיעַ.
פְּמָה הוּא שִׁיעוּרָן? בְּזִמְנֵן שֶׁהֵן מְרֻבִּין - מוֹזֵן שְׁתֵּי
סְעוּדוֹת לְכוֹלֶם, בְּזִמְנֵן שֶׁהֵן מוֹעֲטִין - פְּגוּזְיַת לְכָל
אֶחָד וְאֶחָד. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: פְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים -
בְּתַחֲלוֹת עִירוּב, אֶבֶל בְּשׂוּרֵי עִירוּב - פֶּל שְׁהוּא. וְלֹא
אֲמָרוּ לְעָרֵב בְּחֲצִירוֹת אֶלָּא פְּרִי שְׁלֹא לְשִׁכַּח אֶת
הַתְּנוּקוֹת. **גְּמַרָא כְּמַאי עֲסָקְתָּן?** אֵילִימָא בְּמִין אֶחָד
- מָאִי אִירָא נִתְמַעַט, אֶפִּילוּ פְּלֵה נְמוּ! אֶלָּא בְּשֵׁנֵי
מִינִין - אֶפִּילוּ נִתְמַעַט נְמוּ לֹא, דְּתֵנִיא: פְּלֵה הָאוּכֵל,
מִמִּין אֶחָד - אֵין צְרִיד לְהוֹדִיעַ, מִשְׁנֵי מִינִים - צְרִיד
לְהוֹדִיעַ! אִיבְעִית אֵימָא: מִמִּין אֶחָד, וְאִיבְעִית אֵימָא:
מִשְׁנֵי מִינִין. אִיבְעִית אֵימָא מִמִּין אֶחָד, מָאִי נִתְמַעַט
- נִתְמַעַט. וְאִיבְעִית אֵימָא מִשְׁנֵי מִינִין - פְּלֵה שְׂאֲנִי.
"נִיתְחַסְפוּ עֲלֵיהֶן מוֹסֵף וּמְזַבֵּה וכו'". אָמַר רַב שִׁזְבוּ,
אָמַר רַב חֲסָדָא, וְזַאת אוֹמְרַת: חֲלוּקִין עֲלֵיוּ חֲבִירֵיו
עַל רַבֵּי יְהוּדָה. דְּתַנֵּן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: פְּמָה דְּבָרִים
אֲמוּרִים - בְּעִירוּבֵי תַחוּמִין, אֶבֶל בְּעִירוּבֵי חֲצִירוֹת -
מְעַרְבִין בֵּין לְדַעַת וּבֵין שְׁלֹא לְדַעַת. פְּשִׁיטָא דְּחֲלוּקִין!
מְהוּ דְּתִימָא: הֵינִי מִיָּלִי - פְּחָצֵר שֹׁבִין שְׁנֵי מְבוֹאוֹת,
אֶבֶל חָצֵר שְׁל מְבוּי אֶחָד - אֵימָא לֹא, קְמוּשְׁמַע לָן.
"פְּמָה הוּא שִׁיעוּרוֹ וכו'". פְּמָה הוּא מְרֻבִּין? אָמַר
רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל: שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה בְּנֵי אָדָם.
שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה וְתוֹ לֹא? אֵימָא: כְּשִׁמוּנָה עֶשְׂרֵה וְאֵילָף.
וּמָאִי שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה דְּנָקְטָא? אָמַר רַב יִצְחָק בְּרִיהִי דְּרַב
מַחֲלָקוּ לְמוֹזֵן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת בִּינְיָהוּ וְאֵין מַעַת גְּרוּזְיַת
לְכָל אֶחָד וְאֶחָד - הֵן הֵן מְרֻבִּין, וְסָגִי בְּמוֹזֵן שְׁתֵּי
סְעוּדוֹת. וְאֵי לֹא (הֵן הֵן) מוֹעֲטִין נִינְהוּ. וְאָנַב אוֹרְחֵיהּ
קָא מְשַׁמְעֵ לָן דְּשְׁתֵּי סְעוּדוֹת הֵוִין שְׁמוּנָה עֶשְׂרֵה
גְּרוּזְיַת. **מִשְׁנֵה פְּכַל מְעַרְבִין וּמְשַׁתְּפִין**, חוּזִין מִן
תַּמִּים וּמִן הַמְּלַח, דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמְרִי:
פְּכַר הוּא עִירוּב, אֶפִּילוּ מֵאַפָּה סָאָה וְהוּא פְּרוּסָה -
אֵין מְעַרְבִין פְּהַ. פְּכַר פְּאִיסֵר וְהוּא שְׁלֵם - מְעַרְבִין בּוּ.
גמרא

עירובין דף פ עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קיג

58 כשהוא מוסיף משל בני המבוי אינו צריך להודיע, ומשמע שאם
59 כלה האוכל לגמרי, כשהוא נוטל מהם שוב, צריך להודיע להם.
60 מבררת הגמרא: **בְּמֵאֵי עֲקָרִין** – באיזה אופן מדובר, **אֵילֵימָא** – אם
61 נאמר שמדובר בְּמֵין אֶחָד – שהוא מוסיף על העירוב מאותו המין
62 שעירבו בו בפעם הראשונה, קשה, **מֵאֵי אֵירֵיא** – מדוע נקט התנא
63 דוקא **נְתַמְעַט**, והרי באופן זה **אֵפִילֵי** אם בְּלָה העירוב לגמרי, נְמִי
64 – גם כן אין צריך להודיע, אֶלָּא מה יש לנו לומר, שמדובר בְּשֵׁנֵי
65 מֵינֵין – שהוא לוקח עכשיו ממין אחר, גם כן קשה, שהרי באופן זה
66 **אֵפִילֵי** אם נְתַמְעַט העירוב, ולא כלה לגמרי, נְמִי לֹא – גם כן אינה
67 יכול לנטול מבלי להודיע, דְּתַנֵּיא – ששנינו בבביתא, שאם בְּלָה
68 הַאֶבְלָל של העירוב, בְּמֵין אֶחָד – אם הוא נוטל עכשיו מאותו מין
69 שהיה העירוב הראשון, אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, וּמִשְׁנֵי מֵינִים – אבל אם
70 הוא נוטל עכשיו ממין אחר, צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ, מתרצת הגמרא:
71 **אֵיבְעִית אֵימָא** – אם תרצה תוכל ליישב שהמשנה מדברת כשהוא
72 נוטל עכשיו בְּמֵין אֶחָד – מאותו המין שעירבו בו תחילה, וְאֵיבְעִית
73 **אֵימָא** – ואם תרצה תוכל ליישב שהמשנה מדברת כשהוא נוטל
74 עכשיו בְּשֵׁנֵי מֵינֵין – שלא מאותו המין שעירבו בו תחילה, ומבארת
75 הגמרא: **אֵיבְעִית אֵימָא** – אם תרצה תוכל ליישב שהמשנה מדברת
76 כשהוא מערב עכשיו בְּמֵין אֶחָד – מאותו המין שעירב תחילה,
77 ובאמת סוברת המשנה שאף אם כלה העירוב לגמרי, אין צריך
78 להודיע, וּמֵאֵי – ומהו נְתַמְעַט שנאמר במשנה, נְתַמְעַט – שכלה
79 האוכל לגמרי, וְאֵיבְעִית אֵימָא – ואם תרצה תוכל ליישב שהמשנה
80 מדברת בְּשֵׁנֵי מֵינֵין – שהוא מערב עכשיו ממין אחר, ואף כשהוא
81 מערב ממין אחר אם לא כלה העירוב הראשון, אין צריך להודיע,
82 וּבְלָה שְׂאֵנִי – ושונה הדין המבואר בבביתא שבשני מינים צריך
83 להודיע, מהדין המבואר במשנה, שהבביתא מדברת רק כשכלה
84 העירוב לגמרי, ורק באופן זה צריך להודיע, אבל אם רק נתמעט
85 העירוב, אין צריך להודיע.
86 שנינו במשנה: **נִיתְקַפּוּ עֲלֵיהֶן מוֹסְפֵי וּמְנַבְּה וכו'**, ואם הוא מוסיף
87 משלהם, צריך להודיע. הגמרא מביאה מחלוקת אם בעירובי
88 חצירות בתחילת העירוב צריך להודיע: **אֶמֶר רב שִׁיבִי אֶמֶר רב**
89 **תְּרַא, וְאֵת אֹמְרֵי – יש ללמוד מהדין המבואר במשנה שכשהוא**
90 **נוטל מהדירים שנתוספו שלא היו בתחילה בעירוב, צריך**
91 **להודיע, שחֲלוּקִין עֲלָיו תְּבִירֵי עַל רַבֵי יְהוּדָה, שרבי יהודה סובר,**
92 **שאף כשמערבים בפעם הראשונה, אין צריך להודיע למי**
93 **שנוטלים משלו, דְּתַנֵּן – ששנינו במשנה (להלן פא), אֶמֶר רַבֵי יְהוּדָה,**
94 **בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים [שאין מערבים אלא לדעתו של אדם] בְּעִירובֵי**
95 **תְּחִלְמִין, שאין אנו יודעים אם נוח לו לקנות שביטה במקום**
96 **העירוב, כיון שהוא מפסיד שאינו יכול לילך לצדדים האחרים**
97 **שמחוץ לעיר, אֶבְלָל בְּעִירובֵי חֲצִירוֹת שאינו מפסיד כלום בעירוב,**
98 **בְּעִירובֵי בֵּין לְדַעַת וּבֵין שְׂלֵא לְדַעַת, ואף שהוא מערב ממזון שלו.**
99 **שואלת הגמרא: בְּשִׂמְטָא דְּחֲלוּקִין – והלא פשוט וברור הוא**
100 **שמשתנתו שאמרה שאם ניתוספו דיורים צריך להודיע, חולקת על**
101 **רבי יהודה, ומה בא רב שיובי להשמיענו. מתרצת הגמרא: מְהוּ**
102 **דְּתַנֵּיא – שמא תאמר, שאף משנתנו סוברת כרבי יהודה**
103 **שבעירובי חצירות אין צריך להודיע, ומה שמבואר במשנה**
104 **שצריך להודיע, הֲנֵי מִילֵי – דברים אלו אינם אלא בְּחֶצֶר שְׁעוּמֵדַת**
105 **בֵּין שְׁנֵי מְבֹאוֹת, והיא פתוחה לשניהם, שאין אנו יודעים עם איזה**
106 **מבוי רוצה היא להשתתף, שבזה אף רבי יהודה מודה שצריך**
107 **להודיע, אֶבְלָל חֶצֶר שֶׁל מְבֹוי אֶחָד – שאינה פתוחה אלא למבוי**
108 **אחד, אֵימָא לֹא – שמא נאמר שבה לא אמר התנא של משנתנו**
109 **שצריך להודיע, בְּשִׂמְעָא לָן – השמיענו רב שיובי, שאין אומרים**
110 **כן, שמע מרב חסדא רבו, שמשנתנו מדברת בחצר שהיא פתוחה**
111 **רק למבוי אחד, ואף בזה אמר התנא שצריך להודיע.**
112 שנינו במשנה: **בְּמָה הוּא שְׁעִירוֹ וכו'** של השיתוף שמינחים במבוי,
113 כשהן מרובין מזון שתי סעודות לכולם, וכשהן מועטים כגורגרת
114 לכל אחד ואחד. מבררת הגמרא: **בְּמָה הוּא מְרֻבֵּין, כלומר כמה**
115 **בני אדם צריך שיהיו במבוי, ויהיה די להם במזון של שתי**
116 **סעודות. מבארת הגמרא: אֶמֶר רַב יְהוּדָה אֶמֶר וכו' – בשם שְׂמַוְתֵי**
117 **שְׂמוּנָה עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם. והבינה הגמרא מדבריו שמואל, שרק אם**

1 דוחה הגמרא: באמת אין נוטלים שיתוף בעל כרחו, וּשְׂאֵנֵי הָתָם –
2 ושונה הדבר שם בבביתא, דְּלֵימָא מְהִיצוֹת – שבלא הלחי והקורה,
3 המבוי מגולה הוא, וקשה לשומרו, ומשום כך כופים אותו, ולא
4 כדי להתיר לטלטל במבוי.
5 מביאה הגמרא תירוץ נוסף: **לֵישְׁנָא אַחֲרֵינָא** – באופן אחר יש
6 לדחות, (מצד [בבית דין] שְׂאֵנֵי – שמה שבני המבוי כופים לעשות
7 לחי וקורה, אין הכוונה שבני המבוי בעצמם כופים, אלא שביט דין
8 כופים להשתתף עם בני המבוי בעשיית לחי וקורה, ואין מכאן
9 ראיה לדברי שמואל שאמר שבני המבוי עצמם יכולים לכופו
10 להשתתף עמם במבוי.
11 אגב שדיברה הגמרא מעשיית לחי וקורה, מביאה הגמרא דין נוסף
12 בלחי וקורה: **אֶתְמַר – נאמר בבית המדרש, רַב תַּיִיא בַר אֲשִׁי אֶמֶר**
13 **[רב], עוֹשֵׂין לְחֵי מַעְצֵי אֲשִׁירָה וכו' – אילן של עבודה זרה, שהוא אסור**
14 **בהנאה, וצריך לשורפו, כלומר שלחי מאשירה מותר במבוי, ורבי**
15 **שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ אֶמֶר, עוֹשֵׂין קוֹרָה מַעְצֵי אֲשִׁירָה, כלומר, שקורה**
16 **מאשירה מותרה במבוי. אומרת הגמרא: מֵאֵן דְּאֶמֶר – רבי שמעון**
17 **בן לקיש, שאמר שעושים קורה מאשירה, כֹּל שֶׁכֵּן שהוא סובר**
18 **שעושים לְחֵי מאשירה, וּמֵאֵן דְּאֶמֶר – אבל רב חייא בר אשי,**
19 **שאמר שעושים לְחֵי מַעְצֵי אֲשִׁירָה, לא אמר כן אלא בלחי, שאין**
20 **שיעור כמה צריך להיות עוביו ורוחבו, אֶבְלָל קוֹרָה, שצריך שתהיה**
21 **רחבה טפה, שבשיעור זה אפשר להניח עליה חצי לבנה של**
22 **שלשה טפחים, וכן צריך שתהיה חזקה שתוכל להחזיק חצי לבנה,**
23 **לֹא אמר שאפשר לעשותה מאשירה, שכיון שאשירה צריך**
24 **לשורפה, בְּתוּבְתֵי מְקַבְּלֵי שְׁעוּרֵיהָ – השיעור שיש בקורה, הרי הוא**
25 **כמי שאינו, שנחשבת הקורה כמו שנשרפה כבר, והרי היא כקורה**
26 **שאינה רחבה טפה.**
27 **משנה**
28 המשנה מבארת מתי צריך להודיע לבני המבוי או החצר כשהוא
29 נוטל מהם פת בשביל שיתוף או בשביל עירוב: אם אחר שהניחו
30 שיתוף למבוי או עירוב לחצר, נְתַמְעַט הַאֶבְלָל שהניחו בשביל
31 השיתוף או העירוב מהשיעור האמור במשנה בסמוך, מוֹסְפֵי
32 וּמְנַבְּה להם עוד מזון משלו ומצרפו לשיתוף או לעירוב, וְאֵף אם
33 הוא מוסיף משלהם, אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ להם, משום שכבר מתחילה
34 תרצו כולם לעשות שיתוף או עירוב. ואם נְתַמְעַט עֲלֵיהֶן עוד
35 אנשים אחרים שלא היו שם כשהניחו את השיתוף או העירוב
36 הראשון, מוֹסְפֵי עוד מזון משלו על השיתוף או העירוב הראשון,
37 וּמְנַבְּה את מה שהוא מוסיף לאלו שנתוספו, וְאֵם הוא מוסיף משל
38 הדירים שנתוספו, אין צריך לזכות להם, אבל צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ להם,
39 לידע אם רוצים הם בשיתוף או העירוב.
40 המשנה מבארת מהו השיעור שצריך לשיתוף ולעירוב: **בְּמָה הוּא**
41 **שְׁעוּרֵין של שיתופי מבואות, בְּמֵין שְׁתֵּי מְרֻבֵּין, צריך מוֹזֵן בשיעור**
42 **של שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְכוֹלָם, וּבְמֵין שְׁתֵּי מוֹעֲטִין, די בשיעור בְּגִירוּת**
43 **– כתאנה יבשה] לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מְבֵין הַחֶצֶר או המבוי.**
44 **אֶמֶר רַבֵי יוֹסֵי, בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים שצריך שיהיה שם כגורגרת**
45 **לכל אחד, או שיהיה שם מזון שתי סעודות, בְּתַחֲלִיל עִירוּב –**
46 **כשבאים עכשיו להניח עירוב, אֶבְלָל בְּשִׁירֵי עִירוּב – כשהיה שם**
47 **עירוב, ונתמעט, די שישאר ממנו כֹּל שְׂהוּא. והטעם שמקילים**
48 **בעירוב שאף אם נתייר שם כל שהוא כשר, הוא משום שְׂלֵא**
49 **אֶמְרוּ שצריך לְעָרֵב בְּחֲצִירוֹת אחר שהניחו גם שיתוף במבוי, אֶלָּא**
50 **בְּדֵי שְׂלֵא לְשַׁבְּחָתָא הַתִּינוּקוֹת – שלא ישכחו הנערים תורת עירוב,**
51 **שאם יעשו רק שיתוף למבוי, לא ידעו הנערים מהעירוב,**
52 **שהנערים הקטנים אינם יודעים מהשיתוף שנעשה בין אנשי**
53 **המבוי, ומשום כך אמרו שיערבו אף בחצירות כדי שיראו**
54 **התינוקות, וכיון שאין צריך לעירוב זה מן הדין, הקילו שיהיה כשר**
55 **אף אם נשאר בו כל שהוא.**
56 **נמרא**
57 במשנה מבואר שרק אם נתמעט האוכל של העירוב, אזי אף

גמרא

60 עשויה מחולין שנפלה בהם תרומה, ויש בחולין מאה פעמים כנגד
 61 התרומה, ונטל מהפת בשיעור של התרומה שנפל בה, ונתן לכהן,
 62 שבלא זה הפת אסורה כתרומה, מְעַרְבֵין לוּ בָהּ, שכיון שמה
 63 שנחסר ממנה הוא כדי לתקנה, אין זה נחשב שנחסרה. מקשה
 64 הגמרא: וכי פת שנחסרה כדי חלתה מערבים בה, וְהִתְנַיֵּא – והרי
 65 שנינו בברייתא, שאם נחסרה הפת כְּדֵי דִימוּעָה, מְעַרְבֵין לוּ בָהּ,
 66 אבל אם נחסרה כְּדֵי חֲלָתָה, אֵין מְעַרְבֵין לוּ בָהּ. מתרצת הגמרא:
 67 לֹא קָשְׁיָא, הָא – מה שאמר רבי יוחנן בן שאול שמערבים בפת
 68 שנחסרה כדי חלתה, מדובר בְּחֲלַת נְחִתוּם – כשניטל מהפת שיעור
 69 חלה שצריך להפריש נחתום (אופה) עושה עיסה למוכרה
 70 לאחרים, שהוא שיעור קטן, הָא – ומה שאמרה הברייתא שאין
 71 מערבים בפת שנחסרה כדי חלתה, מדובר בְּחֲלַת בְּעַל הַבֵּית –
 72 כשניטל מהפת שיעור חלה שצריך להפריש בעל הבית שעושה
 73 עיסה לעצמו, שהוא שיעור גדול יותר, ששונה שיעור חלה בין
 74 נחתום לבעל הבית, דְּתַנּוּ – ששנינו במשנה (חלה פ"ב מ"ז), שִׁיעוּר
 75 חֲלָתָה, כלומר, השיעור הפחות ביותר שצריך שיהיה בכל נתינה
 76 לכהן, צריך שלא יפחות מֵאֶחָד מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה מהשיעור שחייב
 77 בחלה, שפחות מכך הוא שיעור שאינו ראוי ליתנו מענה, ולכן
 78 אמרו חכמים שהעושה עֵיפָה לְעַצְמוֹ, ואפילו אם הוא עושה עֵיפָה
 79 גדולה לְמַשְׁתָּה כְּגוֹ – לסעודת נישואין של בנו, צריך להפריש אֶחָד
 80 מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה מהעיסה, אבל נְחִתוּם שְׁהוּא עוֹשֶׂה לְמַכּוּר בְּשׁוּק,
 81 כיון שזרכו לעשות עיסות גדולות, וְכֵן הָאֵשָׁה שֶׁעֲשֶׂתָה לְמַכּוּר
 82 בְּשׁוּק, אף שהיא לשה בביתה והיא דומה יותר לבעל הבית,
 83 צריכים להפריש רק אֶחָד מֵאַרְבָּעִים וְשִׁמּוֹנֵה.
 84 הגמרא דנה אם אפשר לערב בפת שנפרסה וחיבר את הפרוסה
 85 לפת: אָמַר רַב הִקְדָּא, פת שנפרסה וְתִפְרָה בְּקִיסָם – וחיברה על ידי
 86 קיסם, והיא נראית כשלימה, מְעַרְבֵין לוּ בָהּ. מקשה הגמרא: וְהָא
 87 תְּנַיֵּא – והרי שנינו בברייתא, שפת שחיברה על ידי קיסם, אֵין
 88 מְעַרְבֵין לוּ בָהּ. מתרצת הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, הָא – מה שאמרה
 89 הברייתא שאין מערבין בה, הוא באופן דִּידֵיע תִּפְרָה – שניכר
 90 מקום החיבור של הפרוסה לפת, שניכר שנפרסה וחיברה, ואז דינה
 91 כפרוסה ואין מערבין בה, וְהָא – ומה שאמר רב חסדא שמערבים
 92 בה, הוא באופן דְּלֹא דִידֵיע תִּפְרָה – שאין מקום חיברה ניכר,
 93 שנראית דנה על כמה מיני פת אם אפשר לערב בהם: אָמַר רַבִּי וְרַבָּא
 94 הגמרא דנה על כמה מיני פת אם אפשר לערב בהם: אָמַר רַבִּי וְרַבָּא
 95 אָמַר (ו-בשם) שְׁמוּאֵל, מְעַרְבֵין בְּפֶת העשויה מאוּרְךָ, וּבְפֶת העשויה
 96 מִדִּיתוּן. אָמַר מַר עֵינְקָבָא, לְדִידֵי מִיפְרָשָׁא לִי מִינֵיהּ דְּמַר שְׁמוּאֵל – אני
 97 שמעתי משמואל עצמו פירוש דין זה, ושמעתי ממנו, שְׂפַת אֲוִיזוּ
 98 מְעַרְבֵין, וּבְפֶת דִּיחַן אֵין מְעַרְבֵין.
 99 אָמַר רַב הִיא רַב אֲבִין אָמַר (ו-בשם) רַב, מְעַרְבֵין בְּפֶת העשויה
 100 מְעַרְשִׁים. מקשה הגמרא: אֵינִי – האם כך הוא הדין, וְהָא – והרי
 101 הִיא דְּהוּאִי בְּשֵׁנֵי דְּמַר שְׁמוּאֵל – אותה פת של עדשים שעשו בימי
 102 שמואל, וְשִׁדְיָה לְכַלְבִּיָּה – והשליכה שמואל לכלבו, וְלֹא אֶכְלָה,
 103 הרי שאפילו לאכילת כלב לא היתה ראויה, ואם אינה ראויה
 104 לאכילה ודאי אי אפשר לערב בה. מתרצת הגמרא: הִיא – אותה
 105 פת שהשליך שמואל לכלב, לא היתה עשויה רק מעדשים, אלא
 106 דְּשִׂאָר מִינֵיהּ הוּא – הרבה מינים היו מעורבים בה, שפת כוז ודאי
 107 אינה נחשבת פת, דְּקִתְבִּין (יחזקאל ד ט) 'וְאִתָּה קַח לָךְ חֲמִין וְשִׁעְרִים
 108 וּפּוֹל וְעֲדִשִׁים וְדָחַן וְכַסְמִים וְגו' וְנִתְתָּה אוֹתָם בְּכֹלֵי אֶחָד וְעֲשִׂיתָ
 109 אוֹתָם לָךְ לְלֶחֶם', שנאמר ליחזקאל שיעשה סימן לרעב שיבוא על
 110 ישראל בזמן המצור, שיקח את כל המינים הללו
 111 ויעשה מהם פת, שפת זו אין בני אדם רגילים לאוכלה, ורק מחמת
 112 רעב אוכלים אותה. רַב פְּסָא אָמַר, הִיא – אותה פת שהשליך
 113 שמואל לכלב, הטעם שלא היתה ראויה לאכילה, לא היה משום
 114 שהיתה עשויה מעדשים, אלא משום שְׂצִלוּיָה בְּצוּאֵת הָאָדָם הוּא
 115 – היתה, כלומר שאפו אותה על גחלים שנעשו מצואת אדם
 116 שייבשו אותם ושרפו אותם, שכך נאמר ליחזקאל שיעשה, דְּקִתְבִּין
 117 (שם יב) 'וְהָיָה בְּגִלְלֵי צֹאֵת הָאָדָם תִּעֲנֶנָּה לְעֵינֵיהֶם' – שתאפה פת זו
 118 לעיני בני ישראל בגחלים שנעשו מצואת אדם.

הלמשך בעמוד קלו

1 הגמרא מבארת במה נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע, ומקדימה
 2 לבאר מדוע נשנו כאן דברי רבי אליעזר, אף שכבר נשנו לעיל.
 3 שואלת הגמרא: תְּנַיֵּא הָאָמַר וְיִמְנָא – הרי כבר שנינו פעם אחת את
 4 האמור במשנה, ששנינו לעיל (כח) כשעסקה המשנה בדיני עירובי
 5 תחומין, כְּכֹל מְעַרְבֵין וּמְשַׁתְּפִין, חוּץ מִן הַמִּים וְהַמְּלָחָה, ומה באה
 6 המשנה להשמיענו עתה, וסברה הגמרא, ששתי המשניות
 7 מדברות בין בעירובי תחומין ובין בעירובי חצירות. מתרצת
 8 הגמרא: אָמַר רַבָּה, משתנו באה לְאִפְסוּי מְדַרְבֵי הוֹשָׁע – להוציא
 9 מדברי רבי יהושע, דְּאָמַר שְׂכָרָא, אֵין – אפשר לערב בו, אבל מִדֵּי
 10 אֶחָדֵינָא – שאר דברים, לֹא – אין מערבים בהם, ולכן קָמְשָׁמַע לָן –
 11 השמיענו רבי אליעזר שאין הדין כן, אלא כְּכֹל אפשר לערב, ואילו
 12 לא חזרה המשנה ואמרה דין זה כאן, היינו מפרשים ש'בכל
 13 מערבין' שאמרה המשנה לעיל, היינו רק בעירובי תחומין, שבהם
 14 אף רבי יהושע מודה שאין צריך לערב דווקא בפת, אבל בחצירות
 15 כולם סוברים כרבי יהושע שאין מערבים אלא בפת, ועתה שאמר
 16 רבי אליעזר דין זה כאן בסמוך לדברי רבי יהושע, אנו למדים
 17 שהוא חולק עליו וסובר שאף בעירובי חצירות מערבים בכל דבר.
 18 אביי מקשה על רבה, שלא מבואר בדברי רבי אליעזר שהוא חולק
 19 על רבי יהושע: אִיתְבִּיָּה – הקשה אֲבִי לרבה, איך ניתן ללמוד
 20 מדברי רבי אליעזר, שהוא חולק על רבי יהושע, וסובר שאף
 21 בעירובי חצירות מערבים בכל דבר, והרי שנינו בברייתא, כְּכֹל
 22 מְעַרְבֵין עִירוּבֵי חֲצִירוֹת, וְכֹכֵל מְשַׁתְּפִין שִׁיתוּפֵי מְבוּאוֹת, שעושים
 23 שיתוף למבוי, בין בפת בין ביין ובין בשאר פירות, וְלֹא אָמְרוּ לְעֶרֶב
 24 בְּפֶת אֱלָא בְּחֶזֶר ו- בעירובי חצירות' בְּלֶבֶד, וברייתא זו קשה היא,
 25 שחרי מֵאֵן שְׂמַעְתָּ לֵיהּ דְּאָמַר – מיהו התנא שסובר שבעירובי
 26 חצירות פֶת אֵין – מערבים רק בפת, מִדֵּי אֶחָדֵינָא לֹא – ולא בשאר
 27 דברים, הלא רְבִי יְהוֹשֻׁעַ הוא שאמר דין זה במשנה, ואם כן התנא
 28 של הברייתא ודאי רבי יהושע הוא, וְקָתְנֵי ואף על פי כן אמרה
 29 הברייתא 'כְּכֹל מערבין', אלא ודאי צריך לפרש שמה שאמרה
 30 הברייתא 'כְּכֹל מערבים עירובי חצירות', היינו שמערבים בכל מיני
 31 פת, ואם כן אף במשנתנו יש לפרש שלא באה לומר שמערבים
 32 בחצר בכל דבר, אלא באה לומר שמערבים בכל מיני פת, ואינה
 33 מדברת בעירובי תחומין, אלא רק בעירובי חצירות, וכך
 34 מתפרשות המשנה והברייתא, שבכל מיני פת מערבין בחצירות,
 35 ובמבוי משתתפים בכל דבר חוץ ממים ומלח.
 36 הגמרא מבארת לדברי אביי מה באה המשנה להשמיענו: אֱלָא
 37 אָמַר רַבָּה פַּר פַּר קְנָה, אם ניתן לומר שהמשנה חזרה וכתבה שוב
 38 שבכל מערבים ומשתתפים, כדי להוציא מדברי רבי יהושע, היינו
 39 רק לְאִפְסוּי – להוציא מסוף דבריו דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דְּאָמַר, שְׂלִימָה אֵין
 40 – שרק בפת שלימה מערבים, אבל בפת פְּרוּסָה לֹא – אין מערבים,
 41 ולכן קָמְשָׁמַע לָן – השמיענו רבי אליעזר שאין הדין כן, אלא כְּכֹל
 42 מערבים, ואף בפת פרוסה.
 43 הגמרא מבארת את הטעם מדוע לרבי יהושע צריך דווקא פת
 44 שלימה. שואלת הגמרא: וּפְרוּסָה מֵאֵן מְעַמָּא לֹא – ומהו הטעם
 45 שאמר רבי יהושע שאין מערבין בפת פרוסה. משיבה הגמרא: אָמַר
 46 רַבִּי יוֹסֵי בֶן שְׂאוּל אָמַר (ו-בשם) רַבִּי, מְשׁוּם אֵיבָה, שאם יוכלו לערב
 47 בפרוסה, ויתן אחד פרוסה ואחד שלימה, יבואו לידי מחלוקת.
 48 אָמַר לֵיהּ (ו-שאלון) רַב אֶחָא גְרִיהּ דְּרַבָּא לְרַב אֲשֵׁי, עִירְבוּ כּוּלְן
 49 בְּפְרוּסוֹת – אם נתנו כל בני החצר פרוסות לעירוב, שבאופן זה לא
 50 יבואו לאיבה, מֵהוּ הָדִין בּוּזָה. אָמַר לֵיהּ – השיב לו רב אשי, שאף
 51 יבאופן זה אין מועיל העירוב, משום שחששו חכמים שְׂמָא יִתְרוּ
 52 דְּרַבִּי לְקַלְקוּלָא, שמתוך שירגלו לערב בפרוסה, יבואו ליתן פרוסה
 53 גם כשהלק מבני החצר יתנו פת שלימה, ויבואו לידי איבה, ומשום
 54 כך אמרו שלעולם לא יערבו בפרוסה.
 55 הגמרא מביאה שיש פעמים שגם אם נחסר מהפת, עדיין היא
 56 נחשבת כשלימה: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן שְׂאוּל, אם נִפְלָה הִמְנָה
 57 ו-מהפת' כְּדֵי חֲלָתָה – כשיעור חלה שצריך להפריש ממנה,
 58 שהפריש ממנה חלה אחר האפיה, וְכִדֵּי דִימוּעָה – וכן אם הפת

עירובין. פרק שביעי - חלוץ דף פא עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" - (שטיינזליץ) קטז

רש"י

1 **גמרא** לאפוקי מדריבי יהושע דאמר פת אין מידי אחרינא לא קא משמע לן מתניתין
2 ככל — אפילו יין ופירות. ואי מהחיה הוא אמנא: התם הוא דבעירובי תחומין עסקינן.
3 והתם מודה רבי יהושע, דליכא למיחש משום איבה כי הכא בעירובי חצירות דטעמא
4 משום איבה, כדלקמן. אבל בעירובי חצירות — אימא לא, להכי הדר תנייה גבי חצירות.

5 לשנא אחרינא גרסינן: לאפוקי מדריבי מאיר,
6 דאמר: בפת און, במידי אחרינא לא, בפרק
7 "הדר" (לעיל ע"א), קא משמע לן: בכל, והיא
8 היא. איתביה אביי ככל מערבין עירובי
9 חצירות — גרסינן ובכל משתתפין שיתופי מבי
10 — בין בפת ובין בין בן בשאר פירות. ולא אמרו
11 לערב בפת כו' — ובכל מערבין דרישא — הכי
12 קאמר: בכל מיני פת מערבין עירובי חצירות. מאן
13 שמעת ליה דאמר פת אין מידי אחרינא לא רבי
14 יהושע — וללשנא אחרינא רבי מאיר. וקתני
15 ככל — אפת. ומתניתין נמי, ממאי דבכל דתני
16 אבל מילי קאמר, ולאפוקי מהא דרבי יהושע
17 אתא — דילמא בכל דקתני אפת קאי, כברייתא.
18 והכי קאמר: בכל מיני פת מערבין בחצירות,
19 ומשתתפין במביי בכל מילי — חוץ ממים ומלת.
20 אלא אמר רבא בר בר חנה — אי איכא למימר
21 דאפקא מתניתין מדריבי יהושע — אסיפא
22 דמלתא פליגא, דאמר: פרוסה לא, קא משמע לן
23 ככל. משום איבה — שבאין לידי מחלוקת,
24 שאמרו: אני נותן שלימה ואתה פרוסה. לקלקולו
25 — זה פרוס וזה שלם. חלתה — אינו חסרון. שחזו
26 תיקונה. כדי דימועה — אם נדמעת, שנפלה
27 תרומה בחולין ועשו ממנה ככר זו, ונטלו ממנה
28 דימועה אחד מנזאה לתקנה. חלת נתתם —
29 קטנה היא, ואין זה חסרון. תפרה בקיסם — ככר
30 שנפרסה, ותפר הפרוסות בקיסם ונראית שלימה.
31 ידעו תפרה — ניכר מקום תפירתה, והויא
32 כפרוסה. דשאר מיני הוה — מינן הרבה היו
33 מערבין בה, דההיא ודאי לאו פת היא, דכתיב
34 בני יחזקאל: "אתה קח לך חטיף וגו' וכתיב (שם
35 כד): "לחם אנשים לא תאכל" אלמא: לאו לחם
36 הוא. ועונת שעורים תאכלנה אמר רב הסדא —
37 האי שעורים לאו דרוקא, דהא שאר מינן טובא
38 הוו בה, אלא לשיעורין תאכלנה — במשקל,
39 דרך רעבון ולא לשבוע. עריבתה בעריבת שעורין
40 — מגונה, ולא יפה כתיקון עריבת חטים שמייהם
41 תיקון העוגה עגולה ונאה. **משנה** נותן אדם
42 מעה לחנוני — שהוא מוכר יין, ודר עמו במבוי.
43 או לנחתום — מוכר ככרות, ודר עמו בחצר,
44 שיוכה לו בעירוב עם חבריו אם יבואו בני המבוי
45 לקחת ממך ככר לעירוב או יין לשתות — יתא
46 לי חלק בו. לא זכו לו מעותיו — שאין מעות
47 קנות עד שימשוך. ואפילו עירב החנוני הזה
48 לכל האחרים, וזיכה גם לזה — אינו עירוב,
49 שהרי לא נתכוון לזכות לו במתנת חנם כשאר
50 מזכין בעירוב אלא לקנות המעה והרי אינה
51 קנויה לו בדיון דמעות אינו קנות — לא סמכה
52 דעתיה דהאי, ולא הוי דעתיה לאקנוי, ונמצא
53 מערב לו במעותיו שלא מדעתו.

ומודין

ושעת הדיקן נאכל, ולא פת הוא, אלא לנפש רעבה — דכלבא בכפניה גליה בעל ובבא קמא ע"ב. **לא** זכו לו מעותיו — פירש הקונטרס: וזכה גם
לו — אינו עירוב, שהרי לא נתכוון לזכות לו במתנת חנם כשאר מזכין בעירוב אלא לקנות המעה — והרי אינה קנויה לו. ובחנם פירש כן, דאפילו מתכוון לו להקנות לו בחנם, ואפילו זיכה
לו על ידי אחר, לא קח המעה וקנה לו מן השוק — אינו עירוב, כיון שהנותן מתכוון לקנות לו מן החנוני, ואין המעה קונה לו. וכל הזכות שעושה החנוני — שלא מדעת בעל הבית קאי עביד,
ואין מערבין אלא לדעתו. ולשון הקונטרס נמי מוכיח כן בסמוך.

תוספות

1 **איתביה** אביי בכל מערבין עירובי תחומין כו' — כך היא הגירסא בספרים ישנים, וכן גרס
2 רבינו חננאל. ופירש הרב רבינו אברהם כולה סוגיא דהכי קאמר: תנינא חזא
3 זימנא בכל מערבין כו' משמע סתמא בין בעירובי חצירות בין בעירובי תחומין. אמר רבה,
4 לאפוקי מרבי יהושע דאמר: פת אין כו', והאי בכל מערבין — אבלוה עירובין קאי, ואבלוהו

5 פליג רבי יהושע, ואומר: פת — אין, מידי אחרינא
6 — לא. ולהכי אינטיריך תרי זימנא, דאי לא הדר
7 ותנא בבא דהכא — הוה מוקמינן הדיא דלעיל
8 בתחומין דאמרי בהו כולי פירקא. ומלתא דרבי
9 יהושע דהכא הוה מוקמינן בחצירות. דמיירי בהו
10 לעיל ולא מפקא הדיא דלעיל ככל מרבי יהושע
11 דהכא. אבל השתא, דמיתניא נמי גבי מלתיה דרבי
12 יהושע — מפקא מדידה, דלאפלוגי קאתי:
13 "איתביה אביי" אביי פריך דבי מה שאמרי שסבר
14 רבי יהושע דאפילו בתחומין אין מערבין אלא
15 בפת, והכי גרסינן בכל הספרים הישנים: בכל
16 מערבין עירובי תחומין קאמר כו' קא סלקא דעתך
17 דהאי בכל מערבין — בכל מיני פירות קאמר, מאן
18 שמעת ליה דאמר פת אין מידי אחרינא לא — רבי
19 יהושע, דהא אמרין דרבי אליעזר בכל מערבין
20 עירובי חצירות בין בתחומין קאמר. וקתני לה גבי
21 תחומין בכל דבר, אלמא: תחומין בכל דבר לרבי
22 יהושע. אלא לאפוקי מרבי יהושע כו'. אלא האי
23 בכל מערבין — הכי קאמר. בכל עניני פת מערבין,
24 בין בשלמין בין בחסרין. והשתא מיירי מתניתין
25 בכל מערבין דרוקא בחצירות דאמרי בהו לעיל,
26 ופליג על רבי יהושע דבעי שלמין בחצירות. והא
27 דלא שני אפירכא דאביי דודאי רבי יהושע מודה
28 דתחומין בכל דבר, ובמתניתין תנן בכל מערבין
29 אפילו בחצירות, ורבי יהושע פליג בחצירות
30 לחודיה — היינו משום דאי רבי אליעזר איירי
31 בתרוייהו ורבי יהושע לא פליג אלא אחצירות,
32 הוה ליה לפרושי דאחצירות לחודיהו קאי.
33 **כדי** חלתה וכדי דימועה מערבין לו בה —
34 ונראה לרבינו יצחק. דרוקא טבולה חלתה
35 ובמדומע איירי דאי לא בעיא תיקון — איכא
36 איבה אפילו בחסרון מועט. דלשנא דמתניתין
37 משמע דשלמים לגמרי בעי. ומיהו, לשון כדי
38 קשה, דהוה ליה למימר חלתה ודמעותהו ואומר
39 רבינו יצחק: דנקט כדי — לאשמעותין דאפילו נטל
40 לשם חלה, אם הפריש יותר מכדי צורך — איכא
41 איבה. ואם תאמר: כיון דאשמעותין כדי חלתה,
42 דהוה אחד מארבעים ושמונה כל שכן כדי דימועה
43 דהוה יותר ממאה! ואומר רבינו יצחק: דסלקא
44 דעתך דדימועה, כיון דחזי הכי לכהן — אפילו
45 בפורתא איכא איבה.
46 **והא** החייא דהואי בשני דמר שמואל כו' — עשו
47 לנסות מה טעמא, לפי שזוה הקבית הלל
48 ליחזקאל לעשות.
49 **דכתיב** ואתה קח לך כו' — פירש הקונטרס:
50 וכתיב בתריה "לחם אנשים לא
51 תאכל", אלמא: לאו לחם הוא. והגיה רבינו תמו:
52 דהאי לחם אנשים — בהבראה תניב, דרוק
53 מפרשה זו כמה דפין. והכי פירושא: החייא דשאר
54 מינן הוא, דכתיב "אתה קח לך" ולימי המצור
55 **לא** זכו לו מעותיו — פירש הקונטרס: וזכה גם
56 לו — אינו עירוב, שהרי לא נתכוון לזכות לו בחנם, ואפילו זיכה
57 לו על ידי אחר, לא קח המעה וקנה לו מן השוק — אינו עירוב, כיון שהנותן מתכוון לקנות לו מן החנוני, ואין המעה קונה לו. וכל הזכות שעושה החנוני — שלא מדעת בעל הבית קאי עביד,
58 ואין מערבין אלא לדעתו. ולשון הקונטרס נמי מוכיח כן בסמוך.

בארבעה

בארבעה פּרָקִים כּו' - בפרק "אותו ואת בנר" (חולין פגא.) מפרש: ערב יום טוב הראשון של פסח, ועיום טוב של עצרת, וערב יום טוב האחרון של חג, וערב ראש השנה, וערב יום כיפור בגלגל. והא דלא חשיב עיום טוב ראשון של חג - אמר רבינו תם: משום דכולי עולמא טרידי בסוכה ולולב, ואין להם פנאי להרבות בשחיטה כל כך.

ומדין בשאר כל אדם - מפרש בגמרא: בעל הבית שאמר לו חברו הילך מעה זו וזכה לי בעירוב והלך וזיכה לו - שקנה עירוב, והואיל ואין בעל הבית רגיל למכור כבדות לא נתכוון זה אלא לעשותו שליח, ונעשה כאומר לו ערב לי. וגבי חנוני גופיה, אי אמר ליה "ערב לי" אמרינן בגמרא דקני. שאין מעבידין לו לאדם אלא לדעתו - הלכך, גבי חנוני כי אמר ליה זכי לי - לא נתכוון אלא לקנות הימנו, ולא סמך עליו שיעשה שלוחו. ומעות אינו קנות, ולא סמכה דעתיה - נמצא מערב לו שלא לדעתו. אבל אם משך כבר והניחו אצלו לכך - שליח עשאו. עירובי תחומין - חוב הוא לו שמפסיד לצד האחר, ושמא אינו נוח לו. **נמרא בארבעה פרקים** - דמתרץ רבי יוחנן לקמן הדעמידו בהן חכמים דבריהם על דין תורה דמעות קנות. אף כאן, מפני תיקון שבת - והדעמידו דבריהם על דין תורה. **בארבעה פרקים אלו** - בפרק "אותו ואת בנר" בחולין (פגא.): עיום טוב הראשון של פסח, וערב יום טוב של עצרת, וערב ראש השנה, וערב יום טוב האחרון של חג, וערב יום הכיפורים בגלגל. ואין ללוקח - באותו השור

ומדין בשאר כל האדם פל האדם שזכו לו מעותיו, שאין מערבין לאדם אלא מדעתו. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים - בעירובי תחומין, אבל בעירובי היצירות - במערבין לדעתו ושלא לדעתו, לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם שלא בפניו. **נמרא מאי טעמא דרבי אליעזר? הא לא משד! אמר רב נחמן, אמר רבה בר אבהו: עשאו רבי אליעזר פארבעה פרקים בשנה. תתנו: פארבעה פרקים אלו משחימין את הטבח בעל פרחו, אפילו שור שנה אלף דינר ואין ללוקח אלא דינר אחד - בופין אותו לשחוט. לפיכך, אם מת - מת ללוקח. מת ללוקח? הא לא משד! אמר רב הונא: בשמשד. אי הכי, אימא סיפא: בשאר ימות השנה אינו כן; לפיכך, אם מת - מת למוכר. אמאי? הא משד! אמר רבי שמואל בר יצחק: לעולם בשלא משד, הכא במאי עסקינן - בשויבה לו על ידי אחר. בארבעה פרקים אלו, דזכות הוא לו - זכין לו שלא בפניו, בשאר ימות השנה דחוב הוא לו - אין חבין לו אלא בפניו. ורב אילא אמר רבי יוחנן: פארבעה פרקים אלו העמידו חכמים דבריהן על דברי תורה. דאמר רבי יוחנן: דבר תורה מעות קנות, ומפני מה אמרו "משויבה קונה" - גזירה שמא יאמר לו: נשרפו חיטוד בעליה. "ומדין בשאר כל האדם כו'. מאן שאר כל אדם? אמר רב: בעל הבית. וכן אמר שמואל: בעל הבית. דאמר שמואל: לא שנו אלא נחתום, אבל בעל הבית - קונה. ואמר שמואל: לא שנו אלא מעה, אבל בלי - קונה. ואמר שמואל: לא שנו אלא דאמר לו "זכה לי", אבל אמר "ערב לי" - שליח שניה, וקני. "אמר רבי יהודה במה דברים אמורים וכו'." אמר רב יהודה, אמר שמואל: הלכה ברבי יהודה. ולא עוד, אלא: פל מקום ששנה רבי יהודה בעירובין - הלכה כמותו. אמר ליה רב חנא בגדתא דרב יהודה: אמר שמואל אפילו במקומו שניטלו קורותיו או לחייו?! אמר ליה: בעירובין אמרת, לך, ולא במתחיצות. אמר ליה רב אחא גריה דרבא לרב אשי: הלכה כמפלל דפליגי? והאמר רבי יהושע בן לוי: פל מקום שאמר רבי יהודה "אימתי" ו"במה" במשנתנו - אינו אלא לפרש דברי חכמים; ולא פלוגי! והא אנן תנו: נתוספו עליהן - מוסף ומזבחה וצריך להודיע! התיספון שני מבואות. והאמר רב שזיבי, אמר רב חסדא: זאת אומרת חלוקין עליו חביריו על רבי יהודה! אלא: נברא**

ואמר רבא: רבא דאורייתא, היה להם לתקן דמבעי כסף ומשיבה! ותרץ רבינו יצחק: משום תקנת השוק עשו כן, שלא להצריך תרתי, משיבה ומעות. ורבינו יהודה בן נתן תרץ: דאם המשיבה לבדה לא תקנה - אם כן יאמר הלוקח למוכר שרפוי חסדא בעליה. ואם תאמר: אם כן, כשתן הלוקח מעות ולא משך, יאמר לו המוכר שרפוי מעותיך בעליה, כיון דאין המעות קנות לו ואי לא תירוצן רבינו יהודה בן נתן היינו יכולין לומר דלא חיישנן להכי, משום דלא שכיח שיאדר המשיבה לאדר תניית המעות, כיון דאין מעות קנות. אבל לפי תירוצו לא נוכל לומר כן. דאם כן, לא היה לו נמי למחש שמא יאמר הלוקח שרפוי חסדא בעליה, דלא שכיח שיאחרו הכסף אדר משיבת הפירות, כיון דמשיבה לחוד לא היתה קונה. ויש לומר: דמעות נוח לשמור, ואין טורח בהצלחם כמו פירות, דאין יכול להציל אלא בטורח גדול. ועוד אמר רבינו יצחק: דגבי מעות אין שייך לומר שרפוי מעותיך בעליה, דאפילו היה עליהו שומר חנם - הא אמרינן בפרק "המפקד" (בבא מציעא מבא.) דאין להם שמייה אלא בקרקע, ואי לא מותיב להו בקרקע - הוי פשיעתא לגבי נורא, כדמוכח התיספון חזי בצריפתא דארבנאי. ואם תאמר: והכי חיישנן שמא יאמר לו שרפוי חסדא בעליה, הא הוי עליהו שומר שכר ואם לא יציל ישלם. דכי הדין דגבי זוזי הוי מוכר עליהו שומר שכר, כדמשמע בפרק "הזהב" (שם שם טז.) גבי הוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי, אוקיזי מושמי הדר ביה. ואמר ליה: שקול זוזך, ולא שקלינהו ואגנובו. ואמר רבא: דכל כהאי גונא לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי כו'. משמע: דאי לא הוה אמר ליה שקול זוזך - הוי עליהו שומר שכר. והכי נמי גבי חסדא, הוי נמי שומר שכר! ואומר רבינו יצחק: דלעולם גבי זוזי נמי לא הוי שומר שכר, והא דקאמר: לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי, הכי פירושו: לא מיבעיא היכא דנותן לו שכר, וקאמר לו שקול זוזך, דסליק נפשיה מחיוב שומר שכר - אלא אפילו שומר חנם לא הוי. וכהאי גונא צריך לפרש באיך עובדא (שם עמוד ב), דאמר ליה: ליהוי הנך זוזי גבך פקודן, דחשכה לי. ואמר ליה: הא ביתא קמך. ומסיק עלה: לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי כו', היינו על כרחך בנותן לו שכר קאמר. ועוד יש לומר דאף על גב דגבי זוזי הוי שומר שכר - היינו משום דשרי להוציאם, ואף על גב דמפקד מעות אצל בעיה, תנן ב"המפקד" (שם מגא.) דלא ישתמש בהן, מכל מקום מוכר ישתמש בהן כיון דדבר תורה מעות קנות - אלים כהו, ויכול להוציאם. אף על גב דתקין רבנן דלא קני אלא במשיכה. הכי גרסינן: **אמר** רבי הושע בן לוי כל מקום ששנה רבי יהודה אימתי ובמה במשנתנו אינו אלא לפרש דברי חכמים וכן נראה כספרים דגרסי במשנתנו. דברבריתא מציעו דאמתי דרבי יהודה לחלוק בפרק "כיסוי הדים" (חולין פחא.) גבי זוזי וזעל גבי הסכין, ופרק קמא דגיתין (א.) גבי המביא גט בספינה. ואין להאריך כאן.

דאוקמי בשמשך אתא לפרשי דהיינו משיבה שזיכה לו על ידי אחר, ומשום הכי לא קאמר אלא דלא הדר ביה כלל. **דבר** תורה מעות קנות - פירש בקונטרס: דכתיב בפרה מן הקדש: "ונתן הכסף וקם לו", וקל וחומר בלוקח מן ההדיוט. ויש לקיש דאמר משיבה מפרשת מן התורה ואין מעות קנות, קסבר: מהקדש לא ליפנין, דכסף קני ליה - משום דלא שכיח ביה משיבה דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמי איתא. ואין נראה זה הטעם נכון כל כך, דמכל מקום נילף מהקדש שיקנה גם הכסף בהדיוט ואומר רבינו יצחק: משום דתרתני לא מצי למקני בהדיוט, דפרק "הלוקח עובר פרת" (בבברות יגב.) דריש רבי יוחנן: "או קנה מיד עמותיך, הא לנכרי - ומשיבה, ואם היה קונה משיבה וכסף לירוש לקיש, אם כן, לנכרי במזהו וכו' תמא: הא לנכרי בכסף דקאי אמיד עמיתך" דרדיש ליה אמשיבה, מכל מקום מדנכרי בחד דוקא - ישראל נמי בחד דוקא, ובכי האי גונא קאמר התיס. ועוד מפרש רבינו יצחק: דהיינו טעמא דמעות קנות דבר תורה - דסתם קנין דקרא בכסף מיירי, כדאשכחן בכמה דוכתי קנין בכסף: "אינכל בכסף לשבירני" (דברים ב) "שדות בכסף קנו" (ירמיה לב.) ואף על גב דכתיב "ספר המקנה" דנפקא לן מהתם קנין שטר - מכל מקום סתם קנין דבכל דוכתי חוי בכסף. ועוד: מוכח קרא דבכסף איירי, דכתיב ויקרא כהו: "אל תנו" ואמורב ואלוקח קאי. **שמא** יאמר חסדא שרפוי בעליה - ואם תאמר: למה עקרו חכמים קנין ספק לגמרי, דהוי דאורייתא, היה להם לתקן דמבעי כסף ומשיבה! ותרץ רבינו יצחק: משום תקנת השוק עשו כן, שלא להצריך תרתי, משיבה ומעות. ורבינו יהודה בן נתן תרץ: דאם המשיבה לבדה לא תקנה - אם כן יאמר הלוקח למוכר שרפוי חסדא בעליה. ואם תאמר: אם כן, כשתן הלוקח מעות ולא משך, יאמר לו המוכר שרפוי מעותיך בעליה, כיון דאין המעות קנות לו ואי לא תירוצן רבינו יהודה בן נתן היינו יכולין לומר דלא חיישנן להכי, משום דלא שכיח שיאדר המשיבה לאדר תניית המעות, כיון דאין מעות קנות. אבל לפי תירוצו לא נוכל לומר כן. דאם כן, לא היה לו נמי למחש שמא יאמר הלוקח שרפוי חסדא בעליה, דלא שכיח שיאחרו הכסף אדר משיבת הפירות, כיון דמשיבה לחוד לא היתה קונה. ויש לומר: דמעות נוח לשמור, ואין טורח בהצלחם כמו פירות, דאין יכול להציל אלא בטורח גדול. ועוד אמר רבינו יצחק: דגבי מעות אין שייך לומר שרפוי מעותיך בעליה, דאפילו היה עליהו שומר חנם - הא אמרינן בפרק "המפקד" (בבא מציעא מבא.) דאין להם שמייה אלא בקרקע, ואי לא מותיב להו בקרקע - הוי פשיעתא לגבי נורא, כדמוכח התיספון חזי בצריפתא דארבנאי. ואם תאמר: והכי חיישנן שמא יאמר לו שרפוי חסדא בעליה, הא הוי עליהו שומר שכר ואם לא יציל ישלם. דכי הדין דגבי זוזי הוי מוכר עליהו שומר שכר, כדמשמע בפרק "הזהב" (שם שם טז.) גבי הוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי, אוקיזי מושמי הדר ביה. ואמר ליה: שקול זוזך, ולא שקלינהו ואגנובו. ואמר רבא: דכל כהאי גונא לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי כו'. משמע: דאי לא הוה אמר ליה שקול זוזך - הוי עליהו שומר שכר. והכי נמי גבי חסדא, הוי נמי שומר שכר! ואומר רבינו יצחק: דלעולם גבי זוזי נמי לא הוי שומר שכר, והא דקאמר: לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי, הכי פירושו: לא מיבעיא היכא דנותן לו שכר, וקאמר לו שקול זוזך, דסליק נפשיה מחיוב שומר שכר - אלא אפילו שומר חנם לא הוי. וכהאי גונא צריך לפרש באיך עובדא (שם עמוד ב), דאמר ליה: ליהוי הנך זוזי גבך פקודן, דחשכה לי. ואמר ליה: הא ביתא קמך. ומסיק עלה: לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי כו', היינו על כרחך בנותן לו שכר קאמר. ועוד יש לומר דאף על גב דגבי זוזי הוי שומר שכר - היינו משום דשרי להוציאם, ואף על גב דמפקד מעות אצל בעיה, תנן ב"המפקד" (שם מגא.) דלא ישתמש בהן, מכל מקום מוכר ישתמש בהן כיון דדבר תורה מעות קנות - אלים כהו, ויכול להוציאם. אף על גב דתקין רבנן דלא קני אלא במשיכה. הכי גרסינן: **אמר** רבי הושע בן לוי כל מקום ששנה רבי יהודה אימתי ובמה במשנתנו אינו אלא לפרש דברי חכמים וכן נראה כספרים דגרסי במשנתנו. דברבריתא מציעו דאמתי דרבי יהודה לחלוק בפרק "כיסוי הדים" (חולין פחא.) גבי זוזי וזעל גבי הסכין, ופרק קמא דגיתין (א.) גבי המביא גט בספינה. ואין להאריך כאן.

עירובין דף פא עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קיז

59 הדינר שנתן לו. ואם המשנה מדברת כשמשר, אָמַר – מדוע אין
 60 הלוקח מפסיד במיתת השור, והָא – והרי הוא מִשָּׁךְ את השור,
 61 וקנה בו חלק תמורת הדינר.
 62 מתרצת הגמרא: אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַי יִצְחָק, לְעוֹלָם – באמת
 63 המשנה מדברת בְּאוֹפֵן שֶׁלֹּא מִשָּׁךְ את השור, והָא בְּמֵאֵי עֲסָקִין
 64 – ובאן במשנה במה מדובר, בְּשׂוֹיְבָה לֹא הִטְבַּח ללוקח, עַל יְדֵי
 65 אָחֵר, שִׁמְסַר את השור לאחר, ואמר לו שזיכה בחלק ממנו
 66 בשביל הלוקח, ולכן בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ, דְּזָכוּת הוּא לֹא ללוקח,
 67 להוציא מעות כדי לקנות בשר, שכולם רגילים לקנות או בשר,
 68 ואף הוא צריך לקנות בשר, יכול אחר לזכות עבורו בחלק
 69 מהשור, כיון שזָכוּן לֹא לאדם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו – בלי ידיעתו, אבל
 70 בְּשָׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, דְּחֹב הוּא לֹא להוציא הוצאות כדי לקנות
 71 בשר, אין אחר יכול לזכות עבורו בשור, כיון שֶׁאֵין חָכֵן לֹא אֵלָּא
 72 בְּפָנָיו – שאין אדם יכול להיעשות שליח לחבירו להפסידו, אלא
 73 מידיעתו.
 74 ומביאה הגמרא תירוץ נוסף: וְרַב אֵילָא אָמַר בִּשְׁם רַבִּי יוֹחָנָן,
 75 שהטעם שבזמנים אלו כופים את הטבח לשחוט, ואם מת השור
 76 הפסיד הלוקח את הדינר שנתן, הוא מפני שְׁבִיאָרְבָּעָה פְּרָקִים אֵלּוּ
 77 הַעֲמִידוֹ הַכְּמִים את דְּבִרְיָהּ עַל דְּבִרְיָהּ תוֹרָה, כלומר, שאף שאמרו
 78 חכמים שכל המטלטלים לא יקנו בכסף, זמנים אלו הותירו חכמים
 79 שיהיה בהם הדין כדן התורה שמעות קונות, שמה שאין
 80 מטלטלים נקנים בכסף, אין זה אלא מתקנת חכמים, דְּאָמַר רַבִּי
 81 יוֹחָנָן (בבא מציעא מ"ז), דְּבִרְ תוֹרָה – מדין התורה, מְעוֹת קוֹנוֹת – כל
 82 המטלטלים נקנים בקנין כסף, שמשנתן הלוקח את המעות, אין
 83 המוכר והלוקח יכולים לחזור בהם, וּמְפָנֵי מַה אָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁרַק
 84 מְשִׁיבָה קוֹנָה במטלטלים, גְּזֵרָה שֶׁפָּא לאחר שיתן הלוקח מעות,
 85 בעוד שהדבר הנקנה יהיה בבית המוכר, תיפול שם דליקה, וְיֵאמַר
 86 לֹא המוכר ללוקח, נִשְׁדָּפוּ חֲמִיּוֹשׁ שנתת לי מעות עליהן, גְּעֻלָּיָהּ,
 87 ולא יטרח המוכר להצילם, כיון שהם שייכים כבר ללוקח, ואין
 88 המוכר מפסיד בשריפתם, ומשום כך תיקנו, שעד שלא ימשוך יוכל
 89 הלוקח לחזור בו, כדי שאם תיפול דליקה, יטרח המוכר להצילם
 90 כדי שלא יחזור בו הלוקח. ובארבעה פרקים אלו, אמרו חכמים
 91 שקונים את בשר השור במעות, כדן תורה.
 92 ומה שאמר רבה בר אבהו, שרבי אליעזר סובר שעשו את הדין
 93 בעירוב כדן ארבעה פרקים, היינו כדברי רבי יוחנן שפירש,
 94 שבארבעה פרקים אלו אמרו חכמים שמטלטלים נקנים בכסף, וכן
 95 סבר רבי אליעזר שמשום תיקון השבת שיוכל לטלטל בחצר, לכן
 96 אף בעירוב העמידו חכמים דבריהם על דין תורה ואמרו שמעות
 97 קונות בלי משיכה. אבל חכמים החולקים על רבי אליעזר סוברים,
 98 שאף עירוב אינו נקנה אלא במשיכה.
 99 שנינו במשנה: וּמוֹדִים חֲכָמִים לרבי אליעזר, בְּשָׂאָר כֹּל הָאָדָם כּוֹי'
 100 שזכו לו מעותיו. הגמרא מבארת מתי מודים חכמים שזכו לו
 101 מעותיו. מבררת הגמרא: מָאן – מי הם שָׂאָר כֹּל אָדָם שבהם מודים
 102 חכמים שזכה בעירוב גם כשנתן מעה ולא משר. משיבה הגמרא:
 103 אָמַר רַב, פְּעַל תְּפִית, כלומר, כל אדם שאינו נחתום או חנוני, שאינו
 104 רגיל למכור ככרות או יין, שנתן לו חבירו מעה, ואמר לו זכה לי
 105 בכיכר לעירוב או ביין לשיתוף. וְכֵן אָמַר שְׁמוּאֵל – וכן סבר שמואל,
 106 ששאר כל אדם היינו פְּעַל תְּפִית, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל בביאור דברי
 107 המשנה, לֹא שָׁנוּ – לא נשנה דין זה שהנתן מעה אינו זוכה בעירוב,
 108 אֵלָּא בנותן לְתַתּוֹם, אֲכָל פְּעַל תְּפִית שנתן לו חבירו מעה, ואמר לו
 109 שזיכה עבורו בעירוב, קוֹנָה חִבְרוֹ את העירוב.
 110 הגמרא מביאה כמה פריי דינים שאמר שמואל בדעת חכמים:
 111 וְעוֹד אָמַר שְׁמוּאֵל, לֹא שָׁנוּ – לא נשנה דין זה שהנתן מעה לחנוני
 112 או לנחתום אינו זוכה בעירוב, אֵלָּא כשנתן להם מְעָה, אֲכָל אם נתן
 113 להם כֶּלִי, כלומר, שקנה את הככר או היין בקנין חליפין, אז הוא
 114 קוֹנָה את העירוב, ויכול החנוני או הנחתום לערב לו בככר או ביין
 115 שלקח ממנו.
 116 וְעוֹד אָמַר שְׁמוּאֵל, לֹא שָׁנוּ – לא נשנה דין זה שהנתן מעה לחנוני
 117 או לנחתום אינו זוכה בעירוב, אֵלָּא דְּאָמַר לוֹ – כשאמר הלוקח

1 וּמוֹדִים חֲכָמִים לרבי אליעזר בְּשָׂאָר כֹּל הָאָדָם שאינם חנונים
 2 ונחתומים, שָׁזָכוּ לוֹ מְעוֹתָיו, כלומר שאם נתן מעה לחבירו שאינו
 3 חנוני או נחתום, ואמר לו זכה לי בעירוב תמורת מעה זו, ויזכה לו
 4 חבירו פת על ידי אחר, חל העירוב. שכיון שחבירו אין דרכו
 5 למכור ככרות, ודאי כשנתן לו מעה נתכוין לעשותו שליח להניח
 6 עירוב בשבילו, וסומך עליו שודאי יניח עבורו עירוב, ומקנה לו את
 7 המעה. והטעם שאמרו חכמים שבחנוני ונחתום לא חל העירוב,
 8 הוא משום שאינו מתכוין לעשותם שליחים להניח עירוב עבורו,
 9 אלא מתכוין רק לקנות מהם יין ופת לעירוב, וכיון שאינו גומר
 10 בדעתו להקנות להם את המעה, והם אינם מקנים לו את הפת והיין
 11 רק תמורת המעה, לא חל העירוב, שֶׁנִּמְצָא שֶׁהֵם מְקַנְיִם לוֹ את
 12 העירוב תמורת המעה שלא מדעתו, וְאֵין מְעַרְבִין לָאָדָם אֵלָּא
 13 מִדְּעִתָּו.
 14 אָמַר רַבִּי יוֹהָדָה, בְּמַה דְּבָרִים אָמְרִים שאין מערבים לאדם אלא
 15 מדעתו, בְּעִירוּבֵי תַחוּמֵי, שְׁמֵי שְׁמִנְחִים עבורו את העירוב, אף
 16 שהוא מרויח שבצד שהניחו עבורו את העירוב יכול הוא לילך
 17 ארבעה אלפים אמה, אבל הוא מפסיד בכך שלצדדים האחרים
 18 אינו יכול ללכת, במקום המרויח יותר מאלפיים אמה במקום
 19 העירוב, ואי אפשר להפסידו שלא מדעתו, אֲכָל בְּעִירוּבֵי הַצִּירוֹת,
 20 שאינו מפסיד כלום בעשיית העירוב, מְעַרְבִין לָאָדָם לְדַעְתּוֹ וְשֶׁלֹּא
 21 לְדַעְתּוֹ, לְפִי שְׂזָכוּן לָאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, כלומר אף כשאינו יודע
 22 מהזכייה, וְאֵין חָכֵן לָאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, ולכן כל שאינו מפסיד בו
 23 כלל אפשר לעשותו שלא מדעתו, וכל שהוא מפסיד בו, אי אפשר
 24 לעשותו שלא מדעתו.
 25
 26 הגמרא מבררת את טעמו של רבי אליעזר, שאמר שהלוקח קונה
 27 את היין והכיכר בלא משיכה. ושאלת הגמרא: מָאי מְעָמָא דְּרַבִּי
 28 אֵילִיעֶזֶר שאמר שיכול לתת מעה לחנוני כדי שזיכה לו חלק
 29 בעירוב, והוא קונה את העירוב תמורת המעה, והָא – והרי הוא לא
 30 מִשָּׁךְ את העירוב, ומטלטלים אינם נקנים אלא במשיכה. מתרצת
 31 הגמרא: אָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר רַבָּה בְּרַ אֲבָהוּ, עֲשָׂאוּ רַבִּי אֵילִיעֶזֶר
 32 לעירוב, בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים – זמנים) בְּשָׁנָה, שבהם אמרו חכמים
 33 שנתנת מעות קונה במטלטלים בלא משיכה, וסבר שאף בעירוב
 34 משום תיקון השבת, אמרו חכמים שהמעה קונה בלא משיכה.
 35 הגמרא מבארת מתי אמרו חכמים שמטלטלים נקנים בכסף: דִּתְנֵן
 36 (חולין פ"ג), בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים – זמנים) אֵלּוּ (תאמורים במשנה שם),
 37 מִשְׁחִימֵין אֶת הַפֶּסֶח – מחייבים את השוחט לשחוט בְּעַל פְּרָהוּ,
 38 שאם נתן הלוקח לשוחט מעות מערב יום טוב, כופים אותו לשחוט
 39 את הבהמה ביום טוב, וּמֵאִילוֹ אם השור שָׁוָה אֵלָּף דִּינָר, וְאֵין לְלוֹקַח
 40 חלק בשור אֵלָּא דִּינָר אֶחָד, כּוֹפִין אוֹתוֹ – את השוחט) לְשַׁחֲטֵם כּוֹי'
 41 לתת ללוקח בשר בדינר, שהלוקח נחשב כבעלים על החלק
 42 ששילם עבורו, לְפִיכָךְ – כיון שהוא נחשב כבעלים על חלק בשור,
 43 אִם מַת הַשּׁוֹר קוֹדֵם ששחטו, מַת גַּם לְלוֹקַח, דהיינו שהלוקח
 44 מפסיד את הדינר שנתן לטבח. ומבררת הגמרא את הטעם בדין זה,
 45 ושואלת: מדוע אם מת השור, אנו אומרים שְׁמַת גַּם לְלוֹקַח,
 46 ומפסיד הלוקח את הדינר שנתן למוכר, והָא – והרי לא מִשָּׁךְ
 47 הלוקח את השור, ואם כן לא קנה עדיין את הבשר, שהרי
 48 מטלטלים אינם נקנים ללוקח בכסף, אלא במשיכה. מתרצת
 49 הגמרא: אָמַר רַב הוֹנָא, בְּשָׁמְשָׁךְ – המשנה מדברת כשמשר את
 50 השור מערב יום טוב, ומשום כך זכה בחלק מהשור כפי המעות
 51 שנתן לטבח, ומשום כך אם מת השור, הפסיד את מעותיו. מקשה
 52 הגמרא: אִי חָבִי – אם כן שמדובר כשמשר, אֵימָא סִיפָא אמרו
 53 ובאר את הסיפא של המשנה, שאמרה, שְׁבִישָׁא יְמוֹת הַשָּׁנָה וְחוּץ
 54 מארבעה פרקים אלו. אֵינּוּ בְּ, שאין מחייבים את המוכר לשחוט
 55 את השור, כדי ליתן ללוקח בשר תמורת הדינר שנתן לו, אלא
 56 יכול המוכר להחזיר לו את הדינר שנתן לו, ואין זה נחשב שכבר
 57 קנה הלוקח חלק בשור, וּלְפִיכָךְ אִם מַת הַשּׁוֹר קוֹדֵם ששחטו, מַת
 58 רַק לְמוֹכְרֵי, שלא הפסיד הלוקח כלום, וצריך המוכר להחזיר את

60 גומר בדעתו להתחייב לתת לחבירו את המעות. ולעולם, כשאמר
61 רבי יהודה לשון 'אימתי', אינו בא לחלוק על דברי חכמים, ודעת
62 חכמים שבברייתא שאמרו שאסמכתא אינה קונה, אינה דעת
63 חכמים שבמשנה, אלא דעת רבי טרפון היא. שסובר שאסמכתא
64 אינה קונה.

הדרן עלך חלוין

פרק שמיני - כיצד משתתפין

משנה

67 משנתנו מלמדת שכאשר רבים מבני העיר רוצים ללכת בשבת
68 למקום אחד שהוא חוץ לתחום העיר, יכול אדם אחד להניח
69 עירוב תחומין בשביל כולם.
70 **כיצד משתתפין בעירובי תחומין.** המערב לרבים, מניח את התבית
71 עם מזון בריחוק עד אלפיים אמה מן העיר ואומר הרי זה לכל אחד
72 מבעלי עירי שצריך עירוב זה, והיינו לכל מי שילך לבית האכל לנחמו
73 או לבית המשתה לשמח חתן וכלה.
74 וכל שקיבל עליו מבעוד יום לסמוך על עירוב זה, מותר לו ללכת.
75 ואם קיבל עליו לסמוך על העירוב אלא משתתף ולאחר כניסת
76 השבת, אסור לו לצאת חוץ לתחום העיר, משום שאין מערבין
77 משתתף, לפי שהשבתה נקנית בכניסת השבת.

גמרא

78 **אמר רב יוסף, אין מערבין אלא לדבר מצוה** – לא התירו חכמים
79 לצאת חוץ לתחום על ידי עירוב אלא לדבר מצוה.
80 מקשה הגמרא: **מאי קא משמע לן רב יוסף, תנינא – כן שנינו**
81 **במשנתנו, לכל מי שילך לבית האכל (לנחם) או לבית המשתה**
82 **ולשמח חתן וכלה, ומשמע שאין מערבים אלא לדבר מצוה.**
83 מתרצת הגמרא: **מהו דתיקא –** היה מקום לומר אורחא דמלתא
84 **קתני** – נקט דוגמאות הרגילות יותר, אבל הוא הדין שמערבים
85 לדבר רשות, **קא משמע לן רב יוסף שאין מערבים אלא לדבר**
86 **מצוה בלבד.**
87 שנינו במשנתנו: **וכל שקיבל עליו מבעוד יום מותר.** משמע
88 שמאחר שקניית השביתה חלה בכניסת השבת, אם באותה
89 השעה עדיין לא גמר בדעתו לסמוך על העירוב, שוב אינו מועיל
90 מה שמחליט על כך לאחר כניסת השבת. ומכאן מקשה הגמרא:
91 **שמעת מינה – משמע שאין קריחה –** דבר שאינו מבורר כעת
92 ומתברר לאחר זמן אינו יכול להיחשב כמבורר מתחילתו, דאי יש
93 קריחה, כיון שאחרי כניסת השבת נתרצה לסמוך על העירוב
94 תיגלי מילתא – יתברר הדבר לפיכך דמבעוד יום הוה ניקח ליה –
95 היה נוח לו, ויחול העירוב למפרע גם עבורו, וקשה, שהרי עירוב
96 תחומין אינם אלא מדרבנן, ולא מסתבר שאפילו בדרבנן אין
97 'ברייה'.
98 מתרצת הגמרא: **אמר רב אשי, מה ששנינו 'קיבל עליו מבעוד יום'**
99 **אין הכוונה שצריך שיקבל עליו ממש מבעוד יום אלא הודיעוהו**
100 **ולא הודיעוהו קתני,** כלומר, אם הודיעו לו מבעוד יום שחבירו
101 מניח עירוב לכל בני העיר, די בכך, אף על פי שלא נתרצה לסמוך
102 עליו אלא משתחשך, משום שיש 'ברייה', ואומרים שהוברר
103 שכבר קודם זמן קניית העירוב דעתו היתה לכך, אבל אם לא
104 הודיעו לו עד שחשכה, לא שייך שיועיל מדין 'ברייה', שהרי לא
105 ידע כלל על הנחת העירוב ואין מקום לומר שדעתו היתה עליו.
106 הגמרא דנה לגבי קטן, שבענין עירובי תחומין, נגדר אחר אמו:
107 **אמר רב אפי, קטן כן שיש שנים ויכול שכן למטה מזוהו יוצא בעירוב**
108 **אמו, שאם עירבה לעצמה, אף שלא זיכתה לו חלק במזון העירוב**
109 **וגם לא עירבה עבורו, מכל מקום נקבע תחומה כתחום אמו, לפי**
110 **שהוא נידון כגופה, מאחר שהוא כרוך אחרי אמו ואינו יכול**
111 **בלעדיה.**

1 **גמרא אנקרא קא רמית** – וכי אתה מקשה מדברי אמורא אחד על
2 דברי אמורא אחר, שאתה מקשה מדברי רבי יהושע בן לוי על
3 דברי שמואל, ובאמת חולקים הם בדבר זה, מר – שמואל קבר
4 דפליגי – שנחלקו רבי יהודה וחכמים בדין זה, ולכן נקט בדבריו
5 'הלכה כרבי יהודה, ומר – ורבי יהושע בן לוי קבר, דלא פליגי –
6 שלא נחלקו רבי יהודה וחכמים בדין זה, ורבי יהודה בא לפרש את
7 דברי חכמים.

8 הגמרא חוזרת לדון בכלל שאמר רבי יהושע בן לוי: **גופא –** נחזור
9 לעצם דברי רבי יהושע בן לוי ונבארם, **אמר רבי יהושע בן לוי, כל**
10 **מקום שאמר רבי יהודה את דבריו בלשון 'אימתי' ובלשון 'כמה**
11 **דברים אמורים' כמשנתנו, אינו בא אלא לפרש דברי חכמים ולא**
12 **לחלוק עליהם. ורבי יוחנן אמר, כשאמר רבי יהודה לשון 'אימתי',**
13 **בא לפרש את דברי חכמים, וכשאמר לשון 'כמה דברים אמורים',**
14 **בא לחלוק על דברי חכמים.**

15 הגמרא מקשה בין לדברי רבי יהושע בן לוי ובין לדברי רבי יוחנן
16 במשנה: מדאורייתא גזלן פסול לעדות, ויש שאינם נחשבים
17 גזלנים מדאורייתא, אבל חכמים החשיבו אותם לגזלנים ופסלו
18 אותם לעדות. וכל הפסולים המובאים במשנה שמביאה הגמרא,
19 אינם פסולים אלא מדרבנן.

20 מקשה הגמרא: וכי כשאמר רבי יהודה לשון 'אימתי' לפרש הוא,
21 והא הני – והרי שנינו במשנה (סנהדרין בד) **ואלו הן הפסולים לעדות,**
22 **המשחק בקוביא –** חתיכות של עצם שמשחקים בהם באופן
23 שהמנצח במשחק חבירו נותן לו מעות, ומלוגה בריבית, ומפריחי
24 יונים – שמפריחים יונים, ומתנים שמי שתקדם יונתו להגיע למקום
25 מסוים, יתן לו חבירו מעות, ופוחרי שביעית – והעושים סחורה
26 בפרות שביעית. **אמר רבי יהודה, אימתי נפסלים משחק בקוביא**
27 **ומפריחי יונים, בזמן שאין לו –** לאדם זה שרוצים לפסולו אופנות
28 אחרת שהוא עוסק בה, **אלא היא –** שאינו עוסק רק בקוביא או
29 בהפרחת יונים, שאז הוא פסול משום שאינו עוסק בישובו של
30 עולם, **אבל אם יש לו אופנות אחרת שלא היא –** חוץ מלשחק
31 בקוביא ולהפריח יונים, הרי זה כשר לעדות, שמחמת הממון שהוא
32 נוטל מחבירו כשהוא מנצחו, אינו נפסל, שמותר לו ליטול ממון זה,
33 כיון שאסמכתא וכלומר, התחייבות שאדם מתחייב ותולה אותה
34 באיזה דבר, והוא סומך על כך שלבסוף לא יתחייב בהו קונה. תני
35 **עלה בגרייתא –** ושנינו בברייתא שבאה לפרש את דברי המשנה,
36 **וחכמים אמורים, בין שאין לו אופנות אלא היא, ובין שיש לו אופנות**
37 **שלא היא, הרי זה פסול, משום שאסמכתא אינה קונה, ואינו קונה**
38 **את המעות, ונמצא שהוא נוטל מעות שאינן שלו. ומוכח שחכמים**
39 **חולקים על רבי יהודה בדין זה, וסוברים שאף מי שיש לו אומנות**
40 **אחרת פסול, ואף על פי שבא רבי יהודה לחלוק על דברי חכמים,**
41 **אמר את דבריו בלשון 'אימתי'.**

42 מתרצת הגמרא: באמת רבי יהודה בא לפרש את דברי חכמים,
43 והיא – ואותה הברייתא שאמרה שאף כשיש להם אומנות אחרת
44 פסולים הם, אינה דעת חכמים שבמשנה, אלא בשיטתו דרבי
45 **יהודה אמר רבי טרפון היא, שהוא סובר שאסמכתא אינה קונה.**
46 **דתניא –** ששנינו בברייתא, שנים שהיו יושבים, וראו אדם אחד בא,
47 והתווכחו היושבים אם האדם הבא הוא נזיר, ואמר אחד
48 מהיושבים, הריני נזיר אם יתברר כדברי שאדם זה נזיר הוא, והשני
49 אמר הריני נזיר אם יתברר כדברי שאדם זה אינו נזיר, ושניהם
50 אמרו כן מספק, שאינם יודעים בבירור אם הוא נזיר או לא, ואמר
51 **רבי יהודה משום רבי טרפון, לעולם, אף לאחר שנתברר כדברי**
52 **אחד מהם, אין אחר מהן נזיר, ואף לא מי שנתברר כדבריו, לפי**
53 **שאין נזירות אלא להפלאה –** שלא חלה נזירות אלא כשהוא מקבל
54 אותה עליו בפירוש ובבירור, אבל אם הוא מקבלה על הספק, לא
55 חלה הנזירות, **אלמא –** ומוכח שסובר רבי טרפון, שבין דמסקא
56 ליה – שהוא מסופק באדם שבא אי – אם נזיר הוא, אי לא נזיר
57 הוא, **לא משעביד נפשיה –** אינו מחייב את עצמו בנזירות על הספק,
58 **הקא נמי –** אף כאן במשחק בקוביא, **בין דלא ידע אי קני אי לא**
59 **קני –** כיון שאינו יודע אם ינצח או לא ינצח, לא גמר ומקנה – אינו

עירובין. פרק שביעי - חלוץ דף פב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קיט

1	נברא אנברא — דרבי יהושע בן לוי ארשמואל, שמואל דאמר הלכה, סבר, פליגי, ורבי	1	ואלו הן הפסולין — מפורש בפרק "זה בורר" (סנהדרין כ"ב).
2	יהושע סבר: לא פליגי. הפסולין — לעדות דכולן גולנין מדבריהן הן, דאסמכתא לא	2	אמר רבי יהודה אימתי בו בזמן שאין לו אמונת בו — אף על גב דמסקינן דפליגי רבנן
3	קנייא, ומגול גזיל ליה. בקוביא — בעירוב. מפריתי יונים — אי תיקדמה זינך ליוני. סוחרי	3	עליה דרבי יהודה — הלכה כרבי יהודה. כדפסיק בפרק "זה בורר" (שם כ"ב), אמר
4	שביעית — דררמנא אמר: "לאבלה" ולא לסחורה, וזה שחומד ממון לעבור עבידה על	4	רבי אבהו: הלכה כרבי יהודה. ומאן משמע דשרי לשחוק בקוביא. דאפילו לרמי בר חמא
5	הממון — רשע הוא, והתורה אמרה: "אל תשת	5	דמפרש טעמא דמשחק בקוביא פסול משום
6	רשע עד" (שמות כ"ב). בזמן שאין להם אוטנות	6	דאסמכתא לא קניא — היינו לרבנן, איבל לרבי
7	אלא היא — דקסבר רבי יהודה: אסמכתא שהוא	7	יהודה דמכשר היכא דגמיר אמונת אחריתי —
8	נסמך על דעתו שהוא ינצחנו, ועל אותה	8	קסבר דכחאי גוונא לאו אסמכתא היא, וטעם דלא
9	אסמכתא הוא מתנה — קניא, ולא גולנין נידה.	9	הוי אסמכתא — כדפירש הקונטרס בפרק "זה
10	ופסוליהו לפי שאין עסוקין בשיבוש של עולם,	10	בורר" (שם כ"ב), משום דלא דמי להחיא דבבא
11	דכיון דאין מכירין ובקיאין בטורה וצער בני אדם	11	מעצני (ק"ב), אם אוביר ולא איעביד אשלם
12	— אינן חסין על חריבין מלהפסידן ממון.	12	אלפא זווי. דחתה הוי בידו, ולהכי לא גמר ומקני.
13	וחכמים אומרים בו" — קא טלא דתתך. היינו	13	דמעיקרא כי אתני — אדעתא דרבי יחיב ליה.
14	תנא קמא דמתניתין אלמא: "אימתי" לחלוץ.	14	אסמכתא קמתני דטועה, וסבור שלא יבא לידי כך.
15	ההיא — ברייתא משום רבי טרפון היא, דאמר:	15	אבל הבא לא סמך אמירי, משום דלא ידע אי נצח
16	אסמכתא לא קניא. אבל במתניתין לא פליגי רבי	16	או לא. ובפרק "זה בורר" (סנהדרין כ"ב), משמע
17	יהודה ארתנא קמא אלא מפרש לטעמיה. אין	17	גבי מפריתי יונים, דקאמר: וצריבא, דאי תנא
18	אחד מהן נזיר — שנים שיתשבץ וראו אחד בא,	18	התולה ברעת עצמו — התם הוא דאמר קים לי
19	ואמר אחד מהן: הריני נזיר שזה נזיר ואמר	19	בנפשאי ידענא טפי, ולהכי הוי אסמכתא. משמע
20	תביר: הריני נזיר שאין זה נזיר. להפלאה —	20	היכא דבידו — הויא אסמכתא טפי. וקשה לרבינו
21	שיהא נדרו מפורש על הודאי, ולא בתורת ספק	21	תם: דבסוף "איזוהו נשך" (בבא מעצני ע"ג), גבי
22	אי נזיר אותו הבא כנגדו. אי קני — אי נצח.	22	האי מאן דדידין זווי לחבריה למונן ליה חמרא כו',
23	הדרן עלך חלוץ	23	ופריך: מאי שנא דאם אוביר ולא איעביד אשלם
24	משנה ביצד משתתפין בו וכל מי שמקבל	24	במיטבא? ומשני: התם — בידו, הכא — לאו בידו.
25	מבעוד יום — לסמוך על עירוב זה	25	אלמא: משום דלאו בידו הויא אסמכתא טפין
26	ולילך — מותר. גמרא אין מערבין — לא	26	ונראה: היכא דבידו לגמרי, ולא גזים כי ההוא
27	התירו חכמים לצאת חוץ לתחום על ידי עירוב,	27	דאם אוביר ולא איעביד אשלם במיטבא — לא
28	אלא לדבר מצוה. הוריעוהו מבעוד יום ולא	28	הויא אסמכתא. וכן היכא דאין בידו ככל, ואפילו
29	הוריעוהו קתני — הודיעוהו, אף על פי שלא	29	הכי גמיר ומקני — כגון קוביא, וכחאי גוונא. אבל
30	נותרה מבעוד יום ונותרה משחיבה —	30	היכא דבידו ולא בידו, כי ההוא חמרא דפשע ולא
31	אמרין: הובר שקדם זמן קניית עירוב דעתו	31	זכן ליה, ואף על גב דאין מצי הרבה לקנות — מכל
32	לכך היה. לא הודיעוהו עד חשיבה מאי	32	מקום כיון דתלוי באחרים, דאם לא ירצו למכור לו
33	ברירה איכא? הא לא הוה ידע דאיכא עירוב,	33	ממי יקנה — הלכך לא גמר ומקני, והוי אסמכתא
34	דנימא דעתיה עליה הוא. יוצא בעירוב אמו —	34	גמורה. ועוד פירש רבינו תם טעם אחר: דדווקא כי
35	עירבה אמו לעצמה, ולא יכתה לו בעירוב —	35	ההוא דאם אני חוזר בי ערובי מחול, דפרק
36	מוליכתו עמה, דכגופה דמי דמסתמא דעתה	36	"חובה" (שם מחב), ומי שפרע מקצת חובו
37	עליה, דלא סגי ליה בלאו אמו. ותנן נמי גבי	37	השליש את שטרו ד"גט פשוט" (בבא בתרא
38	סוכה — כלומר: וכי תימא בן שרץ לאמו	38	קסח,א), וכל כחאי גוונא חשיב אסמכתא. שאינו
39	קרי ליה — הא ליכא למימר, דתנן נמי גבי סוכה	39	מתוכין אלא להסמך חבירו על דבריו שיאמיננהו.
40	כי האי גוונא, ופרשין התם הי קטן צריך לאמו.	40	אבל הכא — אדעתא דהכי קעבדו שיריחו או זה
41	חייב בסוכה — מתוכינה ליה מדרבנן. ואינו קורא	41	או זה. ואתם המתחזקים באמנה — אמר רבינו
42	אימא — כיון דלא קרי — ההיא עשתא לאו	42	יצחק. דאינו חייב לשלם, דבמה יקנה? דלמאן
43	צריך הוא. ופרבינן אימא סלקא דעתך נדול נמי	43	דאמר אסמכתא היא — לא קני אפילו בקנין, אלא
44	קרי — כלומר: לא משוית ליה אין צריך לאמו	44	בבית דין חשוב, כדמוכח בגדרים (כ"ב), ולמאן
45	עד שיהא ניעור משנתו ולא יקרא אימא, הא אי	45	דאמר לאו אסמכתא היא — היאך יקנה דברים
46	קרא אימא צריך לאמו משוית ליה — הא אפילו	46	בלא קנין, בשביל שנוצח חבירו.
47	גדול הרבו בכך. אלא כל שניעור משנתו ואינו	47	הדרן עלך חלוץ
48	קורא אימא אימא — דלא צוח עד דאתיא	48	ביצד משתתפין מניח את החבית — כל
49	לקמיה — הוי "אינו צריך לאמו", וכמה — בר	49	פירותיהן היו רגילים להניח חבית.
50	כמה שני הוי. כבר ארבע כבר חמש — קרי ליה	50	כתניא לעיל (פ"א); ומביאין את החבית
51	אין צריך לאמו, כל חד לפום חרפיה. אלמא:	51	של יין ושל שמן ושל רגוגרות ושל שאר כל מיני
52	מכי הוי בר חמש בעי לוכויה, וטפי מבר ד' לא	52	פירות.
53	קרי ליה צריך לאמו דליפוק.	53	אין מערבין אלא לדבר מצוה — לעיל, דתנן: אם
54	אמר	54	באו נכרים למורח וכו'. ומוקי לה בגמרא
55	לפניו — הוי נמי דבר מצוה. שהולך לצורך בני עירו, ומפקח על עסקי רבים. שמע מיעה אין ברירה — דלא מסתבר דאפילו בעירובי תחומין דרבנן אין ברירה. כדאמרין פרק "בבא מערבין	55	במרי מותא. ופירש שם בקונטרס: שצריך לצעוק
56	(ל"ב), מאן האי תנא דאפילו בדרבנן לית ליה ברירה. קמין בן שש יוצא בעירוב אמו — אף על גב דאין מערבין אלא לדבר מצוה — מכל מקום יוצא קטן בעירוב אמו. דאי אפשר לה להניחו	56	משום דכרוך אחריה. אי נמי: בקטן נמי איכא מצוה לחבכו.
57		57	

עד ועד בכלל - לא בעי לשנויי: הא דאיתיה לאבה במתא כו' כדמשני בסמוך - דאם כן
הוי פליגי דרבי ירמיה לקיש אדרב אסי, והלכתא כרב אסי, דמייתי לה התלמוד בסוף
פרק "אף על פי" (תבוכות סה.ב).

הא דאיתיה לאבה במתא כו' - לרב יהושע בריה דרב אידי לא הוי מצי לשנויי הכי, דהא
לא מפליג בין איתיה ליתיה, מולא משני

הכי, וכן פירש בקונטרס.

מערב על ידי בנו ובתו הקטנים - ואומר רבינו
יעחק: דאף רבי יוחנן מודה הכא דקטן
קטן ממש.

מפני שידן כידו - אעבדו ושפחתו קאי,

כדאמרין בריש "הורק" בניטין (ע.ב):

דיד עבד קני ליה רביה. וחצי' חציה לפסול את

הגויה - הדיינו שני ביצים. אומר רבינו תם: דפסול

בכרייה גויה קדמונים היתה, ולא משמונה עשר

דבר - דהאובל אוכל ראשון ואובל שני, תרע,

דבפרק בתרא דיומא (פ.ב) סלקא דעתיה דהוי

דאורייתא, ובעי למדרשיה מ'ולא טמאנו בהם

ונטמנו בהם. ובשמונה עשר דבר היו בקיאין. ואם

היתה דאורייתא - אם כן חסר להו' ועוד: דלשון

פסול בכרייה משמע דדוקא פסול הגוף, דנפסל

גופו מלאכול בתרומה, וגויה. דהאובל אוכל

ראשון - פסול מגע ודא. אלא ודאי פסול גויה

גזרו קודם שמונה עשר דבר הרבה. ולא גזרו על

מגעו שפסל, אלא גופו מלאכול בתרומה. וגזרו

על טמאת פנים אטו טמאת חוץ, שדוראה אוכל

תרומה אחר שאכל אוכלין טמאין, או שתה

משקין טמאים - סבור שמותר ליגע בהם גז בחוץ

תרומה טהרה, כמו שבחוקר מעיזו נוגעין זה בזה.

ודדוקא בשני ביצים, אבל בכביצה, אף על פי

שראי לטמא אחרים - לא גזרו, דאי אפשר שלא

ישאר קצת בין השנים והתניכין או מתעכל קצת

במעוין. ובזין דאפקה מכביצה - אוקמה אשני

ביצים, שהוא חצי הסעודה דבית המנוגע, ולרבי

יוחנן בן ברוקה אביצה ומחצה. אבל במשקין

טמאין, שאינם מתעכלין ונכנס הכל במעוין - לא

בעינן יותר מרביעית, אבל ב"ח דבר דהאובל

אוכל ראשון - גזרו אפילו בכביצה, ושיפסול

תרומה במגע, כדמפרש טעמא בפרק קמא דשבת

(ד.א) משום דזמנין דאובל אוכלין טמאין כו'. ואין

להאריך כאן.

וחצי'

סעודות לכל אהד ואהד, מוזוני לחול ולא לשבת, דברי

רבי מאיר. רבי יהודה אומר: לשבת ולא לחול.

וזה וזה מתפוננים להקל. רבי יוחנן בן ברוקה

אומר: מכפר בפונדיון מארבע סאין פסלע. רבי שמעון אומר: שתי ידות לכפר משלש לקב,

חצייה לפית המנוגע, וחצי חצייה לפסול את הגויה. גמרא וכמה מוזן שתי סעודות? אמר

רבי יהודה, אמר רב: תרתי ריפתא איפרותא. רב אדא בר אהבה אמר: תרתי ריפתא נהר

פפיתא. אמר ליה רב יוסף לרב יוסף גריה דרבא: אבוד פמאן סבירא ליה? פרבי מאיר סבירא

ליה. אגא נמו פרבי מאיר סבירא ליה, דאי פרבי יהודה - קשאי הא דאמרי אינשי "רווחא

לבסימא שכיח". "רבי יוחנן בן ברוקה אומר". הנא: וקרובים דבריהן להיות שוין. מי דמי?!

דרבי יוחנן - ארבע סעודתא לקבא, דרבי שמעון - תשע סעודתא לקבא! אמר רב חסדא:

צא מהן שליש לחנוני. ואפתי למר - תשעה, ולמר - שית! [אלא פאידך] דרב חסדא, דאמר:

צא מהן מחצה לחנוני. ואפתי למר - תשע, ולמר - תשע! היינו דקאמר "וקרובים דבריהם

להיות שוין". קשאי דרב חסדא אדרב חסדא! לא קשאי; הא - דקא הוי בעל הבית ציבי,

הא - דלא הוי בעל הבית ציבי. "חצייה לפית המנוגע וחצי חצייה לפסול את הגויה".

אמר רב יהושע פריה דרב אידי: פי קאמר רב אסי -
בגון שעירב עליו אביו לצפון, ואמו לדרום. דאפילו בר
שש נמו, בצוותא דאמיה ניהא ליה. מיתניכי: קטן
שצריך לאמו - יוצא בעירוב אמו, עד בן שש. תיובתא
דרב יהושע בר רב אידי! תיובתא. לימא תיהוי
תיובתיה דרב אסי?! אמר לך רב אסי: "עד" ועד
בכלל. לימא תיהוי תיובתיה דרבי ינאי וריש לקיש?!
לא קשאי; הא - דאיתיה אבוהי במתא, הא - דלא
איתיה אבוהי במתא. תנו רבנן: מערב אדם על ידי בנו
ובתו הקטנים, על ידי עבדו ושפחתו הפגונים, בין
לדעתן בין שלא לדעתן אבל אינו מערב לא על ידי
עבדו ושפחתו העברים, [ולא] על ידי בנו ובתו
הגדולים, ולא על ידי אשתו, אלא מדעתם. תניא
אידך: לא יערב אדם על ידי בנו ובתו הגדולים ועל
ידי עבדו ושפחתו העברים, ולא על ידי אשתו, אלא
מדעתן. אבל מערב הוא על ידי עבדו ושפחתו
הפגונים, ועל ידי בנו ובתו הקטנים, בין לדעתן ובין
שלא לדעתן - מפני שידן פירו. וכולן שעירבו, ועירב
עליהם רבן - ויצאין בשל רבן, חוץ מן האשה, מפני
שיכולה למחות. אשה מאי שנא? אמר רבה: אשה
וכל דדמי לה. אמר מר: חוץ מן האשה, מפני שיכולה
למחות. טעמא: דמחי, הא סתמא - נפקא ברבעלה.
הא קתני רישא: "אלא מדעתם", מאי לאו דאמרי איני?
לא, מאי "אלא מדעתם", דאשתיקו. לאפוקי היכא
דאמרי "לא". הא "וכלן שעירבו ועירב עליהן רבן
ויצאין בשל רבן" וסתמא הוא, וקתני חוץ מן האשה,
דלא נפקי! אמר רבא: בין שעירבו - אין לך מיחוי
גדול מזה. משנה פמה הוא שיעורו? מוזן שתי
סעודות לכל אהד ואהד, מוזוני לחול ולא לשבת, דברי
רבי מאיר. רבי יהודה אומר: לשבת ולא לחול.
וזה וזה מתפוננים להקל. רבי יוחנן בן ברוקה
אומר: מכפר בפונדיון מארבע סאין פסלע. רבי שמעון אומר: שתי ידות לכפר משלש לקב,
חצייה לפית המנוגע, וחצי חצייה לפסול את הגויה. גמרא וכמה מוזן שתי סעודות? אמר
רבי יהודה, אמר רב: תרתי ריפתא איפרותא. רב אדא בר אהבה אמר: תרתי ריפתא נהר
פפיתא. אמר ליה רב יוסף לרב יוסף גריה דרבא: אבוד פמאן סבירא ליה? פרבי מאיר סבירא
ליה. אגא נמו פרבי מאיר סבירא ליה, דאי פרבי יהודה - קשאי הא דאמרי אינשי "רווחא
לבסימא שכיח". "רבי יוחנן בן ברוקה אומר". הנא: וקרובים דבריהן להיות שוין. מי דמי?!
דרבי יוחנן - ארבע סעודתא לקבא, דרבי שמעון - תשע סעודתא לקבא! אמר רב חסדא:
צא מהן שליש לחנוני. ואפתי למר - תשעה, ולמר - שית! [אלא פאידך] דרב חסדא, דאמר:
צא מהן מחצה לחנוני. ואפתי למר - תשע, ולמר - תשע! היינו דקאמר "וקרובים דבריהם
להיות שוין". קשאי דרב חסדא אדרב חסדא! לא קשאי; הא - דקא הוי בעל הבית ציבי,
הא - דלא הוי בעל הבית ציבי. "חצייה לפית המנוגע וחצי חצייה לפסול את הגויה".
תנא:

אמר רב יהושע - ודאי כדאמרת בן חמש אינו יוצא עד שיערבו עליו, ורב אסי נמי
בשעירבה אמו עליו קאמר. וקא משמע לך. דאם עירב עליו אביו לרוח אחרת - בתר
אמו שדינן ליה. מיתניכי 'עד בן שש' - הא ליכא למימר בשערב עליו זה לכאן וזה
לכאן, דהא "עד" קתני. דמשמע: בן שנה ובן שתים ושלש עד בן שש - יוצא בעירוב
אמו. וכי היכי דבן שנה ובן שתים בלא זיכרי
עירוב קאמר - בן ארבע ובן חמש נמי בלא
עירוב עליו קאמר. וכי נמי אמרין עד ולא עד
בכלל - הויא תיובתא דרב יהושע. דתריץ דבן
חמש צריך לזכות לו תיובתא. לימא תהוי
תיובתיה דרב אסי - ד"עד" ולא עד בכלל
משמע, ואיהו אמר: אפילו בן שש. לימא תהוי
תיובתיה דרבי ינאי ודריש לקיש - דמפרשי גבי
סוכה בר ארבע ובר חמשה קרי ליה "אין צריך
לאמו" והכא תני יוצא בעירוב אמו. ותניא לעיל
דקטן שאינו צריך לאמו - אינו יוצא בעירובה.
הא דאיתיה לאבה במתא - והתינוק כנס
ויוצא עמו - לא קרי ליה צריך לאמו מבן ארבע
ולמעלה. ובריייתא - בדליתיה לאבה במתא.
ורב יהושע לא מצי לשנויי הכי, דהא כי
אוחבייה לרב אסי לעיל: אם איתא דאית ליה
לרב יהושע הא סתרא - הכי הוה משני ליה
לדרב אסי, בדליתיה לאבה במתא. ונימא
בדלא עירב שרי, ואשמעינן רבותא. על ידן -
בשילין, ועירב רבן עליהן - לרוח אחרת. אשה
מאי שנא - מעבד עברי, ובנו ובתו הגדולים.
הא סתמא - דאשתיקה ולרוח אחרת נמי לא
עירבה. משנה מתכווין לחלל - רבי מאיר
סבר: בשבת אכיל איניש טפי, משום דבסיס
תבשיליה, ואמרי אינשי: ורוחא לבסימא שכיח.
ורבי יהודה סבר: כיון דבשבת סועד שלש
סעודות - אינו אוכל הרבה בכל סעודה. כבר
הלקוח מן הנתחם בפונדיון בשנכסבים ארבע
סאין בסלע - השתא סלקא דעתך חצי קב הוי
שתי סעודות. כיצד: ששה מידת לדינר, מעה
שתי פונדיון - נמצא דית שנינו עשר
פונדיון, נמצא סלע ארבעים ושמונה פונדיון.
וסאה ששה קבין, לארבעה סאין - עשרים
וארבעה קבין, הרי ארבעים ושמונה חצאי קבין,
חצי קב לפונדיון. ובי שמעון - ממשע משיעור,
ואומר: תשע סעודות יש לקב, ודי לעירוב בשתי
ידות של כבר של שלשה ככרות לקב. נמצאת
כבר השלימה שלישיית הקב, ושתי ידותיה הוו
שתי סעודות. חציה לבית המנוגע - סתמא היא
והכי קאמר: חצי כבר השלימה, ששערו בה את
העירוב ובין למר בין למר לשהיית בית המנוגע
לטמא בגדים - הנכנס טמא מיד, דכתיב (ויקרא
יד): "והבא אל הבית יטמא". אבל כבוס בגדים
לא נאמרה בו עד שישחה כדי אכילה דכתיב
(שם): "והאובל בבית יכבס את בגדיו" ומוקמינן
לה בתורת כהנים לשהיה כדי סעודה ואף על פי
שלא אבל, וחצי כבר זו הוי כדי אכילה. אף על
גב דלרבי שמעון לענין עירובין הוי בכבר שלש
סעודות - התם הוא ובשיעור העירוב נתכוונו
כולן לחקל, אבל שיעור סעודה - קים להו
לרבנן הכי, ובעינן שישחה בכדי אכילת חצי
כבר זו. והוא פרס דכוליה התלמוד. על שם
שיעורה בפרוסה, כלומר: בחצי כבר. לפסול
את הגויה. - האובל אוכלין טמאין בחצי פרס
- נפסלה גוייתה מלאכול בתרומה. ומדרבנן הוא, דאין אוכל טמא אדם, ורבנן גזרו שהאובל יפסל בתרומה עד שיטבול. כדאמר בפרק בתרא דיומא (פ.ב). תנא לטמאת גוייה דלאו
דאורייתא. גמרא וכמה - לרבי מאיר ולרבי יהודה קבעי. ריפתא איכרייתא - שנושאין האברים עמהם לשרה אברים מנהיגי שורים. נהר פפיתא - הוא מקום נהר פפא. אבך
במאן - מהחן תנאי איתיה ליה בעירוב, כרבי יהודה או כרבי מאיר? דקיימא לן בעירוב לכל אדם כדי מונוה, ואם בא לשער בעצמו - באיזו ישער, בשבת או בחול. דאי כרבי יהודה
קשאי לי הא דאמרי אינשי לבסימא שכיח - כלומר: המעיים מתרווחין לפנות מקום לדבר מתוק. דבריהן - דרבי יוחנן בן ברוקה ורבי שמעון. צא מהן שליש לחנוני - רבי
יוחנן בן ברוקה לא הוסיף חצי קב ששער לך אלא בכבר הלוקח מן החנוני בפונדיון. והרי החנוני משתבח בחצי קב שלקח בפונדיון שליש, ומוכר שני שלישי חצי קב בפונדיון. ובזך
שני שלישי אשמעינן רבי יוחנן דאיכא שתי סעודות - הרי בחצי קב שלש סעודות. ציבי - עצים לאפות, אין לחנוני משתבח אלא שליש.

עירובין דף פב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קכא

60 הגמרא תמדה על סיום דברי הברייתא: אִשָּׁה מֵאֵי שְׁנָא – במה
 61 אשה שונה מעבד עברי ובנו ובתו הגדולים, הלא גם הם יכולים
 62 למחות.
 63 משיבה הגמרא: אָמַר רַבָּה, כוונת הברייתא, אִשָּׁה וְכָל דְרָמֵי לָהּ –
 64 וכל מי שדומה לה, והיינו גם עבד עברי ובנו ובתו הגדולים.
 65 הגמרא מקשה סתירה בדברי הברייתא: אָמַר מִר – נאמר בברייתא,
 66 'וכלן שעירבו ועירב עליהם רבן יוצאין בשל רבן חזין מן האשה
 67 מִפְּנֵי שְׂכִיבָהּ לְמַחֲוֵת', ומדוקדק דמַעְמָא שאין קונה לה העירוב
 68 שהניח בעלה, משום דְמָחֵי – שהיא נחשבת כמחה בו, הִיא סַתְמָא
 69 נִפְקָא בְּכַעֲלָה – אבל בסתם, כשלא אמרה כלום וגם לא עירבה
 70 לרוח אחרת, יוצאת בעירוב שהניח בעלה עבורה. וקשה, הִיא תִּתְּנֵי
 71 רִישָׁא – הרי שנינו ברישא, שלא יערב אדם בשביל בנו ובתו
 72 הגדולים ובשביל עבדו ושפחתו העברים ובשביל אשתו אֶלְא
 73 מְדַעְתָּם, מֵאֵי לֹא – וכי אין כוונת הברייתא בזה דְאָמְרֵי אֵין – שהם
 74 אומרים 'כן', כלומר מודיעים בפירוש שנזח להם בעירוב. וקשה
 75 שהרי מדויק מהסיפא, שאפילו אם לא אמרה האשה כלום קונה
 76 לה העירוב שהניח בעלה.
 77 מתרצת הגמרא: לֹא, אין כוונת הרישא שצריך שיאמרו 'כן', וּמֵאֵי
 78 – ומדו ששנינו אֶלְא מְדַעְתָּם, הכוונה היא, דְאִשְׁתִּיקוּ – ששתקו,
 79 ששתיקתם מתפרשת כהסכמה, ולא בא התנא אלא לְאִפְסוּקֵי הִיבָא
 80 דְאָמְרֵי לֹא – להוציא בזה מהאופן שהתנגדו בפירוש ואמרו 'לא'.
 81 הגמרא מקשה על כך: הֵא – והרי שנינו 'וכלן שעירבו ועירב עליהן
 82 רַבָּן יוֹצֵאֵין בְּשֵׁל רַבָּן, וְסַתְמָא הוּא – וכאן מדובר בסתם, ששתקו
 83 ולא התנגדו בפירוש, וְתִתְּנֵי לגבי זה 'חזין מן האשה' דְלֹא נִפְקָי –
 84 שאין האשה וכיוצא בה יוצאים בעירוב אם הניחו הם לרוח
 85 אחרת. ומוכח שאפילו כשאשה שותקת אינה יוצאת בעירוב
 86 שהניח בשבילה בעלה.
 87 מתרצת הגמרא: אָמַר רַבָּא, בֵּין שְׁעִירְבוּ לרוח אחרת אֵין לָהּ מִיחֵי
 88 גְדוּל מְזָה, שמעשיהם מוכיחים שאין רצונם בעירוב שהניח עבורם,
 89 אבל לעולם אם שתקו וגם לא עירבו לרוח אחרת, קונה להם
 90 העירוב שהניח בשבילם.

משנה

91 המשנה מבררת מהו שיעור המזון שמניחים לשם עירובי תחומין.
 92 כִּמְה הוּא שִׁיעוּרֵי שֶׁל עִירוּב תְּחוּמִין. מוֹזֵן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד
 93 וְאֶחָד מֵאלוֹ שְׁמִנִיּוֹת עֵבֹרִים.
 94 ושיעור מזון סעודה אחת הוא מוֹזֵן שֶׁל אָדָם לְסְעוּדַת יוֹם חוּל וְלֹא
 95 צָרִיךְ שִׁיהִיָּה שֶׁם מוֹזֵן לְסְעוּדַת שַׁבָּת, דְבָרֵי רַבִּי מֵאִיר, רַבִּי יְהוּדָה
 96 אֹמְרֵי, הוּא שִׁיעוּר הַמְּסַפִּיק לְסְעוּדַת שַׁבָּת וְלֹא צָרִיךְ לְהַרְבוֹת בְּמִזוֹן
 97 עַד שִׁיהִיָּה רֵאוּי לְסְעוּדַת יוֹם חוּל. וְזֶה מִתְּפִינִים הֶקְטַל בְּדִינֵי
 98 עִירוּב וּלְקַבּוֹעַ שִׁיעוּר סְעוּדָה לְפִי הַסְעוּדָה הַקְטַנָּה מִבֵּין אֵלוֹ
 99 שֶׁאֵדָם רְגִיל לֵאכּוֹל, אֵלֶּא שְׂרָבִי מֵאִיר סַבֵּר שֶׁבִשְׁבַת אָדָם אוֹכֵל
 100 יוֹתֵר, כִּי מִתּוֹךְ שִׁישׁ לוֹ תְּבִשְׁלִים עֲרִיבִים הוּא מֵרַבָּה בִּאֲכִילַת פֶּת,
 101 וּלְכֵן מִשְׁעַר לְפִי סְעוּדַת יוֹם חוּל, וְרַבִּי יְהוּדָה סַבֵּר שֶׁבִשְׁעוּדָה שֶׁל
 102 שַׁבַּת אָדָם אוֹכֵל פָּחוֹת, שֶׁמֵּאֲחֵר שֶׁבִשְׁבַת אוֹכֵל שֶׁלֹּס סְעוּדוֹת, אֵינוֹ
 103 אוֹכֵל הַרְבֵּה בְּכָל סְעוּדָה, וּלְפִיכֵךְ מִשְׁעַר לְפִי סְעוּדַת שַׁבַּת.
 104 שִׁטוֹת נוֹסְפוֹת: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אֹמְרֵי, מוֹזֵן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת הוּא
 105 כְּשִׁיעוּר (מ) בְּכָר הַנִּמְכָּר כְּמִטְבַּע בְּשֶׁם פּוֹנְדִיּוֹן מְאֲרִבַּע סֵאִין בְּפִלְעַ
 106 – כְּשֶׁאֲרַבַּע סֵאִים שֶׁל חֲטִים נִמְכָּרוֹת בְּסִלְעַ, וְהֵיא כִּיכָר שֶׁל חֲצִי קַב,
 107 שְׁהֵרִי בֶּאֱרַבַּע סֵאִים יֵשׁ עֲשָׂרִים וָאַרְבַּעָה קָבִים, וּבִסְלַע יֵשׁ אַרְבַּעִים
 108 וּשְׁמוֹנֵה פּוֹנְדִיּוֹנִים, נִמְצָא עֲשָׂרִים וָאַרְבַּעָה קָבִים מְכָרִים בֶּאֱרַבַּעִים
 109 וּשְׁמוֹנֵה פּוֹנְדִיּוֹנִים, וּבְפּוֹנְדִיּוֹן אֶחָד נִיתֵן לְקָנוֹת חֲצִי קַב.
 110 רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמְרֵי, שִׁיעוּר שְׁתֵּי סְעוּדוֹת הוּא שְׁתֵּי יוֹת לְכָר מְשֻׁלָּשׁ
 111 לְקַב – שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי כִּיכָר, כֹּאשֶׁר גּוֹדֵל הַכִּיכָר הוּא כוּזָה שִׁישׁ שֶׁלֹּשׁ
 112 כִּיכָרוֹת כֹּאלֶּה לְקַב. וְהֵינּוּ שִׁיעוּר סְעוּדָה אֶחָת הוּא אֶחָד חֲלָקִי
 113 תִּשְׁעֵי מִהֶקֶב.
 114 בדרך אגב מבארת המשנה שיעורים נוספים התלויים בשיטות רבי
 115 יוחנן בן ברוקה רבי שמעון לגבי גודל כיכר שבה שיערו שתי
 116 סעודות של עירוב.

1 מתרצת הגמרא: אָמַר רַב יְהוֹשֻׁעַ בְּרִיה דְרַב אִידִי, אֲכַן מִבֵּן חֲמֵשׁ
 2 צָרִיךְ לְעֵרֵב עֲלָיו בְּנִפְרָד, וְגַם רַב אִסִּי סוֹבֵר כֶּךָ, וְכִי קָאָמַר רַב אִסִּי,
 3 שֶׁקֶטֶן בֵּן שֵׁשׁ יוֹצֵא בְּעִירוּב אִמּוֹ, מְדוּבָר בְּגוֹזֵן שְׁעִירֵיב עָלָיו אֲכִיו
 4 לְצִפּוֹן וְאִמּוֹ עִירְבָה עֲלָיו לְדָרוֹם, דְאִפִּילוּ בְּרִישׁ נְמִי בְּצוּנְתָא דְאִמִּיהָ
 5 נִיחָא לִיה – שאפילו בן שש, אף שאינו בגדר 'צריך לאמו', מכל
 6 מקום בחבורת אמו נזח לו יותר מאשר בחבורת אביו, ולכן אמרו
 7 חכמים שעירוב אמו הוא שקונה לו ולא עירוב אביו.
 8 הגמרא מקשה על כל האמוראים המזכירים לעיל: מִיִּתְּנֵי, שנינו
 9 בברייתא, קָמֵן, כל עוד שְׁצָרִיף לְאָמֵי, יוֹצֵא בְּעִירוּב אִמּוֹ שֶׁמִּנִּיחָה
 10 לְעַצְמָהּ. [בְּקָמָה – עַד מִתִּי נִחְשַׁב צָרִיךְ לְאִמּוֹ]. מְבֹאֵרֵת הַגְּמָרָא: עַד
 11 שִׁיהָ בֵּן שֵׁשׁ שָׁנִים.
 12 הגמרא דוחה מכח הברייתא את דברי רבי יהושע בר רב אידי:
 13 הַיּוֹבְתָהּ דְרַב יְהוֹשֻׁעַ בְּרַב אִידִי הַיּוֹבְתָהּ – הסתירה מברייתא זו
 14 לדברי רבי יהושע בן רב אידי היא סתירה גמורה ונדרתה שישתנו.
 15 שהרי אמר שמבן חמש אין הקטן יוצא בעירוב אמו וצריך לזכות
 16 לו עירוב נפרד, ואילו בברייתא מבואר שעד בן שש יוצא בעירוב
 17 אמו.
 18 הגמרא שואלת האם יש מכאן סתירה גם לרב אסי: לִמָּא תִּיהִי
 19 הַיּוֹבְתָהּ דְרַב אִסִּי – האם נאמר שברייתא זו היא גם סתירה לרב
 20 אסי, שאמר שקטן בן שש יוצא בעירוב אמו, ואילו בברייתא נאמר
 21 שרק 'עד' בן שש יוצא בעירובה.
 22 מתרצת הגמרא: אָמַר לָהּ רַב אִסִּי, כוונת הברייתא לְעַד וְעַד בְּכָלֵל,
 23 שגם בן שש הוא בכלל הדין האמור, וכדברי רב אסי.
 24 הגמרא שואלת האם יש סתירה מהברייתא לדברי רבי ינאי וריש
 25 לקיש: לִמָּא תִּיהִי הַיּוֹבְתָהּ דְרַבִּי יְנָאִי וְרִישׁ לְקִישׁ, שאמרו לעיל
 26 (ע"א) ש'אינו צריך לאמו', היינו כל שנפנה ואין אמו מקנחתו או
 27 שאינו צועק 'אימא אימא' כשמתעורר, ושיעורים אלו מתאימים
 28 לקטן בן ארבע או בן חמש, ואילו בברייתא מבואר שעד בן שש
 29 נחשב כ'צריך לאמו' ויוצא בעירובה.
 30 מתרצת הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, הֵא דִּאֲמַרוּ רַבִּי יְנָאִי וְרִישׁ לְקִישׁ הוּא
 31 דְאִיתִיהּ אֲבוּי בְּקָמָה – כשאביו של הילד נמצא עמו בעיר, שאז,
 32 כבר מבין ארבע או מבן חמש, אין הילד כרוך כל כך אחר אמו אלא
 33 נכנס ויוצא עמה אביו, ואינו נקרא 'צריך לאמו', הֵא – והברייתא,
 34 שמבואר בה שעד בן שש נחשב צריך לאמו, מדברת בְּדִלָּא אִיתִיהּ
 35 אֲבוּי בְּקָמָה – כשאין אבי הילד נמצא בעיר, שאז הוא כרוך אחר
 36 אמו עד בן שש. ובוזה מתורצת גם הקושיא הראשונה על רב אסי
 37 (ע"א), שמה שנאמר שכן ארבע או בן חמש נחשב כאינו צריך
 38 לאמו, מדובר כשאביו בעיר, ודברי רב אסי אמורים כשאין אביו
 39 בעיר.
 40 למדנו לעיל (משנה א"א) שאין אדם מניח עירובי תחומין עבור
 41 חבירו אלא מדעתו. הסוגיא דלהלן תדון על הדינים המיוחדים
 42 שנאמרו בענין זה לגבי אדם שמניח עירובי תחומין עבור אנשי
 43 ביתו.
 44 תִּנּוּ רַבָּן בְּרִייתָא, מְעַרְבֵי אָרְם עִירוּבֵי תְּחוּמִין עַל יְדֵי – בשביל בְּנֵי
 45 וּבְתוֹ הַקְּטַנִּים וְכֵן עַל יְדֵי עֲבָדֵי וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, בֵּין לְדַעְתָּן בֵּין שְׁלֵא
 46 לְדַעְתָּן – אף אם מתנגדים לכך. אֲבָל אֵינוֹ מְעַרְבֵי לֹא עַל יְדֵי עֲבָדֵי
 47 וְשִׁפְחָתוֹ הַעֲבָרִים [ולא] עַל יְדֵי בְּנֵי וּבְתוֹ הַגְּדוּלִים וְלֹא עַל יְדֵי אֲשֶׁתוֹ
 48 אֶלְא מְדַעְתָּם.
 49 הגמרא מביאה ברייתא דומה שמרחיבה יותר: תִּנּוּ אִידָךְ – שנו
 50 עוד בברייתא אחרת, לֹא יְעַרְבֵי אָרְם עַל יְדֵי בְּנֵי וּבְתוֹ הַגְּדוּלִים וְעַל
 51 יְדֵי עֲבָדֵי וְשִׁפְחָתוֹ הַעֲבָרִים וְלֹא עַל יְדֵי אֲשֶׁתוֹ אֶלְא מְדַעְתָּן, אֲבָל
 52 מְעַרְבֵי הוּא עַל יְדֵי עֲבָדֵי וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים וְעַל יְדֵי בְּנֵי וּבְתוֹ הַקְּטַנִּים
 53 בֵּין לְדַעְתָּן וּבֵין שְׁלֵא לְדַעְתָּן. וְהִסְתַּעַם שִׂיכּוֹל לְעֵרֵב בְּשִׁבְלֵי עֲבָדֵי
 54 וּשְׁפָחוֹתוֹ הַכְּנַעֲנִים מִפְּנֵי שִׁדּוּן בִּידוֹ – גופם קנוי לו ולכן יכול הוא
 55 לקבוע היכן תהיה שביבתם. וְכִוּוֹן שְׁעִירְבוּ לְעַצְמָם וְעִירְבֵי עֲלֵיהֶם
 56 רַבָּן לְרוּחַ אַחֲרָתִי, יוֹצֵאֵין בְּשֵׁל רַבָּן אֲבָל מֵה שִׁיעוּרָם לְעַצְמָם, אֵינוֹ
 57 עִירוּב, חִיזֵן מִן הָאִשָּׁה שְׁקוֹנָה לָהּ הָעִירוּב שֶׁהִנִּיחָה לְעַצְמָהּ וְלֹא מֵה
 58 שֶׁהִנִּיחַ בְּעֵלָה עֲבוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁאִשָּׁה יוֹבְלָה לְמַחֲוֵת וְלֹאמַר שֶׁאֵינָה
 59 רוצה בעירוב שהניח בשבילה בעלה.

עירובין. פרק שמיני - כיצד משתתפין דף פג עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קכג

רש"י

1 וחצי חצי חציה לטמא מומאט אוכלין — לרבי יוחנן בן ברוקה כדאית ליה דהיינו כביצה חסר
2 רביע — שהרי הוא שיער בכבר של רובע קב, כדאמר מחצה שבר לחנוני. נמצא כבר
3 בפנודין רובע קב. חן שש ביצים חציה, שלש ביצים לבית המנוגע, וחצי חציה ביצה ומחצה
4 — לפסול את הגויה ולטומאת אוכלין שלשה רביעי ביצה. ולרבי שמעון שיעיר בכבר

5 משלש לקב, כבר שלימה — שמונה ביצים, חציה

6 ארבע חצי חציה — שתיים חצי חצי חציה —
7 ביצה. ולא שוו שיעוריהו להרדו — לא היא

8 שיעור טומאת אוכלין חצי שיעור פסול גייה
9 מצומצם, אלא יש שאומרים פחות ויש שאומר
10 יותר. דתניא כמה שיעור חצי פרס — לפסול את

11 הגייה. חסר קומעא — בביצים קטנים שיעורה,
12 ואליבא דרבי שמעון דאמר במתניתין שתי

13 ביצים. שיער רבי — סאה אחת שדוהבא לפניו,
14 ומצא למנץ קבין שבה יותר מעשרים וארבע

15 ביצים לקב, דהיינו לכבר של שלישית הקב יותר
16 משמונה חציה יותר על ארבע וחצי חציה שתי

17 ביצים ועוד אחד מעשרים בביצה לכל ביצה,
18 דהיינו לחצי פרס אחד מעשר בביצה תוספת. ויש

19 שזונין: אחד מארבעים בביצה, ומפרשי לשתי
20 הביצים תוספת אחד מארבעים ותו לא.

21 והמדקדק בלשון הזה אי אפשר להעמידו לקמן,
22 ואני שנידן שמעתי. כמה ובקליפתה — אלמא:

23 לא שוי חצי שיעור דפסול גייה, דאי לרבי
24 יהודה — חסר קומעא בעי מיהו, ואי לרבי יוסי —

25 ביצה וקליפתה שזוקות בעי מיהו, ואי לרבי —
26 ועודות בעי דהיינו טפ. בלא קליפתה — נמי וזטר

27 טפי אפילו מפלגי שיעורה דחצי פרס דרבי
28 יהודה. זו דברי רבי יהודה — הך ברייתא דחצי

29 פרס דלעיל. רבי יוחנן בן ברוקה — ואוקימנא
30 אליביה דכבר של רובע הקב שש ביצים, שיער

31 לעירוב חציה — שלש, חצי חציה — ביצה
32 ומחצה. פשיטא — דהא רב חסדא גופיה הכי

33 אוקמא לעיל צא מהן מחצה לחנוני. בוניים —
34 שם אגוש. מוריא קוניטא — שם הסאה. דמן

35 נאוכא — מאותו מקום. דמדברית — שהן ששה
36 קבין, וקיימא לן: קב ארבעה לוגין, ולוג שש ביצים

37 — הרי עשרים וארבע ביצים לקב, קמאן דאמר
38 לסאה. ואי ירושלמית — דאמר לקמן דעדפת

39 שתות על סאה שהיתה בימי משה, ושתות הביאו
40 מבחוץ — דהיינו חמישית כשיעור הראשון, הרי

41 ניתוספו עשרים על מאה וניתוספה חמישית על
42 ארבעים דהיינו שמונה וביצה חסר חומש על

43 ארבע — הרי תוספת עשרים ותשע חסר חומש,
44 תנם על קמאן דאמר — הרי קעל גבי, ובההוא

45 בציר חומשא לא דק. ואי דציפורית — דאמר
46 לקמן יתירה על ירושלמית שתות מלבר. מאתן

47 ושבע חוין — למאה, דעשרים תוספת לשבעים
48 ארבע עשרה תוספת שהן חומש של שבעים

49 שניתוסף עליה חלק חמישי שמתחילה, שהוא
50 חלק ששי למדה הגדולה דהיינו שתות מלבר,

51 כלומר: על ההמשה הביאו ששי מן החוץ, הרי תוספת שלשים וארבע. תנם על קעל גבי —
52 הרי מאתיים ושבע. ובתוספת של שלש הביצים חומשין לא דק, שהרי מחשבון הראשון חסר

53 חומש, צא משלש אלה חומש — לא נשאר אפילו חצי ביצה. אייתי חלתא שדי עלייהו —
54 בסאה זו שדוהבא לפניו היתה סאה ציפורית וחלתא שכשיתלו חלתה תעמוד על סאה

55 ושיעור חלה חמשה מעשרים וארבע. כדאמר בפרק "חלוץ שבש שתי חצירות" (לעיל פא.א.).

56 כמה חוין תמני — שהן אחד מעשרים וארבעה במאה תשעים ושנים. ולא דק בחלתן של חמש עשרה ביצים הנותרין, ועולה ליותר מחצי ביצה. אייתי ועודות דרבי — ששיער ומצא לכל

57 שתי ביצים של מדברית אחד מארבעים בביצה, כדאמר דהוי לפרק ביצים ביצה, למאה וששים שתי ביצים, ולא ארבעים ושבע הנותרין יותר מחצי ביצה. אי הכי פפי הוי לכו — ממאתן

58 ושיבסר. ומשני: כיון דלא הוי ביצה לא חשיב ליה. כך שמעתי בלשון אחד. וקשיא לי בגוה: דאי דייקת בה שפיר — טפי מביצה הוי, שהרי בוודות לא ארבעים ושבע ביצים שלא חשבת יש

59 יותר מחצי ביצה. ובחלתן של חמש עשרה ביצים שלא חשבת יש יותר מחצי ביצה וגם למעלה בתוספת ציפורית על ירושלמית נשאר שני חומשין שלא דקדקו בהן. ובלשון אחר שמעתי:

60 אלא אייתי ועודות של רבי שדי עלייהו, ודל חלתן מהכא. וכי פרכינן מאתן ושב הוי, אייתי ועודות דרבי אחת מעשרים לכל ביצה שדי עלייהו, דהו מלבר עשר ביעי הווי מאתן ושיבסר. וכל

61 אי הכי שתי ועודות דרבי אחד מעשרים לכל ביצה משבש ביצים, וגם שני חומשין שלא דקדקו בהן ומשני: כיון דלא הוי ביצה לא חשיב ליה. שתות — מלבר. ושל ציפורית יתירה על ירושלמית שתות — ירושלמית, ושתות מלבר. חלתא — דקמאן דאמר הוי ארבעים ושמונה. ואילו עורפת — דציפורית על מדברית ששים וששל. דהא סאה ציפורית מאתיים ושבע, כדאמרן לעיל, ומדברית קמאן דאמר. ואלא שליש ירושלמית — קאמר. שליש ירה כמה הוי חמישים ושמונה נכי חלתא — דהא סאה ירושלמית קעל גבי, כדאמרין לעיל. קרוב לשליש ירה — דשליש ידה ששים ותשע, ועודפה ששים וששל. ושליש ידה — דהוא ששים ותשע קרוב הוא למחצה מדברית, דהוא שבעים וששים. בוודות דרבי — כי משעת לה בוודות דאשכח בה רבי, דשיעי בה מאתן ושיבסר והוי שליש ידהו שבעים וששים ושליש ביצה. ויתירה על מחצה מדברית שליש ביצה, דמחצה מדברית שבעים וששים.

1 וחצי חצי חציה לטמא טומאת אוכלין — אכולהו תנאי קאי כדמפרש בקנטרס. לרבינו
2 יצחק בן ברוקה כדאית ליה, דהיינו כביצה חסר רביעי, ולרבי שמעון כביצה שלימה.
3 דהא דאמר בכל דוכתא: כביצה לטמא טומאת אוכלין — היינו כרבי שמעון, ולא כרבי יוחנן
4 בן ברוקה.

5 **מאה** שבעים וששל הויא מאתיים ושבע הויא —

6 אין החשבון מכוון, כדפירש בקנטרס,
7 ולא דק.

8 **חלתא** כמה חוין תמני מאתן וחמיסר חוין —
9 רבינו חננאל גריס: חלתן כמה חוין —

10 תשעה מאתן ושיסר חוין. וכן הוא אמר, כדאמר
11 בפרק "חלוץ" (פא.א.) דשיעור חלה אחד מעשרים

12 וארבע. וצריך ביצה לעשרים וששל ביצים
13 ותשעה פעמים עשרים וששל הם מאתיים ושבע.

14 **שליש** ידידה כמה הוי שיתין נכי תרתי — לא
15 דק, דמעט חסר. וכיון דלא חסר אלא

16 מיעוט ביצה לא חיש. ויש דגרס שיתין נכי תרתי
17 ונכי פורתא.

18 **נמצאת** שליש ציפורי — בוודות ושליש
19 דקתני בברייתא קאי אשליש ציפורי

20 ואשליש ביצה.
21 **יתירה** על מחצה של מדברית שליש ביצה —

22 לפי שמונה שליש דציפורי ששים ותשע
23 וששים ותשע, ועודות שלש ביצים ותשע ועודות.

24 ואם כן שליש צפורי עם הזעודות שבעים וששים
25 ביצים ומחצה חסר ועוד. כיון דלא הוי חצי ביצה

26 קרי לה שליש. אבל אי דייקת בה שפיר הוי יותר
27 מחצי ביצה. דהא סאה ציפורי הויא יתירה על

28 מאתיים ושבע קרוב לשני חומשים, ומצא שליש
29 שלה ששים ותשע ביצים חצי חומש, וכשתצטרף

30 עם הזעודות — הוי יותר משבעים וששים ביצה
31 ומחצה. ואמר מורינו הרב הרבינו יצחק: דרך

32 ברייתא קיימא אקבלת רב דימי, דקאמר: ושיער
33 רבי מאתן ושיבסר, ולא חשיב ועודות של שבע

34 ביצים הוואל ואינו עולה לביצה ושליש ממאתן
35 ושיבסר עליון שבעין ותרין ושליש. ומה שמקשיין

36 שבכולה שמעתין חשיב ועודות של ציפורי, ושל
37 מדברית לא חשיב, דהא ועודות איכא בכלוהו

38 דלא הוסיפו אלא שתות שבירושלמית וכן
39 בציפורי אומר רבינו יצחק: דבירושלם ובציפורי

40 לא הוסיפו כי אם למנץ ביצים של סאה מדברית.
41 והקדמונים שלפני רבי דקדוקו ברבן שאין בתוספת

42 שלוקן שתות מצומצמת. כי ביצים מדבריות היו
43 גסין יותר מאתן של יום התוספת, והוסיפו על מדת

44 ציפורית שהיתה מאתן ושבע ביצין ושני חומשין
45 חסר קומעא עשר ביצים אחד מעשרים לכל ביצה.

46 **על** מחצה של מדברית שליש ביצה — מפרש
47 מורינו הרב רבי יצחק: נמצא שליש של

48 ציפורי מלגאן, יתירה על שליש של מדברית
49 מלבר שליש ביצה. וקאי שליש דברייתא

50 אתרייהו, ואביצה. ורבינא מפרש דברי רבי
51 ירמיה, ומפרש דהכי קאמר רבי ירמיה: נמצאת סאה ציפורית יתירה על של מדברית קרוב

52 לשלש שלה, פירוש שליש מדברית מלבר. ושליש שלה — פירוש ושליש של ציפורי
53 מלגאן, קרוב למחצה של מדברית. וכעין זה מציינו בפרק "בבב מערבין" (להב.), אמר רבי

54 ירמיה: כשהיה עליה שרץ כל בין השמשות, ומפרש: לה רבה ורב יוסף.

55 **שבת**
56 לכל חוין תמני — שהן אחד מעשרים וארבעה במאה תשעים ושנים. ולא דק בחלתן של חמש עשרה ביצים הנותרין, ועולה ליותר מחצי ביצה. אייתי ועודות דרבי — ששיער ומצא לכל

57 שתי ביצים של מדברית אחד מארבעים בביצה, כדאמר דהוי לפרק ביצים ביצה, למאה וששים שתי ביצים, ולא ארבעים ושבע הנותרין יותר מחצי ביצה. אי הכי פפי הוי לכו — ממאתן

58 ושיבסר. ומשני: כיון דלא הוי ביצה לא חשיב ליה. כך שמעתי בלשון אחד. וקשיא לי בגוה: דאי דייקת בה שפיר — טפי מביצה הוי, שהרי בוודות לא ארבעים ושבע ביצים שלא חשבת יש

59 יותר מחצי ביצה. ובחלתן של חמש עשרה ביצים שלא חשבת יש יותר מחצי ביצה וגם למעלה בתוספת ציפורית על ירושלמית נשאר שני חומשין שלא דקדקו בהן. ובלשון אחר שמעתי:

60 אלא אייתי ועודות של רבי שדי עלייהו, ודל חלתן מהכא. וכי פרכינן מאתן ושב הוי, אייתי ועודות דרבי אחת מעשרים לכל ביצה שדי עלייהו, דהו מלבר עשר ביעי הווי מאתן ושיבסר. וכל

61 אי הכי שתי ועודות דרבי אחד מעשרים לכל ביצה משבש ביצים, וגם שני חומשין שלא דקדקו בהן ומשני: כיון דלא הוי ביצה לא חשיב ליה. שתות — מלבר. ושל ציפורית יתירה על ירושלמית שתות — ירושלמית, ושתות מלבר. חלתא — דקמאן דאמר הוי ארבעים ושמונה. ואילו עורפת — דציפורית על מדברית ששים וששל. דהא סאה ציפורית מאתיים ושבע, כדאמרן לעיל, ומדברית קמאן דאמר. ואלא שליש ירושלמית — קאמר. שליש ירה כמה הוי חמישים ושמונה נכי חלתא — דהא סאה ירושלמית קעל גבי, כדאמרין לעיל. קרוב לשליש ירה — דשליש ידה ששים ותשע, ועודפה ששים וששל. ושליש ידה — דהוא ששים ותשע קרוב הוא למחצה מדברית, דהוא שבעים וששים. בוודות דרבי — כי משעת לה בוודות דאשכח בה רבי, דשיעי בה מאתן ושיבסר והוי שליש ידהו שבעים וששים ושליש ביצה. ויתירה על מחצה מדברית שליש ביצה, דמחצה מדברית שבעים וששים.

שבעת רבנים קמו ועוד חייבין בחלה - פירוש: שבעה לוגין ועוד, דהיינו ביצה חומש ביצה, כדפריש בקונטרס, הם שם ירושלמיות חמש ציפוריות. ובסוף "כלל גדול" (שבת ע"ב) היה כתוב בספרים: והתנן, חמשה רבעים קמו ועוד חייבים בחלה - לא גרסינן רש"י "ועוד", התם משמע דבשל ציפורי איירי, והתם ליכא "ועוד", אלא חמשה בצמצום. ורבינו תם מפרש: דאתיא כרבי יוסי, וגרסינן ליה שפיר. דתנן במסכת עדיות (פרק ראשון משנה ב), ומייתי לה בפרק קמא דשבת (טו, טז), שזאי אמרי: מקב לחלה כו', וחכמים אומרים: חמש רבעים קמו חייבין בחלה. ורבי יוסי אמר: חמש - פטורים, חמש ועוד - חייבים. ומפרש רבינו תם: דסבר רבי יוסי ד"ראשית ערסותיכם" - היינו דלאור הפרשת ראשית, הדוא חלה יסאר ישער ערסותיכם - דהיינו עיסת מדברית. והדוא "ועוד" - היינו כדו חלה. ומחברינו יצחק מפרש: דרבי יוסי לטעמיה דשמעתין. דקאמר חצי פרס שתי ביצים שחקות. ושער רבי שתי ביצים ועוד אחד מעשרים בביצה, אם כן, משבעה רבעים קמו ועוד שדם ארבעים וששל ביצים וחומש ביצה כמנין חלה, יעלה ועודות - שתי ביצים וששלש ועודות הרי לרבי יוסי ארבעים חמש ביצים וחומש ביצה וששל ועודות. אף על פי שחסאין דחקין ניתוספו, מנין הביצים כדקאי קאי כדמוכח בשמעתין. ולכאורה נראה דאין הלכה כרבי יוסי, כדאמרין בימי שהוציא אהרן (מו"ב) דהלכה כרבי יוסי מחבירו, ולא מחביריו. ואמרין נמי, אמר ליה רבי אלעזר לרב אסי: מה אמור רבנן בבי מדרשא? אמר ליה לו: הכי אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי יוסי. וקאמר התלמוד: דמכל דידידאח פליגי עליה. משמע דאי רבין פליגי עליה - אין הלכה כרבי יוסי. אבל לפום ריהטא דגרסינן בפרק "כלל גדול" (שבת ע"ב) ובפרק "אלו עוברין" (פסחים מה"ב) דנקט התלמוד חמש רבעים ועוד חייבין בחלה - משמע דהלכה כרבי יוסי.

קא סלקא דעתך מאי מרפסת בני עלייה - מפרש רבינו יצחק: סתם פתח עלייה גבוה עשרה מן מרפסת, והמרפסת גבוה מן החצר עשרה, ודרך סולמות יורדין מעלייה למרפסת וממרפסת לחצר, ודרך חצר יוצאים לרשות הרבים. דמרפסת היא של בני עלייה, ואין בני החצר אוסרים אותה לבני עליית לפי שהמרפסת היא שלהם. והא דקאמר בסמוך בשתי גזרותא כשבאין בני תחתונה דרך עליונה למלאות שאורסת התחתונה על עליונה - היינו כדמפרש בפירקין מנין מעשן מחיצה מארבעה ומנול דאסורים בה, דהא גבי כותל שבין שתי חצירות המרפסת זה על זה משום לזה בשלשול וזה בשלשול. אבל מחמת הסולמות שירדין בהם מן העליות לא היו אוסרין זה על זה, דסולם תורת מחיצה עליו. והשתא פריך לרב שפיר, כיון דפתחי עליות והלכותיהם גבוהים מן החצר עשרים או יותר, אמאי נותנין תל ועמוד שבחצר הגבוהים עשרה, והם כנגד החלונות? דנבזהים לבני עליות בשלשול עשרה יאסרו לרב בני חצר על בני עליות על ידי זריקה, כיון דתל ועמוד היו של שניהם ולא דמי למרפסת שהיא לבני עליות לבדה. ואף על פי שתל ועמוד הוא שיה למרפסת, ויכול להשתמש מן המרפסת בתל ועמוד בפתח - מכל מקום לא מקיף לבני עליות בפתח אלא בשלשול. כי במרפסת אין בה דיוויין, ואינה יכולה לאסור את התל לחצר אלא על ידי עליות. ואף על פי שירדין בה מן העליות ומשתמשין בה - אינה אוסרת, כיון דסולם תורת מחיצה עליו. והא דאמרין בשמעתין דבשבאין בני התחתונה למלאות לא חשיב לבני התחתונה כזריקה - לאו משום דסולם חשיב עליו כפתח לאסור, אלא דעל ידי סולם חשיב לבני התחתונה תשמישן בנחת כמו בשלשול. אבל כפתח לא חשיב, ולא עדיף טפי משלשול לאסור. ומשני: לאותן הדורים במרפסת. פירוש: שפתחי עליות תוך עשרה למרפסת, דתו ליכא בסולם תורת מחיצה.

מותר - דהיינו חלון שבין שתי חצירות. דתנן ביה: רצו - אחד מערבין, רצו - שנים מערבין. ואם לא עירבו ביהד - שניהם אסורים להשתמש בה, אם רשות של ארבעה היא. דאין רשות פתח מארבעה ומנול דאסורים בה, דהא גבי כותל שבין שתי חצירות תנן (לעיל ע"ב). היו בראשו פירות - אלו עולין מכאן ואוכלין וכן אלו, ובלבד שלא יורידו למטה. אלמא: כל היכא דשוי לתרייהו - אסרי אהדיהו. וגם ברשות נמוכה מעשרה אמרין מקום שאין בו ארבעה על ארבעה מותר לבני רשות היחיד ולבני רשות הרבים לכתף עליו, דמקום פטור הוא. הא אית ביה ארבעה - אסור לתרויהו. וכל זריקה - למעלה מעשרה טפחים, וכל שלשול - עמוק מעשרה טפחים. וכל תשמיש נוח דקרינן ליה פתח לא גבוה קרקעיתו עשרה טפחים ולא נמוך עשרה טפחים. לוח בזריקה ולוח בזריקה - כל רשות שהיא בין שתי רשויות וקשה תשמישה לשתיהן, לוח גבוה עשרה ולוח גבוה עשרה ואינן יכולים להשתמש אלא בזריקה - הא לא מיבעיא לי דהיינו כותל שבין שתי חצירות ואיסורן מפורש במשנה. דקתני: שלא יורידו למטה, אלמא: אסורים עם שניהן. היינו חייין - דהו נמי אסור לתרויהו, דהא הפסק רשות חשיב, וכיון דתשמישו שיה לשניהם - אסורין בו, דאמר רב (לעיל ע"א): חייין שבין שתי חצירות, עמוק מזה עשרה ולוח שיה לארץ - נותנין אותו לוח ששנה לארץ, דהוה לוח תשמיש בנחת לוח בקשה בו שמעינן מינה דאי לשניהן בנחת או לשניהן בקשה - שניהן אסורין בו. לוח בפתח עליון - חיינו חייין - חיינו רב שיויב - בפרק "חלון" (שם). לוח בשלשול ולוח בזריקה - כגון חצר גבוהה מן התל עשרה דאינה משתמשת עליו בחול אלא בשלשול, וכתבתה שיה ליה. היינו רב שיויב - בפרק "חלון" (שם). לוח בשלשול ולוח בזריקה - כגון חצר זו גבוהה מזה התל עשרה, וזו נמוכה ממנו עשרה. מאי - לשניהם בקשה הוא, והוה תן שוין בו ואוסרין זה על זה, דהא כל שלשול אמרין דקשה הוא. או דילמא לטוב זריקה הוה שלשול ושתמישו בנחת הוא, ומותר. וזה שבזריקה - אסור, אם לא עירבו אלו עם אלו אלא אלו לעצמן ואלו לעצמן.

מותר - דהיינו חלון שבין שתי חצירות. דתנן ביה: רצו - אחד מערבין, רצו - שנים מערבין. ואם לא עירבו ביהד - שניהם אסורים להשתמש בה, אם רשות של ארבעה היא. דאין רשות פתח מארבעה ומנול דאסורים בה, דהא גבי כותל שבין שתי חצירות תנן (לעיל ע"ב). היו בראשו פירות - אלו עולין מכאן ואוכלין וכן אלו, ובלבד שלא יורידו למטה. אלמא: כל היכא דשוי לתרויהו - אסרי אהדיהו. וגם ברשות נמוכה מעשרה אמרין מקום שאין בו ארבעה על ארבעה מותר לבני רשות היחיד ולבני רשות הרבים לכתף עליו, דמקום פטור הוא. הא אית ביה ארבעה - אסור לתרויהו. וכל זריקה - למעלה מעשרה טפחים, וכל שלשול - עמוק מעשרה טפחים. וכל תשמיש נוח דקרינן ליה פתח לא גבוה קרקעיתו עשרה טפחים ולא נמוך עשרה טפחים. לוח בזריקה ולוח בזריקה - כל רשות שהיא בין שתי רשויות וקשה תשמישה לשתיהן, לוח גבוה עשרה ולוח גבוה עשרה ואינן יכולים להשתמש אלא בזריקה - הא לא מיבעיא לי דהיינו כותל שבין שתי חצירות ואיסורן מפורש במשנה. דקתני: שלא יורידו למטה, אלמא: אסורים עם שניהן. היינו חייין - דהו נמי אסור לתרויהו, דהא הפסק רשות חשיב, וכיון דתשמישו שיה לשניהם - אסורין בו, דאמר רב (לעיל ע"א): חייין שבין שתי חצירות, עמוק מזה עשרה ולוח שיה לארץ - נותנין אותו לוח ששנה לארץ, דהוה לוח תשמיש בנחת לוח בקשה בו שמעינן מינה דאי לשניהן בנחת או לשניהן בקשה - שניהן אסורין בו. לוח בפתח עליון - חיינו חייין - חיינו רב שיויב - בפרק "חלון" (שם). לוח בשלשול ולוח בזריקה - כגון חצר זו גבוהה מזה התל עשרה, וזו נמוכה ממנו עשרה. מאי - לשניהם בקשה הוא, והוה תן שוין בו ואוסרין זה על זה, דהא כל שלשול אמרין דקשה הוא. או דילמא לטוב זריקה הוה שלשול ושתמישו בנחת הוא, ומותר. וזה שבזריקה - אסור, אם לא עירבו אלו עם אלו אלא אלו לעצמן ואלו לעצמן.

כדי עיסותיכם - שאתם לשים במדבר, עומר לגולגולת: איפה שלשה סאין במנחות ליקן לה בפרק "התורה" (ע"א), דכתיב (ויקרא מה'): "האיפה והבת תוכן אחד (להם) ויהיה" וכתוב (שם): "מעשר הבת מן הכור" וכו' שלשים סאין, מעשר ידידה כמה הוא - שלשה סאין, והעומר עשירית של שלשה סאין שחן שמונתה עשר קבין, שחן שבעים ושנים לוגין, עשירית דשבעים לוגין שבעה לוגין. עשירית של שני לוגין - חמש הלוג, הוא ביצה וחומשא, והיינו דקאמר שבעה רבעים ועוד. רבעים - רבעי הקב, דהיינו שבעה לוגין ועוד ביצה וחומשא. שחן ששה ירושלמית - שהרי ששה מדבריות נעשו חמשה ירושלמיות, נשאר לנו לוג מדברית וחומשו. דביצה וחומשא הוה חומש הלוג, ביצה חומש לחמש ביצים וחומש ביצה הוא ותוספת לביצה הששית, הרי לוג וחומשו, הון נעשין לוג ירושלמי. שהרי ששה חומשין אלו נעשין חמשה. הרי זה בריא - שאוכל בלב צרכו. ומכור - שאינו אוכל יותר מדאי וכתוב (משלי י"ג): "יבטן רשעים תחסר", משנה הכי גרסינן במתניתין: אנשי חצר ואנשי מרפסת כו' - ולא עירבו אלו עם אלו אבל עירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן - מרפסת אירבה היא, וזרבה פתחי עליות פתחין לה, וכולן יוצאין בסולם אחד לחצר, וממנה לרשות הרבים. ואעפ"כ אין אוסרין, והואיל וגבוה מרפסת עשרה שלא הלכו בסולם אלא להקל, ואמרין תורת מחיצה עליו ואינן אוסרין, כדאמרין ב"כיצד מעברין" (לעיל ט"ב): סולם תורת פתח עליו ותורת מחיצה עליו, והכל להקל. ומכל מקום שני רשויות לא פתחין מוציאן מזה לזה. כל שגובה עשרה - אם יש בחצר תל או עמוד גבוה עשרה סמוך למרפסת - רשות מרפסת שולטת בו, ומשתמשין הן בו, אבל לא בני חצר. בכסוכה - שהחוליא סמוכה למרפסת, חוליות הבור - קרקע שנטלו בחפירת הבור והקיפו בו פי הבור סביב, גמרא לוח בפתח ולוח בפתח - שתי חצירות שלא עירבו יש רשות אחת סמוכה לתן ונחה לשתיהן להשתמש בה, כפתח זה שהוא נוח ליכנס. היינו חלון שבין שתי חצירות - כלומר: הא לא מיבעיא לן מאי דנייה אם אסור לשתיהן או

כדי עיסותיכם - שאתם לשים במדבר, עומר לגולגולת: איפה שלשה סאין במנחות ליקן לה בפרק "התורה" (ע"א), דכתיב (ויקרא מה'): "האיפה והבת תוכן אחד (להם) ויהיה" וכתוב (שם): "מעשר הבת מן הכור" וכו' שלשים סאין, מעשר ידידה כמה הוא - שלשה סאין, והעומר עשירית של שלשה סאין שחן שמונתה עשר קבין, שחן שבעים ושנים לוגין, עשירית דשבעים לוגין שבעה לוגין. עשירית של שני לוגין - חמש הלוג, הוא ביצה וחומשא, והיינו דקאמר שבעה רבעים ועוד. רבעים - רבעי הקב, דהיינו שבעה לוגין ועוד ביצה וחומשא. שחן ששה ירושלמית - שהרי ששה מדבריות נעשו חמשה ירושלמיות, נשאר לנו לוג מדברית וחומשו. דביצה וחומשא הוה חומש הלוג, ביצה חומש לחמש ביצים וחומש ביצה הוא ותוספת לביצה הששית, הרי לוג וחומשו, הון נעשין לוג ירושלמי. שהרי ששה חומשין אלו נעשין חמשה. הרי זה בריא - שאוכל בלב צרכו. ומכור - שאינו אוכל יותר מדאי וכתוב (משלי י"ג): "יבטן רשעים תחסר", משנה הכי גרסינן במתניתין: אנשי חצר ואנשי מרפסת כו' - ולא עירבו אלו עם אלו אבל עירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן - מרפסת אירבה היא, וזרבה פתחי עליות פתחין לה, וכולן יוצאין בסולם אחד לחצר, וממנה לרשות הרבים. ואעפ"כ אין אוסרין, והואיל וגבוה מרפסת עשרה שלא הלכו בסולם אלא להקל, ואמרין תורת מחיצה עליו ואינן אוסרין, כדאמרין ב"כיצד מעברין" (לעיל ט"ב): סולם תורת פתח עליו ותורת מחיצה עליו, והכל להקל. ומכל מקום שני רשויות לא פתחין מוציאן מזה לזה. כל שגובה עשרה - אם יש בחצר תל או עמוד גבוה עשרה סמוך למרפסת - רשות מרפסת שולטת בו, ומשתמשין הן בו, אבל לא בני חצר. בכסוכה - שהחוליא סמוכה למרפסת, חוליות הבור - קרקע שנטלו בחפירת הבור והקיפו בו פי הבור סביב, גמרא לוח בפתח ולוח בפתח - שתי חצירות שלא עירבו יש רשות אחת סמוכה לתן ונחה לשתיהן להשתמש בה, כפתח זה שהוא נוח ליכנס. היינו חלון שבין שתי חצירות - כלומר: הא לא מיבעיא לן מאי דנייה אם אסור לשתיהן או

מותר - דהיינו חלון שבין שתי חצירות. דתנן ביה: רצו - אחד מערבין, רצו - שנים מערבין. ואם לא עירבו ביהד - שניהם אסורים להשתמש בה, אם רשות של ארבעה היא. דאין רשות פתח מארבעה ומנול דאסורים בה, דהא גבי כותל שבין שתי חצירות תנן (לעיל ע"ב). היו בראשו פירות - אלו עולין מכאן ואוכלין וכן אלו, ובלבד שלא יורידו למטה. אלמא: כל היכא דשוי לתרויהו - אסרי אהדיהו. וגם ברשות נמוכה מעשרה אמרין מקום שאין בו ארבעה על ארבעה מותר לבני רשות היחיד ולבני רשות הרבים לכתף עליו, דמקום פטור הוא. הא אית ביה ארבעה - אסור לתרויהו. וכל זריקה - למעלה מעשרה טפחים, וכל שלשול - עמוק מעשרה טפחים. וכל תשמיש נוח דקרינן ליה פתח לא גבוה קרקעיתו עשרה טפחים ולא נמוך עשרה טפחים. לוח בזריקה ולוח בזריקה - כל רשות שהיא בין שתי רשויות וקשה תשמישה לשתיהן, לוח גבוה עשרה ולוח גבוה עשרה ואינן יכולים להשתמש אלא בזריקה - הא לא מיבעיא לי דהיינו כותל שבין שתי חצירות ואיסורן מפורש במשנה. דקתני: שלא יורידו למטה, אלמא: אסורים עם שניהן. היינו חייין - דהו נמי אסור לתרויהו, דהא הפסק רשות חשיב, וכיון דתשמישו שיה לשניהם - אסורין בו, דאמר רב (לעיל ע"א): חייין שבין שתי חצירות, עמוק מזה עשרה ולוח שיה לארץ - נותנין אותו לוח ששנה לארץ, דהוה לוח תשמיש בנחת לוח בקשה בו שמעינן מינה דאי לשניהן בנחת או לשניהן בקשה - שניהן אסורין בו. לוח בפתח עליון - חיינו חייין - חיינו רב שיויב - בפרק "חלון" (שם). לוח בשלשול ולוח בזריקה - כגון חצר זו גבוהה מזה התל עשרה, וזו נמוכה ממנו עשרה. מאי - לשניהם בקשה הוא, והוה תן שוין בו ואוסרין זה על זה, דהא כל שלשול אמרין דקשה הוא. או דילמא לטוב זריקה הוה שלשול ושתמישו בנחת הוא, ומותר. וזה שבזריקה - אסור, אם לא עירבו אלו עם אלו אלא אלו לעצמן ואלו לעצמן.

עירובין דף פג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עזו והדר" (ליום חמישי) קכה

60 טפחים מהקרקע, יכולים לערב ביחד ויכולים לערב כל חצר
61 בפני עצמה, כמו ששינונו לעיל (ע"ט), ואם לא עירבו ביחד, שתי
62 החצירות אסורות להעלות חפצים על עובי החלון ולהוריד
63 ממנו אם יש במשטח העובי שיעור של ארבעה על ארבעה
64 טפחים.
65 וכן פשוט שאם אופן השימוש ברשות השלישית עבור שתי
66 החצירות הוא לְלוֹה בְּזִיקָה וְלוֹה בְּזִיקָה, והיינו, שרשות זו שהיא
67 בין שתי החצירות קשה להשתמש בה בין מחצר זו ובין מחצר זו,
68 משום שלשתייהן היא גבוהה עשרה טפחים ואינם יכולים
69 להשתמש אלא בזריקה, היינו דין של פּוֹתֵל שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצִירוֹת,
70 ששינונו לעיל (ע"ט), שאם יש כותל גבוה עשרה טפחים בין שתי
71 חצירות אסור להוריד פירות מראש הכותל לאחת החצירות.
72 והטעם, שמאחר שהשימוש ברשות זו קשה לשתי החצירות
73 במידה שוה, הרי היא שייכת לשתייהן בשוה, ודינה כדין חצר
74 משותפת שהיא אסורה.
75 וכן פשוט שאם אופן השימוש ברשות השלישית עבור שתי
76 החצירות הוא לְלוֹה בְּשִׁשְׁלֹשׁ וְלוֹה בְּשִׁשְׁלֹשׁ, כלומר, שקשה
77 להשתמש ברשות זו בין מחצר זו ובין מחצר זו, משום שלשתייהן
78 היא עמוקה עשרה טפחים מתחת לפני הקרקע ואינם יכולים
79 להשתמש בה אלא על ידי שמשלשלים לתוכה את הכלים על ידי
80 חבלים וכדומה, היינו דין של חֲרִיץ שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצִירוֹת, שאם יש
81 חריץ עמוק עשרה טפחים בין שתי חצירות, כיון שתשמישו שוה
82 לשתייהן, אסורים בו, שהרי אמר רב נחמן (לעיל ע"ט), חריץ שבין שתי
83 חצירות, עמוק מזו עשרה ולזו שוה לארץ והיינו עמוק פחות
84 מעשרה, נותנים אותו לזו שווה לארץ, משום שמשמש בו
85 בנחת, ומבואר מתוך זה שאם לשתי החצירות תשמישו בנחת או
86 לשתייהן תשמישו בקשה, שתייהן אסורות בו.
87 וכן פשוט שאם השימוש ברשות השלישית הוא לְלוֹה בְּפֶתַח וְלוֹה
88 בְּזִיקָה, כגון שחצר אחת גבוהה וחצר שניה נמוכה, ותל ביניהן,
89 לראשונה הוא שוה לארץ ולשניה גבוה עשרה, שלזו שווה
90 לארץ תשמישו בנחת ולזו שגבוה עשרה תשמישו בקשה, היינו דין
91 דְּרָבָה כִּרְבֵי הַיָּמָּה אִמְרֵי רַב נַחְמָן (ע"ט), כותל שבין שתי חצרות, צדו
92 אחד גבוה עשרה טפחים וצדו אחד שוה לארץ, נותנים אותו
93 לחצר שהוא שוה לה לארץ, משום שעבורם תשמישו בנחת ואילו
94 עבור החצר השניה תשמישו בקשה, וכל שלזה בנחת ולזה בקשה,
95 נותנים אותו לזה שתשמישו בנחת.
96 וכן פשוט שאם השימוש ברשות השלישית הוא לְלוֹה בְּפֶתַח וְלוֹה
97 בְּשִׁשְׁלֹשׁ, כגון שחצר אחת גבוהה מהתל עשרה טפחים, ואינה
98 משתמשת עליו אלא בשלשול, והחצר השניה שווה לגובה התל
99 ומשתמשת בו בנחת, היינו דין דְּרָבִי שִׁיבִי אִמְרֵי רַב נַחְמָן (לעיל ע"ט).
100 שחריץ שבין שתי חצירות, עמוק מזו עשרה ולזו שוה לארץ,
101 נותנים אותו לזו שווה לארץ, משום שמשתמשת בו בנחת.
102 הגמרא דנה לגבי אופן שינונו לא נתבאר: רשות שלישית
103 שממוקמת באופן שתשמישה לְלוֹה בְּשִׁשְׁלֹשׁ וְלוֹה בְּזִיקָה, וכגון חצר
104 זו גבוהה מהתל עשרה, ומשתמשת עליו על ידי שלשול, והחצר
105 השניה נמוכה ממנו עשרה, ומשתמשת עליו בזריקה, מֵאֵי – מהו
106 הדין, האם כיון שלשתייהן תשמישו בקשה הרי הן שוות בו
107 ואסורות זו על זו, שהרי נתבאר לעיל שגם שלשול וגם זריקה
108 תשמישים קשים הם, או שמא לגבי זריקה נחשב שלשול כתשמיש
109 בנחת, ואם כן התל מותר לזו שבשלשול ואסור לזו שבזריקה עם
110 לא עירבו ביניהן.
111 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בענין זה: אִמְרֵי רַב, שְׁנִינָה
112 אִסוּרִין, משום ששתייהן משתמשות בו בקשה, וְשִׁמּוּאֵל אִמְרֵי, נִזְתֵּינָן
113 אוֹתוֹ לְלוֹה בְּשִׁשְׁלֹשׁ, שהחצר שלהם מותרת בו והחצר השניה
114 אסורה, משום שְׁלֹשׁוֹ שֶׁבְּשִׁשְׁלֹשׁ תְּשֻׁמִּישׁוֹ בְּנִתָּה וְלוֹה שְׁבוּרִיקָה
115 תְּשֻׁמִּישׁוֹ בְּקֶשֶׁה, וְכֹלֵל הוּא שְׁכָל דְּבָרַי שֶׁתְּשֻׁמִּישׁוֹ לְלוֹה בְּנִתָּה וְלוֹה
116 בְּקֶשֶׁה, נִזְתֵּינָם אוֹתוֹ לְלוֹה שֶׁתְּשֻׁמִּישׁוֹ בְּנִתָּה.
117 הגמרא מביאה ראייה לשמואל ממשנתנו: הֲנֵן בְּמִשְׁנַתְנָהוּ אִנְשֵׁי חָצֵר
118 וְאִנְשֵׁי מִרְפָּסַת שֶׁשְּׁבָחוּ וְלֹא עִירְבוּ בֵּינֵיהֶם, כָּל שֶׁהִתַּל שֶׁבְּחָצֵר נְבוֹהָ
119 עֲשִׂירָה מִפְּחִים, הִי הוּא שִׁיךְ לְמִרְפָּסַת, אֲבָל אִם הוּא פְּחוֹת מִפְּחֵי
120 שִׁיךְ לְחָצֵר. הַגְּמָרָא מְבַאֵר אֵת סִרְתָּהּ, לְפִיּהּ יֵשׁ רֵאִיָּה מִהַמְּשֻׁנָּה.
121 קָא סִלְקָא דְעֵתָהּ מֵאֵי מִרְפָּסַת,

1 ומשמע שחיוב חלה הוא כשתלושו בְּדִי עִיפּוֹתֵיכֶם. וְכִפְּהָ שִׁיעוּר
2 'עִיפּוֹתֵיכֶם', בְּדִי עִיפּוֹת הַמְּדַבֵּר – שהיו לשים במדבר. וְכִפְּהָ עִיפּוֹת
3 הַמְּדַבֵּר, זו כמות העיסה שהיו עושים מהמן, ושיעור המן בכל יום
4 הוא 'עומר' (שמות טו טז), ושיעור העומר ידוע מְדַבְּרֵיכֶם (שם טו לו)
5 'וְהַעֲמֵר עֲשִׂירִית הָאֵיפָה הוּא', ו'איפה' היא שלשה סאים, וסאה
6 ששה קבים, וקב ארבעה לוגים, הרי שאיפה היא שבעים ושנים
7 לוגים, ועשירית האיפה היא שבעה לוגים וחומש הלוג, מִפְּחֵי
8 אִמְרוּ שֶׁבָּעָה רְבָעִים שֶׁל קָב, והיינו שבעה לוגים קָמַח וְעוֹד (זעור),
9 היינו חמישית הלוג] תֵּיבָה בְּחֵלֶה, שֶׁהֵן שֶׁשָּׁה רְבָעִים [–לוגים] שֶׁל
10 מִידָה יְרוּשְׁלָמִית, שכן בירושלים הוסיפו שישית על המידות, כך
11 שבעה וחומש לוגים מדבריים שוים לששה לוגים ירושלמיים, שֶׁהֵן
12 הַמְּשָׁה רְבָעִים [–לוגים] במידה שֶׁל צִיפּוּרִי, שגם בציפורי הוסיפו
13 עוד שישית על המידות, כך ששישה לוגים ירושלמיים שוים
14 לחמשה ציפוריים. מִפְּחֵי אִמְרוּ, הָאוֹכֵל בְּכָל יוֹם בְּמִידָה זו [שהיתה
15 יורדת מן השמים לכל איש] הִי זֶה קָרִיא לְפִי שְׁאוּכֵל כָּל צָרְכוֹ,
16 וְכִפְּהָ לְפִי שְׁאוּכֵל אוֹכֵל יוֹתֵר מֵדָאִי, והאוכל יתר על כן הרי זה
17 רְעֵבָתָהּ, והאוכל פְּחוֹת מִפְּחֵי הִי זֶה מְקוּלָּל בְּמַעֲשֵׂי שְׁאִין בּוֹ כַח
18 לְאוֹכֵל.

משנה

19 בני חצר שלא עירבו אסורים להוציא מרשותו של אחד לרשותו
20 של השני, וכן מרשותו של אחד לרשות המשותפת, משום שהיא
21 שייכת גם לשני. המשנה דנה לגבי אופנים, בהם מותר להוציא
22 מרשותו של אחד לרשות המשותפת, משום שאין תשמישה נוח
23 לבעלי הרשות השניה, והיא נידונת כשייכת לבעלי הרשות
24 הראשונה בלבד.
25 אִנְשֵׁי חָצֵר – אנשים הדרים בתים שפתחיהם פתוחים לחצר,
26 וְאִנְשֵׁי מִרְפָּסַת – אנשים הדרים בעליות שפתחיהן פתוחים
27 למרפסת, שֶׁשְּׁבָחוּ וְלֹא עִירְבוּ בֵּינֵיהֶם, ויש בחצר עמוד סמוך
28 למרפסת, ובין אנשי החצר ובין אנשי המרפסת משתמשים בו בימי
29 חול. כָּל שֶׁעָמַד זֶה נְבוֹהָ עֲשִׂירָה מִפְּחֵי, הִי הוּא שִׁיךְ לְמִרְפָּסַת,
30 משום שבני המרפסת משתמשים בו בנוחיות ואילו בני החצר,
31 בקושי, ולכן בשבת בני המרפסת מותרים להשתמש בו, אבל בני
32 החצר אסורים. ואם גובה העמוד פְּחוֹת מִפְּחֵי [–מעשרה], הִי זֶה
33 לְחָצֵר.
34 ובדומה לכך אם יש בחצר חוֹלְיִית הַפּוֹר, והיינו אדמה שנטלו
35 בחפירת הבור והקיפו בה את פי הבור מטביב, וְהַפְּלֵעַ, שֶׁהֵן נְבוֹהִים
36 עֲשִׂירָה מִפְּחֵי, כיון שתשמישם נוח לבני המרפסת הרי הם
37 לְמִרְפָּסַת, ובני המרפסת מותרים להשתמש על גביהם ולא בני
38 החצר, ואם גובהם פְּחוֹת מִפְּחֵי, הִי זֶה לְחָצֵר. כְּמָה דְּבָרִים
39 אִמְרוּיִם, בְּחוֹלִיָּה שְׁהִיא כְּמוֹכָה לְמִרְפָּסַת, שֶׁאֵין כָּל שְׁהִיא גְבוּהָ
40 עֲשִׂירָה, תְּשֻׁמִּישָׁה נֹחַ לְבָנֵי הַמִּרְפָּסַת וְהִיא שִׁיכָה לָהֶם, אֲבָל
41 בְּחוֹלִיָּה מוֹפְלָגָת מִהַמִּרְפָּסַת, אִפְּיֵלוּ אִם הִיא נְבוֹהָ עֲשִׂירָה מִפְּחֵי,
42 הִי הִיא לְחָצֵר, משום שבאופן זה אין השימוש בה נוח לבני
43 המרפסת, ומבאר המשנה: וְאִיזוּ הִיא כְּמוֹכָה, כָּל שֶׁאֵינָה רְחוֹקָה
44 אֲרָבָעָה מִפְּחֵי מִהַמִּרְפָּסַת.

גמרא

46 הגמרא דנה לגבי אופנים שונים של מיקום רשות נוספת וכגון תל
47 או עמוד וכדומה) בייחס לשתי חצירות. קיימות שלש חלוקות של
48 אופני השימוש ברשות הנוספת: א. תשמיש קל ונוח. ב. תשמיש
49 קשה משום שהמקום הוא גבוה מדי. ג. תשמיש קשה משום
50 שהמקום הוא נמוך מדי. תשמיש נוח נקרא בלשון הגמרא 'פתח',
51 על שם שימושו נוח כפתח זה שהוא נוח להכנס. תשמיש קשה
52 במקום גבוה נקרא 'זריקה', ותשמיש קשה במקום נמוך נקרא
53 'שלשול'.
54 הגמרא מביאה כמה אופנים שלא חל ספק בדינם אם בני שתי
55 החצירות מותרים להשתמש ברשות השלישית או אסורים.
56 פְּשִׁיטָא שאם השימוש ברשות השלישית הוא לְלוֹה בְּפֶתַח וְלוֹה
57 בְּפֶתַח – נוח לבני שתי החצירות, היינו דין של תְּלוּן שְׁבִין שְׁתֵּי
58 חֲצִירוֹת, שאם יש כותל שבין שתי חצירות חלון בתוך עשרה

62 בשלשול. והיינו כשמואל ולא כרב.
 63 מתרצת הגמרא: אָמַר רב יצחק בריה דרב יהודה, הָבָא בְּבוֹר מְלֵאָה
 64 מִיָּם עֲקָקִינָן, ואין הפרש של עשרה בין המרפסת לפני המים,
 65 ותשמיש הבור נוח לבני המרפסת.
 66 מקשה הגמרא: וְהָא חֲסָרָא – והרי המים נחסרים בשבת על ידי
 67 שנדלים מהבור, וכאשר גובה המים ירד, תשמיש הבור יהיה
 68 בשלשול לבני המרפסת, ובאופן זה הם אסורים בו לפי רב.
 69 הגמרא מנסה לתרץ: כִּיּוֹן דְּבֵי מְלֵאָה שְׂרִיא – כיון שכאשר הבור
 70 מלא, מותר, כִּי חֲסָרָא נְמִי שְׂרִיא – אף כאשר יחסרו המים, מותר.
 71 דוחה הגמרא: אֲדַרְבֵּי, כִּיּוֹן דְּבֵי חֲסָרָא אֲסִירָא – כיון שכאשר
 72 נחסרים המים אף בני המרפסת אסורים בו, אם כן כִּי מְלֵאָה נְמִי
 73 אֲסִירָא – גם כאשר הבור מלא יש לאסור עליהם.
 74 הגמרא מתרצת באופן אחר: אֵלָּא אָמַר אֲבִי, הָבָא בְּבוֹר מְלֵאָה
 75 פִּירוֹת עֲקָקִינָן, ואין הפרש עשרה בין המרפסת לפירות העליונים,
 76 ותשמיש הבור נוח לבני המרפסת. מקשה הגמרא: וְהָא חֲסָרָא – והרי
 77 הפירות עלולים להיות נחסרים בשבת, ומה ההבדל ביניהם למים.
 78 מתרצת הגמרא: פְּטִיבְלָא – מדובר בטבל, שאסור בטלטול. ולכן
 79 מותרים בני המרפסת להשתמש בבור.
 80 הגמרא מסייעת לתירוץ זה: דִּיקָא נְמִי דְּקָתְנִי – כן מדויק גם ממה
 81 ששינוי 'חוליית הבור והסלע, ומשמע דִּיקָא דְּפִלְע – שבענין הבור
 82 מדובר באופן הדומה לסלע, שכמו שסלע הוא קבוע ואינו נחסר,
 83 כן גם בבור מדובר באופן שאינו נחסר, והיינו בבור מלא פירות
 84 טבל, מסייעת הגמרא: שְׁמַע מִיָּה – אכן משמע כן.
 85 שואלת הגמרא: וְלָמָּה לִי לְמִיתָנָא – לשנות במשנה בור, וְלָמָּה לִי
 86 לְמִיתָנָא פִּלְע, הלא די להוכיח רק סלע, כיון שאף בבור תשמישו
 87 על גביו.
 88 משיבה הגמרא: צְרִיכָא. דְּאִי אֲשְׁמַעִינָן – שאם היה משמיע רק לגבי
 89 סֵלַע, היינו אומרים שדווקא סלע מותר לבני המרפסת משום
 90 דְּלִיכָא לְמִינּוּד – שאין בזה מקום לשום גזירה, אֲבָל בְּבוֹר מְלֵאָה פִּירוֹת
 91 טבל לִינּוּד – יש לגזור ולאסור להשתמש בו מחשש דִּומִינּוּ דְּמְלֵאָה
 92 פִּירוֹת מְתוּקִינָן – שלפעמים יהיה הבור מלא בפירות מתוקים,
 93 שכיון שהם ניטלים בשבת אין היתר לבני המרפסת להשתמש
 94 מעל גביהם, ויבואו לידי איסור. מסייעת הגמרא: צְרִיכָא – אכן
 95 צריך לשנות את שניהם.
 96 הגמרא מביאה ראיה לרב ושכל שלזה בשלשול ולזה בזריקה,
 97 שניהם אסורים: תָּא שְׁמַע, שינוי בברייתא, אֲנָשִׁי חָצַר – אנשים
 98 הדרים בבתיים הפתוחים לחצר, וְאֲנָשִׁי עֲלִיָּה – אנשים הדרים
 99 בעליות שמעל החצר, שְׁשֻׁבְהוּ וְלֹא עִירְבוּ בֵּינֵיהֶם, אֲנָשִׁי חָצַר
 100 מְשֻׁמְשִׁין בְּעֶשְׂרָה טַפְחִים הִתְחַתְּנוּ, כגון שיש זיו בולט מהכותל
 101 בתוך עשרה טפחים התחתונים, אנשי החצר מותרים להשתמש
 102 בו, שלגביהם הוא כ'פתח', ואנשי העלייה אסורים להשתמש בו,
 103 לפי שלגביהם תשמישו בשלשול. וְאֲנָשִׁי עֲלִיָּה מְשֻׁמְשִׁין בְּעֶשְׂרָה
 104 טַפְחִים הִתְחַתְּנוּ, שאם יש זיו הבולט מהכותל בתוך עשרה טפחים
 105 העליונים, כלומר, בתוך עשרה טפחים הסמוכים לעלייה, אנשי
 106 העלייה מותרים להשתמש בו, לפי שמקום זה סמוך להם,
 107 ותשמישם בו כ'פתח', ואילו בני החצר אסורים להשתמש בו, לפי
 108 שתשמישם בו בזריקה. מבארת הברייתא: כִּי צַד, זיו היוצא מן
 109 הַכּוֹתֵל, כל שהוא לְמַטָּה מְעַשְׂרָה, הרי הוא לְחָצֵר, וכל שהוא
 110 לְמַעְלָה מְעַשְׂרָה הרי הוא לְעֲלִיָּה. ומשמע, שדווקא 'עשרה
 111 התחתונים' ו'עשרה העליונים' מותרים (זה לבני החצר וזה לבני
 112 העלייה), הָא דְּבִינֵי בִינֵי – אבל כל מה שבין 'עשרה התחתונים'
 113 ל'עשרה העליונים', שתשמישו לבני החצר בזריקה ולבני העלייה
 114 בשלשול, הרי הוא אֲסוּר לְשֵׁנֵיהֶם. ומוכח כדברי רב.
 115 דוחה הגמרא: אָמַר רב נחמן, הָבָא בְּכּוֹתֵל גְבוּהָ תִּשְׁעָה עֶשְׂרֵי טַפְחִים
 116 עֲקָקִינָן, וזו יוצא מִנּוּ. ובאופן זה אינו קיים כלל מקום שבין עשרה
 117 התחתונים לבין עשרה העליונים, ולא ניתן להביא שום ראיה לגבי
 118 המלוקת של רב ושמואל, שהרי אין מדובר כלל באופן שלזה
 119 תשמישו בזריקה ולזה בשלשול. וכשהוֹזֵי מְעַשְׂרָה, הרי הוא
 120 לְזוּה – לבני החצר] בְּפִתַח וְלָזוּה – לבני העלייה] בְּשֻׁלְשׁוּל, וכאשר
 121 הוא לְמַעְלָה מְעַשְׂרָה, הרי הוא לְזוּה – לבני העלייה] בְּפִתַח וְלָזוּה
 122 – לבני החצר] בְּזִרְיָקָה.

1 היינו כִּי עֲלִיָּה – אנשים הדרים בעלייה, שהיא גבוהה מהמרפסת
 2 הרבה, וְמֵאֵי קְרוּ לָהּ – ומדוע קוראים לזה מְרַפֶּסֶת, משום דְּקָסְלָקִי
 3 – שהם עולים לדירותיהם בְּמְרַפֶּסֶת וְצִיּוֹר אָו, והתל שגבוה עשרה,
 4 נמוך הוא עשרה מהחלונות של העלייה, ובני העלייה משתמשים
 5 בשלשול ובני החצר בזריקה, ושינוי שהוא שייך למרפסת אֵלָּמָא –
 6 מוכח שכל שְׁלֹזָה בְּשֻׁלְשׁוּל וְלָזוּה בְּזִרְיָקָה, נוֹתְנִין אוֹתוֹ לְזוּה
 7 שְׁבֻשְׁלֵשׁוּל, כשמואל. וקשה לרב.
 8 מתרצת הגמרא: יש לפרש בְּדָאֲמַר רב הוּנָא (לקמן) שמה ששינוי
 9 בסיפא 'למרפסת', היינו לְאוֹתֵן הַדְרִים בְּמְרַפֶּסֶת, שפתחי עליותיהם
 10 יוצאים למרפסת ממש, הָבָא נְמִי – גם ברישא יש לפרש שהתל
 11 שייך לְאוֹתֵן הַדְרִין בְּמְרַפֶּסֶת, שפתחיהם פתוחים למרפסת ממש.
 12 והתל שזה לגובה המרפסת, או שהוא נמוך או גבוה ממנה פחות
 13 מעשרה וְצִיּוֹר בָּו, ולכן שייך למרפסת ולא לחצר, שהרי לבני
 14 המרפסת תשמישו בנחת ולבני החצר, בקושי.
 15 מקשה הגמרא: אִי הָבִי, שמדובר בדרים במרפסת, אֵימָא סִיפָא
 16 ששינוי בה, שאם התל פָּחוֹת מִכָּאֵן – (מעשרה) הרי הוא לְחָצֵר,
 17 וְאֵמָא – (ומדוע), והרי סתם מרפסת אינה גבוהה כל כך, ואין
 18 הפרש גובה של עשרה טפחים בין המרפסת לתל, ואם פתחי
 19 העליות יוצאים למרפסת ממש, נמצא שבני המרפסת משתמשים
 20 בתל זה בנחת, ואם כן תשמישו לְזוּה בְּפִתַח וְלָזוּה בְּפִתַח הוּא – נוח
 21 לבני החצר ונוח לבני המרפסת, והדין נותן ששניהם יאסרו בו.
 22 מתרצת הגמרא: מֵאֵי – מזה הפירוש לְחָצֵר, הכוונה היא שהתל
 23 שייך אף לְחָצֵר, כלומר, שתי הרשויות שולטות בו ולכן שְׁנִינָן
 24 אֲסוּרִין.
 25 הגמרא מביאה סיוע לתירוץ זה: הָבִי נְמִי מִסֶּתְבְּרָא, שהכוונה 'אף
 26 לחצר' ושניהם אסורים ומדובר בדרים במרפסת, מְדַקְתֵּנִי סִיפָא,
 27 כְּמָה דְּכָרִים אֲמֹרִים] ושהתל שגבוה עשרה שייך למרפסת],
 28 בְּסֻמוּכָה למרפסת, אֲבָל בְּמוֹפְלָגָת – (רחוקה), אֲפִילוּ שְׂהוּא גְבוּהָ
 29 עֶשְׂרָה טַפְחִים שאינו נוח לבני החצר, הרי זה לְחָצֵר, משום
 30 שתשמישו קשה לבני המרפסת. ושואלת הגמרא: מֵאֵי לְחָצֵר,
 31 אֵילִימָא – אם תאמר רק לְחָצֵר, וְיִשְׂרִי – ומותר להם, קשה, אֲמִי,
 32 והרי רְשׁוּתָא דְּתַרְבִּייהוּ הוּא – רשות של שניהם היא. שאף אם
 33 מדובר בעליות גבוהות עשרה מהמרפסת, מכל מקום תשמישו
 34 קשה לשניהם בזה, לחצר בזריקה גובה עשרה, ולעלייה בזריקה
 35 משך ההפלגה ובשלשול למטה, ואף לשמואל, ששלשול לגבי
 36 זריקת גובה תשמיש נוח הוא, כאן, שיש גם שלשול וגם זריקת
 37 משך ההפלגה, שוים הם לזריקת גובה של החצר. ומדוע נותנים
 38 את הרשות לחצר. אֵלָּא מֵאֵי לְחָצֵר, היינו 'אף לְחָצֵר', וְשִׁנִּינָן
 39 אֲסוּרִין, וכיון שמוכרחים לומר כן אף לפי שמואל, הָבָא נְמִי לפי רב
 40 אין לתמוה דְּמֵאֵי לְחָצֵר' שברישא. היינו 'אף לְחָצֵר', וְשִׁנִּינָן אֲסוּרִין.
 41 שְׁמַע מִיָּה.
 42 הגמרא מקשה על רב (שסובר שלזה לזריקה ולזה בשלשול,
 43 שניהם אסורים): תֵּנּוּ, הוֹלִיית הָבוֹר – ארמזה שהקיפו בה את פי
 44 הבור, וְהִסְלַע שבחצר, שְׁהוּ גְבוּהִין עֶשְׂרָה, לְמְרַפֶּסֶת, פָּחוֹת מִכָּאֵן,
 45 לְחָצֵר. וסוברת הגמרא כעת, ש'מרפסת', היינו בני העלייה, שהיא
 46 גבוהה מהמרפסת הרבה, ולפי זה לבני החצר הוא בזריקה (כיון
 47 שחוליית הבור והסלע גבוהים למעלה מעשרה) ולבני המרפסת
 48 שימושם בשלשול (כיון שהם מופלגים בגובה יותר מעשרה),
 49 ונותנים לבני המרפסת, ומוכח שכל שלזה בשלשול ולזה בזריקה
 50 נותנים אותו לזה שבשלשול, וקשה לרב.
 51 דוחה הגמרא: אָמַר רב הוּנָא, 'למרפסת', היינו לְאוֹתֵן הַדְרִים
 52 בְּמְרַפֶּסֶת, שפתחי עליותיהם יוצאים למרפסת ממש. ותשמישם
 53 בחוליית הבור והסלע הגבוהים עשרה, בנחת, ואילו לבני החצר
 54 תשמישם בקושי, ולכן נותנים אותם למרפסת.
 55 מקשה הגמרא: תֵּינָח – (מיושב הדבר) לגבי סֵלַע שאם הוא גבוה
 56 עשרה, תשמישו נוח לבני המרפסת, שהרי משתמשים על גביו,
 57 וגבוהה שוה להם. אבל לגבי בור מֵאֵי אֵימָא לְמִימָר – מה ניתן לומר.
 58 תשמישו שדולים מים שבקרעיתו, וסתם בור עמוק לפחות
 59 עשרה טפחים, ואם כן אף לדרים במרפסת צריך שלשול של
 60 לפחות עשרה טפחים, ומוכח שכיון שלבני החצר תשמישו בזריקה
 61 [מעל החוליה], נותנים את הבור לבני המרפסת, שמשתמשים

עירוביני - פרק שמיני - כיצד משתתפין דף פד עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) קכז רש"י

1 **בני עלייה** — דגבידי ממרפסת טובא, אבל דרך מרפסת זו עליון ויורדין. ותל שבחצר
 2 שהוא גבוה עשרה היו נמוך מן העלייה עשרה דהו לזה בשלשול ולזה בוריקה, וקתני
 3 דבני עלייה מותרין בו. הדרין במרפסת — כגון שיש בה דירוק, לדלידהו דהו האי תל
 4 שבחצר שיה לזן בתוך עשרה, או נמוך או גבוה מהם פחות מעשרה. לזה בפתח ולזה
 5 **בפתח הוא** — ותרוייהו בעי איתסוריה ביה, דהא
 6 סתם מרפסת לא גבייה טובא. אף לחצר — דהא
 7 כלומר: שלתי הרשויות שולטות בו, ואסורין זה
 8 על זה. הכי נמי מסתברא — דמאי לחצר — אף
 9 לחצר קאמר, ובדירוי מרפסת עסקינן. מרקתני
 10 **סיפא מופלגת** — אפילו גבוה עשרה דהו לחצר.
 11 **אי נימא** — דשרי ליה לאשתמושי. אמאי — נדי
 12 נמי דמאי מרפסת בני עלייה רשותא דתרוייהו
 13 היא, דלשניהון תשמישו בקשה, לחצר בוריקה
 14 גובה, ולעלייה בוריקה את משך ההפלה
 15 ובשלשול את הנמוכות. ונדי דלשמואל שלשול
 16 לגבי זריקת גובה נוח הוא, הכא דאיכא שלשול
 17 חזיקת משך — שוין הן לזריקת גובה, ואמאי
 18 לחצר, אלא — על כרחך אף לחצר, ואסורין.
 19 לרב נמי, דמתוך לה בדירוי מרפסת, מאי לחצר
 20 דקתני — אפחות מכאן אף לחצר קאמר,
 21 ואסורין. חוליית הבור — או שיש בחצר סלע.
 22 למרפסת — וקא סלקא דעתך לבני עלייה
 23 קאמר, וקשיא לרב. תינה סלע — דהוי לבני
 24 מרפסת כפתח, שעל גביו הוי תשמיש וידיה,
 25 וגבוה שיה לזן הוא. אלא בור — שממלאים
 26 הימנו — תשמישתו בשלשול הוא אפילו לבני
 27 מרפסת, שדרי מרקיעותו דולין, ושמע מינה
 28 דהואיל ולבני חצר תשמישו בוריקה, שאין
 29 יכולין למלאות אלא אם כן וזרקין דלי למעלה
 30 מן החוליא — יחיבין לה לבני מרפסת
 31 דבשלשול, כשמואל. מלאה מים — דהוי כפתח
 32 לבני מרפסת. בדישביאל — שהן מוקצין מחמת
 33 איסור טבל, ואסורין לטלטל. דומיא דסלע —
 34 שאינו חסר. ולמה לי למיתנא — תרוייהו, הואיל
 35 ובדישביאל מוקמת לה. בשלמא אי אמרת בבור
 36 מים קאמר — איצטרך בור לאשמעינן, דאף על
 37 גב דבשלשול הוא לבני מרפסת — אפילו הכי
 38 לבני חצר דתשמישתיה בוריקה — נחת חשב
 39 ליה לשלשול דמרפסת. אלא השתא, דבור
 40 וסלע שניהון תשמישתם על גבן — תרוייהו למה
 41 לזי ליתני סלע ולא ליתני בור הואיל וסוף סוף
 42 דבומיא דסלע בעית לאוקמיה. נדי דבור בלא
 43 סלע לא מצי למתני — דאם כן הוה אמניא בבור
 44 סתם קאמר — להכי אצטרך סלע, לגלוי עליה
 45 דבדישביאל עסקינן, אלא סלע בלא בור ליתני

46 הכי גרסינן. צריבא דאי תנא סלע דליבא למיגור בו — ולא גרסינן; אי תנא בור אבל
 47 סלע לא — דהא בור בלא סלע לא מצי למיתני, כדפרישית. מתוקינן — דשקלי מינייהו
 48 וחסרי, ואתו לזי שלשול. ולא עירבו — אלו עם אלו. בעשרה תחתונים — כבוחל הית
 49 בחצר, אנשי חצר משתמשין, דלדידהו כפתח, ולבני עלייה בשלשול. בעשרה העליונים
 50 — שהן מתחת לעלייה, אנשי עלייה משתמשין — דסמוכין הן לבני עלייה, והוי לדידהו
 51 כפתח — ולבני חצר בוריקה. וזי — הובול חוץ לכותל למעלה מעשרה. קא סלקא דעתך
 52 בעלייה גבוה טובא עסקינן, והאי למעלה — לאו מן הקרקע מודד, אלא הכי קאמר:
 53 למעלה — מתחלת טפח עשירי, כשתמודד מן העלייה ולמטה עשרה — דהיינו כדקתני
 54 רישא: בעשרה עליונים אנשי עלייה משתמשין. הא דביני בניי — שבין עשרה עליונים
 55 לעשרה תחתונים, דהוי לחצר בוריקה ולעלייה בשלשול. אסור — לתרוייהו, כרב. כבוחל
 56 תשקה עשר עסקינן — דליבא בניי בניי, וכל למטה מעשרה דידיה — לחצר בוריקה
 57 ולעלייה בשלשול, וכל למעלה מעשרה דידיה — לחצר בוריקה ולעלייה בפתח. ובכוחל
 58 עשרים לא מצי לאוקמיה — דאם כן שמעינן מינה ראש טפח עשירי דלזה בשלשול ולזה בוריקה — אסור. דהא לא שרי תנא קמא אלא למעלה ולמטה. ובזו רחב ארבעה עסקינן,
 59 בדבצר מזהכי לא הוה רשותא. ומקום פטור הוא, ובטיל להכא ולהכא.

1 **בני עלייה ומאי קרו לה מרפסת** - דקסקלקי במרפסת.
 2 **אלמא: כל לזה בשלשול ולזה בוריקה** - נותנין אותו
 3 **לזה בשלשול! פדאמר רב הונא: לאותן הדרים**
 4 **במרפסת. הכא נמי: לאותן הדרין במרפסת. אי הכי,**
 5 **אימא סיפא: פחות מכאן - לחצר, אמאי? לזה בפתח**
 6 **ולזה בפתח הוא! מאי לחצר אף לחצר, ושניהון**
 7 **אסורין. הכי נמי מסתברא, מרקתני סיפא: כמה**
 8 **דברים אומרים - בסמוכה, אבל במופלגת, אפילו**
 9 **גבוה עשרה טפחים - לחצר. מאי לחצר? אילמא**
 10 **לחצר ושרי, אמאי? רשותא דתרוייהו הוא! אלא מאי**
 11 **לחצר - אף לחצר, ושניהון אסורין. הכא נמי, מאי**
 12 **לחצר - אף לחצר, ושניהון אסורין, שמע מינה. תנן:**
 13 **חוליית הבור והסלע שהן גבוהין עשרה - למרפסת,**
 14 **פחות מכאן - לחצר. אמר רב הונא: לאותן הדרים**
 15 **במרפסת. תינה סלע, בור מאי איכא למימר? אמר**
 16 **רב יצחק בריה דרב יהודה: הכא כבור מלאה מים**
 17 **עסקינן. והא חסרא! פינן דכי מליא שריא, פי חסרא**
 18 **- נמי שריא. אדרבה, פינן דכי חסרא אסירא, פי**
 19 **מליא נמי אסירא! אלא אמר אבין: הכא כבור מליאה**
 20 **פירות עסקינן, והא חסרי! פטיבלא. דיקא נמי דקתני**
 21 **דומיא דסלע, שמע מינה. ולמה לי למיתנא בור,**
 22 **ולמה לי למיתנא סלע? צריבא, דאי אשמעינן סלע -**
 23 **דליבא למיגור, אבל בור - ליגזור, ומנין דמליא פירות**
 24 **מתוקנין - צריבא. תא שמע: אנשי חצר ואנשי עלייה**
 25 **ששכחו ולא עירבו - אנשי חצר משתמשין בעשרה**
 26 **התחתונים, ואנשי עלייה משתמשין בעשרה העליונים.**
 27 **פיצד? וזי יוצא מן הכותל, למטה מעשרה - לחצר,**
 28 **למעלה מעשרה - לעלייה. הא דביני בניי - אסור!**
 29 **אמר רב נחמן: הכא כבוחל תשעה עשר עסקינן,**
 30 **וזי יוצא ממונו. למטה מעשרה - לזה בפתח ולזה**
 31 **בשלשול, למעלה מעשרה - לזה בפתח ולזה בוריקה.**

1 **תא** שמע אנשי חצר ואנשי מרפסת בו" - לא גרסינן תנן, דאינו מנשה בשום מקום, אלא
 2 תא שמע גרס. וכן שתי נוחטראות בו" - פירש רש"י: לא גרסינן וכן, ורבינו תנאל גרס
 3 לה, דארישא קאי, דקתני בפירקין "נוחטא שהיא למעלה מן בו".
 4 **לא**

1 לא מביעא קאמר — בדשלמא לרב נקט עשו לעליונה כו' — לאשמענין לזה בוריקה ולזה
2 בשלשול שנידים אסורים. אלא השתא, דקימי בגו עשרה — מה לי עשו לעליונה, מה
3 לי עשו לתחתונה? כך פירש רש"י. ולרב אדא בר אהבה נמי, דאוקמא בבאין בני תחתונה דרך
4 עליונה למלאות — קא משמע לן טובא, אף על גב דאמר בסוף "כיצד מעברין" (ט,ב), דסולם
5 תורת מחיצה עליו, ולא אסר, הכא, לענין ליחשב
6 תשמש בנחת כלה בשלשול ולזה בשלשול,
7 אסרי.
8 גג הסמוך לרשות הרבים — פירש בקונטרס
9 שאינו מוקף חצר בכל צדדיו, אלא צידו אחד
10 רשות הרבים, וסתם גג גובה עשרה ויש שם
11 מרפסת דלא גבוהה עשרה מרשות הרבים, וממנה
12 עולין לגג ופחות מעשרה הוא לה. אלמא, אף על
13 גב דלמרפסת כפתה, ולבני רשות הרבים אינו ראוי
14 כיון דמרפסת ורשות הרבים בגו עשרה דהרדי
15 קיימי — אסרי אהרדי. דאי לאו הכי טעמא מאי
16 היזי? ובגו דמרפסת מגופפת היא למעלה, ופתוח
17 בעשרה אמות לרשות הרבים. דאי לא מגופפת
18 היא סביב כיון דלא גבוה עשרה — כרמלית היא,
19 וסולם לא מהני בה, דקא מטלטל מכרמלית
20 לרשות היחיד. וקשה לרבינו יצחק להעמיד כשש
21 מרפסת בין רשות הרבים לגג, דאינו מזכיר הכא
22 מרפסת כלל. ועוד: אי מרפסת מגופפת — היאך
23 בני רשות הרבים אסרין עליה ועל הגג ואי
24 דליכא גיפסוי — הויה לה כרמלית, והגג נפרץ לה
25 בעשרה, ואי בלא מרפסת איירי, וקאי גגה בתוך
26 עשרה, אם כן הוי כרמלית! ואומר רבינו יצחק:
27 דמיירי שפיר בלא מרפסת ובני רשות הרבים משתמשים בו לפי שאינו גבוה עשרה ואינו נפרץ
28 במלואו, ובגו שצדיי הגג גבוה עשרה או כל כולו הגג למטה מעשרה ויש לו מעקה ופתוח לרשות
29 הרבים בעשרה או בפחות. וקאמרין דצריך סולם קבוע להתייר, אבל בלא סולם — אין בני
30 חצר רגילים בו ומבטלים ממנו בני רשות הרבים שדוגליו להשתמש תורת דירוק, ומשוו להו
31 (חד) קרפף ואסור לטלטל ממנו לחצר לרבנן. ולרבי שמעון נמי, כלים ששבתו בבית אסור
32 להוליך מחצר לגג, כיון דנעשה קרפף, ולא דמי לחצר או מבוי שפתוחים לרשות הרבים
33 בעשרה, דאין בני רשות הרבים אסרים עליו דהתם — איכא דירוק גמורין, ואין כח לבני
34 רשות הרבים לנטלם. וקא אמרין: דילמא בכומתא וסודרא דרגילין להניח שם בני רשות
35 הרבים כשהם עייפין, אף על פי שגובה עשרה — משמוי קל הוא, כדפירש בקונטרס, ותשמיש
36 נחת. ולא דמי לרשות שבין שתי חצירות לזה בפתח ולזה בוריקה — דחצר אין משתמשין בו
37 כבובעים אלא בכלים כבדים, ורבינו תם מפרש בענין אחר: גג הסמוך לרשות הרבים ונמוך
38 בתוך עשרה — צריך סולם קבוע להתייר, דכיון דתוכו רשות היחיד היא, ולא דמי לשאר
39 כרמלית. וסולם קבוע שבחצר ממועט כח כרמלית שבחצר, דלא הוי כרמלית מעליא. דייק:
40 סולם קבוע — אין, סולם עראי — לא. אף על גב דעל ידי סולם עראי הוי תשמיש נחת טפי
41 לחצר מבני רשות הרבים, לדית לזה לבני רשות הרבים אפילו סולם עראי. ואפילו הכי, כיון
42 דבתוך עשרה קיימי — אסרי. ורד"ב רב פפא: דלבני רשות הרבים נמי איכא תשמיש נחת —
43 בכומתא וסודרא, דראשו של אדם סמוך לגג והוי תשמישו בנחת בלא סולם כלל, כלבני חצר
44 בסולם. ולהכי צריך סולם קבוע להתייר כרמלית גרוע כזה, דהוי תוכו רשות היחיד.
בור
וממנה עולין לגג, ופחות מעשרה הוא לה. אלמא: אף על גב דמרפסת כפתה. ולבני רשות הרבים אינו ראוי, כיון דמרפסת ורשות הרבים בגו עשרה דהרדי קיימי — אסרי אהרדי. דאי
לאו הכי — טעמא מאי ניהו? ובגו דמרפסת מגופפת היא למעלה, ופתחה בעשר אמות לרשות הרבים. דאי לאו מגופפת היא סביב, כיון דלא גבוהה עשרה — כרמלית היא, וסולם
לא מהני לה, דקא מטלטל מכרמלית לרשות היחיד. **בכומתא וסודרא** — שרגילין לתת עליו בחול כובעין ומעפורת ותשמיש נוחה והגון הוא להם למשאוי קל כזה. ואף על פי שאינו
ראוי להם לכיתוף משאוי כבד, כדאמר ב"ציצית השבת" (שבת ח,א): תשעה חזו לכתוף, אבל עשרה לא הני מילי — למשאוי כבד. ומיהו, לכומתא וסודרא חזו. כשבני אדם עייפין
בימות החמה נוטלין כובעיהן וסודרין מראשיהן עד שיפוח הרוח בהן הלכך, אסרי עלייהו ואפילו לא קיימא מרפסת בגו עשרה ולא דמו לרשות שבין שתי חצירות לזו בפתח ולזו
בוריקה — דחצר לאו תשמישיתיה בניי כובעים קלים, אלא בכלים כבדים וכי גבוה כותל עשרה — לא חזי לתשמישיתיה דחצר ונותנין אותו לזה שכתפתה. אבל לבני רשות הרבים —
חזי. ואית דמוקי להא דרב נחמן בגג פחות מעשרה. ואי אפשר, דאם כן הוה ליה כרמלית. דכל רשות שרתובה ארבעה ואינה גבוהה עשרה אצל רשות הרבים — כרמלית היא. ובין
דהכי הוא — סולם מאי מהני? ואני שמעתי: בגו עשרה דהרדי — שאינו רחוק מרשות הרבים עשרה. ואי אפשר לומר כן, שלא שיערו חכמים עשרה לשבת אלא בגובה, ולא שיערו
ארבעה אלא במשך.

עירובין דף פד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קכט

62 בשלשול בלבד, ואילו לתחתונה התשמיש בוריקה ושלשול, אין
 63 נותנים את השימוש בחור לעליונה, אולם לדעת שמואל שמדובר
 64 באופן שאין בין שתי הגזוזטרות עשרה טפחים, והטעם שאוסרים
 65 זה על זה, מפני שאין ביניהם חילוק רשיות, לא היה לתנא לנקוט
 66 דווקא האופן שעשו לעליונה ולא לתחתונה, שהרי אין הטעם
 67 שאוסרים מפני שימושם אלא מפני שמעורבים ברשות, ואין
 68 מקום לחלק בין אם עשו לעליונה או לתחתונה. התירוץ לכך,
 69 שאילו היה נוקט שהחור בתחתונה היינו טועים בטעמו, ולכן לא
 70 מביעא קאמר – הוא נקט במשנה בדרך 'אין צריך לומר, לא
 71 מביעא – אין צריך לומר שאם עשו חור ומחיצה לתחתונה ולא
 72 עשו לעליונה, דאסורים – שהם אסורים, שגם בלא הטעם שאין בהם
 73 חילוק רשיות אוסרים זה על זה, דבין דגנו עשרה דתדי קיימי –
 74 שמכיון ששתיהן סמוכות ועומדות בתוך עשרה טפחים מוזו לזו
 75 בגובה הכותל, וגם בתוך ארבעה טפחים מוזו לזו במשך הכותל,
 76 וגם שימושם בחור שזה, ששניהם משתמשים בו על ידי שלשול,
 77 לכן הן אסורין אהרדי – אוסרות זו על זו, אלא אפילו אם עשו חור
 78 ומחיצה לעליונה ולא עשו לתחתונה, שבאופן זה סלקא דעתך
 79 אמינא – היה עולה ברעתך לומר, בין דלוח – לדר בעליונה
 80 השימוש בנחת, על ידי שלשול, וזוה – לדר בתחתונה השימוש
 81 בקשה – במקצת זריקה ושלשול, לתביה – ניתן את זכות השימוש
 82 בחור לזה שתשמישו בנחת, כלומר לעליונה, הואיל ותשמיש
 83 התחתונה קשה במקצת מתשמיש העליונה, קא משמע לן – לכך
 84 השמיענו התנא, שבין דגנו עשרה קיימי – שהואיל ושתיהן
 85 עומדות בתוך עשרה טפחים זו מוזו, אסורין אהרדי – הן אוסרות
 86 השימוש בחור זו על זו משום שהן רשות אחת, ואף שמצד
 87 השימוש לא היו ראיות לאסור זו על זו.
 88 אביי מביא ראייה לתירוץ: כי הא – כמו דאמר רב נחמן אמר
 89 שמואל, גג הפסוק לרשות הרבים, שלא היה מוקף בחצר מכל
 90 צידיו, אלא בצד אחד שלו עוברת רשות הרבים וציור ה' 8, והגג
 91 גבוה עשרה טפחים מרשות הרבים, והיתה מרפסת יוצאת מן
 92 העלייה, ודרכה היו עולים לגג, ויש ממנה לגג פחות מעשרה
 93 טפחים וכן ממנה לרשות הרבים. צריך הגג סולם קבוע שיעלה
 94 מהמרפסת לגג, לתהירי לטלטל ממנו לעלייה ומן העלייה אליה,
 95 שעל ידי העמדת סולם קבוע, מגלים בני העלייה דעתם שנת
 96 להם להשתמש בגג, ומסלקים את הגג משמושם של בני רשות
 97 הרבים. ומשמע מדברי שמואל, שסולם קבוע, אין – אכן מועיל
 98 להתיר, אבל סולם עראי, לא מועיל להתיר, שהואיל והוא עומד
 99 לסלקו הרי הוא כמסולק. מאי מעמיא – מה הטעם שבלא סולם
 100 קבוע אין בני העלייה רשאים להשתמש בגג, הרי הם משתמשים
 101 בגג בנחת, על ידי המרפסת שהיא בתוך עשרה לגג, ואילו בני
 102 רשות הרבים משתמשים בו בקשה, שהרי הוא גבוה מהם עשרה
 103 טפחים, וצריכה זכות השימוש בגג להיות של בני העלייה. לא
 104 – האם אין הטעם בזה משום דבין דתתוף עשרה דתדי קיימי
 105 אסורין אהרדי – מאחר שהמרפסת היא בתוך עשרה טפחים
 106 לרשות הרבים, אוסרים בני רשות הרבים עליה את שימושי הגג,
 107 משום שאין ביניהן חילוק רשות, וכמו כן יש לנו לומר בענינו,
 108 שכיון שהגזוזטרה התחתונה בתוך גובה עשרה טפחים
 109 מהגזוזטרה העליונה, היא אוסרת השימוש בחור על הגזוזטרה
 110 העליונה, אף שימושה של זו בשלשול בלבד, ושל זו בוריקה
 111 ושלשול.
 112 הגמרא דוחה את ראייתו של אביי. מתקיף לה – הקשה רב פפא
 113 על אביי, ודילמא – שמא הטעם שבני רשות הרבים אוסרים את
 114 הגג על בני העלייה, אינו משום שהמרפסת בתוך עשרה טפחים
 115 לרשות הרבים, אלא משום שמדובר בשרפים מכתפין עליו
 116 בביבא וסודרא – שבני רשות הרבים רגילים בימות החול להניח
 117 על הגג את כובעיהם וסודריהם, והרי זה תשמיש נוח, ומחמת
 118 תשמישם זה הם אוסרים את הגג, אבל לולא תשמישם בנחת לא
 119 היה הגג נאסר לבני העלייה אף שבני רשות הרבים בתוך עשרה
 120 טפחים למרפסת.
 121 הגמרא מביאה אופן של שתי רשיות שמשמשות ברשות
 122 שלישית ואינם אוסרים זה על זה: אמר רב יהודה אמר שמואל,

1 תא שמע – וראשית קושיא על שמואל מהמשנה להלן (פא)
 2 ששנינו בה, שאם היה בית עומד סמוך לים או לנהר, וגזוזטרא
 3 רחבה הרבה בולטת מן הבית מעל המים והיא גבוהה הרבה
 4 למעלה מן המים, אסור לשאוב בשבת מים מהים ולהעלות על
 5 גבה, לפי שהים הוא כרמלית, והגזוזטרא רשות היחיד, ואסור
 6 להכניס מכרמלית לרשות היחיד, וכדי להתיר לשאוב ממנה
 7 בשבת, צריך לחקוק בה חור שיהיה בו ארבעה על ארבעה טפחים
 8 ויעשה מחיצות סביב הגזוזטרא או סביב החור, או מעליו או
 9 מתחתיו וציור א, ורואים את המחיצות כאילו הן נמשכות ויורדות
 10 עד לתהום, וכל מה שבתוכן נעשה רשות היחיד, ומשלשל דלי
 11 לים וממלאנו ומעלהו לגזוזטרא, ונמצא ממלא בתוך רשות היחיד.
 12 ואם היו שתי גזוזטרות זו למעלה מזו, כלומר שהיו שם בית
 13 ועלייה של שני ייירים, ולכל אחד מהם היתה גזוזטרא בולטת
 14 מעל המים, ולא היו הגזוזטרות מכוננות זו מעל זו, אלא משוכות
 15 זו מכנגד זו בתוך ארבעה טפחים, ועשו לגזוזטרה העליונה את
 16 החור והמחיצה, ולא עשו אותם לתחתונה, וכדי שיוכלו בני
 17 התחתונה לשאוב מים בשבת, צריכים הם לזרוק את הדלי שלהם
 18 דרך העליונה, ולא לשלול למים ולשאוב וציור ב, שתיהן – דיידי
 19 שתי הגזוזטרות אסורות במילוי המים בשבת, משום שלשניהם
 20 בעלות על השימוש בחור, ואינם מותרים לשאוב עד שיצרכו אלו
 21 עם אלו. עד כאן דברי המשנה. ומבואר במשנה שאף שבני
 22 העליונה יכולים להשתמש בחור על ידי שלשול בלבד, ואילו בני
 23 התחתונה בכדי להשתמש בחור נזקקים לזריקה ושלשול, לא
 24 נחשב תשמיש בני העליונה נוח מתשמיש בני התחתונה, אלא
 25 שניהם שווים, ולכן אם לא עירבו אוסרים אלו על אלו. ואם כן קל
 26 וחומר לחלוץ שבין שתי חצירות שבני צד אחד משתמשים בו
 27 בשלשול ובני חצר שניה משתמשים בו בוריקה בלבד, שלא נחשב
 28 השימוש בשלשול נוח מהשימוש בוריקה ואם לא עירבו הם
 29 אוסרים אלו על אלו, וקשה על שמואל שאמר, שנותנים השימוש
 30 למשתמשים בשלשול כיון שתשמישו נוח מהמשתמשים בוריקה.
 31 מתרצת הגמרא: אמר רב אבהו בר אבהו, המשנה עוסקת, בלא
 32 גני תחתונה דרך העליונה – שבני הגזוזטרה התחתונה אינם
 33 משתמשים בחור דרך זריקה, אלא עולים בסולמות לגזוזטרא
 34 העליונה בכדי למלאות משם מים מבעד לחור וציור ג, ואם כן
 35 דיידי שתי הגזוזטרות משתמשים בחור דרך שלשול, ולכן הם
 36 אוסרים אלו על אלו.
 37 אביי מרתץ תירוץ אחר: אמר רב הונן דקיימי בתוך עשרה דתדי
 38 – המשנה עוסקת באופן שעומדות שתי הגזוזטרות אחת בתוך
 39 עשרה טפחים של חבירתה וציור ד, שהואיל ואין ביניהם עשרה
 40 טפחים, אין כאן חילוק רשיות, לפיכך אף ששימושה של העליונה
 41 בנחת בשלשול בלבד, ושל התחתונה בקשה, שיש לתחתונה
 42 מקצת זריקה עם השלשול, אוסרים הם זה על זה, ואין מכאן
 43 קושיא על שמואל שסובר שבכל אופן שתשמישו של האחד נוח
 44 מחבירו נותנים את השימוש לזה שתשמישו נוח יותר, שכן הטעם
 45 שהם אוסרים זה על זה אינו מפני שנחשב השימוש בחור נוח
 46 לשניהם בשוה, אלא מכיון שאין חילוק רשות ביניהם, לא יתכן
 47 שיהיה מקום נוסף הסמוך לשניהם שיהיה מותר בשימוש לזה
 48 ואסור לזה, ואפילו אם השימוש במקום ההוא, לאחד על ידי פתח
 49 ולחבירו על ידי זריקה. וכל מה שנתבאר לעיל (פא) שרשות
 50 שלישית הסמוכה לשתי רשיות, שימושם של אחד בה בנחת
 51 ואחד בקשה, נותנים אותה לזה שבנחת, הוא רק כששתי הרשיות
 52 חלוקות זו מוזו על ידי גובה של עשרה טפחים, כמו חצר ועלייה,
 53 או שתי חצירות המובדלות זו מוזו עשרה טפחים בגובה קרקעיתן,
 54 או שישנה מחיצה של עשרה טפחים ביניהן או חריץ שעמוק
 55 עשרה טפחים, אולם כשאין ביניהן חילוק רשות, אוסרים זה על זה
 56 בכל ענין.
 57 ממשיך אביי ומבאר, ואם יקשה לך, מדוע נקט התנא בדווקא
 58 שאת החור והמחיצות עשו לעליונה ולא לתחתונה ולא להיפך,
 59 שעשאתם לתחתונה ולא לעליונה, ולדעת רב הדבר מובן,
 60 שבמשנתנו מדובר באופן שיש בין שתי הגזוזטרות עשרה
 61 טפחים, ומשמיענו התנא שאפילו שלעליונה התשמיש בחור

63 שְׁתֵּי זַנְזַרְאוֹת (–מרפסות) של שני דיירים, העומדות מעל ים, זו
64 לְמַעַלָּה מִזֵּו, ואינן מכונות זו על זו אלא משוכות זו לכאן וזו לכאן,
65 וכדי שיהיה מותר להעלות אל הגוזזטרא מים מהים צריך לעשות
66 חור בריצפתה ולהעמיד סביבו מחיצה, ודיירי שתי הגוזזטראות
67 עָשׂוּ בשותפות מְחִיצָה לחור שבגוזזטרא העֲלִינָה וְלֹא עָשׂוּ חור
68 וּמְחִיצָה לגוזזטרא התחתונה, וכדי שיוכלו דיירי התחתונה לשאוב
69 מים בשבת, צריכים הם לזרוק את הדלי שלהם דרך העלינה,
70 ולשלשלו למים ולשאוב, שְׁתֵּי הַזַּנְזַרְאוֹת – דיירי שתי הגוזזטראות
71 אסורים למלא מים בשבת דרך החור שבגוזזטרא העלינה, מכיון
72 שלשניהם בעלות על השימוש בחור והוא כחצר של שני אנשים,
73 עַד שֶׁיַּעֲרְבוּ דיירי שתי הגוזזטראות עירוב חצירות.
74 וְאָמַר רַב הוּנָא אָמַר (–בשם) רַב, לֹא שָׁנִי – לא נשנה דין זה, שאף
75 בני הגוזזטרא העלינה שהיא גבוהה מהגוזזטרא התחתונה עשרה
76 טפחים, אסורים בשימוש בחור אף שהם משתמשים בו על ידי
77 שלשול הדלי בלבד, ואילו התחתונים משתמשים בו על ידי זריקת
78 הדלי למעלה אל הגוזזטרא העלינה ושלשולו, אֵלָּא אָפוּן
79 שהגוזזטרא התחתונה פְּסוּקָה לעלינה בתוך ארבעה טפחים
80 במשך הכותל, שאז שימוש דיירי התחתונה בחור על ידי הזריקה
81 נחשב אף הוא תשמיש, אֵבֶל כְּמִפְּלֶגֶת ומשוכה התחתונה
82 מהעלינה אֲרֻכָּעָה טפחים, עֲלִינָה מוֹתֶרֶת וְתַתְּנוּנָה אֲסוּרָה, לפי
83 שלדיירי הגוזזטרא התחתונה אין שימוש בחור שבגוזזטרא
84 העלינה אלא על ידי זריקת הדלי לגוזזטרא העלינה במשך אויר
85 ארבעה טפחים, וזו שימוש באויר ואינו נחשב תשמיש, ואין הם
86 אסורים על דיירי הגוזזטרא העלינה להשתמש בחור. ומדברי רב
87 אלו יש ללמוד שרב סובר שאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר,
88 על כך נשיב שאין ללמוד מדבריו אלו שכן דעתו גם לענין בור
89 שבין שתי חצירות, משום שיש לדחות, דְּלָמָּא שְׂאֵנִי הָכָּא – שמא
90 שונה הדבר כאן, דְּכִינּוּן דְּלָזָה – לדריים בגוזזטרא התחתונה,
91 השימוש בחור הוא פְּרִיזָקָה של הדלי באויר למשך ארבעה טפחים
92 ולגובה עשרה טפחים וְשִׁלְשׁוּל הדלי לים, ואילו לָזָה – לדריים
93 בגוזזטרא העלינה, השימוש בחור הוא כְּשִׁלְשׁוּל הַחֹדֶרֶת (–בלבד)
94 של הדלי לים בלא זריקה כלל, כְּלָזָה פְּרִיזָקָה לָזָה כְּפִתַח דְּמֵי –
95 דומה הוא למקום שהשימוש בו לדייר אחד על ידי פתח, ואילו
96 לדייר שני השימוש בו על ידי זריקה, שהדין הוא שנותנים את
97 השימוש בו לזה שמשתמש על ידי פתח, משום שזה משתמש בו
98 בנחת וזה בקשה, וכמו כן בשתי גוזזטראות, יש ליתן השימוש
99 בחור לעלינה שתשמישה בנחת ולא לתחתונה שתשמישה
100 בקשה, אולם בבור שבין שתי חצירות ששניהם שוים בהשתמשם
101 בו בהפלגת ארבעה טפחים, אפשר שסובר רב שהם אסורים זה על
102 זה.
103 מסקנת הגמרא מנין שרב סובר שאין אדם אוסר על חבירו דרך
104 אויר, אֵלָּא יש להוכיח שרב סובר שאין אדם אוסר על חבירו דרך
105 אויר, מְהָא (–מזה) דְּאָמַר רַב נַחֲמָן דְּאָמַר רַבָּה בַר אֲבִינָה אָמַר רַב, אִם
106 יֵשׁ שְׁנֵי בָתִּים, וְשִׁלְשׁ חוֹרְבוֹת פְּנִינֵיהֶם, באופן ששתיים מהן כל אחת
107 סמוכה לבית אחד בלבד, ואילו החורבה השלישית ממוצעת
108 וסמוכה לשני הבתים וצויר ג, ומחיצותיהן של החורבות פרוצות
109 זו לזו, ואין דרים בהם, וגם אין להן בעלים אחרים אלא בעלי הבתים
110 אלו, ויש חלונות בבתיים שפתוחים לחורבות, זָה – בעל הבית
111 הראשון מְשַׁתְּמֵשׁ כְּפְסוּדָה – בכל החורבה הסמוכה לו (ואינה
112 סמוכה לבית חבירו) ואפילו למרחוק, עַל דִּי זְרִיקָה דְּרַךְ חֵלּוּן בֵּיתָה,
113 וְכֵן זָה – בעל הבית השני מְשַׁתְּמֵשׁ כְּפְסוּדָה שְׁלֹו – בחורבה הסמוכה
114 לו (ואינה סמוכה לבית חבירו) ואפילו למרחוק, עַל דִּי זְרִיקָה דְּרַךְ
115 חֵלּוּן בֵּיתָה, אבל בחורבה הסמוכה לבית חבירו לא ישתמש על ידי
116 זריקה מבעד לפירצה שבין החורבות עד לתוך החורבה הסמוכה
117 לבית חבירו, הואיל ויש לחבירו בחורבה הסמוכה לו שימוש נוח
118 בסמוך לחלונתו על ידי שלשול. ואף שבימי החול כל אחד משתמש
119 אף בחורבה הסמוכה לבית חבירו על ידי זורק דרך אויר מבעד
120 לפירצה שבין החורבות, אין שימוש זה אוסר את חבירו
121 מלהשתמש בה, מכיון שלרחוק אין בחורבה זו שימוש אלא על ידי
122 אויר, ואין אדם אוסר על חבירו דרך אויר, ולכן חבירו יכול
123 להשתמש בכל החורבה הסמוכה לביתו, אף בחלקה הרחוק שאין
124 לו בו שימוש אלא על ידי זריקה.

1 בור שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצִירוֹת, ויש לכל חצר כותל שמפריד בינה
2 לחבירתה, ובניניהן עובר שביל והשייך לשתייהן ובאמצע השביל
3 בור מים, ואין פתח בכותלי החצירות לשביל, והן ממלאות מהבור
4 דרך חלונות הפתוחים לו משתי החצירות, והבור מוֹפְלָגָת (–רחוק)
5 מְפֻזָּלָה זֶה של חצר זו אֲרֻכָּעָה טפחים, וּמְפֻזָּלָה זֶה אֲרֻכָּעָה טפחים,
6 ומאחר שאינם יכולים להשתמש בבור אלא בהפלגת אויר של
7 ארבעה טפחים, אין זה נחשב תשמיש ואינם אוסרים זה על זה,
8 אלא זָה מוֹצִיא מכותל החצר עד לבור, זִו (–חתיכת עץ) כֵּל שְׁהוּא,
9 וּמְפֻזָּלָה דְּרַךְ חֵלּוּן, וְזָה מוֹצִיא זִו כֵּל שְׁהוּא וּמְפֻזָּלָה (צויר) אן.
10 והוצאת הזו אינה אלא להיכר בלבד, כדי שלא יבוא להקל
11 ולהשתמש בלא עירוב ברשות של שנים שמשתמשים שם שימוש
12 גמור, ולפיכך הצריכו גם כאן תיקון מועט. וְרַב יְהוּדָה דִּידֵיהּ
13 (–עצמו) אָמַר, אֲפִילוּ קְנִיא – קנה, שאין בו היכר כל כך, מועיל
14 ולא צריך דווקא זו.
15 הגמרא מבארת את דינו של רב יהודה: אָמַר לִיה אֲבִי לָרַב יוֹסֵף,
16 הָא דְרַב יְהוּדָה דְּשִׁמְוָאֵל הוּא – זה שאמר רב יהודה שהחצירות
17 צריכות תיקון מועט כדי לדלות מהבור בשבת, למד זאת מרבו
18 שמואל, דְּאִי דְרַב – שאם תרצה לומר שלמד זאת מרב (ושגם היה
19 רבו), לא תוכל לומר כך, דְּהָא – שהרי אָמַר רב, אִין אָדָם אוֹסֵר עַל
20 חֲבִירוֹ דְּרַךְ אוֹיר – דרך תשמיש מופלג כזה, שצריך לזרוק דלי
21 באויר למרחק של ארבעה טפחים, ולדעת רב, אין צריך היכר כלל
22 ואפילו לא של קנה.
23 הגמרא מבארת את דברי אביי, שרב יהודה למד את דינו מדינו
24 של שמואל. שואלת הגמרא: וְדְשִׁמְוָאֵל מְהִיבָא – מאיזה דין של
25 שמואל עלה בדעתו של אביי לומר שלמד רב יהודה את דינו.
26 אֵילִימָא – אם נאמר שלמדו מְהָא (–מזה) דְּאָמַר רַב נַחֲמָן דְּאָמַר
27 (–בשם) שְׁמוּאֵל, גַּג הַסְּמוּךְ לְרִשׁוֹת הַרְבִּים – שאינו מוקף חצר מכל
28 צידו, אלא מצידו אחד עוברת רשות הרבים, וגוזזטרא יוצאת מן
29 העלייה שתחתיו מעל רשות הרבים, צְרִיךְ בעל העלייה להעמיד
30 סוּלָם קְבוּעַ מהגוזזטרא לגג, כדי לְהַתִּירוֹ – את הגג לטלטל ממנו
31 לעלייה ומן העלייה אליו, שעל ידי העמדת סולם קבוע, מגלה
32 בעל העלייה דעתו שנוח לו להשתמש בגג, ומסלק את הגג
33 בשימוש של בני רשות הרבים, אבל בלא העמדת סולם, אסורים
34 בני רשות הרבים את שימוש הגג עליו, ואף ששימושם בו אינו
35 אלא דרך אויר, שזורקים עליו את חפציהם מרחוק, שכן סתם
36 כתלים הסמוכים לרשות הרבים נעוצים לפניהם יתדות ואבנים
37 (כדי שיתחככו בהם עגלות וקרונות ולא יתחככו בכתלים וזיקוקם)
38 ובני רשות הרבים מתרחקים מהם בעל כרחם, הרי שסובר שמואל
39 שגם שימוש שעל ידי אויר מצריך תיקון, על כך נשיב שמדין זה
40 אי אפשר לרב יהודה ללמוד את דינו, משום שיש לדחות, דְּלָמָּא
41 – שמא טעמו של שמואל שהצריך תיקון להתיר הגג, הוא פְּרִזָּב
42 פְּפָא – כפי שדחה רב פפא אֲרֻכָּעָה טפחים, שבני רשות הרבים
43 משתמשים בגג להנחת כובעיהם וסודריהם, והרי זה תשמיש
44 גמור, ולא תשמיש על ידי זריקה.
45 אֵלָּא מבארת הגמרא, אביי אכן שמע שרב יהודה אמר את דינו על
46 דינו של שמואל, ובודאי שרב יהודה למד את דינו שלו מְהָא –
47 מדין זה של שמואל שאמר זָה מוֹצִיא זִו כֵּל שְׁהוּא וּמְפֻזָּלָה, וְזָה
48 מוֹצִיא זִו כֵּל שְׁהוּא וּמְפֻזָּלָה, שמדויק מכך, מְעַמְּא דְּאֲפִיק – דווקא
49 משום שהוציא זיו מותר הוא לדלות מן הבור, הָא לֹא אֲפִיק – אבל
50 אם לא הוציא זיו, אֲמַרְיִן – אנו אדומרים, אֵדָם אוֹסֵר רשות על
51 חֲבִירוֹ אף כשישימוש בה דְּרַךְ אוֹיר, ואינו רשאי לדלות מן
52 הבור, ומוכח מכך ששמואל סובר שבכדי להתיר שימוש ברשות
53 כזו צריך תיקון, ובשיטתו הצריך רב יהודה לעשות תיקון על ידי
54 קנה. וכשאמר אביי שרב יהודה למד את דינו מדינו של שמואל,
55 בא להשמיענו, שרב יהודה שמתיר בקנה לא בא להלוק על
56 שמואל שהצריך זיו, אלא לפרש את דבריו, שלא נתכוין דווקא
57 לזיו, מכך שהסתפק שמואל בזיו כל שהוא ולא הצריך שיהיה רחב
58 ארבעה טפחים, משמע שגם קנה מועיל.
59 הגמרא מבררת מנין שרב סובר שאין אדם אוסר על חבירו דרך
60 אויר. שואלת הגמרא: וְדְרַב מְהִיבָא – וזה שאמר אביי שרב סובר
61 שאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר, מאיזה דין של רב למד זאת
62 אביי, אֵילִימָא – אם נאמר שלמדו מְהָא – מדין זה ששנינו (להלן פה).

עירובין. פרק שמיני – כיצד משתתפין דף פה עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזולץ) קלא רש"י

1 בור שבין שתי חצירות – הפרודות זו מזו, ומפסיק ביניהן כעין מבוי קטן, ואין דירוק
2 פתוחין לו. והבור באותו הפסק. מופלגת מכותל זה ארבעה כו' דאי לאו הכי דמופלג, הו
3 תשמישו בנחת, והוי כמו שהבור חציה בחצר זו וחציה בחצר זו שרשות שניהן שולטת
4 בה. ותנן במתניתין: בור שבין שתי חצירות – אין ממלאין הימנה בשבת, שזה אוסר על
5 זה עד שיערבו או עד שיעשו מחיצה תלויה
6 בבור. כך השיב רבינו יצחק. זה מוציא וזו כל
7 שהוא – מכותל עד לבור, וממלא דרך חלונה.
8 וכן זה. דכיון דמופלגת ארבע – לא שלטי ביה
9 לאסרו זה על זה. ומשום שיהא רשות לשניהן
10 במבוי נמי ליכא – שאין דירויקן פתוחין לחצר
11 לצאת ולבא ברגל, ואין תשמישתן בכך אלא
12 דרך אויר. וברין הוא דזיו נמי לא ליבעי, אלא
13 משום היכר בעלמא שלא ישמשו ברשות
14 אחרת של שנים בלא עירוב – משום הכי
15 מתקני הכא פורתא. ודכוותה אתמר במסכת
16 שבת בפרק 'הזורק' (קב, ספיה, רב הונא אמר:
17 מוציא הימנה וזו כל שהוא וממלא, ומוקמינן לה
18 התם דאינו אלא היכר בעלמא דלא לייתי
19 לטלטלי מרכמילת אחרת לרשות היחיד. וים
20 לגבי מילוי סבירא ליה דלאו ברמילת היא אלא
21 קרקעיתא, אבל אוירא דמיא – מקום פטור
22 הוא, דמיא כמאן דליחנהו דמו. אפילו קניא –
23 דלא מינבר כולי האי – שרי. והא דרב יהודה
24 – דבעי תיקון כל שהוא. דשמואל היא –
25 משמואל רביה גמר לה דצריך תיקון קצת. דאי
26 רב – דהוה נמי רביה – מיניה לא גמר לה,
27 דהא אין אדם אוסר על חבירו בתשמיש מופלג
28 כזה שצריך לזרוק דלי אוירא ארבעה טפחים,
29 ואפילו קניא לא צריך. ודשמואל מהיבא –
30 מאינו מימרא דשמואל סלקא דעתיה דאבי
31 למשמע דרב יהודה משמואל גמר לה. סלקא
32 דעתך השתא דכי שמעה אביי להא דרב יהודה
33 – מילתא באנפי נפשיה שמעה: אמר רב יהודה
34 בור שבין שתי חצירות מופלגת ארבעה מכאן ומכאן – זה מוציא קנה כל שהוא וממלא
35 וכו' ולא שמעה בהדיא הא דשמואל דאי עלה דהא דשמואל דזיו כל שהוא שמעה אביי
36 להא דרב יהודה – מאי תיבעי לן דשמואל מהיבא – הא הכא אשמעינן שמואל בהדיא
37 דבעי תיקון. צריך סולם קבוע – ואי לא – בני רשות הרבים אסרי עליה דרך אויר שאין
38 גג זה ראוי לתשמישן אלא אם כן זורקינן עליו שום דבר, ודסתם רשות הרבים איכא חפופי
39 סמוך לכתלים, ומתרחקים על כרחן. דילמא כדרב פפא – שתשמיש גמור הוא לון
40 בכומתא וסודרא. אלא מהא כו' – דאביי שמעה לרב יהודה אמילתיה דשמואל. והכי
41 קאמר אביי: הא דבעי רבי יהודה קניא – משמואל גמר לה דבעי תיקון. ואתא לאשמעינן
42 דשמואל רביה לאו זיו וזקא אמר, דכיון דלא בעי זיו ארבעה דהא זיו כל שהוא אמר –
43 יליק רב יהודה מיניה דהוא הדין לקניא. ודרב מריבא – שמעינן דאין אדם אוסר על
44 חבירו דרך אויר. אלא כסמיבא – שאין עליונה משוכה מכנגד התחתונה במשך הכותל
45 ד' טפחים, ואף על גב דגבוהה ממנה עשרה. רב לטעמיה, דאמר: לזה בשלשול ולזה
46 בוריקה – שניהן אסורין, דתשמיש דשלשול ווריקה חשיב תשמיש. אבל במופלגת
47 מכנגדה ארבעה כיון דאין לתחתונה כאן אלא תשמיש מופלג במשך – זהו אויר, ולא
48 תשמיש הוא. לא מצינו לשון הפלגה בתלמוד בגבהה אלא במשכה, כדתנן במתניתין:
49 במה דברים אמורים בסמוכה כו'. שאני הכא – דכיון דלזה בוריקת אויר ווריקת גובה
50 ושלשול, ולזה מיניה לזהויה משמשלשול דלי לים. בלזו בפתח ולזה בוריקה דמי –
51 אבל גבי בור, דשניהן שוין בהפלגה – לעולם אימא לך דאסרי, ושלש חורבות ביניהן –
52 מחיצות פרוצות זו לזו ואין ברוך דירוקין ואין להן בעלים, אלא בני הבתים האלו, ויש
53 חלונות בבתיים פתוחין לחורבה. זה משתמש – בחורבה הסמוכה לו דרך חלונות על ידי
54 וריקה, הואיל ואין לו בה תשמיש גמור בחול, שאין לו בה פתח פתוח לה אלא חלון –
55 אין פירצת המחיצה אוסרת. ומותר להשתמש בכולה. והוא אינו יכול להשתמש דרך
56 חלון למרחוק אלא על ידי וריקה. וחבירו אינו אוסר עליו, ואף על פי שמשמש בה בחול בוריקה, שזרק דרך אויר שלו בפריצה עד תוך חורבה זו – אינו אוסר על חבירו דרך אויר,
57 שאין לו עליו תשמיש אלא על ידי אויר. אבל בסמוכה לחבור – לא ישתמש אפילו בוריקה, הואיל ויש לחבור בה תשמיש נוח בשלשול סמוך לחלונה.

1 בור שבין שתי חצירות מופלגת מכותל זה ארבעה כו' – פירש בקונטרס: שיש בין שתי
2 חצירות כעין מבוי קטן ואין דירוק פתוחין לו. והבור באותו הפסק. זה מוציא וזו כל
3 שהוא עד לבור וממלא דרך חלונה. וכן זה. דכיון דמופלגת ארבעה – לא שלטי ביה לאסור
4 זה על זה, ומשום שיהא רשות לשניהם במבוי נמי ליכא. שאין דירוק פתוחין לו לצאת ולבא
5 ברגל, ואין משתמשין בו אלא דרך אויר. וברין
6 הוא דאפילו זיו נמי לא ליבעי, אלא משום היכר
7 בעלמא שלא ישמשו ברשות אחרת של שנים
8 בלא עירוב, משום הכי מתקני הכא פורתא. ולרב
9 לא צריך שום תיקון, דאין אדם אוסר על חבירו
10 דרך אויר. ורש"י הקשה בעצמו בסמוך, דגבי שני
11 בתים ושלש חורבות ביניהם דאמצעי אסור, ומוקי
12 להו דקיימי כי חצובא, דכי הכי דאמצעי בכולו
13 אסור לשניהם משום שכל אחד משתמש בארבעה
14 הסמוכים לו בלא אויר – הכי נמי יאסרו זה על זה
15 מבוי קטן, דכיון דכל אחד יכול להשתמש
16 בארבעה הסמוכים לו, וכיון שחצובי אסור –
17 היאך יכול לשלש ולמלאות מן הבור לחצר דרך
18 אויר המבוי האסור? ותיריך: דלא דמי, דאילו
19 חורבה משתמשין בה נמי בסמוך, אבל הכא במבוי
20 – ליכא שום תשמיש אלא מילוי, והוא על ידי
21 הפלגת אויר ארבעה. ורבינו יצחק מפרש: כגון
22 שזה הבור מושך כל אורך החצירות, ומפסיק בין
23 ארבעה הסמוכים לחצר זו לארבעה הסמוכים
24 לחצר אחרת, דחשיב כל חדר רשותא לנפשיה. אי
25 נמי אומר רבינו יצחק: כגון שאותו הפסק שבין
26 שתי החצירות שהבור עומד שם אינו רשות היחיד
27 אלא רשות הרבים, או כרמלית, ומחיצות הבור
28 גבוהים עשרה. דכשמואלים מן הבור לחצר
29 מביאין דרך מלמעלה מעשרה. דהוי מקום פטור,
30 כדאמרינן בשמעתין בשני בתים משני צידי רשות
31 הרבים, דמותר לזרוק מזה לזה.
32 דילמא כדרב פפא – בכומתא וסודרא
33 מעיקרא סלקא דעתיה דאירי
34 במשאות כבדים, דאותן אין רגילין להתקרב לכתלים, דמשתמשין בגג על ידי וריקה כגון
35 אותם שמשפילין משאות במקלות על כתפיהם, וכשרוצים לכתף מכתפים על הגג, ויש הפסק
36 ארבעה מן האויר ולגג. ומשני: בכומתא וסודרא, שהוא דבר קל, ורגילין להתקרב לכותל,
37 ולא הוי דרך אויר.
38 שני בתים ושלש חורבות ביניהם – פירש בקונטרס: שאין לחורבות בעלים אלא בני הבתים
39 האלה. משמע דסבר: דאם יש להם בעלים – דאוסרין אותן הבעלים על בני הבתים,
40 אף על גב דאינם אוסרין את החצר ואת המבוי שפתוחין להם, דקיימא לן כרבי יהודה דבית
41 התבן אינו אוסר. ובפירקין נמי פסקין כרבי שמעון, דאמר: דירה בלא בעלים – לא שמה
42 דירה. מכל מקום, בתוכה מיהא אסור לטלטל. ובסוף 'הדר' (עדא, פירש כן בהדיא, גבי
43 דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחורבה. פירש: והרי רשות אחרת היא, שיש לה בעלים,
44 ובמבוי לא נשתתפה שאינה אוסרת, כדתיניא לעיל אינה אוסרת אלא מקום דירה בלבד –
45 דהיינו מקום פיתא או מקום לינה. והא דשרינן הכא להשתמש בסמוך לו אף על גב שיש
46 לחבירו כמו כן חלק בה – אינו אוסר על זה, כיון שגם לזה יש חלק בה, דשניהם שותפים
47 בשלשתן ואינם אוסרין זה על זה את הסמוכים, כיון דהוי לזה תשמישו בנחת ולחבירו בקשה.
48 ובשתי גזוטרות דסוף פרקין עשו לתחתונה – סילקו נפשייהו מעליונה, ואין אוסרין את
49 העליונה אף על פי שעשו אותה בשותפות, ויש להם חלק בה. ואין נראה לרבינו יצחק לעשות
50 דירה בלא בעלים דירה לחצאן, לאסור לטלטל בתוכה. ואתמר רבינו יצחק: דהא דאמרינן
51 בסוף 'הדר' דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחורבה – מיירי בחורבה הפתוחה לבית,
52 ומיירי שאותו בית פתוח לצד אחד, ואינו רגיל במבוי. ולכן אין המבוי נותר בלחי וקודה משום
53 בית אלא משום חורבה, ומיירי שפיר הכא בחורבות שיש להם בעלים, וכיון דלא ייירי בהו
54 – לא אסרי.

לימא

אין פירצת המחיצה אוסרת. ומותר להשתמש בכולה. והוא אינו יכול להשתמש דרך חלון למרחוק אלא על ידי וריקה. וחבירו אינו אוסר עליו, ואף על פי שמשמש בה בחול בוריקה, שזרק דרך אויר שלו בפריצה עד תוך חורבה זו – אינו אוסר על חבירו דרך אויר, שאין לו עליו תשמיש אלא על ידי אויר. אבל בסמוכה לחבור – לא ישתמש אפילו בוריקה, הואיל ויש לחבור בה תשמיש נוח בשלשול סמוך לחלונה.

ואמצעי

1 **לִימָא** שמואל לית ליה דרב דימי - פירוש רש"י נראה עיקר, דקאי אהדיא דבור שבין שתי
2 חצירות, דקסבר שמואל אדם אוסר על חבירו דרך אור אף על פי שהוא תשמיש
3 גרוע. ומשני: התם רשויות דאורייתא, וליכא למיחש שמא מתוך כך יבא לטלטל מרשות
4 היחיד לרשות הרבים, דאיסורא דאורייתא מידע ידע. אבל הכא, דאי לאו דאסרי אהדידי -

5 שמה מתוך כך יטלטל מחצר לחצר. ורבינו תם
6 פירש בענין אחר ואין נראה פירושו.

7 **ומי** אמר רב הכי - פירוש: דאין אדם אוסר על
8 חבירו דרך אור, והא אתמה: שני בתים כו'.
9 וקא סלקא דעתך. טעמא דאוסר לזרוק - משום
10 דסגי באויר רשות הרבים למעלה מעשרה, וקאמר
11 דאוסר עליו אוירן של בני רשות הרבים אף על פי
12 שאין להם כגון תשמיש. וכן פירש בקונטרס.
13 ומדשמואל אדשמואל לא מצו למיפריך, דאין
14 תשמיש דאורייתא הכא ושביח כהדיא דלעיל, אבל
15 לרב פריך מכל ספק. ורש"י פירש דלא פריך
16 שמואל אדשמואל משום דברשויות דאורייתא
17 מודה.

18 **לאו** מי אוקמנא כו' - בשבת פרק "הזורק"
19 (נזא), מוקי לה הכי משום פירכא אחריית.
20 וקצת קשה דהתם נמי קאמר ולא מי אוקמנא.
21 **בית** התבן כו' הרי זה עירוב - ואפילו אין שם
22 תבן. דלענין הנחת עירוב - לא בעי אלא
23 דחוי לדידה. אבל הא דקאמר בפרק "הדר" (עבב),
24 דבית התבן אוסר - היינו דוקא כשיש שם תבן,
25 כמו שלרבי יהודה אינו אוסר אלא מקום דירה
26 היינו דוקא כשדר שם בשבת. דבעינן מקום פיתא
27 או מקום לינה. והא דקתייב הכא: הדר שם אוסר
28 עליו - דדוקא שאין לבעל הבית שם תבן, דאם יש
29 שם תבן - הוי כאילו דר עמו שם בבית לרבי
30 מאיר, דחשיב בית התבן כמקום דירה בפרק
31 "הדר", ולא אסרי אהדידי.

32 **עירוב** הוא דלא הוי הא שיתוף הוי - קשה:
33 דאשכחן דקרי עירוב לשיתוף בפרק
34 "הדר" (א.נא.), בעל הבית שזידיה שותף לשבטין
35 לזה בין ולזה בין - אין צריכין לערב. ולקמן
36 בפרק "כל גנות" (ב.נא.ב) קאמר: מאי לא עירבו -
37 לא נשתתפו.

דערבי

28 **מאי קא משמע לן?** תנינא: הנותן את עירובו בבית שער, ואכסדרה, ומרפסת - אינו
29 עירוב. עירוב - הוא דלא הוי, הא שיתוף - הוי! בית שער דייחיד ואויר דמבוי איצטרכיבא
30 ליה, דלא תנן. תניא נמי הכי: הנותן את עירובו בבית שער ואכסדרה ומרפסת, ובחצר
31 ובמבוי - הרי זה עירוב. והתנן: אין זה עירוב! אימא: הרי זה שיתוף. שיתוף דמבוי לא
32 מיוטר? אימא בחצר שבמבוי. אמר רב יהודה, אמר שמואל: בני חבורה שהיו מסובין
33 וקדש עליהן היום, פת שעל השלחן סומכין עליהן משום עירוב. ואמרי לה: משום שיתוף.
34 אמר רבה: ולא פליגי, פאן - במסובין בבית, פאן - במסובין בחצר. אמר ליה אבוי
35 לרבה, תניא דמסביע לך: עירובי חצירות בחצר, ושיתופי מבואות במבוי. והוון בה: עירובי
36 חצירות בחצר? והתנן: הנותן את עירובו בבית שער, ואכסדרה, ומרפסת אינו עירוב! אימא:
37 עירובי חצירות - בבית שבחצר, שיתופי מבואות - בחצר שבמבוי. "רבי יהודה אומר
38 אם יש שם תפיסת יד וכו'". היכי דמי תפיסת יד? פגון חצירו של בוניים. פן בוניים
39 אתא לקמיה דרבי, אמר להו: פנו מקום לבן מאה מנה. אתא איניש אחרינא, אמר להו:

אוסר עליו - דכל רשותא דחצר דידיה הוא, כאילו דר עמו בבית. **גמרא** הוין מבית שער דיחיד - דחצר של יחיד, ומתניתין בבית שער דחצר דרבים עסקין. עירוב משום דירה
- דמערב להו לבתי דירה כאילו כל בני הבתים דרין כאן הלכך, אי לא חוי לדידה - לא מצו שרי. אבל שיתוף - לאו משום דירה הוא. דהא לא בתים שייכי ביה אלא חצירות,
הלכך: לאו דירה בעינן אלא מקום המשתמר כגון חצר אבל אויר דמבוי לאו משתמר הוא. תניא נמי הכי - דמניחין בו שיתוף. מסובין בבית - משום עירוב. מי מינטר לא גרסינן
דטעמא לאו משום נטירתא הוא. בבית שבחצר - לאפוקי בית שבחצר אחרת. בחצר שבמבוי - לאפוקי חצר שאינה פתוחה לו: (בוניים) פן בוניים - עשיר הוה, ומשאל בתים
שבחצר לאחריים, דהוי לו כלים ככולן. שמתוך עושרו היו לו כלים הרבה. פנו מקום לבן מאה מנה - כלומר: מקום חשוב.

"שטיינזלץ" - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) רש"י

1 **ואמצעי** אסור - לקמיה מפרש טעמא: דעבידא כחצובה, ושניהם הבתים סמוכים. ואף
2 על גב דאיכא לאקשווי דבור דלעיל דמי לאמצעי, שהרי שני הבתים סמוכין לאויר
3 המבוי. ואי משום שיש הפסק ארבעה בינו לכל אחד - הכא נמי איכא הפסק כל חלל
4 חורבה האמצעי, וכולה אסורה לזה ולזה אפילו רחבה כמה אמות. וגבי חלל המבוי נמי
5 ליסור אהדידי לא תיקשי, דאלו חורבה -

6 משתמשין בה תשמישות הרבה. בין בסמוך בין
7 ברחוק. אבל הכא - ליכא תשמיש אלא מילוי,
8 והואו על ידי הפלגת אויר ארבעה הוא. אמר
9 רב הכי - בתמיה. דרבי אלעזר סבר: מדאמר
10 רב אמצעי אסור ואף על פי שיש הפסק אויר
11 חורבה בינו ולבתים - שמע מינה: אדם אוסר
12 על חבירו דרך אויר סבירא ליה. וטעמא דסמוכין
13 מותרין - משום דתשמישן קשה לחיצונים. והא
14 פה הוה דאמר בו' - אלמא: אף על גב דשלשול
15 נוח מזריקה, הואיל דאינו ממש לאחד מוח
16 כפתח - לא שרינן ליה לחד מיניהו. והכא נמי,
17 מאחר דאינו כפתח לא לזה ולא לזה, אף על גב
18 דנחת לזה מזה - ליתסור. מי סברת דעבידי כי
19 שורה - זו אצל זו, שתהא החיצונה מפסקת בין
20 הבית לאמצעי, דתיסק אדעתך אדם אוסר דרך
21 אויר סבירא ליה, דתיקשי לך: סמוכין נמי ליסרתו.
22 לא דעבידי כחצובה - ושלשתן סמוכין לבתים.
23 האמצעי כנגד השתים כשלשה רגלי הקנקן,
24 הלכך: הסמוכין מותרין - דאין אדם אוסר על
25 חבירו דרך אויר, והאמצעי אסור - דשנין
26 משתמשין בה בשלשול, ורשות שניהם היא.
27 ואף על גב דשתים הסמוכות פרוצות לאמצעי
28 האוסר - לא אדחור רבנן במקום שאין לו
29 תשמיש גמור שיהא אסור משום פרוץ. לימא

30 שמואל - דאמר אדם אוסר על חבירו דרך אויר.
31 לית ליה דרב דימי - דהא מקום שאין בו
32 ארבעה, כיון דלית ביה שיעור מקום - הנחה
33 דידיה לאו הנחה היא, והרי הוא כאויר בעלמא.
34 וקאמר מותר, בלא שום תיקון, ושמונת הוצאת
35 זו בעי. רשויות דרבנן - שניהן רשות היחיד,
36 ואין אוסרין מזה לזה אלא מדרבנן. מי אמר רב
37 הכי - זה משתמש בסמוך לו על ידי זריקה,
38 ואין חבירו אוסר עליו דרך אויר. שני בתים -
39 של אדם אחד אסור לזרוק ואף על גב דכי סגי
40 - באויר רשות הרבים למעלה מעשרה קא סגי,
41 וקאמר דאוסר עליו אוירן של בני רשות הרבים
42 אף על פי שאין להם כגון תשמיש. דמידלי חר
43 ומיתתי חר - אחד גבוה ואחד נמוך, שמה יזרוק
44 מן הנמוך לגבוה ולא יגיע, ויפול לרשות הרבים.
45 ולשמואל דאמר מותר - לא קשיא דידיה
46 אדידיה, דאמר: אדם אוסר על חבירו דרך אויר
47 דהא אמרינן: ברשויות דאורייתא שמואל מודי:
48 **משנה** את עירובו - עירובי חצירות. והדר
49 שם - בבית שער שבחצר. אינו אוסר - על
50 בעל חצר, ואין צריך ליתן את הפת - דלאו
51 דירה היא. והדר שם - אם השאל בעל הבית
52 בית התבן שלו לאחד לזרוק שם - אוסר עליו
53 בחצר, הואיל ופתחו לחצר. אם יש שם תפיסת
54 יד של בעל הבית - שיש לבעל הבית מקום
55 בדירתו של זה שנותן שם כליו להנייע. אינו
56 פנו

אוסר עליו - דכל רשותא דחצר דידיה הוא, כאילו דר עמו בבית. **גמרא** הוין מבית שער דיחיד - דחצר של יחיד, ומתניתין בבית שער דחצר דרבים עסקין. עירוב משום דירה
- דמערב להו לבתי דירה כאילו כל בני הבתים דרין כאן הלכך, אי לא חוי לדידה - לא מצו שרי. אבל שיתוף - לאו משום דירה הוא. דהא לא בתים שייכי ביה אלא חצירות,
הלכך: לאו דירה בעינן אלא מקום המשתמר כגון חצר אבל אויר דמבוי לאו משתמר הוא. תניא נמי הכי - דמניחין בו שיתוף. מסובין בבית - משום עירוב. מי מינטר לא גרסינן
דטעמא לאו משום נטירתא הוא. בבית שבחצר - לאפוקי בית שבחצר אחרת. בחצר שבמבוי - לאפוקי חצר שאינה פתוחה לו: (בוניים) פן בוניים - עשיר הוה, ומשאל בתים
שבחצר לאחריים, דהוי לו כלים ככולן. שמתוך עושרו היו לו כלים הרבה. פנו מקום לבן מאה מנה - כלומר: מקום חשוב.

עירובין דף עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קלג

60 הַיְחִיד לְכַתְּפָה עֲלָיו - להניח את משאם עליו כדי לתקנו על
 61 כתפיהם, וּבְלִבְךָ שְׂלֵא יִחְלִיפוּ - שלא יטלו בני רשות הרבים את
 62 המשאות שהניחו שם בני רשות היחיד, וכן בני רשות היחיד לא
 63 יטלו את מה שהניחו שם בני רשות הרבים. והרי למקום פחות
 64 מארבעה טפחים אין שיעור 'מקום' והוא כאויר סתם, והנחה עליו
 65 אינה נחשבת 'הנחה', ורב דימי התיר לבני רשות הרבים ולבני
 66 רשות היחיד להניח עליו משאם בלא לעשות שום תיקון,
 67 ולכאורה שמואל שאמר שאדם אוסר על חבירו דרך אויר חולק
 68 על רב דימי, ומצריך תיקון על ידי הוצאת יזו כדי שיתוּתֵר לבני
 69 רשות הרבים ורשות היחיד להניח עליו משאם.
 70 משיבה הגמרא: הֵתֵם - שם בדינו של רב דימי שמדובר ברשות
 71 היחיד ורשות הרבים, הן הַיְשׁוּיֹת שאיסור ההוצאה מזו לזו הוא
 72 דְאִוְרֵיָתָא - מן התורה, ואילו הֵתֵם - בדינו של שמואל, שמדובר
 73 ברשויות היחיד, הן הַיְשׁוּיֹת שאיסור ההוצאה מזו לזו הוא מְדִרְבָּנָן
 74 בלבד, וְהַכְּמִים עֲשׂוּ הַיְחִיד לְדַרְבֵּיהֶם שאסור להוציא מרשות היחיד
 75 לרשות היחיד, יוֹתֵר מִמָּה שעשו חיזוק לאיסור שֶׁל תוֹרָה להוציא
 76 ולהכניס מרשות היחיד לרשות הרבים, כיון שהאיסור של התורה
 77 להוציא ולהכניס מרשות היחיד לרשות הרבים ידוע, ולכן לא
 78 יבואו להיכשל בו אם יהיה מותר לכתף על מקום פחות מארבעה
 79 שבין רשות הרבים לרשות היחיד, אבל האיסור של חכמים
 80 להוציא מרשות היחיד לרשות היחיד אינו ידוע כל כך, ולכן אם
 81 יהיה מותר למלא מים לחצירו מבור שבינו לחצר חבירו ללא שום
 82 תיקון להיכר, יש לחשוש שמתוך כך יבואו להוציא מרשות שלו
 83 לרשות חבירו.
 84 הגמרא מקשה על דברי רב שאמר שאין אדם אוסר על חבירו דרך
 85 אויר, מדבריו בענין אויר רשות הרבים. מקשה הגמרא: אִמַּר לִיה
 86 רַבִּינָא לְרַבָּא, מִי אִמַּר רַב רֵבִי - כך, שבעל בית רשאי להשתמש
 87 בחורבה הסמוכה לו בדרך זריקה ואין בעל הבית השני אוסר עליו
 88 דרך אויר, וְהָא אִיתְמַר - נאמר בבית המדרש, שֶׁנִּי פְתִים של אדם
 89 אחד מְשַׁנֵּי צִידֵי רְשׁוֹת הַרְבִּים, רַבָּה פִּר רַב הוּנָא אִמַּר בְּשֵׁם רַב,
 90 אִסּוּר לְזִרוּק מִבֵּית זֶה לְזֶה, וְשִׁמּוּאֵל אִמַּר, מוֹתֵר לְזִרוּק מִזֶּה לְזֶה. הִי
 91 שֵׁרַב שאסר לזרוק דבר מבית לבית דרך רשות הרבים אף שהוא
 92 עובר ברשות הרבים למעלה מעשרה טפחים, סובר שבני רשות
 93 הרבים אוסרים השימוש באוירה, הגם שאין להם שימוש בו, ורק
 94 משום שהאויר שלהם. נחשב הדבר כמשתמש בחצר המשותפת,
 95 כמו כן יש לו לאסור במקום שמשתמש חבירו על ידי אויר.
 96 מתרצת הגמרא: אִמַּר לִיה רַבָּא לְרַבִּינָא, לָאוּ מִי אִוְקִימָנָא דְמִדְלִי
 97 חַד וּמְתַתֵּי חַד - וכי לא העמדנו דין זה באופן שבית אחד גבוה
 98 והשני נמוך, וחוששים שמא יזרוק מן הנמוך לגבוה, ואו וּמְנִין
 99 דְמַגְנָדָּר וְנִפְסִיל - פעמים שהדבר הנזרק לא יגיע לבית הגבוה
 100 ויתגלגל ויפול לרשות הרבים, וְאִתֵּי לְאִוְרֵי - ויבוא להביא,
 101 ויטלטלו ארבע אמות ברשות הרבים או יכניסו לרשות היחיד,
 102 אולם אם גובה שני הבתים שווה, שאז אין חשש שיתגלגל לרשות
 103 הרבים, אכן מותר לזרוק מזה לזה, משום שאין אויר רשות הרבים
 104 אוסר.

משנה

105 המשנה עוסקת בעירובי חצירות, שאמרו חכמים שחצר שיש בה
 106 כמה בתים, אסור להם להוציא ולהכניס מבתיהם לחצר, אלא אם
 107 כן יעשו עירוב, שיתן כל אחד מבני החצר פת, ויניחו הכל בבית
 108 אחד, שאז נחשבים כולם כדרים באותו בית שהניחו בו את
 109 העירוב. ועתה דנה המשנה מה נחשב בית לענין עירוב. ושני דינים,
 110 תלוים בכך: א. שכל שאינו נחשב בית, אינו אוסר על בני החצר,
 111 ואינו צריך לתת פת לעירוב כדי להתיר להם להוציא ולהכניס
 112 מבתיהם. ב. שכל שאינו נחשב בית, אי אפשר להניח בו את
 113 העירוב.
 114 הַנּוֹתֵן אֶת עֵירוּבוֹ - עירובי חצירות שגבו מכל בתי החצר בְּבֵית
 115 שֶׁעַר - בית קטן שלפני שער החצר, ששומר הפתח יושב שם, וכן
 116 אם נותן את עירובו באֶבְנֵי הַדֶּרֶךְ - מעין חצר מקורה שלפני פתח

1 וְהֶאֱמַצְעֵי אִסּוּר - והחורבה הממוצעת בין שני הבתים וסמוכה
 2 אליהם וחלונותיהם פתוחים אליה, אסורה בשימוש לשני בעלי
 3 הבתים, משום שהם משתמשים בה על ידי שלשול, ואוסרים זה
 4 על זה.
 5 הגמרא דנה בדברי רב. מספרת הגמרא: יְתִיב - ישב רב פְּרִינָא,
 6 וְקָאָמַר לְהָא שְׂמַעְתָּא - ואמר את שמועתו זו של רב, ושמע זאת
 7 רבי אליעזר. אִמַּר לִיה - [לו] רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לרב ברונא, פִּר פִּי רַב -
 8 תלמיד בית המדרש, וכי אִמַּר רַב רֵבִי - כך, שהחורבה האמצעית
 9 אסורה. שרבי אליעזר היה סבור שלשלת החורבות עומדות
 10 בשורה, זו אחר זו [צ'יור א], ונמצאת האמצעית מופלגת כולה
 11 משני הבתים, שיש בינה לבתים הפסק אויר של החורבות
 12 הסמוכות לבתים - [חורבות א ג], ומכך שרב אסרה, מוכח שסובר
 13 שאדם אוסר על חבירו דרך אויר, והטעם שהחורבות הסמוכות
 14 לשני הבתים מותרות, משום שתשמישה של כל אחת מןן קשה
 15 לבית המרוחק ממנה, שמשתמש בה דרך זריקה מרחוק ודרך
 16 הפצירהו שבחורבות] ונותנים את זכות השימוש לבית הסמוך לה,
 17 השימוש בה בנחת, משתמש בה בדרך שלשול. אִמַּר לִיה רַב,
 18 ברונא לרבי אליעזר, אִין - אכן אמר רב שהאמצעית אסורה. אמר
 19 לו רבי אליעזר לרב ברונא, אִתְּוִי לִי אוֹשְׁפִיזָא - הראה לי את בית
 20 מלונו של רב, שאוכל לשאלו על כך. אִתְּוִי לִיה - הראה רב ברונא
 21 לרבי אליעזר. אִתָּא - בא רבי אליעזר לְמִיָּה דְרַב - לפני רב, וְאִמַּר
 22 לִיה לרב, וכי אִמַּר מַר רֵבִי - כך, שהאמצעית אסורה. אִמַּר לִיה רב
 23 לרבי אליעזר, אִין - כן.
 24 רבי אליעזר מקשה לרבי: אִמַּר לִיה רבי אליעזר לרב, הכיצד מתיר
 25 מי לכל אחד מבעלי בתים אלו להשתמש בחורבה הסמוכה לו,
 26 משום ששימושו בה קל מהשימוש של בעל הבית המרוחק, וְהָא
 27 מַר הוּא דְאִמַּר (לעיל פ) שמקום שהשימוש בו לִיה בְּשֶׁלְשׁוּל וְלִיה
 28 בְּזִרְקָה, שְׁנִיָּה אִסּוּרִין להשתמש בו, הרי שאף על פי ששימושו של
 29 זה המשתמש בזריקה קשה משל חבירו המשתמש בשלשול, לא
 30 מתירים בו את השימוש אפילו למשתמש בשלשול, כיון שאף לו
 31 אין השימוש שם בנחת ממש כבפתח, וכמו כן כאן, אף על פי
 32 שבעל הבית הסמוך לחורבה משתמש בה יותר בנחת מכפי
 33 ששימשו בה בעל הבית הרחוק, אולם מאחר שלשניהם אין בה
 34 שימוש בנחת כמו בפתח, צריכים שניהם להיאסר להשתמש בה.
 35 רב מתיר: אִמַּר לִיה רב לרבי אליעזר, מִי כְּכֶרֶת דְּרֵבִי מִי בְּשִׁירָה -
 36 וכי סבור אתה שלשלת החורבות עומדות בשורה זו אחר זו,
 37 ונמצא שהחורבות החיצונות מפסיקות בין הבתים לאמצעית,
 38 החיצונה מפסיקה בין הבית לאמצעית, ושניהם משתמשים בה
 39 דרך אויר, ומתוך כך עלה בדתך שאני סובר שאדם אוסר על
 40 חבירו דרך אויר, והוקשה לך שגם החורבות הסמוכות יאסרו. לֵא
 41 כך, אלא דְּרֵבִי מִי בְּחִצּוֹנָה - שהיו שלשתן סמוכות לבתים, כגון
 42 שלשתן סמוכות זו לזו כשלשת רגלי קנקן, באופן ששתים מן
 43 החורבות כל אחת מהן סמוכה לבית הצמוד אליה, והשלישית
 44 שהיא בצידן של השתים, מגיעים קצותיה עד כותלי שני הבתים
 45 [צ'יור ב], לפיכך השתים מותרות, מפני שבעל הבית המרוחק יכול
 46 להשתמש בחורבה הסמוכה לחבירו רק דרך אויר, ואין אדם אוסר
 47 על חבירו דרך אויר, והשלישית אסורה, משום ששני הבתים
 48 משתמשים בה תשמיש נוח בשלשול, סמוך לחלונם, והרי היא
 49 רשות של שניהם ואוסרים זה על זה.
 50 הגמרא חוזרת לדינו של שמואל המבואר לעיל (ע"א) ששימוש דרך
 51 אויר אוסר ואין בעל חצר רשאי למלא מים לחצירו מבור שבינו
 52 לחצר חבירו ללא עשיית תיקון להיכר על ידי הוצאת יזו, ומבררת
 53 את דעתו בדין כיתוף על מקום שאינו רחב ארבעה העומד בין
 54 רשות הרבים לרשות היחיד. מבררת הגמרא: אִמַּר לִיה רַב פְּסָא
 55 לְרַבָּא, לִימָא - האם נאמר, שְׂמּוּאֵל שאמר שאדם אוסר על חבירו
 56 דרך אויר, לִית לִיה דְּרַב דִּימִי - אינו סובר כרב דימי. רַבִּי אֶתָּא רַב
 57 דִּימִי - שכאשר בא רב דימי מארץ ישראל לבלב, אִמַּר בְּשֵׁם רַבִּי
 58 יוֹתֵנָן, מְקוֹם שְׂאִין בּוֹ רוחב אַרְבַּעָה עַל אַרְבַּעָה טפחים העומד בין
 59 רשות הרבים לרשות היחיד, מוֹתֵר לְבְנֵי רְשׁוֹת הַרְבִּים וְלְבְנֵי רְשׁוֹת

31 חוששים שאם ימלא כל אחד לתוך קופתו, יתמעט התבן מעשרה
 32 טפחים, וימשיכו לטלטל שם אף אחר שיתמעט, ואם כן מדוע אמר
 33 רב הונא שמתבן שבין שתי חצירות אסור למלאות ממנו לתוך
 34 קופתו. מתרצת הגמרא: אָמְרֵי – אמרו בני הישיבה, ממה שמותר
 35 ליתן תבן לתוך קופתו בתבן שמפסיק בין החצירות שנמצא בתוך
 36 בית, אין ללמוד לכל מקום שלא חששו שיתמעט התבן מעשרה
 37 וימשיכו לטלטל בחצר, משום שְׂבִית, בִּין דְּאִיפֵא – שיש לבית
 38 (מחיצות) תְּקֵרָה, כִּי מִיפְּחִית – כשמתמעט התבן מעשרה, מִינְפָרָא
 39 לִיה מְלָתָא – ניכר הדבר, שרואה שהתרחק התבן מהתקרה, ולא
 40 ימשיך לטלטל שם, ומשום כך לא חששו אם יתמעט התבן
 41 מעשרה, אבל הָכָא – כאן, במתבן שבין שתי חצירות, אם יתמעט
 42 התבן מעשרה טפחים, לֹא מִינְפָרָא לִיה מְלָתָא – אין הדבר ניכר,
 43 ויש לחשוש שימשיכו לטלטל בחצר אחר שיתמעט התבן.
 44 הגמרא חוזרת לפרש את האמור בברייתא. שנינו בברייתא:
 45 נְתַמְעֵט הַתְּבָן שְׁבִית שְׁתֵי הַחֲצִירוֹת מְעַשְׂרָה טַפְּחִים, שְׁנֵיהֶן
 46 אָסוּרִין לְטַלְטֵל בְּבֵית. ומדייקת הגמרא מדברי הברייתא: שרק אם
 47 נתמעט התבן מעשרה טפחים אסור להם לטלטל בבית, הָא – אבל
 48 אם נשאר התבן גבוה עֲשָׂרָה טַפְּחִים, שְׂרִי – מותר להם לטלטל
 49 בבית, וְאִף עַל גַּב דְּמִידְלֵיָא תְּקֵרָה מוּכָא – שגבוהה התקרה הרבה
 50 מהתבן, וְשָׁמַע מִינָהּ – ומוכח מכך, שאף מִחִיצוֹת שְׂאִין מְנִיעוֹת
 51 לְתַקְרָה, שְׂמֵן – נחשבות הן לִמְחִיצוֹת, ויקשה מכאן על מי שסובר
 52 (לעיל עב.) שלדעת בית הלל מחיצות שאין מגיעות לתקרה אינן
 53 נחשבות מחיצות.
 54 מתרצת הגמרא: אָמְרֵי אֲבֵי, הָכָא – כאן בברייתא בְּבֵית שהוא גבוה
 55 שְׁלֹשָׁה עָשָׂר חָפֵץ מְשָׁהוּ – מעט פחות משלשה עשר טפחים עֲקָרִין
 56 – מדובר, וְתָבֵן גְבוּהָ עֲשָׂרָה טַפְּחִים, ונמצא שאין התבן רחוק
 57 מהתקרה שלשה טפחים, וכל שאינו רחוק שלשה טפחים אומרים
 58 בו לבד, והרי זה כמו שמגיעות המחיצות לתקרה. וְרַב הוּנָא בְּרִיה
 59 דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ הוֹסִיף וְאָמַר, אֲפִילוּ תִּמְאָ – אם תרצה תוכל לפרש את
 60 הברייתא אפילו בְּבֵית שהוא גבוה רק עֲשָׂרָה טַפְּחִים

1 מאכילין מכאן ואלו מאכילין מכאן, היינו דְּקָאִים לָהּ בְּאִפְּהָ וְאִלָּה
 2 וְאִכְלָה – שעומד הוא בפני הבהמה שלא תלך למקום אחר, והיא
 3 הולכת מעצמה לזאת ואוכלת, שלא החמירו חכמים כל כך
 4 בגזירתם לאסור אף כשהיא הולכת למתבן לבדה.
 5 הגמרא מקשה על דברי רב הונא שאמר שאסור לטול ביד ולתת
 6 לקופה להאכיל לבהמה. מקשה הגמרא: וְלֹא יִתֵּן – וכי אסור לתת
 7 לְתוֹךְ קוּפְתוֹ תָבֵן וְלֹאֲכִיל לְבַהמָה, וְהִתְנִיָּא – והרי שנינו בברייתא,
 8 בֵּית שְׁעוּמַד בֵּין שְׁתֵי חֲצִירוֹת, ובתים משתי החצירות פתוחים
 9 לתוכו, וּמִלְאָהוּ תָבֵן וְצִירוֹ יוֹ, מְעַרְבִין שְׁנַיִם וְאִין מְעַרְבִין אֶחָד –
 10 מערבת כל חצר לעצמה, ואינן יכולות לערב זו עם זו, וְהָ – בעל
 11 הבית שפתוח לבית שבין החצירות מחצר אחת, נוֹתֵן תְּבָן לְתוֹךְ
 12 קוּפְתוֹ, וְיֹאכִיל אוֹתוֹ לְבַהמָתוֹ, וְהָ – ובעל הבית שפתוח לבית שבין
 13 החצירות מהחצר האחרת, נוֹתֵן לְתוֹךְ קוּפְתוֹ וְיֹאכִיל. ואם נְתַמְעֵט
 14 הַתְּבָן מְעַשְׂרָה טַפְּחִים, שְׁנֵיהֶם – שני הבתים שפתוחים לבית זה
 15 אָסוּרִים להוציא ולהכניס מבתיהם לאותו בית, שהרי הוא כחצר
 16 ששתי בתים פתוחים לה ולא עירבה. בְּצִד הוּא עוֹשֶׂה לְהַתִּיר לְכָל
 17 הפחות לאחד מהם להשתמש בבית שבין שתי החצירות, נוֹעַל אֵת
 18 בֵּיתוֹ הַפְּתוּחַ לְבֵית שְׁבִין שְׁתֵי הַחֲצִירוֹת, וּמְכַסֵּל אֵת רְשׁוֹתָי שְׂבִיתוֹ
 19 הבית, ואחר שביטל את רשותו, הוא (–המבטל) אָסוּר להוציא
 20 ולהכניס מאותו בית לחצר שלו, שביין שביטל את רשותו, כל
 21 אותו הבית עומד ברשות חברו, וְהִכִּירוּ מוֹתֵר. וְכֵן אִתָּהּ אוֹמַר –
 22 וכשם שבבית זה שבין שתי חצירות מותר לדריים בשתי החצירות
 23 למלאות בקופה מהתבן שבבית זה, כך הוא הדין גם בְּגוֹב שֶׁל תְּבָן
 24 – בור רחב שעשוי להכניס בתוכו תבן, שְׁעוּמַד בֵּין שְׁנֵי תַחֲוִמֵי
 25 שְׂבִית, חֲצִיו בְּתַחוּם עֵיר אַחַת, וחציו בתחום עיר אחרת, שביים
 26 טוב, בני כל עיר נוטלים מהתבן מחלק הבור שבתחומם, ואין
 27 חוששים שמא יטלו מחלק הבור שבתחום העיר השניה.
 28 ומפרשת הגמרא את הקושיא: קְתַנֵּי מִיֵּת – מכל מקום שנינו
 29 בברייתא, וְהָ – בעל הבית שמצד זה נוֹתֵן לְתוֹךְ קוּפְתוֹ וְיֹאכִיל, וְהָ
 30 – ובעל הבית שבצד השני נוֹתֵן לְתוֹךְ קוּפְתוֹ וְיֹאכִיל, ומוכח שאין

המשך ביאור למס' עירובין ליום שני עמ' ב

19 כגורגרת לכל אחד עדיין יהיה שם פחות ממזון שתי סעודות, הֵן
 20 הֵן מוֹעֲטִין יְנִיחוּ וְהֵן – והם, וצריך להניח כגורגרת לכל אחד. וְרַב
 21 יהודה שאמר בשם שמואל שמרובים הם שמונה עשרה בני אדם,
 22 ולא פירש שמרובים הם כל שאם יחלקו להם מזון שתי סעודות
 23 לא יגיע לכל אחד כגורגרת, אֲנָב אוֹרְחֵיהּ – כשבא לפרש את
 24 המשנה, אמר דרך אגב שחשבון זה עולה לשמונה עשרה בני
 25 אדם, וְכָא מְשַׁמַּע לָן – והשמיענו בזה, דְּשְׁתֵי סְעוּדוֹת הֵיוּן וְהֵן
 26 בשיעור של שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה גְרוּגְרוֹת.

משנה

27 המשנה מבארת במה אפשר לעשות עירוב לחצר ושיתוף למבוי:
 28 כְּכָל מְעַרְבִין בַּחֲצִירוֹת, וּמִשְׁתַּתְּפִין בַּמְּבוּי, חִיז מִן הַפִּים וּמִן הַתְּלָח, וְכָל
 29 שאינם מזון, דְּכָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר, בַּחֲצֵר אֵין
 30 מערבים בכל דבר, אלא כְּפָר שֶׁלֵם הוּא עִירוֹב, כלומר שאין
 31 מערבים אלא בפת שלימה, וְאֲפִילוּ מֵאִפְּהָ סָאָה – כבר שהוא עשוי
 32 מסאה קמה, וְהוּא פְרוּסָה – שנחתך ממנו מעט, אֵין מְעַרְבִין בָּהּ,
 33 אבל כְּפָר אֵף שֵׁאִינוּ גְדוּל אלא כְּאִיפֵסר וְשֵׁם מְטַבַּע קִטְנָה, וְהוּא
 34 שְׁלֵם, שלא נפרס, מְעַרְבִין בּוֹ.

1 יש שם שמונה עשרה בני אדם הם נחשבים מרובים, אבל אם יש
 2 שם יותר משמונה עשרה, אינם נחשבים 'מרובים', ותמדה
 3 הגמרא: וכי רק שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה נחשבים מרובים וְתוֹ לֹא – ויותר
 4 משמונה עשרה אינם בכלל מרובים, והרי אם שמונה עשרה בני
 5 אדם נחשבים מרובים, יותר משמונה עשרה ודאי מרובים הם.
 6 מתרצת הגמרא: אִימָא – יש לפרש בדברי שמואל, שִׁמְשׁוּמְנָה
 7 עֲשָׂרָה וְאִלָּף – והלאה, הם נחשבים מרובים. שואלת הגמרא: וּמֵאֵי
 8 שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה דְּנָקְטָה – ומזה הטעם שדוקא משמונה עשרה
 9 והלאה נחשבים מרובים. משיבה הגמרא: אָמַר רַב יִצְחָק בְּרִיה דְּרַב
 10 יְהוּדָה, לְדִידֵי מִיפְרָשָׁא לִי מִינֵיהּ דְּאָמַר – אני שמעתי את פירוש
 11 המשנה מאבי (–רב יהודה), שהמשנה להקל באה, ואמרה שאם
 12 יש שם מזון שתי סעודות, אין צריך שיהיה כגורגרת לכל אחד,
 13 וְכָל שְׂאִילוֹ מְחַלְקוֹ וְשֵׁם יַחְלִיקוֹן לְמִזוֹן שְׁתֵי סְעוּדוֹת בִּינֵיהֶן וְאֵין
 14 מְנַעַת גְרוּגְרָת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שבאופן זה אם יתן כל אחד מהם
 15 כגורגרת לעירוב, יהיה שם יותר ממזון שתי סעודות, הֵן הֵן מְרֻבִין
 16 שאמרה המשנה, וְסָנִי – ודי להם כְּמוֹן שְׁתֵי סְעוּדוֹת, וְאֵי לֹא –
 17 ואם אין שם די בני אדם שאם יחלקו מזון שתי סעודות ביניהם
 18 יגיע לכל אחד פחות מכגורגרת, ובאופן זה אם יהיה שם

13 לאמו, הלא ילדים גדולים נמי קרו – גם כן לעתים קוראים 'אימא'
 14 כשמתעוררים משנתם.
 15 הגמרא מגיחה את הדברים שהובאו בשם ריש לקיש: **אֵלָא אִימָא**
 16 – אלא אמור **כָּל שְׁנֵיעוּר מְשַׁנְתוֹ וְאִינוּ קוֹרְא אִימָא אִימָא** – שאינו
 17 צועק 'אימא אימא' ללא הפסקה עד שהיא באה אליו.
 18 וריש לקיש, ובוה מסיימת את הקושיא על רב אסי: **וְכַפָּה** – ובן כמה
 19 הוא הילד שנפנה ואין אמו מקנחתו ואינו קורא 'אימא אימא'
 20 כשמתעורר. משיבה הגמרא: **כָּבֵר אֲרֵיבַע אוֹ כָּבֵר חֲמֵשׁ**, כל אחד
 21 לפי חריפותו. ומבואר על כל פנים שמבן חמש ודאי נחשב 'אינו
 22 צריך לאמו' ואינו יוצא בעירוב אמו. ומכאן סתירה לדברי רב אסי
 24 שאמר שקטן בן שש יוצא בעירוב אמו.

1 מיתכי – הקשו על רב אסי, שנינו בברייתא, **קָמֵן שְׁצָרִיף לְאָמוּ**
 2 **יּוֹצֵא כְּעִירוֹב אָמוּ**, ושכבר גדל קצת ואין צריך לָאָמוּ, אין יוצא
 3 כְּעִירוֹב אָמוּ, אלא צריך להניח עירוב נפרד עבורו. ותנן נמי –
 4 ושנינו במשנה נבי סופה (סוכה כח) **כִּי הָאִי גִּוּוֹנָא** – כעין זה, קָמֵן
 5 שְׁאִין צָרִיף לְאָמוּ חֲיִיב כְּפֻסְפָּה מְדִין חִינוּךְ. וְתוּיָן קָה – ועיינו
 6 אמוראים (שם כח) בדין המשנה ושאלו, וְאִיְהוּ קָמֵן שְׁאִין צָרִיף
 7 לְאָמוּ. אֲמַרֵי דְבִי – בבית מדרשו של רבי ינאי, 'אינו צריך לאמו'
 8 היינו **כָּל שְׁנֵיעוּרָה** – שיעור צרכיו ואין אמו מקנחתו, **רַבִּי שְׁמַעוֹן**
 9 **בֶּן לְקִישׁ אָמַר**, **כָּל שְׁנֵיעוּר (מְשַׁנְתוֹ) וְאִינוּ קוֹרְא אִימָא** כדי שתבוא
 10 אליו.
 11 הגמרא מפסיקה את הקושיא ותמהה: **אִימָא כְּלָקָא דְעֵתָךְ** – וכי עלה
 12 בדעתך שכל שקורא 'אימא' כשניעור משנתו נחשב כ'צריך

המשך ביאור למס' עירובין ליום חמישי עמ' א

41 ארבעים ושמונה ביצים, שהרי בסאה מדברית יש מאה ארבעים
 42 וארבע ביצים, וְאִילוּ עוֹדָפָא שִׁיתִין וְתַלְתָּ – ואילו ההפרש בין
 43 ציפורית למדברית הוא ששים ושלוש ביצים, שכן בסאה ציפורית
 44 יש מאתים ושבע ביצים ובמדברית מאה ארבעים וארבע, נמצא
 45 שההפרש הוא יותר משליש של מדברית.
 46 הגמרא מנסה לפרש באופן אחר: וְאֵלָא שְׁלִישׁ דִּירוּשְׁלָמִית. דוחה
 47 הגמרא: שְׁלִישׁ דִּידָה כְּפָה הוּי, חֲמִשִּׁין וְתַמְנִיָּא נְבִי תִילְתָּה – חמשים
 48 ושמונה ביצים פחות שלישי ביצה, שהרי בסאה ירושלמית יש מאה
 49 שבעים ושלוש ביצים, וְאִילוּ עוֹדָפָא שִׁיתִין וְתַלְתָּ – ואילו ההפרש בין
 50 ציפורית למדברית הוא ששים ושלוש ביצים.
 51 הגמרא מנסה לפרש באופן אחר: וְאֵלָא שְׁלִישׁ דְּצִיפּוּרִי. דוחה
 52 הגמרא: שְׁלִישׁ דִּידָה כְּפָה הוּי, שְׁבַעִין נְבִי תְדָא – שבעים פחות אחד,
 53 והיינו ששים ותשע ביצים, שהרי בסאה ציפורית יש מאתים
 54 ושבע ביצים, וְאִילוּ עוֹדָפָא – ואילו ההפרש בין ציפורית למדברית
 55 הוא ששים ושלוש ביצים.
 56 הגמרא מביאה תירוץ חדש: **אֵלָא אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה הֵכִי קָאָמַר** – כך
 57 היא כוונת התנא, נְמַצָּאת סָאָה שֶׁל צִיפּוּרִי וְתִירָה עַל מְדַבְרִית קְרוּב
 58 לְשָׁלִישׁ שְׁלָה, שהשליש של ציפורית היא ששים ותשע וההפרש
 59 בין ציפורית למדברית הוא ששים ושלוש, והרי זה קרוב לזה,
 60 וְשָׁלִישׁ שְׁלָה שהיא ששים ותשע קרוב לְמַחְצָה דְּמְדַבְרִית שהוא
 61 שבעים וששים ביצים, שהרי סאה מדברית יש בה מאה ארבעים
 62 וארבע ביצים.
 63 רבינא מקשה ומפרש באופן אחר: **מְתַקִּיף לָהּ** – הקשה רבינא, מִידי
 64 קְרוּב קְרוּב קְתָנִי – וכי שנינו בברייתא שדבריה נאמרו בקירוב עד
 65 שנוכל לפרש שיש בחשבון המבואר בה חוסר דיוק כל כך
 66 משמעוטי. **אֵלָא אָמַר רַבִּינָא**, הֵכִי קָאָמַר הֵתָנָא בְּמָה שֶׁשֶׁנָּה נְמַצָּאת
 67 שֶׁל צִיפּוּרִית יִתִירָה עַל מְדַבְרִית שְׁלִישׁ, נְמַצָּאת שְׁלִישׁ שֶׁל צִיפּוּרִי
 68 בְּעוֹדָיוּת שֶׁל רַבִּי – שלישי של סאה ציפורית המשווערת בתוספת
 69 'עוד' שמצא בה רבי, ששיער אותה במאתים ושבע עשרה ביצים,
 70 והשליש שלה היא שבעים וששים ושלישי ביצה וְתִירָה עַל מְחֻצָּה
 71 שֶׁל סָאָה מְדַבְרִית שְׁלִישׁ בִּיצָה, שהרי סאה מדברית היא מאה
 72 ארבעים וארבע ביצים ומחציתה הן שבעים וששים ביצים.
 73 נאמר בתורה (במדבר טו יט, כ) **וְהִיָּה בְּאֶבְלָכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ**
 74 **תְּרוּמָה לָהּ**. ראשית ערסתכם חלה תְּרִימוּ תְּרוּמָה כְּתוּמָה גֵּרֵן פֶּן
 75 תְּרִימוּ אֹתָהּ. והיא מצות עשה להפריש חלק מהעיסה, והוא
 76 הנקרא 'חלה'. החלה היא כתרומה לכל דבריה, שניתנת לכהן
 77 ואסורה באכילה לזרים. החלק המופרש אין לו שיעור מן התורה,
 78 אבל העיסה אינה מתחייבת בהפרשה אלא אם כן יש לה שיעור
 79 מסוים. הגמרא מביאה ברייתא המבררת שיעור המזוהב בחלה:
 80 **תְּנוּ רִבְּנָן בְּבִרְיָתָא**, נאמר (במדבר טו ז) **רָאשִׁית עֲרִיבְתֶכֶם**,

1 מתרצת הגמרא: **לְעוֹלָם דְּצִיפּוּרִית** שיש בה מאתים ושבע ביצים,
 2 וְאִיְהִי תַלְתָּא שְׁדֵי עֲלִייהו – והבא שיעור חלתה ותוסיף עליהן.
 3 כלומר, סאה זו שהובאה לפני רבי היתה סאה ציפורית בתוספת
 4 שיעור חלתה, וכשיטלו חלתה תעמוד על סאה, ושיעור חלה הוא
 5 אחד מעשרים וארבע.
 6 דוחה הגמרא: **חֲלָתָא כְּפָה הוּיין** – כמה הוא שיעור חלה של מאתים
 7 ושבע ביצים ודהיינו כמה הוא אחד חלקי עשרים וארבע ממאתים
 8 ושבע, הן תְּמַנִּי – שמונה ביצים בקירוב, וכשתוסיף שמונה על
 9 מאתים ושבע אֲפַתִּי כְּצֵר לִיה – עדיין הוא פחות ממאתים ושבע
 10 עשרה ביצים ששיער בהן רבי.
 11 הגמרא חותרת מהתירוץ הקודם ומתרצת באופן אחר: אין מדובר
 12 כאן בתוספת שיעור חלה אֵלָא אִיְהִי עוֹדוֹת דְּרַבִּי שְׁדֵי עֲלִייהו –
 13 אלא תביא ותוסיף על כל ביצה ושמונה מאתים ושבע ביצים
 14 שבסאה ציפורית תוספת 'עוד', ששיער רבי ומצא שנתקטנו
 15 הביצים כך שהביצה של דור המדבר שוה בגודלה לביצה
 16 שבתקופת התנאים בתוספת 'עוד', ושיעור 'עוד' הוא אחד חלקי
 17 עשרים של ביצה.
 18 מקשה הגמרא: **אִי הֵכִי**, הוּי לִיה מְפִי – ייצא בסך הכל יותר
 19 ממאתים ושבע עשרה ביצים. שהרי התוספת שצריך להוסיף על
 20 מאתים ושבע ביצים, שהיא אחד חלקי עשרים מהן, הן קצת יותר
 21 מעשר ביצים, וגם מה שאמרנו שיש בסאה ציפורית מאתים ושבע
 22 ביצים, אין זה מדויק, ובאמת יש בה קצת יותר, ואם כן בסך הכל
 23 יוצא שהן יותר ממאתים ושבע עשרה ביצים.
 24 מתרצת הגמרא: **כִּיֵּן דְּלֵא הָוִי כְּבִיצָה לֵא חֲשִׁיב לִיה** – כיון שאין
 25 בתוספת הפרש זה שיעור הביצה שלמה, לא החשיב אותה רבי
 26 וחשב רק את מספר הביצים השלמות, שהן מאתים ושבע עשרה.
 27 הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בשיעורי סאה ומבררת את
 28 דבריה: **תְּנוּ רִבְּנָן בְּבִרְיָתָא**, כשבאו ישראל לירושלים הגדילו כל
 29 המידות כך שפָּאָה יְרוּשְׁלָמִית וְתִירָה עַל מְדַבְרִית שְׁתוּת – שישית,
 30 והיא שישית 'מלבר' ('מבחוץ'), כלומר, שהתוספת נמדדת ביחס
 31 למנין הנוצר לאחר ההוספה, והיינו שישית מהסאה הירושלמית,
 32 אבל ביחס לסאה המדברית היא תוספת של חמישית, וכשבאו
 33 לציפורי חזרו והגדילו את המידות שנית והמידה של סאה ציפורית
 34 וְתִירָה עַל יְרוּשְׁלָמִית שְׁתוּת – שישית 'מבחוץ', שהיא חמישית
 35 משיעור הסאה הירושלמית. נְמַצָּאת שֶׁל צִיפּוּרִית וְתִירָה עַל מְדַבְרִית
 36 שְׁלִישׁ.
 37 מבררת הגמרא: מה ששנינו 'נמצאת ציפורית יתירה על מדברית
 38 שלישי' שְׁלִישׁ דְּמָאָן – של איזו מידה מהמזוכרות כאן. אִילִימָא – אם
 39 תאמר שהיא שְׁלִישׁ דְּמְדַבְרִית – של סאה מדברית, אי אפשר לומר
 40 כן, מְכַרֵּי – שהרי שְׁלִישׁ דְּמְדַבְרִית כְּפָה הוּי, אֲרֵיבַעִין וְתַמְנִיָּא –

13 נחשב לדעתו: נותן אדם – יכול אדם לתת מצה להנניג שהוא
 14 מוכר יין, והוא דר עמו במבוי, ולנחתום שהוא מוכר בכורות, והוא
 15 דר עמו בחצר, פדי שאם יבוא בני המבוי ליקח ממנו יין לעשות
 16 שיתוף למבוי, או בני החצר ליקח פת לעשות עירוב לחצר, יזכה
 17 לו חלק בעירוב תמורת המעה שהוא נותן לו עכשיו, דברי רבי
 18 אליעזר. וחקמים אומרים, לא יזכו לו מעותיו, שלא חל הקנין בלא
 19 משיכה, ואף אם זיכה לו התנוני על ידי אחר, לא חל העירוב, כיון
 20 שדעת החנוני היא להקנות לו תמורת המעה, ואין המעה קנויה
 21 למוכר, שכיון שיכול המוכר לחזור בו עד שימשוך הלוקח, אין
 22 הלוקח סומך על המוכר, ואינו מקנה לו את המעה, ונמצא
 23 שהמוכר מערב עבור הלוקח במעה שנתן, אף שאין בדעת הלוקח
 24 שיערב לו במעה, והרי זה כמו שאחד מבני החצר נוטל ממנו מעה
 25 שלא מדעתו כדי לקנות בה עבורו פת לעירוב.

משנה

11 המשנה דנה אם אפשר לערב לאדם שלא מדעתו, ומתי הוא

המשך ביאור למס' עירובין ליום שבת קודש עמ' ב

44 שער אכסדרה ומרפסת ואין זה עירוב, אלא אימא – ודאי צריך
 45 אתה לומר, שלא אמרה הברייתא, הרי זה עירוב אלא הרי זה
 46 שיתוף, ואם כן מבואר בברייתא, שבת שער אכסדרה ומרפסת,
 47 אף שאין נותנים שם עירוב, נותנים שם שיתוף. שואלת הגמרא:
 48 איך אמרה הברייתא שאפשר להניח שיתוף במבוי, והרי שיתוף
 49 במקבוי לא מינמר – אינו נשמר. משיבה הגמרא: אימא – יש לך
 50 לומר בברייתא, שהנותן את עירובו כהצד שפמבוי הרי זה שיתוף.
 51 הגמרא מביאה דין שנגזר מהלכה זו: אמר רב יהודה אמר שמואל,
 52 בני תבואה שהיו מסובין – יושבים יחד בסעודה, בערב שבת, וקדש
 53 עליהן תיום – ובעוד שהם אוכלים החשיך ונעשה שבת, הפת שעל
 54 השלחן סומכין (עליה) אף משום עירוב – שתהיה לעירוב,
 55 ומותרים לטלטל בחצר, אף אם לא הניחו עירוב אחר, וכל שכן
 56 שמועילה במקום שיתוף למבוי. ואמרי לה – ויש שאמרו בדברי
 57 שמואל, שסומכים על הפת משום שיתוף – שתהיה לשיתוף למבוי,
 58 ומותרים לטלטל במבוי, אבל אין הפת מועילה להיות במקום
 59 עירוב, ועדיין אסורים בטלטול מן הבתים לחצירות. אמר רב, ולא
 60 פליגי – שני הלשונות בדברי שמואל, אינם חולקים זה על זה, אלא
 61 כאן – מה שאמרו שהפת מועילה במקום עירוב, הוא במקבוי –
 62 כשיושבים בני החבורה בפת, וכאן – ומה שאמרו שהפת מועילה
 63 רק במקום שיתוף, הוא במקבוי כהצד, שאז אין הפת מועלת
 64 להיות במקום עירוב, כיון שצריך להניח את העירוב דווקא בבית
 65 ולא בחצר, שחצר אינה מקום דירה. אמר ליה אבין לרב, תנא
 66 דמסייע לה – יש להביא ראיה לדברך מברייתא, ששיתוף מבוי
 67 מניחים גם בחצר, ששינו, עירובי חצירות כהצד, ושיתופי מבואות
 68 במקבוי, ותינון קה – ונשאנו ונתנו בדברי ברייתא זו, ושאלנו, וכי
 69 נותנים עירובי חצירות כהצד, והתנן – והרי שנינו במשנה, הנותן
 70 את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב, הרי שאם
 71 נותנים את העירוב שלא בבית דירה, אינו עירוב, וישבנו, אימא –
 72 יש לך לומר בדברי הברייתא, שעירובי חצירות נותנים דווקא בבית
 73 שפאותה חצר שמעריבים אותה, ולא בבית שבחצר אחרת,
 74 ושיתופי מבואות אפשר להניח אף כהצד שפאותו מבוי
 75 שמשתתפים בו, ואין צריך להניח דווקא בבית, אבל לא בחצר
 76 שבמבוי אחר.
 77 שנינו במשנה: רבי יהודה אמר אם יש שם תפיסת יד וכו' של בעל
 78 הבית אינו אוסר. שואלת הגמרא: היכי דמי – מהו תפיסת יד.
 79 משיבה הגמרא: כגון חציו של אדם הנקרא [בן] פונקיס, שהיה
 80 עשיר, ומשאל בתים שבחצירו לאחרים, ומתוך עושרו היו לו
 81 הרבה כלים, והיו לו כלים בכל הבתים שבחצר.
 82 מספרת הגמרא: כן פונקיס תלמידו של רבי יהודה, אהא לקמיה דרבי
 83 – בא לפני רבי לבית המדרש, אמר להו רבי ליושבים לפניו, פנו
 84 מקום לכן מאה מנה – לאדם שיש לו מאה מנה, כלומר פנו לו מקום
 85 חשוב שעשיר הוא. אהא איניש אחרניא – בא לפני רבי אדם אחר,
 86 אמר להו רבי ליושבים לפניו,

1 הגמרא מבארת את תחילת הפסוק של והיא בגללי צאת האדם
 2 וגו', ושואלת: מאי – מה הפירוש במה שנאמר ליחזקאל (ש) וצנת
 3 שערים תאכלנה? ולאותה פת המוזכרת לעיל, אמר רב הונא
 4 שאמר ה' ליחזקאל שיאכלנה לשיעורים, כלומר, שלא יאכל ממנה
 5 בשובע, אלא יאכל מימנה מעט מעט במשקל כדרך שאוכלים
 6 ברעב. רב פפא אמר, שאמר ה' ליחזקאל, שאת עריפתה – עריכת
 7 הפת, יעשה פעריבת שיעורים – כדרך שעורכים פת שעורים,
 8 שאינה חשובה ואין מקפידים לעורכה יפה, אלא עושים אותה
 9 מגונה, ולא פעריבת חטים – ולא כדרך שעורכים פת חטים, שהיא
 10 חשובה ומיפיים ומתקנים אותה שתהיה עגולה ונאה.

משנה

11 המשנה דנה אם אפשר לערב לאדם שלא מדעתו, ומתי הוא

1 הבית, ומרפסת – עלייה ארוכה העומדת בחצר, ובה פתחים הרבה
 2 לכל הדירים שבעלייה, שהיו עושים מרפסת אחת ארוכה לפני
 3 פתחי העלייה, וכולם עולים בסולם אחד למרפסת, ודרך המרפסת
 4 נכנסים לבתים שבעלייה, אינו עירוב, כיון שהם מקומות שאינם
 5 ראויים לדירה. והדר שם – בבית שער אכסדרה ומרפסת, אינו
 6 אוסר עליו – על הדר בחצר לטלטל בחצר. אבל בית התבן – בית
 7 שנותנים שם תבן, ובית הפקר – בית שעומדים שם בקר, ובית
 8 העצים – בית שנותנים שם עצים, ובית האוצרות – בית שנותנים
 9 שם תבואה, שנמצאים בחצר, אם נתן שם את הפת של העירוב,
 10 הרי זה עירוב. ואם השאילם בעל הבית לאחר לגור בהם, הדר שם,
 11 אוסר על בעל הבית לטלטל בחצר.
 12 רבי יהודה אמר, אם יש שם – ובבית שהשאיל לאחר בחצר
 13 תפיסת יד של בעל הבית – מקום מיוחד לבעל הבית להניח שם
 14 דברים, אינו אוסר – אין השוכר אוסר על בעל הבית לטלטל
 15 בחצר, מפני שתפיסת ידו של בעל הבית נחשב כמו שהוא גר עמו
 16 בבית אחד, וכל החצר היא של בעל הבית.

גמרא

17 הגמרא מביאה מימרא בענין מקום הנחת עירוב חצירות ושיתוף
 18 במבוי, ושואלת על כך שדבר זה כבר שנוי במשנתנו: אמר רב יהודה
 19 בריה דרב שמואל בר שילת, כל מקום שאמרו שהדר שם אינו אוסר
 20 על שאר בני החצר לטלטל בחצר, הנותן שם את עירובו, אינו
 21 עירוב, שאם מקום זה אינו חשוב מקום ורשות לאסור, אינו נחשב
 22 מקום אף להנחת העירוב בו, הוין מבית שער דיהוד – בית שער של
 23 חצר השייכת ליחוד, שאף שהדר שם אינו אוסר, אפשר להניח שם
 24 את העירוב. וכל מקום שאמרו חכמים אין מניחין בו עירוב, עירוב
 25 חצירות בלבד אין מניחין בו, אבל מניחין בו שיתוף – ושיתופי
 26 מבואות, שנותנים כדי להתיר לבני החצירות לטלטל במבוי, הוין
 27 מאור מבוי – במבוי עצמו שלא באחת החצירות, שאף אם
 28 מניחים בו שיתוף, כיון שהדבר שמשתפים עמו אינו משתמר שם.
 29 שואלת הגמרא: מאי קא משמע לן – מה בא רב יהודה בריה דרב
 30 שמואל בר שילת להשמיענו, במה שאמר שאף במקום שאין
 31 מניחים עירוב, מניחים שיתוף, תנינא – הרי אנו יודעים דין זה ממה
 32 ששינוי במשנה, הנותן את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת
 33 אינו עירוב, ומשמע במשנה, שעירוב הוא דלא הוי – שרק אם הניחו
 34 שם עירוב, אינו עירוב, הא שיתוף – אבל אם הניחו שם שיתוף, הוי
 35 עירוב רבי יהודה. משיבה הגמרא: את הדינים של בית שער דיהוד – שם
 36 שאפשר להניח שם עירוב, ושל אור דמבוי שאין נותנים שם
 37 שיתוף, איצטריבא ליה – הוצרך רב יהודה בריה דרב שמואל בר
 38 שילת להשמיענו, דלא תנן – שדינים אלו אינם מבוארים במשנה.
 39 אומרת הגמרא: תנא נמי הכי – וכן שנינו בברייתא כמו שדייקנו
 40 מדברי המשנה, ששינוי בברייתא, הנותן את עירובו בבית שער,
 41 אכסדרה, ומרפסת, וכחצר, ובמבוי, הרי זה עירוב, ודברי הברייתא
 42 קשים הם, שהרי התנן – שנינו במשנה, שהנותן את עירובו בבית

35 השיעור דרבי יוחנן יש ארבע סעודות לקבא – סעודות לקב, ולפי
 36 השיעור דרבי שמעון יש תשע סעודות לקבא – סעודות לקב.
 37 מתרצת הגמרא: אמר רב הךדא, רבי יוחנן בן ברוקה לא אמר
 38 ששיעור הכיכר ושיש בה שתי סעודות) הוא חצי קב, אלא שהיא
 39 כיכר הניקנית מן החנווני בפונדיון בומן שארבע סאים של חטים
 40 נמכרים בסלע, ואמנם לפי חשבון זה המחיר של חצי קב חטים הוא
 41 פונדיון, אך זהו המחיר ששילם החנווני עבור חצי קב חטים, אבל
 42 כשהוא מוכר כיכרות לחם, נוסף על מחיר זה שבר הטירחח
 43 בטחינה ואפייה, כך שבסופו של דבר אם באת לשער כמה חטים
 44 יש בכיכר הנמכרת בפונדיון צא מהן שליש לחנוני – תוציא מחצי
 45 קב חטים, שקנה החנווני בפונדיון, שליש בשכרו, ונמצא שהוא
 46 מוכר בפונדיון כיכר העשויה משני שלישי חצי קב שזהו שליש קב.
 47 מקשה הגמרא: ואפתי – ועדיין איך דברי רבי שמעון ורבי יוחנן בן
 48 ברוקה קרובים זה לזה, דלמר – שלרבי שמעון יש תשעה סעודות
 49 לקב ולמר שית – ולרבי יוחנן בן ברוקה שש סעודות לקב.
 50 הגמרא מתרצת באופן אחר: אלא צריך לומר פאידך – כמימרא
 51 אחרת] דרב הךדא, דאמר, צא מהן פחצה לחנוני – תוציא מחצי קב
 52 חטים שקנה חנווני בפונדיון מחציתם לשכרו, ונמצא שמוכר
 53 בפונדיון כיכר העשויה מרבע קב חטים.
 54 שואלת הגמרא: ואפתי – ועדיין למר – לרבי שמעון יש תשע
 55 סעודות לקב ולמר תמני – ולרבי יוחנן בן ברוקה יש שמונה סעודות
 56 לקב.
 57 משיבה הגמרא: תינו דקאמר בברייתא, וקרובים דברייהם להיות
 58 שוין, ששיעוריהם קרובים אף שיש הבדל מועט ביניהם.
 59 הגמרא מקשה סתירה בין שתי המימרות של רב חסדא: על כל
 60 פנים קשיא דרב הךדא אדרב הךדא – שתי המימרות של רב חסדא
 61 שהובאו לעיל קשות אחת על השניה, שבראשונה אמר, 'צא מהן
 62 שליש לחנווני', ובשניה אמר, 'צא מהן מחצה לחנווני'.
 63 מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא דקא יהיב פעל הפית ציבי –
 64 במימרא הראשונה מדובר שבעל הבית נותן לחנווני עצים להסקת
 65 התנור לצורך האפייה, שאז אין החנווני משתכר אלא שלישי, הא
 66 דלא יהיב פעל הפית ציבי – ובמימרא השניה מדובר שאין הבעל
 67 הבית נותן עצים, והחנווני משתמש בעצים שלו, ואז משתכר
 68 מחצה.
 69 שנינו במשנתנו: חצייה לפית הפנינע ונצי חצייה לפסול את הגויה.

1 חצייה של כיכר הוא שיעור לפית הפנינע, שאם שהה אדם בבית
 2 המנוגע שיעור זמן המספיק לאכילת חצי כיכר, הבגדים שעליו
 3 נטמאים, ונצי חצייה של כיכר הוא שיעור לפסול את הגויה
 4 –הגוף, שגורו חכמים שאדם האוכל מאכלים שנטמאו בשיעור
 5 חצי סעודה, נפסל גופו לתרומה עד שיטבול.

גמרא

6 הגמרא מבארת מהו השיעור של שתי סעודות בינוניות לפי רבי
 7 מאיר ורבי יהודה. שואלת הגמרא: וכמה הוא מוון שתי סעודות
 8 בינוניות לשיטת רבי מאיר ורבי יהודה. אמר רב יהודה אמר רב,
 9 תרתי ריפתא איברייתא – שני לחמים של איכרים, שהם עובדי
 10 האדמה בחרישה בשוורים, וכשהולכים לעבודתם לשדה רגילים
 11 לקחת עמם לחמים בגודל מסוים, ושני לחמים כאלה הם מוון שתי
 12 סעודות לענין עירוב. רב אדא בר אבהה אמר, תרתי ריפתא נהר
 13 פפיתא – שני לחמים שרגילים לאפות במקום בשם נהר פפא.
 14 הגמרא מבררת האם ההלכה כרבי מאיר או כרבי יהודה: אמר רב
 15 רב יוסף לרב יוסף בריה דרבא, אבוך ו-אבין] קמאן ו-כאיזו שיטה
 16 קבירא ליה, כרבי מאיר או כרבי יהודה, שהלכה היא בדינו
 17 בעירוב שמשערים לכל אחד כפי מווננו, ואם בא אדם לשער
 18 בעצמו, באיזו סעודה ישער, בשל שבת או בשל חול.
 19 אמר רב יוסף בנו של רבא, אבי קרבי מאיר קבירא ליה, שמשערים
 20 לפי סעודת יום חול, שהיא סעודה קטנה יותר משל שבת.
 21 אמר רב יוסף, אגא נמי – אני גם כן קרבי מאיר קבירא לי, שסעודת
 22 חול קטנה יותר משל שבת ובה משערים מוון העירוב, דאי –
 23 שהרי אם קרבי יהודה שסעודת שבת היא סעודה קטנה יותר,
 24 קשיא הא דאמרי אינשי – קשה ממה שרגילים האנשים לומר
 25 רוחא לבסימא שכיח – המעיים מתרווחים לפנות מקום לדבר
 26 מתוק, וכיון שבשבת יש לאדם מאכלים ערבים, ודאי שהוא
 27 מרבה באכילתו יותר מאשר ביום חול שאז הוא אוכל מאכלים
 28 פשוטים.
 29 שנינו במשנתנו: רבי יוחנן בן ברוקה אומר, מככר בפונדיון מארבע
 30 סאין בסלע, רבי שמעון אומר שתי ידות לככר משלש לקב.
 31 הגמרא מביאה ברייתא המתייחסת לדרבי משנתנו: תנא בברייתא,
 32 וקרובים דברייהן של רבי יוחנן בן ברוקה ורבי שמעון להיות שוין.
 33 הגמרא תמהה: מי דמי – וכי יש דמיון בין דבריהם, והלא לפי

אגרות קודש

ב"ה, כ"ג סיון, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו מעש"ק בהעלותך.

ויהי רצון אשר מתאים לתאריך מכתבו בפרשת השבוע בה נאמר, דבר אל אהרן גוי בהעלותך

את הנרות, ופירשו רז"ל עד שתהא שלהבת עולה מאלי.

הנה ימלא גם הוא תפקידו (שכאו"א מבני"ה הוא חלק מממלכת כהנים וגוי קדוש) באופן,

להדליק נר ה' נשמת אדם בבני"ה שבה עמהם במגע, פעם אחר פעם, עד שתהא שלהבת עולה מאלי.

א.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שניאור זלמן - אדמו"ר הזקן - בעל התניא והשו"ע

שולחן ערוך - הלכות שבת

- 1 ד. אַבֵּל אִם הָנֵר אִו הַעֲצִים שֶׁל הַנְּכָרִי אֵינוֹ צָרִיךְ לְמַחֲזֹת בּוֹ²⁸ כְּשֶׁעוֹשֶׂה מְדַעַת עֲצָמוֹ²⁹ אֵף עַל פִּי שְׁלֹא
2 קָצַץ לוֹ שָׂכָר מִמַּטְעַם שְׁנֵתְבָאָר שָׁם³⁰ וְאִפְלוּ בְּתוֹךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל אֵין חוֹשְׁשִׁים לְמַרְאִית הָעַיִן בְּשֶׁהַמְּלֹאכָה
3 נַעֲשִׂית בְּחַפְצִים שֶׁל נְכָרִי מִמַּטְעַם שְׁיִתְבָּאָר בְּסִימָן שֶׁכ"ה³¹:

חלק ב סימן רעו דיני נר שהדליק הנכרי בשבת טע"ף ד

הלכתא רבתא

יג] מדעת עצמו - אף שהוא נכרי המשרתו בקבלנות במשך כל השנה, אלא שלא ציווהו על מלאכה זו²⁹.

ציונים והוספות

הישראל אלא בשביל עצמו והחפץ אינו של ישראל ואפילו לומר בפירוש עשה מלאכתך בחפצים שלך מותר כמו שנתבאר שם. ע"כ.
והטעם שאין חוששים בזה למראית העין, אע"ג דעושה בשביל ישראל ובביתו. דכשהנכרי עושה מעצמו אין כאן מראית העין שכל הרואה אותה עושה מאליה יודע דאדעתא דנפשיה קעבדא, שיודעת שלא תפסיד, ואין חוששים למראית העין אלא כשהאמת הוא שהוא נתן לו המלאכה או אמר לו לעשותה, שאז יש לחוש שמא יתברר להם האמת שאמר לו ויחשדוהו שמא אמר לו בשבת, או שמא הוא שכיר יום (קו"א רנב, ה ד"ה והאמת).

(28) עיין לעיל הערה 27, שלביאור במהדורא בתרא, בכל מקום שיש איסור הנאה ישנה גם חובת המחאה.
(29) כנ"ל סעיף ג.
(30) ראה סימן רנב ס"ט: אבל אם הישראל לא נתן לו כלום אלא הנכרי תופר מנעלים מעורות שלו ואורג בגד מחוטין שלו בבית שלו אף על פי שרואה ועושה אותה בשבת אינו צריך לומר לו כלום אע"פ שלא קצץ לו שכר אם אינו עושה בפרהסיא.
(31) סעיף ג: במה דברים אמורים בחפצים של ישראל אבל חפצים של נכרי מותר ליתנם לו שאף שנראה כנותן לו על מנת להוציא אין בכך כלום כיון שאינו מוציא בשביל

שולחן ערוך - הלכות שבת

- 21 י לא תצא בעיר של זהב יש אומרים שהוא תכשיט עגול
22 בנזמי האוזן מפני שאזניה מכוסות בקישוריה וטורח הוא
23 לה לגלותן לשלוף מהן הנזמים להראותן ובמקומות
24 שנוהגין לגלות האזנים אסורה לצאת גם בנזמי האוזן ולכן
25 הבתולות שאזניהן מגולות אסורות לצאת בנזמים:
26 יא דרך הנשים להעמיד קישוריהן במחטין כגון מפתחי
27 חלוקה וצעיפה וכיוצא בהן ומותרת לצאת במחט זו
28 מן התורה אע"פ שאין עליה שם תכשיט ומלבוש כלל שכיון
29 שהיא משמשת לה לצורך לבישה הרי היא כבית יד
30 להמלבושים.
31 במה דברים אמורים במחט שאינה נקובה אבל מחט נקובה
32 אין דרך הנשים להעמיד בה קישוריהן והרי היא משוי גמור
33 ולכן לא תצא בה ואם יצאת חייבת (ואע"פ שהוציאה אותה
34 ע"י קישוריה ולא בידה אין זו הוצאה שלא כדרכה מטעם
35 שנתבאר בס"י ש"א).
36 ואף מחט שאינה נקובה שראשה אחד עב ועשוי כעין
37 תכשיט אסורה מדברי סופרים להעמיד בה קישוריה משום
38 גזרה שמא תשלפנו להראותה ועכשיו נהגו להקל במחט
39 שאינה נקובה שראשה אחד עב מפני שאינו עשוי כעין
40 תכשיט.

- 1 ז לא תצא בעיר של זהב יש אומרים שהוא תכשיט עגול
2 ומצייירין בו צורת ירושלים ויש בו לשון באמצעו שבו
3 מחברין אותו למלבוש ויש אומרים שהוא כעין עטרה על
4 הראש ומצייירין בו צורת ירושלים (ולענין הלכה אין בדבר
5 מחלוקת כלל שלדברי הכל כל תכשיט שאפשר לה לשלפו
6 ולהראותו אסורה לצאת בו בין שהוא על ראשה בין שהוא
7 במלבושה ואפילו אינה מצוייר אלא שדברו חכמים בהווה
8 בימיהם ופרטו כל התכשיטים שהיו בימיהם):
9 ח יוצאת אשה בכליל של זהב בראשה שאין יוצאה בה
10 אלא אשה חשובה שאין דרכה לשלף ולהראות ולכן לא
11 גזרו על כליל זה בין שהוא עשוי מחתיכות של זהב חרוזות
12 בחוט בין שאותן חתיכות קבועות במטלית אבל אותן
13 תכשיטין שכל הנשים (עשירות) רגילות בהם גזרו עליהם
14 אף לאשה חשובה שלא רצו לחלק בתכשיט אחד בין אשה
15 לאשה:
16 ט רסוקיא דהיינו חתיכת מעיל רחבה אם יש בה רצועות
17 קצרות תלויות בה לקשרה בהן ולהדקה סביבותיה
18 מותרת לצאת בו כיון שהוא מהודק יפה ואין חוששין שמא
19 יותר הקשר ותפול מעליה אבל אם אין בה רצועות אסורה
20 לצאת בה שמא תפול מעליה ותשכח ותביאנו בידה:

13 אותה באצבעה עד שמגעת לביתה ונמצא שדרך הוצאה היא
14 אף לאשה לפעמים להוציא באצבעה טבעת שיש עליה
15 חותם וכיון שאינה תכשיט לה חייבת עליה כשהוציאה
16 בשבת אבל כשיצאת בטבעת שאין עליה חותם פטורה אבל
17 אסורה מדברי סופרים משום גזירה שמא תשלפנה מאצבעה
18 להראותה:

19 יג לא תצא בכוליאר והוא תכשיט שקושרת בו מפתחי
20 חלוקה ולא בכובלת והוא קשר שקשור בה בושם
21 שריחו טוב ואשה שריחה רע טוענתו עליה ובשבת אסורה
22 לצאת בו משום גזרה שמא תשלפם מעליה להראותו:

חלק ב סימן שג דיני תכשיטי אשה טעופים דיג

1 והוא שמעמדת בה קישוריה אבל אם אינה מעמדת בה
2 קישוריה אף שצריכה לה לאיזה צורך שיהיה כגון לחלוק
3 בה שערה וכיוצא בהן כיון שאינה משמשת לה לצורך
4 לבישה הרי היא משוי גמור כשאין ראשה העב עשוי כעין
5 תכשיט שאין אדם יכול לצאת בכל החפצים הצריכים לו
6 כשאין לא מלבוש ולא תכשיט ואם הוא עשוי כעין תכשיט
7 אסור מדברי סופרים משום גזירה:

8 יב טבעת שיש עליה חותם אינה תכשיט לאשה אלא משוי
9 גמור שאין דרך הנשים להתקשט בטבעת אלא כשאין
10 עליה חותם ואם יצאה בה חייבת ואין זו הוצאה שלא
11 כדרכה מפני שלפעמים נותן האיש בחול לאשתו טבעתו
12 שיש עליה חותם להוליכה לבית להצניעה והיא משימה

לקוטי תורה

28 שגדר אהבה זו הוא - אהבת עצמו, דזה
29 שמשתוקק להתקרב לאלקות הוא מפני שרוצה
30 ומתאוה לחיי נפשו, ומאחר שמכיר בכך שהקב"ה
31 הוא "נפשי וחיי האמיתיים" לכך תאב לאלקות.

32 ונק' בחינת אהבה זוטא זו בשם נקבה, שדעתה
33 קלה, שעושה את הטפל עיקר, דהיינו ע"מ
34 לקבל פרס בשביל הלגרמיה שלו.

35 "ועל כן בוחר יותר בקרבת אלקים בזיו
36 השכינה בגן עדן ועולם הבא, הגם שהוא הארה
37 בעלמא לגבי מהותו ועצמותו יתברך, מאחר שיהנה
38 הוא ויתענג, מסתפק במועט יותר מברובה ובלבד
39 שיהנה הוא."

40 וזהו נפשי אויתך בלילה, שבחינת אהבה זו נק'
41 עדיין לילה, היא אהבה של חושך כו'.

42 מאחר שיסוד אהבה זו הוא ה"לגרמיה"
43 (מציאות עצמו), א"כ בדקות הענין עדיין האדם
44 במצב של חושך רוחני, "לילה".

[לסיכום:

46 על פי חסידות, עיקר ענין עבודת ה' הוא להגיע
47 לידי התבטלות גמורה להקב"ה, דהיות שמצד מהותו
48 ועצמותו יתברך אין שום מקום לאיזו מציאות בלעדו,
49 הרי כשאדם דבוק בו יתברך באמת אינו מרגיש שום
50 רגש של ישות ופני' "לגרמיה".

במלים פשוטות יותר:

52 זה שצריך להיות ביטול לה' (בלי רגש של
53 "לגרמיה"), אין הכוונה בזה לשלול רק פניות פשוטות

1 [עד כאן נתבאר ענינה של "אהבה רבה" (בחינת
2 "זכר") - ועתה יבאר המדריגה הנמוכה יותר באהבת ה'
3 - "אהבה זוטא", שהיא בחינת "נקבה"]:

4 משא"כ בחינת יולדת נקבה זהו בחינת אהבה
5 זוטא, שהאהבה היא על מנת לקבל פרס בגן
6 עדן, דהיינו שחפץ קרבת אלהים ולדבקה בו,
7 דהיינו שתשאר עצמות ומחות הנפש כמו שהיא
8 דבוקה בו ית' בגן עדן.

9 הנשמה בגן עדן נשארת במהותה ממש ונהנית
10 מהשגת אלקות, ולפיכך נקרא גן עדן "יש", כמ"ש
11 להנחיל אוהבי יש.

12 וזהו בחינת נפשי אויתך, כאדם המתאוה לחיי
13 נפשו כו', ולכן בוחר יותר בבחינת הפרס שהוא
14 רק זיו והארה, כיו"ד נכרא כו', כדי לישאר על
15 מהותו ועצמותו של הנפש, ואינו חפץ
16 לאשתאבא וליבטל כהתבללות נר באבוקה
17 בעצמות אור אין סוף ב"ה.

18 לפי הפירוש הפשוט בכתוב "נפשי אויתך
19 בלילה", ד"נפשי" קאי על האדם (שהוא תאב לה'),
20 "נפשי אויתך" הוא כפל לשון, שהרי "אויתך"
21 פירושו "אני תאב לך", והל"ל "נפשי אויתך" (או
22 רק "אויתך"). ומפרש אדמו"ר הזקן ד"נפשי" קאי
23 על הקב"ה - "נפשי אויתך, כלומר, מפני שאתה
24 ה' נפשי וחיי האמיתיים, לפיכך אויתך, פירושו,
25 שאני מתאוה ותאב לך, כאדם המתאוה לחיי נפשו,
26 וכשהוא חלש ומעונה מתאוה ותאב שתשוב נפשו
27 אליו כו'".

41 **קיצור פרק א**
 42 שוש תשיש ותגל העקרה, וצריך להבין הקשר
 43 בין שני הפירושים בזה, א', שהעקרה עצמה ששה,
 44 ב', שהקב"ה פועל על העקרה שתהי' בששון. ותו,
 45 לאו רישא סיפא, דאם היא עקרה מאין לה בנים.
 46 ויובן בהקדם הפירוש הפנימי במאמר רז"ל "איש
 47 מזריע תחילה יולדת נקבה אשה מזרעת תחילה
 48 יולדת זכר", דאיש ואשה הם הקב"ה וכנסת
 49 ישראל, שעל ידי יחוד הקב"ה וכנסת ישראל נולדת
 50 בלב ישראל אהבה לה', ויש שתי בחינות באהבת
 51 ה', אהבה רבה שהיא בחינת "זכר" ואהבה זוטא
 52 שהיא בחינת "נקבה". וביאור הענין: אהבה רבה
 53 לה' היא כמ"ש "ועמך לא חפצתי", שאין האדם
 54 רוצה שום אורות וגילויים של אלקות, אף שיגרמו
 55 לו עונג נפלא, אלא כל חפצו הוא רק ליכלל
 56 במהותו ועצמותו יתברך, כי האורות והגילויים
 57 אינם אלא "הארה בעלמא" (בחינת "כי עמך מקור
 58 חיים", דבר טפל ובטל). אהבה רבה זו היא בחינת
 59 "זכר", לפי שהדביקות במהותו ועצמותו יתברך
 60 אינה גורמת תענוג לאדם, אלא אדרבה, ביטול
 61 במציאות מכל וכל, ורק מי שיש בו דעת חזקה
 62 (בחינת זכר) יותר על הנאתו ותענוגו בשביל
 63 הדביקות בהקב"ה. משא"כ אהבה זוטא היא
 64 האהבה לה' לפי שהוא יתברך מקור חייו ולכן
 65 אוהב את ה' כאדם התאב לחיי נפשו, שיסוד אהבה
 66 זו היא ה"לגרמי" של האדם, שאוהב את עצמו,
 67 ואהבה זו היא בחינת "נקבה" לפי שהיא באה
 68 מחסרון הדעת, שבוחר בהטפל מחמת שאין רצונו
 69 לוותר על הנאתו מאלקות. והיא הנקראת עבודת ה'
 70 על מנת לקבל פרס, שמסתפק ב"פרס", לשון
 71 פרוסה, היינו האורות והגילויים של אלקות שהם
 72 "הארה בעלמא".

73 **מושגים שנתבארו בפרק זה:** אתערותא דלתתא
 74 ואתערותא דלעילא. העלאת מיינ נוקבין והמשכת
 75 מיינ דכורין.
 76 אהבה רבה ואהבה זוטא. זיו השכינה.
 77 לאשתאבא בגופא דמלכא. התכללות נר בפני
 78 האבוקה.

1 (שמצד היצר הרע והנפש הבהמית) - שלא ירצה למלא
 2 רצונות גופו ונפשו הבהמית בתענוגים גופניים
 3 ותענוגי עולם הזה, וכל עיסוקו יהי' רק בעבודת ה'
 4 בלימוד התורה וקיום המצוות - אלא שגם **עבודתו**
 5 **יתברך** אינה בשביל תועלת עצמו, כמו קניית שלימות,
 6 שגשוג ועלי' מחיל אל חיל בידיעת התורה וקנין מדות
 7 טובות, כדי להיות "אדם השלם", כי אם כל עבודתו
 8 היא רק מילוי רצונו של הקב"ה ולעשות נחת רוח
 9 לקונו, ועד שנוגע לו רק שיתקיים וימולא רצון העליון,
 10 ולא איכפת לו אפילו שיתקיים על ידי אחרים ולא על
 11 ידו, כי אצלו קיים רק דבר יחיד - הקב"ה ורצונותיו
 12 (כאילו הוא אינו קיים במציאות).

13 ובסגנון כ"ק אדמו"ר מהר"ש (בפירוש מאמר רז"ל
 14 "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה
 15 מכל חיי העולם הבא" - שחיי העולם הבא הם רק
 16 "תענוג הנברא", מה שהאדם מקבל עונג ונחת רוח
 17 מאלקות, ואילו על ידי תשובה ומעשים טובים בעולם
 18 הזה עושים נחת רוח **לבוא** (כמאמר רז"ל "נחת רוח
 19 לפני שאמרתי ונעשה רצוני").

20 וזוהי תכלית העילוי בעבודת ה', כשהיא
 21 (כהגירסא במשנה) "על מנת שלא לקבל פרס" (ולא רק
 22 "שלא על מנת לקבל פרס"), היינו שלא די לו במה
 23 שעובד בלא פניית תשלום שכר, אלא שאינו רוצה
 24 בתשלום שכר כלל. עד שעבודתו אינה אפילו בשביל
 25 העונג מזה גופא שהוא יכול לעשות נחת רוח ליוצרו
 26 (כמשל איש פשוט שנזדמן לו לגרום קורת רוח לאיש
 27 חכם גדול ומפורסם ביראה, שדבר זה יחשב אצלו
 28 לעונג נפלא הרבה יותר מכל עונג המאכלים ודברים
 29 הערבים עליו) - אלא כל עבודתו היא רק מצד האהבה
 30 והיראה לאלקות.

31 ואף שזוהי מדריגה גבוהה ביותר - מכל מקום
 32 שמן מנהו שייך לכאו"א מישראל, כי "על ידי שאמר
 33 אדמו"ר הזקן "איך וויל מער ניט אז דיק אליין", ובפרט
 34 לאחרי שנתפרסם זה על ידי ה'צמח צדק', ניתן הכח
 35 (עוד יותר) לכאו"א מישראל, דהגם שיש לו ריבוי
 36 רצונות ועד לרצונות שמצד נפשו הבהמית, מכל מקום
 37 הרצונות שלו יהיו בלא לב ולב, ועיקר רצונו יהי'
 38 להשלים כוונת עצמותו יתברך לעשות לו יתברך דירה
 39 בתחתונים, על דרך ומעין שהי' אצל אדמו"ר הזקן
 40 שלא רצה מער ניט אז דיק אליין].

ב.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא דובער - אדמו"ר האמצעי

שערי אורה

1 (יה) והנה יש הרבה מיני אותיות כמו עד"מ אותיות
2 השכל הן אותיות שנק' סוסים בחי'
3 מרכבה לגבי הארת השכל שיורר ונמשך על ידן למטה
4 כו' ויש אותיות המחשבה והן אותיות אחרים להיות
5 מרכבה לגבי המח' להורידה כו' ובודאי יש הפרש גדול
6 בין אותיות שהשכל מורכב בהן לאותיות שהמח'
7 מורכבת בהן ויש אותיות הדבור שהן אותיות המבטא
8 אחז"ע מהגרון כו' שהדבור הרוחני דרוח ממללא
9 מורכב בהן ועד שלא נמצאו צירופי האותיות בה'
10 מוצאות הפה אין התינוק יכול לדבר מאומ' הגם שרוחו
11 בחי' רוח ממללא כו' כמו שלא ירכב אדם בלא סוס
12 כו' לכן כתיב כי תרכב על סוסין מרכבותיך ל' רבים

13 שהן בחי' צירופי אותיות דח"ע דתורה שבשעת מ"ת
14 שהן אותיות וסוסים היותר נעלים כי שרשן הוא גם
15 בלמעלה מן החכמה לבא על ידו לבחי' החכמה כמ"ש
16 והחכמה מאין תמצא פ' מאין מקדמת השכל שנק'
17 מקור החכמה או חכמה הקדומה וכדי שימשך מאין
18 דקדמות השכל היינו ע"י בחי' אותיות דחכמה הקדומה
19 שמורכב בהן קדמות החכמה וכן עד"ז עד רום המעלות
20 גם בבחי' הרצון והתענוג יש בחי' אותיות ששייך
21 אליהם שהן מורכבים בהן ועל ידן יומשכו בגלוי
22 למטה כו' וגם הרצון והתענוג הפשוט שנק' כתר
23 שבכתר שזוהו מ"ש שעטרה לו כו' בחי' כתר מל' ג"כ
24 יש לו בחי' אותיות שמורכב בהן כו' וד"ל:

שער הפורים

ג.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא מנחם מענדל - אדמו"ר הצמח צדק

מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו - [הנחת כ"ק אדמו"ר מהר"ש]

1 אך עיקר ההמשכה הוא ע"י מעשה והו"ע עשיית
2 המצות בפו"מ דוקא, וכידוע שכל מה שגבוה יותר
3 הוא בא בגילוי למטה דוקא ועד"מ מחותם שעל האבן
4 טוב מצד הברקת האבן אין ניכרים שם האותיות רק
5 כשחותמין על השעוה דוקא שם ניכרים האותיות, ולכן
6 נקראים המצות בשם (פירות) זריעה עד"מ שזורעין
7 גרעין בארץ שבגרעין כלול כל כח הפרי שיצמח ממנו
8 אח"כ רק שהוא בהעלם וכשזורעין אותו בארץ ע"ז
9 כח הצומח שבארץ שהוא מביא מהעלם לידי גילוי
10 אח"כ שיצמח ממנו בתוס' וריבוי, כמו"כ הו"ע המצות
11 שנקראים בשם זריעה וכמ"ש זרעו לכם לצדקה וכו'
12 זורע צדקות, שגם שהמה נמשכו למטה בעשיי' עכ"ז
13 הרי יש בהם בהעלם כל אורות עליונים שמרומזים
14 בהם וכמו ד' בתים דתפילין שמורים על ד' מוחין וכן
15 ל"ב ציצית שרשם הוא ל"ב נ"ח רק שנמשכו למטה
16 בגשמיות וה"ז דוגמת הגרעין שזורעין בארץ, אך ע"ז
17 אח"כ יהי' מהם הצמיחה בתוס' וריבוי וכמ"ש מצמיח
18 ישועות והו"ע הצמיחת אורות עליונים שיהי' אח"כ
19 וכמ"ש אור זרוע לצדיק, ופי' ישועות ל' הפנה וכמו

20 וישע ה' כו' שימשך אח"כ גילוי אורות עליונים
21 משרש התומ"צ. ודוקא ע"י מעשה המצות דעכשיו
22 וכמשל מזריעה הנ"ל ולכן נקראים המצות בשם תבואה
23 ופרי מאי פירי מצוה וכנ"ל. אך הנה מהמשל דזריעה
24 הנ"ל יובן שעיקר הצמיחה דוקא ע"י הארץ שזורעין
25 בו הגרעין אז יהי' צמיחה בתוס' ברכה, וכן הענין ג"כ
26 במצות שעיקר ענין צמיחתם אח"כ זורע צדקות מצמיח
27 ישועות הוא ע"י הארץ שע"י כח הצומח שבו שמביא
28 מהעלם לידי גילוי והו"ע נש"י שנקראים בשם ארץ
29 וכמ"ש כי תהיו לי ארץ חפץ ופי' חפץ הוא מה שהוא
30 עיקר המכוון, כי יש חפץ ורצון, רצון נקרא ג"כ מה
31 שהוא רצון לרצון אחר שהוא עיקר הכוונה והרצון
32 הקדום הוא רק דרך אגב, וחפץ נקרא מה שהוא פנימי'
33 הכוונה, וזהו ואתם תהיו לי ארץ חפץ שישאל הם
34 עיקר הכוונה וכמ"ש רק באבותיכם חשק הוי' וחפץ
35 וחשק הוא ענין א', וכמ"ש בג' לשונות של חבה נק'
36 ישראל בחשיקה ודביקה וחפיצה כו', וע"י ישראל
37 שנק' ארץ חפץ על ידם דוקא יהי' עיקר סיבת צמיחת
38 המצות לע"ל.

הבאים ישרש יעקב

בס"ד. יום ש"ק פ' שמות תור"ח לפ"ק

ד.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שמואל – אדמו"ר מוהר"ש

תורת שמואל – תרל"ב

1 ושר הטבחים הוא בחי' וורידים, והנה הוורידין הוא
 2 שבהם עולה הדם מהלב, והוא ענין רתיחת
 3 הדמים דקדושה שהוא בחי' אהבה ברשפי אש, כי בחי'
 4 קנה הוא בחי' אהבה הנמשכת כמים אהבה בתענוגים,
 5 ושר הטבחים הוא בחי' אהבה כרשפי אש כו', וע"י
 6 בחי' אש דקדושה ע"ז אש אוכלה אש בחי' אש
 7 דלעו"ז בחי' תאוות זרות כו', וזהו שת"א על שר
 8 הטבחי' רב קטוליא, והיינו כמ"ש זוכח תודה יכבדני
 9 כל הזובח את יצרו (זוכה ונוחל שני עולמות כו'), והנה
 10 ע"ז מכרית היניקה מאופן הא' שהוא ע"י ריבוי
 11 הצמצומי' כו' לפי שריבוי הצמצומי' נמשך מבחי' רוח
 12 הבהמה היורדת למטה שמשפיל א"ע בתאוות גשמי',
 13 אבל ע"י שר הטבחי' ששורף ומכלה את כל התאוות
 14 ורצונות זרות, לכן לא יוכלו לקבל מזה יניקה. ושר
 15 האופים הוא בחי' תורה כי התורה נק' חטה ק"ב
 16 אותיות דאורייתא, וכדי שיהי' מבחי' חטה לחם צריך
 17 אפי' וכמ"ש ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד פי'
 18 ואפו לחמכם שהוא התורה בתנור אחד פי' בחמימות
 19 האהבה הבאה מהתבוננות של אחד יחידו של עולם,
 20 וזהו שר האופי' שהוא בחי' תורה כו', והגם שנת' לעיל
 21 שהקנה הוא בחי' תורה זהו עיון התורה הוא בחי' קנה,
 22 אבל סתם תורה נק' שר האופים כו'. והנה התורה
 23 עצמה נק' ג"כ חרב של שתי פיות וכמ"ש דברי אשר
 24 שמתי בפיק', שיש שני בחי' פה העליון ופה התחתון,
 25 שהתורה היא בחי' דברי ממש, כל הקורא ושונה
 26 הקב"ה קורא ושונה כנגדו כו', וזהו שתי פיות כו'.
 27 וזהו וחרב פפיות בידם שע"י רוממות אל בגרונם
 28 וכנ"ל ע"ז נעשה יציאת חרב פפיות כו' שע"י

לא יצא האיש לא בסיף

בס"ד. (ש"פ בשלח. ל"ב).

ה.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שלום דובער – אדמו"ר מוהרש"ב

שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב

1 בסוגריים נותן לנו הרבי נ"ע קצת הסבר שכלי ליישוב
 2 סתירה זו: (ואפשר לומר דענין ההפכיות הוא רק
 3 בהתפשטות הדבר שבא בבחינת ציור מוגבל והרי הוא
 4 הפכי מציור זולתו, אבל העצם שאינו בא עדיין בציור
 5 אין שם ענין ההפכיות. - כלומר כל ספירה יש את

6 עצמיותה ויש את התפשטותה וגילוייה בציור מסוים.
 7 וכל מה שספירה אחת מנגדת לשניה זה רק כפי שהיא
 8 מתגלית בציור מסוים שהוא סותר להתגלות הספירה
 9 האחרת בציור אחר, אבל כפי שהיא בעצמיותה אינה
 10 סותרת לעצמיות הספירה השניה.

41 אלא שנאמר דענין ההפכויות הוא רק בהתפשטות הדבר
 42 שזוהו ציור הדבר, והעצם בהיותו מושלל מכל ציור - כל
 43 ההפכויות נמצאת רק בגילוי אך לא בעצם ולכן שם הם
 44 יכולים לשכון יחד ללא סתירה, כי הסתירה היא רק
 45 בהתפשטות הדבר, עם היות שזה כח האש וזה כח המים
 46 יכולים לשכון יחד בו),
 47 כאן מסתיימים הסוגריים שבהן יש קצת אותיות של
 48 הסברה לזה שכוחות כפי שהם בשרשם ובעצמיותם
 49 אינם סותרים זה את זה, רק כפי שהם מתגלים בציור
 50 שלהם ובהתפשטות שלהם הם הפכים זה מזה.
 51 כעת חוזר הרבי נ"ע למה שהתחיל לבאר לפני
 52 הסוגריים, שבאור אין סוף נמצאות עשר הספירות
 53 הגנוזות באופן של עירוב והתאחדות מוחלטת.
 54 ומוכיח ענין זה: שהרי גם בבחינת אדם קדמון - שהוא
 55 העולם הראשון לאחר הצמצום, וגם בבחינת עקודים -
 56 שהוא העולם שלמטה מאדם קדמון, הרי כולם - כל
 57 הספירות, עקודים בכלי אחד בו, וכל שכן באור אין
 58 סוף שלפני הצמצום בו. ששם כולן בהתאחדות
 59 והתכללות.
 60 והעיקר - כלומר הסיבה העיקרית לזה שהספירות שם
 61 בהתאחדות ובהתכללות, הוא לפי שאינם שם בבחינת
 62 מציאות בו - כי המציאות של הספירות זה רק
 63 בהתפשטות ובגילוי שלהם ולא כפי שהן בעצמיותן.
 64 והיות ששם הן למעלה מגדר ומציאות הרי הן
 65 בהתאחדות, שאינן סותרות זו את זו.
 66 ומוסיף הרבי נ"ע בסוגריים משל נוסף לזה: (וכמו אור
 67 שכל מופשט שיוכל להתערב עם אור שכל הפכי ממנו,
 68 כיון שכפי שהוא בהפשטתו ובעומקו לא ניכר ההבדל
 69 בינו לבין הסברה ההפכית.
 70 וכמו שני חכמים שתופסים אור שכל אחד זה באופן כך
 71 וזה באופן אחר, הנה כאשר אומרים את השכל לפי ערך
 72 כח חכמתם העצמי שבא בבחינת הפשטה ובעומק הענין
 73 אינו ניכר עדיין במה שהן מחולקים זה מזה ויכולים
 74 לערבם יחד שלכן לא תמיד ניכרים ההבדלים ביניהם,
 75 וכלפי אדם מבחוץ נראה ששניהם אומרים דבר אחד.
 76 (ואמנם החכמים עצמן שיודעים עומק הענין ופנימיותו
 77 הרי הם מחולקים ומוכרחים זה מזה, אבל בהתגלות על
 78 ידי הדיבור אינו ניכר עדיין ההבדל שבניהם - כי בגלל
 79 העומק וההפשטה הם נראים אותו דבר ממש ויכולים
 80 להתערב בו), - אפשר לראות ענין זה פעמים רבות,

1 וכמו המשל לזה של אש ומים שמנגדים אחד לשני,
 2 שהאש חם והמים קר הרי הם הפכים זה מזה ואי אפשר
 3 להם להתערב יחד וכאשר מתערבים הרי הם מתגברים
 4 זה על זה או שהאש לוחכת המים או המים מכבין את
 5 האש בו. כלומר הימצאותן יחד יכולה להיות רק באופן
 6 של התגברות האחד על השני, אך המים כמו שהם
 7 והאש כמו שהיא לא יכולים לשכון יחד.
 8 וזהו רק בהתפשטות האש והמים שהן בציור חם וקר,
 9 אבל בעצם היסודות - כידוע שיש ארבעה יסודות, אש
 10 רוח מים ועפר, וארבעה יסודות אלו הם לא כפי שהם
 11 מתגלים בעולם שלנו, אלא היסודות במקורם הם באופן
 12 אחר לגמרי, שהרי נודע¹⁶ דהאש היסודי - כלומר (לא
 13 איך שהיא מתגלית בעולם שלנו, אלא) כפי שהיא ביסוד
 14 האש למעלה תחת גלגל הירח אינו חם שהרי אילו היה
 15 יסוד האש חם היה שורף את העולם בו, וכמו כן המים
 16 היסודי אינו קר בו.
 17 ועל כן עם היות שהן - המים והאש כפי שהם ביסודות
 18 שלהם עצמיים ואם היו נמשכים לעולם שלנו (להיות
 19 בבחינת מציאות) כמו שהן בעצם - כלומר אם היו
 20 נמשכים לעולם בציורם באותה עוצמה כפי שהן
 21 בעצמיותם, מבלי להיחלש ולהתגלות באופן מצומצם,
 22 הרי היה בהם תוקף החום והקור ביותר ולא היה בהם
 23 התחברות כלל וכלל בו - כי העוצמה של האש והמים
 24 כפי שהם ביסודות שלהם היא בתוקף מאוד גדול, מכל
 25 מקום כמו שהן בעצמותן הרי אין בהם חום וקור כלל
 26 ועל כן אפשר שיתחברו ויתערבו זה עם זה בו. כלומר,
 27 כיון שהקור והחום אינן תכונות עצמיות של האש
 28 והמים, הרי כפי שהם בעצמיות היסודות יכולים לשכון
 29 יחד.
 30 וענין ההתערבות אין זה הפירוש שהן כלולין זה מזה
 31 אלא הם עדיין ב' מהויות שונות, אלא ההתערבות
 32 מתבטאת רק בזה שישכנו יחד שאין האש בפני עצמה
 33 והמים בפני עצמם בו, ושוכנים יחד.
 34 אך זהו לפי השגותינו וידעתינו המוגבלת שאנו יודעים
 35 ההפכויות ראש ומים רק בחום וקור ואנו שוללים זה
 36 מהכחות העצמיים בו. ולכן מובן לנו כי בכוחות
 37 העצמיים הם אינם הפכים זה לזה, אלא שיתכן כי ישנם
 38 עוד עניינים אחרים שבגללם אש ומים הם הפכים, שאנו
 39 כלל לא יודעים עליהם.
 40 ולכן - עיקר הענין הוא לא מצד הגדרים של חום וקור,

התפשטות והאחיזה בהכלי שהכלי גורמת סיבת הגילוי והתפשטות האור
 המאיר מעצם האש היסודי שנתפשט בה אבל בכלות השמן והפתילה או
 העצים או מסתלק האור למקורו עצם היסוד האש השמימי שהוא עצם
 חשוך מצד העדרו מהכלי בו.

16. ראה לדוגמה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א עמוד
 שצז: וכמו עד"מ האש היסודי השמימי שהוא תחת השמים ואנפי"כ לא
 יאר הגיליה ורתינו מפני שעצם יסוד האש אינו ברור ומאיר כ"א עצם חשוך
 זולתי כשאזוח בכלי בפתילה או בעצים אז מבריק ומאיר מצד סיבת

19 האופנים באותה סברא. אם כן, רואים ממשל זה שכפי
 20 שהענין ברוממותו הרי הוא מופשט ולא ניכרים בו
 21 ההבדלים, ורק אחרי שמתגלה בלבושי השגה נמוכים
 22 יותר הרי רואים את ב' הקצוות הטמונים בסברא.
 23 ומכל זה יובן הדוגמא באור אין סוף ברוך הוא דעם
 24 היות שיש שם בחינת חכמה וכינה וחסד וגבורה כו' שזה
 25 הענין של עשר הספירות הגנוזות באור אין סוף, מכל
 26 מקום מצד העדר המציאות שלהם הרי הם מעורבים
 27 ומיוחדים זה עם זה כו').
 28 לסיכום, למרות שאי אפשר להבין באמת כיצד הספירות
 29 מעורבות יחד במקורן באור אין סוף, מביא לזה הרבי
 30 ג"ע שתי דוגמאות הממחישות ענין זה:
 31 א. אש ומים כפי שהם ביסודות העצמיים שלהם שאינם
 32 סותרים זה לזה, מאחר ואין שם קור וחום ושאר עניינים
 33 הפכיים.
 34 ב. שתי סברות שכליות הפכיות, שכפי שהם בהפשטתן
 35 לפני שבאו בהסברה והשגה הרי לא ניכרים ההבדלים
 36 ביניהן.

שבת פרשת שלח תער"ב

1 בלימוד הגמרא לעיון, בסגנון הלימוד באופן של
 2 'חקירה' - כשחוקרים האם דין מסויים הוא מצד ענין
 3 כזה או ענין אחר, הנה ההבדלים לעיתים מאוד דקים,
 4 ורק מי שמונח בעמקות בתוך הענין המדובר מבין את
 5 ההבדלים, ואילו מי שמתכל על הענין מבחוץ, נראה
 6 לו ששניהם אומרים אותו דבר וההבדל ביניהם לא
 7 משמעותי.
 8 וכאשר בא אור שכלם בלבושי השגה - וכמו למשל
 9 שצריכים להסביר לתלמידים השומעים הנמצאים בדרגה
 10 נמוכה יותר אז ניכר איך שהן מחולקים זה מזה שזה
 11 תופס הענין כך וזה כך כו',
 12 וכמו אור שכל היולי - כלומר שכל כפי שהוא במקורו
 13 בעצם הנפש, שיוכל לבוא בהשגות שונות כו', וכמו
 14 שנתבאר לעיל בענין שמאי והלל שקיבלו שניהם מרב
 15 אחד כו'. - שניהם קבלו משמעה ואבטליון, ולמרות
 16 זאת כל אחד הבין באופן אחר, אף שהסברא כפי
 17 שאמרה רבם נשמעה סברא אחת לאוזן השומעים, אלא
 18 ששמאי והלל בדרגתם העמוקה זיהו כבר שם את ב'

1.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא יוסף יצחק - אדמו"ר מוהריי"צ

ספר המאמרים ה'תש"ט

19 מדות הרחמים מורים על הענוה, ולכן על ידי שגדול
 20 הדור הוא ענו הוא מרפא החטאים גדולים של דורו,
 21 דלפי פרוש המדרש רבה הוא מדרכי המוסר אשר גדולי
 22 ישראל לא ישתררו על הצבור לאמר, אני מראשי אלפי
 23 ישראל, פהא' דזכריה שרעה עצמו גדול מכל העם לפי
 24 שהיה חתן המלך וכהן גדול ונביא ודנין, והתחיל לדבר
 25 גדולות, "למה אתם עברים [את] מצות ה' ולא תצליחו"
 26 כו', שהוכיחם בהפלת הענש. אמנם צריך להבין, הלא
 27 לכאורה פן הוא ענין התוכחה, וכמו שכתוב (ויקרא יט,
 28 יז) "הוכח תוכיח את עמיתך", ואמרו רבותינו ז"ל (בבא
 29 מציעא לא, א) "אפלו מאה פעמים", ובבבבבין (דף טז
 30 עמוד ב) איתא "עד היכן תוכחה, רב אמר עד הכאה",
 31 ופרש רש"י: "עד היכן אדם תיב להוכיח את חברו, עד
 32 הכאה, עד שיקצף זה ויכה את המוכיח", אם כן פן היא
 33 מצות הוכחה ליסרו במוסר רב (ורק שלא לבישו בריבים,

4 והנה בעמק יותר, "פי מרפא יניח חטאים גדולים"
 5 יוכן בפרוש השני, דעם היית דמרפא הוא לשון
 6 רפיון, הלא עקרו הוא לשון רפואה, ופרוש "פי מרפא",
 7 הגדול הדור עושה רפואה לרפאת החטאים גדולים של
 8 הדור. והענין הוא, דהנה מדת הענוה היא מדרכי
 9 התשובה, כמו שכתב הרמב"ם, ותשובה זו היא רפואה
 10 לעולם, דעולם הוא העולם, ותשובה היא רפואה אל
 11 העולם, וכמאמר רבותינו ז"ל "גדולה תשובה שמביאה
 12 רפואה לעולם", דעל ידי רפואה זו דתשובה שהיא
 13 סליחת עונות יניח חטאים גדולים, שאז סולחים גם על
 14 חטאים גדולים, דמי שהיא ענו ומוחל על עלבונו נקרא
 15 "איש ארך אפים", שעליו נאמר (משלי טז, לב) טוב
 16 ארך אפים מגבור, והרפואה היא מאריך אנפין שהוא
 17 בחינת פתח דשם הוא מקום הענוה, וכמו ששמבאר
 18 ב"ראשית חכמה" שער הענוה פרק א, דשלא עשרה

42 שמוצא בעצמו מענין זה בדיקות דדיקות (וכהמעשה
 43 הידוע), ולכן היו עוסקים בעבודת הסגופים וכו' מפני
 44 חטא דורם. והנה לכד זאת הנה צריכה להיות הכנעת
 45 לב המוכיח מזה שנמצא לא טוב (וואס עם איז פאראן
 46 ניט גוט) כזה, שמאחר דהזולת מי שהוא מוכיח הוא
 47 עומד במדרגה פחותה במאד, צריכה להיות הכנעת
 48 לבו, מדוע יהיה בדרור ענין לא טוב כזה, וזהו כעין
 49 יחזיאל שהיה בתוך הקהל, דהשוה עצמו לקהל, דודאי
 50 הדבר אשר יחזיאל היה גבה יותר באין-ערור כלל
 51 לעמת המון העם, שהלא אין מעמידין פרנס על הצבור
 52 אלא אם כן יש בו היתרונות הדרושים לפרנס, ומכל
 53 שפן יחזיאל שהיתה עליו רוח ה', ומכל מקום היה
 54 בתוך הקהל, שהשוה עצמו לקהל, שהיתה בו חנינת
 55 עונה להשוות עצמו לקהל, מה שאין כן זכריה שהיה
 56 חתן המלך וכהן גדול נביא ודנין, וראה עצמו גדול מכל
 57 העם והוכיחם בהפלגת הענין, דהנה זה שלא כלל עצמו
 58 בתוך העם אין זה חטא כל כך, שהרי מצינו כן במשה
 59 שהוכיח לישראל ולא כלל עצמו עמהם כו', אלא העקר
 60 הוא שדבר בהפלגת הענין, וכאלו שאינו נוגע לו הצער
 61 ממה שנמצאים אלו העוברים על מצוות ה', ולכן נחשב
 62 זה לחטא לאיש גדול כזה כמו זכריה שהיה גדול הדור,
 63 שצריך למצא בעצמו שהוא נתפס בעון הדור, ובמילא
 64 הרי אז יתקן זאת על ידי התשובה שלו. ועוד זאת,
 65 שבה נותן פת לאנשי דורו לתקן עון הדור. וזהו שאמר
 66 במדרש רבה הנ"ל "למךך שכל המניח עונותיו
 67 גורם" כו', שלא פעל ועשה הברור כדב"ע (דמי שהוא
 68 גדול הדור ובידו למחות או לפעל הרי יש לו פחות על זה
 69 וצריך לעשות כן, ואם מאיזו סבה שתהיה אינו עושה כן,
 70 הלא אז לא עשה ופעל הברור והעבודה שלא כדב"ע), ויש
 71 לומר שזהו אמרם "וחוטא לדורו", דלכד זאת מה שלא
 72 ברו והעלה מה שהיה לו לכבד כו', הנה עוד זאת שהוא
 73 עוד חוטא לדורו כזה שלא תקן עון הדור. ומה שאמר
 74 "גורם מיתה לעצמו" (חס ושלום), הענין כזה דעבודת
 75 הברורים נקראת בשם חיים, וכמו שכתוב (דברים ח, ג)
 76 "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם", והוא ברור
 77 הניצוץ שבמאכל, וכן בכל ענין של ברור דהעלאת
 78 הניצוץ נקרא בשם חיים והעדר נקרא בשם מיתה,
 79 וכאשר גדול הדור אינו עוסק במלאכתו לגרם תקון
 80 הדור, הרי אינו ממלא תפקידו בעבודת הברורים שלו,
 81 ולכן הוא גורם (חס ושלום) מיתה לעצמו, ועוד חוטא
 82 לדורו כו'.

1 אבל בינו לבין עצמו יכול לומר לו שרע דרכו ולבשו כזה
 2 שאומר לו האמת שמעשיו הם כמעשה בהמה ובלי דעת
 3 אדם כלל), ואם כן למה נחשב זה לחטא לזכריה שלא
 4 עשה ככזה. אף הענין הוא, דהנה ענין "הוכח תוכיח
 5 את עמיתך", הפנהה היא שידבר על לב השומעים אף
 6 מלאם לבם לעבר על אחת ממצות מלך מלכי המלכים
 7 הקדוש ברוך הוא אשר צוה שלא לעשות, או בהעדר
 8 אחת ממצות עשה אשר צוה מלך מלכי המלכים הקדוש
 9 ברוך הוא לעשותה, ובעת התוכחה יכול המוכיח וצריך
 10 לבאר למי שמוכיח את הענין שבה, דלפעמים הנה
 11 העדר הידיעה בחקר ענין הדבר עברה גורם הרבה לזה
 12 שאין נזהרים, ולכן צריך המוכיח לבאר ולהסביר
 13 להשומעים גדל החקר שבה, ולעוררם על הדבר כזה
 14 שמראה להם (ער ווייזט זיי) שמפני גסותם וקמרייתם
 15 נעשה בהם הקרירות, מבלי להתפעל מדבר חמור כזה,
 16 עם ארט זיי ניט"ח חס ושלום, דזה בא מצד הקרירות,
 17 והקרירות באה מצד הגסות והקמרייות, דלהיותו מגשם
 18 מאד ומלבש ומקשר לעניני החמריים והגשמיים, אינו
 19 מרגיש גדל החטא, ועוד יותר מה שאינו נוגע לו, דאס
 20 דער נעמט אים ניט', (אשר כזה הוא כבהמה ממש, שכל
 21 ענינה הוא לאכל ולשתות כו', פון שכל ווערט א בהמה ניט
 22 נתפעל, כמו כן פון א דבר נאה או מגנה ווערט א בהמה
 23 אויף ניט נתפעל, א בהמה ווערט נתפעל נאר פון אכילה
 24 ושתייה, שכל איז ניט שרף צו א בהמה, כמו כן איז ער אויף,
 25 אז שכל נעמט אים ניט' וכו'), וירבה לדבר אתו כזה עד
 26 אשר יפעל עליו, אמנם העקר הוא אשר בעת ההוכחה
 27 תהיה הכנעת לב המוכיח, דלכד זאת דגדול הדור נתפס
 28 בעון הדור, וכאשר הוא מוכיח את זולתו הרי הוא גדול
 29 ממנו (וכנ"ל בענין מי שיש בידו למחות כו'), הרי גם הוא
 30 נתפס בעון הדור, והפנהה בענין התפיסא היא דגם בו
 31 יש ענין זה אם בדיקות או בדיקות דדיקות, אבל על כל
 32 פנים הרי יש בו זה, ולהיותו גדול הרי יודע חמר ענין
 33 זה גם כמו שהוא בדיקות ודיקות דדיקות, ובמילא הרי
 34 ידיעה זו (ומה שמוצא ענין זה בעצמו בדיקות דדיקות) גורם
 35 לו לעשות תשובה גדולה מעומקא דלבא, ובכזה יבכה
 36 במר נפשו על זה, וכהא דמצינו בכמה גדולי הדור שהיו
 37 בצער גדול ובעבודה גדולה דתשובה בסגופים
 38 ותעניתים וכדומה בעניני עבודה שאינם לפי ערפם כלל
 39 (דכל עניני הסגופים אינם שכינים לצדיקים ובצלי מדרגה
 40 פנודע), וטעם הדבר הוא שכל עבודתם זאת היתה רק
 41 מפני עון הדור, וגדול הדור הרי נתפס בעון הדור, הינו

י"ב וי"ג תמו, תרצ"ה

ה. לא איכפת להם. ו. זה לא "תופס" אותו (זה לא "מדבר" אליו). ז. בהמה אינה מתפעלת (מדבר) שכל, וכן מדבר נאה או מגונה, הבהמה אינה מתפעלת. הבהמה מתפעלת רק מאכילה ושתייה, שכל אינו שייך לבהמה. כמו כן גם הוא, ששכל אינו תופס אותו.

לקוטי דיבורים

אשרי האיש

קטע משיחת י"ט כסלו, ה'תש"ד

41 החוב שיש לשלם, ושל אי ביצוע החובה התורתית
42 והיהודית שיש לבצע.
43 בטוח אני בחסדי השי"ת ובזכות הוד כ"ק אבותינו
44 רבותינו הקדושים זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שסכום
45 הכסף הנצרך לניהול מרכז ישיבות "תומכי תמימים
46 ליובאוויטש" יושג בודאי, אך מרחם אני על אלה
47 שאינם נושאים בעול החזקה, על איבוד הזכות
48 הגדולה לעזור למוסדות התורה של "תומכי תמימים
49 ליובאוויטש" שיאירו בעזה"י את אמריקה ויחדירו
50 בקהל עדת ישראל שבאמריקה את הגאון היהודי.
51 ג. אשרי האיש הנותן ידו לביצוע העבודה
52 הקדושה לשרש את העם-הארצות והלכלוך הרוחני
53 שהכופרים החדירו בבית היהודי וטימאו מוחותיהם
54 של ילדי ישראל ועל מקומות החורבה שהכופרים
55 עשו בחינוך הטריפה שלהם, תקים ישיבת "תומכי
56 תמימים ליובאוויטש" בעזה"י את החינוך הכשר
57 בממדיו הנרחבים, ומה מאושרים יהיו אלה שיעזרו
58 לנו בכך.
59 אני פונה בכך אל כל אחינו בני ישראל באמריקה
60 וקנדה, אנשים ונשים, בבקשה לבבית עמוקה:
61 הצטרפו לעבודת העזרה של הקמת ישיבות "תומכי
62 תמימים ליובאוויטש" בכל המדינה! הביאו את בניכם
63 ונכדיכם לישיבות מרכז "תומכי תמימים
64 ליובאוויטש" ואת בנותיכם ונכדותיכם לבתי הספר
65 "בית שרה" ו"בית רבקה" שה"מרכז לעניני חינוך"
66 שלי מקים! עזרו לי ולעוזריי בעבודת הקודש של
67 תורה ביראת שמים וחינוך הכשר, והשי"ת יביא לכם
68 ולמשפחותיכם אושר בבריאות ובפרנסה בהרחבה.
69 את המשכן יכלו להקים שלשה או חמשה אנשים,
70 אלא שהקב"ה אמר למשה רבנו¹ "דבר אל בני
71 ישראל ויקחו לי תרומה", שעל כל ישראל, האנשים
72 והנשים, להשתתף בבנין משכן ה' צבאות.
73 כולם, בלי יוצא מן הכלל, אנשים ונשים, צריכים
74 לקחת חלק בהחזקת ישיבת "תומכי תמימים
75 ליובאוויטש", לתת לנו האפשרות שנוכל בעזה"י
76 להרחיב את עבודת הקודש שלנו והחינוך הכשר.
77 החלטתי הנחושה היא, שבעזה"י, מבלי הבט על
78 הקושיים הכספיים, אצליח יחד עם עוזריי, ה' עליהם
79 יחיו, להמשיך בעבודת הקודש שלי בשדה התורה,
80 החינוך והחזקת היהדות, ואני מצפה לברכת הוי'
81 והצלחתו שלכל בני ישראל יהיה אור תורה ומצוות
82 במושבותם ונזכה לגאולה שלימה בקרוב ממש.

1 א. הכוח האלוקי הגדול של מסירות נפש על
2 תורה ביראת שמים ואהבת ישראל, בו חנן השי"ת
3 את רבנו הזקן וכל הרביים לדורותיהם, כפי שסיפרתי
4 והסברתי על הפעולות הגדולות והבלתי מוגבלות
5 בחיבת התורה והמצוות ובאהבת ישראל, שהרביים
6 הקדושים נטעו בחסידים - מסירות נפש זו היא
7 היסוד של ישיבת "תומכי תמימים ליובאוויטש".
8 כדי לבצע מסירות נפש זו על חיבת לימוד התורה
9 וקיום המצוות על ידי עבודה שבלב ואהבת ישראל
10 במושג כללי ונרחב - יסד הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק
11 זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע את ישיבת "תומכי תמימים"
12 בליובאוויטש, שממנה יצאה אורה לישראל בכל
13 מקומות מושבותיהם, על ידי מסירות נפשם של
14 תלמידי ה"תמימים" ה' עליהם יחיו.
15 על כלל ישראל בכל המדינות לתת שבח והודיה
16 מיוחדים להשי"ת עבור התייסדות ישיבת "תומכי
17 תמימים ליובאוויטש", שמאות תלמידיה בעלי
18 מסירות הנפש הצילו בעזה"י בגבורה עילאית מדינה
19 שלימה מבחינת הדת היהודית.
20 כשבני ישראל יקראו כעבור זמן את תולדות
21 גיבורי תלמידי ה"תמימים", באיזה כוח עילאי על
22 אנושי הכניסו עצמם תלמידי ה"תמימים" בעבודת
23 הצלת התורה והמצוות - ישתוממו, ורק אז יבינו מה
24 הביא החינוך וההדרכה של "תומכי תמימים" לקיום
25 כלל ישראל בכל העולם.
26 ב. גם במדינה זו - ארצות הברית - זכה מרכז
27 ישיבות "תומכי תמימים ליובאוויטש" לרשום לזכותו
28 הצלחות רבות בשדה התורה ביראת שמים, שכל חוגי
29 יהודי תורה ומצוות משבחים זאת בדברי שבח ורנן,
30 אבל לדאבוני זה מתבטא בדיבור יותר מאשר
31 במעשה.
32 קהל עדת ישראל, ה' עליהם יחיו, באמריקה,
33 פורע בצורה חלשה את חובו לישיבות "תומכי
34 תמימים ליובאוויטש", לא רק עבור מה שתלמידי
35 ה"תמימים" עשו ופעלו בשאר המדינות, כי אם גם
36 עבור מה שהם עשו ועושים לטובת מדינה זו בשטח
37 התורה ביראת שמים.
38 יהודי אמריקה! היענו בחמימות ובתרומות גדולות
39 לטובת ישיבות "תומכי תמימים ליובאוויטש", אל
40 תרשו שיפול עליכם רבב החרפה של אי תשלום

י"ט כסלו, ה'תש"ד

יומן כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ

1 החסיד ר' אבא מטשאשניק: סיפר שהוא הי' נוכח אז ובין כתביו ורשימותיו נמצא כתוב בין
2 המאמרים ששמע גם הנחות של ארבעה המאמרים – שלשה דפ' אמור ואחד מל"ג בעומר –
3 וכן הסיפור אשר סיפר כ"ק אדמו"ר אודות החסיד ר' פיינוש משה דובראָוונער¹⁹ אבי ר' יוסף
4 מיכאל, נוסף על הדיבורים שחלפו בין זקני החסידים בהתועדות כליל ל"ג בעומר והסיפורים
5 אשר ספרו²⁰.

6 ספורי הר"א עוררו את זכרונו של הרח"ה, וא' כן הנה נזכרתי את אשר סיפר כ"ק אדמו"ר
7 אודות פיינוש משה דעם ישוב'ניק, כי מתחלה הי' אחד מבחירי נכבדי סלוצק והי' מגדולי
8 המגידים על הבעש"ט נ"ע ואח"כ לסבה בלתי ידועה עזב את סלוצק ותיישב בכפר סמוך
9 לדובראָוונא ויהי לחסיד נלהב של הבעש"ט נ"ע ושם נולד לו בנו יחידו ר' יוסף מיכאל.

10 * * *

11 מורי הרשב"ץ²² סיפר אשר בשנת תר"ט הי' הפעם האחרונה לחגיגת חג ל"ג בעומר בשדה
12 הקרובה להאָנאָרָאוּאָ, שבה השתתף כ"ק אדמו"ר.

13 בשנה ההיא חל ל"ג בעומר ביום החמישי. ביום הרביעי אחר תפלת שחרית הלכו כל
14 האברכים היושבים ותלמידי הישיבה והאורחים שבאו על שבת פ' אחו"ק העבר ונשארו עד אחר
15 החג והאורחים החדשים שבאו על ל"ג בעומר, להחסיד ר' שלמה ע"פ הזמנתו לחוג את חג
16 הל"ג בעומר כנהוג בכל שנה מאז התיישב כ"ק אדמו"ר²³ – בשנת תקע"ד²³ – בליובאָוויטש.

17 הילולא וחינגא הי' היום ההוא לנו, הזקנים ששיבה זרקה בהם רקדו בטליתים קטנים ואנחנו
18 האברכים תלמידי הישיבה רקדנו כאילים, באזנים נטויות ובפיות פתוחות הקשבנו לכל הגה
19 היוצא מפי זקני החסידים.

20 בל"ג בעומר בשעה הרביעית לערך אחר חצות היום בא כ"ק אדמו"ר ויאמר מאמר חסידות
21 ד"ה להבין ענין הכתר שהוא ממוצע בין אור אין סוף המאציל לנאצלים והוא ביאור על המאמר
22 שחורה אני שאמרו בש"ק פ' אחו"ק²⁴. ויתעכב כשלוש שעות.

23 וטרם נסעו צוה לנגן את ניגון כ"ק רבינו אדמו"ר הזקן, ניגון בעל ארבעת הבכות הידוע²⁵
24 כ"ק אדמו"ר ישב בדביקות גדולה בעינים עצומות ודמעות על לחיו וכשגמרו לנגן עמד מלא
25 קומתו ויאמר: זכותו של בעל ההילולא יגן על כלל אחינו בני ישראל ועל הכלל הפרטי²⁵.

19 א' טיפער בעל הבנה והשכלה (שיחת ב' ניסן תשי"ח – בקונטרס נו [ספר השיחות תשי"ח ע' 190]. עיי"ש). – יומנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א דשנת תרנ"ד.

20 (א) יומן תרנ"ג.

21 (ב) כתבי ר"א מטשאשניק, ספר כ"ה.

22 (ג) יומן תרנ"ג. – לקו"ת [ראה לקו"ת שה"ש ו, ג ואילך. ז, ד ואילך].

23 (ד) בפרטיות אודותו ראה ספר הניגונים ניגון א.

24 (ה) הכוונה – עדת חסידי חב"ד.

בחדש מר-חשוון שנת תקע"ד (ראה בפרטיות שיחת י"ט כסלו תרצ"ג ס"ח. רשימת היומן של רבינו כד סיון שנה זו (לקמן ע' 000. אגרות-קודש ח"ג ע' תקב ואילך). רשימת רבינו "אופן

22) ראה אודותו לעיל ע' 000. וש"נ.
23) אדמו"ר האמצעי קבע דירתו בעיר ליובאָוויטש ביום ב', פרשת נצבים-וילך, י"ח אלול תקע"ג. ההתיישבות בקביעות היתה

1 כשגמר את דבריו אלה הנה מבלי שום הכנה התפרצה מלב כולנו קריאה עצומה "אמן".

2 שחוק קל עבר על פני קדשו ויאמר: אמן כן יהי רצון.

3 כשנסע כ"ק אדמו"ר לביתו נתאספו זקני החסידים והרה"ח ר' הלל בראשם ויחזרו את

4 המאמר אשר אמר הוד כ"ק אדמו"ר ויתפלאו על אשר צוה כ"ק לנגן את ניגונו של כ"ק רבינו

5 הזקן וידאגו מאד על דברי כ"ק האחרונים.

6 ביום השני אחר ש"ק אמור בא רוכב מהיר – שטאָפּעט – מעיר זיטאָמיר ויביא מכתב מאת

7 המדפיסים אשר ביום השני באו מהמשרה – פוליציי – והבולשת ויחקרו אודות הדפסת ספר

8 הלקוטי תורה²⁴, כמה אכסמפלרים²⁵ נדפסו ולאיזה ערים נשלחו, וכשתי מאות ושמונים

9 אכסמפלרים שנמצאו עוד בבית הדפוס חתמה המשטרה בחותמה ויתנו צו להתייצב ביום הרביעי

10 לפני הבולשת בעיר קיוב.

11 חיש מהר נתפשטה השמועה בעיר, וכ"ק בני כ"ק אדמו"ר באו אליו לשמוע את הדבר כמו

12 שהוא, כי בשעה אחת כבר הספיקו בני העיר לספר גוזמאות ושקרים בנדון זה.

13 בו ביום לעת ערב שמענו בשם הרה"ח הר' אשר סופר בשם כ"ק מהרי"ל²⁶, אשר כ"ק

14 אדמו"ר אמר לו ולאחיו²⁶ כ"ק הרש"זי כי בת דינא בטל דינא²⁷.

15 ביום החמישי לעת ערב בא רוכב מהיר – שטאָפּעט – מקיוב ובידו מכתב מאת הגביר דאָברי

16 כי ביום הרביעי כשהתייצב הרב שפירא המדפיס מזיטאָמיר לפני הבולשת בקיוב דברו אתו קשות

17 ויאסרוהו, וביום החמישי בוקר הובא לפני החוקר ואחר החקירה הושב למאסר ובו ביום לעת

18 ערב חופשה ניתנה לו, ולמחרתו ביום הששי כתבה הבולשת דקיוב להבולשת דזיטאָמיר להסיר

19 החותמות מספר לקוטי תורה והענין מסודר.

טז) תקע"א (בערך) – ג' חשון תרכ"ז. אודותו: בית רבי ח"ג פי"ח. ראה ג"כ המשך וככה תרל"ז פמ"ו.
יז) תקע"ד (בערך) – ד' טבת תר"ם. ראה בית רבי שם.

26) הלקו"ת "הובא לבית הדפוס במצות ובהוצאות האחים
. . כבוד מהו' יהודה ליב נ"י ומהו' חיים שניאור זלמן נ"י בני
הרב מוה' מנחם מענדיל נ"י [כ"ק אדמו"ר הצ"צ] – נוסח השער
דהוצאה ראשונה מלקו"ת.
27) סנהדרין צה, א.

ההשתלשלות בהתייסדות חסידות חב"ד דור ראשון דור שני
(קה"ת, תשס"ט) סל"ט. ספר השיחות קיץ ה'ש"ת ע' 95. תש"ט
ע' 322. וש"נ).
24) ראה – ע"ד הדפסת התו"א ולקו"ת – אגרות קודש ח"ד
ע' תקס ואילך.
25) עותקים.
26) עותקים.

אגרות קודש

[אמצע מ"ח תרפ"ב]

ב"ה

ר' שלום יהודא שי

שלום וברכה.

1 ע"י כבוד חותנך הרב שי נודעתי משלומך הטוב. הנה

2 בשנה העברה כאשר שלחתי מכתב הכללי הראשון השני

3 והשלישי לכל התמימים שי וידידינו אני"ש שי שלחתי גם

5 אליך, וקבלתי הכל חזרה, בהודעת הפאסט כי אדרעסא

6 כזו אין, ובטח הוא באשר לא ידעתי אדרעס ברור.

7 ועתה כאשר אדע אדרעס ברור חפצי לדבר אתך, כעם

8 כל אחד מתלמידינו התמימים יחיו, אשר זאת הוא

9 תעודתינו עלי אדמות להתרועע ולבוא בכתובי בעתים

10 קרובים, בענינים אשר יגיע מהם תועלת הפרט בכל אחד

11 ואחד מחיי התמימים יחיו ובהכלל כולו, אשר לרגלם

12 יתברכו כל עניני הציבור הרוחניים, בכל מקום שהם, זה

20 בהתקשרות אהבה, וידיעות מחליפות בינינו.
 21 אמנם ממך לא נשמע דבר בכל עת הזאת, ולא ידעתי
 22 מדוע הוא כן. בטח הלא כתבו לך אחיך שיי מריגא
 23 ומקרעמענטשווג, ועתה בטח עומד עמהם בקשורי דברים,
 24 ולמה לא כתבת אלי בכל משך העת מהנעשה אתך בגוי"ר.
 25 כי הגשמיות שלכם נוגע כמו הרוחניות ממש, וכמאמר
 26 רבינו הגדול (אשר זכינו לשמוע מהוד כ"ק אאמו"ר
 27 הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע באחד מימי החג בש"ת
 28 או ביי"ט כסלו, ואפשר היית באותו מעמד, בטח אתה
 29 זוכר), אידעשע גשמיות איז רוחניות. השי"ת זאל געבין
 30 אידן גשמיות ועלין זייא מאכין מגשמיות רוחניות. ופעם
 31 שמענו מאמר זה עצמו בהוספת דברים אחדים לאמר
 32 ועלין זיי מאכין מגשמיות רוחניות, כי ההשפעה האלקית
 33 היא מאין ליש, להוות ולהחיות בהעלם והסתר הבורא
 34 מהנברא, דהעלם והסתר זה עצמו הוא בשביל קיום היש,
 35 והאין המהווה הוא בסוד מהיש המתהווה, ועבודת נשיי
 36 לגלות הסוד, והוא ביטול היש לאין, והוא עיי שעושים
 37 את הגשמי ממש כלי לאלקות, והיינו כאשר הוא נעשה
 38 עפ"י התורה ובפרט עפ"י עבודת הלב זו תפלה.
 אג"ק מוהרי"צ כך יד

1 מיסד חדר וזה ישיבה, זה אומר שיעור גמרא וזה אגדה,
 2 זה חוזר דא"ח וזה לומד פרקי אבות, בכל מקום לפי
 3 ערכו, וערך אנשי מקומו, כי חובת גברא הוא על כל א' וא'
 4 מהתמימים שיי המקושרים לרצון הוי' האמור לנו ע"י
 5 עבדו הקדוש הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ
 6 ז"ע בקונטרסיו ואגרותיו והזהרתו ופקודתו באגרת
 7 הצוואה, אשר כל אחד ואחד בין רב ובין שוי"ב ובין סוחר
 8 ועוסק בקנין והדומה עליו החובה לעשות גם בהנוגע
 9 לזולתו היינו להשתדל בדבר חדר ות"ת בעירו, ואשר
 10 יתאספו וילמדו יחדיו בחול ובש"ק, כל אחד במה
 11 שיכולתו, ולעורר לב עם קדשינו על התורה וחיבת הקדש
 12 בעניני הציבוריים כמו מקוה והדומה, וכן באוסף
 13 התרומה לקופת רמב"ן, והחזקת התורה דתו"ת, וכן קופת
 14 רבינו אשר יסדתי (שמטרתה מבואר בא' המכ' הכוללי
 15 והוא להביא אל הפועל את אשר ציוה הוד כ"ק אאמו"ר
 16 הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע לשלוח משפיעי לחזור
 17 דא"ח, ולעזור על החזקת חדרים, ישיבות ושאר עניני
 18 כוללים כו'), ות"ל כל תלמידינו התמימים שיי עוסקים
 19 בזה במקומותם, וקבלתי מרובם מכתבים ועומדים אחרנו

המשך ביאור למס' עירובין ליום שלישי עמ' ב

31 שמואל שהלכה כרבי יהודה, שמשמע מכך שחכמים חולקים
 32 עליו.
 33 קודם שהביאה הגמרא מה שהשיב רב אשי, מקשה הגמרא על
 34 דברי רבי יהושע בן לוי. מקשה הגמרא: ולא פליגי - וכי לא נחלקו
 35 רבי יהודה וחכמים אם מערבים עירובי חצירות שלא מדעת, והא
 36 אַנן תַּנּוּ - והרי שנינו במשנה (לעיל ב), שאם אחר שהניחו שיתוף
 37 למבוי או עירוב לחצר, נְתוּסְפוּ עֲלֵיהֶן - על בני המבוי והחצר עוד
 38 אנשים שלא היו שם כשהניחו את העירוב או השיתוף הראשון,
 39 מוסיף על העירוב או השיתוף הראשון, וְזוּקְּה את מה שהוא
 40 מוסיף אלא שנתוספו, ואם הוא נוטל משלהם בשביל העירוב או
 41 השיתוף, צָרִיף לְהוֹדִיעַ להם, כדי לדעת אם הם רוצים בשיתוף. הרי
 42 שסוברת המשנה שם, שאין מערבין לאדם אלא מדעתו, ומוכח
 43 שחכמים חולקים על רבי יהודה בדין זה. מתרצת הגמרא: הָתָם -
 44 המשנה שם מדברת בְּחֶצֶר שְׁעוּמֵדָת בֵּין שְׁנֵי מְבֹאוֹת, והיא פתוחה
 45 לשניהם, שאין אנו יודעים עם איזה מבוי רוצה היא להשתתף,
 46 שבוה אף רבי יהודה מודה שאין מערבים לה אלא מדעתה, אבל
 47 בחצר שאינה פתוחה אלא למבוי אחד, אף חכמים סוברים
 48 שמערבים שלא מדעת החצר. מקשה הגמרא: איך ניתן לומר
 49 שהמשנה לעיל מדברת בחצר שעומדת בין שני מבואות, והאמר -
 50 והרי אמר רב שִׁיבִי אָמַר ובשם רב הִפְדָּא, זאת אומרת - יש
 51 ללמוד מהדין המבואר במשנה, שבשהוא נוטל מהדיירים
 52 שנתוספו שלא היו בתחילה בעירוב, צריך להודיעם, שְׁחֹלְקִין עֲלֵיוּ
 53 תְּבִיבִין עַל רַבִּי יְהוּדָה שאמר במשנתנו שעירובי חצירות מערבים
 54 לאדם שלא מדעתו, שבמשנה שם מבואר שאף עירובי חצירות
 55 אין מערבים אלא מדעת. אלא ודאי מוכח שנחלקו אמוראים
 56 בביאור דברי רבי יהודה, שלרבי יהושע בן לוי רבי יהודה בא
 57 לפרש את דברי תנא קמא, ולדברי רב חסדא רבי יהודה בא לחלוק
 58 על דברי תנא קמא.
 59 עתה חוזרת הגמרא ומביאה את מה שהשיב רב אשי לרב אחא
 60 בריה דרבא. השיב רב אשי לרב אחא בריה דרבא: אָלָא

1 לחנוני או לנחתום בלשון זָבָה לִי, שאמירה זו כוללת רק בקשה
 2 שיקנה לו ככר או יין תמורת המעה, אבל לא אמר לו בזה שיתן
 3 את הככר או היין לעירוב בשבילו, אָבָל אם אָמַר לו בלשון עֵרֹב
 4 לִי, שְׁלִיחַ שְׁוִיָּה - נתכוין למנותו שליה להניח עבורו עירוב, וְקָנִי -
 5 וקנה לו העירוב, כלומר שמתיר לו העירוב לטלטל בשבת.
 6 שנינו במשנה: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּמַה דְּבָרִים אָמֹרִים וכו' שאין
 7 מערבין לאדם אלא מדעתו, בעירובי תחומין, אבל בעירובי
 8 חצירות מערבים לדעתו ושלא לדעתו. הגמרא מביאה את פסק
 9 ההלכה בדין זה: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר ו- בשם שמואל, הֲלָכָה כְּרַבִּי
 10 יְהוּדָה. וְלֹא עוֹד - ולא כאן בלבד הלכה כמותו, אֲלָא כָּל מְקוֹם
 11 שְׁשִׁנָּה רַבִּי יְהוּדָה דִּין פְּהֻלְכוֹת עִירוּבֵי, הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ. אָמַר לִיה
 12 ו-שאלו רב תנא בְּגִדְתָּהּ ו-מהעיר בגדד שבבל לרב יהודה, האם
 13 אָמַר שְׁמוּאֵל שהלכה כרבי יהודה אֲפִילוּ כְּמַבּוֹי שְׁנִיטְלוּ קוּרוֹתֵינוּ או
 14 לְחֵיוֹ בשבת, שאמר רבי יהודה (להלן ד), שכיין שהיה המבוי מותר
 15 בתחילת השבת, מותר להמשיך ולטלטל בו כל השבת, אף אחר
 16 שניטלו קורותיו או לחייו. אָמַר לִיה - השיב לו רב יהודה, פְּעִירוּבֵין
 17 אָמַרְתִּי לָךְ וְלֹא בְּמַחֲצוֹת - רק כשאמר רבי יהודה הלכה בדיני
 18 קניית עירוב אמר שמואל שהלכה כמותו, ולא בדיני מחיצות,
 19 ומבוי שניטלו קורותיו או לחייו, הוא מדיני מחיצות, שבהם לא
 20 אמר שמואל שהלכה כרבי יהודה.
 21 הגמרא דנה אם חכמים ורבי יהודה נחלקו בדין של עירוב שלא
 22 מדעת: אָמַר לִיה ו-שאלו רב אָהֳא בְּרִיה דְּרַבָּא לְרַב אֲשֵׁי, ממה
 23 שאמר שמואל שְׁחֹלְקָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, מְכַלְל דְּפִלְגִי - משמע מזה
 24 שנחלקו רבי יהודה וחכמים בדין זה, ולחכמים אף עירובי
 25 חצירות אין מניחים אלא מדעת, וְקָשָׁה הָאָמַר - שהרי אמר רבי
 26 יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוֹ, שְׁכָל מְקוֹם שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הלכה בלשון אֲיִמְתִּי
 27 ובלשון בְּמַה דְּבָרִים אָמֹרִים בְּמִשְׁנֵתָנוּ - בששה סדרי משנה,
 28 אינו בא אֲלָא לְפָרֵשׁ את דְּבָרֵי חֲכָמִים, ואם כן במשנתנו שאמר
 29 רבי יהודה במה דברים אמורים, אלא בא רבי יהודה לחלוק על
 30 דברי חכמים, אלא לפרש את דבריהם, ואם כן מדוע אמר

פרק ג משנה ו

רַבִּי חֲלַפְתָּא בֶּן דִּיקָא אִישׁ בְּפֶר חֲנִינְיָה אָמַר, עֲשֶׂרָה שְׂיֹשְׁבֵינָן וְעוֹסְקֵינָן בְּתוֹרָה, שְׂכִינָה שְׂרוּיָה בֵּינֵיהֶם, שְׁנַאֲמַר: אֱלֹהִים נֹצֵב בְּעֵדַת אֵל. וּמִנֵּן אֶפְלוּ חֲמִשָּׁה, שְׁנַאֲמַר: וְאַנְדָּתוֹ עַל אֲרִיץ יִסְדָּה. וּמִנֵּן אֶפְלוּ שְׁלֹשָׁה, שְׁנַאֲמַר: בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט. וּמִנֵּן אֶפְלוּ שְׁנַיִם, שְׁנַאֲמַר: אִזְ נִדְּבָרוּ יִרְאִי ה' אִישׁ אֶל רַעְיוֹ וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמָע וְגו'. וּמִנֵּן אֶפְלוּ אַחַד, שְׁנַאֲמַר: בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבּוֹא אֵלַיָּךְ וּבְרַבְתִּיךָ:

נקודות משיחות קודש

עסק, ש"עסק התורה הוא העמל והטורח"¹³. וכביאור הידוע¹⁴ שלימוד התורה צריך להיות כמו בעל עסק, היינו לא רק כפועל ושכיר שעבודתו היא בזמן מוגבל בלבד, כי אם כמו בעל העסק, שהעסק נוגע לו ביותר, וגם לאחר גמר המלאכה, טרודה דעתו ומחשבתו בעניני העסק, ואפילו בעת השינה חולם מעניני העסק. ודוגמתו בנמשל: לימוד התורה הוא באופן של עסק, שמסור ונתון לזה בכל לבו ונפשו, ועד כדי כך, שגם בעת השינה חולם דברי תורה¹⁵.

בתורה - הישיבה וההתעסקות בלימוד התורה היא באופן שהוא וכל מציאות העשרה הם בתורה. והיינו, שלא שייכת אצלם דעה והנחה קדומה מצד מציאותם הם (שאו יש מקום לחשוש שתגרום לאיזו נטי'), כי אם שכל מציאותם היא בתורה, להתייגע ולעמוד על אמיתתה של תורה.

ותכלית השלימות היא, שפועלים זאת אצל כל בני ישראל, הן לגבי כל עשרת הסוגים דבני ישראל¹⁶, הן לגבי תכלית הריבוי בכמות, הנכלל במספר עשרה, כמובן מפסק ההלכה¹⁷ שאחד עשרה ואחד עשרה רבוא מברכים ומזמנים בנוסח שוה.

והנה, לגבי יהודי המצוי במצב רוחני ירוד, הפירוש דמשנתנו הוא באופן דלימוד התורה סתם (עוד לפני שבאים לשלימות הלימוד). ויתירה מזה - עוד לפני שבאים ללימוד התורה בכלל, כי אם, ענין האחדות¹⁸.

עשרה - למרות שאין דיעותיהם שוות¹⁹, נעשים "עדה", מציאות אחת²⁰.

שיושבין - התיישבות וקביעות, היינו שאחדות זו אינה רק בעת מן העתים, ביום סגולה וכיוצא בזה, כי אם התיישבות וקביעות, בכל זמן ובכל מצב. ועוסקין - האחדות חודרת בעניני העסק שלו כפשוטו, מבלי לחשוש שעל ידי זה שיספר לחבירו מעניני העסק, עלול הדבר לפגוע בפרנסתו. בתורה - סוף סוף נעשית אצלם האחדות גם בתורה²¹.

לפי משנתנו יוצא שבפסוק "אלקים נצב בעדת אל בקרב אלקים ישפוט"¹ נרמזת השראת השכינה בעשרה ובשלשה שעוסקים בתורה. ויש לדקדק בזה: מדוע דילג הכתוב על הדרגה שביניהם - השראת השכינה בחמשה שיושבים ועוסקים בתורה?

ויש לומר, דהנה בפסוק זה מדובר אודות דרגת השראת השכינה השייכת למציאות העולם, ולכן הובאו בו רק המספרים עשרה ושלשה, הקשורים במיוחד לכללות מציאות העולם (כדלקמן).

עשרה - "בעשרה מאמרות נברא העולם"². וענין זה שייך לתורה, כמארו³ "אסתכל באורייתא וברא עלמא". ומספר זה מתבטא בעבודת ישראל בלימוד התורה כשישנם "עשרה שיושבים ועוסקין בתורה", שעל זה נאמר "אלקים נצב בעדת אל".

שלשה - "על שלשה דברים העולם עומד"⁴. והשייכות לתורה על פי מאמר רז"ל⁵ על הפסוק⁶ "ארץ יראה ושקטה" שנתנית התורה גרמה והביאה לידי עמידת העולם. ובעבודת בני ישראל הוא שלשה שעוסקין בתורה, שעל זה נאמר "בקרב אלקים ישפוט".

(ואילו שאר המספרים שבמשנתנו (חמשה, שנים, ואחד) אינם שייכים כל כך לכללות מציאות העולם.

חמשה - הוא חצי דבר בלבד (ביחס לעשרה)⁷. שנים - מספר זה שייך בעיקר לעולם התהו, שבו יש שני קוין בלבד (בניגוד לעולם התיקון, שבו יש גם קו שלישי, קו האמצעי המחבר שני הקוין של חסד וגבורה)⁸ אחד - מספר זה נעלה ממציאות העולם, כמאמר רז"ל⁹ "יום אחד, שבו הי' הקב"ה יחידי בעולמו, שלא הי' בעולמו אלא הוא"¹⁰.

עֲשֶׂרָה שְׂיֹשְׁבֵינָן וְעוֹסְקֵינָן בְּתוֹרָה

יש כאן תכלית השלימות דלימוד התורה:

עשרה - העילוי דתלמוד תורה דרכים¹¹. שיושבין - לימוד באופן של התיישבות. ובלשון המשנה¹² לגבי מ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם: "בישוב". ועוסקין - לימוד באופן של

השומעים בלבד. 11. ראה אגה"ק סכ"ג. 12. פ"ו מ"ו. 13. ב"ח או"ח סמ"ז (ד"ה ונוסחא). 14. ספה"מ קונטרסים ח"א עמ' רנח. 15. ראה ספה"מ ה'ש"ת עמ' א. 16. ראשיכם שבטיכם גו' מחוטב עציך עד שואב מימין (ר"פ נצבים). 17. רמב"ם הלכות ברכות פ"ה ה"ד. 18. כמו שלפני מ"ת היו ישראל כאיש אחד בלבד אחד (רש"י יתרו יט, ב). 19. ראה ברכות נח, א. 20. ראה ברכות כא, ב. 21. לקו"ש חכ"ח עמ' 271.

1. תהלים פב, א. 2. ריש פרק ה. 3. זח"ב קסא, ב. וראה זח"ג יא, ב: עשרה מאמרות למעשה בראשית. . עשרה מאמרות למתן תורה. 4. ריש פרק א. 5. שבת פח, א. 6. תהלים עו, ט. 7. ראה פרקי דר"א פ"ח: נטה ימינו וברא שמים, נטה שמאלו וברא ארץ. הרי שיד אחת (ה' אצבעות) היא חצי העולם בלבד. 8. ראה ספר הליקוטים (דא"ח להצ"צ) ערך תהו ותיקון (עמ' יב). 9. ב"ד פ"ג, ח. 10. משיחת ש"פ שלה תשמ"ג - על פי רשימת

פרשת שלח

יג * וידבר יהוה אל-משה לאמר: ד שלח-לך אנשים ויתרו את-ארץ כנען אשר-אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם: ג וישלח אתם משה ממדבר פארן על-פי יהוה כלם אנשים ראשי בני-ישראל המה: (ל) ד ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן-זפור: ה למטה שמעון שפט בן-חורי: ו למטה יהודה כלב בן-יפנה: ז למטה יששכר יגאל בן-יוסף: ח למטה אפרים הושע בן-נון: ט למטה בנימין פלטי בן-רפוא: י למטה זבולן גדיאל בן-סודי: יא למטה יוסף למטה מנשה גדי בן-סוסי: יב למטה דן עמיאל בן-גמלי: יג למטה אשר סתור בן-מיכאל: יד למטה נפתלי נחבי בן-נפסי: טו למטה גד גאואל בן-מכי: טז אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את-הארץ ויקרא משה להושע בן-נון יהושע: (ש) ט וישלח אתם משה לתור את-ארץ כנען ויאמר אלהם עלו זה בנגב ועליתם את-ההר: יז וראיתם את-הארץ מה היא ואת-העם הישב עליה החזק הוא הרפה המעט הוא אמרב: יח ומה הארץ אשר-הוא ישב בה הטובה הוא אמרעה ומה הערים אשר-הוא ישב בהנה הבמחנים אם במבצרים: יט ומה הארץ השמנה הוא אמרזה הישבה ען אמ-אין ולהתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי פפורי ענבים:

~ נקודות משיחות קודש ~ (שיחת מוצש"ק ש"פ שלח תשל"ח)

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ (יג, כ)

המשמעות של לקיחת הפרות היא - הפיכת פרותיה של ארץ כנען, שמעשיה משחתים ומקלקלים מפל האמות, לפרות השיכים לעם היהודי. בכך שנשיאי ישראל יתחזקו ויגחו מפרי הארץ - יש, אפוא, משום 'פתיחת הצנור' לכבוש הארץ על ידי בני ישראל והפיכתה לארץ קדושה וטהרה.

שני כ* ויעלו ויתרו את-הארץ ממדבר-צן עד-רחב לבא חמת: כ* ויעלו בנגב ויבא עד-חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילדי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים: כ* ויבאו עד-נחל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאאו במוט בשנים ומן-הרמנים ומן-התאנים: כ* למקום ההוא קרא נחל אשכול על אדות האשכול אשר-כרתו משם בני ישראל: כ* וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום: כ* וילכו ויבאו אל-משה ואל-אהרן ואל-כל-עדת בני-ישראל אל-מדבר פארן קדשה וישבו אתם דבר ואת-כל-העדה ויראו את-פרי הארץ: כ* ויספרו-לו ויאמרו פאנו אל-הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה פריה: כ* אפס פיעו העם הישב בארץ והערים בצורות גדלת מאד וגם-ילדי הענק ראינו שם: כ* עמלק יושב בארץ הנגב והחתי והיבסי והאמרי יושב בהר והכנעני יושב על-הים ועל יד תירדן: כ* ויהם כלב את-העם אל-משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה פייכול נוכל לה: כ* והאנשים אשר-עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל-העם פייחזק הוא מפנו: כ* ויצאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל-בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא וכל-העם אשר-ראינו בתוכה אנשי מדות: כ* ושם ראינו את-הנפילים בני ענק מן-הנפילים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם: יד * ותשא כל-העדה ויתנו את-קולם ויכפו העם בלילה ההוא: ד וילכו על-משה ואל-אהרן כל בני ישראל ויאמרו אלהם כל-העדה לוימתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לוימתנו: ד ולמה יהוה מביא אתנו

כַּאִישׁ אֶחָד וְאֶמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־
שְׁמֵעֶךָ לֵאמֹר: ^ט מִבְּלֹתַי יִכְלַת יְהוָה לְהֵבִיא
אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם
וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר: ^י וְעַתָּה יִגְדַל־נָא פֶּחַ אַדְנִי
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר: ^{יא} יְהוָה אֲרֹךְ אַפָּיִם וְרַב־
חֶסֶד נִשְׂא עֵוֹן וּפְשָׁע וְנִקְהַל לֹא יִנְקָה פֶקֶד עֵוֹן
אָבוֹת עַל־בְּנִים עַל־שְׁלֵשִׁים וְעַל־רַבְעִים:

^{יב} סִלַּח־נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כַּגְּדֹל חַסְדְּךָ וּכְאֲשֶׁר
נִשְׂאָתָה לַעֲם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַנֵּה: ^{יג} וַיֹּאמֶר
יְהוָה סִלַּחְתִּי כְּדַבַּרְךָ: ^{יד} וְאוֹלָם חִי־אַנִּי וַיִּמְלֹא
כְבוֹד־יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ: ^{טו} כִּי כָּל־הָאֲנָשִׁים
הָרְאִים אֶת־כְּבוֹדִי וְאֶת־אֲתֹתַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי
בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנְסוּ אֹתִי זֶה עָשָׂר פְּעֻמִּים
וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: ^{טז} אִם־יִרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל־מְנַאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ:
^{יז} וְעַבְדִּי כָּל־בְּעֵקֶב הַיִּתָּה רוּחַ אַחֲרֵת עִמּוֹ
וַיִּמְלֹא אַחֲרָי וַהֲבִיאתִיו אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָא
שָׁמַח וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה: ^{יח} וְהָעַמְלֹקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב
בְּעַמְקֵי מִזְרָח פְּנֵי וַיִּסְעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ
יַם־סוּף: **פ**

~ נקודות משיחות קודש ~ (190 המאמרים מלוקט ג עמ' שצו)

ועתה יגדל נא פח אדני (יד, יז)

אמרו וי"ל, שהקב"ה אמר למשה הנה לך לעונני, מיד
אמר לו ועתה יגדל גו'. ומבאר בחסידות, שעל ידי עבודה
פועלים הגדלה בבחינת 'פח אדני', היינו שהעבודה היא
'צריך גבוה'. דהנה כתיב למעשה ידיך תכסף, תכסף מלשון
תענוג, וכיון שתענוג תמידי אינו תענוג, לכן, רק על ידי
עבודה בכח עצמו, שהוא חדוש, נעשה אמתית התענוג
למעלה.

רבינו ^ט וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן לאמר:
^י עד־מתי לעדה הרעה הזאת אשר הפכה
מלינים עלי את־תלונות בני ישראל אשר הפכה
מלינים עלי שמעתי: ^{יא} אמר אלהם חיי־אני
נאם־יהוה אם־לא פאשר דברתם באזני בן

אל־הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו
לבו הלוא טוב לנו שוב מצרימה: ^ב ויאמרו איש
אל־אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה: ^ג ויפל
משה ואהרן על־פניהם לפני כל־קהל עדת בני
ישראל: ^ד ויהושע בן־נון וכלב בן־יפנה מן
התרים את־הארץ קרעו בגדיהם: ^ה ויאמרו אל־
כל־עדת בני־ישראל לאמר הארץ אשר עברנו
בה לתור אותה טובה הארץ מאד מאד:

~ נקודות משיחות קודש ~ (תורת מנחם א עמ' 103)

וזהם כלב את העם אל משה (יג, ל)

יש לשאל, הרי המרגלים השיבו על שאלותיו של משה,
ומה ראה כלב שהשתיקם. ויש לומר, דהנה משה דרש מהם
לחקר אודות המלחמה והכבוש ("החזק הוא"), ואחר כך
אודות הרוח והשכר ("השמנה היא"), אך המרגלים שנו את
הסדר והקדימו את השכר ("זבת חלב ודבש"). ומכיון
ששמו את הדגש על השכר, עבודה על מנת לקבל פרס -
עמד כלב והשתיקם.

שלישי ^ח אם־חפץ בנו יהוה והביא אתנו אל־
הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר־הוא זבת
חלב ודבש: ^ט אך ביהוה אל־תמדדו ואתם
אל־תיראו את־עם הארץ כי לחמנו הם סר
צלם מעליהם ויהוה אתנו אל־תיראם: ^י ויאמרו
כל־העדה לרגום אתם באבנים וכבוד יהוה
נראה באהל מועד אל־כל־בני ישראל: ^{יא} פ
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אַנָּה יִנְאָצְנִי הָעָם
הַזֶּה וְעַד־אַנָּה לֹא־יֵאֱמִינוּ כִּי בְּכָל־הָאֲתוֹת אֲשֶׁר
עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ: ^{יב} אֲפָנוּ בְּדַבַּר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאַעֲשֶׂה
אֲתָךְ לְגוֹי־גְדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ: ^{יג} וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֵעֵלִית בְּכַחַךְ אֶת־
הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ: ^{יד} וַאֲמָרוּ אֶל־יוֹשֵׁב הָאָרֶץ
הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבְּ הָעָם הַזֶּה
אֲשֶׁר־עִין בְּעֵין נִרְאָה | אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עִמָּךְ
עִלָּהם וּבַעֲמֹד עֵינָם אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם
וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה: ^{טו} וְהִמַּתָּה אֶת־הָעָם הַזֶּה

בְּהָר הַהוּא וַיָּפּוּם וַיִּפְתּוּם עַד־הַחֲרֹמָה: פ
טו « וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ד דַּבֵּר אֶל־
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ
 מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם: ג וְעִשִׂיתֶם אִשָּׁה
 לַיהוָה עֹלָה אוֹזֶבֶת לְפִלֵא־גִדְרָל אוֹ בַנְדָבָה אוֹ
 בְּמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה מִן־הַבֶּקֶר אוֹ
 מִן־הָצֶאֱזָן: ה וְהַקְרִיב הַמִּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לַיהוָה
 מִנְחָה סֹלֶת עֶשְׂרוֹן בְּלוּל בְּרִבְעֵית הַהֵינִן שָׁמֶן:
 ו וַיֵּין לְגִסְדֵי רִבְעֵית הַהֵינִן תַּעֲשֶׂה עַל־הָעֹלָה אוֹ
 לְזֶבֶח לַכֹּבֵשׁ הָאֶחָד: ז אוֹ לְאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה
 סֹלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרִים בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהֵינִן:
 ח וַיֵּין לְגִסְדֵי שְׁלִשִׁית הַהֵינִן תַּקְרִיב רִיח־נִיחֹחַ
 לַיהוָה:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לג עמ' 85)

עד מתי לעדה הרעה הזאת (יד, כז)

רז"ל למדו מכאן שעשרה מישראל נקראים 'עדה'.
 וקשה, מדוע נלמד דין זה מעדה רעה דוקא. ויש לומר,
 שפנה נרמז שחטא המרגלים לא היה חטא במוכן הפשוט,
 אלא טעות - הם חשבו שפגדי להגיע לדיקנות בה' יש
 להתבודד במדבר, ולא להכנס לארץ ולהתעסק עם גשמייות
 העולם. אלא שמצד גדל מעלתם ודרגתם בעבודת ה' הרי
 זה חטא גדול וחמור.

חמישי ה וכי־תַעֲשֶׂה בֶן־בֶּקֶר עֹלָה אוֹזֶבֶת לְפִלֵא־
 גִדְרָל אוֹזֶבֶת לַיהוָה: ט וְהַקְרִיב עַל־בֶּן־הַבֶּקֶר
 מִנְחָה סֹלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים בְּלוּל בְּשֶׁמֶן חֲצִי
 הַהֵינִן: י וַיֵּין תַּקְרִיב לְגִסְדֵי חֲצִי הַהֵינִן אִשָּׁה רִיח־
 נִיחֹחַ לַיהוָה: יא כִּכְּהָ יַעֲשֶׂה לְשׂוֹר הָאֶחָד אוֹ
 לְאֵיל הָאֶחָד אוֹ־לִשָּׁה בְּכֹשִׁים אוֹ בְּעִיִּים:
 יב בְּמִסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כִּכְהָ תַעֲשׂוּ לְאֶחָד
 בְּמִסְפָּרָם: יג כִּלְהַאֲוֹרַח יַעֲשֶׂה־כִּכְהָ אֶת־אֵלֶּה
 לְהַקְרִיב אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה: יד וְכִי־יִגֹּר
 אֶתְכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וַעֲשֶׂה
 אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵן יַעֲשֶׂה:
 טו הַקְהֵל חֻקָּה אַחַת לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר חֻקַּת עוֹלָם

אֲעֲשֶׂה לָכֶם: טז בְּמִדְבַר הַזֶּה יִפְלוּ פְּגִרְיֹכֶם
 וְכָל־פְּקֻדֵיכֶם לְכָל־מַסְפְּרְכֶם מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה
 וּמַעֲלָה אֲשֶׁר הִלִּינְתֶם עָלַי: יז אִם־אַתֶּם תָּבֹאוּ
 אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת־יָדֵי לְשַׁפֵּן אֶתְכֶם
 בָּהּ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן:
 יח וּמִפְּנֵיכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לָבוֹ יְהִי וְהִבִּיאֲתִי
 אֲתֶם וַיִּדְעוּ אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר מְאַסְתֶּם בָּהּ:
 יט וּפְגִרְיֹכֶם אֲתֶם יִפְלוּ בְּמִדְבַר הַזֶּה: כ וּבְנֵיכֶם
 יִהְיוּ רַעִים בְּמִדְבַר אַרְבַּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת־
 זְנוּתֵיכֶם עִדְתֶם פְּגִרְיֹכֶם בְּמִדְבַר: כא בְּמִסְפָּר
 הַיָּמִים אֲשֶׁר־תָּרַתֶם אֶת־הָאֶרֶץ אַרְבַּעִים יוֹם יוֹם
 לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹנוֹתֵיכֶם אַרְבַּעִים
 שָׁנָה וַיִּדְעֶתֶם אֶת־תְּנוּאֹתַי: כב אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי
 אִם־לֹא י וְזֹאת אֲעֲשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הַרְעָה הַזֹּאת
 הַנּוֹעֲדִים עָלַי בְּמִדְבַר הַזֶּה יִתְמוּ וְשֵׁם יִמְתּוּ:
 כג וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאֶרֶץ
 וַיִּשְׁבוּ כְּתִיב וַיִּלּוּנוּ קְרִי וַיִּלְלוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה
 לְהוֹצִיא דָבָה עַל־הָאֶרֶץ: כד וַיִּמְתּוּ הָאֲנָשִׁים
 מוֹצְאֵי דַבַּת־הָאֶרֶץ רָעָה בְּמַגִּפָּה לְפָנַי יְהוָה:
 כה וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה חִיו מִן־הָאֲנָשִׁים
 הָהֵם הַהֹלְכִים לְתוֹר אֶת־הָאֶרֶץ: כז וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
 אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד: כח וַיִּשְׁכַּמוּ בַּבֶּקֶר וַיַּעֲלוּ
 אֶל־רֹאשֵׁי־הָהָר לֵאמֹר הַנֶּחֱנוּ וְעֲלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי חֲטָאנוּ: כט וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָּמָּה
 זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תַצְלַח:
 ל וְאֶל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִגְנַפוּ
 לְפָנַי אוֹיְבֵיכֶם: לו כִּי הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם
 לְפָנֵיכֶם וַנִּפְלַתֶם בְּחָרֵב כִּי־עַל־פְּנֵי שַׁבְתֶּם מֵאַחֲרֵי
 יְהוָה וְלֹא־יְהִי יְהוָה עִמָּכֶם: לו וַיַּעֲבְדוּ לַעֲלוֹת
 אֶל־רֹאשׁ הָהָר וְאֶרֶץ בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא־מָשׂוּ
 מִקְרֵב הַמַּחֲנֶה: לז וַיִּרֶד הָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב

השֹׁנֵגֶת בַּחֲמָאָה בְּשֹׁנֵגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו
וְנִסְלַח לוֹ: ^כ הָאֲזֹרָה בְּבִנְיַיִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הַגֵּר
בְּתוֹכְכֶם תּוֹרָה אַחַת יְהִיָּה לָכֶם לַעֲשׂוֹת בְּשֹׁנֵגָה:

^{כא} וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה | בְּיַד רָמָה מִן־הָאֲזֹרָה
וּמִן־הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוּא מְגִדָּךְ וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ
הַהוּא מִקְרֵב עִמָּה: ^{כב} כִּי דִבְרֵי־יְהוָה בָּזָה וְאֶת־
מִצְוֹתוֹ הִפְרָה הִפְרָת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עוֹנֶה
כֹּה: ^{כג} וַיְהִי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ
מִקְשֵׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: ^{כד} וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ
הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקְשֵׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
אַהֲרֹן וְאֵל כָּל־הָעֵדָה: ^{כה} וַיִּנְיְחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי
לֹא פָרַשׁ מִהַיַּעֲשֶׂה לוֹ: ^{כו} וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוֹמַת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים
כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: ^{כז} וַיִּצְיִאוּ אֹתוֹ כָּל־
הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים
וַיָּמָת כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ^{כח} וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ^{כט} דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצֵת עַל־כַּנְּפֵי
בְּגֵדֵיהֶם לְדוֹתָם וְנִתְּנוּ עַל־צִיצֵת הַכֹּהֵן פְּתִיל
תְּכֵלֶת: ^ל וְהָיָה לָכֶם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ
וַיִּזְכַּרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
וְלֹא־תִתְּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־
אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: ^{לא} לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם
אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהִייתֶם קֹדְשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:
^{לב} אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם: פפפ

~ נקודות משיחות קודש ~ (אגרות קדש יט עמ' שדח)

ולא תתורו אחרי עיניכם (טו, לט)

מי שמסתכל בעיניו באפן האסור, הפך התכלית
שבשבילה נבראו העינים – הרי הוא 'סומא' לפי שעה, ועוד
גרוע מכה. והרי אמרו רז"ל: "סומא חשוב כמת".

לְדַרְתֵיכֶם כָּכֶם כְּגַר יְהוָה לִפְנֵי יְהוָה: ^{לד} תּוֹרָה
אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יְהִיָּה לָכֶם וְלִגְרֵי הַגֵּר
אִתְּכֶם: ^{לה} פ

^{לז} וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ^{לח} דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּכַאֲכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה: ^{לט} וְהָיָה בְּאֲכַלְכֶם מִלֶּחֶם
הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה: ^מ רֵאשִׁית עֲרֹסַתְכֶם
חֲלָה תְרִימוּ תְרוּמָה בְּתְרוּמַת גֵּרֵן כֵּן תְרִימוּ
אֹתָהּ: ^{מא} מֵרֵאשִׁית עֲרֹסַתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַיהוָה
תְרוּמָה לְדַרְתֵיכֶם: ^{מב} וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ
אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֹהִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה: ^{מג} אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־
מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלַּאתָ
לְדַרְתֵיכֶם: ^{מד} וְהָיָה אִם מַעֲיַנִּי הָעֵדָה נַעֲשִׂיתָה
לְשֹׁנָה וַעֲשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּר כֹּהֵן בְּקָרָה אַחַד לְעֹלָה
לְרִיחַ גִּיחָח לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְפּוֹ כַּמִּשְׁפָּט
וּשְׁעִיר־עִזִּים אַחַד לְחַטָּאת: ^{מה} וְכִפֵּר הַכֹּהֵן עַל־
כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שֹׁנֵגָה הוּא
וְהֵם הִכִּיאוּ אֶת־קַרְבָּנָם אֲשֶׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם
לִפְנֵי יְהוָה עַל־שֹׁנֵגְתָם: ^{מו} וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם כִּי לְכָל־הַעָם
בְּשֹׁנֵגָה: ^{מו} ס

~ נקודות משיחות קודש ~ (2קוטי שיחות יח עמ' 183)

ראשית ערסתיכם חלה תרימו תרומה (טו, כ)

איתא במדרש, שקל המקום מצות חלה כאלו בטל
עבודה זרה. ויש לכאר, דהנה החטא של עבודה זרה הוא
גם האמונה שפוכבים ומזלות אינם רק בגרון ביד החוצב
בו, אלא הם בעלי שליטה והשפעה עצמית. ומצות חלה
מבטלת אמונה זו, ששרי האדם המקום את המצוה מצהיר
בכף שפעה זו, שקבל באמצעות כחות הטבע, באה בעצם
מהקב"ה.

שביעי ^{כו} ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה
עז בת־שנתה לחטאת: ^{כז} וכפר הכהן על־הנפש

חצי קדיש

וַיִּתְגַּדַּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמֹה רַבָּא. אַמֵּן בְּעֵלְמָא דִּי בְרָא
 כְּרַעוּתָהּ וַיִּמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ, וַיַּצְמַח פְּרוּקְנָהּ וַיִּקְרַב
 מְשִׁיחָהּ. אַמֵּן פְּתִיכֵיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל,
 בְּעֵגְלָא וּבְזֵמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אַמֵּן: אַמֵּן יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ
 לְעַלְמֵי וּלְעַלְמֵי עֲלָמֵיָא. יִתְבָּרַךְ: יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי
 וּלְעַלְמֵי עֲלָמֵיָא. יִתְבָּרַךְ, וַיִּשְׁתַּבַּח, וַיִּתְפָּאֵר, וַיִּתְרוֹמַם,
 וַיִּתְנַשֵּׂא, וַיִּתְהַדַּר, וַיִּתְעַלֶּה, וַיִּתְהַלָּל, שְׁמֵהּ דְקֻדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא. אַמֵּן לְעֵלְא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירְתָּא,
 תְּשַׁבַּחְתָּא וְנַחְמְתָא, דְאִמְרוּן בְּעֵלְמָא, וְאִמְרוּ אַמֵּן: אַמֵּן

מפטיר וַיִּיאָמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: לֹא דִבַּרְ

אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצֵת
 עַל־פְּנֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתַנּוּ עַל־צִיצֵת הַפָּנֶה
 פֶּתִיל תְּכֵלֶת: ־ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ
 וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
 וְלֹא־תָתְּוֵרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרָי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־
 אֲתֶם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: ־ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם
 אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:
 ־ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהֵיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם: פפפ

ק"ט פסוקים, פל"ט סימן.

בעת הגבהת הספר תורה ואמירת וזאת התורה - אין מנהגנו להראות באצבע. * מנהגנו: מגביה הספר תורה ולאחרי שמראה אותה לקהל חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו. ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה (= חוגר באבנט ועוטף במעיל). * כשמגביהין הספר תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו לבימה כדי שיוכל לקרא מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר תורה, ויאמר:

וְזֹאת הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

עַץ־חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ, וְתַמְכִּיחַ מֵאֲשֶׁר. דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי־נֶעַם, וְכָל־נִתְיֹבְתֶיהָ שְׁלוֹם. אַרְךְ יָמִים בְּיַמִּינָהּ, בְּשִׂמְלֵאלָהּ עֲשֶׂר וּכְבוֹד. ־ חֶפְץ לְמַעַן צְדָקוֹ, יִגְדִּיל תּוֹרָה וַיִּאֲדִיר:

מדייקים לגלול הספר תורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר תורה מבחוף. * האבנט חוגרים בתחילת שליש התחנות של הספר תורה.

לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הספר תורה, כדי שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע ממנו, שחובה היא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה.

ברכת ההפטרה לפניה

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בְּנַבִּיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְּדַבְרֵיהֶם
 הַנְּאֻמְרִים בְּאֵמַת בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל
 עַמּוֹ וּבְנַבִּיאֵי הָאֵמַת וְצִדְקָ:

חובה הוא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה. לפיכך, לא יקראו שנים ההפטרה כאחד בקול רם ששני קולות אין נשמעים, ויש נוהגים מטעם הידוע להם, שלא לסמוך על שמיעה בלבדה, אלא הם בעצמם קורין ההפטרה ושומעין הברכות מפי המפטיר. ומכל מקום, צריכים לזוהר שלא יקראו בקול רם אלא בנחת (מלה במלה עם המפטיר).

שולחן ערוך אדמו"ר הווקן, חלק ב סימן רפד סעיף יא

הפטרה לפרשת שלח לקריאה בציבור ולשמו"ת

ביהושע פרק ב

ביאור על ההפטרה מתוך החומשים
ע"פ שי למורא

(א) מְרַגְלִים, לראות מאיזה מקום יבשוקה בקלות. חָרַשׁ, בשתיקה, שאיש לא ידע בדבר, רק הם לבדם. וְאֵת יְרִיחוֹ, שהיתה קשה לכבוש כנגד כל הארץ. אִשָּׁה זוֹנָה, מוכרת מיני מזון. (ב) לַחֲפָר, לרגל ולחפש את הסתרים שבה. (ד) וַתִּצְפְּנוּ, את כל אחד במקום מיוחד. ובמדרש תנחומא אמרו, שהמרגלים היו פינחס וכלב, ופינחס עמד לפניכם ולא ראוהו, לפי שהיה פמלאך. ורק את כלב היה צריך להצפין. (ו) וַתִּטְמַנְם, פסקתה אותם בהטמנה לנגרי. כַּפְשָׁתַי הָעֵץ, בקני פשתן שהם עדין כמו עצים. (ז) עַל הַמַּעֲבָרוֹת, כמו עד המעברות שהוא מקום מעברי הפנים של הירדן. (ט) נִמְגוּ, נמסו. (י) הַחֲרַמְתֶּם, השמדתם. יב) אֹת אֲמַת, סימן ברור שתפירוהו. יז) נִקְיָם אֲנִי, הרי אנו תולים הדבר בך לעשות את האות

ב א וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בְּנֵינֹן מִן־הַשְּׁפִימִים שְׁנַיִם אַנְשִׁים מְרַגְלִים חָרַשׁ לֵאמֹר לָכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־אִשָּׁה זוֹנָה וּשְׂמָה רַחֲב וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה: ג וַיֹּאמֶר לְמַלְךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הֲנָה אַנְשִׁים בָּאוּ הֲנָה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחֲפֹר אֶת־הָאָרֶץ: ד וַיִּשְׁלַח מַלְךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחֲב לֵאמֹר הֲצִיֵּאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבִיתְךָ כִּי לַחֲפֹר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ: ה וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתִּצְפְּנוּ וַתֹּאמֶר בֵּן בָּאוּ אֵלַי

הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאִין הֵמָּה: ה וַיְהִי הַשַּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֲשֵׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מֵהָר אַחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיָגוּם: ו וְהָיָא הַעֲלַתֶּם הַגְּנֹהָ וַתִּטְמַנְם בַּכְּפָשֵׁתַי הָעֵץ הָעֵרְכוֹת לָהּ עַל־הַגֵּן: ז וְהָאֲנָשִׁים רִדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דֶּרֶךְ הַיַּרְדֵּן עַל הַמַּעֲבָרוֹת וְהַשַּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרָי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ הַרְדִּפִּים אַחֲרֵיהֶם: ח וְהֵמָּה טָרַם יִשְׁכְּבוּן וְהָיָא עֲלַתָּה עֲלֵיהֶם עַל־הַגֵּן: ט וַתֹּאמֶר אֶל־הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי־נָתַן יְהוָה לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ וְכִי־נִפְלְאָה אֵימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נִמְגוּ כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם: י כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר־הוֹכִישׁ יְהוָה אֶת־מִי יִסּוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לְשָׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וּלְעוֹג אֲשֶׁר הַחֲרַמְתֶּם אוֹתָם: יא וַנִּשְׁמַע וַיִּמָּס לְבַבְנוּ וְלֹא־קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמֶּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת: יב וְעַתָּה הַשָּׁבְעוּ־נָא לִי כִּי־הוּא כִּי־עֲשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶסֶד וְעֲשִׂיתֶם גַּם־אִתָּם עִם־בֵּית אָבִי חֶסֶד וּגְתַתֶּם לִי אוֹת אֲמַת: יג וְהַחִיתֶם אֶת־אָבִי וְאֶת־אֲמִי וְאֶת־אֲחִי וְאֶת־אֲחֵיֹתַי וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְהַצַּלְתֶּם אֶת־נַפְשֹׁתֵינוּ מִמּוֹת: יד וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחֲתֵיכֶם לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתַת יְהוָה לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְעֲשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֲמַת: טו וַתֹּרְדֶם בַּחֲבַל בְּעַד הַחֲלוֹן כִּי בֵיתָה בְּקִיר הַחוּמָה וּבְחוּמָה הִיא יוֹשְׁבֹת: טז וַתֹּאמֶר לָהֶם הֲהָרָה לָכוּ פֶן־יִפְגְּעוּ בְּכֶם הַרְדִּפִּים וְנַחֲבַתֶּם שְׂמָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד שׁוֹב הַרְדִּפִּים וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם: יז וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נִקְיָם אֲנַחְנוּ מִשָּׁבְעֲתֶךָ הוּא אֲשֶׁר הַשָּׁבַעְתָּנוּ: יח הֲנָה אֲנַחְנוּ

בָּאִים בְּאָרֶץ אֶת־תְּקוּנֹת הַיּוֹם הַשְּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרוּ
בַּחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרְדְתֶנּוּ לוֹ וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ
וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֵת כָּל־בֵּית אֲבִיךָ תֵּאֱסֹפִי אֵלֶיךָ

הַיּוֹם יח) תְּקוּנֹת, לְשׁוֹן מִן וְהַכֵּל הַשְּׁנִי, הַעֲבֹב
בְּצַע אֶלֶם שְׁנֵי־אֵלֶּיךָ (כג) וְעָבְרוּ, עָבְרוּ אֶת
הַיּוֹדֵן. כד) כִּי נָתַן ה' בְּיַדְנִי, מִנֵּה שְׂרָאוֹ שֶׁהֵצִילֵם
ה' בְּיַדְנִי גַם.

הַבַּיִתָּה: יט וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדִּלְתֵי בֵיתְךָ הַחֹצֵה דָמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נִקְיִם וְכֹל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ אִם־יָד תִּהְיֶה־בּוֹ: כ וְאִם־תִּגְיָדִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה
וְהֵינּוּ נִקְיִם מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתֶּנּוּ: כא וְתֹאמַר כְּדַבְרֵיכֶם בְּנֵי־הָאֱלֹהִים וְתִשְׁלַחֶם וַיִּלְכוּ
וְתִקְשְׁרוּ אֶת־תְּקוּנֹת הַשְּׁנִי בַּחֲלוֹן: כב וַיִּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הִהָרָה וַיִּשְׁבּוּ שָׁם שְׁלֹשַׁת יָמִים
עַד־שָׁבוּ הָרְדִפִּים וַיִּבְקְשׂוּ הָרְדִפִּים בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ: כג וַיִּשְׁבּוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיִּרְדּוּ
מִהָרָה וַיַּעֲבְרוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וַיִּסְפְּרוּ־לוֹ אֵת כָּל־הַמְּצָאוֹת אֹתָם: כד וַיֹּאמְרוּ
אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיַדְנוּ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם־נִמְנְוָה כָּל־יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ:

לאחר שמסיים ההפטרה יאמר המפטיר ברכות אלו

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת, הָאֵל
הַנְּאֻמָּן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שָׁפֵל דְּבָרָיו אֱמֶת וְצַדִּיק: נְאֻמָּן,
אַתָּה הוּא יי אֱלֹהֵינוּ וְנְאֻמָּנִים דְּבָרֶיךָ, וְדַבֵּר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אַחֲרָיִךְ לֹא יֵשׁוּב רִיקָם,
כִּי אֵל מֶלֶךְ נְאֻמָּן וְרַחֲמָן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הָאֵל הַנְּאֻמָּן בְּכָל דְּבָרָיו:

רַחֵם, עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נַפְשׁ תּוֹשִׁיעַ וְתִשְׁמַח בְּמַהֲרָה
בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, מְשַׁמַּח צִיּוֹן בְּבִנְיָה:

שְׂמַחְנוּ, יי אֱלֹהֵינוּ, בְּאַלְיָהוּ הַנְּבִיא עֲבָדֶיךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶיךָ,
בְּמַהֲרָה יָבֹוא וַיִּגַּל לַבְּנוֹ, עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר, וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד
אַחֲרֵים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קִדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ, שְׁלֹא יִכְפֹּה גֵרוֹ לְעוֹלָם וָעַד:
בְּרוּךְ אַתָּה יי, מְגַן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שְׁנַתָּת לָנוּ יי
אֱלֹהֵינוּ לְקִדְשָׁה וְלִמְנוּחָה, לְכָבוֹד וְלִתְפָּאֶרֶת. עַל הַכֹּל, יי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ, יִתְבָּרַךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעַד: בְּרוּךְ
אַתָּה יי, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

הַמוֹלָד: מוֹצְאֵי שַׁבַּת קוֹדֵשׁ שְׁעָה 8, 33 דְּקוֹת 171 חֲלָקִים.

ראש חֲדָשׁ תַּמּוּז, בְּיוֹם הַשַּׁבָּת קוֹדֵשׁ וְלִמְחֻרְתּוֹ בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן הַבֹּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

לוח זמנים לשבוע פרשת שלח בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שבת
(ח) = שעון חורף (ק) = שעון קיץ

יצאת שבת	כניסת שבת	צאת הכוכבים		שקיעה הנראית		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
		ש	א	ש	א	ש	א	אדמוה"ז		מג"א		ש	א	
								ש	א	ש	א			
20:22	19:23	20:10	20:06	19:44	19:40	10:16	10:16	9:04	9:05	8:32	8:33	5:34	5:36	באר שבע (ק)
20:25	19:16	20:14	20:10	19:47	19:43	10:14	10:14	9:01	9:02	8:30	8:30	5:29	5:31	חיפה (ק)
20:21	19:04	20:12	20:08	19:45	19:41	10:13	10:13	9:01	9:02	8:30	8:30	5:29	5:31	ירושלים (ק)
20:24	19:24	20:12	20:08	19:45	19:41	10:16	10:16	9:04	9:05	8:31	8:32	5:33	5:35	תל אביב (ק)
21:49	20:32	21:28	21:22	20:51	20:45	10:12	10:13	8:51	8:53	8:20	8:22	4:54	4:58	אוסטריה, וינה (ק)
17:52	16:55	17:41	17:43	17:13	17:15	10:38	10:36	9:48	9:46	9:16	9:14	7:23	7:19	אוסטרליה, מלבורן (ח)
21:24	20:26	21:20	21:14	20:45	20:39	10:17	10:18	8:58	9:00	8:26	8:28	5:05	5:09	אוקראינה, אודסה (ק)
21:05	20:05	21:01	20:54	20:24	20:18	9:46	9:47	8:26	8:28	7:54	7:56	4:29	4:34	אוקראינה, דונייצק (ק)
21:18	20:18	21:14	21:07	20:37	20:30	9:57	9:58	8:36	8:38	8:05	8:07	4:39	4:44	אוקראינה, דניפרופטרובסק (ק)
21:53	20:50	21:49	21:41	21:09	21:03	10:20	10:21	8:58	9:01	8:26	8:28	4:57	5:03	אוקראינה, ז'יטומיר (ק)
21:48	20:45	21:44	21:36	21:04	20:57	10:12	10:13	8:50	8:52	8:18	8:20	4:48	4:53	אוקראינה, קייב (ק)
22:01	20:49	21:42	21:36	21:08	21:02	10:44	10:45	9:26	9:27	8:54	8:56	5:34	5:38	איטליה, מילאנו (ק)
18:49	18:05	18:45	18:44	18:23	18:22	10:07	10:06	9:04	9:03	8:34	8:34	6:00	6:00	אקוודור, קיטו (ח)
18:31	17:35	18:20	18:21	17:53	17:55	11:09	11:07	10:18	10:16	9:46	9:43	7:49	7:46	ארגנטינה, בואנוס איירס (ח)
19:04	18:13	19:00	19:03	18:31	18:34	12:05	12:03	11:17	11:14	10:46	10:43	8:54	8:50	ארגנטינה, ברילוצ'ה (ח)
21:04	20:11	21:00	20:55	20:30	20:25	10:35	10:35	9:20	9:21	8:47	8:48	5:39	5:42	ארה"ב, בולטימור (ק)
21:11	20:06	20:56	20:51	20:25	20:21	10:22	10:23	9:06	9:08	8:35	8:36	5:23	5:26	ארה"ב, ברוקלין (ק)
21:11	20:06	20:55	20:50	20:25	20:20	10:23	10:23	9:07	9:08	8:35	8:36	5:24	5:27	ארה"ב, ג'רסי סיטי (ק)
21:54	20:48	21:39	21:33	21:07	21:02	10:57	10:57	9:40	9:41	9:08	9:10	5:54	5:57	ארה"ב, דטרויט (ק)
20:58	20:02	20:47	20:43	20:21	20:17	10:58	10:58	9:47	9:47	9:14	9:15	6:18	6:20	ארה"ב, היוסטן (ק)
20:43	19:45	20:31	20:27	20:04	20:00	10:25	10:26	9:13	9:13	8:41	8:42	5:38	5:40	ארה"ב, לוס אנג'לס (ק)
20:47	19:52	20:36	20:33	20:11	20:08	11:00	11:00	9:51	9:51	9:18	9:18	6:27	6:28	ארה"ב, מיאמי (ק)
21:09	20:02	20:52	20:47	20:21	20:16	10:18	10:19	9:02	9:03	8:29	8:31	5:18	5:22	ארה"ב, ניו הייבן (ק)
21:11	20:06	20:57	20:51	20:25	20:20	10:15	10:16	8:58	9:00	8:27	8:29	5:12	5:16	ארה"ב, שיקאגו (ק)
18:43	17:58	18:39	18:40	18:16	18:17	10:34	10:32	9:35	9:34	9:07	9:05	6:44	6:42	בוליביה, לה-פס (ח)
22:59	21:32	22:32	22:24	21:51	21:44	10:55	10:57	9:33	9:35	9:01	9:03	5:29	5:35	בלגיה, אנטוורפן (ק)
22:56	21:32	22:31	22:24	21:51	21:44	10:56	10:57	9:33	9:36	9:02	9:04	5:30	5:35	בלגיה, בריסל (ק)
18:04	17:15	17:56	17:57	17:32	17:33	10:14	10:12	9:18	9:16	8:47	8:45	6:36	6:33	ברזיל, ס. פאולו (ח)
17:51	17:02	17:44	17:45	17:20	17:21	9:59	9:58	9:04	9:02	8:33	8:31	6:21	6:18	ברזיל, ריו דה ז'נרו (ח)
22:19	20:54	21:54	21:46	21:13	21:06	10:12	10:14	8:49	8:52	8:18	8:20	4:44	4:50	בריטניה, לונדון (ק)
22:47	21:13	22:17	22:08	21:32	21:24	10:17	10:19	8:53	8:55	8:21	8:24	4:42	4:49	בריטניה, מנצ'סטר (ק)
22:10	21:04	22:06	21:58	21:23	21:16	10:17	10:18	8:53	8:56	8:21	8:24	4:46	4:52	גרמניה, ברלין (ק)
22:15	21:12	22:11	22:03	21:31	21:25	10:39	10:41	9:17	9:19	8:46	8:48	5:15	5:20	גרמניה, פרנקפורט (ק)
17:59	17:13	17:55	17:56	17:31	17:32	10:16	10:14	9:21	9:19	8:51	8:49	6:40	6:37	דרום-אפריקה, יוהנסבורג (ח)
19:42	18:56	19:38	19:36	19:15	19:12	10:22	10:22	9:15	9:15	8:43	8:43	5:58	5:59	הודו, בומביי (ח)
19:39	18:53	19:35	19:33	19:11	19:09	10:18	10:18	9:11	9:11	8:39	8:39	5:53	5:54	הודו, פונה (ח)
21:17	20:18	21:13	21:06	20:36	20:30	10:02	10:03	8:42	8:44	8:10	8:12	4:47	4:52	הונגריה, בודפשט (ק)
21:08	20:14	21:04	20:59	20:33	20:28	10:30	10:31	9:15	9:16	8:42	8:44	5:31	5:34	טורקיה, איסטנבול (ק)
21:18	20:26	21:14	21:10	20:45	20:41	10:54	10:55	9:40	9:41	9:08	9:09	6:01	6:04	יוון, אתונה (ק)
21:34	20:35	21:30	21:23	20:54	20:48	10:24	10:25	9:05	9:07	8:32	8:34	5:11	5:15	מולדובה, קישינב (ק)

יצאת שבת	כניסת שבת	צאת הכוכבים		שקיעה הנראית		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
		ש	א	ש	א	ש	א	אדמוה"ז		מג"א		ש	א	
								ש	א	ש	א			
20:47	20:01	20:43	20:41	20:19	20:17	11:18	11:18	10:10	10:10	9:40	9:40	6:50	6:50	מקסיקו, מקסיקו סיטי (ק)
17:38	16:50	17:34	17:37	17:03	17:07	10:54	10:52	10:07	10:04	9:34	9:31	7:51	7:46	ניו-זילנד, קרייסטצ'רץ (ח)
19:31	18:43	19:27	19:24	19:01	18:58	9:40	9:40	8:30	8:30	7:59	8:00	5:02	5:03	נפאל, קטמנדו (ח)
19:37	18:52	19:33	19:32	19:11	19:10	10:58	10:58	9:56	9:55	9:24	9:23	6:54	6:53	סינגפור, סינגפור (ח)
21:39	20:33	21:35	21:27	20:53	20:45	9:46	9:48	8:23	8:25	7:52	7:54	4:15	4:21	פולין, ורשא (ק)
18:19	17:34	18:15	18:15	17:52	17:52	10:09	10:08	9:11	9:10	8:38	8:37	6:20	6:18	פרו, לימה (ח)
22:20	21:08	22:02	21:56	21:27	21:22	11:01	11:02	9:42	9:44	9:11	9:12	5:50	5:54	צרפת, ליאון (ק)
22:49	21:31	22:28	22:21	21:50	21:44	11:07	11:08	9:46	9:48	9:14	9:16	5:47	5:52	צרפת, פריז (ק)
18:39	17:55	18:35	18:34	18:13	18:12	9:47	9:46	8:43	8:42	8:13	8:12	5:36	5:35	קולומביה, בוגוטה (ח)
21:46	20:38	21:30	21:24	20:57	20:51	10:40	10:41	9:23	9:24	8:51	8:53	5:34	5:38	קנדה, טורונטו (ק)
21:32	20:21	21:14	21:08	20:40	20:34	10:15	10:16	8:56	8:58	8:25	8:26	5:05	5:09	קנדה, מונטריאול (ק)
20:27	19:36	20:23	20:19	19:55	19:51	10:18	10:18	9:06	9:06	8:32	8:33	5:32	5:34	קפריסין, לרנקה (ק)
23:19	22:08	23:15	23:05	22:27	22:19	11:02	11:04	9:35	9:39	9:04	9:07	5:21	5:28	רוסיה, ליובאוויטש (ח)
23:35	21:50	23:00	22:49	22:09	22:00	10:32	10:34	9:05	9:08	8:35	8:38	4:46	4:54	רוסיה, מוסקבה (ח)
21:52	20:53	21:48	21:41	21:12	21:06	10:40	10:41	9:21	9:22	8:48	8:50	5:26	5:31	רוסיה, רוסטוב נא-דון (ח)
22:15	21:01	21:56	21:50	21:20	21:14	10:44	10:45	9:24	9:26	8:53	8:55	5:27	5:32	שווייץ, ציריך (ק)
19:12	18:27	19:08	19:06	18:45	18:43	10:05	10:04	8:59	8:59	8:27	8:26	5:46	5:47	תאילנד, בנגקוק (ח)

בלוח זה, הזמנים חושבו על פי "סדר הכנסת שבת" ופסקי אדמוה"ז בסידורו. (פרט לסוף זמן קריאת שמע לשיטת המג"א).

סדר מצות הדלקת נרות לשבת קודש

מצוה זו שייכת גם לבנות ישראל, ועד לילדה קטנה ... אפילו אם היא בת שנה וכבר מתחילה לדבר ויכולה להדליק ולברך ... ביחד עם אחיותי, ועל אחת כמה וכמה אמה שמדליקה לאחריהן, כדי שתוכל לעזור להן בהדלקת הנר.

תורת מנחם תשמ"ט חלק ד' עמ' 378

ויש להשפיע גם על בנות קטנות שהגיעו לחינוך, שגם הן תדלקנה נרות שבת וחג, כמדובר כמה פעמים. ואפילו אם הדבר מוטל בספק, אם היא כבר הגיעה לחינוך או לא - גם אז כדאי שיאיר מזלה שבוע קודם או כמה ימים קודם!

משיחת י"ג תשרי תשמ"מ סכ"ח - התועודיות תשמ"מ ח"א עמ' 162

זמן הדלקת הנרות הוא כפי המתפרסם בכל מקום ומקום על ידי הגורמים המוסמכים - אסור בשום אופן להדליק לאחר זמן זה.

מנהגן הטוב של בנות ישראל ... להפריש לצדקה לפני הדלקת הנרות - כמובן כאשר הדלקת הנרות היא ביום חול. אסור לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחר הדלקה ולכן צריכים להניחה לכתחילה [= לפני כניסת השבת ולפני ההדלקה] במקום שתישאר שם עד לאחר הבלה.

מדליקים את הנרות ואחרי כן מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבַּת קֹדֶשׁ:

תפלת הדרך

צריך לאומרה כשהחזיק בדרך חוץ לעיר ביום ראשון כשנוסע מביתו, וטוב לומר מעומד אם אפשר בקל. ובשאר הימים שמתעכב בדרך עד שובו לביתו יאמר אותה בכל בוקר אפילו במלון ויחתום ברוך אתה שומע תפלה בלי הזכרת שם: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותציעידנו לשלום ותדריךנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, (ואם דעתו לחזור מיד אומר ותחזירנו לשלום), ותצילנו מכף פל-אויב ואורכ ולסמים וחיזת רעות בדרך ומפל-פורעניות המתרגשות ובאות לעולם. ותשלח ברכה בכל-מעשה ידינו, ותתני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל-רואינו, ותגמלנו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו כי אתה שומע תפלת כל-פה: ברוך אתה יי, שומע תפלה:

לזכות

לוי שי' הלוי בן חנה

וזוגתו **אולגה שרח** בת תמר

ויוצאי חלציהם

צבי' ובעלה דוד הלוי אליעזרוב

שלום יצחק הלוי וזוגתו אורלי

רות ובעלה אפרים הלוי יליזרוב

זבולון הלוי וזוגתו רות

חגית ובעלה גבריאל סופייב

שמעי' הלוי וזוגתו מוריאל

אילת, יהושע הלוי ואור אבנר הלוי שיחיו

לבייב

ניתן להשיג שיחות קודש ומאמרי דא"ח אלו

פקס: 9606108 3 (972)

ת.ד. 373 כפר חב"ד 60840 ישראל - P.O.B 373 Kfar Chabad 60840

Israel

E-mail: Israel@DvarMalchus.Org USA@DvarMalchus.Org

להורדת קבצים:

Internet: www.DvarMalchus.Org

www.otzar770.com * www.lahak.org * www.Chasidut.TV

הערות ותיקונים ניתן לשלוח ל:

E-mail: chazak@zahav.net.il - www.chazak.co.il

Dvar Malchus
Issue # 00375
26/05/2013

P.P.
שלום
1949
תל אביב

